ECONSTOR
Make Your Publications Visible.

A Service of

ZBW Leibniz-Informationszentrum Wirtschaft
Leibniz Information Centre for Economics

Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Hannover (Ed.)

Research Report

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe

Planungsbegriffe in Europa

Provided in Cooperation with:
ARL – Akademie für Raumentwicklung in der Leibniz-Gemeinschaft

Suggested Citation: Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Hannover (Ed.) (2001) : Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe, Planungsbegriffe in Europa, ISBN 3-88838-530-X, Verlag der ARL - Akademie für Raumforschung und Landesplanung, Hannover

This Version is available at:
https://hdl.handle.net/10419/64144

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

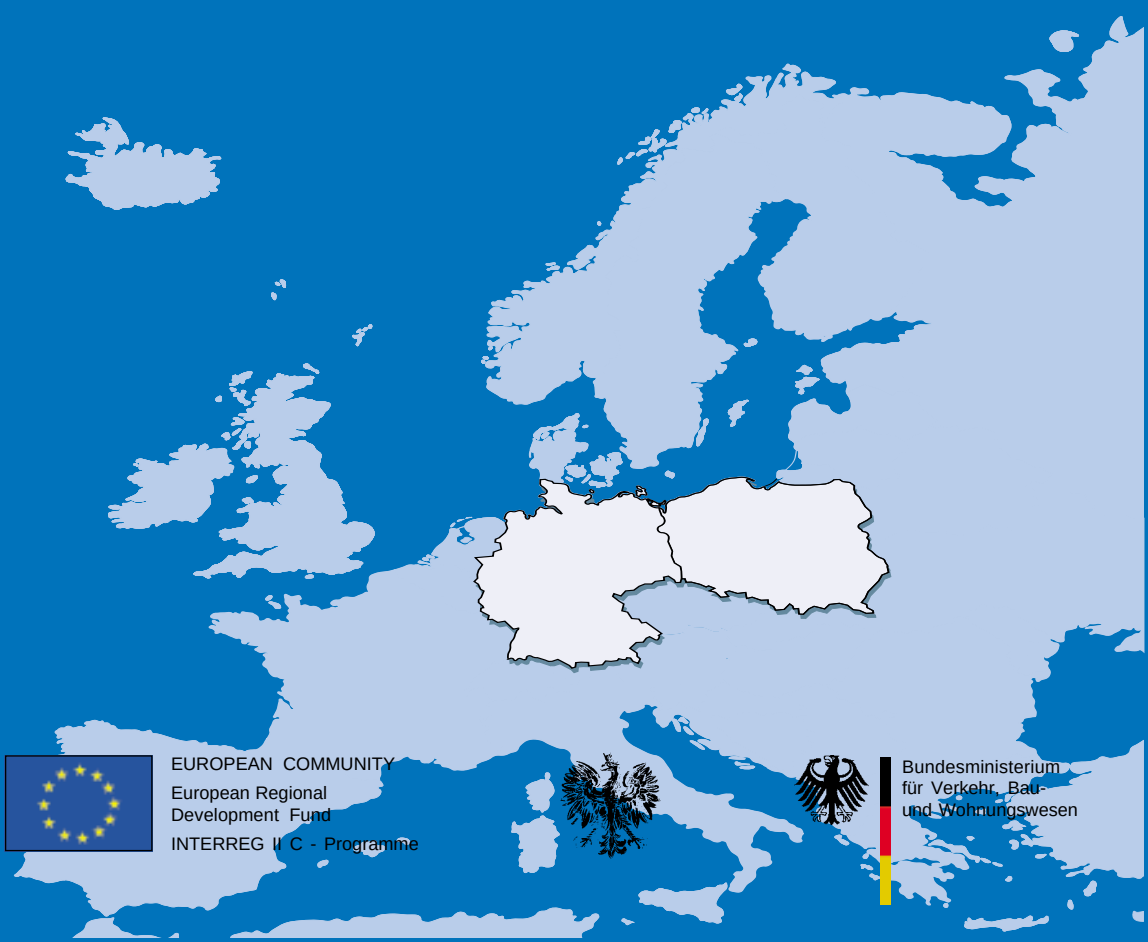
WWW.ECONSTOR.EU

Mitglied der Leibniz-Gemeinschaft

PLANUNGSBEGRIFFE
IN EUROPA

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe

Polsko-Niemiecki Leksykon Pojęć Planistycznych

EUROPEAN COMMUNITY
European Regional
Development Fund
INTERREG II C - Programme

Bundesministerium
für Verkehr, Bau-
und Wohnungswesen

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe

Polsko-Niemiecki Leksykon Pojęć Planistycznych

Die Deutsche Bibliothek - CIP-Einheitsaufnahme

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe = Polsko-Niemiecki Leksykon Pojęć Planistycznych / ARL / IGPIK. - Hannover: Akad. für Raumforschung und Landesplanung, 2001
(Planungsbegriffe in Europa)
ISBN 3-88838-530-X

Best.-Nr. 530
ISBN 3-88838-530-x
ISSN1439-622X
Alle Rechte vorbehalten • Verlag der ARL • Hannover 2001
© Akademie für Raumforschung und Landesplanung
Druck: poppdruck, 30851 Langenhagen
Auslieferung
VSB-Verlagsservice Braunschweig
Postfach 47 38
38037 Braunschweig
Tel. 0531/70 86 45-648
Telex 952841 wbuch d; Fax 0531/70 86 19

PLANUNGSBEGRIFFE
IN EUROPA

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe

Polsko-Niemiecki Leksykon Pojęć Planistycznych

Projektleiter
Kierownik zespołu autorskiego

Zygmunt Niewiadomski
Gerd Turowski

Hannover - Warschau 2001

Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe
Polsko-Niemiecki Leksykon Pojęć Planistycznych

Bearbeitung / Opracowanie:

Rzeczypospolita Polska / Republik Polen

Autorzy / Autoren:
Rozdział 1-szy i 3-ci polskiej części /
Kapitel 1 und 3 des polnischen Teils:
Zygmunt Niewiadomski
(kierownik zespołu autorskiego /Projektleiter)

Rozdział 2-gi i 3-ci polskiej części /
Kapitel 2 u. 3 des polnischen Teils:
Jan Maciej Chmielewski

Bundesrepublik Deutschland / Republika Federalna Niemiec

Autoren / Autorzy:

Gerd Turowski
(Projektleiter/kierownik zespołu autorskiego)

Dietmar Scholich
(Entwurf / koncept)

Gegenüberstellung der Planungssysteme in Deutschland und Polen
(deutsche und polnische Fassung)
Porównanie systemów Planowania Przestrzennego w Niemczech i w Polsce
(wersja niemiecka i polska)
Janina Kopietz-Unger
Mitarbeit / Współpraca: **Dorota Grąziewicz**

Recenzent / Kritische Durchsicht:
Rozdziały 1-3 polskiego oryginału /
Kapitel 1-3 des polnischen Originals:
Piotr Korcelli

Tłumaczenie polskich tekstów /
Übersetzung der polnischen Texte:

Waldemar Okon

Tłumaczenie polskich pojęć na język angielski / Übersetzung der polnischen Begiffe ins Englische:
Piotr Korcelli, Graham Cass

Redakcja / Redaktion:
Dorota Grąziewicz

Kritische Durchsicht / Recenzent:
Kapitel 1-3 des deutschen Originals /
Rozdziały 1-3 niemieckiego oryginału:
Wilfried Erbguth

Übersetzung und Bearbeitung der polnischen Version des deutschen Originaltextes / Tłumaczenie i opracowanie polskiej wersji oryginalnego tekstu w języku niemieckim:
Janina Kopietz-Unger

Übersetzung der deutschen Begriffe ins Englische / Tłumaczenie niemieckich pojęć na język angielski:
Graham Cass

Redaktion / Redakcja:
Olaf Gruppe, Dietmar Scholich, Gerd Turowski

Technische Bearbeitung / Opracowanie map i załączników:
Wolfgang Günther / Dagmar Kuhtz / Oliver Rose

Projektkoordination / Koordynacja projektu:
Olaf Gruppe

Autorzy i współpraca naukowa / Autoren und wissenschaftliche Mitarbeit

Jan Maciej Chmielewski, prof. dr hab. architektury, Politechnika Warszawska, Instytut Urbanistyki i Architektury / Prof. Dr. habil. arch,. Technische Universität Warschau, Fakultät für Urbanistik und Architektur

Wilfried Erbguth, Prof. Dr. jur.habil., Universität Rostock, Ordentliches Mitglied der ARL / prof. dr prawa Uniwersytetu w Rostoku, członek zwyczajny ARL

Dorota Grąziewicz, Warszawa / Warschau

Olaf Gruppe, Dipl.-Ing., Assessor, Wissenschaftlicher Mitarbeiter im Sekretariat der ARL, Hannover / inż. dypl., asesor, pracownik naukowy w sekretariacie ARL, Hanower

Janina Kopietz-Unger, Dr.-Ing.habil, Privatdozentin an der Universität Karlsruhe und der Technischen Hochschule Posen / dr inż.hab., docent w Uniwersytecie Karlsrue oraz w Politechnica Poznańskiej

Piotr Korcelli, prof. dr hab. dyrektor Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej PAN, członek korespondent PAN, członek zwyczajny ARL / Prof. Dr. habil., Direktor des Instituts für Geographie und räumliche Organisation der Polnischen Akademie der Wissenschaften, Warschau, Korrespondierendes Mitglied der Polnischen Akademie der Wissenschaften, Ordentliches Mitglied der ARL

Zygmunt Niewiadomski, prof. dr hab. prawa, prorektor Uniwersytetu im. Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, kierownik Katedry Prawa Administracyjnego, sędzia Naczelego Sąda Administracyjnego Rzeczpospolitej Polskiej, kierownik Pracowni w Instytucie Gospodarki Komunalnej i Przestrzennej w Warszawie, członek zwyczajny ARL / Prof. Dr. jur. habil., Prorektor der Stefan Wyszynski Universität Warschau, Leiter des Lehrstuhls für Verwaltungsrecht, Richter am Obersten Verwaltungsgerichtshof der Republik Polen, Leiter der Hauptabteilung im Institut für Raum- und Kommunalwirtschaft in Warschau, Ordentliches Mitglied der ARL

Waldemar Okon, M.A., Geograph, Referent im Amt für Raumordnung und Landesplanung Vorpommern, Mesekenhagen / mgr, geograf, referent Urzędcie Gospodarki Przestrzennej i Planowania Vorpommern, Mesekenhagen

Dietmar Scholich, Prof. Dr.-Ing., Generalsekretär der ARL, Hannover / prof. dr inż., Sekretarz Generalny ARL, Hanower

Gerd Turowski, Prof. Dr.-Ing., Baudirektor a.D., Universität Dortmund, Fakultät Raumplanung, FG Raumordnung und Landesplanung, Ordentliches Mitglied der ARL / prof. dr inż., Uniwersytet w Dortmundzie, Wydział Planowania Przestrzennego, członek zwyczajny ARL

Słowo wstępne

Rozwój przestrzenny regionów stanowi podstawę oraz istotny wkład w skuteczną integrację europejską. W różnorodnej Europie nie powinno się dążyć do ich ujednolicenia. Wymaga to jednak wzajemnego poznania i zrozumienia w celu umożliwienia lepszej współpracy.

Działający, w ramach Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej do Spraw Współpracy Regionalnej i Przygranicznej, Komitet do Spraw Gospodarki Przestrzennej zwracał zawsze uwagę na konieczność prezentowania – w sposób zrozumiały – pojęć planistycznych oraz polityki w zakresie planowania w obu państwach. Niniejszy, uzupełniony w stosunku do poprzedniej edycji z roku 1995 i uwzględniający zmiany w organizacji społeczeństw, Leksykon Pojęć Planistycznych jest cenną pomocą w pracy miast i regionów, podmiotów gospodarczych, inwestorów, uczelni wyższych oraz różnych grup społecznych, które współpracują z partnerami z obu krajów.

Unia Europejska wsparła dotacją opracowanie tego Leksykonu w ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG II C dla obszaru Morza Bałtyckiego. W finansowaniu Leksykonu ze Strony niemieckiej partycypowały - oprócz Federalnego Ministerstwa Komunikacji, Budownictwa i Mieszkalnictwa - kraje związkowe: Berlin, Brandenburgia, Hamburg, Meklemburgia – Pomorze Przednie, Dolna Saksonia i Szlezwik-Holsztyn oraz Akademia Badań Przestrzennych i Planowania Krajowego (ARL).

Szczególne słowa podziękowania kierujemy do pracującego nad projektem polsko-niemieckiego zespołu, do reprezentantek i reprezentantów Uniwersytetu w Dortmundzie, do Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie, Politechniki Warszawskiej, koordynującego sekretariatu Akademii Badań Przestrzennych i Planowania Krajowego z Hanoweru, Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytetu w Rostoku, do innych współpracujących z nami ekspertów oraz do tłumaczek i tłumaczy za zaangażowanie i dobrą współpracę, która uwieńczona została sukcesem.

Leksykon jest kopalnią wiedzy, z której, mamy nadzieję, czerpać będą na co dzień wszyscy zainteresowani po obu stronach polsko-niemieckiej granicy. Wyrażamy przekonanie, że w znakomity sposób ułatwi on współpracę.

Piotr Mync

Współprzewodniczący Komitetu do Spraw Gospodarki Przestrzennej
Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej do Spraw Współpracy
Regionalnej i Przygranicznej
ze Strony polskiej

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego i Budownictwa pełniący obowiązki Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast

Achim Großmann

Współprzewodniczący Komitetu do Spraw Gospodarki Przestrzennej
Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej do Spraw Współpracy Regionalnej i Przygranicznej
ze Strony niemieckiej

Parlamentarny Sekretarz Stanu w Federalnym Ministerstwie Komunikacji, Budownictwa i Mieszkalnictwa

Vorwort

Die räumliche Entwicklung der Regionen ist eine Grundlage und ein wichtiger Beitrag für eine effektive europäische Integration. In einem Europa der Vielfalt sollte es keine Bestrebungen zur Vereinheitlichung geben. Dies setzt jedoch ein gegenseitiges Kennenlernen und Verstehen zum Aufbau einer besseren Zusammenarbeit voraus.

Der Raumordnungsausschuss der Deutsch-Polnischen Regierungskommission für regionale und grenznahe Zusammenarbeit wies stets auf die Notwendigkeit hin, die Planungsbegriffe und die Planungspolitik beider Staaten in verständlicher Form darzustellen. Das vorliegende Handbuch der Planungsbegriffe – eine Weiterentwicklung der Ausgabe von 1995 unter Einbeziehung der veränderten Organisationsstrukturen in den Ländern – ist eine wertvolle Arbeitshilfe für Städte und Regionen, Wirtschaftsunternehmen, Investoren, Hochschulen und verschiedene gesellschaftliche Gruppen, die mit Partnern aus beiden Ländern zusammenarbeiten.

Die Europäische Union förderte die Erarbeitung dieses Handbuches im Rahmen der Gemeinschaftsinitiative INTERREG II C für den Ostseeraum. An der Finanzierung des Handbuches durch die deutsche Seite beteiligten sich – neben dem Bundesministerium für Verkehr, Bau- und Wohnungswesen – die Länder Berlin, Brandenburg, Hamburg, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen und Schleswig-Holstein sowie die Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL).

Unser besonderer Dank gilt dem deutsch-polnischen Projektteam, den Vertreterinnen und Vertretern der Universität Dortmund, des Instituts für Raum- und Kommunalwirtschaft Warschau, der Technischen Universität Warschau, des koordinierenden Sekretariats der Akademie für Raumforschung und Landesplanung Hannover, der Polnischen Akademie der Wissenschaften und der Universität Rostock, den weiteren beteiligten Expertinnen und Experten und den Übersetzerinnen und Übersetzern für ihr Engagement und die gute Zusammenarbeit, die zum Erfolg führte.

Das Handbuch ist eine Fundgrube des Wissens, aus der, so hoffen wir, alle Interessierten beiderseits der deutsch-polnischen Grenze täglich schöpfen werden. Wir sind davon überzeugt, dass das Handbuch die Zusammenarbeit hervorragend erleichtern wird.

Achim Großmann

Kovorsitzender des Raumordnungsausschusses der
Deutsch-Polnischen Regierungskommission für
Regionale und Grenznahe Zusammenarbeit
– für die deutsche Seite –

Parlamentarischer Staatssekretär
beim
Bundesminister für
Verkehr, Bau- und Wohnungswesen

Piotr Mync

Kovorsitzender des Raumordnungsausschusses der
Deutsch-Polnischen Regierungskommission für
Regionale und Grenznahe Zusammenarbeit
– für die polnische Seite –

Unterstaatssekretär
im Ministerium für
Regionalentwicklung und Bauwesen
amtierender Präsident
des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung

Spis treści

Słowo wstępne VI

Wprowadzenie XIII

Rzeczpospolita Polska 1

1. Zarys ustroju państwa i administracji Rzeczypospolitej Polskiej
(Zygmunt Niewiadomski) 3

1.1 Struktura władz centralnych 3
1.2 Zarys struktury władz lokalnych 5
1.3 Administracja rządowa w województwie 6
1.4 Samorząd terytorialny 7
a) Samorząd gminny 8
b) Samorząd powiatowy 10
c) Samorząd wojewódzki 12

2. System planowania przestrzennego Rzeczypospolitej Polskiej
(Jan Maciej Chmielewski) 15

2.1 Umocowanie polityczno-prawne planowania przestrzennego 15
2.2 Odbudowa samorządu terytorialnego i jego kompetencji planistycznych 16
2.3 System planowania przestrzennego na poziomie lokalnym 17
2.4 System planowania na szczeblu ponadlokalnym 22
2.5 System planowania na tle uregulowań prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej 24
2.6 Projektowane zmiany systemu planowania przestrzennego Rzeczypospolitej Polskiej 26

3. Głowne pojęcia zobjaśnieniami
(Jan Maciej Chmielewski, Zygmunt Niewiadomski) 54

Inhaltsverzeichnis

Vorwort VII

Einführung XV

Republik Polen 29

1. Staats- und Verwaltungsaufbau der Republik Polen
(Zygmunt Niewiadomski) 29

1.1 Zentrale Staatsgewalt 29
1.2 Staatsgewalt auf lokaler Ebene 31
1.3 Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft 31
1.4 Territoriale Selbstverwaltung 33
a) Selbstverwaltung der Gemeinde 33
b) Selbstverwaltung des Kreises 36
c) Selbstverwaltung der Wojewodschaft 37

2. System der räumlichen Planung der Republik Polen
(Jan Maciej Chmielewski) 40

2.1 Politisch-rechtliche Verankerung der räumlichen Planung 40
2.2 Wiederaufbau der territorialen Selbstverwaltung und deren Zuständigkeit für Planung 41
2.3 Raumbewirtschaftung auf lokaler Ebene 42
2.4 Raumbewirtschaftung auf überörtlicher Ebene 47
2.5 Rechtliche Regelungen für die Raumbewirtschaftung 49
2.6 Geplante Änderungen in der räumlichen Planung der Republik Polen 51

3. Wesentliche Planungsbegriffe
(Jan Maciej Chmielewski, Zygmunt Niewiadomski) 54

Bundesrepublik Deutschland

Gerd Turowski

1. Staats- und Verwaltungsaufbau der Bundesrepublik Deutschland 131
1.1 Grundlagen der Staatsordnung 131
1.2 Oberste Bundesorgane und Bundesbehörden 132
1.2.1 Bundestag 132
1.2.2 Bundesrat 133
1.2.3 Bundespräsident 134
1.2.4 Bundesregierung 134
1.2.5 Bundesgerichte 135
1.2.6 Bundesverwaltung 135
1.3 Länder 136
1.4 Kommunale Selbstverwaltung 137
1.4.1 Gemeinden 138
1.4.2 Kreise 139
1.5 Finanzordnung 139

2. Planungssystem der Bundesrepublik Deutschland 140
2.1 Bundesraumordnung 142
2.2 Landesplanung 143
2.2.1 Planungsfunktion 143
2.2.2 Koordinierungs- und Sicherungsfunktion 148
2.3 Regionalplanung 148
2.4 Bauleitplanung 150
2.5 Fachplanung 151

3. Zentrale Planungsbegriffe 179

Republiki Federalnej Niemiec

Gerd Turowski

1. Zarys ustroju państwa i administracji Republiki Federalnej Niemiec 154
1.1 Podstawy ustroju państwa 154
1.2 Najwyższe organy federalne 155
1.2.1 Parlament federalny (Bundestag) 155
1.2.2 Rada Federalna (Bundesrat) 157
1.2.3 Prezydent (Bundespräsident) 157
1.2.4 Rząd (Bundesregierung) 157
1.2.5 Sądy federalne 158
1.2.6 Administracja federalna 158
1.3 Kraje związkowe - Landy 159
1.4 Niezależna administracja samorządowa 161
1.4.1 Gminy 161
1.4.2 Powiaty 162
1.5 System finansowy 162

2. System planowania w Niemieckiej Republice Federalnej 164
2.1 Planowanie przestrzenne na szczeblu federacji 166
2.2 Planowanie przestrzenne na szczeblu krajów związkowych 167
2.2.1 Funkcje planowania przestrzennego na obszarze kraju związkowego 168
2.2.2 Funkcja koordynująca i zabezpieczająca planowania 173
2.3 Planowanie regionalne 173
2.4 Planowanie na szczeblu lokalnym 175
2.5 Planowanie resortowe 176

3. Słownik pojęć fachowych z dziedziny planowania przestrzennego 179

Rejestr 309

Porównanie systemów Planowania Przestrzennego w Niemczech i w Polsce 335

Podstawowe Pojęcia Planistyczne Key Planning Terminology 355

Załączniki – mapy 383

Spis schematów i map

Rzeczpospolita Polska

Schematy organizacyjne:
(Jan Maciej Chmielewski, Zygmunt Niewiadomski)

Schemat 1: Struktura władz Rzeczypospolitej Polskiej (bez sądownictwa) 4

Schemat 2: System planowania przestrzennego w Polsce 18

Schemat 3: Procedura sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy 19

Schemat 4: Procedura sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego 21

Przykładowe opracowania planistyczne

Usytowanie wybranych przykładów planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Polski (fragmenty planów) 385

Mapa 1: Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju „Polska 2000 plus“ - model równoważenia rozwoju 386

Mapa 2: Strategia rozwoju Województwa Mazowieckiego (projekt) - Obszary o zróżnicowanych predyspozycjach rozwojowych 388

Mapa 3: Strategia rozwoju Województwa Mazowieckiego (projekt) - Płożenie województwa na krajowej sieci ekologicznej (ECONET) 390

Register 309

Tabellarische Gegenüberstellung der Planungssysteme in Deutschland und Polen 345

Zentrale Planungsbegriffe Key Planning Terminology 367

Kartenanhang 383

Abbildungs- und Kartenverzeichnis

Republik Polen

Abbildungen:
(Jan Maciej Chmielewski, Zygmunt Niewiadomski)

Abb. 1: Staatsaufbau der Republik Polen (ohne Judikative) 30

Abb. 2: Das System der räumlichen Planung in Polen 43

Abb. 3: Verfahren zur Aufstellung der Studie über die Rahmenbedingungen und der Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde 44

Abb. 4: Verfahren zur Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans der Gemeinde 46

Exemplarische Planwerke

Lage der ausgewählten Beispiele für raumordnerische Pläne im Gebiet der Republik Polen (Planausschnitte) 385

Karte 1: Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes “Polen 2000 plus” - Modell der nachhaltigen Entwicklung 386

Karte 2: Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft Masowien (Entwurf) - Gebiete mit unterschiedlichen Entwicklungsvoraussetzungen 388

Karte 3: Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft Masowien - Lage der Wojewodschaft im ökologischen Netz des Landes (ECONET) 390

Mapa 4 : Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Sandomierza 392

Mapa 5: Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Bartyckiej w Warszawie (fragment) 395

Bundesrepublik Deutschland

Abb. 1: Staats- und Verwaltungsaufbau der Bundesrepublik Deutschland 133

Abb. 2: Das System der deutschen Raumplanung 140

Abb. 3: Das deutsche Planungsrecht 141

Abb. 4: Das Verfahren bei der Aufstellung von Raumordnungsplänen 144

Abb. 5: Übersicht über den Ablauf des Raumordnungsverfahrens 149

Abb. 6: Verfahren zur Aufstellung von Bauleitplänen 152

Exemplarische Planwerke

Standortübersicht zu den Kartenbeispielen 400

Karte 1: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Siedlungsstrukturelle Ausgangssituation 402

Karte 2: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Leitbild Verkehr 404

Karte 3: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Leitbild Ordnung und Entwicklung 406

Karte 4: Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Stadt Sandomierz 392

Karte 5: Örtlicher Raumbewirtschaftungs plan - Planausschnitt im Bereich der Straße Bartycka in Warszawa 395

Republiki Federalnej Niemiec

Schemat 1: Ustrój administracyjny Republiki Federalnej Niemiec 156

Schemat 2: System planowania przestrzennego w Niemczech 164

Schemat 3: Niemieckie prawo planowania przestrzennego 165

Schemat 4: Procedura ustanawiania planów porządku przestrzennego 169

Schemat 5: Procedura ustanawiania planów przestrzennych szczebla lokalnego 174

Schemat 6: Schemat procedury porządku przestrzennego 177

Przykładowe opracowania planistyczne

Usytowanie wybranych przykładow planów zagospodarowania przestrzennego (w każdym przypadku tylko fragmenty) 400

Mapa 1: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Sytuacia wyjściowa w strukturze osadniczej 402

Mapa 2: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Wytyczne kierunkowe w zakresie komunikacji 404

Mapa 3: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Wytyczne w zakresie ładu przestrzennego i rozwoju 406

Karte 4: Erstes Landesraumordnungsprogramm Mecklenburg-Vorpommern 1993 (Ausschnitt) 408

Karte 5: Regionales Raumordnungsprogramm Vorpommern 1998 - Karte (Ausschnitt) 410

Karte 6: Erster Gutachtlicher Landschaftsrahmenplan der Planungsregion 4 „Mecklenburgische Seenplatte 1997 Karte 16: Bestehende und geplante Schutzgebiete / Bereiche mit herausgehobener Bedeutung für den Naturhaushalt (Ausschnitt) 414

Karte 7: Flächennutzungsplan Stadt Neubrandenburg 1999 (Ausschnitt) 416

Karte 8: Bebauungsplan Nr. 32 Wohnpark „Am Wald“, Landeshauptstadt Schwerin 2000 (Ausschnitt) 420

Mapa 4: Pierwszy program porządku przestrzennego kraju związkowego Meklenburgia – Pomorze Przednie 1993 (fragment) 408

Mapa 5: Program porządku przestrzennego regionu Pomorza Przedniego 1998 - Mapa (fragment) 410

Mapa 6: Pierwszy ekspertyzowy krajobrazowy plan ramowy regionu planistycznego nr 4: Pojezierze Meklemburskie (Meklenburgia Pomorze Przednie) - Mapa nr 16: Istniejące i projektowane obszary chronione / Obszary o szczególnym znaczeniu dla środowiska naturalnego (fragment) 414

Mapa 7: Plan użytkowania terenów. Neubrandenburg, 1999 r. (fragment) 416

Mapa 8: Plan zabudowy nr 32 „Przy lesie“ („Am Wald“) miasta stolicznego Schwerin 2000 (fragment) 420

Wprowadzenie

1. Podłoże leksykonu

Procesy europejskiej integracji i rozwijająca się w ramach tych procesów współpraca państw europejskich i ich przygranicznych regionów wymagają zawsze wzajemnego zrozumienia politycznych, prawnych, społeczno-kulturowych i gospodarczych stosunków drugiego partnera. Odnosi się to przede wszystkim do planowania porządku przestrzennego, którego główne zadanie polega na kształtowaniu kierunków zrównoważonego rozwoju, posiadających jednak w danych państwach różną formę prawną, organizacyjną i terminologiczną.

Z tego względu Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL) utworzyła już wcześniej, w ramach jej kooperacji w dziedzinie badań naukowych, komisję redakcyjną "Pojęcia Planistyczne w Europie" i zleciła wzajemne opracowanie podstawowych leksykonów planistycznych. Na początku roku 1995 ARL przedłożyła wspólnie z Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej w Warszawie niemiecko-polski leksykon pojęć planistycznych, który spowodował potem odpowiednie działania w Republice Słowacji i Czech, Szwajcarii, Austrii, Holandii i Szwecji.

Od czasu opublikowania niemiecko-polskiego leksykonu w Rzeczpospolitej Polskiej nastąpiły istotne zmiany norm prawa konstytucyjnego i prawa planowania przestrzennego. Również niemieckie prawo planowania przestrzennego uległo w końcu lat 90-tych znacznym zmianom do tego stopnia, że konieczne było ponowne opracowanie tego leksykonu.

2. Cele i układ leksykonu

Dotychczasowe doświadczenia potwierdzają wytyczone cele leksykonu, pełniącego rolę ważnego środka pomocniczego i dostosowanej do celów praktycznych podpory dla polityki i administracji planistycznej, badań naukowych i edukacji, ale również dla zainteresowanego społeczeństwa.

Układ ten sprawdził się i dlatego też zostanie zachowany. W pierwszej części zostaje przedstawiony poglądowy zarys ustroju państwa i administracji, konieczny do zrozumienia

planowania i systemu planowania danego kraju. Przedmiotem drugiej części są cechy charakterystyczne systemu planowania. W części trzeciej, w formie leksykonu, zostały wyjaśnione ważne pojęcia planistyczne. Po tym następuje wspólny rejestr, porównanie systemów planowania przestrzennego w Niemczech i w Polsce jak również tłumaczenie pojęć planistycznych na język angielski. Strony przykładowe, służące do ilustracji istotnych dokumentów planistycznych obydwóch krajów, zamykają ten tom.

3. Wskazówki korzystania z leksykonu

ARL jako wydawca i również autorzy położyli szczególny nacisk na możliwie prosty sposób korzystania z niego. Podczas, gdy zarys ustroju państwa i administracji oraz systemy planowania są przedstawiane kolejno raz w jednym raz w drugim języku, wyjaśnienie pojęć planistycznych następuje, w celu zwiększenia przyswajalności ważnych pojęć danego kraju i umożliwienia ewentualnego tłumaczenia symultanicznego, w dwóch kolumnach.

Rejestrem tym objęte są definicje pojęć względnie objaśnienia. Zapewnia on jednocześnie powiązanie różnych części leksykonu pod względem treści. Używane w całym tekście pojęcia wymienione są we wspólnym rejestrze w porządku alfabetycznym. Numery stron za pojęciami wskazują na odnośne miejsca w tekście.

4. Uwagi dotyczące tłumaczeń

Dokładając wysiłku w celu wiernego odtworzenia treści, świadomie zaakceptowano ograniczenia płynnego przebiegu tekstu. Jeżeliby sięgnięto do znanych w języku tłumaczeń pojęć, można by było w łatwy sposób zasugerować porównania i pokrewieństwa systemu planowania i zrozumienia planowania. Do tego należy dodać, że pojęcia fachowe w Niemczech uzyskały dzięki wieloletniemu ich stosowaniu, komentarzom i orzeczeniom sądowym ogólną i jednoznaczną definicję. Ze względu na przebiegające procesy zmian terminy państw przystępujących podlegają jednak jeszcze częściowym zmianom. Z tego względu otwiera się poprzez powiązania tekstów objaśniających, wprowadzających rozdziałów i ilustracji cała gama nowych pojęć.

Einführung

1. Hintergrund des Handbuches

Die Prozesse der europäischen Integration und die sich im Rahmen dieser Prozesse entwickelnde Zusammenarbeit der europäischen Staaten und ihrer Grenzregionen erfordern gegenseitiges Verständnis über die politischen, rechtlichen, soziokulturellen und ökonomischen Verhältnisse des jeweils anderen Partners. Dies gilt vor allem auch für die Raumplanung, deren Hauptaufgabe darin besteht, für eine nachhaltige Raumentwicklung Sorge zu tragen, die allerdings in den einzelnen Staaten rechtlich, organisatorisch und terminologisch unterschiedlich ausgestaltet ist.

Bereits frühzeitig hatte deshalb die Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL) im Rahmen ihrer europäischen Forschungskooperation einen Redaktionsausschuss "Planungsbegriffe in Europa" eingerichtet und die partnerschaftliche Erarbeitung grundlegender Planungshandbücher veranlasst. Anfang 1995 hat die ARL gemeinsam mit dem Institut für Raum- und Kommunalwirtschaft in Warschau ein Deutsch-Polnisches Handbuch der Planungsbegriffe vorgelegt, welches in der Folgezeit auch in der slowakischen und der tschechischen Republik, in der Schweiz, in Österreich, in den Niederlanden und in Schweden entsprechende Aktivitäten ausgelöst hat.

Seit der Veröffentlichung des Deutsch-Polnischen Handbuchs sind in der Republik Polen wichtige verfassungs- und planungsrechtliche Normänderungen eingetreten und auch das deutsche Planungsrecht hat Ende der 90er Jahre erhebliche Änderungen erfahren, so dass eine vollständige Neubearbeitung dieses Handbuchs erforderlich wurde.

2. Ziele und Aufbau des Handbuches

Die bisherigen Erfahrungen bestätigen die Zielsetzung des Handbuches in der Funktion eines wichtigen Hilfsmittels und einer praxisorientierten Handreichung für Planungspolitik und Planungsverwaltung, für Forschung und Lehre, aber auch für die interessierte Öffentlichkeit.

Der Aufbau hat sich bewährt und wird deshalb beibehalten. Im ersten Teil wird ein Überblick über den Staats- und Verwaltungsaufbau gegeben, der für das Verständnis von Planung und Planungssystem eines Landes erforderlich ist. Die Grundzüge des Planungssystems sind Gegenstand des zweiten Teils. Im dritten Teil werden lexikonartig wichtige Planungsbegriffe erläutert. Es folgen ein gemeinsames Register, eine synoptische Gegenüberstellung der Planungssysteme in Deutschland und Polen sowie eine Übersetzung der Planungsbegriffe ins Englische. Kartenbeispiele zur Illustration der wesentlichen Planungsdokumente der beiden Länder runden den Band ab.

3. Hinweise für die Benutzung des Handbuches

Die ARL als Herausgeber und die Verfasser haben besonderen Wert auf eine möglichst einfache Handhabung gelegt. Während der Staats- und Verwaltungsaufbau sowie die Planungssysteme nacheinander in der jeweils anderen Sprache dargestellt werden, erfolgt die Erläuterung der Planungsbegriffe zweispaltig, um die Einprägsamkeit wichtiger Begriffe

des jeweils anderen Landes zu erhöhen und gegebenenfalls eine simultane Übersetzung zu ermöglichen.

Die Begriffsdefinitionen bzw. Erläuterungen werden über das Register erschlossen, welches zugleich die inhaltliche Verklammerung der verschiedenen Teile des Handbuches gewährleistet. Die im Gesamttext verwendeten Begriffe werden in dem gemeinsamen Register alphabetisch aufgelistet. Die Seitenzahlen hinter den Begriffen geben die Fundstellen im Text an.

4. Anmerkung zu den Übersetzungen

In dem Bemühen um eine möglichst genaue inhaltliche Wiedergabe wurden bei der Übersetzung bewusst Einschränkungen des flüssigen Textverlaufes in Kauf genommen. Würde nämlich auf in der Übersetzungssprache geläufige Begriffe zurückgegriffen, könnten leicht Parallelen oder Verwandtschaften der Planungssysteme und des Planungsverständnisses suggeriert werden. Hinzu kommt, dass Fachbegriffe in Deutschland durch langjährige Handhabung und durch Kommentierungen und Gerichtsentscheidungen eine allgemeine und eindeutige Definition gefunden haben. Die Termini in den Beitrittsstaaten unterliegen aber auf Grund der laufenden Transformationsprozesse zum Teil noch Veränderungen. Von daher erschließen sich eine Reihe von Begriffen durch die Verknüpfung von Erläuterungstexten, einführenden Kapiteln und Abbildungen.

Rzeczpospolita Polska

Republik Polen

1. Zarys ustroju państwa i administracji Rzeczypospolitej Polskiej

1.1 Struktura władz centralnych

Stosownie do regulacji z art. 2 Konstytucji Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., tworzącej podstawy prawne ustroju Państwa, Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Rzeczpospolita Polska jest państwem unitarnym.

Władza zwierzchnia należy w Rzeczypospolitej – zgodnie z dalszymi regulacjami konstytucyjnymi – do Narodu. Naród sprawuje tę władzę przez przedstawicieli, z wyjątkiem spraw o szczególnym znaczeniu dla Państwa, rozstrzyganych drogą referendum.

Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na trójpodziale władz: na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą (Schemat 1).

Organem władzy ustawodawczej jest Parlament. Parlament w Polsce jest dwuizbowy. Składa się z Sejmu i Senatu.

Sejm jest organem ustawodawczym i kontrolnym. Tworzy go 460 posłów, wybieranych w wyborach powszechnych. Kadencja Sejmu trwa 4 lata. Sejm wybiera ze swego grona marszałka, wicemarszałków oraz komisje. Pracami Sejmu kieruje Prezydium Sejmu, które na gruncie nowej Konstytucji utraciło status organu konstytucyjnego. Funkcjonuje w oparciu o regulamin Sejmu oraz długoletnią tradycję. Prezydium tworzą: Marszałek oraz wicemarszałkowie.

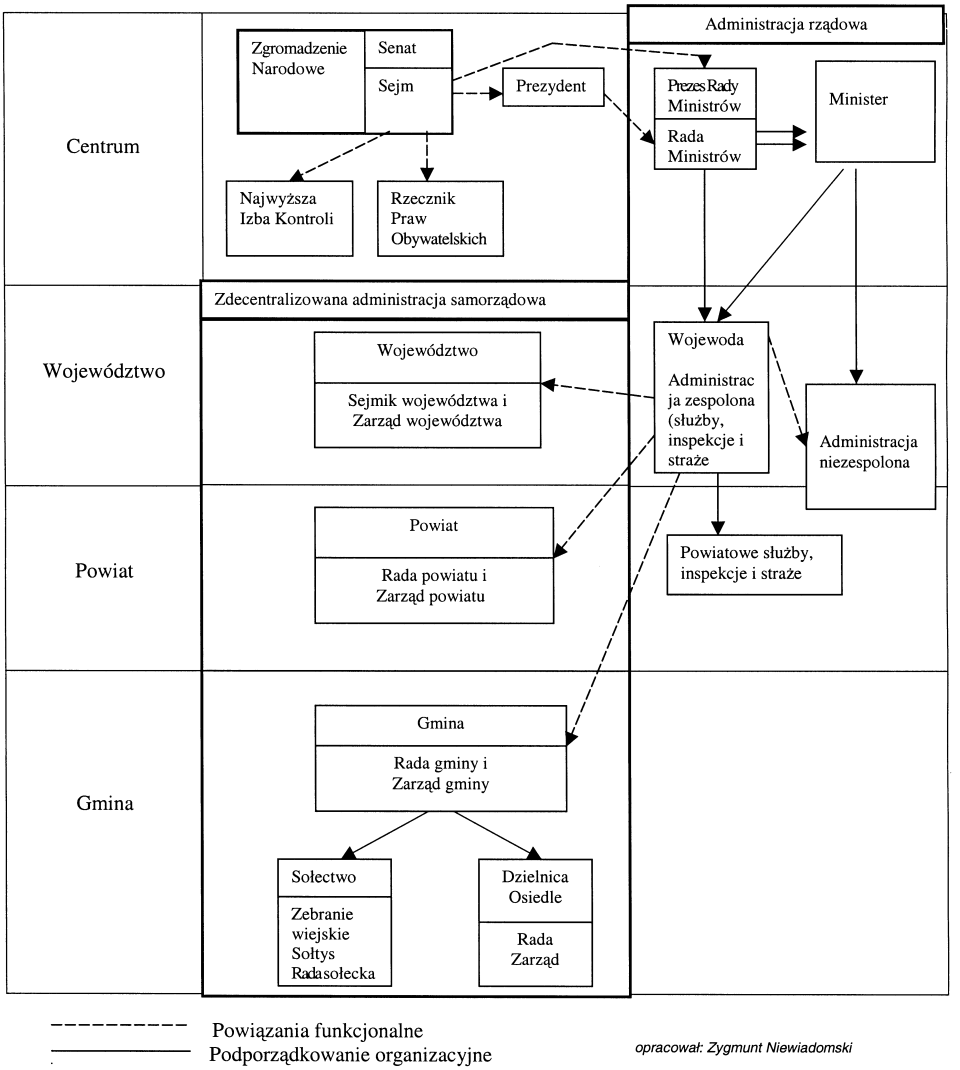
Senat jest drugą izbą parlamentu z uprawnieniami do przyjmowania, odrzucania albo wnoszenia poprawek do ustaw uchwalanych przez Sejm. Odrzucenie ustawy albo wniesienie poprawek jest wiążące, o ile Sejm w ponownym głosowaniu nie odrzuci ich bezwzględną większością głosów. Podobnie jak Sejm, również Senat wybiera ze swego grona marszałka, wicemarszałków i komisje.

Sejm i Senat, obradując wspólnie pod przewodnictwem Marszałka Sejmu lub w jego zastępstwie Marszałka Senatu, tworzą Zgromadzenie Narodowe.

Organami władzy wykonawczej są: Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Rada Ministrów, Prezes Rady Ministrów, ministrowie, oraz wojewodowie jako przedstawiciele Rady Ministrów w województwie.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jest szczególnym organem władzy wykonawczej. Jest on najwyższym przedstawicielem Państwa Polskiego w stosunkach wewnętrznych i międzynarodowych. Czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji. Stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa Państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium. Stąd m.in. jego kompetencja do podpisywania ustaw, stosowania prawa łaski, nadawania obywatelstwa polskiego. Prezydent ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe. Jest najwyższym zwierzchnikiem sił zbrojnych. W wyjątkowych sytuacjach może rozwiązać Sejm. Prezydent jest wybierany w wyborach powszechnych na pięcioletnią kadencję.

Schemat 1: Struktura władz Rzeczypospolitej Polskiej (bez sądownictwa)

Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej jest organem, na który spada główny ciężar wykonywania administracji publicznej. Rada Ministrów na bieżąco prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej. Kieruje całością administracji rządowej. Do zadań Rady Ministrów należy wykonywanie ustaw, m.in. poprzez wydawanie do nich rozporządzeń wykonawczych. Radę Ministrów tworzą: Prezes Rady Ministrów oraz ministrowie. W skład Rady Ministrów mogą wchodzić wiceprezesi Rady Ministrów. W jej skład mogą być również powoływani przewodniczący określonych w ustawach komitetów. Radę Ministrów powołuje Prezydent na wniosek desygnowanego przez siebie Prezesa Rady Ministrów. Warunkiem funkcjonowania tak powołanej Rady Ministrów jest uzyskanie wotum zaufania ze strony Sejmu. W przypadku nieuzyskania wotum zaufania Radę Ministrów wybiera Sejm. Jeżeli ta próba utworzenia Rady Ministrów nie powiedzie się, inicjatywę ponownie przejmuje Prezydent.

Prezes Rady Ministrów przewodniczy oraz kieruje pracami Rady Ministrów. Koordynuje oraz kontroluje pracę ministrów. Jest zwierzchnikiem służbowym wszystkich pracowników administracji rządowej. W zakresie udzielonych upoważnień ustawowych wydaje rozporządzenia. Jest jednym z organów nadzoru nad samorządem terytorialnym. Prezesa Rady Ministrów desygnuje i powołuje Prezydent.

Minister kieruje określonym działem administracji rządowej lub wypełnia zadania wyznaczone mu przez Prezesa Rady Ministrów. Minister kierujący działem administracji rządowej wydaje rozporządzenia w zakresie udzielonych upoważnień ustawowych. Zakres działów administracji rządowej określa ustawa z dnia 4 września 1997r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 ze zm.)

Pomocą w realizacji zadań służą organom administracji rządowej odpowiednie urzędy (Kancelaria Premiera, ministerstwa). W urzędach tych działa korpus służby cywilnej mający za zadanie profesjonalne i apolityczne wykonywanie zadań państwa. Zwierzchnikiem korpusu służby cywilnej jest Prezes Rady Ministrów.

Działalność organów administracji rządowej oraz państwowych jednostek organizacyjnych kontroluje Najwyższa Izba Kontroli, podlegająca Sejmowi.

Na straży wolnośći spraw człowieka stoi Rzecznik Praw Obywatelskich, powoływany przez Sejm. Rzecznik jest niezawisły, niezależny od innych organów państwowych.

1.2 Zarys struktury władz lokalnych

W Rzeczpospolitej Polskiej od 1 stycznia 1999r. funkcjonuje trójstopniowy zasadniczy, podział terytorialny państwa. W związku z powyższym istnieją trzy szczeble podziału administracyjnego w terenie:

1) gminy (2489),

2) powiaty (372), w tym: 307 powiatów ziemskich, 65 powiatów grodzkich,

3) województwa (16).

Gmina jest podstawową jednostką samorządu terytorialnego, reaktywowaną w RP w 1990r. Powiat i województwo są nowymi jednostkami samorządu terytorialnego, wprowadzonymi z dniem 1 stycznia 1999 r. Administrację publiczną w gminie i powiecie wykonują organy samorządowe. Administracja publiczna w województwie jest dualistyczna. Po-

nieważ województwo jest jednostką samorządu terytorialnego, administrację wykonują z jednej strony organy samorządu województwa,. z drugiej zaś organy administracji rządowej w województwie.

1.3 Administracja rządowa w województwie

Ustrój administracji rządowej w województwie reguluje ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o administracji rządowej w województwie (Dz.U., Nr 91, poz. 577)..

Administracja rządowa w województwie dzieli się na administrację zespoloną i niezespoloną.

Administrację niezespoloną w województwie tworzą terenowe struktury centralnych organów administracji, wyspecjalizowanych w wąskich zakresach spraw (np. administracja skarbowa, celna, morska, statystyczna itp.).

Administrację zespoloną tworzy wojewoda oraz działający pod jego zwierzchnictwem kierownicy zespolonych służb (np. ochrony zabytków), inspekcji (np. budowlany) i straży (np. państwowej straży pożarnej). Służby te, inspekcje i straże znajdują niekiedy przedłużenie w powiecie (np. inspekcja budowlana). Ich zwierzchnikiem jest wówczas starosta.

Do wojewody należą wszystkie sprawy z zakresu administracji rządowej w województwie nie zastrzeżone dla innych organów tej administracji. Wojewoda pełni następujące funkcje. Jest:

1) przedstawicielem Rady Ministrów na obszarze województwa,
2) zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej
3) organem nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego (gminą, powiatem, województwem),
4) organem wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym,
5) reprezentantem Skarbu Państwa.

Wojewoda może – na podstawie i w granicach upoważnień ustawowych – stanowić akty prawa miejscowego, dopełniając w ten sposób system prawa miejscowego stanowionego przez organy samorządu gminnego, powiatowego i wojewódzkiego.

Wojewodę powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej. Wojewoda wykonuje zadania przy pomocy I i II wicewojewody oraz kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich. Wicewojewodów powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek wojewody. Wojewoda określa zakres kompetencji i zadań wykonywanych przez wicewojewodów. Jeżeli wojewoda nie pełni obowiązków służbowych, zakres zastępstwa I wicewojewody rozciąga się na wszystkie kompetencje wojewody. Kierowników zespolonych służb, inspekcji i straży wojewódzkich powołuje i odwołuje wojewoda, z wyjątkiem komendanta wojewódzkiego Policji oraz komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej, którzy powoływani są jednak za zgodą wojewody.

Organizację zespolonej administracji rządowej określa statut urzędu wojewódzkiego nadany przez wojewodę. Obejmuje on strukturę urzędu wojewódzkiego oraz jednostek organizacyjnych stanowiących aparat pomocniczy kierowników zespolonych służb, inspekcji i

straży wojewódzkich. W celu usprawnienia działania wojewódzkich organów zespolonej administracji rządowej wojewoda może tworzyć delegatury urzędu wojewódzkiego oraz wspomnianych jednostek organizacyjnych. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi potrzebami wojewoda może ustanowić, na czas oznaczony, swojego pełnomocnika do prowadzenia spraw w zakresie określonym w pełnomocnictwie.

Przy wojewodzie działa kolegium doradcze. W skład kolegium wchodzą:

1) wicewojewodowie,

2) dyrektor generalny urzędu wojewódzkiego,

3) komendant wojewódzki Policji,

4) komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej,

5) inne osoby wymienione w statucie urzędu wojewódzkiego.

Wojewoda funkcjonując w ramach administracji rządowej podlega kierownictwu organów zwierzchnich – ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej oraz Prezesowi Rady Ministrów. Prezes Rady Ministrów sprawuje nadzór nad działalnością wojewody w zakresie zgodności jego działania z prawem oraz polityką rządu, a także pod względem rzetelności i gospodarności.

1.4 Samorząd terytorialny

Samorząd terytorialny nie jest w Polsce instytucją nową. Skutecznie funkcjonował przed II wojną światową i w pierwszych latach powojennych. Został zniesiony dopiero w 1950r. i zastąpiony wzorowanym na ZSRR systemem tzw. jednolitej władzy państwowej w terenie (rady narodowe). Zmiany ustrojowe lat 1989-90 umożliwiły powrót do instytucji samorządu terytorialnego początkowo jedynie na szczeblu gminnym, aktualnie również na szczeblu powiatu i województwa.

Przywrócony samorząd terytorialny różni się diametralnie od systemu zarządu lokalnego sprzed 1990 r., opartego na zasadzie „jednolitej władzy państwowej" w terenie. Nastąpiło upodmiotowienie społeczności lokalnych. Społeczności te tworzą samodzielne organizacje – odrębne od administracji rządowej wspólnoty samorządowe. Organy tych wspólnot, pochodzące z demokratycznych wyborów, nie stanowią „przedłużenia" aparatu państwowego. Są organami społeczności lokalnych (i regionalnych), reprezentującymi ich własne interesy. Gmina, powiat i samorządowe województwo posiadają osobowość prawną i własny majątek, a ich samodzielność podlega ochronie sądowej. Konstytucja RP rezerwuje dla samorządu terytorialnego istotną część zadań publicznych.

Zasady i tryb wyborów organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego określa ustawa z dnia 16 lipca 1998r.- ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i samorządów województw (Dz. U. Nr 95, poz. 602 ze zm.).

a) Samorząd gminy

Ustrój samorządu gminnego reguluje wielokrotnie nowelizowana ustawa z dnia 8 marca 1990 r. (tekst jedn. Dz. U. z 1996 Nr 13, poz. 74 ze zm.). Ustawa ta już w art. 1 przesądza że „mieszkańcy gminy tworzą z mocy prawa wspólnotę samorządową", a następnie określa zadania i organizację oraz miejsce tej wspólnoty w systemie administracji publicznej.

Ustawodawca polski, kierując się zasadą subsydiarności, tworzy generalną formułę zadaniowo-kompetencyjną gminy. Do jej zakresu działania zalicza wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, ustawowo nie zastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Zamykają się one w czterech kategoriach spraw związanych z:

- infrastrukturą techniczną (drogi, wodociągi, komunikacja publiczna itp.),
- infrastrukturą społeczną (szkoły, ochrona zdrowia, opieka społeczna itp.),
- porządkiem publicznym (ochrona przeciwpożarowa, bezpieczeństwo sanitarne),
- ładem przestrzennym i ekologicznym (planowanie przestrzenne, ochrona środowiska itp.).

Wyżej wymienione kategorie zadań to zadania własne gminy, finansowane z własnych środków (wpływy z własnego majątku, podatków lokalnych oraz subwencje Państwa). Obok własnych, gmina realizuje również zadania zlecone przez administrację rządową, otrzymując na to odpowiednie środki finansowe.

Realizując zadania gmina może stanowić na swoim obszarze akty prawa miejscowego (przepisy gminne). Stanowienie tych przepisów może odbywać się na podstawie i w granicach upoważnienia ustawowego.

W realizacji zadań gmina jest samodzielna. Organy nadzoru (Prezes Rady Ministrów, wojewoda i regionalna izba obrachunkowa) mogą wkraczać w sferę jej działalności tylko w wypadku naruszenia prawa (kryterium legalności). Organ nadzoru może wówczas orzec nieważność uchwały organu gminy, a w wypadku uporczywego naruszania prawa przez określony organ gminy, rozwiązać ten organ. W razie zaś przedłużającego się braku skuteczności w zarządzaniu, Prezes Rady Ministrów może ustanowić zarząd komisaryczny nad gminą, nie dłużej jednak niż na dwa lata. Każde rozstrzygnięcie nadzorcze gmina może zaskarżyć do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zadania nałożone na gminę obarczają jej organy: radę oraz zarząd. W sprawach: samoopodatkowania się oraz odwołania rady przed upływem kadencji, rozstrzygnięcia podejmowane są w głosowaniu powszechnym (referendum). W pozostałych sprawach (o ile nie zostało zwołane referendum fakultatywne) organem stanowiącym i kontrolnym gminy jest rada.

Rada jest organem o kompetencji ogólnej. Należą do niej wszystkie sprawy pozostające we właściwości gminy, chyba że drogą ustawy zostały zastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Oznacza to, że sama rada decyduje o tym, co pozostawia we własnym zakresie działania, a co przekazuje innym podmiotom (zarządowi i kierownikom jednostek organizacyjnych gminy). Przy tak ukształtowanej zasadzie, przepisy przewidują stosunkowo liczny katalog kompetencji, których rada nie może nikomu przekazać.

Do wyłącznej właściwości rady należy sześć kategorii spraw:

- stanowienie o organizacji i kierunkach działania gminy (uchwalanie statutów oraz planów przestrzennych i programów gospodarczych),
- uchwalanie budżetu gminy,
- dokonywanie obsady osobowej organów (w szczególności wybór i odwoływanie zarządu),
- podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat,
- decydowanie o współdziałaniu z innymi gminami,
- podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy, przekraczających zakres zwykłego zarządu (zaciąganie długoterminowych pożyczek, emitowanie obligacji itp.).

Kadencja rady trwa 4 lata, a liczba jej członków wynosi od 15 w gminach nie przekraczających 4 tys. mieszkańców, do 100 radnych w największych gminach-miastach.

Pracę rady organizuje przewodniczący wybierany w głosowaniu tajnym spośród radnych. Funkcji przewodniczącego nie można łączyć z funkcją członka zarządu, w tym wójta, burmistrza.

Rada może powoływać stałe i doraźne komisje do określonych zadań. W skład komisji mogą wchodzić osoby spoza rady, jednak w liczbie nie przekraczającej połowy składu komisji.

Organem wykonawczym gminy jest zarząd. Do zadań zarządu należy w szczególności:

- gospodarowanie mieniem gminy,
- wykonywanie budżetu,
- wykonywanie zadań zleconych przez administrację rządową,
- przygotowywanie projektów uchwał rady i określanie sposobu ich wykonywania.

Zarząd w liczbie 3-7 członków jest wybierany przez radę w głosowaniu tajnym, spośród radnych lub spoza składu rady, w ciągu 6 miesięcy od daty ogłoszenia wyników wyborów. W skład zarządu wchodzi wójt (w gminach wiejskich), burmistrz (w gminach miejskich) lub prezydent (w gminach miejskich powyżej 100 tys. mieszkańców) jako przewodniczący oraz jego zastępcy i pozostali członkowie zarządu.

Wójt lub burmistrz (prezydent) jako przewodniczący zarządu organizują i kierują pracami zarządu. Jednocześnie pełnią *de facto* funkcję drugiego poza zarządem organu władzy wykonawczej. Kierują bowiem sprawami gminy i reprezentują ją na zewnątrz. W sprawach nie cierpiących zwłoki, związanych z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego, podejmują czynności należące do kompetencji zarządu. Poza tym, wydają decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu zadań własnych gminy.

Organem pomocniczym zarządu jest urząd gminy. Organizację i zasady jego funkcjonowania rada określa w odrębnym regulaminie organizacyjnym.

Gmina może ustanowić podział na jednostki pomocnicze – sołectwa w gminach wiejskich oraz dzielnice i osiedla w gminach miejskich. Jednostki te nie mają osobowości prawnej. Ich zakres kompetencji jest ograniczony. Organem uchwałodawczym w sołectwie

jest zebranie wiejskie a wykonawczym sołtys. Działalność sołtysa wspomaga rada sołecka. Organem uchwałodawczym w dzielnicy (osiedlu) jest rada, zaś wykonawczym zarząd.

Gminy mogą:

- tworzyć związki międzygminne,
- zawierać porozumienia,
- tworzyć stowarzyszenia.

Związki międzygminne są powoływane w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych (np. utrzymanie komunikacji publicznej w zespole miejskim). Regułą jest fakultatywny charakter związku. Związek jest podmiotem prawa publicznego i prywatnego (osobowość prawna). Gmina jest reprezentowana w związku przez wójta lub burmistrza (prezydenta). Obowiązek utworzenia związku można nałożyć na gminy tylko drogą ustawy.

Oprócz uczestnictwa w związkach międzygminnych stanowiących odrębne podmioty prawa publicznego i prywatnego, gminy mogą zawierać porozumienia w sprawie powierzenia jednemu z uczestników określonych zadań (np. wspólnej obsługi obywateli przez jeden urząd).

Z kolei w celu obrony wspólnych interesów gminy mogą tworzyć stowarzyszenia o charakterze ogólnokrajowym i regionalnym. Przynależność gminy do stowarzyszenia jest fakultatywna.

b) Samorząd powiatowy

Ustrój samorządu powiatowego reguluje ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91, poz. 578 ze zm.). Powiat to podobnie jak gmina wspólnota osób zamieszkałych na określonym obszarze. Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym. Powiat nie konkuruje z gminą w wykonywaniu zadań publicznych. Zadania powiatu uzupełniają zadania wykonywane przez gminy. W ten sposób gmina i powiat realizują łącznie całokształt zadań publicznych o charakterze lokalnym. W wyniku reformy administracji nastąpiła więc decentralizacja zadań publicznych z administracji rządowej na samorząd terytorialny. Powiat przejął większość kompetencji zniesionych z dniem 1 stycznia 1999r. rejonowych urzędów administracji rządowej oraz struktur rządowej administracji specjalnej.

We właściwości powiatu pozostają następujące kategorie spraw:

- ponadpodstawowa infrastruktura społeczna, w tym edukacja publiczna wychodząca poza obowiązek szkolny oraz ponadpodstawowa opieka zdrowotna i pomoc społeczna (w szczególności prowadzenie szpitali i domów opieki społecznej),
- ponadpodstawowaa infrastruktura techniczna, w tym m. in. ponadgminny lokalny transport publiczny oraz drogi publiczne o zasięgu ponadgminnym,
- porządek publiczny w wymiarze ponadgminnym oraz bezpieczeństwo obywateli,
- ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne w wymiarze lokalnym ponadgminnym, w tym gospodarka wodna i gospodarka nieruchomościami,

- działalność organizatorska zmierzająca do rozwiązywania lokalnych problemów, w tym przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy, ochrona praw konsumenta, wspieranie osób niepełnosprawnych oraz promocja powiatu na zewnątrz.

Realizując zadania powiat może stanowić na swoim obszarze powszechnie obowiązujące akty prawa miejscowego. Stanowienie tych przepisów może odbywać się na podstawie i w granicach upoważnienia ustawowego.

W realizacji zadań powiat jest samodzielny. Organy nadzoru, identyczne jak w przypadku gminy (Prezes Rady Ministrów, wojewoda i regionalna izba obrachunkowa), mogą wkraczać w sferę jego działalności tylko w wypadku naruszenia prawa (kryterium legalności). Organ nadzoru może wówczas orzec nieważność uchwały organu powiatu, a w wypadku uporczywego naruszania prawa przez określony organ powiatu rozwiązać ten organ. W razie zaś przedłużającego się braku skuteczności w zarządzaniu, Prezes Rady Ministrów może ustanowić zarząd komisaryczny nad powiatem, nie dłużej jednak niż na dwa lata. Podobnie jak gmina, każde rozstrzygnięcie nadzorcze powiat może zaskarżyć do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Zasadą jest przedstawicielski sposób sprawowania władzy w powiecie. W tym celu ustanawia się organy powiatu: radę powiatu oraz zarząd powiatu. Dopuszcza się jednak formy demokracji bezpośredniej. W formie referendum, mogą być rozstrzygane wszystkie sprawy pozostające we właściwości powiatu.

Rada powiatu jest organem uchwałodawczym i kontrolnym powiatu. Do wyłącznej właściwości rady powiatu należą m.in.:

- stanowienie aktów prawa miejscowego, w tym statutu powiatu,
- uchwalanie budżetu powiatu,
- dokonywanie obsady osobowej organów (w szczególności wybór i odwoływanie zarządu) oraz stanowienie o kierunkach działania zarządu,
- podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat,
- podejmowanie uchwał w ważniejszych sprawach majątkowych (zaciąganie długoterminowych pożyczek, emitowanie obligacji itp.).

Kadencja rady trwa 4 lata, a liczba jej członków, jest ustalana proporcjonalnie do liczby mieszkańców, na zasadach identycznych, jak w przypadku rady gminy.

Rada powiatu wybiera ze swego grona przewodniczącego, którego status i tryb wyboru są analogiczne do rozwiązań gminnych.

W przeciwieństwie do komisji rad gmin, komisje rad powiatowych można powoływać tylko spośród radnych.

Organem wykonawczym powiatu jest zarząd. Do zadań zarządu należy w szczególności:

- gospodarowanie mieniem powiatu,
- wykonywanie budżetu,
- przygotowywanie projektów uchwał rady i określanie sposobu ich wykonywania.

Zarząd jest wybierany przez radę w głosowaniu tajnym, spośród radnych lub spoza składu rady w ciągu 3 miesięcy od daty ogłoszenia wyników wyborów. W skład zarządu wchodzą: starosta jako przewodniczący oraz 3-5 członków zarządu, w tym wicestarosta.

Podobnie jak wójt lub burmistrz (prezydent) w samorządzie gminnym, starosta kieruje pracami zarządu. Jednocześnie pełni *de facto* funkcję drugiego, poza zarządem, organu władzy wykonawczej. Kieruje bowiem bieżącymi sprawami powiatu i reprezentuje go na zewnątrz. W sprawach nie cierpiących zwłoki, związanych z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego, zagrażających bezpośrednio zdrowiu i życiu oraz w sprawach mogących spowodować znaczne straty materialne, podejmuje również czynności należące do kompetencji zarządu. Poza tym, posiada uprawnienia do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości powiatu.

Aparatem pomocniczym zarządu powiatu jest powiatowa administracja zespolona składająca się ze starostwa powiatowego, kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży oraz innych jednostek organizacyjnych powiatu.

Na analogicznych zasadach jak gminy, powiaty mogą tworzyć związki, porozumienia oraz stowarzyszenia powiatów.

c) Samorząd wojewódzki

Ustrój województwa reguluje ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. Nr 91, poz. 576 ze zm.).

Województwo jako wspólnota samorządowa posiada inny zakres zadań niż gmina oraz inny niż powiat. Wspólnoty te działają niezależnie od siebie.

Zadania województwa koncentrują się wokół funkcji o charakterze regionalnym. Dotyczą przede wszystkim trzech kategorii spraw:

- kształtowania i utrzymania ładu przestrzennego,
- pobudzania aktywności gospodarczej i prowadzenia polityki rozwoju województwa,
- zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Celem samorządu województwa jest kreowanie rozwoju regionu oraz wykonywanie usług publicznych o charakterze i zasięgu regionalnym. Istotnymi instrumentami w kreowaniu rozwoju regionu są: strategia rozwoju województwa oraz wieloletnie programy wojewódzkie oraz plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Realizując zadania województwo może stanowić na swoim obszarze powszechnie obowiązujące akty prawa miejscowego. Stanowienie tych przepisów może odbywać się na podstawie i w granicach upoważnienia ustawowego. Przepisy te stanowić może wyłącznie sejmik wojewódzki.

Nadzór nad działalności województwa opiera się na zbliżonych zasadach jak w przypadku nadzoru nad działalnością samorządu powiatowego i gminnego.

Zasadą jest przedstawicielski sposób sprawowania władzy w województwie. W tym celu ustanawia się organy województwa: sejmik województwa oraz zarząd województwa. Jednocześnie referendum może zostać przeprowadzone w każdej ważnej dla województwa sprawie. W odróżnieniu od gminy, do której zbliżone są powyższe rozwiązania, nie wystę-

puje referendum obligatoryjne. Nie ma więc obowiązku przeprowadzenia referendum w sprawie odwołania sejmiku przed upływem kadencji i w sprawie samoopodatkowania się ludności województwa.

Organem uchwałodawczym i kontrolnym województwa jest sejmik województwa.

Kompetencje sejmiku obejmują katalog spraw o zasadniczym znaczeniu z punktu widzenia realizacji celów samorządu regionalnego, takich jak:

uchwalanie strategii rozwoju województwa i programów wojewódzkich,

- uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- uchwalanie i kontrola wykonania budżetu,
- stanowienie aktów prawa miejscowego, w tym statutu województwa,
- powoływanie i odwoływanie zarządu województwa,
- podejmowanie uchwał w ważniejszych sprawach majątkowych województwa.

Kadencja sejmiku województwa trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

Sejmik województwa wybiera ze swego grona przewodniczącego, którego status i tryb wyboru są analogiczne do rozwiązań w samorządzie gminnym i powiatowym.

Podobnie jak w przypadku rad powiatowych, komisje sejmiku województwa można powoływać tylko spośród radnych.

Organem wykonawczym samorządu województwa jest zarząd województwa. Odmiennie niż w przypadku samorządu gminnego, to zarząd województwa, a nie sejmik województwa jest organem o kompetencji ogólnej. Oznacza to, że do zarządu należą wszystkie sprawy pozostające we właściwości samorządu województwa, chyba że drogą ustawy zostały zastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Do zadań zarządu województwa należy w szczególności:

- wykonywanie uchwał sejmiku,
- przygotowywanie projektu i wykonywanie budżetu województwa,
- gospodarowanie mieniem województwa,
- kierowanie, koordynacja i kontrola działalności wojewódzkich jednostek organizacyjnych.

Zarząd województwa liczy 5 osób. Na jego czele stoi marszałek województwa. Członkowie zarządu mogą być wybierani z grona radnych lub spoza składu sejmiku województwa. Jedynie marszałek województwa musi zostać wybrany spośród radnych tworzących sejmik województwa.

Podobnie jak wójt lub burmistrz (prezydent) w samorządzie gminnym, oraz starosta w samorządzie powiatowym, marszałek województwa kieruje pracami zarządu, a jednocześnie pełni *de facto* funkcję drugiego, poza zarządem, organu władzy wykonawczej. Kieruje bowiem bieżącymi sprawami województwa i reprezentuje je na zewnątrz. W sprawach nie cierpiących zwłoki, związanych z bezpośrednim zagrożeniem interesu publicznego, zagrażających bezpośrednio zdrowiu i życiu oraz w sprawach mogących spowodować znaczne straty materialne, podejmuje czynności należące do kompetencji zarządu. Poza tym, posia-

da uprawnienia do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości województwa.

Aparatem pomocniczym zarządu województwa jest urząd marszałkowski wraz z wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi.

Województwo, współpracując ze społecznościami regionalnymi innych państw, uczestniczy w działalności międzynarodowych instytucji i zrzeszeń regionalnych. Jego działanie oraz funkcjonowanie we wspomnianych strukturach musi być zgodne z prawem wewnętrznym, polityką zagraniczną państwa i jego międzynarodowymi zobowiązaniami oraz mieścić się w granicach zadań i kompetencji województwa.

2. System planowania przestrzennego Rzeczypospolitej Polskiej

2.1 Umocowanie polityczno-prawne planowania przestrzennego

Próby normowania procesów gospodarowania przestrzenią mają w Polsce długą tradycję. Podejmowane były bezpośrednio po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918r. Zaowocowały nowoczesną, jak na owe czasy, regulacją, rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928r. o prawie budowlanym i zabudowie osiedli. Rozporządzenie to po II wojnie światowej zastąpione zostało przez dekret „o planowym zagospodarowaniu przestrzennym kraju". Dekret ten łącznie z następnymi dekretami, tj. „o państwowym planie inwestycyjnym" z 1946r. i „o planowej gospodarce narodowej" z 1947r. ustalił ogólne zasady, wprowadzonego po zakończeniu II wojny światowej tzw. „systemu socjalistycznej gospodarki planowej". W dekretach tych określone zostały rodzaje planów, zakres ich treści w najogólniejszym ujęciu, hierarchia i wzajemny stosunek planów, formy proceduralne ich sporządzania oraz organizacja planowania. Faktem zasadniczego znaczenia, dla tworzonego wówczas ustroju Polskiej Rzeczpospolitej Ludowej (PRL), było przejęcie przez państwo podstawowych środków produkcji, a w konsekwencji – przyjęcie zasady centralnego sterowania rozwojem.

W fazie koncepcyjnej system gospodarki planowej był tworzony przy znacznym poparciu niektórych grup planistów. Grupy te już przed wojną głosiły tezy, że tylko przez planową gospodarkę można tworzyć ramy działań umożliwiające racjonalne zagospodarowanie kraju, jego regionów i poszczególnych jednostek osadniczych.

W praktyce okazało się wkrótce, że normy rzędu ustawowego są zbyt sztywne, aby mogły regulować, z planistycznym wyprzedzeniem, burzliwie i często siłowo wprowadzaną gospodarkę socjalistyczną. Wzorcem jej musiały być bowiem wytyczne przychodzące ze Związku Sowieckiego. Wydane dekrety stały się niewygodnymi narzędziami w realizacji zadań stawianych przez rządzącą partię polityczną. W związku z tym były uchylane lub nieprzestrzegane. Utrwalał się tym sposobem system zarządzania dyrektywnego, niewiele mający do czynienia z deklarowanym planowaniem.

Planowanie gospodarcze w tej sytuacji było krótkoterminowe. Ustalił się na wzorach sowieckich system planów pięcioletnich, ale rangę sprawczą miały w zasadzie roczne plany etapowe, budowane na bazie uchwalanych przez Sejm budżetów państwowych. Planowanie społeczne okazało się iluzją. Planowanie przestrzenne natomiast rodziło się w oderwaniu od kondycji ekonomicznej kraju. Musiało być ono również podatne na naciski pozaplanistyczne i dyrektywy różnych organów władzy państwowej i partyjnej.

W blisko pięćdziesięcioletnim okresie formowania się systemu planowania przestrzennego w PRL wytworzyła się w praktyce planistycznej, dostosowana do sytuacji, technika przygotowywania dokumentów planistycznych. Wykształcona została również kadra planistów, która wykonała szereg cennych studiów planistycznych, rejestrujących stan zagospodarowania kraju, jego zagrożenia i możliwości rozwojowe. Pewne techniki i koncepcje planistyczne były nawet w latach sześćdziesiątych uważnie studiowane w wielu krajach i uznawane za postępowe. Słabością systemową planowania przestrzennego pozostawał jednak brak równowagi między przedmiotową a podmiotową warstwą planu.

Plan zagospodarowania przestrzennego nie musiał mieć szerokiej akceptacji społecznej, wystarczyło aby był akceptowany przez władzę wykonawczą i polityczną. Najczęściej plany były odczytywane przez społeczeństwo jako dodatkowy instrument represji, szczególnie przez te warstwy ludności, które w wyniku planów były wywłaszczane ze swoich nieruchomości. Oceniane były również jako szczególna forma propagandy komunistycznej, ukazująca świetlaną przyszłość ustroju tzw. „sprawiedliwości społecznej".

Mimo ustrojowego założenia, przejmowania przez państwo wszystkich środków produkcji oraz znacznego ograniczenia uprawnień władczych obywateli, w PRL utrzymała się w dużym procencie prywatna własność terenów rolnych (około 70%) oraz terenów budowlanych. Ludność dysponowała również prawem posiadania na własność mieszkania a także prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, chociaż z dużymi ograniczeniami.

Ekstensywny przestrzennie na ogół rozwój miast, szczególnie w sektorze (uspołecznionym) upaństwiowionym, wymagał przejmowania od prywatnych właścicieli znacznych powierzchni terenowych. Podstawą prawną wywłaszczeń były miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W tym ich zakresie były one przede wszystkim stosowane jako instrument ograniczania prywatnego sektora gospodarki. Ludność dysponująca jakąkolwiek nieruchomością broniła więc jej wszelkimi prawnymi i pozaprawnymi metodami. Wypraktykowała również rozmaite metody inwestowania prywatnego, które wyłamywały się z założeń planistycznych oraz logiki ładu przestrzennego.

Zmiany ustrojowe, które zaszły w Polsce po 1989r., wymusiły rewizję dotychczasowego systemu planowania przestrzennego. Po licznych dyskusjach i prezentacjach projektu nowej ustawy korygującej ten system, Sejm uchwalił w 1994r. ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym, która zastąpiła ustawę z 1984r. o planowaniu przestrzennym. Zmiana nazwy ustawy nie była bez znaczenia. Chodziło o zdecydowane odcięcie się od zasady poprzedniego ustroju, tj. „gospodarki planowej". O ile ustawa poprzednia podkreślała, że „celem planowania przestrzennego jest kompleksowe kształtowanie zagospodarowania przestrzennego kraju, regionów, miast i wsi...", to w ustawie z 1994r., odchodzi się od definiowania planowania przestrzennego, zaś wydobywa (art. 1) obszar stanowienia ustawy, przez stwierdzenie, że określa ona „zakres oraz sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określane cele i ustalania zasad ich zagospodarowania...". Z przytoczonych przepisów ustawowych wynika podstawowa zmiana systemowa polegająca na odejściu od kreatywnego i całościowego planowania, wspieranego aktami ustawodawczymi i przejście do planowania o charakterze regulacyjnym, które ma uwzględniać między innymi prawo własności.

2.2 Odbudowa samorządu terytorialnego i jego kompetencji planistycznych

Istotnym aktem prawnym, poprzedzającym ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym, była ustawa o samorządzie terytorialnym z 1990r. W związku z tą ustawą reaktywowane zostały wspólnoty samorządowe, którym nadano osobowość prawną i obdarzono szerokim zakresem zadań. Należą do nich z zasady wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Pierwszym krokiem tworzenia samorządów w Rzeczypospolitej Polskiej była odbudowa w 1990r. samorządu gminnego. Samorządy wojewódzkie i powiatowe zostały ustanowione później, odpowiednimi ustawami z 1998r. i zorganizowane w związku z reformą systemu administracyjnego kraju, wprowadzoną od początku 1999r.

Dla lepszego wyjaśnienia systemu planowania przestrzennego, istotne jest przywołanie unormowań zawartych w ustawie o samorządzie terytorialnym z 1990r. a dotyczących przepisów gminnych. Zgodnie z nimi gminie przysługuje prawo stanowienia przepisów powszechnie obowiązujących na obszarze gminy wyłącznie na podstawie upoważnień ustawowych. Rada gminy uzyskała szczególną delegację prawną stanowienia przepisów gminnych, w zakresie nie uregulowanym w odrębnych ustawach i innych przepisach ogólnokrajowych, jeśli miałyby one tylko charakter porządkowy i niezbędny dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Oznacza to, że cały obszar gospodarki przestrzennej, prowadzonej przez samorząd gminny, został ograniczony do uprawnień wynikających ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, która została uchwalona przez Sejm w 1994r. i weszła w życie od 1 stycznia 1995r.

Rada gminy z mocy tej ustawy uzyskała wyłączną właściwość uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Miejscowy plan został jednoznacznie sklasyfikowany jako przepis gminny. Co oznacza, że jego ustalenia są powszechnie obowiązujące na obszarze gminy i tworzą zasadniczy instrument implementacji rozstrzygnięć planistycznych. Inne przepisy gminne, dotyczące gospodarki przestrzennej, nie mogą być więc wydawane. Tym samym cały obszar uregulowań dotyczących: estetyki zagospodarowania, porządkowania architektonicznego zabudowy, czy kształtowania krajobrazu, jeśli nie został zawarty w ustaleniach planu miejscowego, może być wyegzekwowany tylko w drodze przepisów prawa budowlanego lub innych ustaw ogólnokrajowych. Ustawy te jednak, co do tych spraw, są pozbawione instrumentów wykonawczych.

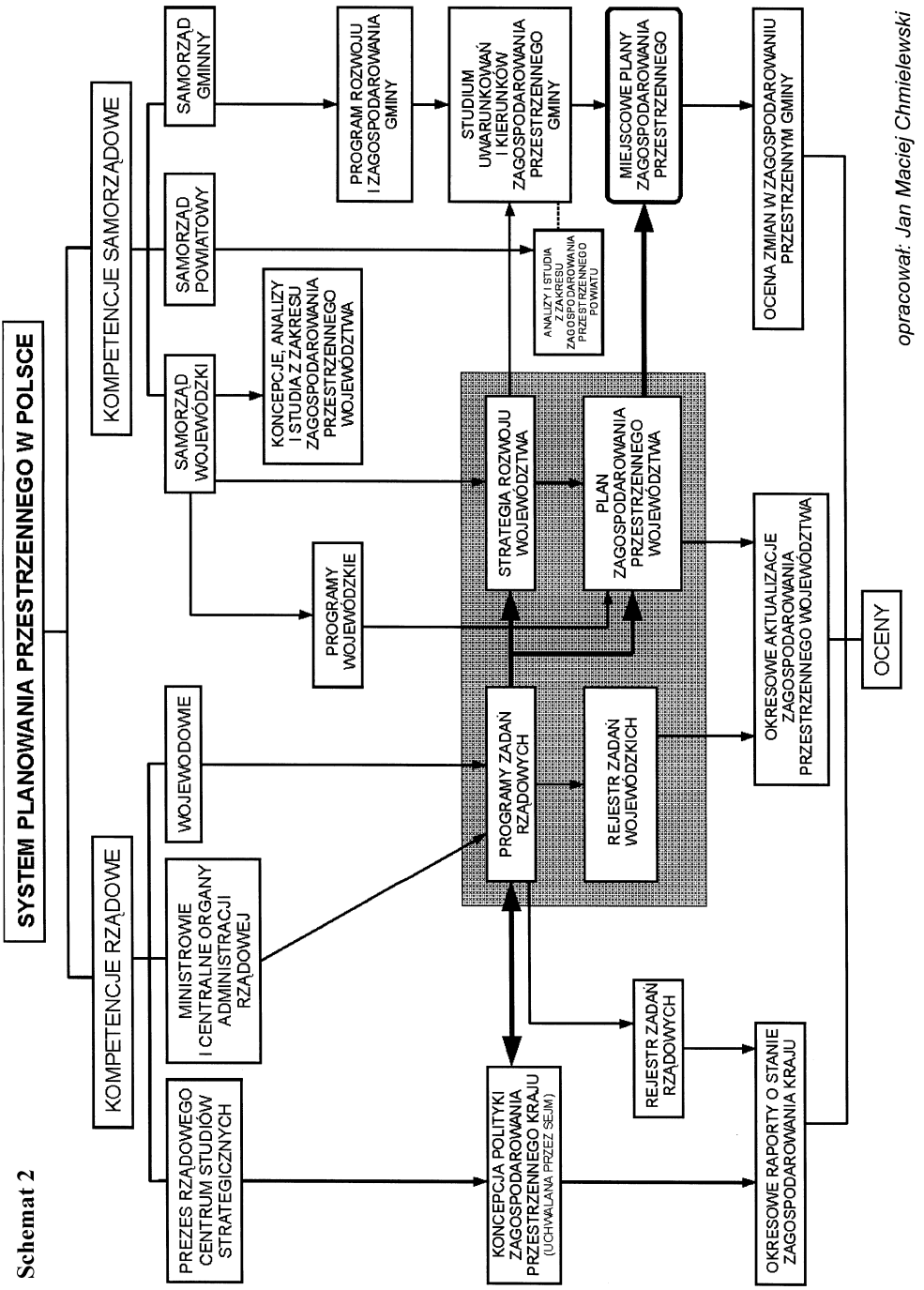
Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym zniosła centralny i hierarchiczny system planowania przestrzennego, wyposażając ostatecznie gminy w uprawnienia przesądzające w znacznym stopniu o zagospodarowaniu całego kraju. Odstąpiono również od zasady obligatoryjności i powszechności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

2.3 System planowania przestrzennego na poziomie lokalnym

Planowanie przestrzenne na poziomie gminnym oparte zostały na zobowiązaniu rady gminy do prowadzenia polityki przestrzennej. Politykę tę ma określać „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy". Studium, co wynika z kontekstu ustawy, jest opracowaniem planistycznym, ale jego prawna kwalifikacja nie została w ustawie sprecyzowana (Schemat 2-3). Również nie ma uregulowań jakie konsekwencje ustawowe wywołuje nie uchwalenie przez gminę studium, a tym samym nie ujawnienie publicznie, jaką politykę przestrzenną gmina ma zamiar prowadzić.

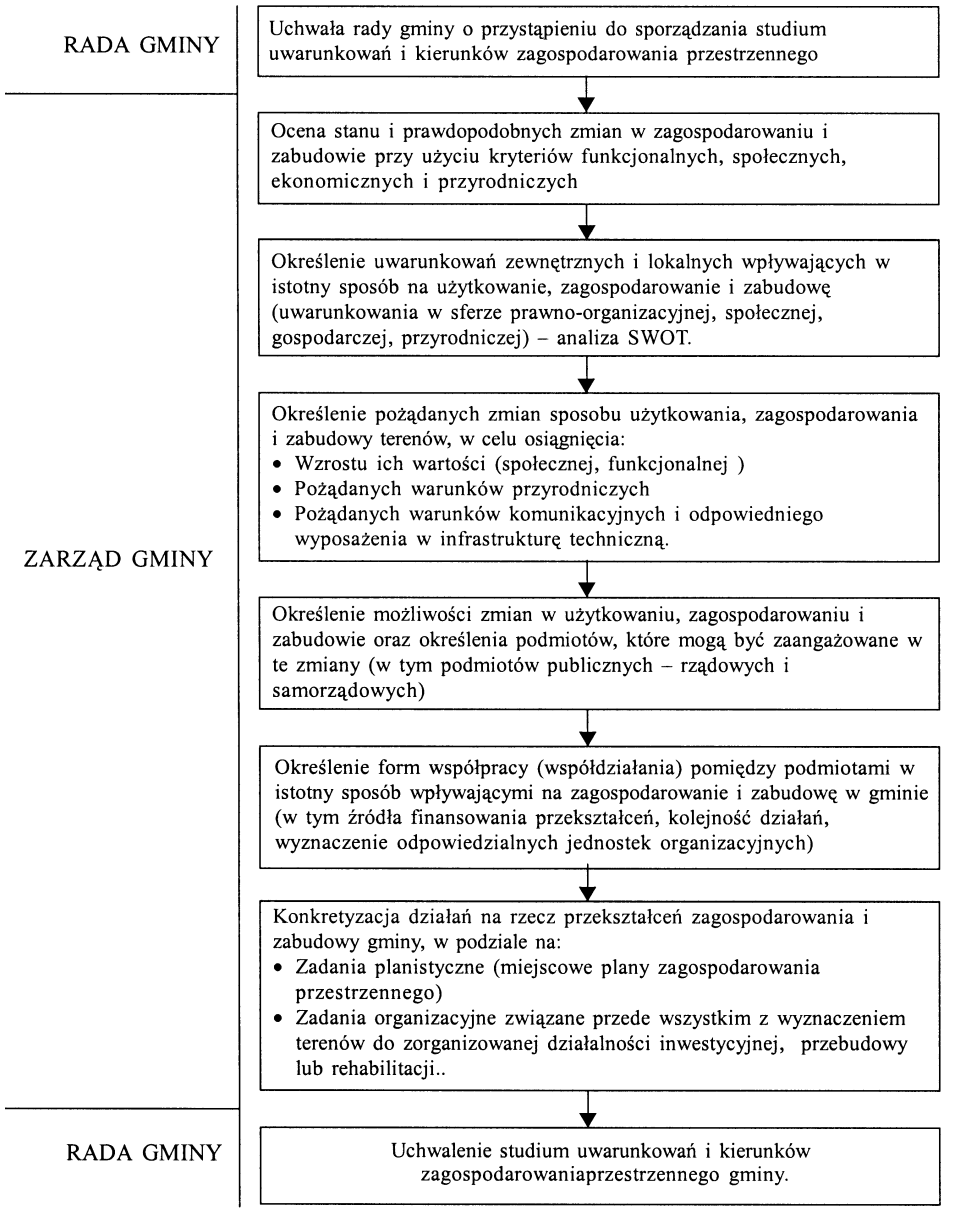
Podstawowym narzędziem tej polityki powinny być miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które sporządza się w miarę potrzeb, za wyjątkiem kilku wymienionych w ustawie przypadków, w których sporządza się je obowiązkowo. Do przypadków takich należą obligacje wynikające z przepisów szczególnych i programów rządowych oraz przewidywanych celów publicznych, w tym zaspakajania potrzeb mieszkaniowych wspól-

Schemat 2

opracował: Jan Maciej Chmielewski

Schemat 3: Procedura sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym

opracował: Zygmunt Niewiadomski

noty samorządowej oraz w przypadku innych uwarunkowań wynikających z gminnej polityki przestrzennej.

Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stanowią treść uchwały rady gminy, a ich zakres określa się w zależności od potrzeb. Zależą one przede wszystkim od skutków prawnych jakie wywoła plan. Należą do nich zobowiązania finansowe, wymagające rekompensowania przez gminę strat ponoszonych przez poszczególnych właścicieli nieruchomości w związku z uchwaleniem planu oraz inne konsekwencje wynikające z ograniczania prawa własności na nieruchomościach objętych ustaleniami planu. W pierwszym przypadku gmina może ponieść, trudne do przewidzenia w momencie uchwalenia planu, wydatki związane z koniecznością wykupu terenu na potrzeby komunalne - głównie drogi oraz na wypłacanie odszkodowań, w drugim przypadku władze gminy wplątują się w liczne konflikty z mieszkańcami, które mogą skutkować negatywnie dla tych władz w następnych wyborach do rad gminnych.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, dla zabezpieczenia interesów osób trzecich, nałożyła na zarząd gminy długą i skomplikowaną procedurę formalną i odwoławczą w trybie sporządzania planu. Rada gminy musi na wstępie podjąć uchwałę o potrzebie sporządzenia planu, określając jego problematykę i zasięg terytorialny. Następnie zarząd gminy ogłosza przystąpienie do sporządzania planu z równoczesnym powiadomieniem o formie, miejscu i terminie składania wniosków do planu, a także oddzielnie zawiadomić na piśmie o tym fakcie organy właściwe do uzgadniania projektu planu oraz sejmik samorządowy.

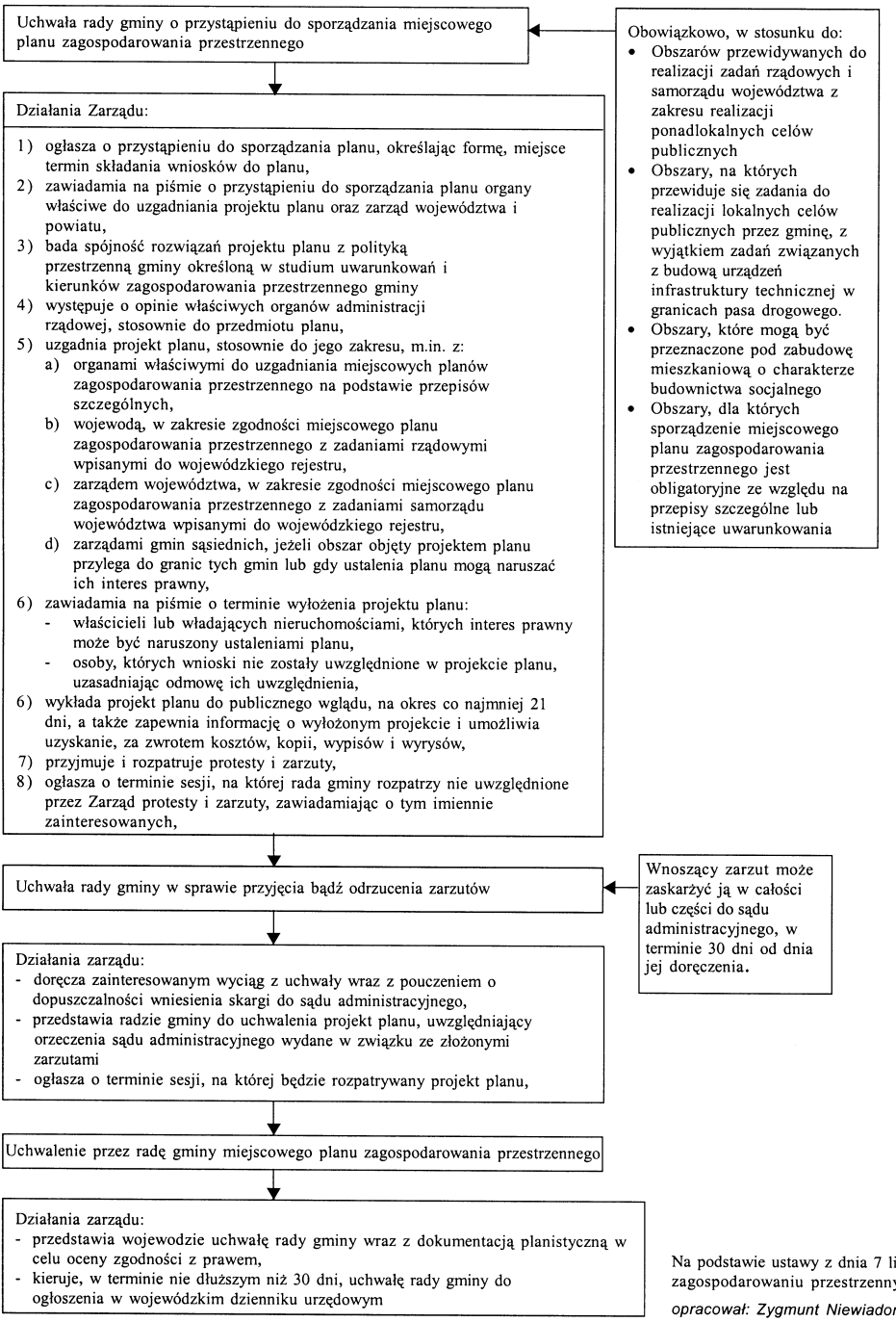
Projekt planu po jego opracowaniu musi być zbadany przez zarząd gminy co do jego spójności z polityką przestrzenną określoną w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Następnie zaopiniowany i uzgodniony z właściwymi organami administracji rządowej i samorządowej, stosownie do ich kompetencji, wynikających, bądź z ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, bądź z innych ustaw szczególnych. Dopiero zaopiniowany oraz uzgodniony projekt planu, łącznie z obligatoryjnie sporządzoną prognozą skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze, wykładany jest do publicznego wglądu. O tym fakcie muszą być wcześniej poinformowane pisemnie wszystkie strony zainteresowane rozstrzygnięciami planistycznymi, zaś obwieszczeniem zawiadomione pozostałe osoby (Schemat 4).

Wyłożenie planu skutkuje najczęściej licznymi protestami i zarzutami kierowanymi do zarządu gminy. Zarząd jest zobowiązany je rozpatrzeć, a nie uwzględniane w projekcie planu skierować do rady gminy w celu ostatecznego rozstrzygnięcia o ich uwzględnieniu lub odrzuceniu. O posiedzeniu, a także o decyzjach rady w tej sprawie informuje się zainteresowane osoby. Osoby, których zarzuty zostały odrzucone, mają prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Dopiero rozstrzygnięcie sądu pozwala na przedłożenie projektu planu do uchwalenia.

O sesji rady gminy uchwalającej plan, powiadamiane są, poza normalnym trybem ogłoszeniowym, pisemnie wszystkie strony uczestniczące w postępowaniu. Uchwała rady gminy, po jej zbadaniu przez wojewodę i stwierdzeniu zgodności z prawem, ogłaszana jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Przejście przez procedurę formalną sporządzenia planu miejscowego może wydłużać się do kilku lat. Wymienione czynności muszą być podejmowane w ustalonej kolejności, co

Schemat 4: Procedura sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

Na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym

opracował: Zygmunt Niewiadomski

sprawia, że przy koniecznych zmianach projektu planu, z uwagi na negatywne uzgodnienia bądź opinie, a także protesty i zarzuty, procedurę trzeba powtarzać.

Praktyka wykazała, że gminy, od chwili wejścia w życie ustawy, rzadko przystępowały do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a jeszcze rzadziej doprowadzały je do uchwalenia. Plany z lat 1995-2000, które zostały uchwalone cechowały się dużą ogólnością ustaleń, niskim stopniem ingerencji w istniejący stan zagospodarowania (szczególnie w zakresie stanów własnościowych), a także wycinkowością w stosunku do całościowej struktury przestrzennej obszaru gminy. Charakterystyczne są dwa rodzaje opracowań: plany o dużej ogólności, obejmujące cały obszar gminy, oraz plany o większej szczegółowości, ale dotyczące małych skrawków terenu, nierzadko pojedynczych działek.

Podobną niską aktywność przejawiały gminy w zakresie sporządzania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Przyczyny w tym przypadku tkwiły w małej przydatności praktycznej tego opracowania, wynikającej z niskiej świadomości władz gminnych, szczególnie wiejskich i małych miast, co do celowości prowadzenia dalekowzrocznej polityki przestrzennej, a szczególnie zapisywania jej w takim dokumencie jakim jest studium.

Stwierdzony przez Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast niski procent pokrycia terytorium kraju studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego skłonił Urząd do wystąpienia do Sejmu o przedłużenie o dalsze dwa lata ważności planów zagospodarowania przestrzennego, sporządzanych według ustawy o planowaniu przestrzennym z 1984 r. Przedłużenie takie uchwalił Sejm w ostatnich dniach 1999 r.

2.4 System planowania na szczeblu ponadlokalnym

Wprowadzona w Polsce od 1999 r. reforma struktury administracyjnej spowodowała konieczność przebudowy systemu planowania na szczeblach ponadlokalnych. Najważniejszą cechą nowej struktury było przejęcie przez powołane dwa nowe, ponadgminne szczeble samorządowe, pewnej ilości zadań i kompetencji rządowych. Zmniejszyła się liczba terenowych organów administracji rządowej, tj. ustanowiono 16 większych województw w miejsce dawnych 49. Zlikwidowano również urzędy rejonowe, które swym działaniem obejmowały obszar kilku gmin.

W zakresie planowania przestrzennego powołano Rządowe Centrum Studiów Strategicznych (RCSS), którego Prezes ma prowadzić „Strategię rozwoju kraju" oraz sporządzać „Koncepcję polityki zagospodarowania przestrzennego kraju". Oba te dokumenty będą przedstawiane Sejmowi RP. Równolegle z działalnością RCSS ministerstwa oraz inne centralne organy administracji rządowej sporządzać mają, w ramach swoich kompetencji, programy zadań rządowych, których rejestr prowadzić będzie Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast (UMiRM). Programy te mają być zaopiniowane przez Prezesa RCSS, uzgadniane z Prezesem UMiRM i samorządowymi sejmikami wojewódzkimi oraz zatwierdzane przez Radę Ministrów.

Wojewodowie nie sporządzają już studiów zagospodarowania przestrzennego województw. Studia te w myśl poprzednich przepisów ustawowych określa uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa i były sporządzane w oparciu o koncepcję polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Obecnie wojewodo-

wie prowadzą tylko analizy i studia oraz opracowują koncepcję, sporządzają programy i określa zadania realizacji celów publicznych odnoszące się do obszaru i zagadnień wojewódzkich. Programy wojewódzkie mają być opiniowane przez sejmik samorządowy, uzgadniane z Prezesem UM i RM oraz właściwymi lub centralnymi organami administracji rządowej. Wojewodowie mają sporządzać i prowadzić wojewódzki rejestr zadań rządowych dotyczących danego województwa.

Organy administracji rządowej zostały zobowiązane do prowadzenia skoordynowanej i spójnej polityki zagospodarowania przestrzennego kraju, której głównymi instrumentami są programy zadań rządowych.

Struktura wojewódzkiej administracji rządowej, funkcjonująca od 1999r. w 16 województwach, spotyka się aktualnie ze strukturą samorządową szczebla wojewódzkiego, działającą na obszarach tych samych 16 województw. Zarządy województw samorządowych zostały ustawowo zobowiązane do sporządzania:

- strategii rozwoju województwa,
- planu zagospodarowania przestrzennego województwa,
- programów wojewódzkich,
- okresowej aktualizacji planu zagospodarowania przestrzennego województwa.

Wszystkie wymienione opracowania mają mieć charakter planistyczny i będą przedkładane celem uchwalenia sejmikom odpowiednich województw. Przed uchwaleniem plany zagospodarowania przestrzennego województw muszą być uzgadniane z Prezesem UMiRM w zakresie zadań rządowych oraz zaopiniowane przez tegoż Prezesa w pozostałym zakresie problemowym, a także zaopiniowane przez organy samorządowe szczebli powiatowego i gminnego.

Zadania samorządowego szczebla wojewódzkiego, w zakresie planowania przestrzennego, będą więc realizowane po raz pierwszy. Większość zarządów województw rozpoczęła już przygotowywanie projektów strategii rozwoju województwa, niektóre opracowują strategię łącznie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa. Podjęcie tych prac stało się konieczne w związku z możliwością przedłożenia rządowi programów wojewódzkich, na których realizację mają być przyznawane środki finansowe z różnych źródeł, w tym również zagranicznych.

Uchwalona przez Sejm 12 maja 2000 r. ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego określiła zasady i formy wspierania tego rozwoju oraz zasady współdziałania w tym zakresie Rady Ministrów oraz organów administracji rządowej z samorządem terytorialnym. Określiła w szczególności instytucje wspierające rozwój, tryb prowadzenia działań z zakresu wspierania rozwoju regionalnego oraz zasady zawierania i wykonywania kontraktu wojewódzkiego. Wspieranie rozwoju regionalnego ma być wykonywane na podstawie narodowej strategii rozwoju regionalnego oraz z inicjatywy samorządów wojewódzkich. Kontrakt wojewódzki określa natomiast zakres, tryb i warunki realizacji zadań wynikających z wojewódzkich programów samorządowych, które uzyskały wsparcie rządu oraz zadań resortowych wspieranych przez jednostki samorządowe i inne uprawnione podmioty.

W kategoriach przestrzennych w ustawie mówi się o obszarach wsparcia. Szczegółowe zasady wyodrębniania tych obszarów zawierać będzie narodowa strategia rozwoju regionalnego. Przez obszary wsparcia rozumie się te części kraju, w których występują problemy

rozwojowe, wymagające określonych działań ze strony Rady Ministrów, administracji rządowej, bądź jednostek samorządu terytorialnego. Celami wspierania rozwoju jest wyrównywanie różnic w poziomie rozwoju poszczególnych obszarów kraju oraz wyrównywanie szans obywateli państwa bez względu na miejsce zamieszkania, a także zmniejszenie zacofania obszarów słabo rozwiniętych i mających mniej korzystne warunki rozwoju oraz równoczesne stwarzanie warunków dla podnoszenia konkurencyjności wspólnot samorządowych.

Ważną rolę w systemie planowania będą spełniały okresowe raporty o stanie zagospodarowania. Z nich wypływać będą wnioski co do ewentualnej zmiany polityki przestrzennej lub wnioski do zmian w zagospodarowaniu przestrzennym. Jak wynika z powyższego planowanie na szczeblu województw ma mieć charakter planowania regionalnego silnie wiążącego planowanie przestrzenne z gospodarczym.

Wszystkie dokumenty planistyczne sporządzane na szczeblu rządowym i samorządowym mają być współzależne. Taką współzależność zapewnia obowiązek uzgadniania wzajemnego planów. Najważniejszą rolę w procesie realizacji planów ponadlokalnych będą spełniały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, gdyż każda nowa inwestycja realizowana przez poszczególne organy administracji rządowej i samorządowej musi mieć odpowiednie ustalenie w tych planach. W przypadku zadań rządowych zatwierdzanych przez Radę Ministrów oraz programów wojewódzkich uchwalanych przez sejmiki wojewódzkie będzie stosowany tryb negocjacyjny warunków wprowadzenia tych zadań i programów do miejscowych planów. Przedmiotem negocjacji będą przede wszystkim koszty związane ze sporządzeniem planu oraz skutki finansowe wynikające z ich uchwalenia. Procedura wprowadzania zadania inwestycyjnego, zarówno rządowego jak i wojewódzkiego, do miejscowego planu nie będzie łatwa. Wymaga ona bowiem zabezpieczenia środków w budżecie, co przy dużych inwestycjach może okazać się barierą trudną do pokonania.

Administracja samorządowa szczebla powiatowego w zakresie planowania przestrzennego ma kompetencje bardzo ograniczone. Może ona bowiem tylko w granicach swojej właściwości rzeczowej prowadzić analizy i studia z zakresu planowania przestrzennego. Co oznacza, że nie będą tworzone plany zagospodarowania przestrzennego na tym szczeblu, a analizy i studia nie będą miały charakteru wiążącego. Zarządy powiatów mają składać do gmin wnioski dotyczące sporządzenia lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wnioski te przede wszystkim będą dotyczyć uwzględnienia w planach miejscowych odpowiednich miejsc (terenów) dla realizacji przedsięwzięć będących w kompetencji samorządów powiatowych.

2.5 System planowania na tle uregulowań prawnych dotyczących gospodarki przestrzennej

System planowania na wszystkich szczeblach zarządzania rządowego i samorządowego w Polsce odwołuje się do celowości prowadzenia polityki przestrzennej. Wyrazem tej polityki mają być koncepcje i studia planistyczne. Są one uchwalane przez odpowiednie przedstawicielstwa społeczne tj. Sejm, sejmiki, rady gmin. Uchwalona polityka staje się aktem zarządzania wewnętrznego, co oznacza, że jej ustalenia obowiązują organy administracyjne, które uczestniczyły w procedurze uchwalania. Nie obowiązują zatem osób i instytucji trzecich. Również nie wywołują żadnych stanów prawnych w zakresie zagospodarowania.

Są zatem bardziej zbiorem postulatów, wytycznych i informacji niż przepisem powszechnie obowiązującym.

Instrumentem polityki przestrzennej są przede wszystkim miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, bowiem one jako akty prawa gminnego wprowadzają w przestrzeni rygory dla działalności inwestycyjnej.

Obok jednak tego zasadniczego instrumentu należałoby wymienić wiele ustaw rangi krajowej, które są lub mogą być użyte jako dodatkowe narzędzie tej polityki. Najważniejszymi z nich są:

- ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska,
- ustawa o ochronie przyrody,
- ustawa o drogach publicznych,
- ustawa o autostradach płatnych,
- ustawa prawo budowlane,
- ustawa prawo geologiczne i górnicze,
- ustawa o gospodarce nieruchomościami,
- ustawa o scalaniu i wymianie gruntów,
- ustawa prawo energetyczne,
- ustawa o lasach,
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- ustawa o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej,
- ustawa prawo wodne,
- ustawa o Inspekcji Sanitarnej,
- ustawa o ochronie dóbr kultury i inne,

W ustawach tych znajdujemy liczne odesłania do ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, a także unormowania samoistnie decydujące o gospodarce przestrzennej. Te drugie dotyczą przede wszystkim możliwości stanowienia różnych form ochrony z pozycji administracji rządowej, a więc służb:

- konserwatora przyrody,
- konserwatora zabytków,
- ministra i wojewody, odnośnie ochrony gruntów rolnych a także gospodarki wodnej, ochrony przeciwpowodziowej, wód terytorialnych, uzdrowisk, obrony państwa itp.

Tworząc politykę przestrzenną na poziomie kraju, województw i gmin umacnia się pogląd, że należy ją oprzeć o strategie rozwoju. Strategie ujmowałyby przede wszystkim uwarunkowania gospodarcze i społeczne. Pogląd ten sprawia, że wiele miast decyduje się na opracowywanie strategii rozwojowych ,mimo że takie opracowania nie są wymagane prawem.

Na poziomie krajowym politykę przestrzenną państwa uzupełniają prace planistyczne prowadzone przez niektóre resorty, między innymi w dziedzinie transportu, gospodarki wodnej, energetyki, leśnictwa czy ochrony środowiska. Mocną stroną działań resortowych są systematycznie prowadzone obserwacje stanu zagospodarowania, szczególnie w zakresie monitoringu zanieczyszczeń środowiska, stanu systemu transportowego i innych.

W wyniku działań rządowych szczebla centralnego lub wojewódzkiego wyznaczane są parki narodowe i krajobrazowe, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, tworzone są rejestry obiektów zabytkowych, często obejmujące wartościowe zespoły architektoniczno-urbanistyczne. Dla niektórych obszarów sporządzane są plany ochrony, plany urządzeń i zabezpieczeń.

System planowania przestrzennego w Polsce z uwagi na jego umocowania w wielu ustawach tzw. szczegółowych ujawnia również liczne luki prawne, które sprawiają, że regulacje planistyczne nie są w stanie opanować wszystkich niekorzystnych zjawisk wynikających ze spontanicznego rozwoju. Do najważniejszych z nich można zaliczyć: brak unormowań przestrzennych dla zabudowy rolniczej i przetwórstwa rolnego, duża dowolność w dokonywaniu podziałów parcelacyjnych gruntów, słabość i brak rozporządzeń wykonawczych w zakresie ochrony środowiska i inne.

Ponadto znaczna autonomia gmin w zakresie gospodarki przestrzennej prowadzi do unikania przez ich zarządy wprowadzania ustaleń planistycznych, silniej krępujących sektor prywatny, w celu gruntowniejszej przebudowy niewydolnych struktur przestrzennych. W tym obszarze unormowań kierunek zrównoważonego rozwoju staje się bardzo trudny do urzeczywistnienia. Krótkowzroczność działań organów gminnych oraz poszczególnych osób powoduje, że często rabunkowa eksploatacja wartości przyrodniczych przyczynia się do przyśpieszonej degradacji środowiska, a utrwalanie się ułomnych i nieekonomicznych form zagospodarowania wywołać może w przyszłości konieczność ponoszenia olbrzymich kosztów eksploatacyjnych.

2.6 Projektowane zmiany systemu planowania przestrzennego Rzeczypospolitej Polskiej

W początku 2000 r. wpłynął do Sejmu nowy projekt ustawy, noszący nazwę „o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym". Projekt ten proponuje kolejne zmiany systemu planowania przestrzennego w Polsce.

Celem projektowanych rozwiązań jest:

- wprowadzenie nowego systemu planowania gminnego,
- wprowadzenie skuteczniejszych procedur lokalizacyjnych w szczególności dla inwestycji publicznych,
- przeciwdziałanie zagrożeniom ładu przestrzennego na obszarach pozbawionych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- doprecyzowanie funkcji planowania regionalnego (wojewódzkiego),
- standaryzacja dokumentów planistycznych,
- zintegrowanie przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z przypisami ustaw okołoplanistycznych,

Fakt, że po pięciu latach niepełnego funkcjonowania ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym rząd proponuje daleko idące zmiany ustawowe, świadczy o tym, że system planowania przestrzennego w Polsce ciągle nie jest do końca ustalony. Trudno nawet ocenić jak funkcjonowałaby ustawa obecnie obowiązująca, gdyby jej ustalenia weszły w życie w całej rozciągłości. Dwukrotne przedłużanie, do końca roku 1999 oraz do końca roku 2001 ważności planów sporządzonych na podstawie PRL-owskiej ustawy o planowaniu przestrzennym z 1984 r. i nadanie im tym samym statusu przepisu gminnego, umożliwiło gminom ograniczoną aktywność w zakresie stanowienia nowych aktów planistycznych. Stare plany ogólne obejmują praktycznie całe terytorium państwa. Gminy o niższej dynamice rozwojowej nie dostrzegały więc konieczności ich zmieniania. Gminy zaś przeżywające przyśpieszony rozwój, tak jak gminy Warszawy, mając elastyczne narzędzie gospodarowania przestrzenią w postaci planów o dużej ogólności, nie spieszyły się z uchwaleniem planów o większej szczegółowości. Krępowałyby one bowiem zarządy miast w ich działaniach w stosunku do bogatych inwestorów. Ważnym argumentem wstrzymywania działalności planistycznej były również, wynikające z ustawy, skutki prawne uchwalenia planu, a szczególnie wspomniane konsekwencje finansowe. Stare plany takiej konsekwencji nie wywoływały, co z uwagi na kłopoty finansowe gmin, także nie było bez znaczenia.

Środowiska planistów, kręgi samorządowe oraz inwestorzy obawiają się sytuacji, będącej konsekwencją utraty ważności starych planów, w której tylko niewielka część kraju jest objęta nowymi miejscowymi planami. Zgłasza się obawy, że stan taki może wstrzymać ruch budowlany i negatywnie oddziaływać na gospodarkę kraju.

W projekcie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraca się do systemu planowania powszechnego oraz obligatoryjnego na poziomie gminnym. Proponuje się zastąpienie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy planami rozwoju przestrzennego gminy. Plan taki byłby aktem prawa miejscowego i wywoływałby skutki prawne podobne do obecnych planów miejscowych, ale procedura jego uchwalania miałaby być prostsza. Wiązałyby one zarówno instytucje publiczne jak i obywateli. Plany rozwoju pozwalałyby na ustalanie lokalizacji inwestycji celu publicznego, a także w konkretnych przypadkach na decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla innych inwestycji. W tych przypadkach miałaby obowiązywać zasada tzw. „dobrego sąsiedztwa"

Oprócz planów rozwoju będą mogły być sporządzane fakultatywnie plany lokalne. Proces ich stanowienia i zakres byłby zbliżony do obecnych planów miejscowych. Na obszarach objętych tymi planami wnioski o pozwolenie na budowę nie będą wymagały decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego, ani decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Miałoby to przyspieszyć rozpoczynanie inwestycji, szczególnie o charakterze publicznym.

Na terenie gminy miałyby zatem funkcjonować dwa typy planów mających status aktów prawa miejscowego. Niezbędne będzie w tej sytuacji stałe dostosowywanie ich wzajemnej zgodności, a także zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa. Precyzyjniej więc proponuje się określić funkcje i treści oraz zasady sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego województwa, co pozwoli na wzmocnienie koordynacyjnej funkcji tego planu w stosunku do planowania gminnego.

Projekt ustawy zamierza upoważnić właściwego ministra do wydawania rozporządzeń ujednolicających w skali całego kraju zwartość elaboratów planów, sporządzanych na po-

ziomie gminnym, tworząc w ten sposób warunki do monitoringu i informacji procesów planistycznych.

Projekt znosi również obowiązek posiadania administracyjnie potwierdzonych uprawnień do sporządzania projektów planów, proponując ustanowienie w każdej gminie urbanisty gminnego oraz komisji urbanistyczno-architektonicznej.

1. Staats- und Verwaltungsaufbau der Republik Polen

1.1 Zentrale Staatsgewalt

Nach Artikel 2 der Staatsverfassung der Republik Polen vom 2. April 1997 ist die Republik Polen ein demokratischer Rechtsstaat, der das Prinzip der sozialen Gerechtigkeit verwirklicht. Die Republik Polen ist ein Einheitsstaat.

Die oberste Staatsgewalt geht vom Volke aus. Diese Gewaltausübung erfolgt durch gewählte Volksvertreter. Bei für den Staat besonders bedeutsamen Sachverhalten werden Entscheidungen durch ein Referendum herbeigeführt.

Das Organ der Legislative ist das Parlament. Dieses besteht in Polen aus zwei Kammern: dem Sejm und dem Senat (s. Abb. 1).

Der Sejm ist das Gesetzgebungs- und Kontrollorgan. Er besteht aus 460 Mitgliedern, die in allgemeinen Wahlen bestimmt werden. Die Legislaturperiode beträgt vier Jahre. Der Sejm wählt aus dem Kreis seiner Mitglieder ein Präsidium sowie Ausschüsse. Das Präsidium, bestehend aus einem Vorsitzenden (Marschall) und seinen Stellvertretern (Vizemarschällen), leitet die Arbeit des Sejm.

Der Senat ist die zweite Kammer des Parlaments, ausgestattet mit der Befugnis, die vom Sejm verabschiedeten Gesetze anzunehmen, abzulehnen oder Änderungsvorschläge einzubringen. Eine Ablehnung eines Gesetzes bzw. die Beantragung von Änderungen ist verbindlich, es sei denn, sie wird vom Sejm mit absoluter Stimmenmehrheit abgelehnt. Auch der Senat wählt aus dem Kreis seiner Mitglieder einen Vorsitzenden, dessen Stellvertreter sowie Ausschüsse.

Tagen Sejm und Senat gemeinsam, bilden sie die Nationalversammlung. Den Vorsitz hat dann der Marschall des Sejms.

Die Organe der Exekutive sind der Präsident der Republik Polen (Staatspräsident), der Ministerrat, der Ministerpräsident, die Minister sowie die Wojewoden als Repräsentanten des Ministerrats in den Wojewodschaften.

Der Präsident der Republik Polen wird in allgemeinen Wahlen für die Dauer von fünf Jahren gewählt. Er ist nach innen und außen der höchste Repräsentant des polnischen Staates. Er überwacht die Einhaltung der Verfassung, die Souveränität und Sicherheit des Staates sowie die Unantastbarkeit und Unteilbarkeit des Staatsterritoriums. Seine Kompetenzen umfassen die Unterzeichnung der Gesetze, die Anwendung des Gnadenrechts, die Vergabe der polnischen Staatsangehörigkeit. Der Präsident ratifiziert und kündigt internationale Verträge, ist der Oberbefehlshaber der Streitkräfte und kann in Ausnahmesituationen den Sejm auflösen.

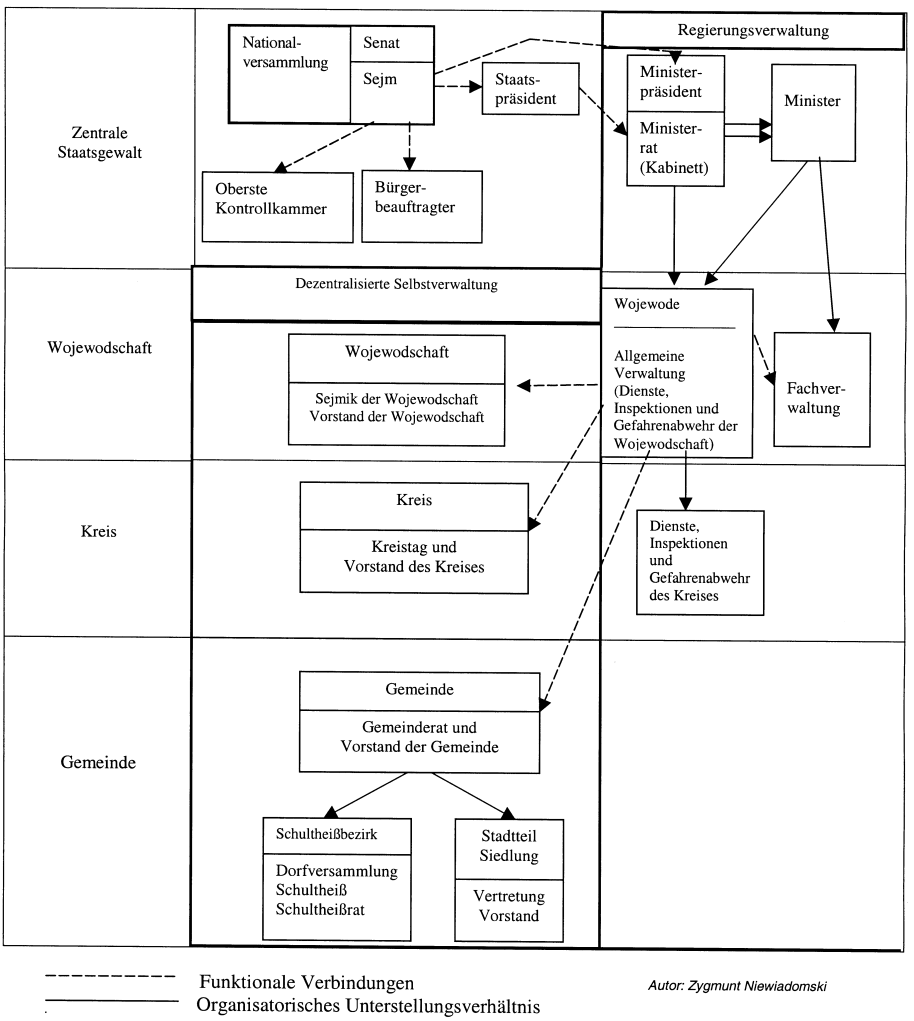
Der Ministerrat erfüllt den Hauptanteil der Exekutivaufgaben. Er führt laufend die inneren und auswärtigen Staatsgeschäfte der Republik und leitet insgesamt die Regierungsverwaltung. Zu den Aufgaben des Ministerrates gehört der Gesetzesvollzug, u.a. durch Erlass von Rechtsverordnungen. Vorsitzender des Ministerrates ist der Ministerpräsident. Der Ministerpräsident kann Stellvertreter haben. Diese sind ebenfalls Mitglieder des Ministerrates.

Der Ministerrat wird vom Staatspräsidenten auf Antrag des von ihm designierten Ministerpräsidenten berufen und durch das Vertrauensvotum des Sejm bestätigt. Fällt dieses Votum negativ aus, wird der Ministerrat vom Sejm gewählt. Sollte auch dieser Versuch der

Regierungsbildung scheitern, wird die Initiative erneut vom Staatspräsidenten übernommen.

Der Ministerpräsident leitet als Vorsitzender die Arbeit des Ministerrats. Er koordiniert und kontrolliert die Arbeit der Minister und ist Dienstvorgesetzter aller Mitarbeiter der Regierungsverwaltung. Im Rahmen der zugewiesenen gesetzlichen Befugnisse erlässt er Verordnungen. Er ist eines der Aufsichtsorgane über die territoriale Selbstverwaltung. Der Ministerpräsident wird vom Staatspräsidenten ernannt und eingesetzt.

Abb. 1: Staatsaufbau der Republik Polen (ohne Judikative)

Die Organe der Regierungsverwaltung werden bei der Durchführung ihrer Aufgaben von entsprechenden Behörden unterstützt (Staatskanzlei, Ministerien). In diesen Behörden sind Mitarbeiter des öffentlichen Dienstes tätig, welche die Aufgabe haben, Staatshandlungen professionell und unpolitisch auszuführen.

Die Tätigkeiten der Organe der Regierungsverwaltung sowie der staatlichen Organisationseinheiten werden durch den Nationalen Rechnungshof beaufsichtigt, welcher unmittelbar dem Sejm untersteht. Zur Überwachung der Freiheit und der Menschenrechte wird ein durch den Sejm ernannter Bürgerbeauftragter einberufen. Der Bürgerbeauftragte ist rechtlich eigenständig und unabhängig von anderen staatlichen Organen.

1.2 Staatsgewalt auf lokaler Ebene

Die Republik Polen ist seit dem 01. Januar 1999 territorial bzw. politisch-administrativ dreistufig gegliedert.

a) Gemeinden (2489)

b) Kreise (372), davon 307 Landkreise und 65 kreisfreie Städte

c) Wojewodschaften (16).

Die Gemeinden sind die Grundeinheiten der territorialen Selbstverwaltung, welche 1990 in der Republik Polen reaktiviert wurden. Kreise und Wojewodschaften sind neue, am 01.01.1999 eingeführte Einheiten der territorialen Selbstverwaltung. Die Verwaltung einer Wojewodschaft ist dualer Art. Eine Wojewodschaft ist einerseits eine Einheit der territorialen Selbstverwaltung, andererseits wird sie auch von staatlichen Regierungsorganen verwaltet.

1.3 Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft

Die Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft regelt das Gesetz vom 05. Juni 1998 (Gesetzesblatt Nr. 91, Ziff. 577).

Die Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft wird unterteilt in Allgemeine Verwaltung und in Fachverwaltung (Sonderverwaltung).

Die Fachverwaltung in der Wojewodschaft sind dezentrale bzw. regionale Regierungsorgane, spezialisiert auf einen bestimmten Kompetenzbereich (z.B. Finanzverwaltung, Zollverwaltung, Seeämter, Statistische Ämter).

Die allgemeine Verwaltung bilden der Wojewode sowie die ihm unterstellten Leiter der allgemeinen Dienste (z.B. Denkmalschutz), Inspektionen (z.B. Bauaufsichtsbehörden) und der Gefahrenabwehr (z.B. Feuerwehren). Diese Aufgabenbereiche können auch zusätzlich auf Kreisebene angesiedelt sein (z.B. Bauaufsicht). Vorgesetzter ist dann der Landrat (Starost).

Dem Wojewoden obliegen alle Bereiche der Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft, welche nicht anderen Regierungsorganen vorbehalten sind. Der Wojewode übt die folgenden Funktionen aus:

1) Repräsentant des Ministerrats in dem Gebiet der Wojewodschaft

2) Vorgesetzter der allgemeinen Regierungsverwaltung

3) Aufsichtsbehörde über die Organe der territorialen Selbstverwaltung (Gemeinde, Kreis, Wojewodschaft)

4) Berufungsinstanz in Verwaltungsverfahren

5) Repräsentant der Staatlichen Finanzverwaltung

Der Wojewode kann - auf Grundlage und im Rahmen der Gesetze - örtliche Rechtsvorschriften erlassen; diese ergänzen das örtliche Rechtssystem der Selbstverwaltungen von Gemeinden, Kreisen und Wojewodschaften.

Der Wojewode wird durch den Ministerpräsidenten auf Vorschlag des für die öffentliche Verwaltung zuständigen Ministers eingesetzt und abberufen. Der Wojewode erfüllt seine Aufgaben mit Hilfe des ersten und zweiten Vizewojewoden sowie der Leiter der allgemeinen Dienste, Inspektionen und der Gefahrenabwehr. Die Vizewojewoden werden durch den Ministerpräsidenten auf Vorschlag des Wojewoden eingesetzt und abberufen. Der Wojewode bestimmt den Zuständigkeits- und Aufgabenbereich der Vizewojewoden. In Zeiten, in denen der Wojewode seinen Dienstpflichten nicht nachkommen kann, erweitern sich die Vertretungsbefugnisse des ersten Vizewojewoden auf sämtliche Zuständigkeitsbereiche des Wojewoden.

Die Leiter der allgemeinen Dienste, Inspektionen und der Gefahrenabwehr werden durch den Wojewoden eingesetzt und abberufen, mit Ausnahme der Leiter der Polizei und der Staatlichen Feuerwehr der Wojewodschaft, die jedoch im Einvernehmen mit den Wojewoden berufen werden. Die Organisation der allgemeinen Regierungsverwaltung bestimmt der Erlass des Wojewodschaftsamtes (erlassen durch den Wojewoden). Er umfasst die Struktur des Wojewodschaftsamtes sowie der Organisationseinheiten, die die Arbeit des Wojewoden unterstützen (Dienste, Inspektionen, Gefahrenabwehr). Um die Arbeit der allgemeinen Regierung und Verwaltung in der Wojewodschaft zu rationalisieren, kann der Wojewode Außenstellen des Wojewodschaftsamtes sowie der erwähnten Organisationseinheiten einrichten. In Fällen besonderer Dringlichkeit kann der Wojewode für einen bestimmten Zeitraum und Arbeitsumfang einen Bevollmächtigten mit der Aufgabenwahrnehmung beauftragen.

Der Wojewode verfügt über ein Beraterkollegium. Dieses besteht aus:

1) den Vizewojewoden

2) dem Generaldirektor des Wojewodschaftsamtes

3) dem Leiter der Polizei der Wojewodschaft

4) dem Kommandanten der Staatlichen Feuerwehr der Wojewodschaft

5) anderen Personen, die im Erlass des Wojewodschaftsamtes benannt werden.

Der Wojewode untersteht dem für die öffentliche Verwaltung zuständigen Minister sowie dem Ministerpräsidenten. Dem Ministerpräsidenten obliegt die Aufsicht über die Aktivitäten der Wojewoden hinsichtlich der Übereinstimmung mit dem Gesetz und der Politik der Regierung sowie hinsichtlich der Redlichkeit und Wirtschaftlichkeit.

1.4 Territoriale Selbstverwaltung

Die territoriale Selbstverwaltung ist in Polen keine neue Institution. Sie funktionierte wirkungsvoll bis zum 2. Weltkrieg sowie in den ersten Nachkriegsjahren und wurde erst im Jahr 1950 durch Staatsräte nach sowjetrussischem Vorbild ersetzt (sog. „einheitliche Staatsmacht“ in der Fläche). Die Systemveränderungen der Jahre 1989-1990 ermöglichten die Rückkehr zur Institution der territorialen Selbstverwaltung; anfänglich nur auf Gemeindeebene, gegenwärtig auch auf Ebene der Kreise und Wojewodschaften.

Die wiederhergestellte territoriale Selbstverwaltung unterscheidet sich diametral vom System der oben genannten lokalen Verwaltung bis 1990, das auf der Grundlage der „einheitlichen Staatsmacht" in der Fläche beruhte. Die lokalen und regionalen Gebietskörperschaften wurden zum Hoheitsträger und bilden von der Regierungsverwaltung unabhängige Selbstverwaltungsgemeinschaften, die ihre eigenen Interessen vertreten.

Gemeinden, Kreise und die selbst verwalteten Wojewodschaften haben den Status einer juristischen Person und besitzen eigenes Vermögen. Ihre Selbständigkeit ist rechtlich geschützt. Die Verfassung der Republik Polen sieht für die territoriale Selbstverwaltung die Erfüllung eines wesentlichen Teils öffentlicher Aufgaben vor. Die Grundsätze und Verfahren der Wahlen der territorialen Selbstverwaltungsorgane bestimmt das Gesetz vom 16. Juli 1998 „Wahlordnung für die Wahlen der Gemeindevertretungen, Kreisparlamente (Kreistage) und Selbstverwaltungen der Wojewodschaften“ (Gesetzesblatt Nr. 95, Ziffer 602, mit Änderungen).

a) Selbstverwaltung der Gemeinde

Den Aufbau der gemeindlichen Selbstverwaltung regelt das mehrfach novellierte Gesetz vom 8. März 1990 (einheitlicher Text, Gesetzesblatt von 1999, Nr. 13, Ziffer 74, mit Änderungen). Dieses Gesetz stellt bereits in Artikel 1 voran, dass „die Einwohner der Gemeinde kraft Gesetzes eine Selbstverwaltungseinheit bilden“ und bestimmt nachfolgend die Aufgaben und Organisation sowie die Position dieser Gemeinschaft im System der öffentlichen Verwaltung.

Dem Subsidiaritätsprinzip folgend legt der Gesetzgeber die allgemeinen Aufgaben und Zuständigkeiten der Gemeinde fest. Dazu zählen alle öffentlichen Sachverhalte von örtlicher Bedeutung, die nicht anderen Trägern gesetzlich vorbehalten sind. Diese Sachverhalte umfassen im Wesentlichen:

- technische Infrastruktur (Straßen und Wege, Wasserleitungen, öffentlicher Verkehr etc.)
- soziale Infrastruktur (Schulen, Gesundheitswesen, soziale Fürsorge etc.)
- öffentliche Ordnung (Feuerwehr, Hygieneschutz etc.)
- räumliche und ökologische Ordnung (Raumplanung, Umweltschutz etc.).

Diese Tätigkeitsfelder bilden die Eigenaufgaben der Gemeinden, die aus Eigenmitteln (Einnahmen aus eigenem Vermögen, gemeindliche Steuern sowie staatliche Subventionen) finanziert werden. Die Gemeinde erfüllt neben den Eigenaufgaben auch Aufgaben, die ihr die Regierungsverwaltung zugewiesen hat. Für diese erhält sie entsprechende Finanzmittel.

Zur Erfüllung ihrer Aufgaben kann die Gemeinde auf ihrem Gebiet Ortsvorschriften (Satzungen) erlassen. Die Aufstellung dieser Vorschriften muss auf Grundlage und in den

Grenzen der gesetzlichen Befugnisse erfolgen. Die Gemeinde erfüllt ihre Aufgaben selbständig und selbstverantwortlich. Die Aufsichtsorgane (Ministerpräsident, Wojewode, Regionaler Rechnungshof) können nur im Falle eines Rechtsverstoßes eingreifen (Legalitätsprinzip). Die Aufsichtsbehörde kann dann die Nichtigkeit des Gemeindebeschlusses aussprechen und im Falle wiederholter Rechtsverstöße seitens einer Gemeindebehörde diese auflösen. Im Falle einer langfristigen Wirkungslosigkeit der Verwaltung kann der Ministerpräsident eine kommissarische (Zwangs-) Verwaltung der Gemeinde anordnen, jedoch nur für einen Zeitraum von bis zu zwei Jahren. Gegen jede Entscheidung der Aufsichtsbehörde kann die Gemeinde vor dem Generalverwaltungsgericht Berufung einlegen.

Die der Gemeinde aufgetragenen Aufgaben werden von den Organen Gemeinderat und Gemeindevorstand erledigt. Die Fragen der Besteuerung sowie der vorzeitigen Auflösung des Gemeinderates werden durch einen Volksentscheid (Referendum) geklärt. Für die sonstigen Angelegenheiten (falls ein Referendum nicht fakultativ eingeholt wurde) ist der Gemeinderat das Entscheidungs- und Kontrollorgan.

Der Gemeinderat ist das Organ mit allgemeinen Zuständigkeiten. Hierzu gehören alle in der Zuständigkeit der Gemeinde verbleibenden Angelegenheiten, es sei denn, ein Gesetz sieht andere Zuständigkeiten vor. Das bedeutet, dass der Gemeinderat selbst darüber entscheidet, was er in der eigenen Kompetenz belässt und was er anderen Rechtssubjekten (Gemeindevorstand und Leiter der Verwaltungseinheiten der Gemeinde) überträgt. Demgemäß sehen die gesetzlichen Bestimmungen einen relativ langen Katalog von Zuständigkeiten vor, die der Gemeinderat nicht abgeben darf. In die ausschließliche Zuständigkeit des Gemeinderates gehören sechs Sachgebiete:

- Bestimmung der Organisation und der Ausrichtung der Arbeit der Gemeinde (Beschluss von Satzungen, Bauleitplänen und Programmen zur wirtschaftlichen Entwicklung)
- Verabschiedung des Gemeindehaushalts
- Besetzung der Gemeindeorgane (insbesondere Auswahl und Abberufung des Gemeindevorstandes)
- Beschlussfassung über Steuern und Gebühren
- Entscheidung über die Zusammenarbeit mit anderen Gemeinden
- Beschlussfassung in Vermögensfragen der Gemeinde, die den Kompetenzumfang des Gemeindevorstands überschreiten (Aufnahme langfristiger Kredite, Emission kommunaler Obligationen u.ä.).

Die Wahlperiode des Gemeinderates beträgt vier Jahre. Die Anzahl seiner Mitglieder beträgt zwischen 15 (in Gemeinden bis 4000 Einwohner) und 100 in den größten städtischen Gemeinden.

Die Arbeit des Gemeinderates leitet dessen Vorsitzender, der in einer geheimen Wahl aus dem Kreis der Ratsmitglieder gewählt wird. Die Funktion des Vorsitzenden des Gemeinderates darf nicht verbunden werden mit einer Funktion im Gemeindevorstand.

Der Gemeinderat kann ständige sowie zeitlich begrenzte Ausschüsse für bestimmte Aufgaben einberufen. In diese können auch Personen berufen werden, die nicht dem Gemeinderat angehören; dabei darf ihre Zahl die der Hälfte der Ausschussmitglieder nicht überschreiten.

Das Ausführungsorgan der Gemeinde ist der Gemeindevorstand. Zu seinen Aufgaben gehören insbesondere:

- die Verwaltung des Gemeindevermögens
- die Haushaltsführung
- die Ausführung der von der Regierungsverwaltung übertragenen Aufgaben
- die Vorbereitung der Gemeinderatsbeschlüsse und die Regelung der Art und Weise ihrer Ausführung.

Der aus drei bis sieben Mitgliedern bestehende Gemeindevorstand wird in geheimer Abstimmung aus dem Kreis der Ratsmitglieder als auch von außerhalb gewählt. Zum Vorstand gehört der Gemeindevorsteher (bei Dorfgemeinden), der Bürgermeister (in städtischen Gemeinden) oder der Stadtpräsident (in städtischen Gemeinden über 100.000 Einwohner) als Vorstandsvorsitzendem, dessen Vertreter sowie die restlichen Mitglieder des Vorstandes.

Die Gemeindevorsteher, Bürgermeister bzw. Stadtpräsidenten organisieren und leiten die Arbeit des Gemeindevorstandes. Gleichzeitig haben sie *de facto* die Funktion eines zweiten Vollzugsorgans inne. Sie leiten die Sacharbeit der Gemeinde und repräsentieren sie nach außen. In Angelegenheiten, die keinen Verzug dulden und eine unmittelbare Gefahr für die Öffentlichkeit darstellen, übernehmen sie Tätigkeiten aus dem Zuständigkeitsbereich des Vorstandes.

Das Organ zur Unterstützung des Vorstandes ist die Gemeindeverwaltung. Die Organisation und Funktionsweise werden vom Gemeinderat in einer gesonderten Geschäftsordnung festgelegt.

Die Gemeinde kann eine Aufteilung in Untereinheiten beschließen: Schultheißbezirke in Dorfgemeinden sowie Stadtteile und Siedlungen in städtischen Gemeinden. Diese Einheiten sind keine juristischen Personen. Ihr Zuständigkeitsbereich ist begrenzt. Das Beschlussorgan in einem Schultheißbezirk ist die Dorfversammlung, das Ausführungsorgan ist der Schultheiß. Der Schultheiß wird vom Schultheißrat unterstützt. Das Beschlussorgan im Stadtteil (Siedlung) ist der Rat, das Ausführungsorgan wiederum der Vorstand der Stadt.

Gemeinden können:

- Kommunalverbände (Gemeindeverbände) bilden,
- Vereinbarungen treffen,
- Gesellschaften gründen.

Kommunalverbände werden zwecks gemeinsamer Bewältigung öffentlicher Aufgaben (z.B. Öffentlicher Personenverkehr im Verbandsgebiet) gebildet. Es gilt der Grundsatz der Freiwilligkeit der Verbandsbildung. Der Verband ist eine juristische Person des öffentlichen und privaten Rechts. Die Gemeinde wird im Verband durch den Gemeindevorsteher, Bürgermeister bzw. den Stadtpräsidenten vertreten.

Eine Verpflichtung zur Verbandsbildung kann nur per Gesetz erfolgen.

Neben der Mitwirkung in Kommunalverbänden können Gemeinden Abkommen zwecks Übertragung einzelner Aufgaben an eines der Mitglieder (z.B. Dienstleistung für alle Bürger des betreffenden Gebiets durch eine Gemeindeverwaltung) treffen.

Zur Vertretung gemeinsamer Interessen können Gemeinden auf National- und Regionalebene Vereinigungen gründen. Die Zugehörigkeit der Gemeinde zur Vereinigung ist freiwillig.

b) Selbstverwaltung des Kreises

Die Struktur der Selbstverwaltung der Kreise regelt das Gesetz vom 5. Juni 1998 über die kreisliche Selbstverwaltung (Gesetzesblatt Nr. 91, Ziff. 578, mit Änderungen). Der Kreis ist, analog zur Gemeinde, eine Gemeinschaft (Körperschaft) der in dem festgelegten Gebiet lebenden Bewohner. Dem Gesetz über die kreisliche Selbstverwaltung entsprechend führt der Kreis bestimmte öffentliche Aufgaben von übergemeindlicher Bedeutung aus. Der Kreis konkurriert nicht mit der Gemeinde bei der Bewältigung öffentlicher Aufgaben. Die Aufgaben des Kreises ergänzen die Aufgaben, die den Gemeinden obliegen. Auf diese Weise erledigen die Gemeinde und der Kreis gemeinsam die Gesamtheit der öffentlichen Aufgaben von lokaler Bedeutung. Im Ergebnis der Verwaltungsreform erfolgte also eine Dezentralisierung öffentlicher Aufgaben von der Regierungsebene auf die Ebene der territorialen Selbstverwaltung. Die Kreise übernahmen die überwiegende Zahl der Zuständigkeiten der zum 01.01.1999 abgeschafften regionalen Amtsverwaltungen der Regierung sowie der staatlichen Fachverwaltungen.

Die Kreise sind für folgende Aufgabenbereiche zuständig:

- höherrangige soziale Infrastruktur, darin allgemeine Bildung und Ausbildung über die allgemeine Schulpflicht hinaus sowie höherwertige Gesundheitseinrichtungen und soziale Dienste (insbesondere Betrieb von Krankenhäusern und Sozialeinrichtungen),
- höherrangige technische Infrastruktur, darin u.a. übergemeindlicher Öffentlicher Personenverkehr sowie öffentliche Straßen von überörtlicher Bedeutung,
- öffentliche Sicherheit und Ordnung im übergemeindlichen Maßstab,
- Umweltschutz und Raumbewirtschaftung im übergemeindlichen Maßstab, darin Wasser- und Immobilienwirtschaft,
- organisatorische Tätigkeiten zur Lösung lokaler Probleme, darin: Bekämpfung der Arbeitslosigkeit, Belebung des lokalen Arbeitsmarktes, Schutz der Verbraucherrechte, Unterstützung behinderter Menschen sowie Außenwerbung des Kreises.

Der Kreis kann zur Erfüllung seiner Aufgaben Satzungen beschließen. Dies kann nur auf Grundlage und im Rahmen der gesetzlichen Befugnisse erfolgen.

Wie die Gemeinde, so erfüllt auch der Kreis seine Aufgaben selbständig. Für das Verhältnis der Kreise zu den Aufsichtsorganen gelten die gleichen Regelungen, die für die Gemeinden dargestellt sind.

Die Ausübung der Verwaltungshoheit im Kreis vollzieht sich nach dem Repräsentanzprinzip. Diesem Zweck dienen der Kreistag und der Kreisvorstand. Einzelne Formen der direkten Demokratie sind zugelassen; so können in einem Referendum alle Sachverhalte, für die der Kreis zuständig ist, entschieden werden.

Der Kreistag ist das Beschluss- und Kontrollgremium des Kreises.

Zur ausschließlichen Zuständigkeit des Kreises gehören u.a.:

- Beschluss von Rechtsakten wie die Kreissatzung,
- Verabschiedung des Kreishaushaltes,
- Stellenbesetzung in den Kreisgremien (insbesondere Auswahl und Abberufung des Kreisvorstandes),
- Beschlussfassung über Steuern und Gebühren,
- Beschlussfassung in wichtigen Vermögensfragen des Kreises (Aufnahme langfristiger Kredite, Emission von Obligationen u.ä.).

Die Wahlperiode beträgt vier Jahre. Die Anzahl der Kreistagsmitglieder ist proportional zur Anzahl der Einwohner; dabei gelten die gleichen Grundsätze wie im Fall des Gemeinderates.

Der Kreistag wählt aus dem Kreis seiner Mitglieder einen Vorsitzenden. Das Wahlverfahren und der rechtliche Status sind analog denen der Gemeinde.

Im Gegensatz zu den Gemeindeausschüssen können die Kreisausschüsse nur mit Kreistagsmitgliedern besetzt werden.

Das Ausführungsorgan des Kreises ist der Vorstand. Zu seinen Aufgaben gehören insbesondere:

- die Verwaltung des Kreisvermögens,
- die Haushaltsführung,
- die Vorbereitung der Entwürfe der Kreistagsbeschlüsse und die Regelung der Art und Weise ihrer Ausführung.

Der Vorstand wird durch den Kreistag in geheimer Abstimmung aus dem Kreis seiner Mitglieder sowie auch externer Personen innerhalb von drei Monaten nach Bekanntmachung der Wahlergebnisse gewählt. Der Kreisvorstand besteht aus dem Landrat (Starost) als Vorsitzendem sowie aus drei bis fünf weiteren Mitgliedern, darunter dem Vizelandrat.

Die Kompetenzen und Aufgaben des Landrats stehen in Analogie zu denen des Gemeindevorstehers, Bürgermeisters bzw. Stadtpräsidenten.

Der Vorstand wird unterstützt durch die allgemeine Verwaltung des Kreises, die aus dem Landratsamt, den Leitern der kreislichen Dienste, Inspektionen und der Gefahrenabwehr sowie anderer kreislicher Organisationseinheiten besteht.

Nach analogen Prinzipien wie im Fall der Gemeinden können Kreise Verbände und Vereinigungen bilden sowie Vereinbarungen treffen.

c) Selbstverwaltung der Wojewodschaft

Die strukturellen Aufgaben einer Wojewodschaft regelt das Gesetz vom 5. Juni 1998 über die Selbstverwaltung der Wojewodschaft (Gesetzesblatt Nr. 91 Ziff. 576, mit Änderungen).

Der Wojewodschaft als Selbstverwaltungskörperschaft obliegt ein anderer Aufgabenbereich als der Gemeinde oder dem Kreis. Diese Körperschaften wirken voneinander unabhängig.

Die Aufgaben der Wojewodschaft konzentrieren sich auf Funktionen von regionalem Charakter. Sie betreffen v.a. die drei Sachgebietskategorien:

- Gestaltung und Erhalt der räumlichen Ordnung,
- Stimulierung wirtschaftlicher Aktivitäten sowie Leitung der Entwicklungspolitik der Wojewodschaft,
- Erhalt des Kultur- und Naturerbes.

Das Ziel der Selbstverwaltung der Wojewodschaft ist die Gestaltung der Entwicklung der Region sowie die Bereitstellung öffentlicher Dienstleistungen von regionalem Charakter und regionaler Reichweite. Die wesentlichen Gestaltungsinstrumente der Regionalentwicklung sind:

- Die Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft,
- mehrjährige Wojewodschaftsprogramme
- sowie der Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft.

Um ihre Aufgaben zu realisieren, kann die Wojewodschaft durch den Sejmik (Wojewodschaftstag) allgemeinverbindliche Rechtsakte erlassen. Dies kann nur auf Grundlage und in den Grenzen gesetzlicher Befugnisse erfolgen.

Die Prinzipien der Aufsicht über die Tätigkeiten der Wojewodschaft lehnen sich annähernd an die Prinzipien der Aufsicht über die Selbstverwaltungen der Kreise und Gemeinden an.

Die Ausübung der Verwaltungshoheit in der Wojewodschaft vollzieht sich nach dem Repräsentanzprinzip. Zu diesem Zweck werden bestimmte Organe der Wojewodschaft eingesetzt: Sejmik (Wojewodschaftstag; Parlament der Wojewodschaft) sowie der Vorstand der Wojewodschaft. Ein Referendum kann zudem bezüglich einer jeden für die Wojewodschaft bedeutsamen Angelegenheit durchgeführt werden. Im Unterschied zu den o.a. Verfahren bei den Gemeinden existiert hier kein obligatorisches Referendum. Es gibt also keine Pflicht, ein Referendum bezüglich einer vorzeitigen Abberufung des Sejmik sowie bezüglich der Erhebung von Steuern und Gebühren durchzuführen.

Das Beschluss- und Kontrollorgan der Wojewodschaft ist der Sejmik. Die Zuständigkeiten des Sejmik umfassen einen Sachkatalog, der für die Realisierung der Ziele der regionalen Selbstverwaltung von grundlegender Bedeutung ist:

- Verabschiedung der Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft sowie der Wojewodschaftsprogramme,
- Verabschiedung des Raumbewirtschaftungsplans der Wojewodschaft,
- Verabschiedung und Kontrolle der Haushaltsführung,
- Verabschiedung von lokalen Rechtsakten wie der Satzung der Wojewodschaft,
- Ein- und Abberufung des Vorstandes der Wojewodschaft,
- Beschlussfassung in wichtigen Vermögensangelegenheiten der Wojewodschaft.

Die Wahlperiode des Sejmik beträgt vier Jahre.

Der Sejmik wählt aus dem Kreis seiner Mitglieder seinen Vorsitzenden; das Wahlverfahren und der Status des Vorsitzenden sind analog zu denen der Kreise und Gemeinden.

Ähnlich wie im Fall der Kreistage können Ausschüsse der Wojewodschaft nur mit Mitgliedern des Sejmik besetzt werden.

Das Ausführungsorgan der Wojewodschaftsselbstverwaltung ist der Wojewodschaftsvorstand.

Anders als im Fall der gemeindlichen Selbstverwaltung ist es hier der Vorstand der Wojewodschaft und nicht der Sejmik, der mit allgemeinen Zuständigkeiten ausgestattet ist. Dies bedeutet, dass dem Vorstand alle Angelegenheiten der Selbstverwaltung der Wojewodschaft obliegen, es sei denn, dass durch Gesetz die Zuständigkeit anderen Trägern vorbehalten ist.

Zu den Aufgaben des Vorstandes der Wojewodschaft gehören insbesondere:

- die Ausführung der Beschlüsse des Sejmik,
- Vorbereitung des Entwurfs des Haushalts der Wojewodschaft und dessen Vollzug,
- Bewirtschaftung des Vermögens der Wojewodschaft,
- Leitung, Koordinierung und Kontrolle der Tätigkeiten der Organisationseinheiten der Wojewodschaft.

Der Vorstand der Wojewodschaft besteht aus fünf Personen. An seiner Spitze steht der Marschall der Wojewodschaft. Die Mitglieder des Vorstandes werden aus dem Kreis der Sejmikmitglieder sowie auch externer Personen gewählt. Lediglich der Marschall der Wojewodschaft muss aus dem Kreis der Sejmikmitglieder gewählt werden.

In Analogie zum Gemeindevorsteher, Bürgermeister bzw. Stadtpräsidenten der gemeindlichen Selbstverwaltung sowie zum Landrat der kreislichen Selbstverwaltung leitet der Marschall die Arbeit des Vorstandes und erfüllt *de facto* die Funktion eines zweiten Vollzugsorgans. Er leitet die laufenden Angelegenheiten der Wojewodschaft und repräsentiert sie nach außen.

In Angelegenheiten, die keinen Verzug dulden und eine unmittelbare Gefahr für die Öffentlichkeit, eine unmittelbare Bedrohung für Leben und Gesundheit darstellen, sowie in Angelegenheiten, die zu bedeutenden materiellen Verlusten führen können, übt der Marschall Tätigkeiten aus, die in der Zuständigkeit des Vorstands liegen. Darüber hinaus besitzt er Entscheidungsbefugnisse bei Einzelangelegenheiten im Bereich der öffentlichen Verwaltung, die in der Zuständigkeit der Wojewodschaft liegen.

Die Arbeit des Vorstandes wird unterstützt durch das Marschallamt (Marschallverwaltung) sowie durch Organisationseinheiten der Selbstverwaltung der Wojewodschaft.

Bei der Zusammenarbeit der Wojewodschaft mit regionalen Gemeinschaften anderer Staaten nimmt diese an Aktivitäten internationaler Institutionen und regionalen Zusammenschlüssen teil. Die Tätigkeiten und Funktionen in diesen Strukturen müssen einvernehmlich mit der inneren Gesetzgebung, mit der Außenpolitik des Staates und seinen internationalen Verpflichtungen erfolgen und müssen innerhalb der Aufgaben und Zuständigkeiten der Wojewodschaft liegen.

2. System der räumlichen Planung der Republik Polen

2.1 Politisch-rechtliche Verankerung der räumlichen Planung

Die Versuche, die Prozesse der räumlichen Bewirtschaftung zu vereinheitlichen, haben in Polen eine lange Tradition. Sie wurden unmittelbar nach der Wiedererlangung der Unabhängigkeit Polens im Jahr 1918 unternommen. Das Ergebnis war eine für die damalige Zeit moderne Regelung, die „Verordnung des Präsidenten der Republik Polen vom 16. Februar 1928 über das Baurecht und die Bebauung von (Wohn-) Siedlungen". Diese Verordnung wurde nach dem zweiten Weltkrieg durch das Dekret „Über die planmäßige Raumbewirtschaftung des Staates" ersetzt. Zusammen mit den nachfolgenden Dekreten „Staatlicher Investitionsplan" von 1946 und über die „Nationale Planwirtschaft" von 1947 legte dieses Dekret allgemeine Grundsätze des nach Beendigung des zweiten Weltkriegs eingeführten sogenannten „Systems der sozialistischen Planwirtschaft" fest. In diesen Dekreten wurden die Arten der Pläne festgelegt, ihr inhaltlicher Rahmen in sehr allgemeiner Fassung, die Hierarchie und das wechselseitige Verhältnis der Pläne zueinander, Verfahrensformen zu ihrer Aufstellung sowie die Organisation der Planung. Eine Tatsache von grundlegender Bedeutung für die damals in der Aufbauphase befindliche Staatsstruktur der Volksrepublik Polen war die Übernahme der Basisproduktionsmittel durch den Staat und in der Konsequenz die Annahme des Grundsatzes der zentralen Steuerung der Entwicklung.

In der Konzipierungsphase wurde das System der Planwirtschaft mit starker Unterstützung informeller Planergruppen aufgebaut. Diese Gruppen haben bereits vor dem Krieg die These vertreten, dass nur durch Planwirtschaft Handlungsrahmen herausgearbeitet werden können, die eine rationale Bewirtschaftung des Staates, seiner Regionen sowie einzelner Siedlungseinheiten ermöglichen.

In der Praxis zeigte sich bald, dass die rechtlichen Normen zu starr waren, um die planerisch vorangetriebene, rasante und häufig gewaltsam eingeführte sozialistische Wirtschaft regeln zu können. Diese musste die Richtlinien aus der Sowjetunion übernehmen. Die erlassenen Dekrete wurden zu unbequemen Werkzeugen für die Realisierung der Aufgaben, die durch die regierende politische Partei gestellt wurden. Folglich wurde von diesen abgewichen bzw. sie wurden nicht eingehalten. Auf diese Weise hat sich das System einer auf Direktiven ausgerichteten Verwaltung verfestigt, das nicht dem Wesen von Planung entsprach.

In dieser Situation war eine Wirtschaftsplanung nur von kurzfristiger Natur. Zwar hatte sich nach sowjetischem Vorbild ein System der Fünfjahrespläne etabliert, tatsächlich wirksam wurden jedoch die jährlichen Etappenpläne (Jahrespläne), die auf Grundlage der vom Sejm verabschiedeten Haushaltspläne erarbeitet wurden. Insgesamt hat sich der planwirtschaftliche Ansatz einer umfassenden gesellschaftlichen Planung als Illusion erwiesen. Räumliche Planung entstand losgelöst von der Wirtschaftsordnung des Staates und war Zwängen und Richtlinien verschiedener Organe der Staats- und Parteimacht ausgesetzt, denen sich fachliche Erfordernisse unterzuordnen hatten.

Im gut 50-jährigen Zeitraum der Herausbildung des Systems der räumlichen Planung in der Volksrepublik Polen entstand in der planerischen Praxis eine situationsangepasste Technik der Erarbeitung von Planungsdokumenten. Es wurde ebenfalls ein Planerkader ausgebildet, der eine Reihe wertvoller planerischer Untersuchungen und Studien zum Bewirtschaftungszustand des Landes sowie zu den Gefährdungen und Entwicklungspotenzia-

len durchführte. Bestimmte Techniken und Planungskonzeptionen wurden in den 1960er Jahren in vielen Ländern sorgsam untersucht und als fortschrittlich anerkannt. Als Systemschwäche der Raumplanung blieb jedoch das fehlende Gleichgewicht zwischen sozialen und physisch-technischen Aspekten des Plans.

Der Raumbewirtschaftungsplan musste nicht eine breite gesellschaftliche Akzeptanz erlangen; es reichte aus, dass er von der Exekutive und der politischen Macht akzeptiert wurde. Diese Pläne wurden von der Bevölkerung als ein zusätzliches Instrument der Repression interpretiert, insbesondere von den Bevölkerungsgruppen, die aufgrund dieser Pläne enteignet wurden. Auch wurden die Pläne als eine besondere Form kommunistischer Propaganda eingeschätzt, die eine strahlende Zukunft des Systems sogenannter 'sozialer Gerechtigkeit' versprach.

Trotz der konzeptionell festgelegten Übernahme der Produktionsmittel durch den Staat und einer beträchtlichen Einschränkung der Machtbefugnisse der Bürger hat sich in der Volksrepublik Polen ein hoher Prozentsatz des Privatbesitzes an landwirtschaftlichen Flächen (ca. 70 %) und Bauflächen erhalten. Die Bevölkerung verfügte ebenfalls über das Recht, Wohneigentum zu besitzen sowie wirtschaftliche Tätigkeiten auszuüben, wenn auch mit erheblichen Einschränkungen.

Die allgemein flächenextensive Entwicklung der Städte, insbesondere im (sozialen) verstaatlichten Sektor erforderte die Übernahme bedeutender Flächen von den Privatbesitzern. Die rechtliche Grundlage für die Enteignungen waren die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne. In diesem Bereich wurden sie v.a. als Instrument zur Einschränkung der Privatwirtschaft eingesetzt. Private Eigentümer von Immobilien verteidigen diese mit allen rechtlichen und rechtswidrigen Mitteln. Sie entwickelten auch verschiedene Formen von Privatinvestitionen, die die planerischen Grundlagen und die Logik einer räumlichen Ordnung verletzen.

Die Systemveränderungen in Polen nach 1989 erzwangen eine Überprüfung des bisherigen Systems der Raumplanung. Nach intensiven Beratungen verabschiedete der Sejm im Jahre 1994 das 'Gesetz über die Raumbewirtschaftung', welches am 01.01.1995 in Kraft trat und das Gesetz über die Raumplanung von 1984 ersetzte. Die Änderung der Bezeichnung war nicht ohne Bedeutung. Diese sollte eine entschiedene Abkehr von den Grundsätzen des früheren Systems der 'Planwirtschaft' dokumentieren. Während das damalige Gesetz als „das Ziel der räumlichen Planung die komplexe Gestaltung der räumlichen Bewirtschaftung des Staates, der Regionen, der Städte und Dörfer" herausstellte, geht das Gesetz von 1994 von dieser Definition der räumlichen Planung ab und regelt „den Rahmen und die Methoden des Verfahrens zur Bestimmung von Flächen für definierte Ziele sowie zur Bestimmung der Grundsätze für deren Bewirtschaftung". Diese Gesetzesvorschriften zeigen die grundlegende Systemveränderung von einer umfassenden, durch Rechtsakte gestützten Entwicklungsplanung zu einer rahmensetzenden Ordnungsplanung, die u.a. das Recht auf Eigentum zu berücksichtigen hat.

2.2 Wiederaufbau der territorialen Selbstverwaltung und deren Zuständigkeit für Planung

Der wesentliche Rechtsakt, der dem Gesetz über die Raumbewirtschaftung vorausging, war das Gesetz über die territoriale Selbstverwaltung von 1990. Mit diesem Gesetz wurden Selbstverwaltungskörperschaften reaktiviert und mit einer Rechtspersönlichkeit sowie einer breiten Aufgabenzuständigkeit ausgestattet.

Ihre Aufgaben umfassen alle öffentlichen Angelegenheiten von örtlicher Bedeutung, sofern per Gesetz die Zuständigkeit nicht anderen vorbehalten ist. Der erste Schritt zur Bildung der Selbstverwaltungen in der Republik Polen war der Wiederaufbau der gemeindlichen Selbstverwaltungen im Jahre 1990. Die Selbstverwaltungen der Wojewodschaften und der Kreise wurden erst später, durch entsprechende Gesetze aus dem Jahr 1998 sowie in Verbindung mit der Verwaltungsreform des Staates zu Beginn des Jahres 1999 eingeführt.

Zum besseren Verständnis des Systems der räumlichen Planung wird auf die Regelungen zu örtlichen Rechtsvorschriften des Gesetzes über die territoriale Selbstverwaltung von 1990 hingewiesen. Danach steht der Gemeinde das Recht zu, auf ihrem Gebiet und auf Grundlage gesetzlicher Bestimmungen allgemeinverbindliche Vorschriften zu erlassen. Der Gemeinderat ist somit legitimiert, Gemeindevorschriften in Bereichen zu erlassen, die nicht in gesonderten Gesetzen und anderen landesweiten Vorschriften geregelt sind, lediglich einen Ordnungscharakter aufweisen und für den Schutz des Lebens und der Gesundheit der Bürger unerlässlich sind sowie die öffentliche Ordnung, Ruhe und Sicherheit gewährleisten. Dies bedeutet, dass der gesamte Umfang der gemeindlichen Raumbewirtschaftung auf die in dem Gesetz über die Raumbewirtschaftung geregelten Befugnisse eingegrenzt ist.

Mit diesem Gesetz erlangte die Gemeinde die ausschließliche Zuständigkeit zur Aufstellung örtlicher Raumbewirtschaftungspläne. Diese Pläne sind allgemeinverbindlich und stellen das grundsätzliche Instrument zur Implementierung planerischer Entscheidungen dar. Andere gemeindliche Vorschriften zur Raumbewirtschaftung können somit nicht erlassen werden.

Das Gesetz über die Raumbewirtschaftung hob das zentrale und hierarchische System der räumlichen Planung auf; es hat die Gemeinden mit Befugnissen ausgestattet, die sich im erheblichen Maße auf die Bewirtschaftung des gesamten Staates auswirken werden.

2.3 Raumbewirtschaftung auf lokaler Ebene

Die Raumbewirtschaftung auf Gemeindeebene korrespondiert mit der Verpflichtung des Gemeinderates, räumliche Politik zu betreiben. Diese Politik soll in der sog. „Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde“ dargelegt werden (s. Abb. 2 und 3). Dem Gesetz entsprechend ist die Studie ein Planwerk, ihre rechtliche Qualifizierung ist jedoch nicht präzisiert. Es gibt ebenso wenig gesetzliche Festlegungen der Konsequenzen für den Fall, dass eine Gemeinde keinen Beschluss über die Studie herbeiführt.

Das grundlegende Instrument der gemeindlichen Planungspolitik sind die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne. Sie sollen mit Ausnahme einiger im Gesetz aufgeführter Fälle obligatorischer Planung nach Bedarf erarbeitet werden. Die Planungspflicht ergibt sich aus Sondervorschriften, Regierungsprogrammen sowie aus geplanten öffentlichen Maßnahmen.

Die Festlegungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplanes werden im Rahmen des ermittelten Bedarfs per Gemeinderatsbeschluss verbindlich. Art und Umfang hängen v.a. von den Rechtsfolgen ab, die der Plan hervorruft, wie finanzielle Verpflichtungen, Verlustausgleich gegenüber einzelnen Immobilienbesitzern durch die Gemeinde sowie andere Konsequenzen, die sich aus der Einschränkung von Eigentumsrechten durch den Plan ergeben.

Abb. 2

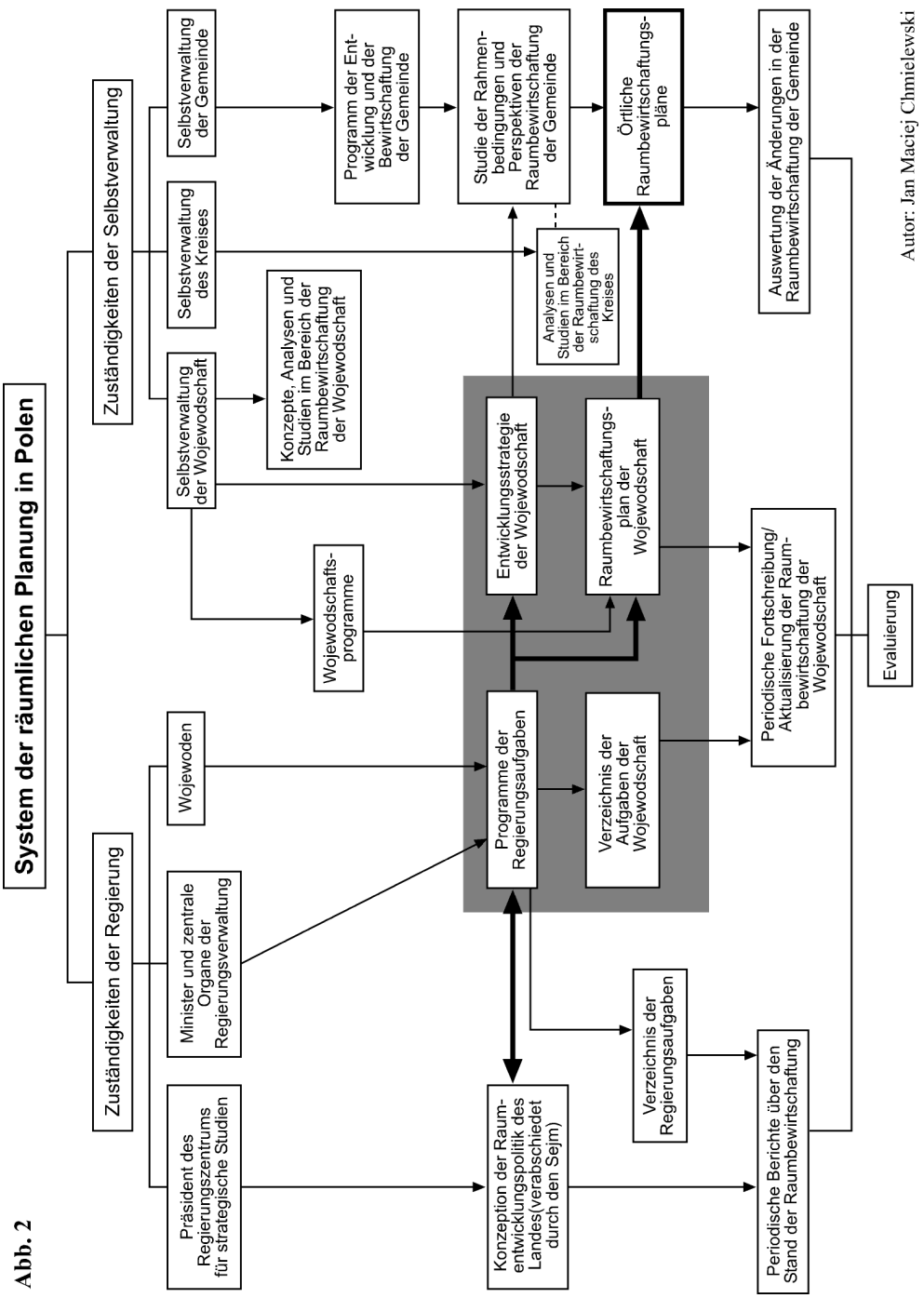
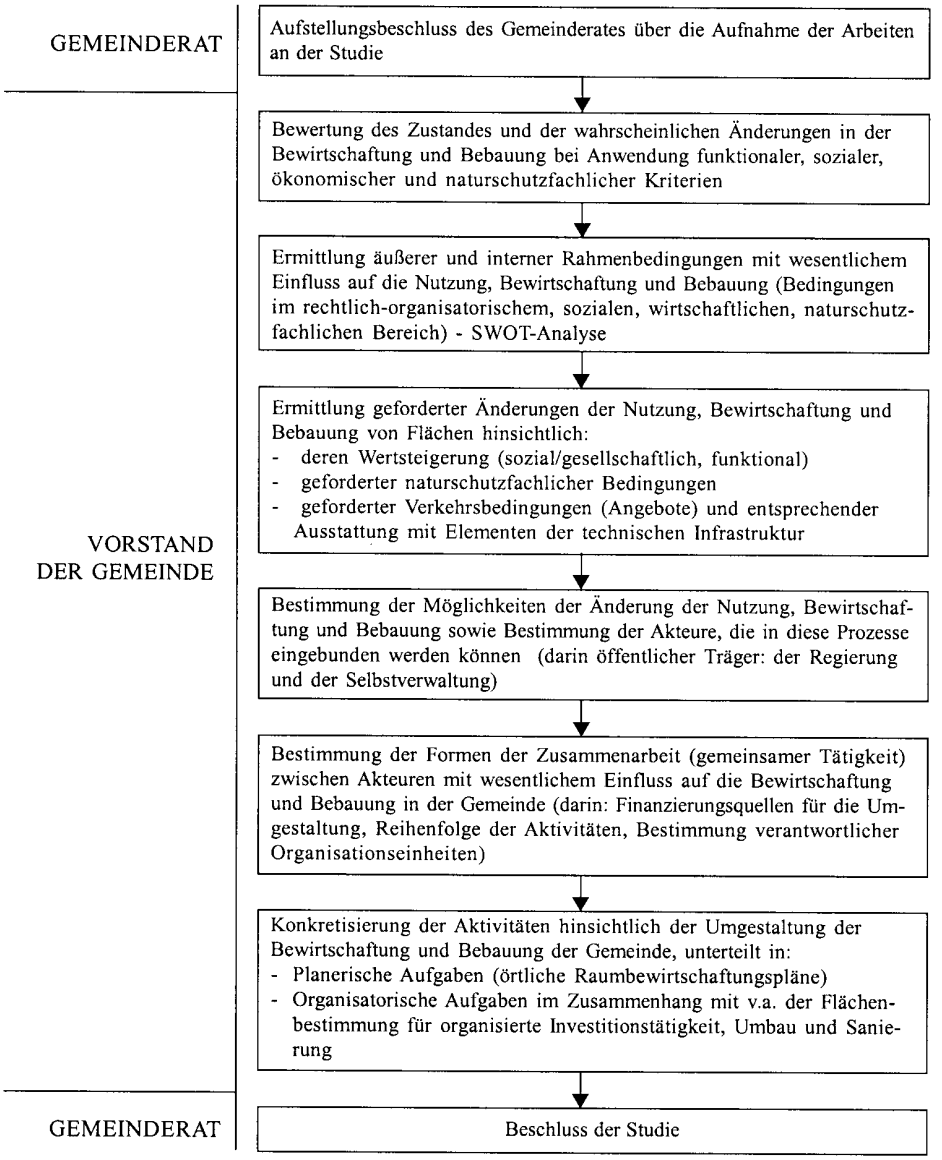

System der räumlichen Planung in Polen
Zuständigkeiten der Regierung
Zuständigkeiten der Selbstverwaltung
Präsident des Regierungszentrums für strategische Studien
Minister und zentrale Organe der Regierungsverwaltung
Wojewoden
Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes(verabschiedet durch den Sejm)
Verzeichnis der Regierungsaufgaben
Periodische Berichte über den Stand der Raumbewirtschaftung
Selbstverwaltung der Gemeinde
Selbstverwaltung des Kreises
Selbstverwaltung der Wojewodschaft
Programm der Entwicklung und der Bewirtschaftung der Gemeinde
Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde
Örtliche Raumbewirtschaftungspläne
Auswertung der Änderungen in der Raumbewirtschaftung der Gemeinde
Analysen und Studien im Bereich der Raumbewirtschaftung des Kreises
Konzepte, Analysen und Studien im Bereich der Raumbewirtschaftung der Wojewodschaft
Wojewodschaftsprogramme
Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft
Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft
Programme der Regierungsaufgaben
Verzeichnis der Aufgaben der Wojewodschaft
Periodische Fortschreibung/ Aktualisierung der Raumbewirtschaftung der Wojewodschaft
Evaluierung
Autor: Jan Maciej Chmielewski

Abb. 3: Verfahren zur Aufstellung der "Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde"

Auf Grundlage des Gesetzes vom 7. Juli 1994 über die Raumbewirtschaftung

Autor: Zygmunt Niewiadomski

Mit dem Gesetz über die Raumbewirtschaftung wird zum Schutz von Interessen Dritter dem Gemeindevorstand für die Planaufstellung ein umfangreiches formales Widerspruchsverfahren auferlegt. Der Gemeinderat muss zunächst über die Notwendigkeit der Planaufstellung, die Problemdarstellung und den Flächenumfang beschließen. Daraufhin werden der Beginn der Planaufstellung, die Form, der Ort und die Frist für Eingaben bekannt gemacht sowie die Träger öffentlicher Belange und der Sejmik schriftlich benachrichtigt. Der Planentwurf wird durch den Gemeindevorstand auf die Übereinstimmung mit der Raumentwicklungspolitik, die in der „Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde“ bestimmt wurde, geprüft. Daraufhin wird der Entwurf begutachtet (Stellungnahmen) und mit den betroffenen Organen der Regierungsverwaltung und der Selbstverwaltung gemäß deren Zuständigkeiten abgestimmt. Erst der begutachtete und abgestimmte Planentwurf wird einschließlich der obligatorisch zu erstellenden Prognose über die Auswirkungen der Planfestlegungen auf die natürliche Umwelt zur öffentlichen Einsichtnahme ausgelegt. Über diesen Akt müssen zuvor schriftlich alle von den Planentscheidungen Betroffenen benachrichtigt werden; auf dem Weg einer Bekanntmachung müssen auch sonstige Personen benachrichtigt werden.

Die Planauslegung ruft in der Regel zahlreiche Widersprüche und Einwände gegenüber dem Gemeindevorstand hervor. Der Gemeindevorstand ist verpflichtet, diese zu prüfen. Die nicht berücksichtigten Einwände werden dem Gemeinderat zur Entscheidung über deren Berücksichtigung oder Ablehnung zugeleitet. Über die Entscheidungen des Gemeinderates werden die betroffenen Personen benachrichtigt. Personen, deren Einwände verworfen wurden, haben das Recht, Klage beim Generalverwaltungsgericht einzureichen. Erst die Gerichtsentscheidung lässt die Vorlage des Planentwurfs zur Beschlussfassung zu. Über die Gemeinderatssitzung werden, außer der üblichen Bekanntmachung, alle am Verfahren Beteiligten schriftlich benachrichtigt (s. Abb. 4).

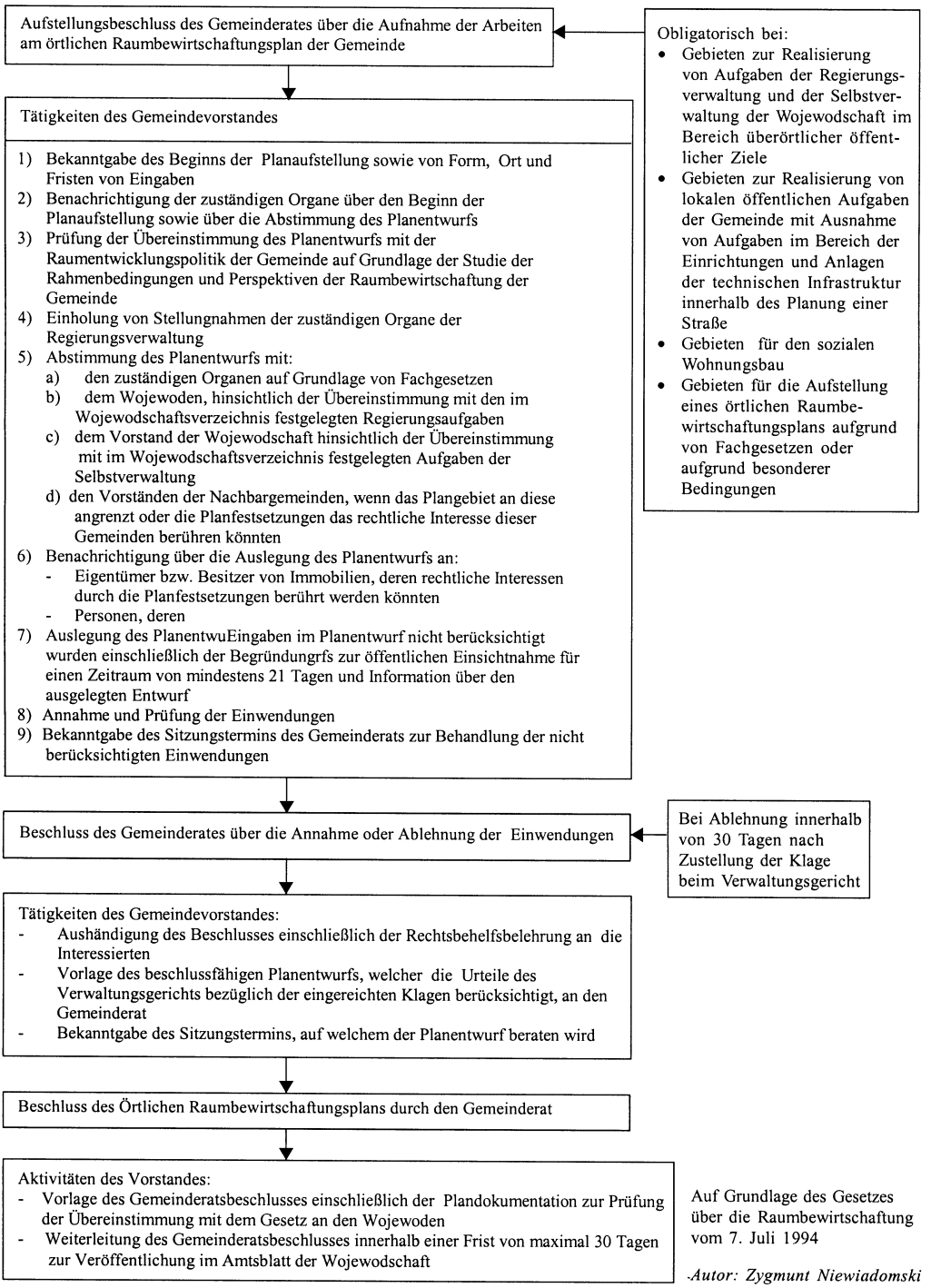
Der Gemeinderatsbeschluss wird, nach rechtsaufsichtlicher Prüfung durch den Wojewoden, im Amtsblatt der Wojewodschaft verkündet.

Das formale Verfahren der Aufstellung räumlicher Raumbewirtschaftungspläne kann mehrere Jahre andauern. Die einzelnen Verfahrensschritte müssen in der festgesetzten Reihenfolge erledigt werden; dies bewirkt, dass bei notwendigen Änderungen des Planentwurfs, die durch erfolglose Abstimmungen, negative Stellungnahmen wie auch Einwände und Widersprüche begründet sind, das Verfahren wiederholt werden muss.

Die Praxis hat gezeigt, dass Gemeinden seit dem In-Kraft-Treten des Gesetzes nur selten begonnen haben, örtliche Raumbewirtschaftungspläne aufzustellen und noch seltener diese bis zur Beschlussfassung gebracht haben. Die Pläne, die in den Jahren 1995-2000 beschlossen wurden, waren gekennzeichnet durch eine starke Generalisierung der Festlegungen, geringen Eingriff in den bis dahin bestehenden Zustand der räumlichen Bewirtschaftung (insbesondere im Bereich der Eigentumssphäre) wie auch durch einen fragmentarischen Charakter im Verhältnis zur gesamtheitlichen Raumstruktur der Gemeinden. Charakteristisch sind zwei Arten der Ausarbeitungen: Pläne starker Unverbindlichkeit sowie Pläne größerer Detailliertheit, die jedoch nur kleine Gebietsausschnitte umfassen.

Ähnlich geringe Aktivität zeigten die Gemeinden bei der Aufstellung der „Studien der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung“. Hier lagen die Gründe in einer mangelnden Einsicht der Gemeindeverwaltungen, insbesondere in den Dorfgemeinden und kleinen Städten, über den Wert einer weitsichtigen Raumentwicklungspolitik.

Abb. 4: Verfahren zur Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans

Auf Grundlage des Gesetzes über die Raumbewirtschaftung vom 7. Juli 1994

Autor: Zygmunt Niewiadomski

Der durch das Amt für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UMiRM) festgestellte niedrige Anteil des Staatsterritoriums, für den „Studien der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde“ sowie örtliche Raumbewirtschaftungspläne erarbeitet wurden, hat zu einer Verlängerung der Geltungsfrist der aufgrund des Gesetzes über die Raumplanung von 1984 erarbeiteten Ortspläne um weitere zwei Jahre geführt. Diese Fristverlängerung beschloss der Sejm in den letzten Tagen des Jahres 1999.

2.4 Raumbewirtschaftung auf überörtlicher Ebene

Die im Jahr 1999 in Polen eingeführte Verwaltungsreform erforderte die Umstrukturierung des Planungssystems auf überörtlicher Ebene. Die wichtigste Änderung war die Übernahme einer bestimmten Anzahl von Aufgaben und Regierungszuständigkeiten durch zwei neue, überörtliche Selbstverwaltungsebenen. Die Zahl der regionalen Organe der Regierungsverwaltung wurde verkleinert, d.h. es wurden 16 größere Wojewodschaften gebildet an Stelle der früheren 49. Ebenfalls abgeschafft wurden Regionalbehörden, deren Zuständigkeiten auf der Verwaltung mehrerer Gemeinden beruhten.

Im Bereich der räumlichen Planung wurde das Regierungszentrum für Strategische Studien (RCSS) neu geschaffen, dessen Vorsitzender die „Entwicklungsstrategie des Landes“ lenken sowie das „Konzept der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes“ erarbeiten soll. Beide Dokumente werden dem Sejm vorgelegt. Parallel zur Arbeit des RCSS müssen die Ministerien und andere Organe der zentralen Regierungsverwaltung im Rahmen ihrer Zuständigkeiten Programme der Regierungsaufgaben erarbeiten, deren Verzeichnis der Vorsitzende des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung führen soll. Zu diesen Programmen nimmt der Vorsitzende des Regierungszentrums für Strategische Studien (RCSS) Stellung; sie werden mit dem Vorsitzenden des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UMiRM) sowie den Sejmik der Wojewodschaften abgestimmt und durch das Kabinett genehmigt.

Die Wojewoden führen Analysen und Untersuchungen durch, erarbeiten Programme und legen die Aufgaben zur Umsetzung öffentlicher Ziele der Wojewodschaft fest. Zu den Programmen der Wojewodschaft muss der Sejmik der Wojewodschaft eine Stellungnahme abgeben. Darüber hinaus müssen diese mit dem Präsidenten des Regierungszentrums für Strategische Studien (RCSS) und des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UMiRM) sowie mit den zuständigen Organen der zentralen Regierungsverwaltung abgestimmt werden. Die Wojewoden erstellen und führen das Wojewodschaftsverzeichnis der Regierungsaufgaben, die ihre Wojewodschaft betreffen.

Den Organen der Regierungsverwaltung wurde die Pflicht zur koordinierten und kohärenten Raumbewirtschaftungspolitik übertragen, deren hauptsächliche Instrumente die Programme der Regierungsaufgaben sind. Die seit 1999 in den 16 Wojewodschaften wirksame Struktur der Regierungsverwaltung trifft auf die Selbstverwaltungsstrukturen auf Wojewodschaftsebene. Die Vorstände der Wojewodschaftsselbstverwaltungen wurden gesetzlich verpflichtet zur Aufstellung:

- der Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft
- des Raumbewirtschaftungsplans der Wojewodschaft
- der Wojewodschaftsprogramme und
- der periodischen Aktualisierung des Raumbewirtschaftungsplans der Wojewodschaft.

Diese Planungsdokumente werden dem Sejmik der jeweiligen Wojewodschaft zur Beschlussfassung vorgelegt. Vor dem Beschluss müssen die Raumbewirtschaftungspläne der Wojewodschaften mit dem Vorsitzenden des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UMiRM) hinsichtlich der Regierungsaufgaben abgestimmt werden.

Damit werden erstmalig Aufgaben der Raumbewirtschaftung auf Wojewodschaftsebene durch die Selbstverwaltung wahrgenommen. Die überwiegende Zahl der Wojewodschaftsvorstände hat inzwischen mit der Vorbereitung der Entwürfe der Entwicklungsstrategien der Wojewodschaften begonnen, einige erarbeiten die Strategie zusammen mit dem Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft. Die Aufnahme dieser Arbeiten ist notwendig geworden in Verbindung mit der Vorlage der Wojewodschaftsprogramme der Regierung. Zu deren Realisierung sollen Finanzmittel aus verschiedenen Quellen zur Verfügung gestellt werden, darunter auch ausländisches Kapital.

Das vom Sejm am 12. Mai 2000 verabschiedete Gesetz über die Förderung der Regionalentwicklung hat Grundsätze und Formen der Förderung dieser Entwicklung sowie die Grundsätze der Kooperation des Kabinetts und der Organe der Regierungsverwaltung mit der Selbstverwaltung definiert. Es bestimmt insbesondere die Institutionen, die eine Entwicklung fördern, die Art und Weise der Förderung der Regionalentwicklung sowie die Regeln für den Abschluss und die Ausführung des Wojewodschaftsvertrages. Die Förderung der Regionalentwicklung soll auf Grundlage der Nationalen Strategie der Regionalentwicklung sowie auf Initiative der Selbstverwaltung der Wojewodschaft erfolgen. Der Wojewodschaftsvertrag bestimmt wiederum den Rahmen, die Art und Weise und die Bedingungen der Aufgabenerfüllung, welche aus den Programmen der Selbstverwaltungen der Wojewodschaft resultieren und die Unterstützung der Regierung erhalten haben; des Weiteren die Ressortaufgaben, die durch Selbstverwaltungsorgane und andere befugte Akteure unterstützt werden.

Die Fördergebiete sind eine rechtlich normierte Raumkategorie. Die detaillierten Regeln zur Auswahl dieser Gebiete wird die Nationale Strategie der Regionalentwicklung enthalten. Als Fördergebiete werden die Teile des Landes verstanden, in denen Entwicklungsprobleme auftreten und die somit entsprechende Aktivitäten seitens des Kabinetts, der Regierungsverwaltung oder einzelner Organe der Selbstverwaltung erfordern. Das Ziel der Unterstützung der Entwicklung ist der Abbau von Entwicklungsunterschieden einzelner Gebiete und die Chancenangleichung der Staatsbürger unabhängig vom Wohnort sowie auch die Verringerung des Rückstandes schwach entwickelter Gebiete, die ungünstigere Entwicklungsvoraussetzungen aufweisen, sowie parallel dazu die Schaffung von Voraussetzungen zur Verbesserung der Konkurrenzfähigkeit der Selbstverwaltungsgemeinschaften.

Eine wichtige Rolle im Planungssystem werden die periodischen Berichte über den Zustand der Bewirtschaftung spielen. Aus ihnen werden Schlussfolgerungen hinsichtlich eventueller Änderungen der Raumentwicklungspolitik gezogen. Wie aus den o. a. Darstellungen hervorgeht, soll die Planung auf Wojewodschaftsebene den Charakter einer regionalen Planung bekommen, mit starker Verbindung der räumlichen mit der wirtschaftlichen Planung.

Alle Planwerke der Regierungs- und der Selbstverwaltungsebene sollen in gegenseitiger bzw. wechselseitiger Abhängigkeit stehen. Dies bedeutet die Verpflichtung zu gegenseitiger Planabstimmung. Die wichtigste Rolle im Prozess der Realisierung der überörtlichen

Pläne werden die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne spielen, da eine jede Investition seitens einzelner Organe der Regierung oder der Selbstverwaltung in diese Ortspläne übernommen werden muss.

Im Fall der Regierungsaufgaben, die durch das Kabinett beschlossen werden, sowie der Wojewodschaftsprogramme, die durch die Sejmik beschlossen werden, erfolgt die Aufnahme dieser Aufgaben und Programme in die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne auf dem Verhandlungswege. Gegenstand der Verhandlungen werden v.a. die Kosten für die Planaufstellung sowie die finanziellen Auswirkungen sein. Das Verfahren der Aufnahme der Investitionsaufgaben, von Regierung und Wojewodschaft in die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne wird nicht einfach sein. Es erfordert eine Mitteleinstellung im Haushalt, was sich bei großen Investitionen als eine schwer zu überwindende Barriere herausstellen kann.

Die Selbstverwaltung auf Kreisebene hat im Bereich der räumlichen Planung nur eingeschränkte Kompetenzen. Der Kreis kann nur im Rahmen seiner sachlichen Zuständigkeit Analysen und Studien im Bereich der räumlichen Planung durchführen. Dies bedeutet, dass Raumbewirtschaftungspläne auf Kreisebene nicht aufgestellt werden und die Analysen und Studien keinen bindenden Charakter aufweisen werden. Die Vorstände der Kreise sind gehalten, bei den Gemeinden Anträge zur Aufstellung bzw. Änderung der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne zu stellen. Damit soll v.a. die Berücksichtigung entsprechender Standorte bzw. Flächen in den Ortsplänen erreicht werden, welche für die Umsetzung von Maßnahmen in der Zuständigkeit der Selbstverwaltung der Kreise benötigt werden.

2.5 Rechtliche Regelungen für die Raumbewirtschaftung

Das Planungssystem auf allen Ebenen des Regierungs- und Selbstverwaltungshandelns basiert letztendlich auf einer zweckgerichteten Raumentwicklungspolitik. Ausdruck dieser Politik sind Konzepte und planerische Untersuchungen. Diese werden durch die jeweilige demokratische Vertretung, d.h. Sejm, Sejmik und Gemeinderäte, verabschiedet. Die beschlossene Politik wird zum Akt des Verwaltungshandelns nach innen. Dies bedeutet, dass die raumentwicklungspolitischen Festlegungen alle Verwaltungsorgane binden, die am Beschlussverfahren teilgenommen haben. Sie binden also nicht natürliche Personen sowie Dritte. Sie bewirken ebenfalls nicht eine verbindliche Rechtslage im Bereich der Raumbewirtschaftung. Sie sind daher eher eine Ansammlung von Postulaten, Leitlinien und Informationen, denn eine allgemein bindende Vorschrift.

Die Instrumente der Raumentwicklungspolitik sind v.a. die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne; sie gewährleisten als gemeindliche Rechtsakte die Durchführung von Investitionstätigkeiten in der Fläche. Neben diesem grundlegenden Instrument sind weitere Gesetze von landesweiter Bedeutung aufzuführen, die ein zusätzliches Werkzeug dieser Politik sind bzw. sein können.

Die wichtigsten sind:

- Gesetz über den Schutz und die Pflege der Umwelt
- Naturschutzgesetz
- Gesetz über die öffentlichen Straßen und Wege
- Gesetz über mautpflichtige Autobahnen/Fernstraßen
- Baugesetz
- Bergbau- und Geologiegesetz
- Gesetz über die Immobilienwirtschaft
- Flurbereinigungsgesetz
- Energiegesetz
- Waldgesetz
- Gesetz über den Schutz von Wald- und Landwirtschaftsflächen
- Gesetz über die Meeresgebiete der Republik Polen und die Meeresgebietsverwaltung
- Wassergesetz
- Gesetz über die Gesundheitsinspektion
- Gesetz über den Schutz von Kulturgütern.

In diesen Gesetzen befinden sich zahlreiche Verweise auf das Gesetz über die Raumbewirtschaftung sowie auch Normen bzw. Standards, die für die Raumbewirtschaftung verbindlich sind.

Dieses betrifft v.a. die Möglichkeiten der Festsetzung verschiedener Schutzbestimmungen seitens der Regierungsverwaltung durch:

- den Naturschutzkonservator bzw. Beauftragten für den Naturschutz
- den Denkmalschutzkonservator bzw. Beauftragten für den Denkmalschutz
- den Minister und den Wojewoden bezüglich des Schutzes landwirtschaftlicher Böden wie auch bezüglich Wasserwirtschaft, Hochwasserschutz, Hoheitsgewässer, Kurorte, Landesverteidigung u.ä.

Bei der Ausgestaltung der Raumentwicklungspolitik auf den Ebenen des Staates, der Wojewodschaften und der Gemeinden setzt sich die Erkenntnis durch, diese an einer umfassenden Entwicklungsstrategie auszurichten, die allen wirtschaftlichen und sozialen Erfordernissen gerecht wird. Aus diesem Grunde haben zahlreiche Städte die Ausarbeitung einer Entwicklungsstrategie beschlossen, obwohl eine solche Strategie rechtlich nicht erforderlich ist.

Auf der Ebene der Staates wird die Raumentwicklungspolitik durch sektorale Planwerke der einzelnen Ressorts ergänzt; dies ist u.a. in den Bereichen Verkehr, Wasserwirtschaft, Energiewirtschaft, Forstwirtschaft oder Umweltschutz der Fall. Die Stärke der Ressortaktivitäten ist die systematisch durchgeführte Beobachtung des Standes der Bewirtschaftung, insbesondere in den Bereichen Umweltmonitoring, Zustand des Transportsystems u.a.

Als Ergebnis der Regierungsaufgaben auf nationaler oder auf Wojewodschaftsebene werden festgesetzt: Nationalparke, Landschaftsschutzparke, Naturschutzgebiete, Landschaftsschutzgebiete; es werden Kataster über Denkmalschutzobjekte angelegt, welche sehr oft auch wertvolle städtebauliche Ensembles einbeziehen. Für einige Gebiete werden Schutzpläne oder Anlagen- und Sicherungspläne erstellt.

Aufgrund der Verankerung des polnischen Planungssystems in vielen sog. Fachgesetzen weist es zahlreiche Gesetzeslücken auf. Diese haben zur Folge, dass planerische Vorgaben nicht sämtliche negativen Auswirkungen einer spontanen Entwicklung regeln können. Zu den wichtigsten zählen: fehlende raumplanerische Regelungen für landwirtschaftliche Gebäude und Gebäude für die Verarbeitung landwirtschaftlicher Erzeugnisse; große Freiheit bei der Flächenparzellierung; Schwäche und Fehlen von Durchführungsverordnungen im Bereich des Umweltschutzes.

Darüber hinaus führt die starke Autonomie der Gemeinden im Bereich der Raumbewirtschaftung dazu, dass Gemeindevorstände wissentlich Planfestsetzungen vermeiden, die den Privatsektor stärker bei einem gründlicheren Umbau ungünstiger Raumstrukturen binden würden. In diesem Regulierungsbereich lässt sich das Prinzip der Nachhaltigkeit nur schwer in die Tat umsetzen. Das kurzsichtige Agieren der Gemeindeorgane und einzelner Personen hat zur Folge, dass der Raubbau an den natürlichen Grundlagen zur beschleunigten Degradierung der Umwelt führt und die Aufrechterhaltung ungünstiger, uneffektiver Wirtschaftsformen künftig zu extrem hohen Folge- und Unterhaltungskosten führen kann.

2.6 Geplante Änderungen in der räumlichen Planung der Republik Polen

Zu Beginn des Jahres 2000 wurde dem Sejm der neue Gesetzesentwurf „Über die Raumplanung und Raumbewirtschaftung“ vorgelegt. Der Entwurf schlägt weitere Änderungen des Systems der räumlichen Planung in Polen vor.

Die Ziele der vorgeschlagenen Maßnahmen sind:

- die Einführung eines neuen Systems der gemeindlichen Planung
- die Einführung wirksamerer Verfahren zur Standortbestimmung insbesondere bei öffentlichen Investitionen
- das Verhindern von räumlichen Fehlentwicklungen in Gebieten ohne örtliche Raumbewirtschaftungspläne
- Präzisierung der Funktion der regionalen Planung (der Wojewodschaft)
- Standardisierung der Planwerke
- die Vernetzung der Vorschriften des Gesetzes über die Raumplanung und Raumbewirtschaftung mit anderen Gesetzesvorschriften, die Einfluss auf dieses haben.

Informelle Planerkreise, Verantwortliche in den Selbstverwaltungen sowie Investoren zeigen sich besorgt über die Situation, wenn die alten Pläne ihre Gültigkeit verlieren und nur für einen geringen Teil des Landes neue Pläne existieren. Es wurden Befürchtungen dahingehend geäußert, dass ein solcher Zustand die Bautätigkeit behindern und sich negativ auf die Wirtschaftsentwicklung des Landes auswirken könnte.

Die Tatsache, dass die Regierung nach fünf Jahren eines nicht vollständig funktionierenden Gesetzes über die Raumbewirtschaftung weit reichende Gesetzesänderungen vorschlägt, belegt, dass das System der räumlichen Planung in Polen noch nicht ausgereift ist. Es ist zudem schwierig einzuschätzen, wie das gegenwärtig geltende Gesetz funktioniert hätte, wenn dessen Regelungen in vollem Umfang zur Entfaltung gekommen wären. Die zweimalige Verlängerung der Gültigkeit der Pläne (bis zum Ende der Jahre 1999 und 2001), die auf Grundlage des Gesetzes der Volksrepublik Polen über die Raumplanung von 1984 erstellt wurden, hat sich auf die Planungsaktivitäten der Gemeinden hemmend ausgewirkt. Die alten allgemeinen Ortspläne decken grundsätzlich die gesamte Staatsfläche ab. Gemeinden mit einer geringeren Entwicklungsdynamik sahen keine Notwendigkeit zur Änderung ihrer Pläne, da sie über ein flexibles Planungswerkzeug insbesondere gegenüber potenziellen Investoren in Gestalt recht allgemeiner Pläne verfügten. Ein wichtiges Argument für die zurückhaltenden Planungsaktivitäten waren die aus dem Gesetz resultierenden Rechtsfolgen des Planbeschlusses, insbesondere die erwähnten finanziellen Konsequenzen. Die alten Pläne beinhalteten diese Konsequenz nicht, was vor dem Hintergrund der finanziellen Schwierigkeiten von Gemeinden nicht ohne Bedeutung war.

Im Entwurf des Gesetzes über die Raumplanung und Raumbewirtschaftung nimmt man das frühere System der allgemeinen und verpflichtenden Planung auf Gemeindeebene wieder auf. Im Gesetzentwurf ist vorgesehen, die „Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Entwicklung der Gemeinde“ durch einen Raumentwicklungsplan der Gemeinde zu ersetzen. Ein solcher Plan wäre ein örtlicher Rechtsakt und hätte ähnliche Rechtsfolgen wie die gegenwärtigen örtlichen Raumbewirtschaftungspläne, jedoch wäre das Beschlussverfahren einfacher. Sie würden sowohl öffentliche Institutionen als auch Bürger binden. Die Raumentwicklungspläne würden erlauben, Standorte für öffentliche Investitionen festzulegen. Das gilt auch für andere Investitionen, wenn diese auf Entscheidungen über bauliche Voraussetzungen und Flächenerschließung basieren.

Außer den Raumentwicklungsplänen würden bei Bedarf weitere lokale Pläne erarbeitet werden können. Das Verfahren zu ihrer Aufstellung und der inhaltliche Rahmen wären ähnlich den der gegenwärtigen örtlichen Raumbewirtschaftungspläne. Auf den von diesen Plänen betroffenen Flächen würden Bauanträge weder eine Entscheidung über die Standortbestimmung öffentlicher Investitionen noch eine Entscheidung über die Voraussetzungen zur Bebauung und Bewirtschaftung dieser Flächen erforderlich machen. Dies hätte zum Ziel, den Investitionsbeginn zu beschleunigen, insbesondere bei Investitionen von öffentlichem Charakter.

Auf dem Gebiet der Gemeinde würden damit zwei Typen von Plänen funktionieren, die den Status eines lokalen Rechtsaktes aufweisen würden. In dieser Situation wird es zum einen unerlässlich sein, laufend eine wechselseitige Übereinstimmung dieser Pläne zu erreichen, zum anderen die Übereinstimmung mit dem Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft herzustellen. Konkreter wird vorgeschlagen, die Funktion, die Inhalte und Grundsätze der Aufstellung des Raumbewirtschaftungsplans der Wojewodschaft zu bestimmen, was die Stärkung der Koordinierungsfunktion dieses Plans mit der gemeindlichen Planung bedeuten würde.

Im Gesetzentwurf wird ferner vorgeschlagen, den zuständigen Minister zu ermächtigen, Rechtsverordnungen zur landesweiten Vereinheitlichung der Inhalte der gemeindlichen Planwerke zu erlassen. Auf diese Weise würden die Voraussetzungen für Monitoring und Information über planerische Vorgänge und Prozesse geschaffen werden.

Im Gesetzentwurf wird darüber hinaus die verwaltungshoheitlich anerkannte Vorlageberechtigung für (Stadt-)Planer abgeschafft; es wird vorgeschlagen, in jeder Gemeinde einen Stadtplaner (Gemeindebaurat, Stadtbaurat) sowie einen Stadtplanungs- und Architekturausschuss einzusetzen.

3. Głowne pojęcia zobjaśnieniami

Adaptacja budynku

Zachowanie budynku w jego fizycznym stanie, budynek może być adaptowany na inne cele użytkowe, np. budynek mieszkalny na biurowy, przemysłowy na usługowy. Taka adaptacja oznacza, że w zachowanej strukturze budowlanej zmienia się przeznaczenie.

▶ budynek

Administracja publiczna

1. Wykonawcze funkcje państwa.
2. System organów, na które składają się organy administracji rządowej (centralne i terenowe) oraz organy samorządu terytorialnego. Centralnymi organami administracji rządowej są: Rada Ministrów, Prezes Rady Ministrów, ministrowie oraz centralne urzędy. W terenie wyróżnić można: organy administracji zespolonej (wojewodowie oraz kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży, wykonujący zadania wojewody z upoważnienia ustawowego lub we własnym imieniu); organy administracji niezespolonej (terenowe struktury centralnych organów administracji, wyspecjalizowanych w wąskich zakresach spraw - np. administracja skarbowa). Organami administracji samorządowej są: rada i zarząd gminy, rada i zarząd powiatu oraz sejmik i zarząd województwa. Zarówno organy administracji rządowej jak i samorządowej pełnią funkcję administracji publicznej, tyle że te pierwsze funkcjonując w jednolitej strukturze aparatu pań-

3. Zentrale Planungsbegriffe

Nutzungsänderung eines Gebäudes

Erhalt des Gebäudes in seinem physischen Zustand; das Gebäude kann anderen Nutzungen zugeführt (adaptiert) werden, z.B. Umnutzung eines Wohngebäudes zu einem Bürogebäude, Umnutzung eines Industriegebäudes zu einem Dienstleistungsgebäude. Eine solche Umnutzung bedeutet, dass in der erhaltenen Gebäudestruktur die Nutzung geändert wird.

▶ Gebäude

Öffentliche Verwaltung

1. Exekutivfunktionen des Staates.
2. Behördensystem, das aus zentralen und regionalen Organen der Regierungs-verwaltung sowie aus Verwaltungsorganen der territorialen Selbstverwaltung besteht. Die zentralen Behörden der Regierungsverwaltung sind: der Ministerrat (Kabinett), der Ministerpräsident (Vorsitzender des Ministerrates), die Minister sowie die zentralen Verwaltungsämter. Regional werden differenziert: Organe der allgemeinen Verwaltung (die Wojewoden sowie die Leiter der allgemeinen Dienste, Inspektionen und der Gefahrenabwehr, welche die Aufgaben des Wojewoden kraft gesetzlicher Vollmacht oder in Eigenverantwortung ausführen); Organe der Fachverwaltung (Sonderverwaltung; regionale Strukturen der zentralen Verwaltungsorgane, spezialisiert auf einen engen Aufgabenbereich, z.B. Finanzverwaltung). Verwaltungsorgane der territorialen Selbstverwaltung sind der Gemeinderat und der Gemeindevorstand, der Kreistag und Vorstand des

stwowego, a te drugie będąc z tej struktury wyodrębnione (osobowość prawna).

Kreises sowie der Sejmik und der Vorstand der Wojewodschaft. Sowohl die Organe der Regierungsverwaltung als auch die der territorialen Selbstverwaltung erfüllen die Funktion der Öffentlichen Verwaltung; dabei erfüllen die erstgenannten die Funktion in der einheitlichen Struktur des Staatsapparats; die letztgenannten sind von dieser Struktur getrennt (Rechtspersönlichkeit).

► decyzja administracyjna

► Verwaltungsentscheidung

Administracja rządowa niezespolona

Fachverwaltungen der Regierung

► administracja publiczna

► Öffentliche Verwaltung

Administracja rządowa zespolona

Allgemeine Regierungsverwaltung

► administracja publiczna

► Öffentliche Verwaltung

Aglomeracja miejska

Układ osadniczy o charakterze monocentrycznym, tzn. z wyraźną dominacją jednego ośrodka wielkomiejskiego. Aglomeracja miejska wyróżnia się od obszarów sąsiednich dużym skupieniem ludności, produkcji i usług. Obszar aglomeracji jest silnie zainwestowany w budynki mieszkalne, produkcyjne, usługowe urządzenia komunikacyjne i inżynieryjne. Obejmuje również tereny niezabudowane, umożliwiające mieszkańcom aglomeracji wypoczynek i odpowiednie warunki klimatyczne.

Agglomeration

Siedlungssystem mit monozentrischem Charakter, d.h. mit deutlicher Dominanz eines großstädtischen Zentrums. Die Agglomeration unterscheidet sich vom übrigen Raum durch eine Konzentration von Bevölkerung, Produktion und Dienstleistungen. Die Fläche der Agglomeration wird stark genutzt durch Wohn-, Produktions- und Dienstleistungsgebäude, Anlagen und Einrichtungen der Verkehrsinfrastruktur sowie der technischen Infrastruktur. Die Agglomeration umfasst ebenfalls unbebaute Flächen, die den Bewohnern der Naherholung dienen sowie entsprechende klimatische Verhältnisse schaffen.

► układ osadniczy

► Siedlungsstruktur

Akcent urbanistyczny

Wyróżniający się w układzie zabudowy - wielkością, wysokością lub cechami architektury, - budynek lub obiekt budowlany,

Städtebaulicher Akzent

Ein sich in der baulichen Struktur durch Größe, Höhe oder architektonische Gestaltung von anderen unterscheidendes Ge-

stanowiący dzięki temu punkt orientacyjny w mieście .

► budynek
► zabudowa

bäude oder Bauobjekt, welches deshalb in der Stadt einen Orientierungspunkt bildet.

► Gebäude
► Bebauung

Autostrada

Droga szybkiego ruchu, rangi krajowej, przeznaczona wyłącznie dla ruchu pojazdów samochodowych, wyposażona w dwie jednokierunkowe jezdnie oraz wielopoziomowe węzły pozwalające na bezkolizyjną po niej jazdę. Autostrady w Polsce oznakowane są znakami drogowymi podobnymi jak w większości krajów europejskich. O maksymalnej prędkości poruszania się samochodów po autostradzie decyduje kodeks o ruchu drogowym.

► droga

Autobahn

Straße für schnellen Verkehr von landesweiter Bedeutung, ausschließlich für Kraftfahrzeugverkehr, ausgestattet mit Richtungsfahrbahnen sowie kreuzungsfreien Knoten, die eine kollisionsfreie Fahrt ermöglichen. Die Autobahnen in Polen sind ausgestattet mit Verkehrszeichen, die ähnlich denen der Mehrzahl der europäischen Länder sind. Die höchstzulässige Fahrgeschwindigkeit für Fahrzeuge auf Autobahnen regelt die Straßenverkehrsordnung.

► Verkehrsweg

Budowla

Obiekt budowlany nie będący budynkiem lub obiektem małej architektury . Do budowli zalicza się: lotniska, drogi, linie kolejowe, mosty, estakady, tunele, instalacje techniczne, wolnostojące maszty antenowe, wolnostojące i trwale związane z gruntem urządzenia reklamowe, obiekty ziemne, obronne, hydrotechniczne, zbiorniki wodne, oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, stacje uzdatniania wody, mury oporowe, nadziemne i podziemne przejścia dla pieszych itp. Za budowle uważa się również części budowlane większych obiektów takie jak: fundamenty pod maszyny i inne urządzenia oraz części budowlane urządzeń technicznych odrębne pod względem konstrukcyjnym.

► budowa
► budynek
► obiekt budowlany
► obiekt malej architektury

Bauwerk

Bauobjekt (Obiekt budowlany), das weder ein Gebäude (Budynek) noch ein anderes kleines Bauobjekt (Obiekt malej architektury) ist. Zu Bauwerken werden gezählt: Flugplätze, Wege, Eisenbahnstrecken, Brücken, aufgeständerte Straßen und Wege, Tunnel, technische Installationen, freistehende Sendemasten, freistehende und mit dem Boden fest verbundene Werbeeinrichtungen, Erdbauten, Verteidigungs- und Wasserbauobjekte, Wasserbehälter/Samm-ler/ Reservoirs, Kläranlagen, Abfalldepo-nien, Wasserwerke, Staumauern, Fußgängerunter- und -überquerungen etc. Zu den Ingenieurbauwerken gehören ebenfalls Bauteile größerer Objekte, z.B. Fundamente für Maschinen und andere Einrichtungen sowie konstruktiv getrennte Bauteile von technischen Einrichtungen.

► Bau
► Gebäude
► Bauobjekt
► Kleines Bauobjekt

Budowa

3. Wykonywanie obiektu budowlanego lub techniczno-funkcjonalne jego przekształcenie (przebudowa, modernizacja, adaptacja na inne cele użytkowe).
4. Potocznie: miejsce prowadzenia prac budowlanych (plac budowy, teren budowy) a także obiekt budowlany , w którym prowadzone są prace budowlane.

► budowla
► obiekt budowlany

Bau

3. Ausführung und Fertigstellung eines Bauobjektes oder technisch-funktionale Umgestaltung (Umbau, Modernisierung, Nutzungsänderung).
4. umgangssprachlich: Ort der Bauarbeiten (Baustelle, Baugelände) sowie auch Bauobjekt im Bauprozess.

► Bauwerk
► Bauobjekt

Budownictwo

1. Dział gospodarki związany z kompleksowym wznoszeniem obiektów budowlanych a także ich remontowaniem, modernizowaniem lub adaptowaniem na inne cele użytkowe. Dział ten obejmuje również produkcję materiałów budowlanych, opracowywanie dokumentacji budowlanej, przygotowywanie i wyposażanie terenów dla celów budowlanych.
2. Techniki, metody i sposoby wznoszenia obiektów budowlanych , ich utrzymywania, remontowania i modernizacji. Wyróżnia się w zależności od technik budownictwo tradycyjne, uprzemysłowione, drewniane, murowane, betonowe i inne.
3. Wiedza o projektowaniu, wznoszeniu, i utrzymaniu technicznym obiektów budowlanych
4. Działalność inwestycyjna ukierunkowana na różne potrzeby np. budownictwo: komunalne, mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe i inne.

► budowa
► obiekt budowlany

Bauwesen/Bautätigkeit

1. Wirtschaftszweig, komplexe Errichtung von Bauobjekten, ihre Instandsetzung, Modernisierung oder Nutzungsänderung. Auch Herstellung von Baumaterialien, Zusammenstellung von Bauunterlagen / einer Dokumentation, Vorbereitung und Erschließung von Flächen für Bauzwecke.
2. Techniken, Methoden und die Art und Weise der Errichtung von Bauobjekten, ihrer Unterhaltung, Instandsetzung und Modernisierung. Je nach Technik werden unterschieden: Traditionelle Bauweise, industrielle Bauweise, Holzbauweise, Massivbauweise, Betonbauweise sowie andere.
3. Fachkenntnis über die Planung, Errichtung und technische Unterhaltung von Bauobjekten.
4. Investitionstätigkeit für unterschiedlichen Bedarf: Kommunales Bauwesen, Wohnungsbauwesen, Industriebauwesen, Bauwesen für den Dienstleistungssektor etc.

► Bau
► Bauobjekt

Budynek

Obiekt budowlany trwale związany z gruntem, wydzielony od otoczenia za pomocą trwałych przegród, posadowiony na fundamentach i przykryty dachem, przeznaczony na stały pobyt ludzi lub na cele produkcyjne, usługowe, składowania i inne.

▶ obiekt budwlany

Gebäude

Dauerhaft mit dem Boden verbundenes Bauobjekt, von der Umgebung räumlich mit Hilfe fester Bauteile abgetrennt, auf Fundamente gesetzt und mit einem Dach bedeckt. Es ist vorgesehen für einen dauerhaften Aufenthalt von Menschen bzw. für Produktions-, Dienstleistungs-, Lagerzwecke etc.

▶ Bauobjekt

Burmistrz

Przewodniczący zarządu gminy miejskiej liczącej do 100 tys. mieszkańców. W gminach powyżej tej liczby mieszkańców i niektórych innych – prezydent miasta. Kieruje bieżącymi sprawami gminy i reprezentuje ją na zewnątrz. Zwierzchnik służbowy pracowników urzędu gminy i kierowników jednostek gminnych. W zakresie zadań własnych gminy organ wydający decyzje administracyjne w I instancji. W razie zagrożenia interesu publicznego podejmuje czynności w zastępstwie zarządu.

▶ gmina
▶ wójt
▶ zarząd gminy

Bürgermeister

Vorsitzender des Vorstandes einer städtischen Gemeinde mit bis zu 100.000 Einwohnern. In Gemeinden mit einer höheren Einwohnerzahl sowie in einigen anderen Gemeinden lautet die Bezeichnung: Stadtpräsident. Er führt die laufenden Geschäfte der Gemeinde und repräsentiert sie nach außen. Er ist Dienstvorgesetzter der Mitarbeiter der Gemeindeverwaltung und Leiter gemeindlicher Dienststellen / Diensteinheiten. Im Bereich der gemeindlichen Eigenaufgaben ist er die Verwaltungsentscheidungsbehörde ersten Instanz. Im Falle der Gefährdung des öffentlichen Interesses trifft er Maßnahmen in Vertretung des Gemeindevorstandes.

▶ Gemeinde
▶ Vorstand der Gemeinde
▶ Dorfvorsteher, Gemeindevorsteher

Cel planistyczny

Stan określany planem , który zakłada się osiągnąć w wyniku realizacji planu. Można wyznaczać cele bliskie – realizowane w ciągu kilku lat, cele perspektywiczne – realizowane w ciągu kilkunastu lat lub cele kierunkowe – wskazujące stan, do którego zamierza się dążyć. W planowaniu przestrzennym celem jest tworzenie warunków umożliwiających realizację przedsięwzięcia inwestycyjne-

Planerisches Ziel

Der durch einen Plan definierte Zustand, welcher als Ergebnis der Planumsetzung erreicht werden soll. Es können kurzfristige Ziele festgesetzt werden: (zu realisieren innerhalb einiger Jahre), perspektivische (langfristige) Ziele: (realisierbar erst nach zehn und mehr Jahren) oder Richtungsziele, die den angestrebten Zustand ohne Zeitbezug aufzeigen. In der räumlichen Planung wird ein Ziel definiert durch die

go lub ochronę wartości godnych zachowania.

Schaffung räumlicher Voraussetzungen, welche die Realisierung einer Investitionstätigkeit oder den Schutz erhaltenswerter Güter ermöglichen.

► cel publiczny
► planowanie przestrzenne

► räumliche Planung
► öffentliches Ziel

Cel publiczny

- Zamiar działań na rzecz dobra publicznego. W planowaniu przestrzennym według ustawy o gospodarce nieruchomościami tworzenie takich warunków przestrzennych dla lokalizacji urządzeń służących ogółowi ludności, takich jak:
- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne i drogi wodne, budowa i utrzymywanie tych dróg, obiektów i urządzeń transportu zbiorowego oraz kontroli ruchu lotniczego a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, pary, gazów, energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania i oczyszczania ścieków oraz utylizacji odpadów,
- budowa i utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska przyrodniczego, zbiorników i innych urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub gminy,
- ochrona materialnych dóbr kultury ,

Öffentliches Ziel

Beabsichtigte Vorhaben zum Wohl des Gemeinwesens. In der räumlichen Planung gemäß des Gesetzes über die Immobilienwirtschaft: Schaffung von (räumlichen) Voraussetzungen für die Lokalisierung von Einrichtungen, die der Allgemeinheit dienen, z.B.:

- Bereitstellung von Flächen für den Bau öffentlicher Wege und Wasserwege, Einrichtungen für den öffentlichen Verkehr sowie der Luftverkehrsüberwachung, der Telekommunikation und der Signalanlagen
- Bau und Unterhaltung von Entwässerungsanlagen, Leitungen und Einrichtungen zum Transport von Flüssigkeiten, Wasserdampf, Gasen, elektrischer Energie und anderer Einrichtungen, die zur Nutzung dieser Leitungen und Einrichtungen notwendig sind
- Bau und Unterhaltung öffentlicher Versorgungseinrichtungen für Wasser, für das Sammeln, Ableiten und Klären von Abwasser sowie für die Abfallwirtschaft
- Bau und Unterhaltung von Einrichtungen zum Schutz der natürlichen Umwelt, Behälter und Becken sowie anderer Einrichtungen zur Wasserversorgung, Gewässerregulierung und Gewässerunterhaltung, Hochwasserschutz und Unterhaltung von Meliorationsanlagen.
- Bau und Unterhaltung von Räumen und Einrichtungen für hoheitliche Organe, öffentliche Schulen und öffentliche Einrichtungen des Gesundheitswe-

- budowa i utrzymywanie pomieszczeń oraz urządzeń dla organów władzy, szkół publicznych a także publicznych obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- budowa i utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych dla potrzeb obronności państwa, ochrony granicy państwowej, a także dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,
- budowa i utrzymywanie obiektów ochrony środowiska ,
- poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy, administracji, sądów i prokuratur, państwowych szkół wyższych,
- inne cele mające charakter publiczny.

- sens, Kindergärten, Bauten der Sozialfürsorge und Einrichtungen zur Betreuung und Erziehung
- Schutz materieller Kulturgüter
- Bau und Unterhaltung von Einrichtungen, die für die Landesverteidigung unerlässlich sind, sowie Bau und Unterhaltung von Justizvollzugsanstalten und Erziehungsanstalten für Minderjährige
- Bau und Unterhaltung von Einrichtungen für den Umweltschutz
- Erkundung und Abbau von Lagerstätten im Staatsbesitz
- Anlage und Unterhaltung von Friedhöfen, Verwaltungseinrichtungen, Gerichten und Staatsanwaltschaften sowie höherer staatlicher Schulen.

► budowa
► cel planistyczny
► planowanie przestrzenne
► ponadlokalne cele publiczne

► planerisches Ziel
► Bau
► räumliche Planung
► überörtliche öffentliche Ziele

Centrum miasta

Usytuowany na obszarze śródmieścia ośrodek miasta, przystosowany do pełnienia funkcji obsługowych dla jego mieszkańców jak i mieszkańców strefy podmiejskiej. Najczęściej utożsamia się centrum z zespołem urbanistycznym, umożliwiającym wewnętrzną segregację funkcjonalną i ruchową, o wyrazie architektonicznym nadającym mu rangę kulturotwórczą i symboliczną dla miasta. W granicach miast wyróżnia się również centra dzielnicowe i osiedlowe, uzależnione wielkością od obsługiwanego rejonu . Centra mogą również wyodrębniać

Stadtzentrum

Zentraler Teil einer Innenstadt zur Erfüllung von Dienstleistungsfunktionen für die Bevölkerung der Stadt sowie des Stadtumlandes. Am häufigsten assoziiert man mit einem Stadtzentrum ein städtebauliches Ensemble, das eine innere funktionale und verkehrsmäßige Abgrenzung ermöglicht und eine architektonische Ausprägung aufweist, die für die Stadt von kultureller und symbolischer Bedeutung ist. Innerhalb der Stadtgrenzen werden des Weiteren Stadtteil- und Siedlungszentren differenziert, je nach Größe des entsprechenden Bezirkes der Stadt. Zentren können auch

się z otoczenia charakterem funkcjonalnym: centra sportowe, handlowe, rozrywkowe, wypoczynkowe, administracyjne, kulturalne itp.

► śródmieście

nach funktionalen Aspekten differenziert werden: Sport-, Handels-, Versorgungs-, Erholungs-, Verwaltungs-, Kulturzentren etc.

► Innenstadt

Decyzja administracyjna

Oświadczenie woli właściwego organu administracji publicznej władczo rozstrzygające sprawę o charakterze indywidualnym (np. pozwolenie na budowę).

W administracji rządowej zasadą jest, że decyzje administracyjne wydawane są w pierwszej instancji przez organy sprawujące administrację rządową na najniższym szczeblu, możliwym do prawidłowego wykonania określonego zadania. Często organem I instancji jest starosta wykonujący zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej. W zakresie zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego organami I instancji są odpowiednio: wójt lub burmistrz (prezydent miasta) w przypadku gminy; starosta w powiecie; marszałek w samorządowym województwie. Organem II instancji jest samorządowe kolegium odwoławcze lub wojewoda. Zasady i tryb wydawania decyzji administracyjnych regulują przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

► administracja publiczna

Verwaltungsentscheidung

Willenserklärung einer zuständigen Behörde der öffentlichen Verwaltung, mit welcher über eine Angelegenheit von individuellem Charakter hoheitlich entschieden wird (z.B. Baugenehmigung).

In der Regierungsverwaltung gilt der Grundsatz, dass Verwaltungsentscheidungen der ersten Instanz durch Organe ausgeführt werden, welche auf der untersten Stufe eine rechtmäßige Erledigung der definierten Aufgabe der Regierungsverwaltung ermöglichen. Das Organ der ersten Instanz ist in der Regel der Landrat, der eine durch die Regierungsverwaltung übertragene Aufgabe ausführt. Im eigenen Wirkungskreis der regionalen Selbstverwaltungen bilden die erste Instanz in den Gemeinden die Gemeindevorsteher, Bürgermeister bzw. Stadtpräsidenten, im Kreis der Landrat und in der Wojewodschaft der Marschall. Das Organ der zweiten Instanz ist ein Berufungsgremium der Selbstverwaltung oder der Wojewode. Die Grundsätze und die Verfahren von Verwaltungsentscheidungen regeln die Vorschriften des Verwaltungsverfahrensgesetzes.

► öffentliche Verwaltung

Diagnoza planistyczna

Rozpoznanie cech przedmiotu, którego dotyczy plan . W ramach diagnozy planistycznej przeprowadza się badania stanu istniejącego, przyczyn jego zaistnienia, a także uwarunkowań jego przyszłego rozwoju. W diagnozie charakteryzuje się: sytuację demograficzną, jakość zagospodarowania, aktywność gospodarczą, stan

Planerische Zustandsanalyse

Ermittlung von Eigenschaften des Plangegenstandes. Im Rahmen der planerischen Zustandsanalyse werden Untersuchungen zum Ist-Zustand, zu den Ursachen sowie auch zu den Voraussetzungen/Bedingungen für die künftige Entwicklung durchgeführt.

In der Zustandsanalyse werden ausgewer-

i wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz określa się inne parametry mogące mieć wpływ na formułowanie ustaleń planistycznych .

tet: Demographische Entwicklung, die Qualität der räumlichen Bewirtschaftung, wirtschaftliche Aktivität, Zustand und Güte der natürlichen Umwelt und der Kulturgüter. Ferner werden auch andere Parameter analysiert, die Einfluss auf die Formulierung planerischer Festsetzungen haben.

► ustalenia planistycne
► uwarunkowania rozwoju

► Planerische Festsetzungen
► Entwicklungsvoraussetzungen

Dobro kultury

Każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na jego historyczną, naukową lub artystyczną wartość. Władze państwowe klasyfikują, ewidencjonują i rejestrują dobra kultury materialnej, zwane zabytkami . Obiekty zabytkowe wpisywane do rejestru przez państwowe służby konserwatorskie. Są objęte ochroną prawną.

► zabytek

Kulturgut

Jeder bewegliche oder feste Gegenstand aus der Vergangenheit oder Gegenwart, der für das Kulturerbe und die kulturelle Entwicklung aufgrund seines historischen, wissenschaftlichen oder künstlerischen Wertes eine Bedeutung hat. Die staatliche Verwaltung klassifiziert, nimmt auf und registriert materielle Kulturgüter als Denkmäler. Denkmalobjekte werden durch staatliche Denkmalschutzbehörden in ein Register eingetragen. Sie sind gesetzlich geschützt.

► Denkmal

Dokumentacja

Zbiór dokumentów niezbędnych do uzasadnienia, że działania były, są lub będą prowadzone zgodnie z prawem. W planowaniu jest to zbiór dokumentów wymaganych przy sporządzaniu planu , od uchwały o przystąpieniu do jego sporządzenia, przez zbiór zawiadomień, nadesłanych wniosków do planu, wystąpień i odpowiedzi w sprawie opiniowania i uzgodnienia planu, protestów i zarzutów kierowanych do planu, rozstrzygnięć o ich uwzględnieniu lub odrzuceniu aż do dokumentów stwierdzających prawomocność podjętych uchwał planistycznych.

► sporządzenie planu

Dokumentation

Dokumentensammlung für den Nachweis, dass alle Tätigkeiten rechtsgemäß durchgeführt werden bzw. worden sind. In der räumlichen Planung handelt es sich um die Sammlung von Dokumenten, die zur Erstellung eines Plans notwendig sind, vom Beschluss über die Aufnahme der Planerarbeitung bis zur Erlangung der Rechtskraft.

► Planaufstellung, Planerarbeitung

Dostęp do drogi publicznej

Zgodnie z prawem każda nieruchomość gruntowa wydzielona jako działka gruntu musi mieć bezpośredni dostęp do drogi publicznej. Za dostęp do drogi publicznej uważa się również ustanowienie dla wydzielonych działek gruntu odpowiednich służebności drogowych.

► droga

Zugang zu öffentlichen Wegen/ Zuwegung

Gesetzesgemäß muss ein jedes Baugrundstück einen direkten Zugang zu einem öffentlichen Weg aufweisen. Als Zuwegung gilt auch eine Festsetzung eines Wegerechts als Grunddienstbarkeit.

► Verkehrsweg

Dostępność komunikacyjna obszaru

Zdolność dotarcia osób (towarów) z określonego miejsca do danego obszaru w godzinie szczytu komunikacyjnego, mierzona liczbą osób lub masą towarową.

► asiągność komunikacyjna

Verkehrliche Erreichbarkeit eines Gebiets

Maßeinheit, bestimmt durch die Anzahl von Personen bzw. Gütermenge, die innerhalb einer Stunde in der Verkehrsspitzenzeit von einem bestimmten Ort das Zielgebiet erreichen kann.

► verkehrliche Erreichbarkeit im ÖPNV

Droga

Pas terenu, prawnie wydzielony liniami rozgraniczającymi, przeznaczony do ruchu pojazdów i pieszych, czasem do jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt, do postoju pojazdów, a ponadto do prowadzenia ciągów uzbrojenia inżynieryjnego. Wyróżnia się drogi publiczne i drogi prywatne. Drogi publiczne na terenach zurbanizowanych nazywa się ulicami. Urządzenia oraz sposób eksploatacji dróg publicznych ustala odpowiednia ustawa. Z drogi publicznej może korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, przy ograniczeniach i wyjątkach określonych w ustawie. Ze względu na funkcje drogi publiczne dzielą się na: krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, zaś ze względu na wyposażenie techniczne na: autostrady , ekspresowe, główne ruchu przyśpieszonego, główne, zbiorcze, lokalne i dojazdowe.

Verkehrsweg

Rechtlich abgegrenzter Gebietsstreifen, bestimmt für den Verkehr von Fahrzeugen und Fußgängern, zum Teil auch für Reitzwecke bzw. Viehtrieb, für ruhenden Verkehr sowie darüber hinaus zur Führung von Leitungsinfrastruktur. Unterschieden werden öffentliche und private Wege. Öffentliche Wege in städtischen Gebieten sind Straßen. Den Bau sowie die Nutzung regeln entsprechende Gesetze. Aufgrund ihrer Funktionen werden folgende Kategorien öffentlicher Verkehrswege unterschieden: National-, Wojewodschafts, Kreis- und Gemeindestraßen; in Bezug auf die technische Bauweise werden differenziert: Autobahnen, Schnellstraßen, Hauptstraßen des beschleunigten Verkehrs, Hauptstraßen, Sammelstraßen, lokale sowie Zufahrtstraßen.

Zum Verkehrsweg werden gezählt: Fahrbahnen, Plätze und Haltebuchten, Bür-

Do drogi zalicza się jezdnie, place i zatoki postojowe, chodniki, ścieżki rowerowe, ciągi zieleni (drzewa, krzewy, trawniki), urządzenia techniczne oraz urządzenia związane z organizacją i bezpieczeństwem ruchu. Droga obejmuje także przestrzeń nad i pod jej powierzchnią oraz teren przewidziany do jej ewentualnej rozbudowy, łącznie z urządzeniami przeciwdziałającymi przed jej uciążliwością dla otoczenia.

► autostrada
► pas ruchu

gersteige, Radwege, Grünzüge (Bäume, Sträucher, Rasenflächen), technische sowie weitere Anlagen zur Organisation und Sicherheit des Verkehrs. Der Verkehrsweg schließt den Raum über und unter seiner Oberfläche ein sowie auch die Flächen für einen eventuellen Ausbau, einschließlich der Anlagen zur Minderung der Belastungswirkungen.

► Autobahn
► Fahrstreifen

Działka budowlana

Część nieruchomości gruntowej, wyodrębnionej w wyniku geodezyjnego podziału lub scalenia i podziału, z przeznaczeniem jej na cele budowlane, tj. na posadowienie budynku. Podziału nieruchomości na cele budowlane można dokonywać, jeśli jest on zgodny z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , a w razie braku planu, zasady podziału nieruchomości na działki budowlane lub wydzielenia działki budowlanej, ustala się w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu .

► scalanie gruntów

Baugrundstück

Durch Teilung oder Zusammenlegung (bzw. Flurneuordnung) für Bauzwecke gebildete Immobilie. Eine Immobilienteilung zu Bauzwecken muss mit den Festlegungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans übereinstimmen. Existiert kein Plan, werden die Grundsätze der Teilung von Immobilien zu Baugrundstücken bzw. die Bestimmung eines Baugrundstückes im Verwaltungsakt über die Voraussetzungen für die Bebauung und Bewirtschaftung eines Gebietes festgelegt.

► Zusammenlegung von Grundstücken (Umlegung, Flurbereinigung)

Dzielnica

Część miasta , z reguły dużego lub średniej wielkości, wyodrębniona administracyjnie przez samorząd lokalny jako jednostka pomocnicza gminy (p) lub dająca się wyodrębnić na podstawie cech: funkcjonalnych (dzielnica: przemysłowa, mieszkaniowa, centralna, śródmiejska), charakter zabudowy (dzielnica zabudowy: willowej, osiedlowej), położenia (dzielnica: górna, dolna, nadmorska, leśna), lub charakteru społecznego (dziel-

Stadtteil

Teil einer in der Regel großen bis mittelgroßen Stadt, administrativ gekennzeichnet durch eigene lokale Selbstverwaltung bzw. durch bestimmte Eigenschaften: Funktionale Eigenschaften (Industrie-, Wohnviertel, Zentrum, Charakter der Bebauung (Villenviertel, Großwohnsiedlung), Lage (Oberstadt, Unterstadt, Waldviertel) oder soziale Eigenschaften (Arbeiterviertel, Geschäftsviertel, Armenviertel).

nica: robotnicza, urzędnicza, biedy).

► jednostka pomocnicza gminy
► miasto

► Verwaltungseinheit einer Gemeinde
► Stadt

Ekorozwój

Rozwój gospodarczy z uwzględnieniem czynników środowiskowych, czyli tak przebiegający, aby nie naruszać w sposób istotny i nieodwracalny środowiska życia człowieka, nie doprowadzać do degradacji biosfery oraz godzić prawa przyrody, ekonomii i kultury. Ekorozwój niesłusznie utożsamiany bywa z rozwojem zrównoważonym (Sustainable Development).

► zrównoważony rozwój

Umweltverträgliche Entwicklung

Wirtschaftliche Entwicklung unter Berücksichtigung der Umweltfunktionen. Die Lebensbedingungen des Menschen dürfen nicht wesentlich bzw. unumkehrbar beeinträchtigt werden, die Biosphäre darf nicht degradiert werden; die Gesetze der Natur, Wirtschaft und Kultur sollen aufeinander abgestimmt werden. Umweltverträgliche Entwicklung wird häufig zu Unrecht gleichgesetzt mit nachhaltiger Entwicklung (Sustainable Development).

► Nachhaltige Entwicklung

Funkcja terenu

Informacja o działaniach i zadaniach wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu. W zależności od zagospodarowania wyróżnia się m.in. funkcje mieszkaniowe, usługowe, rolnicze, leśne, przemysłowe, transportowe, wypoczynkowe, uzdrowiskowe. Zagospodarowanie może również pełnić funkcje ochronne, jak ochrona przyrody, dóbr kultury , jakości sanitarnych środowiska itp.

► przeznaczenie terenu
► wżytkowanie
► jednostka pomocnicza gminy

Gebietsfunktion

Spezifische Aufgaben, die aus der Art der Flächennutzung resultieren. In Abhängigkeit von der Flächennutzung werden folgende Funktionen differenziert: Wohn-, Dienstleistungs-, Agrar-, Wald-, Industrie-, Transport-, Erholungs- oder Kurfunktionen; darüber hinaus auch Schutzfunktionen z.B. Naturschutz, Schutz der Kulturgüter, der Umweltgüte etc.

► Flächenausweisung
► Flächennutzung
► Verwaltungseinheit einer Gemeinde

Gabaryt obiektu

Zasadnicze wymiary obiektu budowlanego , najczęściej określające jego wysokość lub kubaturę. Gabaryt zabudowy jest rozumiany jako dopuszczana maksymalna wysokość budynków na określonym terenie.

► obiekt budowlany

Baurichtmaß

Grundlegende Ausmaße eines Bauobjekts, in der Regel als höchstzulässige Höhe oder Volumen angeben.

► Bauobjekt

Główna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna

Organ doradczy centralnego organu administracji rządowej właściwego w sprawach zagospodarowania przestrzennego. W praktyce reprezentacja osób zajmujących się zawodowo urbanistyką lub architekturą, delegowanych głównie przez stowarzyszenia zawodowe. Przewodniczącego i członków Komisji powołuje organ przy którym komisja działa. On też ustala jej organizację i zasady działania, nadając w tym celu stosowny regulamin. Komisje urbanistyczno-architektoniczne jako organy doradcze w sprawach zagospodarowania przestrzennego mogą być powoływane przez jednostki samorządu terytorialnego , które ustalają ich organizację i zasady działania.

Hauptausschuss für Städtebau und Architektur

Beratungsorgan der zentralen für die Raumbewirtschaftung zuständigen Regierungsverwaltung. Repräsentative Auswahl von Personen aus Städtebau oder Architektur, hauptsächlich von Berufsvereinigungen entsandt. Der Vorsitzende und die Ausschussmitglieder werden von dem Organ ernannt, für den der Ausschuss arbeitet. Dieses Organ legt die Organisation und die Arbeitsprinzipien fest. Ausschüsse für Städtebau und Architektur als Beratungsorgane in Angelegenheiten der Raumbewirtschaftung können auch durch die Einheiten der territorialen Selbstverwaltung eingesetzt werden.

Gmina

► samorząd terytorialny

Gemeinde

► Territoriale Selbstverwaltung

Gospodarka

1. Całokształt zasobów oraz działalności człowieka. Określa się podmiot gospodarki (światowa, narodowa, wojewódzka, gminna) lub przedmiot gospodarki (przemysłowa, rolna, leśna, komunalna, przestrzenna). W ramach gospodarki narodowej wyróżnia się działy takie jak: przemysł, budownictwo, rolnictwo, leśnictwo, transport, łączność, handel, gospodarkę komunalną, gospodarkę mieszkaniową, oświatę i naukę, kulturę i sztukę, ochronę zdrowia i opiekę społeczną, finanse i ubezpieczenia, administrację i wymiar sprawiedliwości. Obecnie coraz częściej działy gospodarki klasyfikuje się według Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD) wyróżniającej:

Wirtschaft

1. Gesamtheit der Ressourcen und Aktivitäten des Menschen. Man unterscheidet nach dem Wirtschaftssubjekt (Welt, Staat, Wojewodschaft, Gemeinde) und dem Gegenstand der Wirtschaft (Industrie, Land-, Forst-, Kommunalwirtschaft, Raumbewirtschaftung). Im Rahmen der nationalen Wirtschaft wird unterteilt nach: Industrie, Bauwesen, Landwirtschaft, Forstwirtschaft, Transport, Telekommunikation, Handel, Kommunalwirtschaft, Wohnungswirtschaft, Bildung und Ausbildung, Kunst und Kultur, Gesundheitswesen und soziale Fürsorge, Finanzen und Versicherungen, Verwaltung und Justiz. Gegenwärtig werden die Wirtschaftszweige immer häufiger nach der europäischen Systematik der

sekcje, działy i grupy. Gospodarkę ocenia się w kategoriach ekonomicznych.

2. Gospodarka przestrzenna rozumiana jest jako całokształt działalności związanej z zagospodarowaniem przestrzeni i użytkowaniem gruntów. Na gospodarkę przestrzenną składają się:

- wykonywanie zadań inwestycyjnych przez podmioty prywatne, samorządowe bądź państwowe,
- kontrola ładu przestrzennego w trybie badania zgodności tych działań z prawem.
- koordynacja i regulacja przeznaczania i sposobu zagospodarowania i zabudowy terenów na podstawie ustaleń planistycznych , przepisów ogólnych lub badań i studiów, prowadzona przez administrację rządową i samorządową.

3. Gospodarka komunalna obejmuje działalność jednostek samorządu terytorialnego (gminy, powiatu lub województwa), polegająca na wykonywaniu przez te jednostki zadań własnych, w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Gospodarka komunalna obejmuje w szczególności zadania o charakterze użyteczności publicznej, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności (w dziedzinie komunikacji publicznej, oświaty, ochrony zdrowia, opieki społecznej i in.) w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych.

4. Gospodarka gruntami p. obrót gruntami.

► gospodarstwo
► planowanie przestrzenne

Wirtschaftszweige klassifiziert; diese unterscheiden Sektionen, Abteilungen und Gruppen.

2. Räumliche Bewirtschaftung, aufgefasst als Gesamtheit aller Tätigkeiten, verbunden mit der Bewirtschaftung eines Raumes und der Bodennutzung. Zur Raumbewirtschaftung gehören:

- Durchführung von Investitionsaufgaben durch private, selbstverwaltete oder staatliche Träger der Wirtschaft
- Aufsicht und Kontrolle der räumlichen Ordnung durch Prüfung der Rechtmäßigkeit der Tätigkeiten
- Koordinierung und Regulierung der Zweckbestimmung in der Bewirtschaftungsweise und der Bebauung von Flächen auf Grundlage planerischer Festsetzungen, allgemeiner Vorschriften oder Untersuchungen und Studien, die durch die Regierungs- und Selbstverwaltung durchgeführt werden.

3. Die Kommunalwirtschaft umfasst die Tätigkeiten der Einheiten der territorialen Selbstverwaltung (Gemeinde, Kreis, Wojewodschaft), basierend auf der Ausführung der Eigenaufgaben durch diese Einheiten mit dem Ziel der Befriedigung des allgemeinen Bedarfs der Selbstverwaltungsgemeinschaft. Die Kommunalwirtschaft umfasst insbesondere Aufgaben von öffentlichem Nutzen. Deren Ziel es ist, eine dauerhafte Befriedigung des vielfältigen Bedarfs der Bevölkerung (im Bereich des ÖPNV, Bildung, Gesundheitswesen, soziale Fürsorge etc.) zu gewährleisten.

4. Flächenhaushaltswirtschaft (siehe: Bodenpolitik, Flächenhaushalt)

► wirtschaftliche Einheit
► räumliche Planung

Gospodarstwo

1. Zasoby będące własnością lub w dyspozycji gospodarującego nimi podmiotu (osoby, instytucji).
2. Gospodarstwo rolne to jednostka gospodarcza produkcji rolnej, wyposażona w niezbędne środki produkcji, których właściciel, użytkownik lub dzierżawca podejmuje samodzielnie decyzje gospodarcze. W przepisach kodeksu cywilnego za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częścią, urządzeniami i inwentarzem, jeśli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą.
3. Gospodarstwo domowe rozumiane jest jako zespół osób razem zamieszkujących i wspólnie się utrzymujących. Wyróżnia się gospodarstwa domowe jednoosobowe - utrzymujące się samodzielnie oraz gospodarstwa rodzinne, dwu lub więcej osobowe.

► gospodarka

Wirtschaftliche Einheit

1. Ressourcen im Besitz bzw. in der Verfügungsgewalt des mit ihnen wirtschaftenden Subjekts (Person, Institution).
2. Landwirtschaftlicher Betrieb. Wirtschaftseinheit der landwirtschaftlichen Produktion, ausgestattet mit notwendigen Produktionsmitteln, deren Inhaber, Nutzer oder Pächter, der eigenständige wirtschaftliche Entscheidungen fällt. Im Zivilgesetzbuch (Bürgerliches Gesetzbuch) sind landwirtschaftliche Betriebe und Ackerflächen eine Wirtschaftseinheit, bestehend aus Wald-/Forstflächen, Gebäuden bzw. Gebäudeteilen, Anlagen und Inventar.
3. Privater Haushalt. Eine Gruppe von Personen, die gemeinsam wohnen und gemeinsam wirtschaften.

► Wirtschaft

Grunt

1. Wierzchnia warstwa ziemi o określonych cechach fizycznych (bagnisty, kamienisty, piaszczysty, skalisty), użytkowana lub przeznaczona na określone cele (leśne, rolne, budowlane). Jest to pojęcie techniczne i gospodarcze. Grubość warstwy gruntu zależy głównie od sposobu jego użytkowania, np. grunt budowlany sięga kilkunastu metrów głębokości, Prowadzona jest państwowa ewidencja gruntów. Geodezyjne rozróżnienie gruntów pod względem użytkowania opisane jest na mapach zasadniczych terenów. Zmian przeznaczenia gruntów dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania

Boden

1. Obere Erdschicht mit bestimmten physikalischen Eigenschaften (z. B. mooriger, sandiger oder felsiger Boden) und mit bestimmten Nutzungen (Wald/Forst, Landwirtschaft, Bauflächen). Gleichzeitig ein technischer und wirtschaftlicher Begriff. Die Betrachtung der Mächtigkeit der Bodenschicht hängt hauptsächlich von der Art der Nutzung ab, z.B. reicht sie bei Bauflächen bis zu 10 und mehr Metern Tiefe. Der Staat führt ein Bodenregister. Geographische Grundkarten enthalten die geodätische Differenzierung der Bodennutzung. Eine Flächennutzungsänderung wird im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan vorgenommen.

przestrzennego .

2. Grunty rolne to wszelkie użytki rolne , oraz powierzchnie terenowe związane z gospodarką rolną takie jak: działki przeznaczone pod budynki mieszkalne, urządzenia służące wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu, stawy rybne i inne zbiorniki wodne, służące wyłącznie dla potrzeb rolnictwa, parki wiejskie, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, ogrody działkowe i botaniczne, tereny urządzeń melioracyjnych, przeciwpowodziowych, przeciwpożarowych, wodociągowych, kanalizacyjnych, utylizacji ścieków i odpadów z gospodarstw rolniczych, torfowiska, oczka wodne oraz drogi i dojazdy do gruntów rolnych.
3. Grunty leśne to lasy, tereny zrekultywowane dla potrzeb gospodarki leśnej oraz drogi dojazdowe do lasów.
4. Grunty budowlane to tereny zagospodarowane na cele nierolnicze i nieleśne. Sposób ich użytkowania może być zmieniany miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego lub w przypadku braku planu na podstawie decyzji administracyjnej. Zmiana zagospodarowania terenu polegająca w szczególności na wykonaniu, odbudowie, rozbudowie i nadbudowie obiektu budowlanego wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu .

2. Landwirtschaftliche Flächen. Alle landwirtschaftlichen Nutzflächen sowie Flächen, die mit Landwirtschaft in Zusammenhang zu sehen sind (von landwirtschaftlichen Wohngebäuden bis zu Anlagen für den Hochwasserschutz).
3. Wald-/Forstflächen. Wälder, Forste, für die Forstwirtschaft rekultivierte Flächen sowie Zufahrtswege zu Wäldern und Forsten.
4. Bauflächen. Flächen für nicht land- und forstwirtschaftliche Nutzung. Die Art ihrer Nutzung kann durch den örtlichen Raumbewirtschaftungsplan geändert werden bzw. bei nicht vorhandenem Plan durch Verwaltungsentscheidung.

► obrót nieruchomościami gruntowymi

► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Intensywność zabudowy

Iloraz powierzchni ogólnej zabudowy do powierzchni terenu. Powierzchnię ogólną zabudowy stanowi suma powierzchni wszystkich kondygnacji naziemnych bu-

Baudichte

Quotient von gesamter Baufläche und Baugebietsfläche. Die gesamte Baufläche ist die Summe aller oberirdischen Geschosse eines Gebäudes, gemessen an den äußeren

dynku, mierzona w zewnętrznym obrysie murów. Powierzchnię terenu odnosi się albo do wydzielonej pod względem własnościowym działki budowlanej (powierzchnia netto), albo do terenu wydzielonego liniami rozgraniczającymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (powierzchnia brutto).

Bauwerksmaßen. Die Baugebietsfläche bezieht sich entweder auf das unter Eigentumsaspekten ausgewiesene Baugrundstück (Nettofläche) oder auf das durch Grenzlinien ausgewiesene Gebiet im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan (Bruttofläche).

Inwentaryzacja

Spis inwentarza z natury, w celu sprawdzenia rzeczywistego stanu składników materialnych danej jednostki organizacyjnej lub terytorialnej. Inwentaryzacja urbanistyczna wykonywana jest w celu określenia stanu istniejącego zagospodarowania danej jednostki terytorialnej (miasta , dzielnicy , osiedla, terenu, dla którego sporządza się opracowanie planistyczne). Inwentaryzacja urbanistyczna ma charakter przestrzenny. Oznacza to, że nie tylko obejmuje spis i stan składników zagospodarowania terenu , ale również wskazuje ich lokalizację w przestrzeni.

► zagospodarowanie

Inventarisierung

Zusammenstellung aller materiellen Bestandteile einer Organisations- oder Gebietseinheit zur Überprüfung ihres tatsächlichen Zustandes bzw. ihrer Ausstattung. Eine städtebauliche Inventarisierung dient der Bestimmung des Ist-Zustandes der Bewirtschaftung der betreffenden Gebietseinheit (Stadt, Stadtteil, Siedlung oder Gebiet), für welche ein Plan aufgestellt wird. Die städtebauliche Inventarisierung hat einen räumlichen Charakter. Dies bedeutet, dass nicht nur das Verzeichnis und der Zustand der Ausstattung der Raumstruktur (Raumbewirtschaftung) verzeichnet wird, sondern es wird auch deren Standort im Raum angezeigt (vgl. auch Standortbestimmung).

► Raumbewirtschaftung

Jednostka osadnicza

1. Wyodrębnione przestrzennie środowisko zamieszkania ludzi (miasto , wieś, osiedle, osada). Struktura zorganizowana i zagospodarowana przestrzennie dla potrzeb określonej grupy społecznej. Wyróżnia się również:
2. jednostki sąsiedzkie jako zespoły zabudowy, zorganizowane dla grupy społecznej powiązanej relacjami sąsiedzkimi,
3. jednostki mieszkaniowe jako zespoły urbanistyczne i zamieszkująca je społeczność, wyodrębnione lokal-

Siedlungseinheit

1. Räumlich abgegrenzter Lebensraum der Bevölkerung (Stadt, Dorf, Großwohnsiedlung, Siedlung).
2. Benachbarte Einheiten als 'bebaute Komplexe' (vgl. auch: Ensembles /Komplexe), für eine soziale Gruppe, integriert durch nachbarschaftliche Beziehungen.
3. Einheiten der Wohnbebauung als städtebauliche Komplexe mit zugehöriger Bevölkerung, abgegrenzt durch die örtliche Reichweite der Versorgungsleistungen des täglichen Bedarfs.
4. Durch einen besonderen Bebauungs-

nym zasięgiem usług podstawowych i przebiegiem dróg tranzytowych,

4. jednostki osiedlowe, wyróżnione charakterem zabudowy , strukturą administracji samorządowej lub spółdzielczej, oraz
5. jednostki pomocnicze jako terytorialnie i administracyjnie ustanowione organizacje samorządowe w ramach gminy.

► jednostka pomocnicza gminy

Jednostka pomocnicza gminy

Wyodrębniona część gminy z własnymi wybieralnymi władzami, pełniąca funkcje pomocnicze w stosunku do gminy przy realizacji zadań publicznych. Jednostka bez osobowości prawnej i własnego majątku, mogąca jednak korzystać z części mienia gminy oraz rozporządzać dochodami z tego mienia w zakresie ustalonym przez gminę. W gminach wiejskich jednostkami takimi są sołectwa, a w gminach miejskich dzielnice miejskie i (lub) osiedla (jednostki tego typu o innych nazwach). Są tworzone przez radę gminy po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami lub z ich inicjatywy.

► dzielnica
► gmina

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy

Wskazuje się je w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy dla określenia polityki przestrzennej gminy. Kierunki te wynikają z uwarunkowań rozwojowych gminy a także są ustalane w relacji do wyznaczonych celów tej polityki.

charakter abgegrenzte Struktur der Eigen- oder Genossenschaftsverwaltung.

5. Hilfseinheiten (vgl. auch: Verwaltungseinheit einer Gemeinde) als räumlich und verwaltungstechnisch gebildete Selbstverwaltungsorganisationen in einer Gemeinde.

► Verwaltungseinheit einer Gemeinde

Verwaltungseinheit einer Gemeinde

Abgegrenzter Teil einer Gemeinde mit gewählten Leitungsorganen zur Unterstützung der zentralen Gemeindeverwaltung bei der Bewältigung öffentlicher Aufgaben. Diese Untereinheit / Verwaltungseinheit besitzt weder eine Rechtspersönlichkeit noch eigenes Vermögen, sie kann jedoch einen Teil des Gemeindevermögens nutzen. In dörflichen Gemeinden sind solche Einheiten die Schultheißortsteile, in städtischen Gemeinden Stadtteile oder Großwohnsiedlungen. Sie werden durch den Gemeinderat nach Beratung mit den Bewohnern bzw. aufgrund deren Initiative gebildet.

► Stadtteil
► Gemeinde

Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde

Diese werden in der Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde zur Darstellung der Raumentwicklungspolitik der Gemeinde dokumentiert. Diese Perspektiven resultieren aus den Entwicklungsvoraussetzungen der Gemeinden.

▶ studium uwarunkowań i Kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

▶ Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde

Klasyfikacja funkcjonalno-techniczna drogi

Ustalana jest w celu określenia wymagań technicznych i użytkowych drogi . Wprowadzono następujące klasy dróg autostrady „A", ekspresowe „S", główne ruchu przyspieszonego „GP", główne „G", zbiorcze „Z", lokalne „L", dojazdowe „D. Warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne określa rozporządzenie wykonawcze Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej.

Funktional-technische Klassifizierung von Verkehrswegen

Wird zur Bestimmung der technischen und nutzungsbezogenen Erfordernisse eines Verkehrsweges festgelegt. Die folgenden Verkehrswegeklassen wurden eingeführt: Autobahnen „A", Schnellstraßen „S", Hauptstraßen des beschleunigten Verkehrs „GP", Hauptstraßen „G", Sammelstraßen „Z", lokale Straßen „L" und Zufahrtsstraßen „D". Die technischen Bedingungen für die öffentlichen Straßen und Wege werden durch Verordnung des Ministers für Verkehr und maritime Wirtschaft festgelegt.

▶ autostrada
▶ droga

▶ Autobahn
▶ Verkehrsweg

Kolegium wojewody

Organ doradczy wojewody w skład którego wchodzą wicewojewodowie, dyrektor generalny urzędu wojewódzkiego , komendanci wojewódzcy: Policji i Straży Pożarnej oraz inne osoby wskazane w statucie urzędu wojewódzkiego.

Kollegium des Wojewoden

Beratungsorgan des Wojewoden, welches aus den Vizewojewoden, dem Generaldirektor der Wojewodschaftsverwaltung sowie den Leitern der Polizei, der Feuerwehr und anderer Personen, die in der Satzung des Wojewoden verzeichnet sind, besteht.

▶ wojewoda

▶ Wojewode

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

Akt planistyczny sporządzany przez Prezesa Rządowego Centrum Studiów Strategicznych w trybie prac nad strategią rozwoju kraju, określający zwłaszcza przyrodnicze, kulturowe, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania i cele oraz kierunki polityki przestrzennej państwa. Rada Ministrów, której przedstawiona jest koncepcja ustala, w jakim zakresie będzie ona stanowiła podstawę sporządzenia programów , zawierających zada-

Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes

Nationales Planungsdokument, aufgestellt durch den Vorsitzenden des Regierungszentrums für Strategische Studien im Zuge der Arbeiten an der Entwicklungsstrategie des Landes, die insbesondere die naturräumlichen, kulturellen, sozialen und wirtschaftlichen Voraussetzungen und Rahmenbedingungen sowie die Ziele und Perspektiven der Raumentwicklungspolitik festlegt. Das Kabinett legt fest, in welchem Umfang die Konzeption die Grundlage für

nia rządowe , służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych wpływających na przestrzenne zagospodarowanie kraju.

die Programme der Regierungsaufgaben zur Erfüllung überörtlicher öffentlicher Ziele für die räumliche Bewirtschaftung des Landes bildet.

► strategia rozwoju

► Entwicklungsstrategie

Kontrakt wojewódzki

Umowa, zawarta między stroną rządową a samorządową, określająca zakres, tryb i warunki realizacji zadań wynikających z programów wojewódzkich, które uzyskały wsparcie rządu oraz zadań należących do spraw nadzorowanych przez ministrów właściwych, które wspierane są przez jednostki samorządu terytorialnego i inne uprawnione podmioty.

Wojewodschaftsvertrag

Übereinkommen zwischen der Regierung und der Selbstverwaltung, das den Umfang sowie die Art und Weise der Realisierung von Aufgaben definiert, die aus den Wojewodschaftsprogrammen resultieren und durch die Regierung gefördert werden.

► program

► Programm

Konurbacja

Układ osadniczy policentryczny z więcej niż jednym dominującym ośrodkiem miejskim. Inne cechy konurbacji są zbieżne z aglomeracją miejską . W Polsce charakterystycznymi konurbacjami są Górnośląski Okręg Przemysłowy i Trójmiasto (Gdańsk, Sopot, Gdynia).

Konurbation

Polyzentrische Siedlungsstruktur mit mehr als einem dominierenden städtischen Zentrum. Andere Kennzeichen einer Konurbation sind konvergent mit denen einer städtischen Agglomeration. Charakteristische Konurbationen in Polen sind das Oberschlesische Industrierevier und das Städtedreieck (Gdansk, Sopot, Gdynia).

► aglomeracja miejska
► uklad osadniczy

► Agglomeration
► Siedlungsstruktur

Krajobraz

Obraz, widok przestrzeni otwartej ukształtowanej z elementów naturalnych środowiska przyrodniczego , jak również z elementów naturalnych i zbudowanych. Krajobraz naturalny, pierwotny, na którym nie wywarła piętna gospodarcza działalność człowieka, krajobraz kulturowy, który został zagospodarowany przez człowieka, krajobraz zurbanizowany, który został urządzony na sposób miejski. W planowaniu przestrzennym stosuje się takie pojęcia jak: architektura

Landschaftsbild

Physiognomie der offenen Landschaft, bestehend aus Elementen der natürlichen Umwelt wie auch aus bebauten Landschaftselementen. Man unterscheidet: natürliche, ursprüngliche Landschaft, ohne Überformung durch das Wirtschaften des Menschen, Kulturlandschaft mit anthropogen genutzter Landschaft, Landschaft, die für städtische Zwecke umgestaltet wird.

In der räumlichen Planung werden Begriffe angewandt wie Landschaftsarchitektur, Landschaftsgestaltung, Schutz des Land-

krajobrazu, kształtowanie krajobrazu, ochrona krajobrazu, pielęgnowanie krajobrazu.

schaftsbildes, Pflege des Landschaftsbildes.

Kształtowanie środowiska

Oddziaływanie na środowisko przyrodnicze , mające na celu uzyskanie efektów społecznych lub gospodarczych, z równoczesnym zachowaniem równowagi przyrodniczej a zwłaszcza warunków do odnawiania się jego zasobów .

Umweltgestaltung

Einwirkung auf die natürliche Umwelt, um soziale oder wirtschaftliche Ziele bei gleichzeitigem Erhalt des natürlichen Gleichgewichts der Umwelt, insbesondere der Bedingungen der Ressourcenerneuerung zu erreichen.

Las

Naturalny lub wyhodowany przez człowieka zwarty zespół roślinności z przewagą drzew i ze swoistą fauną. Na terenach lasów prowadzona jest gospodarka leśna. Lasy mogą stanowić własność państwa (zasadniczy zasób na terenie Polski), samorządu gminnego (komunalne) oraz osób fizycznych lub prawnych. Lasy wyłączone z działalności gospodarczej stanowią lasy ochronne. Są one wydzielane ze względu na ich szczególne zadania przyrodnicze lub użytkowe. Za ochronne są uważane lasy szczególnie chroniące glebę przed erozją, brzegi wód i źródeł rzek, drzewostany uszkodzone przez przemysł, drzewostany nasienne, ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową, mające znaczenie przyrodniczo-naukowe i ważne dla bezpieczeństwa państwa, ochrony sanatoriów i uzdrowisk oraz górskie w górnej granicy ich występowania. Jako lasy ochronne uznawane są również drzewostany występujące w granicach miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców oraz leżące w odległości do 10 km od ich granic. Uznanie lasu za ochronny następuje na podstawie zarządzania właściwego Ministra.

Wald

Natürlicher oder vom Menschen angelegter Pflanzenkomplex mit überwiegendem Vorkommen von Bäumen sowie eigener Fauna. Wälder können Eigentum des Staates, der gemeindlichen Selbstverwaltung oder von natürlichen oder juristischen Personen sein. Aus der wirtschaftlichen Nutzung herausgenommene Wälder sind Schutzwälder. Sie werden aufgrund ihrer natürlichen oder nutzungsbedingten Funktionen ausgewiesen. Als Schutzwälder werden eingestuft: Wälder, mit der Schutzfunktion vor Bodenerosion, Uferschutz, Schutz von Flussquellen, durch Industrie geschädigter Waldbestand, Baumbestand mit Samenträgerfunktion, Lebensraum von unter Artenschutz stehenden Tieren, Wälder von naturwissenschaftlicher Bedeutung, von Bedeutung für die nationale Sicherheit, mit der Schutzfunktion für Sanatorien und Kurorte sowie Bergwälder im Bereich der Baumgrenze. Als Schutzwälder werden ebenfalls Baumbestände in Betracht gezogen, die innerhalb der Grenzen von Städten über 50.000 Einwohner oder in einer Entfernung bis zu 10 Kilometer von deren Grenzen liegen. Die Ausweisung als Schutzwald erfolgt auf der Grundlage einer Verordnung des zuständigen Ministers.

Linia rozgraniczająca

Linia oddzielająca tereny o różnym użytkowaniu, stosowana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego .

▶ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
▶ użytkowanie terenu

Umgrenzungslinie

Trennlinie zwischen Flächen unterschiedlicher Nutzungen, angewandt in örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen.

▶ örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
▶ Flächennutzung

Linia zabudowy

Linia oznaczająca granicę, której nie może przekroczyć w danym kierunku lico budynku , wyznaczająca w wielu przypadkach usytuowanie ścian zewnętrznych budynku, stosowana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako lokalny warunek kształtowania zabudowy.

▶ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Baugrenze

Linie, die zugleich eine Grenze festsetzt, die von äußeren Gebäudeteilen nicht überschritten werden darf. In vielen Fällen bezeichnet sie die Anordnung der Gebäudeaußenmauern. Baugrenzen werden in örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen als örtliche Vorgabe für die Gestaltung der Bebauung angewandt.

▶ örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Lokalizacja

Ustalenie miejsca usytuowania fizycznego elementu zagospodarowania w przestrzeni. Lokalizacja inwestycji budowlanej następuje na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu .

Standortbestimmung

Festlegung des Standortes eines physischen Elements der räumlichen Bewirtschaftung. Die Standortbestimmung einer Bauinvestition erfolgt auf der Grundlage des Bescheides über die Bedingungen der Bebauung der Raumbewirtschaftung des Gebietes.

Lokalne warunki

Ustalane są w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i oznaczają zastrzeżenia planu co do możliwości kształtowania zabudowy lub urządzenia terenu.

▶ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Lokale Bedingungen

Festgelegt in örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen und bezeichnen Planvorbehalte hinsichtlich der Gestaltung der Bebauung oder der Flächenerschließung.

▶ örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Ład przestrzenny

Stan docelowy zagospodarowania przestrzennego, w którym do minimum ogra-

Räumliche Ordnung

Endzustand der räumlichen Bewirtschaftung, in welchem die Konflikte der Ent-

nicza się pola konfliktów wynikające z procesów rozwojowych oraz uzyskuje harmonijnie skomponowany krajobraz przy zachowaniu jego lokalnej tożsamości kulturowej i środowiskowej.

► zagospodarowanie

wicklungsprozesse minimiert werden und eine harmonisch gestaltete Landschaft bei Erhalt der Identität ihrer Kultur und Umwelt erreicht wird.

► Bewirtschaftung

Marszałek województwa

Przewodniczący zarządu województwa. Kierownik urzędu marszałkowskiego. Organizuje prace zarządu województwa i urzędu marszałkowskiego, kieruje bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje je na zewnątrz. Zwierzchnik służbowy pracowników urzędu marszałkowskiego i kierowników wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Organ wydający decyzje administracyjne w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej.

► samorząd terytorialny
► urząd marszatkowski
► zarząd województwa

Marschall der Wojewodschaft

Vorsitzender des Vorstandes der Wojewodschaft. Leiter des Marschallamtes (Marschallverwaltung). Organisiert die Arbeit des Vorstandes der Wojewodschaft und der Marschallverwaltung, leitet die laufenden Angelegenheiten der Wojewodschaft und repräsentiert sie nach außen. Dienstvorgesetzter der Mitarbeiter der Marschallverwaltung sowie der Leiter der Organisationseinheiten der Selbstverwaltung der Wojewodschaft. Erlässt in Einzelangelegenheiten im Bereich der öffentlichen Verwaltung Verwaltungsbescheide.

► territoriale Selbstverwaltung
► Marschallamt
► Vorstand der Wojewodschaft

Miasteczko

Potocznie miejscowość, która charakteryzuje się miejskim typem krajobrazu, zachowanym z okresu, w którym miała ona prawa miejskie. (Wiele miast założonych na terenach Polski utraciło prawa miejskie z przyczyn funkcjonalnych lub politycznych, głównie w XIX w.).

► miasto
► miejscowość

Kleinstadt

Umgangssprachlich ein Ort mit einem Stadtbild aus der Zeit der Stadtrechte. (Viele Städte auf dem Gebiet Polens verloren ihre Stadtrechte durch funktionale oder politische Ursachen, hauptsächlich im 19. Jahrhundert.)

► Stadt
► Ort/Ortschaft

Miasto

Historycznie ukształtowany typ osiedla, wyznaczony istnieniem lokalnej społeczności, skoncentrowanej na obszarze o odrębnej organizacji, uznanej i określonej prawnie, wytwarzającej zespół trwałych urządzeń materialnych o specyficznej fi-

Stadt

Historisch entstandene Siedlungsform mit einem Gefüge dauerhafter materieller Einrichtungen mit spezifischer Physiognomie, gekennzeichnet durch eine lokale Gemeinschaft mit eigener rechtlich festgelegter Organisation. Neben dörflichen Gemeinden

zjonomii, którą można uznać za wyróżniający się z otoczenia typ krajobrazu. W Polsce, oprócz gmin wiejskich, występują wyodrębnione gminy na prawach miejskich, gminy na terenach których znajduje się miasto oraz przypadek szczególny - miasto stołeczne Warszawa, które podzielone jest na 11 gmin. Aktualnie w Polsce 870 miejscowości ma prawa miejskie.

existieren in Polen gesonderte Gemeinden mit Stadtrechten, sowie - als Sonderfall - die Hauptstadt Warszawa, die in elf Gemeinden unterteilt ist. Gegenwärtig besitzen in Polen 870 Orte Stadtrechte.

► miasteczko
► miejscowość

► Kleinstadt
► Ort/Ortschaft

Miejscowość

Określenie ogólne, odnoszące się zarówno do miasta jak i wsi. Ma zawsze nazwę własną i odrębność przestrzenną. Określenie to stosuje się przede wszystkim do wsi o zawartej zabudowie, miasteczek oraz małych miast.

► miasteczko
► miasto

Ort/Ortschaft

Allgemeine Bezeichnung, die sich sowohl auf eine Stadt als auch auf ein Dorf bezieht. Verfügt stets über eine eigene Bezeichnung und eine räumliche Abgrenzung. Die Bezeichnung wird vor allem bei Dörfern mit geschlossener Bebauung, Kleinstädten sowie kleineren Städten angewandt.

► Kleinstadt
► Stadt

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Opracowanie planistyczne - akt prawa miejscowego (wcześniej przepis gminny) - ustalające dla obszaru nim objętego, przeznaczenie terenów wyodrębnionych liniami rozgraniczającymi, z określeniem ich funkcji , zasad zagospodarowania , zasad obsługi w zakresie infrastruktury , a także ustalają, w zależności od potrzeb, lokalne warunki , zasady i standardy kształtowania zabudowy oraz inne szczególne warunki wymagające uregulowania planistycznego.

Stanowi podstawę: gospodarki gruntami, wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenów , wyłączania gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej lub leśnej, a także innych decyzji wynikających z ustaw

Örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Planwerk aufgrund eines örtlichen Rechtsaktes, das Nutzungen einzelner abgegrenzter Flächen festsetzt. Dargestellt werden die Funktionen der Einzelflächen, die Grundsätze der Bewirtschaftung, der Erschließung und der Infrastruktur. Die Pläne setzen ferner in Abhängigkeit vom Bedarf und von lokalen Bedingungen die Grundsätze und Standards der Gestaltung der Bebauung sowie weitere planerische Regelungen fest.

Der örtliche Raumbewirtschaftungsplan bildet die Grundlage für den Grundstücksverkehr, für Entscheidungen bezüglich der Bebauung und Bewirtschaftung von Flächen, für die Umwandlung von land- und forstwirtschaftlichen Flächen sowie für andere Entscheidungen, die aus

szczególnych. Uchwalenie planu wywołuje dla gminy prawnie uregulowane skutki finansowe .

besonderen Gesetzen resultieren. Der Planbeschluss beinhaltet für die Gemeinde auch rechtlich geregelte finanzielle Auswirkungen.

► procedura planistyczna
► sporządzenie planu
► zasady zagospodarowania lub zabudowy

► planerisches Verfahren
► Planaufstellung, Planerarbeitung
► Grundsätze der Bewirtschaftung bzw. Bebauung

Monitoring przestrzenny

Tworzenie podstaw informacyjnych stałego diagnozowania procesu zmian środowiska . Jest systemem dynamicznym polegającym na gromadzeniu informacji, ich przetwarzaniu, przekazywaniu i ostrzeganiu, a nawet programowaniu hipotetycznych sytuacji w przypadku braku właściwych interwencji decyzyjnych czy planistycznych.

Raumbeobachtung

Schaffung von Informationsgrundlagen für eine dauerhafte Diagnose des Prozesses der Umweltveränderungen. Dynamisches System zur Sammlung, Verarbeitung und Vorbereitung von Informationen; umfasst auch Warnfunktionen. Es beinhaltet darüber hinaus bei fehlenden Entscheidungen die Programmierung hypothetischer Situationen.

► projekt

► Entwurf

Nadzór autorski

Czynności prowadzone przez autora projektu architektoniczno-budowlanego obejmujące kontrolę jakości robót budowlanych oraz ich zgodności z projektem . Autor projektu w ramach nadzoru może dokonywać niewielkich zmian projektu zarówno z własnej inicjatywy jak i na życzenie inwestora lub wykonawcy.

Aufsicht durch den Planverfasser

Tätigkeiten des Autors eines Architektur- bzw. Bauentwurfs, die die Kontrolle der Bauqualität sowie der Übereinstimmung mit dem Entwurf beinhalten. Der Autor des Entwurfs kann im Rahmen der Bauleitung geringfügige Änderungen des Projekts vornehmen, sowohl aus eigener Initiative als auch auf Wunsch des Investors oder des Ausführenden.

Nadzór budowlany

Czynności zmierzające do zapewnienia zgodności procesu projektowego i realizacji budowlanej z określonymi wymaganiami i przepisami prawa oraz z zasadami sztuki architektoniczno-budowlanej. Rozróżnia się państwowy nadzór budowlany, nadzór inwestorski oraz nadzór autorski. Nadzór państwowy dzieli się na nadzór architektoniczno-budowlany i specjalistyczny nadzór bu-

Bauaufsicht

Tätigkeiten zur Gewährleistung der Übereinstimmung des Bauprozesses und der Bauausführung mit den Erfordernissen und Rechtsvorschriften sowie mit den Grundsätzen der Architektur und Baukunst. Man unterscheidet die Staatliche Bauaufsicht, die Aufsicht durch den Investor sowie die Aufsicht durch den Planverfasser.

Das oberste Bauaufsichtsorgan der Regierungsverwaltung ist der zuständige Minis-

dowlany.

Naczelnym organem administracji rządowej sprawującym nadzór budowlany jest właściwy Minister. Centralnym organem administracji rządowej w sprawach tego nadzoru jest Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego. Terenowymi organami nadzoru architektoniczno-budowlanego są wojewodowie, wykonujący to zadanie przy pomocy wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego i powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego, zaś nadzoru specjalistycznego wojewodowie z wyjątkami określonymi w ustawie (Kolej). Do podstawowych obowiązków organów nadzoru budowlanego należy: nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa budowlanego, wydawanie decyzji administracyjnych, prowadzenie ewidencji rozpoczynanych i oddawanych do użytkowania obiektów budowlanych oraz kontroli nad wykonywaniem samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie.

ter. Das zentrale Organ der Regierungsverwaltung ist der Hauptinspektor der Bauaufsicht. Die regionalen Organe der Architektur- und Bauaufsicht sind die Wojewoden, die diese Aufgabe mit Hilfe der Inspektoren für Bauaufsicht der Wojewodschaft ausführen; die kreislichen Inspektoren der Bauaufsicht: Die Organe der spezialisierten Aufsicht sind die Wojewoden mit gesetzlich festgelegten Ausnahmen (Eisenbahn). Zu den Grundpflichten der Bauaufsichtsorgane gehören die Aufsicht über die Einhaltung von Bauvorschriften, die Abgabe von Verwaltungsbescheiden, die Führung eines Verzeichnisses begonnener und zur Nutzung übergebener Bauobjekte sowie die Kontrolle über die Ausführung eigenständiger technischer Gewerke.

Nadzór inwestorski

Czynności obejmujące przede wszystkim kontrolę nad wykonawstwem budowlanym z punktu widzenia interesów inwestora, zgodności wykonanych robót z jego potrzebami użytkowymi i technicznymi a także zgodności z projektem i pozwoleniem na budowę . Nadzór ten obejmuje także rozliczanie kosztów robót budowlanych.

Nadzór autorski prowadzony jest przez autora projektu architektoniczno-budowlanego i obejmuje kontrolę jakości robót budowlanych oraz ich zgodności z projektem . Autor projektu w ramach nadzorów może dokonywać niewielkich zmian projektu zarówno z własnej inicjatywy jak i na życzenie inwestora lub wykonawcy.

Aufsicht durch den Investor

Tätigkeiten, die vor allem die Kontrolle über die Bauausführung aus Sicht der Investorinteresses umfassen sowie die Übereinstimmung der ausgeführten Arbeiten mit technischen und Nutzungsanforderungen, mit dem Entwurf und der Baugenehmigung. Diese Aufsicht beinhaltet auch die Kostenabrechnung für Bauleistungen.

▶ pozwolenie na budowę
▶ projekt

▶ Baugenehmigung
▶ Entwurf

Norma techniczna

Przepis będący wynikiem standaryzacji , dotyczący zagadnień techniczno-produkcyjnych, użytkowych, sanitarnych, bezpieczeństwa i innych, zatwierdzony przez odpowiednie administracji publicznej. Norma ustala powszechnie obowiązujące zasady postępowania lub cechy charakterystyczne wyrobów, procesów lub usług. Dzieli się je na normy znaczeniowe (terminologiczne), normy przedmiotowe i normy czynnościowe. Normy mogą mieć zasięg międzynarodowy, krajowy lub regionalny. W Polsce obowiązują Polskie Normy (PN).

Technische Norm

Vorschrift als Ergebnis der Standardisierung im Bereich der Technik und Herstellung, der Nutzung, der Hygiene, der Sicherheit etc., genehmigt durch entsprechende Organe der öffentlichen Verwaltung. Die Norm bestimmt die allgemein verbindlichen Grundsätze des Vorgehens beziehungsweise die charakteristischen Eigenschaften von Produkten, Verfahren oder Dienstleistungen. Sie werden unterteilt in terminologische Normen, Produktnormen und Funktionsnormen. Normen können eine internationale, nationale oder regionale Geltung aufweisen. In Polen gelten polnische Normen (PN).

Normatyw

Norma czynnościowa ustalająca jak należy wykonać dany wyrób aby spełniał wymogi ustalonego standardu , a także wskaźnik normatywny, według którego ma być wykonywana jakaś praca. W Polsce obowiązujące kiedyś w budownictwie normatywy zostały zniesione, niezbędne przepisy przeznaczono do warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Normative

Funktionsnorm, welche festlegt, wie ein definiertes Produkt erarbeitet werden soll, damit es die Erfordernisse des festgelegten Standards erfüllt. Auch normativer Indikator, anhand dessen eine Arbeit ausgeführt werden soll. Die in Polen früher im Bauwesen geltenden Normative wurden abgeschafft, zwingend erforderliche Vorschriften wurden in die Liste der technischen Vorschriften aufgenommen.

Obiekt budowlany

Budynek wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi, budowla stanowiąca całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami, również obiekt małej architektury (detal urbanistyczny).

Bauobjekt

Gebäude einschließlich der funktionsgerechten technischen Einrichtungen.

▶ budynek
▶ obiekt matej architektury

▶ Gebäude
▶ Kleines Bauobjekt

Obiekt małej architektury

Niewielki obiekt służący m.in. celom: religijnym, jak kapliczka, krzyż przydrożny, figura; ozdobnym, jak posąg, wodotrysk, obiekt architektury ogrodowej;; rekreacji codziennej; jak piaskownica, huśtawka; a także utrzymaniu porządku, śmietnik.

► obiekt budowlany

Kleines Bauobjekt

Objekt geringerer Größe, z. B. religiöse Objekte (Wegekreuz, Statue), Objekte der Landschaftsarchitektur (Springbrunnen), der Naherholung (Sandkasten, Schaukel) oder für Ordnungszwecke (Abfallgrube).

► Bauobjekt

Obrót nieruchomościami gruntowymi

Czynności prawne mające za przedmiot nieruchomości gruntowe. W szczególności sprzedaż, zamiana, zrzeczenie się, oddanie w użytkowanie wieczyste, najem, dzierżawę, a także wniesienie jako aport do spółki nieruchomości gruntowej. Obrót gruntami stanowiącymi własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego reguluje ustawa o gospodarce nieruchomościami. Nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa mogą być sprzedawane jednostkom samorządu terytorialnego za cenę obniżoną lub oddawane nieodpłatnie tym jednostkom w użytkowanie wieczyste. Nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego mogą być sprzedawane Skarbowi Państwa lub innym jednostkom samorządu terytorialnego za cenę obniżoną albo oddawane im nieodpłatnie w użytkowanie wieczyste. Nieruchomość może być przedmiotem darowizny dokonywanej między Skarbem Państwa i jednostką samorządu terytorialnego, a także między tymi jednostkami. Organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach obrotu nieruchomościami jest starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, a organami reprezentującymi jednostki samorządu terytorialnego są ich zarządy. Obrót gruntami prywatnymi reguluje prawo

Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Rechtliche Tätigkeiten im Umgang mit Immobilien (Erwerb, Verkauf, Tausch, Verzicht, Abgabe, Pacht, Miete). Den Verkehr mit Grundstücken, die sich im Besitz des Staates, bzw. der territorialen Selbstverwaltungseinheiten befinden, regelt das Gesetz über die Immobilienwirtschaft. Immobilien, die sich im Staatsbesitz befinden, können an Einheiten der territorialen Selbstverwaltung zu einem reduzierten Preis bzw. kostenlos zu einer Dauernutzung abgegeben werden. Ebenso können Immobilien, die sich im Besitz der territorialen Selbstverwaltung befinden, an den Staat beziehungsweise an andere Einheiten der territorialen Selbstverwaltung zu einem reduzierten Preis oder kostenlos Dauernutzung abgegeben werden. Eine Immobilie kann auch zwischen dem Finanzministerium und der territorialen Selbstverwaltung als Schenkung abgegeben werden, ebenso auch zwischen diesen Einheiten selbst. Im Grundstücksverkehr ist der Landrat das Organ, welches das Finanzministerium repräsentiert; die Organe, welche die territorialen Selbstverwaltungen repräsentieren, sind deren Vorstände. Den privaten Grundstücksverkehr regelt das Bürgerliche Gesetzbuch der Republik Polen.

cywilne.

► dziatka budowlana

► Baugrundstück

Obszar

Dająca się określić granicami powierzchnia ziemi zwykle dużych rozmiarów. Rada gminy, podejmując uchwałę o potrzebie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , określa granice obszaru objętego planem. Obszar ten dzieli się w planie na części zwane terenami . W opracowaniach planistycznych dotyczących większych terytoriów (gminy, województwa, kraju) wyznacza się: obszary objęte ochroną , obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obszary zabudowane, obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa lub jednostek samorządu terytorialnego i inne.

Gebiet

Abgegrenzter Teil der Erdoberfläche von gewöhnlich großen Ausmaßen. Der Gemeinderat legt im Aufstellungsbeschluss für den örtlichen Raumbewirtschaftungsplan auch die Grenzen des räumlichen Geltungsbereiches des Plans fest. Das Gebiet wird in dem Plan in einzelne Flächen unterteilt. In Planwerken für größere Raumeinheiten (Gemeinden, Wojewodschaften, Land) werden ausgewiesen: Schutzgebiete, landwirtschaftliche Produktionsflächen, Baugebiete sowie Flächen, zur Realisierung von Aufgaben und Programmen, die aus der Raumentwicklungspolitik des Staates oder der territorialen Selbstverwaltung resultieren.

Obszar chronionego krajobrazu

Stanowi element systemu obszarów ochrony przyrody . Obejmuje on wyróżniające się krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów , których zagospodarowanie powinno zapewnić w środowisku przyrodniczym stan względnej równowagi ekologicznej. Obszary takie, jeśli zostały wprowadzone w drodze rozporządzenia wojewody, uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego , jeśli zaś zostały wprowadzone uchwałą rady gminy, wymagają obligatoryjnego sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego . Wprowadzenie ochrony przyrody w formie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu wymaga ustalenia nazwy obszaru, jego granic, w miarę potrzeby granic jego otuliny oraz sposobów użytkowania i zagospodarowania .

Landschaftsschutzgebiet

Schutzgebietskategorie für den Naturschutz. Umfasst landschaftlich herausragende Flächen verschiedener Ökosystemtypen, deren Bewirtschaftung in einer natürlichen Umwelt den Zustand des ökologischen Gleichgewichts sicherstellen soll. Wenn solche Gebiete durch eine Verordnung des Wojewoden unter Schutz gestellt sind, müssen sie in den örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen berücksichtigt werden. Wenn sie durch einen Beschluss des Gemeinderates unter Schutz gestellt sind, erfordern sie obligatorisch die Erarbeitung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans der Gemeinde. Naturschutzrechtliche Festlegungen in Form von Landschaftsschutzgebieten erfordern die Festlegung der Bezeichnung der Gebiete, deren Grenzen, bedarfsweise die Grenzen der Pufferzonen, sowie die Art der Nutzung und der Bewirtschaftung.

► ochrona przyrody

Obszar ograniczonego użytkowania

Obszar, na którym wprowadzono ograniczenia w zakresie przeznaczania terenu, wymagań technicznych dotyczących budynków oraz sposobów korzystania z terenu . Tworzony jest przez wojewodę, w drodze rozporządzenia, w przypadkach gdy, mimo zastosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, oddziaływanie na środowisko nie może być ograniczone do terenu zakładu prowadzącego działalność szkodliwą lub uciążliwą dla otoczenia. Obszary takie wyznacza się głównie dla: oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów komunalnych, tras komunikacyjnych, kompostowni, lotnisk, linii i stacji elektroenergetycznych, obiektów radiokomunikacyjnych, radionawigacyjnych i radiolokacyjnych. Do naprawienia szkód powstałych w wyniku wprowadzonych ograniczeń jest zobowiązana jednostka organizacyjna, której działalność spowodowała konieczność wyznaczenia takiego obszaru.

Obszar wsparcia

Obszar wyodrębniony ze względu na występujące w nim problemy rozwojowe, podlegający określonym działaniom ze strony administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego. Zasięg obszaru wsparcia wyznaczany jest w odniesieniu do granic powiatów ziemskich. Celem ich wyznaczenia jest lokalizacja obszarów wymagających wsparcia i ujęcia w strategii rozwoju regionalnego. Wspieranie rozwoju regionalnego ma na celu: rozwój poszczególnych obszarów kraju, poprawę jakości i warunków życia mieszkańców oraz poziomu zaspakajania potrzeb samorządowych, stwarzanie warunków dla podnoszenia konkurencyjno-

► Naturschutz

Gebiet mit Nutzungsbeschränkung

Gebiete mit Einschränkungen für die Flächennutzung. Sie werden durch Verordnung des Wojewoden festgelegt, wenn - trotz technologischer und organisatorischer Maßnahmen – die umweltbelastenden Auswirkungen nicht auf die Fläche des emittierenden Betriebes begrenzt werden können. Solche Flächen werden vor allem für Kläranlagen, kommunale Abfalldeponien, Verkehrstrassen, Kompostierungsanlagen, Flugplätze, Leitungen und Anlagen der Elektroenergie, Radiosendeanlagen, Mobilfunkanlagen sowie Satellitenanlagen ausgewiesen. Für den Ausgleich negativer Auswirkungen von Nutzungsbeschränkungen ist der Verursacher verantwortlich.

Fördergebiet

Aufgrund von Entwicklungsproblemen abgegrenztes Gebiet, für welches seitens der Regierungsverwaltung und der Einheiten von der territorialen Selbstverwaltung entsprechende Maßnahmen ergriffen werden. Die Abgrenzung eines Fördergebietes erfolgt nach Landkreisen. Ziel ist die Abgrenzung von Gebieten zur Förderung und Aufnahme in die regionale Entwicklungsstrategie. Die Förderung der regionalen Entwicklung hat zum Ziel die Entwicklung einzelner Staatsgebiete, die Verbesserung der Lebensbedingungen der Bevölkerung, die Wahrnehmung der Selbstverwaltungsaufgaben, die Verbesserung der Konkurrenzfähigkeit der Selbstverwaltungsge-

ści wspólnot samorządowych oraz wyrównywanie różnic w poziomie rozwoju poszczególnych obszarów kraju, a także wyrównywanie szans obywateli państwa, bez względu na miejsce zamieszkania oraz zmniejszanie zacofania obszarów słabo rozwiniętych i mających najmniej korzystne warunki rozwoju. W celu uzyskania środków z budżetu państwa na cele wsparcia zawierane są kontrakty wojewódzkie .

meinschaften, sowie die Verringerung der Rückständigkeit von Gebieten, die schwach entwickelt sind und welche die ungünstigsten Entwicklungsvoraussetzungen aufweisen. Zur Erlangung von Fördermitteln aus dem Staatshaushalt werden Wojewodschaftsverträge abgeschlossen.

Ocena oddziaływania na środowisko

Opracowanie wykonywane przez biegłego z listy ustalonej przez właściwego ministra. Oceny dokonuje się w przypadkach: ustalania warunków prowadzenia robót na terenach o szczególnych wartościach społeczno-gospodarczych, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla inwestycji szczególnie szkodliwej dla środowiska i zdrowia ludzi lub inwestycji mogącej pogorszyć ten stan a także w przypadkach ubiegania się o koncesję na działalność związaną z przemysłową eksploatacją zasobów środowiska.

Umweltverträglichkeitsprüfung

Gutachten eines staatlich anerkannten Sachverständigen. Umweltverträglichkeitsprüfungen werden erforderlich bei Eingriffen auf Flächen von besonderer sozioökonomischer Wertigkeit, bei der Bebauung und Bewirtschaftung einer Fläche, bei Investitionen mit negativen Auswirkungen auf die Umwelt und die menschliche Gesundheit oder bei der Beantragung von Konzessionen für eine industrielle Ausbeutung von Umweltressourcen.

Ochrona przyrody

Zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, w szczególności dziko występujących roślin i zwierząt oraz kompleksów przyrodniczych i ekosystemów .

Naturschutz

Erhaltung sowie ordnungsgemäße Nutzung und Erneuerung von natürlichen Ressourcen und Elementen der natürlichen Umwelt, im Einzelnen: wild vorkommende Pflanzen und Tiere sowie Naturkomplexe und Ökosysteme.

► rezerwat przyrody

► Naturschutzgebiet

Ochrona dóbr kultury

► dobro kultury

Schutz von Kulturgütern

► Kulturgüter

Ochrona gruntów rolnych i leśnych

Ograniczenie przeznaczania gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, a także zapobiegania ich degradacji. Dokonuje się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Wymaga to jednak zgody właściwych organów. Zgody udzielają odpowiedni ministrowie (zasoby najcenniejsze) oraz wojewodowie (zasoby o średniej wartości). Zasoby o niskiej wartości pozostają w kompetencji samorządu gminnego. Wyłączanie z produkcji gruntów rolnych oraz gruntów leśnych następuje w drodze decyzji, w której określone są obowiązki podmiotu ubiegającego się o wyłączenie. Podmiot, który uzyskał zezwolenie na wyłączenie gruntu rolnego z produkcji, jest obowiązany uiścić określone ustawą należności i opłaty na rzecz Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych.

► grunt

Schutz der Böden und Flächen für Landwirtschaft und Wald/Forstwirtschaft

Einschränkung der Umnutzung land- und forstwirtschaftlicher Böden und Flächen sowie auch Vorbeugung ihrer Degradierung. Dies erfolgt in örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen und erfordert die Zustimmung der zuständigen Organe. Die Zustimmung erteilen die zuständigen Minister (für die wertvollsten Ressourcen), die Wojewoden (für Ressourcen mittlerer Wertigkeit). Ressourcen minderer Wertigkeit verbleiben in der Zuständigkeit der gemeindlichen Selbstverwaltung. Die Herausnahme der land- und forstwirtschaftlichen Flächen aus der Produktion erfolgt durch einen Verwaltungsrat, in welchem die Pflichten des Antragstellers definiert werden. Derjenige, der die Genehmigung zur Herausnahme der landwirtschaftlichen Flächen aus der Produktion erhalten hat, ist zur Zahlung von gesetzlich festgelegten Gebühren und eines Entgeldes zugunsten des Fonds zum Schutz landwirtschaftlicher Flächen verpflichtet.

► Boden

Opiniowanie planu

Czynności formalne wymagane przy sporządzaniu opracowań planistycznych. Opiniowanie ma na celu prezentację stanowiska organu opiniującego w sprawie ustaleń planistycznych . Opinia negatywna nie zmusza do korekty projektu planu lecz sygnalizuje jego słabe strony. Projekt planu negatywnie zaopiniowany powinien być jednak zbadany przez sporządzającego i ewentualnie zmieniony. Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym precyzuje jakie opracowania planistyczne, kiedy i komu mogą być przedłożone do zaopiniowania.

Planerische Stellungnahme

Notwendiger Verfahrensschritt bei der Aufstellung von Plänen. Zweck der Stellungnahme ist die Darstellung der Position des Stellung nehmenden Organs gegenüber den planerischen Festsetzungen. Eine negative Stellungnahme zwingt nicht zur Korrektur des Planentwurfs. Der mit einer negativen Stellungnahme versehene Planentwurf sollte jedoch durch den Entwurfsverfasser überprüft und evtl. geändert werden. Das Gesetz über die Raumbewirtschaftung präzisiert, welche Planwerke wann und wem zur Beteiligung vorgelegt werden sollen.

▶ projekt
▶ sporządzenie planu

▶ Entwurf
▶ Planaufstellung, Planerarbeitung

Osadnictwo

Proces zasiedlania określonych obszarów przez ludność, również całokształt form zagospodarowania przestrzennego powstałych w wyniku procesów osadniczych. W strukturze osadniczej Polski wyróżnia się miasta wielkie, duże, średnie, małe, miasteczka , wsie, przysiółki i pojedyńcze zagrody. W ostatnim okresie na terenach gmin wiejskich powstają zespoły zabudowy mieszkaniowej dla ludności nierolniczej, zespoły zabudowy letniskowej, a także obiekty i zespoły obiektów produkcyjnych i magazynowych.

▶ osiedle
▶ uktad osadniczy

Siedlungswesen

Prozess der Besiedlung der definierten Flächen durch die Bevölkerung; auch Gesamtheit aller Formen der räumlichen Bewirtschaftung als Ergebnis der Siedlungstätigkeit beziehungsweise der Siedlungprozesse. Siedlungstrukturell werden in Polen differenziert: Städte, sehr große, große, mittlere und kleine Städte, Kleinstädte, Dörfer, Weiler und Einzelgehöfte. In jüngster Zeit entstehen in dörflichen Gemeinden Wohnkomplexe für nicht landwirtschaftliche Bewohner, Freizeitsiedlungen sowie auch Einrichtungen für Produktion und Lagerung.

▶ Siedlung
▶ Siedlungsstruktur

Osiedle

Skupienie budynków mieszkalnych w mieście lub na wsi: osiedle willowe, przyfabryczne, robotnicze, letniskowe.

▶ osadnictwo
▶ osiedle mieszkaniowe

Siedlung

Ansammlung von Wohngebäuden in einer Stadt oder einem Dorf: Villensiedlung, Fabriksiedlung, Arbeitersiedlung, Freizeitsiedlung.

▶ Siedlungswesen
▶ Wohnsiedlung

Osiedle mieszkaniowe

Jednorodny architektonicznie zespół budynków mieszkaniowych z niezbędnymi usługami, terenami zieleni oraz systemem ulic dojazdowych i parkingów. Wielkość osiedla wynika z zasięgu pieszego dojścia do znajdujących się w jego granicach obiektów usługowych i urządzeń terenowych. Osiedla w Polsce dotąd powstawały jako wynik działalności inwestycyjnej państwa lub spółdzielni mieszkaniowych.

Wohnsiedlung

Architektonisch einheitlicher Komplex von Wohngebäuden mit notwendigen Dienstleistungen, Grünflächen sowie mit einem System von Zufahrtstraßen und Parkplatzflächen. Die Größe einer Siedlung resultiert aus der Fußwegentfernung zu den in ihren Grenzen befindlichen Dienstleistungseinrichtungen und Anlagen. Wohnsiedlungen sind in Polen bislang im Ergebnis staatlicher Investitionen oder Aktivitäten von Wohnungsbaugenossenschaften entstanden.

► osiedle

► Siedlung

Osiągalność komunikacyjna

Zdolność dotarcia osób lub towarów z określonego miejsca do danego obszaru w godzinie szczytu komunikacyjnego, mierzona liczbą osób.

► dostępność komunikacyjna obszaru

Verkehrliche Erreichbarkeit im ÖPNV

Potenzielle räumliche Veränderungen von Personen beziehungsweise Waren von einer bestimmten Stelle zu einem bestimmten Gebiet innerhalb einer Stunde während der Verkehrsspitze, gemessen an der Anzahl der Personen.

► verkehrliche Erreichbarkeit eines Gebiets

Ośrodek usługowy

Skupienie obiektów i urządzeń obsługi mieszkańców osiedla , dzielnicy , miasta (p), gminy . W zależności od liczby obsługiwanej ludności oraz zasięgu oddziaływania dzielimy je na ośrodki usług podstawowych – bliskiego zasięgu – czyli krótkiego dojścia oraz ośrodki usług ponadpodstawowych obsługujących całe miasto lub jego część. Struktura ośrodków usługowych w miastach dużych ma przeważnie układ hierarchiczny, trzy lub czterostopniowy. Ośrodki zespalają usługi , które lepiej spełniają swoją funkcję gdy są skupione w jednym miejscu. Do takich usług należą: handel, rzemiosło, kultura, gastronomia, turystyka, finanse, administracja i inne. Ośrodki usługowe lokalizowane są w miejscach o dużej dostępności komunikacyjnej, np. przy przystankach transportu zbiorowego, w rejonach węzłów drogowych, w miejscach przesiadek pasażerskich itp. Nieodłącznym elementem zagospodarowania ośrodka są parkingi samochodowe.

Dienstleistungszentrum

Konzentration von Einrichtungen zur Versorgung der Bewohner einer Siedlung, eines Stadtteils, einer Stadt einer Gemeinde. In Abhängigkeit von der Anzahl der zu versorgenden Personen sowie der Reichweite werden Dienstleistungszentren differenziert in Zentren mit Basisfunktion (kleiner Einzugsbereich) sowie in spezialisierte Zentren (Dienstleistungen über den Regelbedarf hinaus) für die gesamte Stadt beziehungsweise einen Teil der Stadt. Die Struktur der Dienstleistungszentren in Großstädten hat überwiegend einem hierarchischen drei- bis vierstufigen Aufbau. In Dienstleistungszentren sind Servicefunktionen konzentriert, die ihre Funktionen besser erfüllen, wenn sie sich an einem zentralen Ort befinden. Zu solchen Servicefunktionen gehören Handel, Handwerk, Kultur, Gastronomie, Tourismus, Finanzen, Verwaltung und andere. Dienstleistungszentren werden an Standorten mit guter verkehrlicher Erreichbarkeit eingerichtet, z.B. an Haltestellen des öffentlichen Verkehrs, am Umsteigeknoten etc. Unerlässliches Element eines Dienstleistungszentrums sind Parkplätze.

Otulina

Strefa ochronna, izolująca obszar ochrony przyrody od otoczenia, a szczególnie

Pufferzone

Schutzzone zur Isolierung eines Schutzgebietes von der Umgebung, insbesondere

od szkodliwego jego oddziaływania. Granice otulin są określane w sposób analogiczny jak granice obszarów ochrony przyrody . Wyznaczenie otuliny wymaga ustalenia dla niej zasad zagospodarowania przestrzennego i działalności gospodarczej. Można je ująć w planie ochrony lub w treści rozporządzenia o jej utworzeniu. Otuliny są uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Parcelacja

Dobrowolny lub przymusowy – uwarunkowany prawnie – podział gruntów , dokonywany dla różnych celów. Parcelacji gruntów rolnych najczęściej dokonuje się w celu wyznaczenia działek budowlanych (parcel budowlanych). Parcelację może poprzedzić łączenie (scalanie) nieruchomości gruntowych w celu ich reparcelacji, czyli ponownego podziału na działki bardziej stosowne dla celów budowlanych. Zasady scalania nieruchomości i ich ponownego podziału regulują przepisy ustawy o gospodarce nieruchomościami.

► obrót nieruchomościami gruntowymi

Park krajobrazowy

Obszar objęty ochroną przyrody ze względu na wartości środowiska : naturalne, historyczne i kulturowe. Celem utworzenia parku krajobrazowego jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie jego wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania. Grunty rolne, leśne i inne nieruchomości znajdujące się w granicach parku pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu. Wokół parku może być utworzona otulina . Utworzenie parku następuje w drodze rozporządzenia wojewody. Rozporządzenie to określa nazwę parku, jego granice i gra-

von deren schädlichen Einwirkungen. Die Grenzen der Pufferzone werden analog zu den Grenzen der Naturschutzgebiete festgelegt. Hierzu ist die Festlegung entsprechender Grundsätze der räumlichen Bewirtschaftung und der wirtschaftlichen Tätigkeit erforderlich. Diese können in den Schutzplan oder in den Textteil der Verordnung aufgenommen werden. Pufferzonen werden in örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen berücksichtigt.

Parzellierung

Freiwillige oder - rechtlich geregelte - zwangsweise Aufteilung von Flächen zu unterschiedlichen Zwecken. Eine Parzellierung landwirtschaftlicher Flächen erfolgt am häufigsten zur Festlegung von Baugrundstücken. Einer Parzellierung kann eine Zusammenlegung von Bodenimmobilien vorausgehen mit dem Ziel der erneuten Parzellierung, das heißt einer erneuten Aufteilung besser geeigneten Baugrundstücke. Die Grundsätze der Zusammenlegung von Immobilien und ihrer erneuten Aufteilung regeln die Vorschriften des Gesetzes über die Immobilienbewirtschaftung.

► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Landschaftsschutzpark

Aufgrund der natürlichen, historischen und kulturellen Wertigkeit der Umwelt unter Schutz gestelltes Gebiet. Ziel der Errichtung eines Landschaftsschutzparks ist die Erhaltung und die Verbesserung seiner Qualitäten bei rationaler Bewirtschaftung. Landwirtschaftliche Flächen, Wald- und Forstflächen sowie andere Immobilien, die sich innerhalb der Grenzen des Landschaftsschutzparks befinden, werden in ihrer wirtschaftlichen Nutzung belassen. Um den Park kann eine Pufferzone gebildet werden. Die Einrichtung des Parks erfolgt durch Verordnung des Wojewoden. Die

nice jego otuliny, ogólne zasady zagospodarowania i wykorzystania parku oraz stosowne ograniczenia, zakazy i nakazy przewidziane ustawą. Dla parku oraz jego otuliny sporządza się plan ochrony , którego ustalenia wiążą przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego . Plan taki zatwierdzany jest przez wojewodę.

Park Narodowy

Obszar o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, objęty ochroną przyrody , wyróżniający się szczególnymi wartościami naukowymi, przyrodniczymi, społecznymi, kulturowymi i wychowawczymi. Na obszarze tym ochronie podlega całość naturalnych zasobów środowiska oraz swoiste cechy krajobrazowe . Wszelkie działania na terenie Parku Narodowego podporządkowane są ochronie przyrody i mają pierwszeństwo przed wszystkimi innymi działaniami. Nadrzędnym celem tworzenia Parków jest możliwość poznania całości systemów przyrodniczych danego środowiska, wraz z warunkami ich funkcjonowania, oraz odtwarzania zniekształconych i zanikłych ogniw rodzimej natury. Wokół Parku tworzy się strefę ochronną zwaną otuliną . Utworzenie Parku następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, które określa nazwę parku, granice jego obszaru i otulin oraz ograniczenia i zakazy przewidziane ustawą. Parkom nadaje się statut oraz opracowuje się dla nich i ich otulin plany ochrony. Ustalenia tego planu są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego . Plan, po uzgodnieniu z dyrektorem parku, zatwierdza właściwy minister.

Verordnung bestimmt den Namen des Parks, dessen Grenzen sowie die Grenzen der Pufferzonen, die Grundsätze der Bewirtschaftung und der Nutzung des Parks sowie entsprechende Einschränkungen, Verbote, Gebote, die gesetzlich geregelt sind. Für den Park und dessen Pufferzone wird ein Schutzplan (Pflege- und Entwicklungsplan) erstellt, dessen Festsetzungen bei der Aufstellung der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne verbindlich sind. Ein solcher Plan wird durch den Wojewoden genehmigt.

Nationalpark

Gebiet – unter Naturschutz gestellt - mit einer Fläche von mindestens 1.000 ha, das über besondere wissenschaftliche, natürliche, soziale, kulturelle und pädagogische Werte verfügt. In diesem Gebiet wird die Gesamtheit der natürlichen Umweltressourcen sowie der landschaftlichen Eigenarten geschützt. Sämtliche Aktivitäten im Gebiet eines Nationalparks werden dem Naturschutz untergeordnet; diese haben den Vorrang vor allen anderen Aktivitäten. Übergeordnetes Ziel der Schaffung von Nationalparken ist es, die Erkenntnis über die natürlichen Umweltsysteme und ihre Funktionsweise zu fördern sowie die beeinträchtigten bzw. verschwundenen Keimzellen der heimatlichen Natur wiederherzustellen. Um den Park herum wird eine Schutzzone (Pufferzone) gebildet. Die Einrichtung des Parks erfolgt durch Kabinettserlass, welcher den Namen des Parks, die Gebietsgrenzen und Grenzen der Pufferzonen sowie die gesetzlich vorgesehenen Einschränkungen und Verbote bestimmt. Für die Nationalparks sowie für ihre Pufferzonen werden Schutzpläne (Pflege- und Entwicklungspläne) erarbeitet, deren Festsetzungen für die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne verbindlich sind. Die Pläne werden nach Abstimmung mit dem Direk-

tor des Nationalparks durch den zuständigen Minister genehmigt.

Pas ruchu

Pas wyznaczony na jezdni przewidziany do poruszania się pojazdów jeden za drugim w jednym kierunku. Szerokość pasa ruchu wynika z normatywnej szerokości pojazdów i jest uzależniona od zakładanej prędkości ich poruszania się. Stosowane w Polsce szerokości pasów ruchu wynoszą: 2,50 m, 2,75 m, 3,00 m, 3,25 m, 3,50 m, 3,75 m. Poza pasami ruchu na jezdniach, w zależności od potrzeb, można wyznaczać pasy awaryjnego postoju – stanowiące pobocza drogi i służące do zatrzymywania się oraz postoju pojazdów unieruchomionych z przyczyn technicznych, pasy ruchu specjalnego o przeznaczeniu takim jak: autobusowe, rowerowe lub dla innych pojazdów uprzywilejowanych oraz pasy dzielące środkowe lub boczne – nie przeznaczone dla ruchu pojazdów.

▶ droga

Fahrstreifen

Fahrbahnstreifen (vgl. Fahrbahn) für die konsekutive Bewegung von Fahrzeugen in eine Richtung. Die Fahrstreifenbreite resultiert aus der vereinheitlichten Fahrzeugbreite und hängt von der angenommenen Fahrzeuggeschwindigkeit ab. In Polen werden Fahrstreifen von: 2,50 m, 2,75 m, 3,00 m, 3,25 m, 3,50 m und 3,75 m Breite angelegt. Neben Fahrstreifen auf den Fahrbahnen können in Abhängigkeit vom Bedarf Havariestreifen ausgewiesen werden. Darüber hinaus können auch Streifen für besonderen Verkehr, wie Busverkehr, Radverkehr und andere priviligierte Fahrzeuge, vorgesehen werden.

▶ Verkehrsweg

Pierzeja

Ciąg frontowych elewacji budynków , stanowiących jedną stronę placu lub ulicy.

Zusammenhängende Gebäudefront

Anordnung vorderer Gebäudeteile, die eine Straßen- oder Platzseite bilden.

Plan gospodarowania na gruntach wokół zakładów przemysłowych

Opracowuje się na koszt zakładów przemysłowych odpowiedzialnych za szkody środowiskowe gruntów położonych na obszarze szczególnej ochrony środowiska lub w strefach ochronnych . Plan określa: rodzaje występujących zanieczyszczeń i ich stężeń, ich wpływ na istniejące zagospodarowanie, sposób przeciwdziałania zmniejszaniu wartości użytkowych gleb, aktualne kierunki i wielkości produkcji roślinnej i zwierzęcej, zalecenia co do ich

Raumbewirtschaftungsplan im Umfeld von Industriebetrieben

Wird bei Bodenbelastungen durch Industriebetriebe in schützenswerten Gebieten erarbeitet. Der Plan bezeichnet: Art und Intensität der Umweltverschmutzungen, ihren Einfluss auf die bestehende Bewirtschaftung, Maßnahmen gegen den Wertverlust der Böden, die Empfehlungen zur weiteren Pflanzen- und Tierproduktion sowie die Höhe der prognostizierten Entschädigungszahlungen für eventuelle Produktionsveränderungen. Der Plan wird durch den Ge-

dalszego prowadzenia - ze wskazaniem roślin, które mogą być uprawiane i hodowli zwierząt, która może być prowadzona, spodziewane efekty produkcyjne, wysokości przewidywanych odszkodowań za ewentualne zmiany produkcyjne, a także przewidywane obszary i koszty gruntów przeznaczonych do nabycia przez zakład przemysłowy oraz wykaz istniejących gospodarstw rolnych. Plan zatwierdzany jest przez radę gminy, po uzyskaniu wymaganych prawem opinii. Plan jest instrumentem realizacji jego ustaleń .

meinderat nach Einholung der gesetzlich erforderlichen Stellungnahmen verabschiedet.

Plan ochrony

► park narodowy i park krajobrazowy.

Schutzplan

► Nationalpark und Landschaftsschutzpark

Plan urządzenia lasu

Opracowanie planistyczne określające zadania gospodarki leśnej oraz potrzeby jej infrastruktury technicznej, a w szczególności: pozyskiwanie drewna, zalesienia, pielęgnacja lasu, gospodarka łowiecka i inne. Plan sporządza się w zasadzie na 10 lat. Dla lasów prywatnych może być sporządzony plan uproszczony. Plan dla lasów państwowych zatwierdza właściwy minister, zaś dla lasów prywatnych wojewoda. Ustalenia planu uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego .

Waldeinrichtungsplan

Planwerk, das die Aufgaben der Forstwirtschaft sowie den infrastrukturellen Bedarf und im Besonderen die Holzgewinnung, Waldmehrung, Aufforstung, Waldpflege und Jagd darstellt. Der Plan wird in der Regel für einen Zeitraum von zehn Jahren erstellt. Für Privatwälder kann ein vereinfachter Plan erarbeitet werden. Genehmigungsbehörde für Waldeinrichtungspläne für Staatswälder ist der zuständige Minister, für Privatwälder der Wojewode. Die Festsetzungen des Plans werden in den örtlichen Raumbewirtschaftungsplänen berücksichtigt.

Planowanie przestrzenne

Całokształt działań zapewniających prawidłowe zagospodarowanie przestrzenne kraju, województw (regionów) i gmin (miast) z uwzględnieniem wzajemnych związków i interesów oraz powiązań w skali międzynarodowej. Istotą planowania przestrzennego jest także wykorzystanie istniejących zasobów środowiska naturalnego i zbudowanego, aby można

Räumliche Planung

Gesamtheit aller Aktivitäten, die eine ordnungsgemäße Raumbewirtschaftung des Staates, der Wojewodschaften und Gemeinden unter Berücksichtigung der gegenseitigen Verpflichtungen und Interessen sowie internationaler Verpflichtungen sicherstellt. Gegenstand der räumlichen Planung ist ebenfalls die Nutzung existierender natürlicher und wirtschaftlicher Res-

było zaspokoić zarówno bieżące jak i przyszłe potrzeby ludności. Planowanie przestrzenne regulowane jest w Polsce ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym, która przede wszystkim ukierunkowuje planowanie przestrzenne na przeznaczanie terenów na określone cele i ustalanie zasad ich zabudowy i zagospodarowania .

► zagospodarowanie

sourcen, um sowohl den gegenwärtigen als auch den künftigen Bedarf der Bevölkerung zu befriedigen. Die räumliche Planung ist in Polen durch das Gesetz über die Raumbewirtschaftung geregelt; dieses Gesetz hat vor allem die Funktion der Ausrichtung der räumlichen Planung auf die Bestimmung von Flächen für definierte Ziele sowie der Festsetzung der Grundsätze ihrer Bebauung und ihrer Bewirtschaftung.

► Bewirtschaftung

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

Opracowanie planistyczne określające zasady organizacji struktury przestrzennej województwa, a w szczególności: podstawowe elementy sieci osadniczej , rozmieszczenie infrastruktury społecznej i technicznej i innej, wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury – z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie. W planie tym uwzględnia się zadania rządowe , służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych , wpisane do rejestru oraz ustala się obszary , na których przewiduje się realizację tych celów, a także umieszcza się zadania samorządu województwa, służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych , zawarte w jego programach oraz wskazuje obszary, na których przewiduje się realizację tych zadań. Jest uchwalany przez sejmik województwa. Nie jest aktem prawa miejscowego i nie narusza uprawnień gmin w zakresie planowania miejscowego.

► ponadlokalne cele publiczne

Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft

Planwerk, welches die Organisationsgrundsätze der Raumstruktur der Wojewodschaft festlegt, insbesondere: die Grundelemente des Siedlungsnetzes, die Verteilung der sozialen und technischen Infrastruktur; die Erfordernisse des Umweltschutzes, des Naturschutzes sowie des Schutzes der Kulturgüter - unter Berücksichtigung der Gebiete, die unter besonderem Schutz stehen. In diesem Plan werden Regierungsaufgaben berücksichtigt, die zur Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele dienen; sie werden in das entsprechende Verzeichnis eingetragen, und es werden die Gebiete festgesetzt, in denen die Realisierung dieser Ziele vorgesehen ist. Aufgenommen werden ebenfalls Aufgaben der Selbstverwaltung der Wojewodschaft, die der Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele dienen, welche in den Wojewodschaftsprogrammen enthalten sind. Dabei werden die Gebiete angegeben, in denen die Realisierung dieser Aufgaben vorgesehen ist. Der Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft wird durch den Sejmik verabschiedet. Er ist kein Akt des Ortsrechts und berührt nicht die Befugnisse der Gemeinden im Bereich der örtlichen Planung.

► überörtliche öffentliche Ziele

Podział terytorialny

Względnie trwały podział przestrzeni państwa, tworzony dla wykonywania określonych zadań państwa, w szczególności z zakresu administracji publicznej. Wyróżnia się 3 rodzaje podziałów terytorialnych:

1. zasadniczy dla wykonywania administracji publicznej ogólnej;
2. specjalny dla wykonywania administracji publicznej specjalistycznej (skarbowej, sanitarnej itp.)
3. pomocniczy dla jednostek pomocniczych (p. Jednostka pomocnicza gminy). Aktualnie podział dla celów wykonywania administracji publicznej (podział administracyjny) kształtuje się następująco: centrum oraz - trzy szczeble podziału administracyjnego w terenie (gminy, powiaty, województwa).

Territoriale Gliederung

Gliederung des Staatsgebietes zur Ausübung definierter Aufgaben des Staates, insbesondere im Bereich der öffentlichen Verwaltung. Es werden drei Arten der territorialen Gliederung unterschieden:

1. Die Grundgliederung zur Ausführung der Tätigkeiten der allgemeinen öffentlichen Verwaltung;
2. Fachgliederung zur Ausführung spezifischer Aufgaben der öffentlichen Verwaltung (Finanzverwaltung, Hygiene, etc.);
3. Unterstützende Gliederung für Verwaltungseinheiten beziehungsweise Untereinheiten (vgl.: Verwaltungseinheit einer Gemeinde). Die geltende Gliederung zur Ausführung der Aufgaben der öffentlichen Verwaltung (Gliederung der Verwaltung) unterscheidet die Zentralgewalt sowie drei Ebenen der Verwaltungsgliederung in der Fläche (Gemeinden, Kreise, Wojewodschaften).

Ponadlokalne cele publiczne

Cele publiczne ustalane przez administrację rządową oraz samorząd terytorialny szczebla wojewódzkiego. Cele te realizuje się poprzez programy i wynikające z nich zadania . Warunkiem realizacji zadań jest ich wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego .

► cel publiczny
► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Überörtliche öffentliche Ziele

Festgesetzt durch die Regierungsverwaltung und die territoriale Selbstverwaltung auf der Ebene der Wojewodschaft. Diese Ziele werden durch Programme und die aus ihnen resultierenden Aufgaben umgesetzt. Voraussetzung für die Realisierung der Aufgaben ist ihre Aufnahme in die örtlichen Raumbewirtschaftungspläne.

► öffentliches Ziel

Porozumienia komunalne

Forma współdziałania jednostek samorządu terytorialnego mająca na celu powierzenie jednej z nich wspólnego prowadzenia zadań publicznych gmin i po-

Kommunalabkommen

Form der Zusammenarbeit der Einheiten der territorialen Selbstverwaltung mit dem Ziel der Übertragung bestimmter öffentlicher Aufgaben der Gemeinden und Kreise

wiatów lub województw w zakresie określonym treścią porozumienia.

oder Wojewodschaften im vertraglich festgesetzten Rahmen an eine dieser Einheiten.

Powiat

▶ samorząd terytorialny

Kreis

▶ Territoriale Selbstverwaltung

Pozwolenie na budowę

Decyzja administracyjna umożliwiająca rozpoczęcie i prowadzenie budowy lub prowadzenie robót budowlanych innych niż budowa obiektu budowlanego . Prawo budowlane określa jakie obiekty budowlane nie wymagają pozwolenia na budowę. Pozwolenie na budowę wydawane jest na wniosek inwestora. Do wniosku muszą być dołączone: projekt budowlany, dowód stwierdzający prawo dysponowania nieruchomością na cele budowlane oraz decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu . Projekt budowlany musi zawierać projekt zagospodarowania działki, projekt architektoniczno-budowlany, stosownie do potrzeb oświadczenia o zapewnieniu dostaw energii, wody, ciepła i gazu, odbioru ścieków oraz warunków przyłączenia do technicznego uzbrojenia komunalnego a także wyniki badań geologiczno-inżynierskich i geotechnicznych warunków posadowienia obiektów budowlanych. Projekt budowlany podlega zatwierdzeniu w decyzji pozwolenie na budowę lub na wniosek inwestora w odrębnej decyzji. Projekt architektoniczno-budowlany jest badany w zakresie: zgodności z przepisami techniczno-budowlanymi i obowiązującymi Polskimi Normami oraz wiedzy technicznej. Pozwoleń na budowę udzielają organy nadzoru architektoniczno-budowlanego lub organy specjalistycznego nadzoru budowlanego.

Baugenehmigung

Verwaltungsakt, der den Beginn und die Durchführung eines Bauwerks oder anderer Bauarbeiten ermöglicht. Das Baurecht bestimmt, für welche Bauobjekte keine Baugenehmigung erforderlich ist. Eine Baugenehmigung wird auf Antrag eines Investors erteilt. Zum Antrag müssen beigefügt werden: der Bauentwurf, der Nachweis der Verfügbarkeit des Grundstückes für Bauzwecke sowie der Beschluss über die Rahmenbedingungen der Bebauung bzw. Bewirtschaftung der Fläche. Das Projekt muss den Entwurf der Bewirtschaftung des Grundstücks beinhalten, den architektonischen Entwurf, eine Erklärung über die Sicherung der Ver- und Entsorgung, die Ergebnisse der ingenieurgeologischen Untersuchungen und der Prüfung der geotechnischen Bedingungen für die Errichtung von Bauobjekten (Baugrundgutachten). Der architektonisch-bauliche Entwurf wird geprüft hinsichtlich der Übereinstimmung mit den bautechnischen Vorschriften und den geltenden polnischen Normen sowie des technischen Kenntnisstandes. Baugenehmigungen werden durch die architektonisch-baulichen Aufsichtsorgane beziehungsweise Organe der fachlichen Bauaufsicht erteilt.

▶ budowla
▶ obiekt budowlany
▶ projekt

▶ Bauwerk
▶ Bauobjekt
▶ Entwurf

Prawo miejscowe

Przepisy prawne powszechnie obowiązujące, wydawane przez organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej na podstawie i w granicach upoważnień ustawowych. Obowiązują na obszarze działania tych organów. Na obszarze województwa, akty prawa miejscowego wydawać mogą: organy samorządu województwa, wojewoda oraz organy administracji niezespolonej jako organy terenowej administracji rządowej. Ponadto, w zakresie nieuregulowanym w ustawach lub w innych przepisach powszechnie obowiązujących, wojewoda może wydawać rozporządzenia porządkowe. Przedmiotem rozporządzenia porządkowego są zakazy lub nakazy określonego zachowania w sytuacji konieczności ochrony życia lub zdrowia obywateli, ochrony mienia oraz zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego. Rozporządzenie porządkowe może przewidywać karę grzywny za naruszenie jego przepisów.

Akty prawa miejscowego, obowiązujące na obszarze powiatu mogą stanowić organy powiatu. Generalnie uprawniona do stanowienia aktów prawa miejscowego na obszarze powiatu jest rada powiatu. Rada powiatu stanowi akty prawa miejscowego na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawach. Ponadto rada powiatu może wydawać powiatowe przepisy porządkowe, na zasadach i w sytuacji analogicznej do okoliczności wydawania rozporządzeń porządkowych przez wojewodę. Powiatowe przepisy porządkowe, w przypadkach nie cierpiących zwłoki może wydawać również zarząd powiatu. Na identycznych zasadach – w oparciu o konkretne upoważnienia ustawowe, bądź w sytuacji konieczności ochrony życia lub zdrowia obywateli, oraz zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego, akty prawa

Ortsrecht

Allgemeinverbindliche Rechtsvorschriften, durch Organe der territorialen Selbstverwaltung sowie regionaler Organe der Regierungsverwaltung auf Grundlage und in den Grenzen gesetzlicher Befugnisse erlassen. Sie sind verbindlich im Geltungsbereich dieser Organe. Auf dem Gebiet der Wojewodschaft können örtliche Rechtsakte erlassen: Organe der Selbstverwaltung der Wojewodschaft, der Wojewode sowie Organe der Fachverwaltung als Organe der regionalen Verwaltungen der Regierung. Darüber hinaus kann der Wojewode Ordnungsrichtlinien erlassen. Gegenstand der Ordnungsrichtlinien sind Verbote bzw. Gebote für bestimmte Verhaltensweisen in Notsituationen zum Schutz des Lebens oder der Gesundheit der Menschen, zum Schutz des Vermögens sowie zur Sicherung der Ordnung, des Friedens und der öffentlichen Sicherheit. Akte des Ortsrechts, die in dem Gebiet des Kreises gelten, können die Organe des Kreises (Kreistag) erlassen. Der Kreistag beschließt Akte des lokalen Rechts auf Grundlage und in den Grenzen der gesetzlich verankerten Befugnisse. Darüber hinaus kann der Kreistag kreisliche Ordnungsvorschriften erlassen nach den analogen Prinzipien und Situationen wie beim Erlass der Ordnungsrichtlinien durch den Wojewoden. In Fällen, die keinen Verzug dulden, können kreisliche Ordnungsvorschriften auch durch den Vorstand des Kreises erlassen werden. Anhand identischer Grundsätze - gestützt auf gesetzliche Befugnisse -, sei es in Notsituationen zum Schutz von Leben und Gesundheit der Bürger sowie zur Sicherung der Ordnung und der öffentlichen Sicherheit, werden lokale Rechtsakte, die auf dem Gebiet der Gemeinde gelten, durch den Gemeinderat erlassen. In Fällen, die keinen Verzug dulden, können gemeindliche Ordnungsvorschriften auch

miejscowego obowiązujące na obszarze gminy, wydaje rada gminy. Gminne przepisy porządkowe, w przypadkach nie cierpiących zwłoki może wydawać również zarząd gminy.. Akty prawa miejscowego ogłasza się z reguły w wojewódzkim dzienniku urzędowym, prowadzonym przez wojewodę.

durch den Vorstand der Gemeinde erlassen werden. Akte des Ortsrechts werden in der Regel im Amtsblatt der Wojewodschaft veröffentlicht.

Prezydent miasta

▶ burmistrz

Stadtpräsident

▶ Bürgermeister

Procedura planistyczna

Unormowany przepisami sposób prowadzenia, lub załatwiania jakiejś sprawy. W planowaniu przestrzennym ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym ustala szczegółową procedurę obowiązującą przy sporządzaniu opracowań planistycznych. Wymienia się w niej w jakiej kolejności należy wykonywać kolejne czynności przy sporządzaniu projektu planu.

Planerisches Verfahren

Durch Vorschriften normierte Art und Weise der Erledigung einer Aufgabe. In der räumlichen Planung regelt das Gesetz über die Raumbewirtschaftung das detaillierte Verfahren, welches für die Aufstellung von Planwerken verbindlich ist.

▶ planowanie przestrzenne

▶ räumliche Planung

Prognoza skutków wpływu ustaleń planu na środowiska przyrodnicze

Pozbawione mocy normatywnej opracowanie wymagane przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego . Prognoza dotyczy takich zagadnień jak: ochrona zdrowia mieszkańców, zachowanie obiektów cennych przyrodniczo, ochrona różnorodności biologicznej i inne oraz zawiera: analizę stanu środowiska przyrodniczego i ocenę możliwych jego przekształceń pod wpływem realizacji postanowień planu , analizę ochrony zasobów naturalnych, w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej o obszarowo wyjątkowych walorach przyrodniczych, ocenę wpływu proponowanych rozwiązań na stan zdrowia ludności, ocenę ładu przestrzennego , ocenę układu

Prognose der Umweltwirkungen von Plänen

Im Rahmen der Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans notwendiges Dokument zur Prognose der Umweltwirkungen. Dieses Dokument ist ohne normative Wirkung und befasst sich mit folgenden Fragestellungen: Schutz der Gesundheit der Einwohner, Erhaltung wertvoller Naturschutzobjekte und Schutz der Biodiversität. Das Dokument umfasst die Analyse des Zustandes der natürlichen Umwelt und die Beurteilung potentieller Veränderungen nach Realisierung der Planfestsetzungen, ferner die Analyse des Schutzes der natürlichen Ressourcen, die Bewertung der Wirkungen der vorgeschlagenen planerischen Lösungen auf den Gesundheitszustand der Menschen, die Bewertung der

transportowego oraz inne oceny wynikające z przedmiotu ustaleń planu , dla którego jest sporządzana. Prognozę przygotowuje rzeczoznawca, posiadający wymagane prawem uprawnienia .

räumlichen Ordnung, die Bewertung des Verkehrssystems sowie andere Bewertungen, die aus dem Gegenstand der planerischen Festsetzungen resultieren. Das Dokument wird von einem Sachverständigen erstellt, der die gesetzlich geforderte Zulassung besitzt.

▶ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

▶ örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Program

Spis działań mających służyć realizacji zakładanych celów, w zakresie gospodarki przestrzennej i przyjętych celów polityki przestrzennej, również spis obiektów lub pomieszczeń służących określonym potrzebom użytkowym. W celu określenia uwarunkowań i kierunków polityki przestrzennej organy samorządu wojewódzkiego, a także organy administracji rządowej sporządzają programy odnoszące się do obszarów i zagadnień wynikających z potrzeb i celów podejmowanych działań. W programach zawierane są zadania służące ich realizacji. Również samorządy gminne mogą opracowywać i uchwalać własne programy gospodarcze, określające wieloletnie zadania inwestycyjne, finansowane w całości lub w części ze środków samorządowych. Programy rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, wpływających na przestrzenne zagospodarowanie kraju, zawierają zadania rządowe wpisywane do rejestrów tych zadań.

Programm

Verzeichnis von Tätigkeiten zur Realisierung der Ziele der Raumbewirtschaftung und der Raumentwicklungspolitik. Ebenfalls ein Verzeichnis von Objekten bzw. Gebäuden für definierte Nutzungen. Zur Festlegung der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumentwicklungspolitik stellen die Organe der Selbstverwaltung der Wojewodschaft sowie auch Organe der Regierungsverwaltung Programme für Gebiete und Fragestellungen auf, die aus den Bedarfen und Zielen der durchgeführten Aktivitäten resultieren. In den Programmen enthalten sind Aufgaben zu deren Realisierung. Gemeindliche Selbstverwaltungen können ebenfalls eigene Wirtschaftsprogramme erarbeiten und beschließen. Regierungsprogramme zur Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele, die Einfluss auf die Raumbewirtschaftung des Landes ausüben, beinhalten Regierungsaufgaben, die in das Verzeichnis aufgenommen werden.

▶ ponadlokalne cele publiczne
▶ studium uwarunkowań i kierunkow zagospodarowania przestrzennego gminy

▶ überörtliche öffentliche Ziele
▶ Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde

Projekt

Skonkretyzowana projekcja zamierzenia w postaci tekstu, lub rysunku, albo tekstu

Entwurf

Konkretisierte Projektion eines Vorhabens in textlicher und/oder zeichnerischer Form,

i rysunku. Projekt ustawy lub rozporządzenia, projekt planu, projekt strategii rozwoju lub projekt innego dokumentu przedkładanego celem zatwierdzenia lub uchwalenia przez właściwe władze. Dokumentacja techniczna budowlanego zamierzenia inwestycyjnego, sporządzona w celu uzyskania pozwolenia na budowę , nazywana jest projektem budowlanym. Projekt budowlany składa się z projektu zagospodarowania działki lub terenu, oraz projektu architektonicznobudowlanego oraz, stosownie do potrzeb, z oświadczeń właściwych instytucji o zapewnieniu możliwości korzystania z mediów miejskich (komunalnych), a także z wyników badań geologicznoinżynierskich oraz warunków geotechnicznych gruntu.

Entwurf eines Gesetzes oder einer Verordnung, Entwurf eines Plans, Entwurf einer Entwicklungsstrategie oder Entwurf eines anderen Dokuments, das der zuständigen Regierung zur Zustimmung bzw. Verabschiedung vorgelegt wird. Die technische Dokumentation eines baulichen Investitionsvorhabens zur Erlangung einer Baugenehmigung wird als Bauprojekt des Grundstücks bezeichnet.

Protest

Wystąpienie przeciw jakiemuś działaniu uważanemu za niesłuszne. Każdy, kto kwestionuje ustalenia przyjęte w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , może w trybie ustawowym wnieść protest. Protest wnosi się na piśmie. Zarząd gminy zobowiązany jest przyjąć oraz rozpatrzeć wniesione protesty, a następnie przedstawić, protesty nieuwzględniane w projekcie planu, radzie gminy w celu podjęcia uchwały o ostatecznym ich uwzględnieniu lub odrzuceniu. Odrzucenie protestu jest niezaskarżalne.

Widerspruch

Einspruch gegen ein als unrichtig erachtetes Handeln. Jedermann, der Festsetzungen des Entwurfs des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans in Frage stellt, kann im gesetzlichen Verfahren schriftlich einen Widerspruch einlegen. Der Vorstand der Gemeinde ist verpflichtet, die Einsprüche zu prüfen und die berücksichtigten Einwendungen dem Gemeinderat zur Entscheidung vorzulegen. Gegen die Ablehnung eines Widerspruches kann keine Klage erhoben werden.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► projekt
► wniosek do planu

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Entwurf
► Eingabe zum Plan

Przeznaczenie terenu

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym określa zakres oraz sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele i ustalania zasad

Flächenausweisung

Das Gesetz über die Raumbewirtschaftung definiert den Rahmen und die Art und Weise des Verfahrens zur Ausweisung von Flächen für definierte Ziele sowie der Festle-

ich zagospodarowania . Przeznaczenie terenu na określone cele ustalane jest w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego , który jest aktem prawa miejscowego i tym samym obowiązuje zarówno właścicieli i użytkowników terenów jak i władze samorządowe wszystkich szczebli oraz władze rządowe. Przeznaczenie terenów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ,w planie zagospodarowania przestrzennego województwa oraz w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju ma charakter postulatywny i może być urzeczywistnione wyłącznie poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego .

gung der Grundsätze ihrer Bewirtschaftung. Die Flächenausweisung für definierte Ziele erfolgt im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan, welcher ein lokaler Rechtsakt ist und damit sowohl die Eigentümer und Nutzer von Flächen als auch die Selbstverwaltungsorgane aller Ebenen sowie die Regierungsorgane bindet. Die Flächenausweisung in der Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung, im Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft sowie in der Konzeption der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes kann ausschließlich durch örtliche Raumbewirtschaftungspläne realisiert werden.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► użytkowanie terenu

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Flächennutzung

Rada gminy

Organ stanowiący i kontrolny gminy. Rozstrzyga o najważniejszych sprawach gminy, w szczególności: stanowi o kierunkach działania gminy, uchwala akty prawa miejscowego i budżet gminy oraz podejmuje uchwały w ważniejszych sprawach majątkowych. Obraduje na sesjach zwoływanych co najmniej raz na kwartał. Działa także za pośrednictwem komisji: stałych i doraźnych. Radzie przewodnicy wybierany z jej grona przewodniczący. Funkcji przewodniczącego rady nie można łączyć z funkcją członka zarządu.

Gemeinderat

Beschluss- und Kontrollorgan einer Gemeinde. Entscheidet über die wichtigsten Angelegenheiten der Gemeinde. Der Gemeinderat beschließt die Richtlinien des Handelns der Gemeinde, die Akte des Ortsrechts sowie den Gemeindehaushalt und fasst Beschlüsse in wichtigen Vermögensangelegenheiten.

Rada sołecka

Wybieralny organ doradczy i opiniodawczy sołtysa (p. Sołtys oraz Jednostki pomocnicze gminy)

Schultheißrat

Gewähltes Beratungs- und Gutachterorgan des Schultheißes.

Region

W planowaniu przestrzennym część ob-

Region

In der räumlichen Planung Teilgebiet des

szaru kraju wyodrębniająca się właściwościami geograficzno-przyrodniczymi, gospodarczo-społecznymi, bądź historyczno-kulturowymi. Region może być przedmiotem opracowań planistycznych. W Polsce planowanie regionalne było odnoszone do jednostek terytorialnych wynikających z podziału kraju na 49 województw oraz do obszarów większych wyznaczonych dla celów planistycznych, tzw. makroregionów. Makroregion obejmował kilka województw. Po zmianie podziału administracyjnego kraju w 1999r. i utworzeniu 16 dużych województw pojęcie makroregion nie występuje. Zakłada się, że plany zagospodarowania przestrzennego województw będą miały charakter planów regionalnych.

Landes, das sich durch geographisch-naturräumliche, sozio-ökonomische oder kulturhistorische Eigenheiten abgrenzt. Eine Region kann Gegenstand von Planwerken sein. Regionale Planung bezog sich in Polen auf die territorialen Einheiten, die aus der Aufteilung des Landes in 49 Wojewodschaften resultierten, sowie auf größere Gebiete, die für planerische Zwecke ausgewiesen wurden (s.g. Makroregionen). Eine Makroregion umfasste mehrere Wojewodschaften. Nach der Änderung der administrativen Aufteilung des Landes im Jahr 1999 und der Bildung von 16 großen Wojewodschaften wird der Begriff 'Makroregion' nicht mehr verwendet. Es ist davon auszugehen, dass die Raumbewirtschaftungspläne der Wojewodschaften den Charakter von regionalen Plänen aufweisen werden.

Rejestr

Wykaz, spis, lista. W planowaniu przestrzennym dokument formalny powszechnie dostępny, potwierdzający istnienie określonego prawa lub instytucji np. rejestr zabytków . Zadania rządowe i zadania samorządu wojewódzkiego , służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych , są wpisywane do właściwego rejestru lub wykazu.

► ponadlokalne cele publiczne

Verzeichnis

Die Aufgaben der Regierung und der Selbstverwaltung der Wojewodschaft, die zur Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele festgelegt sind, werden in einem entsprechenden Verzeichnis dokumentiert.

► überörtliche öffentliche Ziele

Rejon

Część regionu wyodrębniająca się szczególnymi właściwościami, często wynikającymi z koncepcji planistycznej, np. rejon wypoczynkowy, turystyczny, górniczy, fizjograficzny, urbanistyczny itp.

Teilraum

Räumliche Teileinheit, Bezirk bzw. Gebiet, abgegrenzt aufgrund spezifischer Eigenschaften, z.B. Erholungs-, Fremdenverkehrs-, Bergbaugebiet, verstädterte Gebiete.

Rezerwat przyrody

Obszar obejmujący zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy , określone gatunki roślin i zwie-

Naturschutzgebiet

Gebiet, das natürliche bzw. im wenig veränderten Zustand erhaltene Ökosysteme umfasst; bestimmte Pflanzen- und Tierarten

rząt, elementy przyrody nieożywianej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych. Uznanie określonego obszaru za rezerwat przyrody oznacza, że jest on objęty ochroną przyrody . Rezerwaty są stanowione decyzją właściwego ministra, w której określa się jego nazwę, położenie, szczególne cechy ochrony, ograniczenia, zakazy i nakazy przewidziane prawem oraz wskazuje organ sprawujący bezpośredni nadzór nad rezerwatem. Wokół rezerwatu może być utworzona otulina . Dla rezerwatu sporządza się plan ochrony , który zatwierdza właściwy minister.

► ochrona przyrody

sowie Elemente der unbelebten Natur, die aus wissenschaftlichen, naturschutzfachlichen, kulturellen oder landschaftlichen Gründen einen wesentlichen Wert aufweisen.

Um das Naturschutzgebiet kann eine Pufferzone ausgewiesen werden. Für das Naturschutzgebiet wird ein Schutzplan aufgestellt, der vom zuständigen Minister genehmigt werden muss.

► Naturschutz

Rysunek planu

Integralna część opracowania planistycznego, naniesiona na aktualną mapę sytuacyjno-wysokościową w skali odpowiadającej problematyce planu. Rysunek planu wykonywany jest przy użyciu oznaczeń, symboli graficznych, których treści wyjaśnione są w umieszczonej przy rysunku legendzie. Rysunek miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stanowi załącznik do uchwały rady gminy. Uchwała taka zawiera treści ustaleń planistycznych . Rysunek obowiązuje w takim zakresie w jakim został określony w tekście uchwały. Rysunek wykonuje się w technice zapewniającej możliwość jego publikacji w dzienniku urzędowym oraz sporządzenia z niego kopii. Zwyczajowo rysunek planu wykonuje się w wersji czarno-białej oraz kolorowej. Najczęściej stosowanymi skalami, w których przygotowywane są oryginały rysunków miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego to skale: 1:500, 1:1000 i 1:2000.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Zeichnerische Plandarstellung

Integraler Bestandteil eines Planwerkes. Die Planzeichnung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans ist eine Anlage des Beschlusses des Gemeinderates. Ein solcher Beschluss umfasst damit auch die Inhalte der planerisch-zeichnerischen Festsetzungen. Die Planzeichnung ist in dem Maße verbindlich, in welchem diese im Text der Beschlussfassung festgelegt ist. Die Planzeichnung wird in einer Technik erarbeitet, die ihre Publikation im Amtsblatt und auch als Kopie ermöglicht. Gewöhnlich wird die Planzeichnung in einer schwarz - weißen sowie einer farbigen Version angefertigt. Die am häufigsten angewandten Maßstäbe, in denen die Originalzeichnungen der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne erarbeitet werden, sind 1:500, 1:1000 und 1:2000.

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Samorządowe kolegium odwoławcze

Organ wyższego stopnia (II instancja) w sprawach odwołań od decyzji administracyjnych wydawanych przez wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) w zakresie zadań własnych gmin, oraz w sprawach odwołań od decyzji administracyjnych wydawanych przez starostę w zakresie zadań własnych powiatów i odwołań od decyzji administracyjnych wydawanych przez marszałków w zakresie zadań własnych samorządu województwa. Ostatnio organ II instancji także w sprawach zleconych samorządowi terytorialnemu, o ile przepisy prawa nie wskazują wyraźnie na inny organ (wojewodę).

Berufungskollegium der Selbstverwaltung

Zweite Instanz in Berufungsverfahren von Verwaltungsentscheidungen. Ortsvorsteher, Bürgermeister bzw. Stadtpräsident im Bereich der Eigenaufgaben der Gemeinden, Landrat im Bereich der Eigenaufgaben des Landkreises, Marschall im Rahmen der Eigenaufgaben der Selbstverwaltung der Wojewodschaft. Das Organ der zweiten Instanz ist zuständig in Angelegenheiten, die der territorialen Selbstverwaltung übertragen wurden, sofern Gesetzesvorschriften nicht eine andere Zuständigkeit festlegen.

Samorząd terytorialny

Wspólnota samorządowa ludzi oraz terytorium, które zamieszkują. Wyodrębniony ze struktury państwowej (osobowość prawna), powstały z mocy prawa związek lokalnego społeczeństwa, powołany do samodzielnego wykonywania zadań publicznych. W Polsce samorząd terytorialny funkcjonuje na szczeblu gminy, powiatu i województwa. Gminy dzielą się na miejskie (miasta) i wiejskie. Gmina miejska może obejmować terytorium miasta i jednocześnie okolicznych wsi.. Władze gminy noszą wówczas nazwę władz gminy i miasta. Powiaty dzielą się na ziemskie i grodzkie (miasta na prawach powiatu). Powiat ziemski obejmuje obszary kilku graniczących ze sobą gmin. Miastem na prawach powiatu (powiatem grodzkim) jest miasto liczące ponad 100 tys. mieszkańców, oraz każde miasto, które w wyniku reformy administracyjnej kraju utraciło 1 stycznia 1999r. status miasta wojewódzkiego. Województwo jako jednostka samorządu terytorialnego jest regionalną wspólnotą samorządową.

Territoriale Selbstverwaltung

Selbstverwaltungsgemeinschaft, ausgegliedert aus der Struktur der Regierungsverwaltung und kraft Gesetzes entstandener Verbund der lokalen Gemeinschaft legitimiert zu selbständiger Ausführung öffentlicher Aufgaben. Die territoriale Selbstverwaltung arbeitet auf der Ebene der Gemeinden, der Kreise und der Wojewodschaften. Die Gemeinden werden unterteilt in städtische (Städte) und dörfliche Gemeinden. Kreise werden differenziert in Landkreise und Stadtkreise (Städte mit Kreisrechten). Kreise umfassen Gebiete mehrerer aneinander grenzender Gemeinden. Stadtkreis (kreisfreie Stadt) ist eine Stadt, mit mehr als 100.000 Einwohnern, sowie jede Stadt, die aufgrund der Verwaltungsreform zum 01. Januar 1999 den Status einer Wojewodschaftsstadt verloren hat. Die Wojewodschaft als Einheit der territorialen Selbstverwaltung ist eine regionale Selbstverwaltungsgemeinschaft.

Obejmuje ona obszar od kilkunastu do kilkudziesięciu powiatów.

Sejmik województwa

Organ stanowiący i kontrolny województwa. Rozstrzyga o najważniejszych sprawach województwa, w tym: uchwala strategię rozwoju województwa i plan zagospodarowania przestrzennego województwa, stanowi akty prawa miejscowego oraz podejmuje uchwały w ważniejszych sprawach majątkowych województwa. Obraduje na sesjach zwoływanych co najmniej raz na kwartał. Działa także za pośrednictwem komisji stałych i doraźnych. Sejmikowi przewodnicy wybierany z jego grona przewodniczący. Funkcji przewodniczącego nie można łączyć z funkcją członka zarządu województwa.

Sejmik (Parlament) der Wojewodschaft

Beschluss- und Kontrollorgan der Wojewodschaft. Entscheidet über die wesentlichen Angelegenheiten der Wojewodschaft; verabschiedet die Entwicklungsstrategie und den Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft, beschließt Akte des Ortsrechts und fasst Beschlüsse in den wesentlichen Vermögensangelegenheiten der Wojewodschaft. Wird mindestens einmal in einem Vierteljahr einberufen, verfügt über feste oder temporäre Ausschüsse. Der Vorsitzende wird aus der Mitte seiner Mitglieder gewählt. Der Vorsitzende kann nicht zugleich Vorstandsmitglied der Wojewodschaft sein.

Scalanie gruntów

Łączenie nieruchomości gruntowych w większe całości w celu lepszego ich zagospodarowania . Scalenie gospodarstw rolnych miało na celu likwidację ich niekorzystnego rozdrobnienia i tworzenie gospodarstw terytorialnie bardziej zwartych. Dla potrzeb budowlanych scalenia nieruchomości są przeprowadzane w celu ponownego, bardziej funkcjonalnego ich podzielenia. Szczegółowe warunki scalania i podziału nieruchomości określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego . O przystąpieniu do tych działań decyduje rada gminy w drodze uchwały, określając granice scaleń. Scalenia jak i ponowne podziały są ujawniane w księdze wieczystej. Powierzchnie każdej nieruchomości objętej scalaniem i podziałem pomniejsza się proporcjonalnie o powierzchnię niezbędną do wydzielania działek gruntu pod nowe drogi lub

Zusammenlegung von Grundstücken (Umlegung, Flurbereinigung)

Zusammenführung von Bodenimmobilien zu größeren Einheiten zwecks besserer Bewirtschaftung. Die Zusammenlegung von landwirtschaftlichen Betrieben (Flurbereinigung) hat die Beseitigung ihrer ungünstigen Zersplitterung und die Schaffung von flächenmäßig größeren Betriebseinheiten zum Ziel. Für Bauzwecke wird die Zusammenlegung von Grundstücken (Umlegung) zwecks einer erneuten, besser funktionierenden Aufteilung durchgeführt. Die einzelnen Bedingungen der Zusammenlegung und der Aufteilung von Immobilien bestimmt der örtliche Raumbewirtschaftungsplan. Über die Aufnahme der erforderlichen Arbeiten beschließt der Gemeinderat, der auch die Grenzen der zusammenzulegenden Gebiete festlegt. Die Zusammenlegung wie auch die erneute Aufteilung werden in das Grundbuch eingetragen. Die Grundstücke werden bei Umlegung propor-

poszerzenia dróg istniejących. Działki gruntu wydzielone na te cele przechodzą z mocy prawa na własność gminy.

tional um die Flächen verkleinert, die für die Ausweisung neuer Straßen beziehungsweise für die Erweiterung bestehender Straßen erforderlich sind. Diese Flächen gehen kraft Gesetzes in Eigentum der Gemeinde über.

► działka budowlana
► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► obrót nieruchomościami gruntowymi

► Baugrundstück
► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Skutki finansowe uchwalenia planu

Uchwalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , może powodować, że korzystanie z nieruchomości lub ich części objętych jego ustaleniami w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone. Właściciele lub użytkownicy wieczyści nieruchomości w takich przypadkach mogą żądać od gminy odszkodowania za poniesioną rzeczywistą szkodę, albo wykupienia nieruchomości, lub jej części, albo zamiany nieruchomości na inną. Jeśli z takich możliwości nie skorzystają mogą żądać od gminy, zbywając nieruchomość, odszkodowania równego obniżonej wartości. Jeśli wartość nieruchomości wzrosła w związku z uchwaleniem lub zmianą planu, to właściciel lub użytkownik wieczysty zbywając nieruchomość ponosi na rzecz gminy jednorazową opłatę, określoną w stosunku procentowym od wzrostu wartości nieruchomości. Wysokość opłaty nie może być wyższa niż 30% wzrostu wartości nieruchomości. Wysokość stawki procentowej, służącej naliczeniu tej opłaty, ustala się w planie, a konkretyzuje w drodze decyzji administracyjnej.

Finanzielle Wirkungen eines Planbeschlusses

Der Beschluss des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans kann dazu führen, dass die Nutzung von Immobilien beziehungsweise –teilen aufgrund von Planfestsetzungen nicht mehr in der bisherigen Art und Weise möglich ist. Eigentümer beziehungsweise Nutzungsberechtigte von Immobilien können in solchen Fällen Entschädigungen für den tatsächlich erlittenen Schaden, den Aufkauf ihrer Immobilie bzw. eines Teils davon oder den Tausch ihrer Immobilie gegen eine andere geltend machen. Falls sich der Wert der Immobilie aufgrund der Planung erhöht hat, leistet der Eigentümer bzw. Nutzungsberechtigte beim Verkauf eine einmalige Zahlung, anteilsmäßig zur prozentualen Werterhöhung der Immobilie. Die Höhe der Zahlung darf nicht mehr als 30 % der Wertsteigerung betragen. Die Höhe des Prozentsatzes zur Bestimmung dieser Zahlung wird im Plan festgesetzt und auf dem Weg eines Verwaltungsaktes konkretisiert.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Sołectwo

► jednostka pomocnika gminy

Schultheißbezirk

► Verwaltungseinheit bzw. Untereinheit einer Gemeinde

Sporządzenie planu

Zespół czynności niezbędnych przy opracowaniu, opiniowaniu , uzgadnianiu i uchwalaniu planu. Procedury obowiązujące przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy , planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju są ustalane w ustawie o zagospodarowania przestrzennym. Sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ma ustawowo regulowaną, złożoną i czasochłonną procedurę .

Planaufstellung, Planerarbeitung

Gesamtheit der notwendigen Tätigkeiten zur Erarbeitung, Begutachtung, Abstimmung und Beschlussfassung eines Plans. Die Verfahren, die bei der Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans, der Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde, des Raumbewirtschaftungsplans der Wojewodschaft sowie der Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes angewandt werden, sind im Gesetz über die Raumbewirtschaftung festgelegt. Die Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans umfasst ein gesetzlich geregeltes, komplexes und zeitaufwendiges Verfahren.

► proceduar planistyczna
► uzgodnienie planu

► planerisches Verfahren
► Planabstimmung

Starosta

Przewodniczący zarządu powiatu . Organizuje pracę zarządu powiatu, kieruje bieżącymi sprawami powiatu i reprezentuje powiat na zewnątrz. Zwierzchnik służbowy pracowników starostwa i kierowników jednostek organizacyjnych powiatu. Zwierzchnik powiatowych służb, inspekcji i straży. Organ wydający decyzje administracyjne w pierwszej instancji w sprawach należących do właściwości powiatu. W razie zagrożenia interesu publicznego podejmuje niezbędne czynności za zarząd.

Landrat (Starost)

Vorsitzender des Vorstandes des Kreises. Organisiert die Arbeit des Vorstandes und des Kreises, leitet die laufenden Angelegenheiten des Kreises und repräsentiert den Kreis nach außen. Dienstvorgesetzter der Mitarbeiter des Landratsamtes und der Leiter der Organisationseinheiten des Kreises. Vorgesetzter der kreislichen Dienste, Inspektionen und der Gefahrenabwehr. Organ, das Verwaltungsentscheidungen der ersten Instanz in Angelegenheiten in der Zuständigkeit des Kreises erlässt. Im Falle der Gefährdung des öffentlichen Interesses unternimmt der Landrat die notwendigen Tätigkeiten in Vertretung des Vorstandes.

► samorzad terytorialny
► starostwo powiatowe
► zarząd powiatu

► territoriale Selbstverwaltung
► Landratsamt
► Vorstand des Kreises

Starostwo powiatowe

Aparat pomocniczy zarządu powiatu , działajacy w jego imieniu i z jego upoważnienia. Kierownikiem starostwa jest starosta. Starostwo wespół z powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami tworzą powiatową administrację zespoloną.

- ▶ samorząd terytorialny
- ▶ starosta
- ▶ zarząd powiatu

Landratsamt

Verwaltungsapparat des Vorstandes des Kreises, tätig in dessen Namen und mit dessen Bevollmächtigung. Leiter des Landratsamtes ist der Landrat. Gemeinsam mit den kreislichen Diensten, Inspektionen und der Gefahrenabwehr bildet das Landratsamt die allgemeine Kreisverwaltung.

- ▶ territoriale Selbstverwaltung
- ▶ Landrat (Starost)
- ▶ Vorstand des Kreises

Strategia rozwoju

Opracowanie o charakterze planistycznym, którego celem jest określenie sposobu realizacji wizji w warunkach stanu zdiagnozowanego. Strategia z założenia powinna być żywa, to znaczy zmienna. Podmiotami strategii są zarówno mieszkańcy, władze jak i przedsiębiorcy. Strategia odpowiada na pytania do jakiego stanu dążymy, w jakim czasie chcemy go uzyskać, jakie są możliwe warianty stanu i sposobów jego osiągania oraz jakimi dysponujemy na to środkami. W Polsce strategie rozwoju są sporządzane obowiązkowo na szczeblu kraju i województwa. Strategię rozwoju kraju przygotowuje Prezes Rządowego Centrum Studiów Strategicznych, a uchwala Sejm. Strategię rozwoju województwa przygotowuje zarząd województwa, a uchwala sejmik województwa. Niezależnie od tego Rząd opracowuje i uchwala własną strategię rozwoju regionalnego (wojewódzkiego).

Narodowa strategia rozwoju regionalnego określa uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo. Strategia województwa natomiast określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Strategie rozwoju mogą być również opracowywane na poziomie samorządu gminnego oraz powiatowego. Strategie mogą być

Entwicklungsstrategie

Planerische Arbeit zur Ermittlung von Art und Weise der Realisierung von Visionen auf der Grundlage der Rahmenbedingungen des diagnostizierten Zustandes. Vom Ansatz her sollte eine Strategie flexibel sein. Subjekte der Entwicklungsstrategie sind sowohl die Einwohner, die gewählten Vertreter mit den Behörden als auch Unternehmer. Die Entwicklungsstratege gibt Antwort auf die Fragen: Welchen Entwicklungszustand wollen wir erreichen, in welchem Zeitrahmen wollen wir diesen erlangen, welche Varianten des Zielzustandes und der Art und Weise zu dessen Erreichung sind möglich sowie welche Mittel haben wir dafür zur Verfügung? Entwicklungsstrategien werden in Polen obligatorisch auf den Ebenen des Landes und der Wojewodschaften angefertigt. Die Entwicklungsstrategie des Landes erarbeitet der Vorsitzende des Regierungszentrums für Strategische Studien, diese wird vom Sejm verabschiedet. Die Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft erarbeitet der Vorstand der Wojewodschaft, diese wird vom Sejmik der Wojewodschaft verabschiedet. Unabhängig davon erarbeitet und beschließt die Regierung eine eigene Strategie der Regionalentwicklung (Wojewodschaftsentwicklung).

Die nationale Strategie der Regio-

długofalowe, czyli sporządzane na 15-20 lat lub krótkookresowe, sporządzane na 5-10 lat.

nalentwicklung bestimmt die Voraussetzungen, Ziele und Richtungen der Förderung der regionalen Entwicklung durch den Staat. Die Strategie der Wojewodschaft wiederum definiert die Voraussetzungen, Ziele und Richtungen der Entwicklung der Wojewodschaft. Entwicklungsstrategien können auch auf der Ebene der Selbstverwaltungen der Gemeinden oder der Kreise erarbeitet werden. Strategien können langfristiger Art sein, d. h. für 15-20 Jahre, oder kurzfristiger Art sein, d.h. erarbeitet für fünf bis zehn Jahre.

Strefa

Obszar wydzielany, zwykle na granicy terytoriów o różnych charakterystykach lub z większego terytorium ze względu na jego zróżnicowanie, np. strefa przygraniczna, zewnętrzna, podmiejska, ale również strefa centralna, klimatyczna, ochronna. Obszar ograniczonego użytkowania ma charakter strefy ochronnej . W opracowaniach planistycznych można określać strefy ochrony konserwatorskiej, zróżnicowane stopniem intensywności tej ochrony, charakterem ochrony lub przedmiotem ochrony.

Zone

Gebiet abgegrenzt durch Flächen unterschiedlicher Eigenschaften bzw. aus einem größeren Territorium aufgrund dessen innerer Differenzierung; z. B. grenznahe Zone, äußere Zone, stadtnahe Zone, zentrale Zone, Schutzzone. Ein Gebiet mit Nutzungseinschränkungen hat die Eigenschaft einer Schutzzone, diese können nach dem Intensitätsgrad des Schutzes, dem Schutzcharakter oder dem Schutzgegenstand differenziert werden.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Opracowanie planistyczne określające politykę przestrzenną gminy. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające, w szczególności z: dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu , występowaniu obiektów i terenów chronionych, stanu funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, prawa własności gruntów, jakości życia mieszkańców, zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych . W studium określa się, w szczególności: walory i zagrożenia śro-

Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde

Das die gemeindliche Raumentwicklungspolitik bestimmende Planwerk. In der Studie werden berücksichtigt: Rahmenbedingungen, die insbesondere aus der bisherigen Flächennutzung, der Bewirtschaftung und der Erschließung des Gebiets, dem Vorkommen von geschützten Objekten und Flächen, dem funktionalen Zustand der natürlichen und der menschlichen Umwelt, den Eigentumsverhältnissen, den Lebensbedingungen der Bewohner sowie den Aufgaben zur Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele resultieren. In der Studie

dowiskowe, formy ochronne , obszary zabudowane , wyłączone z zabudowy i przewidziane do zabudowy z rozróżnieniem ich cech funkcjonalnych i postulowanych działań przekształceniowych, stan i kierunki rozwoju infrastruktury usługowej i technicznej, obszary dla których mają być sporządzane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz obszary przewidywane do realizacji zadań i programów ponadlokalnych.

Studium nie jest aktem prawa miejscowego i nie stanowi podstawy wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu .

▶ kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy
▶ ponadlokalne cele publiczne

werden insbesondere bestimmt: Umweltgüte und deren Gefährdung, Schutzformen, bebaute Gebiete, von der Bebauung ausgeschlossene Gebiete, die für die Bebauung vorgesehenen Gebiete, Zustand und Entwicklungsperspektiven der Dienstleistungen und der technischen Infrastruktur, Gebiete, für welche örtliche Raumbewirtschaftungspläne erarbeitet werden sollen, sowie Gebiete, die zur Realisierung überörtlicher Aufgaben und Programme vorgesehen sind. Die Studie ist kein Akt des Ortsrechts und bildet keine Grundlage für Entscheidungen über die Voraussetzungen der Bebauung und der Bewirtschaftung von Flächen.

▶ Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde
▶ überörtliche öffentliche Ziele

Średniowysoki budynek

Budynek o wysokości od 12 m do 25 m nad poziomem terenu lub budynek mieszkalny o wysokości od 5 do 9 kondygnacji włącznie.

▶ budynek

Mittelhohes Gebäude / Gebäude mittlerer Höhe

Gebäude mit einer Höhe zwischen 12 und 25 m über der Erdoberfläche oder Wohngebäude mit fünf bis einschließlich neun Geschossen.

▶ Gebäude

Śródmieście

Historycznie wyodrębniający się obszar , usytuowany w środku układu komunikacyjnego, charakteryzujący się intensywną, zwartą i wielofunkcyjną zabudową , z wyraźną przewagą usług . Jest ono zazwyczaj dużym skupiskiem miejsc pracy.

▶ centrum miasta

Innenstadt

Historisch abgegrenztes Gebiet, im Zentrum eines Verkehrssystems, gekennzeichnet durch eine intensive, geschlossene und multifunktionale Bebauung mit deutlichem Übergewicht an Dienstleistungen. Gewöhnlich starke Anhäufung von Arbeitsplätzen.

▶ Stadtzentrum

Tekst planu

Treść uchwały rady gminy, zawierająca ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego . Integralną częścią planu jest rysunek planu . Tekst planu dzieli się na rozdziały i paragrafy po-

Erläuterungsbericht zum Plan

Inhalt des Beschlusses des Gemeinderates, der die Festsetzungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans enthält. Integraler Bestandteil des Plans ist die Planzeichnung. Der Textteil weist allgemeine bis hin zu de-

rządkujące jego układ, poczynając od ustaleń ogólnych ku ustaleniom bardziej szczegółowym i porządkowym.

taillierten Festsetzungen auf.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► rysunek planu

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► zeichnerische Plandarstellung

Transgraniczne planowanie

Planowanie przestrzenne obszarów granicznych o różnym zasięgu terytorialnym, prowadzone przy współpracy organów planowania zainteresowanych krajów w skali ponadregionalnej, regionalnej i miejscowej. Celem takiego planowania jest osiąganie zadawalających obie strony rozwiązań problemów ponadgranicznych, dotyczących powiązań funkcjonalnych, ochrony i kształtowania środowiska, życia ludności itp. Współpraca obejmuje najczęściej: wymianę informacji o stanie zagospodarowania oraz zamierzeniach co do jego zmian, konsultacje i wzajemną pomoc w rozwiązywaniu takich zagadnień jak transport, energetyka, warunki sanitarne i inne, a także wzajemne przekazywanie zakończonych opracowań planistycznych. Podstawą współpracy są dwustronne umowy organów państwowych lub samorządowych.

► planowanie przestrzenne
► zagospodarowanie

Grenzüberschreitende Planung

Räumliche Planung der Grenzgebiete unterschiedlicher räumlicher Ausdehnung, die von Planungsorganen der beteiligten Staaten auf überregionaler, regionaler und örtlicher Ebene gemeinsam durchgeführt wird. Ziel einer solchen Planung ist es, zufriedenstellende Lösungen für grenzüberschreitende Probleme zu finden, die die funktionalen Verflechtungen, den Schutz und die Gestaltung der Umwelt, die Lebensbedingungen der Bevölkerung usw. betreffen. Die Zusammenarbeit umfasst überwiegend den Informationsaustausch über den Zustand der Bewirtschaftung sowie die Planungen und Vorhaben zur Veränderung dieses Zustandes; Konsultationen und gegenseitige Hilfe bei Problemlösungen bezüglich Verkehr, Energie usw. als auch die gegenseitige Übergabe fertiggestellter Pläne. Grundlage der Zusammenarbeit sind bilaterale Vereinbarungen der staatlichen oder der Selbstverwaltungsorgane.

► räumliche Planung
► Bewirtschaftung

Ugoda administracyjna

Zgodne pisemne oświadczenie woli stron wyrażone w sprawie, w której toczy się postępowanie przed organem administracji publicznej, zatwierdzane przez ten organ. Wywiera takie same skutki prawne, jak decyzja w toku postępowania administracyjnego. Warunki dopuszczalności ugody i procedura jej zawarcia normo-

Vergleich im Verwaltungsverfahren

Übereinstimmende schriftliche Willenserklärung von Parteien in einem Verfahren, das vor einem Organ der öffentlichen Verwaltung anhängig ist. Der Vergleich wird durch das Verwaltungsorgan bestätigt. Die Voraussetzungen der Zulässigkeit eines Vergleichs und das Verfahren werden durch die Vorschriften des Verwaltungsverfahrensgesetzes geregelt.

wane są przez przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Układ osadniczy

Wyznaczony terytorialnie zespół jednostek osadniczych powiązanych funkcjonalnie urządzeniami obsługi, miejscami pracy, zamieszkania i wypoczynku. Układy osadnicze w skali regionów lub kraju tworzą sieć osadniczą.

► osadnictwo
► osiedle

Siedlungsstruktur

Räumlich definierter Komplex von Siedlungseinheiten, funktionell verbunden durch Dienstleistungseinrichtungen, Arbeitsplätze, Wohn- und Erholungsanlagen bzw. -einrichtungen. Siedlungsstrukturen im Maßstab einer Region oder eines Staates bilden das Siedlungsnetz.

► Siedlungswesen
► Siedlung

Uprawnienia zawodowe

Potwierdzenie przez właściwe władze posiadanych kompetencji zawodowych, upoważniające do samodzielnego wykonywania określonych czynności. W Polsce uprawnienia są wymagane przy wykonywaniu samodzielnych funkcji w budownictwie i projektowaniu, w planowaniu przestrzennym , przy sporządzaniu ocen i prognoz dotyczących środowiska przyrodniczego, prac geodezyjnych i innych.

► budownictwo
► planowanie przestrzenne

Berufliche Zulassung

Bestätigung der fachlichen Kompetenzen, die zur selbständigen Ausübung definierter Tätigkeiten durch die zuständigen Behörden berechtigen. In Polen sind Zulassungen notwendig bei der Ausführung selbständiger Funktionen im Bauwesen und im Entwurf, in der räumlichen Planung, bei der Erarbeitung von Prüfungen und Prognosen, die die natürliche Umwelt betreffen, für Vermessungsarbeiten u.a.

► Bauwesen/Bautätigkeit
► räumliche Planung

Urbanista

Osoba prowadząca badania i studia, opracowująca programy i projekty planów budowy, rozbudowy i modernizacji miast ich części oraz innych jednostek sieci osadniczej, wykonująca nadzór nad realizacją planów zagospodarowania przestrzennego.

► urbanistyka

Urbanist

Person, die Untersuchungen und Studien durchführt, Programme und Entwürfe erstellt für Baupläne, den Ausbau und die Modernisierung von Städten, Stadtteilen sowie anderer Einheiten des Siedlungsnetzes sowie die Aufsicht über die Realisierung der Raumbewirtschaftungspläne ausübt.

► Urbanistik

Urbanistyka

Nauka o budowie miast i osiedli oraz wszystkich problemach związanych z ich planowanym urządzaniem i zorganizowaniem pod względem technicznym, kulturowym i gospodarczym.

► urbanista

Urbanistik

Lehre vom Bau von Städten und Siedlungen mit allen Problemen, die mit deren geplanter Errichtung und Organisation unter technischen, kulturellen und wirtschaftlichen Aspekten verbunden sind.

► Urbanist

Urbanizacja

Proces kształtowania się miejskich układów osadniczych mogących tworzyć różne formy strukturalne związane z miejskim stylem życia. Przyczyny urbanizacji wynikają ze stałego rozwoju cywilizacji miejskich oraz przyrostu liczby ludności miejskiej. Przejawia się w postaci rozwoju terytorialnego i ludnościowego miast istniejących w formie powstawania stref zabudowy nierolniczej na obszarach aglomeracji i komunikacji miejskich, a także przez powstawanie nowych miast i osiedli .

► osadnictwo
► układ osadniczy

Urbanisierung

Prozess der Gestaltung städtischer Siedlungssysteme, die verschiedene strukturelle Formen - verbunden mit städtischen Lebensstilen bilden können. Ursachen der Urbanisierung resultieren aus der beständigen Entwicklung städtischer Gesellschaften sowie dem Zuwachs an städtischer Bevölkerung. Urbanisierung zeigt sich in Gestalt der flächenhaften und demographischen Entwicklung existierender Städte, in Form der Entstehung von Baugebieten bzw. bebauten Zonen mit nicht landwirtschaftlichem Charakter und in Form des öffentlichen Verkehrs sowie auch durch die Entstehung neuer Städte und Siedlungen.

► Siedlungswesen
► Siedlungsstruktur

Urząd gminy

Aparat pomocniczy zarządu gminy (p), działający w jego imieniu, z jego, upoważnienia. Kierownikiem urzędu jest wójt , burmistrz lub prezydent miasta . W skład urzędu wchodzą m.in. sekretarz i skarbnik gminy.

► burmistrz
► samorząd terytorialny wójt
► zarząd gminy

Gemeindeverwaltung (Amt)

Apparat zur Unterstützung des Vorstandes der Gemeinde, handelnd in dessen Namen und mit dessen Vollmacht. Leiter der Verwaltung ist der Dorfvorsteher, der Bürgermeister bzw. der Stadtpräsident. Mitglieder der Verwaltung sind unter anderem der Leitende Verwaltungsangestellte (Gemeindesekretär) und der Gemeindekämmerer.

► Bürgermeister
► territoriale Selbstverwaltung
► Dorfvorsteher, Gemeindevorsteher, Vorstand der Gemeinde

Urząd marszałkowski

Aparat pomocniczy zarządu województwa , działający w jego imieniu i z jego upoważnienia. Kierownikiem urzędu marszałkowskiego jest marszałek województwa.

▶ marszałek województwa
▶ samorząd terytorialny
▶ zarząd województwa

Marschallamt

Apparat zur Unterstützung des Vorstandes der Wojewodschaft, tätig in dessen Namen und mit dessen Vollmacht. Leiter der Verwaltung des Marschallamtes ist der Marschall der Wojewodschaft.

▶ Marschall der Wojewodschaft
▶ territoriale Selbstverwaltung
▶ Vorstand der Wojewodschaft

Urząd wojewódzki

Aparat pomocniczy wojewody o zadaniach określonych w statucie urzędu nadawanym przez wojewodę. Szczegółową organizację i tryb pracy urzędu określa regulamin ustalony przez wojewodę w drodze zarządzenia.

▶ wojewoda

Wojewodschaftsverwaltung

Apparat zur Unterstützung des Wojewoden bei Aufgaben, die im Statut der Verwaltung, welche durch den Wojewoden erlassen wird, definiert werden. Die detaillierte Organisation und die Arbeitsweise der Wojewodschaftsverwaltung regelt die Geschäftsordnung, die durch den Wojewoden als Verordnung festgelegt ist.

▶ Wojewode

Ustalenia planistyczne

Rozstrzygnięcia, warunki , zasady i standardy określone w tekście i odniesione do rysunku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego stanowiącego treść uchwały rady gminy. Obowiązują jako akty prawa miejscowego osoby prawne i fizyczne, działające na obszarze gminy. Są podstawą wydawania decyzji administracyjnych, w szczególności warunków zabudowy i zagospodarowania terenu .

▶ miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Planerische Festsetzungen

Entscheidungen, Bedingungen, Grundsätze und Standards textlich und zeichnerisch im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan festgelegt, der durch den Gemeinderat beschlossen wird.

▶ örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Uwarunkowania rozwoju

Uzależnienie rozwoju od takich czynników jak: stan zagospodarowania przestrzennego, konieczność zastosowania ochrony uznanych wartości, zachodzące

Entwicklungsvoraussetzungen

Abhängigkeit der Entwicklung von Faktoren wie: Zustand der räumlichen Bewirtschaftung, Notwendigkeit der Unterschutzstellung, anerkannte Werte, Eigentumsver-

procesy społeczne, gospodarcze i kulturowe, stany własnościowe, potrzeby i preferencje ludności w zakresie warunków życia, możliwości realizacji celów publicznych lokalnych i ponadlokalnych oraz inne mające wpływ na rozwój. Realizacja celów polityki przestrzennej samorządu terytorialnego i administracji rządowej jest warunkowana wyżej wymienionymi czynnikami. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia uwarunkowania, uzależniając od nich kierunki zagospodarowania przestrzennego.

► cel publiczny
► zagospodarowanie

hältnisse, Bedarf und Präferenzen der Bevölkerung in ihren Lebensbedingungen, Möglichkeit der Realisierung öffentlicher Ziele auf örtlichem und überörtlichem Niveau sowie anderer, die Einfluss auf die Entwicklung ausüben. Die Realisierung der Ziele der Raumentwicklungspolitik für territoriale Selbstverwaltungen und die Regierungsverwaltung ist von den obengenannten Faktoren abhängig. Die Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der räumlichen Bewirtschaftung der Gemeinde berücksichtigt die Entwicklungsvoraussetzungen, indem sie von ihnen die Entwicklungsperspektiven der Raumbewirtschaftung abhängig macht.

► öffentliches Ziel
► Bewirtschaftung

Uzgodnienie planu

Czynność formalno-prawna dokonywana w czasie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , niezbędna do jego uchwalenia. Do uzgodnień planu upoważnione są, stosownie do jego zakresu, organy wyposażone w takie właściwości na podstawie przepisów szczególnych: wojewoda w zakresie zgodności planu z zadaniami rządowymi wpisanymi do rejestru samorządowe województwa w zakresie zgodności planu z samorządowymi zadaniami wpisanymi do odpowiedniego rejestru, zarządy gmin sąsiednich, gdy obszar planu przylega do granicy gminy lub narusza interes prawny gminy, zarząd miasta jeśli plan sporządzony jest przez gminę położoną na terytorium obowiązkowego związku gmin w zakresie zgodności z planem zagospodarowania miasta , właściwymi terytorialnie organami wojskowymi, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa w zakresie ich właściwości, dyrektorem właściwego urzędu morskiego w zakresie zagospodarowania pasa technicznego, ochronnego oraz morskich

Planabstimmung

Formal-rechtlicher Vorgang im Rahmen der Aufstellung des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans, notwendig für die Beschlussfassung. Zur Planabstimmung befugt sind, entsprechend ihrem Kompetenzbereich, Organe, die diese Kompetenzen auf Grundlage besonderer Vorschriften erhalten haben: der Wojewode im Bereich der Übereinstimmung des Plans mit den Regierungsaufgaben, die in das entsprechende Verzeichnis eingetragen sind; die Wojewodschaftsselbstverwaltung im Bereich der Übereinstimmung des Plans mit den Aufgaben der Selbstverwaltung, die in das entsprechende Register eingetragen sind; die Vorstände von Nachbargemeinden, wenn das Plangebiet an ihre Gemeinde angrenzt oder der Plan das rechtliche Interesse ihrer Gemeinde berührt; der Vorstand der Stadt hinsichtlich der Übereinstimmung mit dem Raumbewirtschaftungsplan der Stadt sowie die von der Planung berührten staatlichen Organe (z.B. Wehrbereichsverwaltung, Straßenverwaltung).

portów i przystani oraz z właściwym zarządem dróg, jeśli sposób zagospodarowania gruntów przyległych do pasa drogowego lub zmiana tego sposobu może mieć wpływ na ruch drogowy lub samą drogę .

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► sporządzenie planu

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Planaufstellung, Planerarbeitung

Użyteczność publiczna

Bieżące i nieprzerwane zaspakajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych za pośrednictwem obiektów lub urządzeń tym celom służących. Użyteczność publiczna jest ustawowym zadaniem jednostek samorządu terytorialnego i administracji rządowej. Instytucje zarządzające obiektami użyteczności publicznej muszą mieć zapewnione środki na ich funkcjonowanie i rozwój w budżetach samorządowych lub budżecie państwa.

Gemeinnützigkeit, Gemeinbedarf

Kontinuierliche Befriedigung von Bedürfnissen der Bevölkerung nach allgemein zugänglichen Dienstleistungen durch entsprechende Einrichtungen. Gemeinnützigkeit ist eine gesetzliche Aufgabe der Einheiten der territorialen Selbstverwaltung und der Regierungsverwaltung. Institutionen, welche die Einrichtungen des Gemeinbedarfs verwalten, bedürfen entsprechender Finanzmittel in den Haushalten der Selbstverwaltungen bzw. des Staates.

Użytkowanie terenu

Rodzaj działalności prowadzonej na określonej nieruchomości gruntowej. Użytkowanie to może mieć charakter trwały lub czasowy. Terenom, wyodrębnionym w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego , przypisuje się określone przeznaczenie, które musi być zgodne ze sposobem ich użytkowania . Tereny (p) którym plan ustalił inne przeznaczenie niż istniejące, mogą być wykorzystywane, tj. użytkowane , w sposób dotychczasowy do czasu ich zagospodarowania zgodnego z planem, chyba że w planie ustalono zasady ich tymczasowego zagospodarowania. Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kształtują bowiem, wraz z innymi przepisami prawa, sposób wykonywania prawa własności nieruchomości.

Flächennutzung

Art der auf einer bestimmten Bodenimmobilie durchgeführten Tätigkeit bzw. Nutzung. Die Nutzung kann einen dauerhaften oder temporären Charakter aufweisen. Den im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan abgegrenzten Flächen wird eine definierte Nutzung zugewiesen, die mit der Art und Weise ihrer Anforderungen übereinstimmen muss. Flächen, für die der Plan eine andere als die bestehende Nutzung vorsieht, können auf die bisherige Art und Weise bis zum Eintritt der im Plan vorgesehenen Nutzung genutzt werden, es sei denn, im Plan wurden Grundsätze ihrer temporären Bewirtschaftung festgesetzt. Die Festsetzungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans bestimmen also zusammen mit anderen Rechtsvorschriften die Art und Weise der Eigentumsnutzung.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► przeznaczenie terenu

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Flächenausweisung

Wartość nieruchomości

Wycena ekonomiczna dokonywana przez podmioty posiadające uprawnienia zawodowe w zakresie szacowania nieruchomości (rzeczoznawców majątkowych). W jej wyniku dokonuje się:

- określenia wartości rynkowej, dla nieruchomości które są lub mogą być przedmiotem obrotu,
- określenia wartości odtworzeniowej, dla nieruchomości, które nie są lub nie mogą być przedmiotem obrotu rynkowego lub, dla których wymagają tego przepisy
- ustalenia wartości katastralnej, w związku z podatkiem od nieruchomości.

Zasady wyceny nieruchomości stosuje się obecnie do wszystkich nieruchomości, bez względu na rodzaj, przeznaczenie w planie miejscowym, a także podmiot własności.

► obrót nieruchomościami gruntowymi

Immobilienwert, Wertermittlung von Immobilien

Wirtschaftliche Schätzungen von Immobilien durch Personen mit entsprechender Zulassung (Vermögenssachverständige). Im Rahmen der Wertermittlung werden durchgeführt:

- Ermittlung des Verkehrswertes von Immobilien, die Handelsobjekte sind oder zu solchen werden können,
- Ermittlung des Wiederherstellungswertes von Immobilien, die nicht Handelsobjekte sind bzw. nicht zu solchen werden können, bzw. für Immobilien, für welche die Ermittlung gesetzlich vorgeschrieben ist,
- Festsetzung eines Katasterwertes im Zusammenhang mit der Immobiliensteuer.

Die Grundsätze der Wertermittlung werden gegenwärtig auf alle Immobilien angewandt, unabhängig von ihrer Art, der Ausweisung im Ortsplan und von Eigentumsfragen.

► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Warunek dotyczący zagospodarowania lub zabudowy

W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego , w zależności od potrzeb, można określić lokalne warunki kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu oraz warunki podziału na działki budowlane . Warunek taki rozumiany jest jako zastrzeżenie, od spełnienia którego zależy możliwość dokonania zmian w zagospodarowaniu , zabudowie lub podziale danej nieruchomo-

Planerische bzw. bauliche Maßgabe/Auflage

In den Festsetzungen der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne können in Abhängigkeit vom Bedarf örtliche Auflagen zur Gestaltung der Bebauung und der Flächenbewirtschaftung sowie Maßgaben der Teilung von Flächen zu Baugrundstücken erteilt werden. Eine solche Auflage ist als ein Vorbehalt zu verstehen, von deren Erfüllung die Möglichkeit der Änderungen der Bewirtschaftung und der Bebauung bzw.

ści gruntowej. Warunki mogą być ustalone jako konieczność utrzymania narzuconej planem linii zabudowy , jej gabarytów lub zakazu wznoszenia, respektowania linii podziałów własnościowych, ochrony istniejących wartości lub zasobów przyrody itp.

der Aufteilung der Immobilie abhängt. Eine Auflage kann eine festgesetzte Norm sein, z. B. eine im Plan festgesetzte Baulinie oder der Schutz der bestehenden Umweltqualität etc.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Warunki zabudowy i zagospodarowani terenu

Decyzja administracyjna wójta, burmistrza lub prezydenta miasta wydana na wniosek osoby lub instytucji zamierzającej dokonać trwałych zmian w przeznaczeniu, zagospodarowaniu lub zabudowie terenu . Warunki poprzedzają pozwolenie na budowę . W przypadku braku planu miejscowego warunki wydaje się w trybie rozprawy administracyjnej, a ich treść przygotowuje osoba posiadająca uprawnienia urbanistyczne. Decyzja o warunkach wydawana jest po wymaganych prawem uzgodnieniach . Decyzja określa rodzaj inwestycji, warunki wynikające z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego , warunki wynikające z przepisów szczególnych, warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej, wymagania dotyczące ochrony interesów osób trzecich, linie rozgraniczające teren inwestycji wyznaczone na mapie oraz okres ważności decyzji.

Dla tego samego terenu decyzję o warunkach można wydać więcej niż jednemu wnioskodawcy. Ustawa określa przypadki w jakich można odmówić ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► przeznaczenie terenu
► użytkowanie terenu

Bedingungen für die Bebauung und Bewirtschaftung von Flächen

Verwaltungsentscheidung des Gemeindevorstehers, Bürgermeisters bzw. Stadtpräsidenten, aufgrund eines entsprechenden Antrags einer Person bzw. einer Institution, die eine dauerhafte Veränderung in der Flächennutzung, Bewirtschaftung oder Bebauung einer Fläche auszuführen beabsichtigt. Diese Entscheidung enthält Bedingungen und geht der Baugenehmigung voraus. Im Fall des Fehlens eines Ortsplans werden die Bedingungen auf dem Verwaltungs-(verhandlungs)weg festgelegt. Die Entscheidung bestimmt die Art der Investition sowie die Bedingungen, die aus dem örtlichen Raumbewirtschaftungsplan und aus entsprechenden Vorschriften resultieren.

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Flächenausweisung
► Flächennutzung

Wniosek do planu

Propozycja składana do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego zarówno przed jak i po ogłoszeniu lub zawiadomieniu o uchwale rady gminy o przystąpieniem do sporządzania planu. Osoby, których wnioski nie zostały uwzględnione w projekcie planu muszą zostać o tym pisemnie zawiadomione przez zarząd gminy, łącznie z uzasadnieniem odmowy uwzględnienia w planie ich wniosków.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► protest
► sporządzenie planu

Eingabe zum Plan

Bedenken und Anregungen gegenüber dem Entwurf eines örtlichen Raumbewirtschaftungsplans. Personen, deren Eingaben im Entwurf nicht berücksichtigt wurden, müssen darüber schriftlich durch den Gemeinderat benachrichtigt werden, einschließlich der Begründung der Ablehnung ihrer Eingaben zum Plan.

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Widerspruch
► Planaufstellung, Planerarbeitung

Wojewoda

Organ administracji rządowej w województwie. Przedstawiciel Rady Ministrów w terenie. Zwierzchnik zespolonej administracji rządowej i koordynator działań administracji niezespolonej (np. skarbowej) w województwie. Nadto reprezentant Skarbu Państwa oraz organ nadzoru nad samorządem terytorialnym. Wojewodę powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

► urząd wojewódzki

Wojewode

Organ der Regierungsverwaltung und Repräsentant des Kabinetts in der Wojewodschaft. Dienstvorgesetzter der allgemeinen Regierungsverwaltung und Koordinator der Tätigkeiten der Fachverwaltung, zum Beispiel der Finanzverwaltung, in der Wojewodschaft, darüber hinaus Repräsentant des Staatshaushaltes sowie Aufsichtsorgan über die territoriale Selbstverwaltung. Der Wojewode wird be- und abberufen durch den Ministerpräsidenten auf Antrag des für die öffentliche Verwaltung zuständigen Ministers.

► Wojewodschaftsverwaltung

Województwo samorządowe

► samorząd terytorialny

Selbstverwaltung der Wojewodschaft

► Territoriale Selbstverwaltung

Wójt

Przewodniczący zarządu gminy wiejskiej z zadaniami i uprawnieniami kształtowanymi na wzór burmistrza .

► burmistrz

Dorfvorsteher, Gemeindevorsteher

Vorsitzender des Vorstandes einer Dorfgemeinde mit Aufgaben und Befugnissen ähnlich denen des Bürgermeisters.

► Bürgermeister

► zarząd gminy

► Vorstand der Gemeinde

Wspieranie rozwoju regionalnego

Terytorialnie ukierunkowany zespół działań Rady Ministrów i innych organów administracji rządowej, na rzecz trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska, prowadzonych we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi.

Förderung der Regionalentwicklung

Regional ausgerichteter Komplex von Tätigkeiten des Kabinetts und anderer Organe der Regierungsverwaltung zur dauerhaften sozio-ökonomischen Entwicklung und zum Umweltschutz, durchgeführt in Zusammenarbeit mit Einheiten der territorialen Selbstverwaltung sowie mit Sozial- und Wirtschaftspartnern.

Wyłożenie projektu planu do publicznego wglądu

Zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego podlega wyłożeniu, na okres co najmniej 21 dni, do publicznego wglądu. O terminie wyłożenia planu zawiadamia się mieszkańców gmin obwieszczeniem, ogłoszeniem, a oddzielnie pismem osoby wyszczególnione w ustawie. Projekt planu wykłada się łącznie z prognozą skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze . W czasie wyłożenia zapewnia się informacje o wyłożonym planie i umożliwia uzyskanie, za zwrotem kosztów, jego wypisów, wyrysów lub kopii. W czasie wyłożenia planu, a także przez następne 14 dni, przyjmowane są protesty i zarzuty , kierowane do wykładanego planu.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
► protest
► sporządzenie planu

Planauslegung zur öffentlichen Einsichtnahme

Gemäß Gesetz über die Raumbewirtschaftung muß der örtliche Raumbewirtschaftungsplan für einen Zeitraum von mindestens 21 Tagen zur öffentlichen Einsichtnahme ausgelegt werden. Über den Auslegungszeitraum werden die Einwohner der Gemeinde durch Bekanntmachung sowie weitere Personen, die im Gesetz benannt sind, schriftlich benachrichtigt. Ausgelegt wird der Planentwurf einschließlich der zugehörigen Prognose der Umweltwirkungen. Im Auslegungszeitraum werden Informationen und Erläuterungen über den ausgelegten Plan zur Verfügung gestellt; gegen Kostenerstattung auch Abschriften oder Kopien. Im Auslegungszeitraum sowie auch während der darauffolgenden 14 Tage werden Widersprüche und Einwendungen zum ausgelegten Plan entgegengenommen.

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan
► Widerspruch
► Planaufstellung, Planerarbeitung

Wysoki budynek

Budynek o wysokości od 25m do 55m nad poziomem terenu.

► budynek

Hohes Gebäude

Gebäude mit einer Höhe zwischen 25 und 55 m über der Erdoberfläche.

► Gebäude

Wysokościowy budynek

Budynek o wysokości powyżej 55m nad poziomem terenu.

▶ budynek

Hochhaus

Gebäude mit einer Höhe von über 55 m über der Erdoberfläche.

▶ Gebäude

Wywłaszczenie nieruchomości

Pozbawienie lub ograniczenie, w drodze decyzji, prawa własności, prawa użytkowania wieczystego lub innego prawa rzeczowego na nieruchomości. Wywłaszczenie nieruchomości może być dokonane, jeżeli cele publiczne nie mogą być zrealizowane w inny sposób niż przez pozbawienie albo ograniczenie praw do nieruchomości, a prawa te nie mogły być nabyte w drodze umowy. Wywłaszczenie własności nieruchomości lub innego prawa następuje za odszkodowaniem, na rzecz osoby wywłaszczanej, odpowiadającym wartości wywłaszczanej nieruchomości lub wartości tego prawa. Nieruchomość może być wywłaszczona tylko na rzecz Skarbu Państwa albo na rzecz jednostki samorządu terytorialnego. Organem właściwym w sprawach wywłaszczania jest wojewoda. Wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego na rzecz Skarbu Państw następuje z urzędu, a na rzecz jednostki samorządu terytorialnego – na wniosek jej zarządu. Ostateczna decyzja o wywłaszczeniu nieruchomości stanowi podstawę do dokonania wpisu w księdze wieczystej. Wpisu dokonuje się na wniosek starosty lub na wniosek zarządu jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli nieruchomość została wywłaszczona na rzecz tej jednostki. Wywłaszczenie własności nieruchomości lub innego prawa następuje za odszkodowaniem na rzecz osoby wywłaszczonej odpowiadającym wartości wywłaszczonej nieruchomości lub wartości tego prawa. Wysokość odszkodowania ustala się według stanu wywłaszczonej nieruchomości

Enteignung von Immobilien

Entzug oder Einschränkung des Eigentumsrechts, des Nutzungsrechts bzw. eines anderen Anrechts auf Immobilien durch Verwaltungsakt. Eine Enteignung kann durchgeführt werden, wenn öffentliche Ziele auf keine andere Weise als durch den Einzug bzw. die Nutzungsbeschränkung einer Immobilie realisiert werden können und die betreffenden Rechte nicht durch eine Übereinkunft erlangt werden konnten. Die Enteignung des Eigentums an einer Immobilie bzw. eines anderen Rechts erfolgt gegen eine Entschädigung zugunsten der enteigneten Person, welche dem Wert der enteigneten Immobilie bzw. des Rechts entspricht. Eine Immobilie kann nur zugunsten des Staatshaushaltes oder zugunsten der Einheit der territorialen Selbstverwaltung enteignet werden. Zuständiges Organ in Sachen einer Enteignung ist der Wojewode. Die Einleitung des Enteignungsverfahrens zugunsten des Staatshaushaltes erfolgt von Amts wegen und zugunsten der Einheit der territorialen Selbstverwaltung auf Antrag ihres Vorstandes. Die endgültige Entscheidung über eine Immobilienenteignung bildet die Grundlage zur entsprechenden Eintragung ins Grundbuch.

w dniu wydania decyzji o wywłaszczeniu i według jej wartości w dniu wydania decyzji o odszkodowaniu. Ustalenie wysokości odszkodowania następuje po uzyskaniu opinii rzeczoznawcy majątkowego, określającej wartość nieruchomości.

► cel publiczny
► obrót nieruchomościami gruntowymi

► öffentliches Ziel
► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Zabudowa

Budynki lub zespoły budynków wraz z dojazdami, parkingami i innymi urządzeniami związanymi z ich obsługą oraz z zielenią rekreacyjną, izolacyjną lub dekoracyjną, występującą między budynkami oraz bezpośrednio je otaczającą.

Bebauung

Gebäude oder Gebäudekomplexe mit Zufahrten, Parkplätzen und anderen Einrichtungen im Zusammenhang mit deren Bewirtschaftung sowie mit Erholungs- und Grünflächen, die zwischen den Gebäuden oder diese umgebend angelegt wurden.

Zabytek

Dobro kultury materialnej objęte ochroną prawną, przewidzianą w przepisach ustawy o ochronie dóbr kultury, wpisane do rejestru zabytków. Pod względem rzeczowym przedmiotem ochrony mogą być: dzieła budownictwa , urbanistyki i architektury, niezależnie od ich stanu zachowania, obiekty etnograficzne i paleontologiczne, obiekty techniki i kultury materialnej, rzadkie okazy przyrody żywej lub martwej, materiały biblioteczne, kolekcje i zbiory, pracownie i warsztaty wybitnych twórców i działaczy, krajobrazy kulturowe oraz inne przedmioty nieruchome i ruchome o szczególnej wartości dla kultury narodowej. Pomniki historii mogą być wpisane na „Listę dziedzictwa światowego” i objęte ochroną na podstawie Konwencji z 1972r. w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

Denkmal

Unter gesetzlichen Schutz gestelltes materielles Kulturgut, eingetragen in das Denkmalverzeichnis. Unter sachlichen Gesichtspunkten können Schutzgegenstände sein: Bauwerke, städtebauliche Komplexe sowie architektonische Werke unabhängig von ihrem Erhaltungszustand, ethnographische und paläontologische Objekte, Objekte materieller Technik, seltene lebende oder tote Bestandteile aus der Natur, Bibliotheken, Arbeitsräume und Werkstätten herausragender Personen, Kulturlandschaften sowie andere bewegliche und unbewegliche Gegenstände von besonderer Bedeutung für die nationale Kultur. Historische Denkmäler können in die 'Liste des Kulturerbes' aufgenommen und auf Grundlage der Konvention von 1972 zum Schutz des Weltkultur- und -naturerbes unter Schutz gestellt werden.

► dobro kultury

► Kulturgut

Zadania rządowe i samorządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Działania, które należy podjąć w ramach polityki przestrzennej państwa lub samorządu wojewódzkiego. Zadania wynikają z programów i służą realizacji ponadlokalnych celów publicznych . Zadania są wykazywane w planie zagospodarowania przestrzennego województwa . Warunkiem realizacji zadań jest ich wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego .

► ponadlokalne cele publiczne
► program

Aufgaben der Regierung und der territorialen Selbstverwaltung zur Umsetzung überörtlicher öffentlicher Ziele

Tätigkeiten, die im Rahmen der Raumentwicklungspolitik des Staates oder der Selbstverwaltung der Wojewodschaft durchgeführt werden sollen. Die Aufgaben resultieren aus Programmen und dienen der Realisierung überörtlicher öffentlicher Ziele. Sie werden aufgeführt im Raumbewirtschaftungsplan der Wojewodschaft. Voraussetzung ihrer Realisierung ist die Aufnahme in den örtlichen Raumbewirtschaftungsplan.

► überörtliche öffentliche Ziele
► Programm

Zagospodarowanie

Stan i sposób urządzenia środowiska powstały w wyniku działalności człowieka, na który składa się ogół współzależnych obiektów i urządzeń, służących zaspakajaniu różnych potrzeb mieszkańców i użytkowników. W znaczeniu planistycznym; ogół czynności podejmowanych w związku z realizacją planowanego zamierzenia, mającego na celu racjonalne funkcjonowanie i użytkowanie środowiska z uwzględnieniem jego ochrony a także i ochrony jakości życia mieszkańców.

► planowanie przestrzenne

Bewirtschaftung

Zustand und Art der Umwelt bzw. des Lebensraumes als Ergebnis der menschlichen Tätigkeit, welche sich aus wechselseitig abhängigen Objekten und Einrichtungen zusammensetzt, die der Befriedigung verschiedener Bedarfe der Bewohner und Nutzer dienen. In der planerischen Bedeutung: Gesamtheit der Tätigkeiten im Zusammenhang mit der Realisierung eines geplanten Vorhabens mit dem Ziel einer rationalen Funktionsweise und Nutzung der Umwelt unter Berücksichtigung ihres Schutzes wie auch des Schutzes der Lebensqualität der Bewohner.

► räumliche Planung

Zakaz zabudowy

Ograniczenie uprawnień władczych właściciela lub użytkownika wieczystego, odnoszące się do określonej działki gruntowej lub terenu. Zakaz zabudowy może być wprowadzony na podstawie ustalenia w miejscowym palnie zagospodarowania

Bauverbot

Beschränkung der Rechtsbefugnisse des Eigentümers oder des Nutzungsberechtigten bezogen auf ein bestimmtes Grundstück bzw. eine bestimmte Fläche. Das Bauverbot kann auf Grundlage der Festsetzungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans

przestrzennego lub wynikać z innych przepisów szczególnych. Oznacza on, że na wskazanej działce gruntu lub wyznaczonym planem terenie nie mogą być wznoszone obiekty budowlane .

Zarząd gminy

Organ wykonawczy gminy (rady gminy). Do zadań zarządu gminy należy w szczególności: gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu, wykonywanie zadań zleconych przez administrację rządową, przygotowywanie projektów uchwał rady i określanie sposobu ich wykonania. Zarząd w liczbie 3-7 członków jest wybierany przez radę w głosowaniu tajnym spośród radnych lub spoza składu rady na okres kadencji rady. W skład zarządu wchodzi wójt albo burmistrz (prezydent miasta) jako przewodniczący, jego zastępcy w liczbie określonej przez statut gminy oraz pozostali członkowie. Członkostwa zarządu nie można łączyć z zatrudnieniem w administracji rządowej.

► burmistrz
► wójt

Zarząd komisaryczny

Jednoosobowy zarząd gminą, powiatem lub samorządowym województwem, ustanowiony na okres do dwóch lat przez Prezesa Rady Ministrów. Zarząd komisaryczny ustanawia się w razie przedłużającego się braku skuteczności w wykonywaniu zadań publicznych przez organy jednostek samorządu terytorialnego. Ustanowienie zarządu komisarycznego następuje na wniosek wojewody. Komi-

erlassen werden oder aufgrund anderer Vorschriften. Dies bedeutet, dass auf dem bezeichneten Grundstück oder auf der bezeichneten Fläche keine Bauobjekte errichtet werden dürfen.

Vorstand der Gemeinde

Ausführungsorgan der Gemeinde (des Gemeinderates). Zu den Aufgaben des Vorstandes der Gemeinde gehört insbesondere die Verwaltung des Gemeindevermögens, die Haushaltsführung, die Ausführung von Aufgaben, die der Gemeinde durch die Regierungsverwaltung übertragen wurden, die Vorbereitung von Beschlussentwürfen für den Gemeinderat und Bestimmung der Art und Weise ihrer Ausführung. Der aus 3-7 Mitgliedern bestehende Vorstand wird durch den Gemeinderat in einer geheimen Abstimmung aus dem Kreis seiner Mitglieder bzw. auch von außerhalb für den Zeitraum einer Wahlperiode gewählt. Der Vorstand setzt sich zusammen aus dem Gemeindevorsteher, Bürgermeister bzw. Stadtpräsidenten als Vorsitzenden, dessen Stellvertretern (deren Zahl in der Gemeindesatzung festgelegt ist) sowie aus den übrigen externen Mitgliedern. Die Mitgliedschaft im Vorstand darf nicht mit einer Beschäftigung in der Regierungsverwaltung verbunden sein.

► Bürgermeister
► Dorfvorsteher, Gemeindevorsteher

Kommissarische Verwaltung

Verwaltung einer Gemeinde, eines Kreises bzw. Selbstverwaltung einer Wojewodschaft durch eine Person, die für einen Zeitraum von bis zu zwei Jahren durch den Ministerpräsidenten bestimmt wird (Regierungskommissar). Eine kommissarische Verwaltung wird festgesetzt im Falle anhaltender fehlender Wirksamkeit bei der Durchführung der öffentlichen Aufgaben durch die Einheiten der territorialen Selbst-

sarz rządowy przejmuje zadania i kompetencje zawieszonych organów gminy, powiatu bądź samorządowego województwa. Decyzja o ustanowieniu zarządu komisarycznego podlega zaskarżeniu do Naczelnego Sądu Administracyjnego z powodu jej niezgodności z prawem.

verwaltung. Die Festsetzung einer kommissarischen Verwaltung erfolgt auf Antrag des Wojewoden. Der Regierungskommissar übernimmt Aufgaben und Zuständigkeiten der abgesetzten Organe der Gemeinde, des Kreises oder der Selbstverwaltung der Wojewodschaft. Die Entscheidung über die Einsetzung einer kommissarischen Verwaltung kann vor dem Nationalen Verwaltungsgericht hinsichtlich der Prüfung ihrer Rechtsmäßigkeit angefochten werden.

Zarząd powiatu

Organ wykonawczy powiatu (rady powiatu). Do jego zadań należy w szczególności wykonywanie uchwał rady, gospodarowanie mieniem powiatu, wykonywanie budżetu oraz prowadzenie analiz i studiów planistycznych. Zarząd w liczbie 3-5 jest wybierany przez radę powiatu w głosowaniu tajnym, spośród radnych lub spoza składu rady, na kadencję rady powiatu. W skład zarządu wchodzą starosta jako jego przewodniczący, wicestarosta i pozostali członkowie. Członkostwa zarządu nie można łączyć z członkostwem w organach gminy i województwa, mandatem posła lub senatora, a także zatrudnieniem w administracji rządowej.

Vorstand des Kreises

Ausführungsorgan des Kreises (des Kreistages). Zu dessen Aufgaben gehört insbesondere die Ausführung der Kreistagsbeschlüsse, die Verwaltung des Kreisvermögens, die Haushaltsführung und die Durchführung planerischer Analysen und Untersuchungen. Der aus 3-5 Personen bestehende Vorstand wird durch den Kreistag in einer geheimen Abstimmung, aus dem Kreis der Kreistagsmitglieder bzw. auch von außerhalb für den Zeitraum einer Wahlperiode gewählt. Der Vorstand setzt sich zusammen aus dem Landrat als dessen Vorsitzendem, dem Vize-Landrat und den sonstigen Mitgliedern. Die Mitgliedschaft im Vorstand kann nicht mit einer Mitgliedschaft in Organen von Gemeinden oder der Wojewodschaft, mit dem Mandat eines Abgeordneten des Sejm bzw. eines Senators und auch nicht mit einer Beschäftigung in der Regierungsverwaltung verbunden werden.

- ► samorząd terytorialny
- ► starosta
- ► starostwo powiatowe

- ► territoriale Selbstverwaltung
- ► Landrat (Starosta)
- ► Landratsamt

Zarząd województwa

Organ wykonawczy województwa. Do jego zadań należy w szczególności wykonywanie uchwał sejmiku województwa, wykonywanie budżetu województwa, gospodarowanie mieniem woje-

Vorstand der Wojewodschaft

Zu dessen Aufgaben gehört insbesondere die Ausführung der Beschlüsse des Sejmik der Wojewodschaft, die Haushaltsführung der Wojewodschaft, die Verwaltung des Wojewodschaftsvermögens sowie die Ko-

wódzkim oraz koordynacja i kontrola działalności wojewódzkiej jednostek administracyjnych. Zarząd w liczbie 5 osób wybierany jest spośród radnych lub spoza rady (za wyjątkiem marszałka województwa). W skład zarządu wchodzą marszałek województwa jako jego przewodniczący, wiceprzewodniczący i pozostali członkowie. Członkostwa zarządu nie można łączyć z członkostwem w organach gminy i powiatu, mandatem posła i senatora oraz z zatrudnieniem w administracji rządowej.

ordinierung und Kontrolle der Tätigkeiten der Verwaltungseinheiten der Wojewodschaft. Der aus fünf Personen bestehende Vorstand wird aus dem Kreis der gewählten Abgeordneten bzw. auch von außerhalb (mit Ausnahme des Marschalls der Wojewodschaft) gewählt. Der Vorstand der Wojewodschaft besteht aus dem Marschall als dessen Vorsitzendem, den stellvertetenden Vorsitzenden und den sonstigen Mitgliedern. Die Mitgliedschaft im Vorstand der Wojewodschaft darf nicht zusammentreffen mit der Mitgliedschaft in Organen von Gemeinden und Kreisen, dem Abgeordnetenmandat und Mandat als Senator sowie einer Beschäftigung in der Regierungsverwaltung.

► sejmik województwa
► urząd marszałkowski
► zarząd województwa

► Sejmik (Parlament) der Wojewodschaft
► Marschallamt
► Vorstand der Wojewodschaft

Zarzut

Pisemnie wyrażone zastrzeżenie co do ustaleń projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego . Zarzut może wnieść każdy, czyj interes prawny lub uprawnienia zostały naruszone przez ustalenia projektu tego planu. Zarzut formułuje się w stosunku do projektu planu wyłożonego do publicznego wglądu . O uwzględnieniu bądź odrzuceniu zarzutu rozstrzyga rada gminy, w drodze uchwały, zawierającej uzasadnienie faktyczne i prawne. Uchwałę o odrzuceniu zarzutu w całości lub części, wnoszący zarzut może zaskarżyć do sądu administracyjnego, w terminie 30 dni od dnia jej doręczenia.

Einwendung

Schriftlich niedergelegter Vorbehalt bezüglich der Festsetzungen des Entwurfs des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans. Eine Einwendung kann jeder vorbringen, dessen rechtliches Interesse bzw. dessen Befugnisse durch die Festsetzungen des Plans berührt wurden. Eine Einwendung wird gegen den Planentwurf gerichtet, der zur öffentlichen Einsichtnahme ausgelegt wurde. Über die Berücksichtigung bzw. die Nichtberücksichtigung der Einwendung entscheidet der Gemeinderat durch Beschluss, welcher eine faktische und rechtliche Begründung enthält. Die Nichtberücksichtigung einer Einwendung in der Gesamtheit bzw. in Teilen kann der Antragsteller vor dem Verwaltungsgericht innerhalb von 30 Tagen nach Zusendung des Bescheides anfechten.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Zasady zagospodarowania lub zabudowy

Ogólna podstawa, według której należy zagospodarować lub zabudować dany teren. Oznaczenia graficzne, wynikające z takich zasad, nie są ściśle usytuowane na podkładzie mapowym, na którym wykonano rysunek planu .

► rysunek planu

Grundsätze der Bewirtschaftung bzw. Bebauung

Allgemeine Grundlage, anhand derer ein bestimmtes Gebiet bewirtschaftet oder bebaut werden soll. Die aus derartigen Grundsätzen resultierenden Festlegungen enthalten die zeichnerische Plandarstellung.

► zeichnerische Plandarstellung

Zasób nieruchomości

Nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa, gminy, powiatu lub województwa, nie znajdujące się w użytkowaniu wieczystym lub w trwałym zarządzie i nie obciążone prawem użytkowania. Zasobem nieruchomości Skarbu Państwa gospodarują starostowie, wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, a w szczególności:

- ewidencjonują nieruchomości,
- zapewniają wycenę tych nieruchomości,
- sporządzają plany wykorzystania zasobu,
- zbywają na podstawie pełnomocnictwa wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu.

Gminnym zasobem nieruchomości gospodaruje zarząd gminy. Gospodarowanie polega na wykonywaniu podobnych czynności jak w przypadku gospodarowania zasobem nieruchomości Skarbu Państwa, a ponadto na przygotowywaniu opracowań geodezyjno-prawnych i projektowych, dokonywaniu podziałów oraz scaleń i podziałów nieruchomości, a także wyposażaniu ich, w miarę możliwości, w niezbędne urządzenia infrastruktury technicznej. Powiatowym zasobem nieruchomości gospodaruje zarząd powiatu, a wojewódzkim zasobem nieruchomości zarząd województwa.

Öffentlicher Immobilienbestand

Immobilien, die das Eigentum des Staatshaushaltes, der Gemeinde, des Kreises bzw. der Wojewodschaft bilden, die nicht unter Erbnießbrauch stehen bzw. in einer dauerhaften Fremdverwaltung und nicht mit einem Nutzungsrecht belastet sind. Den Immobilienbestand des Staates verwalten die Landräte, die Aufgaben aus dem Bereich der Regierungsverwaltung ausführen, insbesondere:

- Registrierung des Immobilienbestandes
- Bewertung der Immobilien (Wertermittlung)
- Erstellung der Pläne zur Nutzung des Bestandes
- Veräußerung der Immobilien aus dem Immobilienbestand auf Grundlage der Bevollmächtigung durch den Wojewoden.

Den gemeindlichen Immobilienbestand verwaltet der Vorstand der Gemeinde. Die Verwaltung vollzieht sich wie im Falle der Bewirtschaftung/Verwaltung des Immobilienbestandes des Staatshaushaltes. Darüber hinaus erstreckt sich die Verwaltung auch auf die Vorbereitung vermessungsrechtlicher sowie Entwurfs-/Projektarbeiten, die Durchführung der Zusammenlegung und Teilung von Immobilien sowie auf ihre Ausstattung, mit den notwendigen Einrichtungen der technischen Infrastruktur. Den

kreislichen Immobilienbestand bewirtschaftet der Vorstand des Kreises; den Immobilienbestand der Wojewodschaft verwaltet der Vorstand der Wojewodschaft.

► obrót nieruchomościami gruntowymi

► Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt

Zebranie wiejskie

Organ uchwałodawczy sołectwa, właściwy w sprawach nie zastrzeżonych na rzecz sołtysa i rady sołeckiej .

► jednostka pomocnicza gminy

Dorfversammlung

Beschlussorgan des Schultheißbezirks, zuständig in Angelegenheiten, die nicht dem Schultheiß oder dem Schultheißrat vorbehalten sind.

► Verwaltungseinheit einer Gemeinde

Zmiana planu

Dostosowanie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego do nowych , warunków i postulatów. Zmiana planu przeprowadzona jest przy zachowaniu tej samej procedury jaka obowiązuje przy sporządzaniu nowego planu. Zmiana może dotyczyć całego obszaru objętego planem lub jego części, może dotyczyć tylko tekstu planu lub tekstu i rysunku planu . Podstawą decyzji o potrzebie dokonania zmiany planu jest uchwała rady gminy, podjęta po analizie zgłoszonych wniosków oraz ocenie stanu zagospodarowania i po stwierdzeniu dezaktualizacji obowiązującego planu. Zmiana planu powoduje wygaśnięcie uprzednio wydanych decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, które są sprzeczne z ustaleniami zmienionego planu, jeśli na ich podstawie nie udzielono pozwolenia na budowę.

► sporządzenie planu

Planänderung

Anpassung der Festsetzungen des örtlichen Raumbewirtschaftungsplans an neue Bedingungen und Anforderungen. Eine Planänderung erfolgt nach den gleichen Verfahren wie bei der Aufstellung eines neuen Plans. Die Planänderung kann sich auf den gesamten räumlichen Geltungsbereichs des Plans oder auf räumliche oder sachliche Teile beziehen. Entscheidungsgrundlage über die Notwendigkeit einer Planänderung ist der Beschluss des Gemeinderates, gefasst nach der Analyse der eingebrachten Anträge sowie der Bewertung des Zustandes der Raumbewirtschaftung und nach der Feststellung der Überalterung des bislang geltenden Planes. Die Planänderung bewirkt die Aufhebung der bisherigen Entscheidungen über die Rahmenbedingungen für die Bebauung und Bewirtschaftung der Fläche.

► Planaufstellung, Planerarbeitung

Zorganizowana działalność inwestycyjna

Ogół czynności związanych z realizacją zamierzenia budowlanego, obejmującego

Organisierte Investitionstätigkeit

Gesamtheit der Tätigkeiten im Zusammenhang mit der Realisierung eines Bauvorha-

kompleksowe zagospodarowanie terenu , którego granice zostały ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W celu przeprowadzenia zorganizowanej działalności inwestycyjnej powołuje się inwestora zastępczego, reprezentującego interesy wszystkich inwestorów, zarówno publicznych jak i prywatnych, uczestniczących w takiej inwestycji.

► miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

bens, das eine komplexe Bewirtschaftung der Fläche umfasst, deren Grenzen im örtlichen Raumbewirschaftungsplan festgelegt wurden. Zur Durchführung einer organisierten Investitionstätigkeit wird ein Investor als Generalvertreter berufen, der die Interessen aller Investoren, sowohl öffentlicher als auch privater, vertritt.

► örtlicher Raumbewirtschaftungsplan

Zrównoważony rozwój

Rozwój społeczno-gospodarczy, w którym dla równoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub ich obywateli - zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń - następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych.

► ekorozwój

Nachhaltige Entwicklung

Sozioökonomische Entwicklung, in deren Rahmen ausgewogene Zugangschancen zu Umweltressourcen einzelner sozialer Gruppen bzw. ihrer Bewohner, sowohl der gegenwärtigen als auch der künftigen Generationen, zu gewährleisten sind – ein Prozess der Integration politischer, sozialer und wirtschaftlicher Aktivitäten bei Erhalt des ökologischen Gleichgewichts sowie der Dauerhaftigkeit natürlicher Grundprozesse.

► umweltverträgliche Entwicklung

Związek komunalny

Związek jednostek samorządu terytorialnego (związek gmin ale też gmin i powiatów) powoływany do wspólnego wykonywania zadań publicznych (np. utrzymania publicznej komunikacji miejskiej w aglomeracji). Podmiot prawa publicznego i prywatnego (osobowość prawna) z własnymi władzami: zgromadzeniem jako organem stanowiącym i kontrolnym oraz zarządem jako organem wykonawczym. Z reguły powoływany fakultatywnie, obligatoryjnie tylko w drodze ustawy.

► samorząd terytorialny

Kommunalverband

Verband von Einheiten der territorialen Selbstverwaltung (Gemeindeverband, aber auch Gemeinden mit Kreisen) zwecks gemeinsamer Durchführung öffentlicher Aufgaben (z.B. zur Aufrechterhaltung des ÖPNV in der städtischen Agglomeration). Subjekt des öffentlichen und privaten Rechts (juristische Person) mit eigenen Organen: Versammlung als Beschluss- und Kontrollorgan sowie Vorstand als Ausführungsorgan. In der Regel auf Basis der Freiwilligkeit, durch eine Verpflichtung nur im Rahmen eines Gesetzes.

► territoriale Selbstverwaltung

Bundesrepublik Deutschland

Republika Federalna Niemiec

1. Staats- und Verwaltungsaufbau der Bundesrepublik Deutschland

1.1 Grundlagen der Staatsordnung

Vier Grundprinzipien bestimmen die durch das Grundgesetz vom 23.5.1949 festgelegte Staatsordnung der Bundesrepublik Deutschland:

Deutschland ist eine Demokratie, ein Rechtsstaat, ein Sozialstaat und ein Bundesstaat.

Das *demokratische Prinzip* erfordert die durchgängige Legitimation aller staatlichen Gewalt durch das Volk. Dabei wird die Staatsgewalt nicht unmittelbar durch Entscheidungen des Volkes ausgeübt, sondern durch vom Volk auf Zeit gewählte Vertreter, die das Parlament (Bundestag) und die Regierung (Bundesregierung) bilden. Das deutsche Volk delegiert also im Sinne einer mittelbaren, repräsentativen Demokratie seine Souveränität auf Frist und auf Widerruf an die Legislative (Bundestag) und die Exekutive (Bundesregierung), und diese treffen die verfassungsgemäßen Entscheidungen.

Das *rechtsstaatliche Prinzip* fordert die Bindung allen staatlichen Handelns an Recht und Gesetz. Kernstück des Rechtsstaatsprinzips ist die (horizontale) Gewaltenteilung, d.h. die Funktionen der Staatsgewalt sind voneinander unabhängigen Organen der Gesetzgebung (Legislative), der vollziehenden Gewalt (Exekutive) und der Rechtssprechung (Judikative) zugewiesen. Missbrauch der Staatsgewalt wird dadurch erschwert und Staatswillkür verhindert. Dabei wird die Verfassungsmäßigkeit der Gesetzgebung durch das Bundesverfassungsgericht überwacht.

Das *sozialstaatliche Prinzip* verpflichtet den Staat zur Herstellung der Chancengleichheit und der sozialen Gerechtigkeit und damit zum Schutz des sozial Schwächeren. Deshalb existiert ein weitgespanntes Netz sozialer Gesetze, das von der Sicherung bei Krankheit, Unfall und Alter bis zum Kindergeld, Wohngeld und Arbeitslosengeld reicht. Zur Verwirklichung des sozialstaatlichen Prinzips sind auch Eingriffe in Grundrechte möglich. So wird insbesondere das Recht auf Eigentum dadurch begrenzt, dass sein Gebrauch ausdrücklich an den Gedanken des Gemeinwohls gebunden ist.

Das *bundesstaatliche bzw. föderalistische* Prinzip kennzeichnet den staatsrechtlichen Zusammenschluss von Staaten, wobei die Ausübung der Staatsgewalt zwischen den Gliedstaaten (den Ländern) und dem Gesamtstaat (dem Bund) geteilt ist. Dieses Prinzip der vertikalen Gewaltentrennung, das im Gegensatz zur zentralistischen Staatsform steht, ist für das Verständnis des deutschen Staats- und Verwaltungsaufbaus von wesentlicher Bedeutung. Die Verteilung der staatlichen Macht in Deutschland auf den Bund und die einzelnen 16 Länder bedeutet, dass nicht nur dem Bund selbst, sondern auch den Ländern die Qualität von Staaten zukommt. Dabei ist zu beachten, dass die Länder selbst keine volle Autonomie besitzen, sondern eine im Rahmen der Bundesverfassung auf bestimmte Bereiche beschränkte Hoheitsgewalt, die sie durch eigene Gesetzgebung, Vollziehung und Rechtsprechung wahrnehmen. Das Schwergewicht der Gesetzgebung liegt allerdings beim Bund, während die Länder vor allem für die Verwaltung zuständig sind.

Das bundesstaatliche Prinzip, also die Gliederung des Bundesgebietes in selbständige Länder mit eigenen Verfassungsordnungen, ist für die räumliche Ordnung und Entwicklung in Deutschland von zentraler Bedeutung, da es im Gegensatz zu einem zentralisierten Ein-

heitsstaat regionale Besonderheiten und Initiativen zur Geltung bringt. So können sich zahlreiche wirtschaftliche, kulturelle und politische Zentren herausbilden und ausgeglichene Raumstrukturen begünstigen.

Zum Verständnis des völkerrechtlichen Status der Bundesrepublik Deutschland ist ihre Mitgliedschaft in der Europäischen Union (EU) von herausragender Bedeutung. Die EU ist eine zwischenstaatliche Institution, auf welche die Mitgliedstaaten bestimmte Hoheitsrechte übertragen haben. So wirken die von der EU erlassenen Rechtsnormen in das innerstaatliche Recht hinein. Dadurch ist eine neue, gegenüber der Staatsgewalt der Mitgliedsstaaten selbständige und unabhängige öffentliche Gewalt entstanden.

Die EU befindet sich in einem Prozess der fortschreitenden Integration Europas auf wirtschaftlichem und politischem Gebiet.

1.2 Oberste Bundesorgane und Bundesbehörden

Die obersten Organe des Bundes sind (Abb. 1):

- der Bundestag
- der Bundesrat
- der Bundespräsident
- die Bundesregierung.

Darüber hinaus gehören zu den Funktionen der Bundesgewalt die Bundesgerichte sowie die Bundesverwaltung. Die obersten Bundesorgane und Bundesbehörden sowie die ihnen obliegenden Aufgaben werden in den folgenden Abschnitten dargestellt.

1.2.1 Bundestag

Der Bundestag repräsentiert das deutsche Volk bei der Ausübung der Staatshoheit. Er ist also die Volksvertretung der Bundesrepublik Deutschland und damit das höchste, in der Gesetzgebung entscheidende Bundesorgan. Bei Gesetzen ist die Zustimmung des Bundesrates erforderlich, wenn das Grundgesetz es vorschreibt.

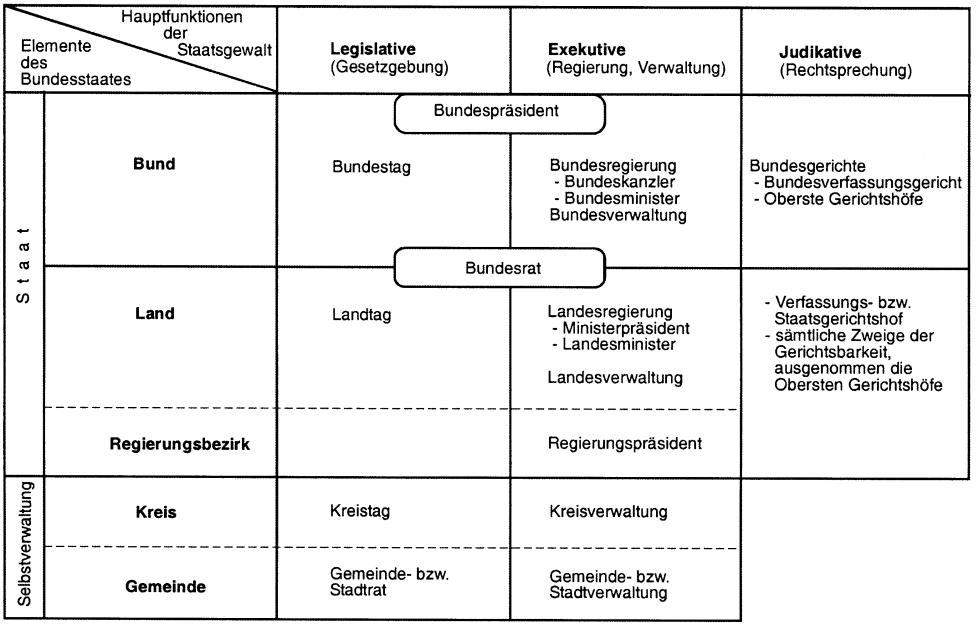
Die Zuständigkeit des Bundes in der Gesetzgebung (Gesetzgebungskompetenz) ist nach folgender Unterteilung geregelt:

- ausschließliche Gesetzgebung des Bundes
- konkurrierende Gesetzgebung
- Rahmengesetzgebung des Bundes.

Die ausschließlich dem Bund zustehende Gesetzgebung umfasst Rechtsgebiete, die für alle Länder einheitlich zu regeln sind, wo also in den Ländern kein eigener Gestaltungsbereich eingeräumt werden kann. Dies gilt vor allem für die auswärtigen Angelegenheiten, die Verteidigung, den Grenzschutz, das Währungs-, Geld- und Münzwesen sowie den Luftverkehr.

Bei der konkurrierenden Gesetzgebung können die Länder Gesetze erlassen, solange und soweit der Bund nicht die betreffenden Rechtsgebiete durch Gesetz regelt. Hierzu gehören insbesondere das Bürgerliche Recht, das Strafrecht, das Wirtschafts- und Arbeitsrecht, das

Abb. 1: Staats-und Verwaltungsaufbau der Bundesrepublik Deutschland

Bodenrecht, ferner das Wohnungswesen, die Schifffahrt und der Straßenverkehr sowie die Abfallbeseitigung, die Luftreinhaltung und die Lärmbekämpfung.

Bei der Rahmengesetzgebung hat sich der Bund auf allgemeine Rahmenvorschriften zu beschränken, die durch Gesetze der Länder auszufüllen sind. Dazu zählen die Raumordnung, der Naturschutz und die Landschaftspflege sowie der Wasserhaushalt.

Über die Kompetenz zum Beschluss der Bundesgesetze hinaus obliegt dem Bundestag die parlamentarische Kontrolle der Bundesregierung, die Wahl des Bundeskanzlers sowie die Feststellung des Haushaltsplanes und die Rechnungskontrolle.

Der Bundestag besteht aus 662 Abgeordneten des deutschen Volkes, die in allgemeiner, unmittelbarer, freier, gleicher und geheimer Wahl auf vier Jahre gewählt werden.

1.2.2 Bundesrat

Das bundesstaatliche Prinzip erfordert ein Staatsorgan, das einerseits die Interessen der Länder bei den politischen und gesetzgeberischen Entscheidungen des Bundes wahrnimmt und das andererseits als Mittler und Verbindungsorgan zwischen dem Bund und den Ländern wirkt. Dieses Staatsorgan ist der Bundesrat.

Der Bundesrat ist die Vertretung der Länder. Er ist ein zentrales föderatives Element und gewährleistet den Einfluss der Länder auf den Bund als Gegengewicht zum Bundestag. Er wirkt mit bei der Gesetzgebung und bei der Verwaltung des Bundes.

Mehr als die Hälfte aller Gesetze bedürfen der Zustimmung des Bundesrates. Die Zustimmung ist nach dem Grundgesetz vor allem erforderlich, wenn wesentliche Interessen der Länder betroffen werden, etwa wenn Gesetze in die Finanzen oder in die Verwaltungshoheit der Länder eingreifen. In den übrigen Fällen hat der Bundesrat lediglich ein Einspruchsrecht, das der Bundestag überstimmen kann. Können sich Bundesrat und Bundestag nicht einigen, so wird ein gemeinsamer Vermittlungsausschuss tätig, der im Regelfall einen Kompromiss aushandeln kann.

Da im Bundesrat von seinem Selbstverständnis her das Landesinteresse vor Parteiinteressen einzuordnen ist, können hier Abstimmungen durchaus zu anderen Ergebnissen führen, als von den Mehrheitsverhältnissen der politischen Parteien erwartet werden kann.

Der Bundesrat besteht aus insgesamt 68 Mitgliedern der Regierungen der Länder. Jedes Land hat wenigstens drei Stimmen, Länder mit über zwei Mio. Einwohner haben vier, Länder mit über sechs Mio. Einwohner haben fünf und Länder mit über sieben Mio. Einwohner haben sechs Stimmen.

1.2.3 Bundespräsident

Der Bundespräsident ist das Staatsoberhaupt der Bundesrepublik Deutschland und vertritt sie völkerrechtlich gegenüber anderen Staaten; die Außenpolitik selbst ist jedoch Aufgabe der Bundesregierung.

Obwohl der Bundespräsident überwiegend repräsentative Aufgaben zu erfüllen hat, kann er aufgrund seiner neutralen Position zum politischen Interessenausgleich und zur gesellschaftspolitischen Orientierung der Bürger beitragen.

Der Bundespräsident wird nicht direkt vom Volk gewählt, sondern von einer ausschließlich zu diesem Zweck konstituierten Bundesversammlung. Diese besteht aus den Mitgliedern des Bundestages sowie einer gleichgroßen Zahl von Delegierten aus den 16 Ländern.

1.2.4 Bundesregierung

Die Bundesregierung (Kabinett) übt die staatsleitende Gewalt im Rahmen der Exekutive aus. Als politisches Führungs- und Leitungsorgan erledigt bzw. lenkt die Bundesregierung die staatlichen und politischen Geschäfte, für die der Bund zuständig ist. Dies gilt vor allem für die Außen-, Verteidigungs- und Währungspolitik.

Die Bundesregierung besteht aus dem Bundeskanzler und den Bundesministern, die auf Vorschlag des Bundeskanzlers vom Bundespräsidenten ernannt und entlassen werden. Die Bundesregierung ist ein Kollegialorgan, in dem aber der Bundeskanzler aufgrund seiner Richtlinienkompetenz eine herausragende Position einnimmt und dafür auch die Verantwortung trägt. Der Bundeskanzler wird vom Bundestag gewählt und ist ihm verantwortlich. Ihm kann durch Beschluss des Bundestages das Vertrauen entzogen werden.

Die Bundesminister leiten im Rahmen der vom Bundeskanzler bestimmten Richtlinien der Regierungspolitik den ihnen zugewiesenen Geschäftsbereich selbständig und in eigener Verantwortung. Für Angelegenheiten der räumlichen Planung auf Bundesebene ist z. Zt.der Bundesminister für Verkehr, Bau- und Wohungswesen zuständig.

Der Bundesregierung obliegt die Aufsicht über die Bundesverwaltung. Diese ist Teil eines komplexen Systems der Aufgabenverteilung zwischen Bund und den Ländern, bei der Bundes- und Landesverwaltung im Grundsatz selbständig nebeneinander stehen.

1.2.5 Bundesgerichte

Die Rechtsprechung (Judikative) ist Teil der staatlichen Gewalt, die durch das Grundgesetz zwischen dem Bund und den Ländern aufgeteilt ist. Dabei sind dem Bund folgende Gerichte zugeordnet:

- das Bundesverfassungsgericht, das gegenüber allen übrigen Verfassungsorganen selbständig und unabhängig ist, hat vor allem die Vereinbarkeit von Bundes- und Landesrecht mit dem Grundgesetz zu prüfen und Länderkonflikte rechtlich zu entscheiden. Damit soll das Bundesverfassungsgericht die bundesstaatliche Ordnung garantieren und diese gegen zentralistische Tendenzen sichern, ohne die Wirksamkeit des Bundes zu schmälern oder die Eigenständigkeit der Länder zu beeinträchtigen,
- die Obersten Gerichtshöfe als höchstrichterliche Instanzen auf den Gebieten der ordentlichen Gerichtsbarkeit (Zivil- und Strafgerichtsbarkeit) sowie der Verwaltungs-, Finanz-, Arbeits- und Sozialgerichtsbarkeit.

Die Bundesgerichte haben für eine einheitliche Auslegung des Rechts zu sorgen.

1.2.6 Bundesverwaltung

Dem bundesstaatlichen Prinzip entsprechend sind auch die Verwaltungsaufgaben zwischen dem Bund und den Ländern aufgeteilt. Bei dieser Aufgabenteilung sind zu unterscheiden:

- die bundeseigene Verwaltung
- die Bundesauftragsverwaltung der Länder
- die landeseigene Verwaltung.

Die bundeseigene Verwaltung ist im Vergleich zu den Ländern auf wenige Bereiche beschränkt und dabei wie folgt gegliedert:

Oberste Bundesbehörden

Diese sind die Verwaltungsapparate des Bundespräsidenten (Bundespräsidialamt), des Bundeskanzlers (Bundeskanzleramt) sowie der einzelnen Bundesminister (Bundesministerien). Auch der Bundesrechnungshof sowie das Presse- und Informationsamt der Bundesregierung haben den Rang oberster Bundesbehörden.

Bundesoberbehörden

Diese sind selbständige Zentralstellen für das gesamte Bundesgebiet, jedoch gehören sie dem Geschäftsbereich einer obersten Bundesbehörde an und unterliegen deren Weisungen. Aus raumordnerischer Sicht sind folgende Bundesbehörden von besonderer Bedeutung:

- in der Zuständigkeit des Bundesministeriums für Verkehr, Bau- und Wohnungswesen
- das Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung
- das Eisenbahn-Bundesamt
- das Kraftfahrt-Bundesamt
- in der Zuständigkeit des Bundesministeriums für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit

- das Bundesamt für Naturschutz
- das Umweltbundesamt
- in der Zuständigkeit des Bundesministeriums des Innern
- das Statistische Bundesamt
- in der Zuständigkeit des Bundesministeriums für Wirtschaft und Technologie
- die Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post

Bundesmittelbehörden

Diese sind einer obersten Bundesbehörde nachgeordnet. Ihre Zuständigkeit erstreckt sich nur auf einen Teil des Bundesgebietes. Wichtige Bundesmittelbehörden sind die Oberfinanzdirektionen, die Wehrbereichsverwaltungen sowie die Wasser- und Schifffahrtsdirektionen.

Bundesunterbehörden

Diese sind den Bundesoberbehörden und den Bundesmittelbehörden nachgeordnet. Ihre Zuständigkeit erstreckt sich auf einen noch weiter begrenzten Teil des Bundesgebietes, der zum Zuständigkeitsbereich der übergeordneten Behörde gehört. Hierzu zählen beispielsweise die Hauptzollämter sowie die Wasser- und Schifffahrtsämter.

1.3 Länder

Dem bundesstaatlichen bzw. föderalistischen Prinzip entsprechend haben die 16 Länder eigene Verfassungen und Staatsgebiete und verfügen darüber hinaus über eine selbständige politische Staatsgewalt mit eigener Gesetzgebung, eigener Regierung und Verwaltung sowie eigener Rechtsprechung.

Die Länder haben die ihnen durch das Grundgesetz und die Landesverfassungen vorgeschriebenen Staatsaufgaben zu erfüllen. Ihr Aufgabenschwerpunkt liegt im Verwaltungsbereich und bei der Mitwirkung an der Bundesgesetzgebung, die sie über den Bundesrat ausüben.

Das Legislativorgan des Landes ist das Landesparlament (Landtag). Dabei ist zu beachten, dass den Ländern in der Gesetzgebung nur die Bereiche zustehen, die der Bund nicht ausfüllt oder die im Grundgesetz nicht aufgeführt sind. Im Bereich der Rahmenkompetenz haben die Länder eine Zuständigkeit zur gesetzlichen Konkretisierung. So werden die Landesplanungsgesetze von den Ländern zur Ausfüllung des rahmensetzenden Raumordnungsgesetzes des Bundes erlassen.

Das Landesparlament ist die Volksvertretung im Land. Es ist somit das einzig unmittelbar demokratisch legitimierte, also vom Volk gewählte Staatsorgan. Über die Gesetzgebung hinaus entscheidet das Landesparlament über die Bildung der Landesregierung und überwacht deren Tätigkeit.

Die Landesregierung besteht aus dem Ministerpräsidenten und den von ihm ernannten Ministern. Der Ministerpräsident wird aus der Mitte des Landesparlamentes gewählt. In jedem Land ist ein Minister zuständig für die Raumordnung und Landesplanung.

Die Verwaltungszuständigkeit und der Verwaltungsaufbau in den Ländern ist ebenso wie auf der Ebene des Bundes in rechtlicher, organisatorischer und materieller Hinsicht außerordentlich differenziert und deshalb schwer zu erfassen und verständlich zu machen.

In den Grundzügen kann die Landesverwaltung wie folgt beschrieben werden:

Die Verwaltungskompetenz der Länder ist im Verhältnis zum Bund zu unterscheiden in die Bundesauftragsverwaltung der Länder sowie in die landeseigene Verwaltung (Landeseigenverwaltung).

Bei der Bundesauftragsverwaltung wird Bundesrecht durch die Länder im Auftrag des Bundes durchgeführt. Als wichtigstes Beispiel aus der Sicht der Raumplanung sind hier Planung, Bau und Unterhaltung der Bundesfernstraßen zu nennen.

Die landeseigene Verwaltung hat Aufgaben zu erfüllen, für die das Land ausschließlich zuständig ist. Dies gilt z.B. für die Schulen, die Polizei und auch für die Landesplanung. Darüber hinaus hat die landeseigene Verwaltung auch den größten Teil der Bundesgesetze als eigene Angelegenheit und in eigener Verantwortung auszuführen. Dies gilt z.B. für das Bauplanungsrecht, das Gewerberecht sowie für den Umweltschutz.

Der Aufbau der Verwaltung in den Ländern ist durch das Zusammenwirken von Staatsbehörden (unmittelbare Staatsverwaltung) und kommunalen Selbstverwaltungskörperschaften (mittelbare Staatsverwaltung) gekennzeichnet.

Die oberste Ebene der allgemeinen Staatsverwaltung bilden die Ministerien für die einzelnen sachlichen Aufgabenbereiche (Finanzen, Wirtschaft, Justiz usw.).

Die Mehrzahl der Länder hat ihr Hoheitsgebiet in Verwaltungsgebiete gegliedert und dort staatliche Behörden errichtet. Diese mittlere Ebene der Staatsverwaltung wird durch die Bezirksregierungen gebildet, die als sogenannte Bündelungsbehörden für alle Aufgaben in ihrem Regierungsbezirk zuständig sind, die nicht von einer besonderen Verwaltungsbehörde wahrgenommen werden. Die Bezirksregierungen üben in ihren Regierungsbezirken eine Koordinationsfunktion auf horizontaler Ebene sowie eine Vermittlerfunktion zwischen den Ministerien auf oberster Ebene und den kommunalen Selbstverwaltungskörperschaften auf der unteren Ebene aus. Leiter dieser Mittelbehörde ist der Regierungspräsident. Die Bezirksregierungen haben auch in der Landesplanung wichtige Aufgaben zu erfüllen.

Das bundesstaatliche Prinzip gehört zu den unantastbaren Verfassungsgrundsätzen in Deutschland. Dennoch ist der Bestand der heutigen Länder nicht unveränderbar, sondern es kann auf der Grundlage entsprechender Regelungen des Grundgesetzes eine Neugliederung des Bundesgebietes durchgeführt werden. Die Schaffung wirtschaftlich leistungsfähiger, größerer Länder durch eine Länderneugliederung ist deshalb Gegenstand fortdauernder Diskussion in Deutschland.

1.4 Kommunale Selbstverwaltung

Die untere Stufe der Staatsgewalt wird gebildet durch die kreisfreien Gemeinden (Städte), die Kreise (Landkreise) und die kreisangehörigen Gemeinden. Die Gemeinden und Kreise sind Gebietskörperschaften, also gebietsbezogene Körperschaften des öffentlichen Rechts, welche die rechtsfähigen Träger der öffentlichen Verwaltung in ihrem jeweiligen Gebiet darstellen. Diese haben als kommunale Selbstverwaltungskörperschaften das Recht, alle Angelegenheiten der örtlichen Gemeinschaft im Rahmen der Gesetze in eigener Verantwortung zu regeln (Selbstverwaltungsangelegenheiten). Darüber hinaus sind sie ver-

pflichtet, im Auftrage des Staates (Bund und Länder) für diesen bestimmte Aufgaben zu erledigen (Auftragsangelegenheiten). Damit wird deutlich, dass in Deutschland im Sinne des Subsidiaritätsprinzips zwischen der kommunalen Ebene der Gemeinden und Kreise einerseits und der staatlichen Ebene des Bundes und der Länder andererseits zu unterscheiden ist.

1.4.1 Gemeinden

Die Gemeinden (Kommunen) bilden die Grundlage des Staatsaufbaus, wobei aufgrund der Größe und der Bedeutung zwischen kreisfreien Gemeinden (Städten) und kreisangehörigen Gemeinden zu unterscheiden ist.

In den Zuständigkeitsbereich der Gemeinden fallen alle Aufgaben, die die örtliche Gemeinschaft und ihre Bürger unmittelbar berühren, wie die Ver- und Entsorgung, der öffentliche Personennahverkehr, der örtliche Straßenbau und die gesamte städtebauliche Planung (kommunale Planungshoheit). Auch der Bau und die Unterhaltung von Schulen, Krankenhäusern, kulturellen Einrichtungen und Sportstätten sind kommunale Angelegenheiten. Ausgenommen hiervon sind nur Bereiche, die aufgrund der besonderen Art der Aufgaben (Verteidigung, auswärtige Politik) - oder weil eine einheitliche, regionale oder bundesweite Regelung nach den Grundsätzen der Gleichbehandlung aller Bürger oder der Rechtssicherheit notwendig geworden ist - anderen Ebenen von Regierung und Verwaltung übertragen worden sind.

Zur wirksamen Erfüllung der Selbstverwaltungsaufgaben haben die Gemeinden das Recht, zur Regelung ihrer Angelegenheiten Satzungen als allgemeinverbindliche Rechtsvorschriften zu erlassen.

Die Organe der Gemeinden und deren Kompetenzen sind in den Gemeindeverfassungen bzw. Gemeindeordnungen durch die Länder festgelegt. Diese weichen aus historischen Gründen zum Teil erheblich voneinander ab. Einheitlich ist jedoch die kommunale Grundstruktur in allen Ländern mit der von den Einwohnern gewählten Gemeindevertretung (Gemeinderat bzw. Stadtrat) einerseits als dem politischen Entscheidungsgremium im Sinne eines Kommunalparlamentes sowie der eigentlichen Kommunalverwaltung andererseits. Grundlegende Unterschiede bestehen hinsichtlich der Leitungsfunktionen von Rat und Verwaltung sowie deren kompetenzmäßiger Ausgestaltung und Vernetzung. So ist in der Mehrzahl der Länder der Bürgermeister der Vorsitzende des Rates und steht zugleich auch an der Spitze der Verwaltung. Einige wenige Länder begrenzen die Funktion des Bürgermeisters (in größeren Gemeinden Oberbürgermeister) auf den Vorsitz des Rates und betrauen mit der Leitung der Verwaltung einen Gemeindedirektor (in größeren Gemeinden Stadt- bzw. Oberstadtdirektor). Der Gemeindedirektor - in größeren Gemeinden Stadt- bzw. Oberstadtdirektor - hat die Beschlüsse des Rates mit Hilfe der Verwaltung verantwortlich auszuführen.

Insgesamt ist festzustellen, dass der Gemeinderat und die Gemeindeverwaltung für den einzelnen Bürger die umfassend zuständige Instanz für die Lösung der ihn unmittelbar betreffenden Probleme und für die Erbringung der notwendigsten Versorgungsleistungen darstellen. Demgegenüber zeichnet sich immer deutlicher ab, dass durch den steigenden Bedarf an regionaler Abstimmung bei raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen die wesentlichen Entscheidungen nicht im Bereich der Gemeinden, sondern auf Regional-, Landes- oder Bundesebene getroffen werden. Die Gemeinden stehen daher zunehmend im Spannungsfeld zwischen kommunaler Autonomie einerseits und regionaler bzw. überregio-

naler Fremdbestimmung andererseits. Dies gilt in besonderem Maße auch für die Raumplanung.

In einigen Ländern können sich mehrere Gemeinden zusammenschließen und Verwaltungsaufgaben zentral durch eine gemeinsame Organisation wahrnehmen. Je nach Landesrecht werden für diese Zusammenschlüsse die Bezeichnungen Samtgemeinde, Verbandsgemeinde oder Amt verwendet.

1.4.2 Kreise

Die Kreise (Landkreise) sind Kommunalverbände mit dem Recht der Selbstverwaltung. Sie bestehen aus mehreren kreisangehörigen Gemeinden. Die Kreise nehmen einerseits Aufgaben wahr, die das administrative und finanzielle Leistungsvermögen der kleineren Gemeinden übersteigen. Andererseits haben die Kreise auch staatliche Aufgaben zu erfüllen, die ihnen durch Gesetz zugewiesen worden sind. Aus raumplanerischer Sicht sind hier beispielsweise bestimmte Aufgaben aus dem Baurecht und aus dem Naturschutzrecht zu nennen.

Wichtigste Organe des Kreises sind der Kreistag als das von der Bevölkerung gewählte politische Beschlussgremium sowie die Kreisverwaltungen.

Vorsitzender des Kreistages und Leiter der Kreisverwaltung ist der Landrat. In einigen Ländern ist der Landrat ehrenamtlich Vorsitzender des Kreistages; hier leitet dann hauptberuflich ein Oberkreisdirektor die Kreisverwaltung.

1.5 Finanzordnung

Das föderative Staatssystem der Bundesrepublik Deutschland fordert eine angemessene Verteilung der Finanzhoheit zwischen dem Bund und den Ländern. Grundsätzlich haben der Bund und die Länder jeweils diejenigen Ausgaben zu tragen, die sich aus der Wahrnehmung ihrer Aufgaben ergeben. In Auftragsangelegenheiten der Länder trägt der Bund die Kosten. Führen die Länder Bundesgesetze aus, die mit Geldleistungen verbunden sind, kann durch Gesetz die Beteiligung des Bundes festgelegt werden.

Im gesamtwirtschaftlichen Interesse kann der Bund den Ländern und Gemeinden auch Investitionshilfen gewähren.

Die Verteilung des Steueraufkommens auf Bund, Länder und Gemeinden ist ein zentrales Problem und für den Bestand und die Funktion der gesamten Staatsordnung von größter Bedeutung. Die Aufteilung der Erträge aus Steuern und anderen Abgaben zwischen Bund, Ländern und Gemeinden (vertikaler Finanzausgleich) und der Ausgleich zwischen leistungsfähigen und leistungsschwachen Ländern (horizontaler Finanzausgleich) ist von daher ein Feld größter politischer Auseinandersetzungen. Besonders betroffen sind hier die Gemeinden, deren Einnahmen aus Steuern und Abgaben bei weitem nicht den erforderlichen Finanzbedarf decken und die deshalb auf einen entsprechenden Ausgleich von Seiten des Staates angewiesen sind. Dies ist insgesamt ein unbefriedigender Zustand, der in zunehmendem Maße die Selbstverwaltungsgarantie der Gemeinden belastet.

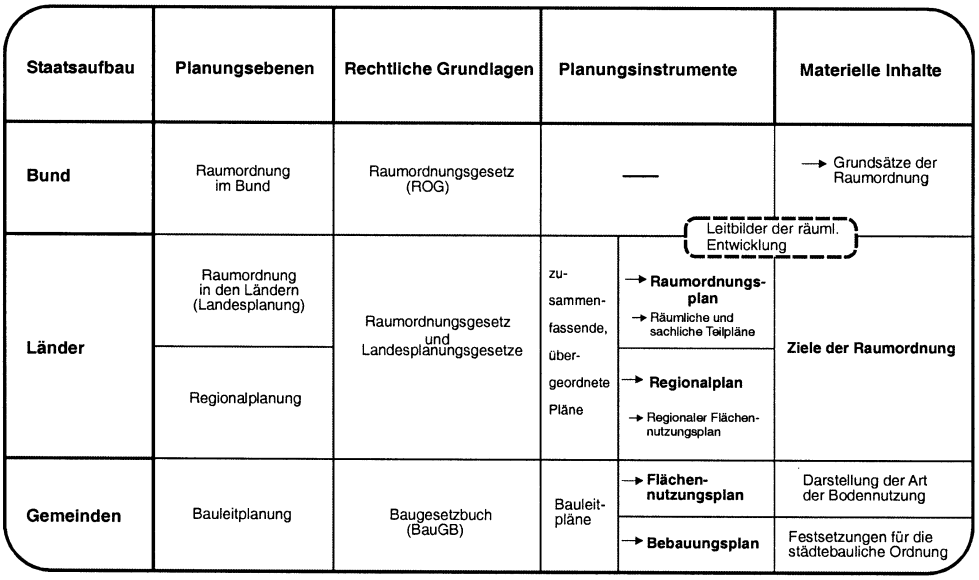
2. Planungssystem der Bundesrepublik Deutschland

Die bundesstaatliche bzw. föderalistische Staatsordnung mit den Ebenen des Bundes und der Länder (mit den Gemeinden als den kommunalen Selbstverwaltungsorganen) bestimmt entscheidend das System der räumlichen Planung in Deutschland. Entsprechend dezentralisiert ist deshalb die Raumplanung in Deutschland durch eine rechtlich festgelegte Kompetenz- und Aufgabenverteilung zwischen Bund, den Ländern und Gemeinden gekennzeichnet (Abb. 2). Die deutsche Raumplanung ist folglich ein System rechtlich, organisatorisch und inhaltlich voneinander abgegrenzter Planungsebenen. Diese verfügen einerseits über eigenständige Rechtsgrundlagen (Abb. 3), andererseits sind sie durch das Gegenstromprinzip sowie aufgrund vielschichtiger Informations-, Beteiligungs-, Abstimmungs- und Verbindlichkeitsnormen miteinander vernetzt.

Die Raumplanung in Deutschland basiert auf der „Raumordnung" einerseits sowie der „städtebaulichen Entwicklung und Ordnung" andererseits.

Raumordnung ist gemäß Definition des Bundesverfassungsgerichts vom 16.06.1954 die zusammenfassende, überörtliche und übergeordnete Planung zur Ordnung und Entwicklung des Raumes. „Zusammenfassend" kennzeichnet den Auftrag der Raumordnung, die raumbedeutsamen Fachplanungen zu koordinieren und aufeinander abzustimmen. „Überörtlich" beschreibt den Wirkungsbereich der Raumordnung, der über die räumlichen und materiellen Hoheitsrechte der kommunalen Selbstverwaltung der einzelnen Gemeinde hinausgeht. Die zusammenfassende und überörtliche Funktionsweise der Raumordnung begründet ihre

Abb. 2: Das System der deutschen Raumplanung

„übergeordnete“ Stellung im deutschen Planungssystem. Alle Planungsträger haben bei ihren raumwirksamen Planungen und Maßnahmen die Erfordernisse der Raumordnung zu berücksichtigen bzw. zu beachten. Raumbedeutsam sind dabei solche Planungen und Maßnahmen, durch die Raum in Anspruch genommen oder die räumliche Entwicklung oder Funktion eines Gebietes beeinflusst wird.

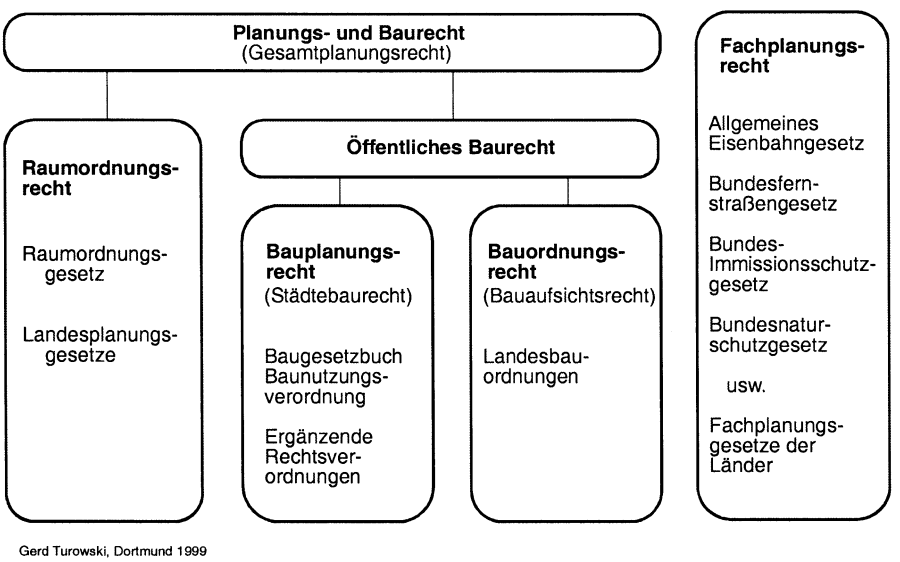
Aufgabe der Raumordnung ist gemäß Raumordnungsgesetz die Entwicklung, Ordnung und Sicherung des Gesamtraumes der Bundesrepublik Deutschland und seiner Teilräume durch zusammenfassende, übergeordnete Raumordnungspläne sowie durch Abstimmung raumbedeutsamer Planungen und Maßnahmen. Dabei sind

- unterschiedliche Anforderungen an Raum aufeinander abzustimmen und die auf der jeweiligen Planungsebene auftretenden Konflikte auszugleichen,
- Vorsorge für einzelne Raumfunktionen und Raumnutzungen zu treffen.

Das Raumordnungsgesetz legt als Maxime für die Aufgabenerfüllung durch die Raumordnung die Leitvorstellung einer nachhaltigen Raumentwicklung fest, welche die sozialen und wirtschaftlichen Ansprüche an den Raum mit seinen ökologischen Funktionen in Einklang bringt und zu einer dauerhaften, großräumig ausgewogenen Ordnung führt. Dabei sind

- die freie Entfaltung der Persönlichkeit in der Gemeinschaft und in der Verantwortung gegenüber künftigen Generationen zu gewährleisten,
- die natürlichen Lebensgrundlagen zu schützen und zu entwickeln,
- die Standortvoraussetzungen für wirtschaftliche Entwicklungen zu schaffen,

Abb. 3: Das deutsche Planungsrecht

- Gestaltungsmöglichkeiten der Raumnutzung langfristig offen zu halten,
- die prägende Vielfalt der Teilräume zu stärken,
- gleichwertige Lebensverhältnisse in allen Teilräumen herzustellen,
- die räumlichen und strukturellen Ungleichgewichte zwischen den bis zur Herstellung der Einheit Deutschlands getrennten Gebieten auszugleichen,
- die räumlichen Voraussetzungen für den Zusammenhalt in der europäischen Gemeinschaft und im größeren europäischen Raum zu schaffen.

Die städtebauliche Entwicklung und Ordnung ist wesentlicher Bestandteil der kommunalen Selbstverwaltung, die von den Gemeinden im Rahmen der Gesetze in eigener Verantwortung ausgeübt wird. Dabei soll nach dem Baugesetzbuch durch den Ausgleich unterschiedlicher privater und öffentlicher Interessen sowie den Abbau und die Verhinderung städtebaulicher Missstände eine nachhaltige Stadtentwicklung und eine sozialgerechte Bodennutzung gewährleistet werden.

2.1 Bundesraumordnung

Das Grundgesetz weist dem Bund die Rahmengesetzgebungskompetenz für die Materie Raumordnung zu. Hiernach dürfen bundesrechtlich lediglich die grundsätzlichen Fragen der Raumordnung geregelt werden, den Ländern muss ein angemessener gesetzgeberischer Gestaltungsraum verbleiben. Daneben steht dem Bund eine Kompetenz kraft Natur der Sache zur Regelung der Bundesraumordnung zu. Von beiden hat der Bund mit dem Raumordnungsgesetz Gebrauch gemacht.

Ein herausragendes Merkmal des deutschen Planungssystems und wichtiger Ausdruck des föderativen Staatsprinzips ist die Tatsache, dass dem Bund kein übergeordnetes Planungsinstrument förmlicher Art zur Verfügung steht, um verbindliche Ziele zur räumlichen Ordnung und Entwicklung des Bundesgebietes setzen zu können. Diese Aufgabe ist den Ländern vorbehalten. Trotz dieser Kompetenzverteilung hat sich der Bund nicht auf formell-organisatorische Regelungen beschränkt, sondern im Raumordnungsgesetz auch inhaltlich-substantielle Raumordnungsgrundsätze normativ festgelegt. Diese Grundsätze der Raumordnung stellen materielle Richtlinien für die räumliche Ordnung, Entwicklung und Sicherung des Bundesgebietes dar. Sie sind bei allen raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen in der Abwägung oder bei Ermessensausübungen zu berücksichtigen und von den Ländern in Raumordnungsplänen als Ziele der Raumordnung substantiell bzw. konkret auszugestalten.

Aufgabe der Raumordnung des Bundes ist es, auf die Verwirklichung der Grundsätze der Raumordnung im Sinne der Leitvorstellung einer nachhaltigen Raumentwicklung hinzuwirken. Weiterhin hat die Bundesraumordnung in Zusammenarbeit mit den Ländern auf der Grundlage der Raumordnungspläne „Leitbilder der räumlichen Entwicklung des Bundesgebietes oder von über die Länder hinausgreifenden Zusammenhängen“ zu entwickeln. Damit sollen Grundlagen für die Abstimmung raumbedeutsamer Planungen und Maßnahmen des Bundes und der Europäischen Union geschaffen werden. Der Bund beteiligt sich in Zusammenarbeit mit den Ländern an einer Raumordnung in der Europäischen Union und im größeren europäischen Raum. Bund und Länder wirken darüber hinaus bei der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit mit den Nachbarstaaten im Bereich der Raumordnung eng zusammen.

Die raumordnerischen Aktivitäten des Bundes erschöpfen sich nicht im Erlass des Raumordnungsgesetzes und in der durch das Raumordnungsgesetz festgelegten Aufgabenwahrnehmung. So ist der Bund in einer Reihe von Sachgebieten, die für die räumliche Ordnung und Entwicklung des Bundesgebietes von Bedeutung sind, sowohl gesetzgeberisch als auch administrativ tätig. Dies gilt für die raumbedeutsamen Fachplanungen (z.B. Verkehr), für den Investitions- und Subventionsbereich und auch für den Bereich der Finanz- und Steuerordnung.

Von Bedeutung ist ferner, dass der Bund dem Deutschen Bundestag in regelmäßigen Abständen einen Raumordnungsbericht zu erstatten hat. Dabei geht es um eine Bestandsaufnahme und die Tendenzen der räumlichen Entwicklung des Bundesgebietes einschließlich der diesbezüglich durchgeführten und geplanten Maßnahmen, um die räumliche Verteilung der raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen des Bundes und der Europäischen Union im Bundesgebiet sowie um die räumlichen Auswirkungen der Politik der Europäischen Union.

Die Zuständigkeit für die Raumordnung auf Bundesebene ist z. Zt. dem Bundesminister für Verkehr, Bau- und Wohungswesen zugeteilt. Dieser wird in Grundsatzfragen der Raumordnung durch einen Beirat beraten.

2.2 Landesplanung

Die Raumordnung in den Ländern ist die Landesplanung. Die rechtlichen Grundlagen der Landesplanung sind rahmensetzend im Raumordnungsgesetz und in länderspezifischer Konkretisierung in den Landesplanungsgesetzen festgelegt. Die Landesplanung ist der Teil der öffentlichen Verwaltung in den Ländern, welcher zusammenfassende, übergeordnete Raumordnungspläne aufstellt und raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen koordiniert. Der Landesplanung sind also einerseits Planungsfunktionen, andererseits auch Koordinierungs- bzw. Sicherungsfunktionen zugeordnet. Beide Funktionsbereiche sind mit einem leistungsfähigen, rechtlich normierten Instrumentarium ausgestattet.

2.2.1 Planungsfunktion

Die planende Tätigkeit der Landesplanung basiert auf der Verpflichtung der Länder, für ihr Hoheitsgebiet zusammenfassende und übergeordnete Raumordnungspläne aufzustellen.

Die Verpflichtung zur Aufstellung von Raumordnungsplänen besteht nicht für die Länder Berlin, Bremen und Hamburg. In diesen drei sogenannten Stadtstaaten kann ein Flächennutzungsplan die Funktion eines Raumordnungsplans übernehmen.

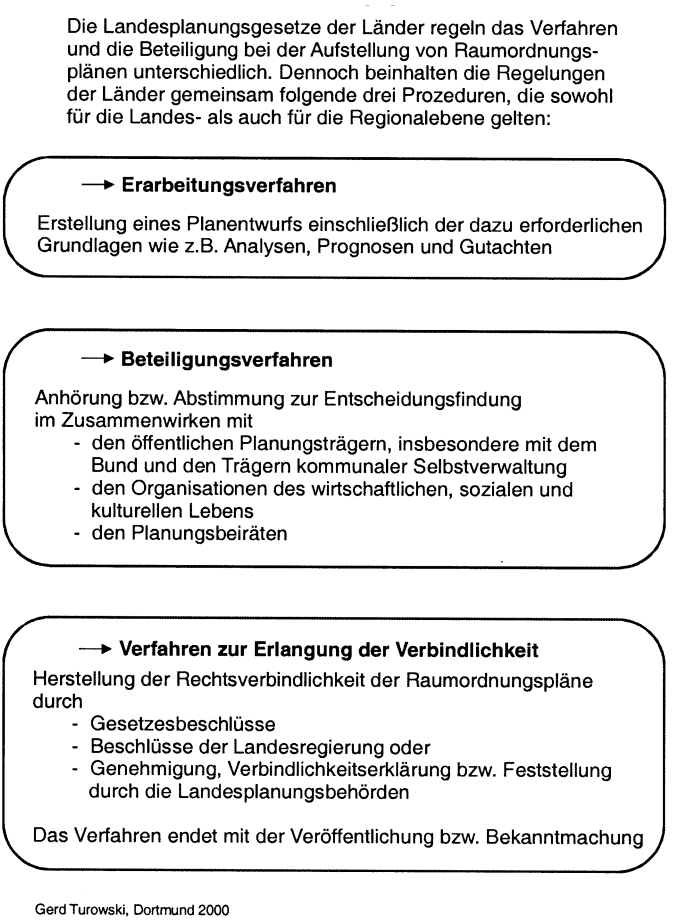
Die Raumordnungspläne haben die Grundsätze der Raumordnung nach Maßgabe der Leitvorstellung einer nachhaltigen Raumentwicklung für den jeweiligen Planungsraum und in einem regelmäßig mittleren Zeitraum als Ziele der Raumordnung zu konkretisieren. Ziele der Raumordnung sind also die verbindlichen Festlegungen in den Plänen der Landesplanung, die räumlich und sachlich zur Ausgestaltung und Verwirklichung der Grundsätze der Raumordnung erforderlich sind und die bei allen raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen von den öffentlichen Planungsträgern beachtet werden müssen. Die Bindungswirkung der Ziele der Raumordnung erstreckt sich nach näherer Maßgabe des Bundesrechts über die öffentlichen Stellen hinaus auch auf privatrechtliche Unternehmen, sofern diese öffentliche Aufgaben wahrnehmen.

Die Raumordnungspläne sind die zentralen Planungsinstrumente der Landesplanung. Die Aufstellungsverfahren und die inhaltliche Ausgestaltung der Raumordnungspläne weisen in den einzelnen Ländern zum Teil erhebliche Unterschiede auf. Dennoch lassen sich idealtypisch Gemeinsamkeiten erkennen, die im Nachfolgenden in vereinfachter und zusammengefasster Form dargestellt werden.

Bei der Aufstellung von Raumordnungsplänen sind drei nacheinander ablaufende Phasen zu unterscheiden (Abb. 4):

- Erarbeitungsverfahren
- Beteiligungsverfahren
- Verfahren zur Erlangung der Verbindlichkeit.

Abb. 4: Das Verfahren bei der Aufstellung von Raumordnungsplänen

Das Erarbeitungsverfahren liegt als behördeninterner Vorgang in der Hand der jeweiligen Landesplanungsstelle. Dieses Verfahren umfasst die Erstellung eines Planentwurfs auf der Basis der Ermittlung aller relevanten Grundlagen (Analysen, Prognosen, Gutachten).

Das Beteiligungsverfahren dient als Anhörungs- bzw. Abstimmungsverfahren der Entscheidungsfindung im Zusammenwirken mit den öffentlichen Planungsträgern, insbesondere mit dem Bund und den Trägern kommunaler Selbstverwaltung, mit den Organisationen des wirtschaftlichen, sozialen und kulturellen Lebens sowie mit den Planungsbeiräten. In diesem Verfahren wird der Planentwurf der Öffentlichkeit bekanntgemacht und damit einer intensiven Diskussion anhand unterschiedlicher und divergierender Raumansprüche und Raumnutzungsvorstellungen ausgesetzt. Von großer Bedeutung ist das Beteiligungsverfahren für die Gemeinden. Ziele der Raumordnung können ihre Verbindlichkeit gegenüber den Gemeinden nur dann entfalten, wenn diese ausreichend an der Zielaufstellung beteiligt worden sind. Damit soll gewährleistet werden, dass kommunale Anregungen und Vorschläge in den landesplanerischen Entscheidungsprozess einfließen können.

Das Verfahren zur Erlangung der Verbindlichkeit ist der rechtlich wichtigste Akt und dient insbesondere dazu, die in den Plänen festgelegten Ziele der Raumordnung für die öffentlichen Planungsträger verbindlich zu machen. Dieses erfolgt durch

- Gesetzesbeschlüsse
- Beschlüsse der Landesregierungen
- Genehmigung/Verbindlicherklärung/Feststellung durch die Landesplanungsbehörde.

Das Verfahren endet mit der Veröffentlichung/Bekanntmachung.

Im Zentrum der landesplanerischen Tätigkeiten stehen die Raumordnungspläne und die darin festgelegten Ziele der Raumordnung. Der materielle Gehalt dieser Festlegungen betrifft zum einen langfristige überfachliche Ziele, die zur Verbesserung der Raum- und Siedlungsstruktur beitragen sollen (z.B. Entwicklung strukturschwacher Räume oder Ausbau zentraler Orte). Zum anderen werden auch raumbedeutsame fachliche Ziele aufgenommen, um die räumlichen Voraussetzungen für die betreffenden Fachpolitiken zu schaffen oder zu sichern (z.B. Festlegung von Standorten für Ver- und Entsorgungseinrichtungen von landesweiter Bedeutung, Ausweisung von Schutzgebieten).

Planungselemente

Zur Festlegung der Ziele der Raumordnung stützen sich die Raumordnungspläne auf Planungselemente, die von konzeptioneller und instrumenteller Bedeutung sind. Hierzu gehören vor allem:

- Raumkategorien
- Zentrale-Orte-Systeme
- Achsen
- Funktionen
- Richtzahlen/Richtwerte/Orientierungswerte.

Raumkategorien sind nach bestimmten Kriterien abgegrenzte Gebiete, die durch gleichartige Merkmale und Strukturen gekennzeichnet sind bzw. in denen gleichgerichtete Ziele verfolgt werden sollen. Die wichtigsten Raumkategorien sind:

- Verdichtete Räume bzw. Verdichtungsräume, abgegrenzt auf der Grundlage einer erhöhten Einwohnerdichte und eines hohen Anteils von Siedlungsflächen an der Gesamtfläche. In diesen Räumen geht es vor allem um die Sicherung der Wohn-, Produktions- und Dienstleistungsfunktionen.
- Ordnungsräume werden aus den Verdichtungsräumen zusammen mit den sie umgebenden Randgebieten gebildet. Ordnungsräume werden auf der Grundlage intensiver Pendelbeziehungen zwischen den Verdichtungsräumen und ihren Randgebieten abgegrenzt. Wegen des starken Entwicklungsdrucks stehen in diesen Räumen Ordnungsmaßnahmen im Vordergrund. Dabei soll einer weiteren dispersen Zersiedelung des Raumes entgegengewirkt werden, indem die künftige Siedlung entlang von Achsen konzentriert werden soll. Die Achsen sind mit einem leistungsfähigen öffentlichen Personennahverkehr auszustatten. Die Räume zwischen den Achsen sind für wichtige Freiraumfunktionen zu sichern.
- Ländliche Räume umfassen den Gesamtraum außerhalb der Ordnungsräume. Sie sind durch vielfältige Entwicklungsprobleme belastet. Dies gilt besonders für die peripheren, strukturschwachen Gebiete der Bundesrepublik.
- Strukturschwache Räume sind dadurch gekennzeichnet, dass in ihnen die Lebensbedingungen in ihrer Gesamtheit im Verhältnis zum Bundesdurchschnitt wesentlich zurückgeblieben sind oder ein solches Zurückbleiben zu befürchten ist. In diesen Räumen hat die Politik eine besondere Verantwortung, um dem Verfassungsgebot gleichwertiger Lebensverhältnisse im Bundesgebiet gerecht zu werden. In diese Raumkategorie sind nach der Wiedervereinigung die fünf neuen Länder in ihrer Gesamtheit einzuordnen. Für die alten Länder sind damit enorme Unterstützungsleistungen verbunden.

Das Zentrale-Orte-System war für den Aufbau nach dem Kriege und ist noch heute für die weitere Entwicklung der Bundesrepublik von größter Bedeutung. Es ist ein Konzept zur hierarchisch gegliederten flächendeckenden Versorgung der Bevölkerung mit öffentlichen und privaten Dienstleistungen sowie mit Arbeitsplätzen. Diese Versorgungsfunktion wird von sog. Zentralen Orten unterschiedlicher Stufe wahrgenommen:

- Grundzentrum, Unterzentrum oder Kleinzentrum sind zentrale Orte zur Deckung des Grundbedarfs (täglichen Bedarfs) der Bevölkerung im Nahbereich.
- Mittelzentrum ist ein zentraler Ort zur Deckung des gehobenen Bedarfs der Bevölkerung im Mittelbereich.
- Oberzentrum ist ein zentraler Ort zur Deckung des höheren spezialisierten Bedarfs der Bevölkerung im Oberbereich.

Für jede dieser drei Stufen sind durch die Raumordnung und Landesplanung entsprechende Ausstattungskataloge entwickelt worden. Sie bilden den Rahmen für alle öffentlichen Planungsträger und dienen zugleich als Orientierungshilfe für öffentliche und private Investitionen.

Achsen sind Planungselemente, die durch eine Bündelung linearer Verkehrs- und Versorgungsinfrastrukturen (Bandinfrastruktur) und/oder durch eine unterschiedlich dichte Folge von Siedlungskonzentrationen gekennzeichnet sind.

Dabei werden unterschieden:

- Verbindungsachsen bzw. großräumig bedeutsame Achsen für den weitreichenden Leistungsaustausch von Waren, Dienstleistungen und Personen. Die Achsen sollen verdichtete Räume und periphere Räume miteinander verbinden und den von ihnen berührten Gebieten Lagevorteile vermitteln sowie strukturelle Entwicklungsimpulse geben.
- Siedlungsachsen sollen die Siedlungen (Bevölkerung, Wohn- und Arbeitsstätten) linear konzentrieren in Abstimmung mit dem öffentlichen Personenverkehr. Sie dienen damit der Siedlungsordnung und Freiraumsicherung vor allem in den Ordnungsräumen.

Funktionen sind spezifische Aufgaben, die den Gemeinden oder Teilräumen im Rahmen der sog. räumlich-funktionalen Aufgabenteilung durch die Raumordnung und Landesplanung zugewiesen werden. Raumbezogene Funktionen sind insbesondere:

- Naturschutz und Landschaftspflege
- Landwirtschaft
- Forstwirtschaft
- Wasserhaushalt
- Luftregeneration und Klima
- Fremdenverkehr, Freizeit und Erholung
- Rohstoffsicherung.

Diese Funktionen können sich auch überlagern und als Vorrangfunktion festgelegt sein.

Gemeindebezogene Funktionen sind insbesondere:

- zentralörtliche Funktionen
- Industrie- und Gewerbefunktionen
- Dienstleistungsfunktionen
- Wohnfunktion
- Agrarfunktion.
- Fremdenverkehrs- und Erholungsfunktion.

Diese Funktionen können auch als Haupt- und Nebenfunktionen differenziert werden.

Richtzahlen/Richtwerte/Orientierungswerte sind planerische Vorgaben für die in einem Planungsraum vorausgesagte oder anzustrebende zahlenmäßige Entwicklung der Bevölkerung, der Arbeitsplätze, des Wohnungsbaus, der Siedlungsflächen, der gewerblichen Flächen oder der Infrastrukturausstattung. Sie werden entweder als Orientierungswerte mit bestimmten Bandbreiten als Zielprojektion oder als verbindliche Vorgaben für einen bestimmten Zeitraum festgelegt und sollen damit eine einheitliche Grundlage für alle öffentlichen Planungen und Maßnahmen bilden.

Mit dem seit 01.01.1998 in Kraft getretenen Raumordnungsgesetz hat der Bundesgesetzgeber erstmalig allgemeine Vorschriften über die von den Ländern aufzustellenden Raumordnungspläne erlassen. So sollen Raumordnungspläne Festlegungen zur Raumstruktur,

insbesondere zu der anzustrebenden Siedlungs-, Freiraum- und Infrastruktur sowie auch zu den raumbedeutsamen Fachplanungen insbesondere des Umwelt-, Verkehrs- und Immissionschutzrechts enthalten. Damit sind die wichtigsten Inhaltsbereiche der Raumordnungspläne bundesrechtlich normiert, so dass in Zukunft eine größere Einheitlichkeit und Vergleichbarkeit der Raumordnungspläne in Deutschland zu erwarten ist, ohne dass dadurch der Gestaltungsspielraum der Länder in verfassungsrechtlich unvertretbarer Art und Weise eingeschränkt wird.

2.2.2 Koordinierungs- und Sicherungsfunktion

Die Tätigkeit der Landesplanung ist nicht auf die Aufstellung von zusammenfassenden und übergeordneten Raumordnungsplänen begrenzt. Die Landesplanung hat auch durch permanente Koordination, Abstimmung und Sicherung dazu beizutragen, dass die Ziele der Raumordnung durchgesetzt und verwirklicht werden. Zu diesem Zweck steht der Landesplanung eine Reihe förmlicher wie informeller Instrumente zur Verfügung.

Diese Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung bilden den folgenden Katalog:

- Einwirkungen auf die Bauleitplanung
- Informationspflicht
- Raumordnungsbericht/Landesentwicklungsbericht
- Raumordnungskataster
- Raumordnungsverfahren (Abb. 5)
- Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen.
- Zielabweichungsverfahren.

Daneben ist der Einsatz informeller, insbesondere konsensorientierter Strategien zur Vorbereitung und Sicherung der Raumordnungspläne bundesrechtlich eröffnet.

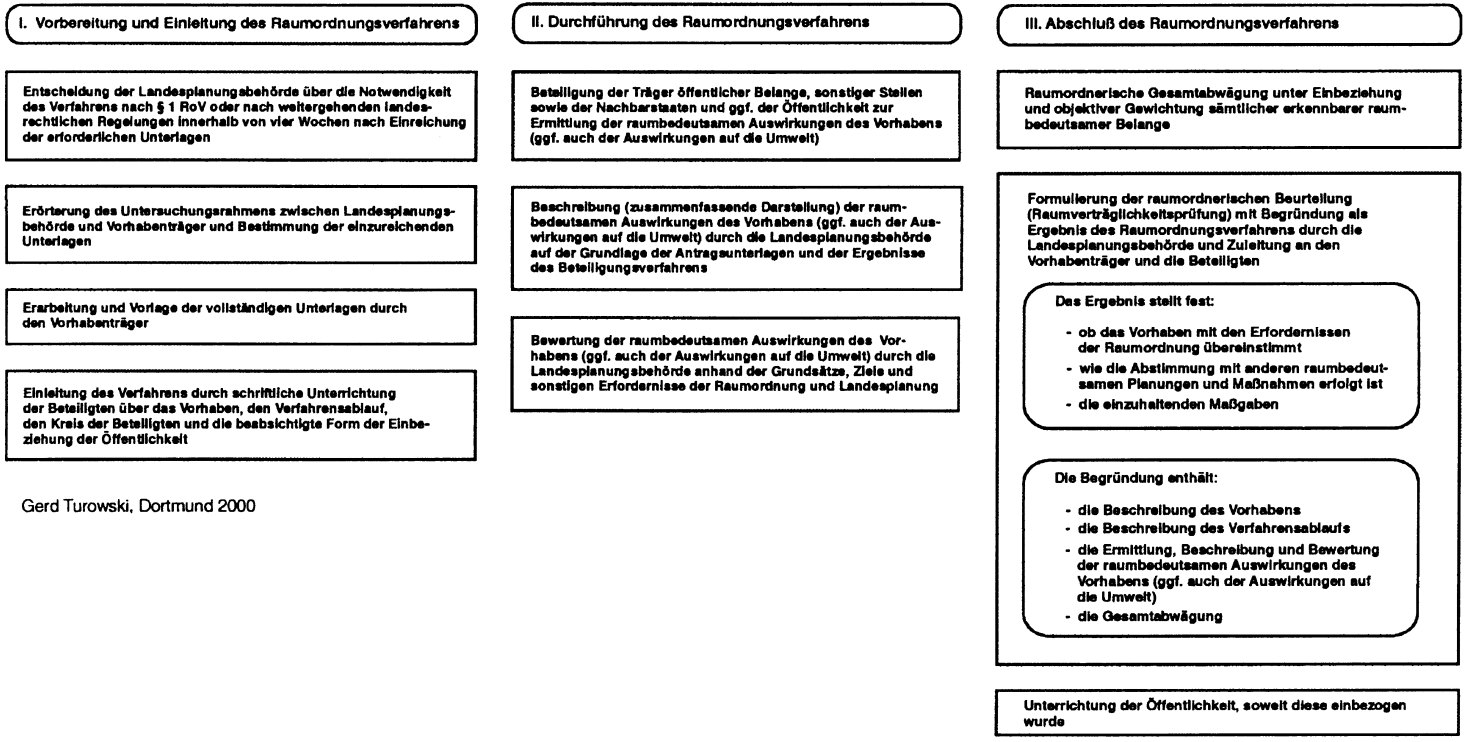
2.3 Regionalplanung

Mit Ausnahme des Saarlandes sowie der drei Stadtstaaten haben alle Länder auf der Grundlage des Raumordnungsgesetzes sowie ihres jeweiligen Landesplanungsgesetzes für Teile ihres Territoriums (Regionen) eine eigenständige räumliche Planung - die Regionalplanung - eingerichtet. Die Regionalplanung ist das Bindeglied zwischen der staatlichen Landesplanung und der kommunalen Bauleitplanung. In dieser Mittlerfunktion hat die Regionalplanung eine schwierige und problembehaftete Gratwanderung zwischen gesamtstaatlicher Verantwortung einerseits und kommunaler Selbstverwaltungsgarantie andererseits auszuführen. In rechtlicher und materieller Hinsicht ist die Regionalplanung als Teil der Landesplanung eine staatliche Aufgabe. Aus organisatorischer und planungspolitischer Sicht dagegen ist die Regionalplanung als eine gemeinschaftliche Aufgabe von Staat und Selbstverwaltung zu werten.

Das Raumordnungsgesetz gibt den Ländern prinzipiell zwei Organisationsmodelle vor: Entweder liegt die Trägerschaft der Regionalplanung bei regionalen Planungsgemeinschaften, gebildet durch den Zusammenschluss von Gemeinden und Gemeindeverbänden, oder staatliche Behörden sind selbst Träger der Regionalplanung. In diesem Falle sind die Gemeinden und Gemeindeverbände in einem förmlichen Verfahren an der Regionalplanung

Abb. 5: Übersicht über den Ablauf des Raumordnungsverfahrens

(§ 15 Raumordnungsgesetz, Raumordnungsverordnung (RoV)
sowie entsprechende Regelungen
in den Landesplanungsgesetzen)

Gerd Turowski, Dortmund 2000

zu beteiligen. Beide Organisationsformen sind zur Anwendung gekommen, wobei die Länder zum Teil erhebliche Modifikationen vorgenommen haben.

Das Raumordnungsgesetz enthält mit Rücksicht auf die Organisationsgewalt der Länder keine Definition des Begriffs Region. Da die Definition und die Abgrenzung von Regionen wissenschaftlich nicht hinreichend begründet werden können, ist die politische Einflussnahme bei der Regionenbildung außerordentlich stark.

Das Raumordnungsgesetz verpflichtet die Länder, deren Territorium Verflechtungsbereiche mehrerer Oberzentren umfasst, zur Aufstellung von Regionalplänen. Dabei sind die Regionalpläne aus dem Raumordnungsplan für das Landesgebiet zu entwickeln. Die Träger der Regionalplanung haben also in den von ihnen aufzustellenden Regionalplänen die Ziele der Raumordnung für das Landesgebiet für ihre Region zu konkretisieren. Damit ist klargestellt, dass der materielle Gehalt der Regionalpläne ebenso wie der in dem Raumordnungsplan für das Landesgebiet aus verbindlichen Zielen der Raumordnung besteht.

Durch das neugefasste Raumordnungsgesetz sind die Länder ermächtigt, in verdichteten Räumen oder bei sonstigen raumstrukturellen Verflechtungen einen neuen Plantyp - den regionalen Flächennutzungsplan - zu entwickeln und einzuführen. Der regionale Flächennutzungsplan, der zugleich die Funktion eines Regionalplanes und eines gemeinsamen Flächennutzungsplans der beteiligten Gemeinden übernimmt, hat die verfahrensrechtlichen und materiellen Anforderungen sowohl des Baugesetzbuchs als auch des jeweiligen Landesplanungsgesetzes einzuhalten. Durch die Zusammenführung von Regionalplanung und kommunaler Flächennutzungsplanung kann letztendlich eine Planungsebene eingespart werden.

2.4 Bauleitplanung

Auf der Grundlage des Baugesetzbuches nehmen die Gemeinden die städtebauliche Planung als Bauleitplanung in eigener Verantwortung wahr (Planungshoheit der Gemeinde). Die Bauleitplanung hat als zentrales Instrument der städtebaulichen Planung die Aufgabe, die bauliche und sonstige Nutzung der Grundstücke in der Gemeinde nach Maßgabe des Baugesetzbuchs vorzubereiten und zu leiten.

Die von den Gemeinden aufzustellenden Bauleitpläne sollen nach Maßgabe nachhaltiger städtebaulicher Entwicklung eine dem Wohl der Allgemeinheit entsprechende sozialgerechte Bodennutzung gewährleisten und dazu beitragen, eine menschenwürdige Umwelt zu sichern und die natürlichen Lebensgrundlagen zu schützen und zu entwickeln.

Gegenstand der Bauleitplanung ist die „Widmung“ von Flächen für bestimmte Nutzungen (z.B. Wohnen, Gewerbe, Gemeinbedarf). Auch können Beschränkungen (z.B. Höchstmaß für die Grundstücksüberbauung, für die Geschosszahl usw.), Bindungen (z.B. Wohnungen für bestimmte Personengruppen) und Maßgaben für die Verwirklichung der betreffenden Nutzung (z.B. Verpflichtung zu Lärmschutz, Pflanzung) festgesetzt werden.

Die Bauleitplanung umfasst zwei Stufen:

- Der Flächennutzungsplan ist der vorbereitende Bauleitplan für das gesamte Gemeindegebiet. Er ist ein behördenverbindliches, gemeindeeigenes Lenkungsinstrument, das die planenden Behörden bindet, nach außen jedoch keine unmittelbare Rechtswirkung entfaltet. Auf der Grundlage der beabsichtigten städtebaulichen Entwicklung und der vorhersehbaren Bedürfnisse der Gemeinde stellt der Flächennutzungsplan die Art der Bo-

dennutzung in den Grundzügen dar. Flächennutzungspläne werden vorwiegend im Maßstab 1:10000, teilweise auch im Maßstab 1:20000 erstellt.

- Der Bebauungsplan ist der verbindliche Bauleitplan für einen klar abgegrenzten Teil des Gemeindegebietes. Er ist eine als Satzung von der Gemeinde zu beschließende Rechtsnorm und dadurch nach außen verbindlich. Der Bebauungsplan enthält die rechtsverbindlichen Festsetzungen für die städtebauliche Entwicklung und Ordnung; er bildet die Grundlage für weitere zum Vollzug des Baugesetzbuches erforderliche Maßnahmen (z.B. Umlegung, Enteignung, städtebauliche Sanierung). Maßstab der Bebauungspläne ist 1:500 oder 1:1000.

Der Flächennutzungsplan bildet den Rahmen für die Aufstellung von Bebauungsplänen. Flächennutzungsplan und Bebauungsplan unterscheiden sich im Wesentlichen in Bezug auf den räumlichen Geltungsbereich, in dem Grad der Konkretisierung und Spezifizierung ihrer Aussagen, in ihrer Rechtsform und in ihren Rechtswirkungen. Ansonsten unterliegen sie weitgehend gleichen Regeln, insbesondere was die Planungsgrundsätze und die Verfahren der Planaufstellung betrifft (Abb. 6).

Bauleitpläne sind den Zielen der Raumordnung anzupassen. Durch dieses Anpassungsgebot trägt das Baugesetzbuch der funktionalen Verzahnung von Landes- bzw. Regionalplanung und Bauleitplanung Rechnung. Zugleich wird die Bedeutung der Landes- und Regionalplanung in ihrer rahmensetzenden Funktion für die Bauleitplanung hervorgehoben.

2.5 Fachplanung

Landesplanung, Regionalplanung und Bauleitplanung sind Gesamtplanungen, da ihre raumgestaltenden Entscheidungen auf die Koordination und Zusammenfassung sämtlicher raumbedeutsamer Planungen und Maßnahmen ausgerichtet sind. Von diesen Gesamtplanungen sind die Fachplanungen zu unterscheiden, welche systematische Maßnahmen vorbereiten und durchführen, die zur Entwicklung bestimmter, abgegrenzter Sach- bzw. Fachbereiche erforderlich sind.

Die Fachplanungen werden von den jeweils zuständigen Fachdienststellen durchgeführt (Fachministerien des Bundes und der Länder, kommunale Gebietskörperschaften und sonstige öffentlich-rechtliche Körperschaften).

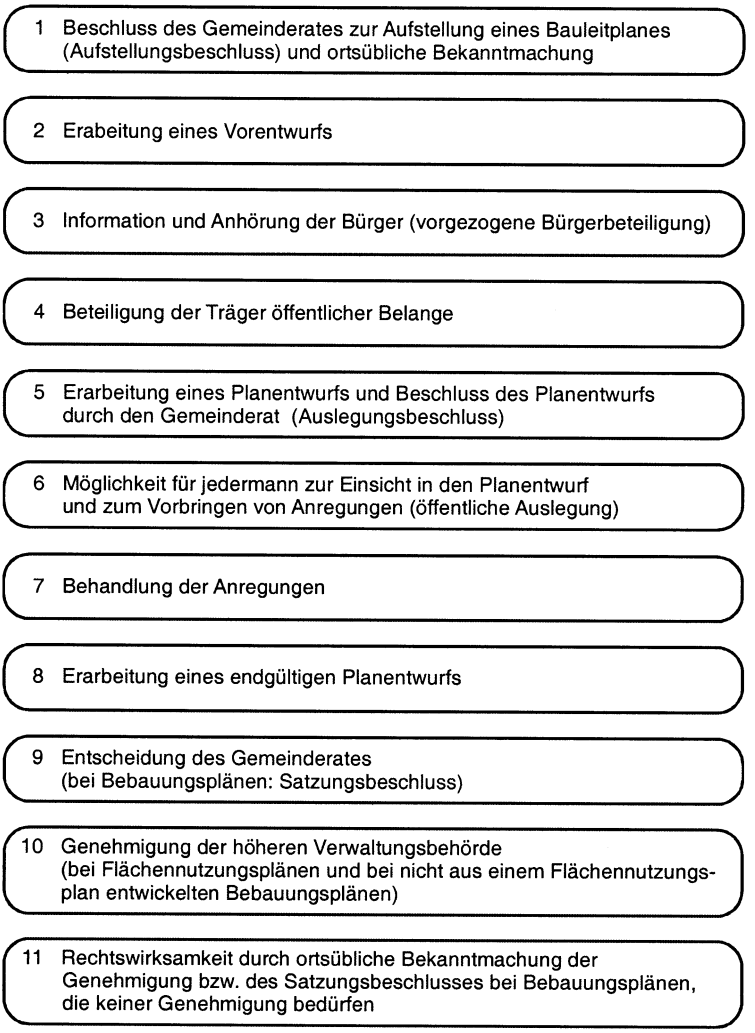
Die wegen ihrer Raumbedeutsamkeit für die Raumplanung wesentlichen Fachplanungen verfügen über eigenständige Rechtsgrundlagen. Als wichtigste Fachplanungsgesetze auf Bundesebene sind zu nennen:

für den Verkehr und die Kommunikation:

- Allgemeines Eisenbahngesetz
- Bundesfernstraßengesetz
- Bundeswasserstraßengesetz
- Fernstraßenausbaugesetz
- Luftverkehrsgesetz
- Personenbeförderungsgesetz
- Telegrafenwegegesetz;

Abb. 6: Verfahren zur Aufstellung von Bauleitplänen

(generalisierte Darstellung sowohl für Flächennutzungs- als auch für Bebauungspläne gemäß Baugesetzbuch)

Gerd Turowski, Dortmund 2000

für die Ver- und Entsorgung:

- Energiewirtschaftsgesetz
- Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz
- Wasserhaushaltsgesetz;

für die Verteidigung:

- Landbeschaffungsgesetz
- Schutzbereichsgesetz;

für den Umwelt- und Naturschutz:

- Bundes-Bodenschutzgesetz
- Bundes-Immissionsschutzgesetz
- Bundesnaturschutzgesetz
- Bundeswaldgesetz;

für die Landwirtschaft:

- Flurbereinigungsgesetz.

Diese Bundesgesetze werden in einigen Bereichen durch entsprechende Ländergesetze konkretisiert, wie insbesondere durch die Landesnaturschutzgesetze, die Landeswassergesetze sowie die Straßen- und Wegegesetze der Länder.

Fachplanungen dienen insbesondere der Realisierung von öffentlichen Infrastrukturprojekten. Dazu zählen Vorhaben des Verkehrswesens (Straßen, Kanäle, Flugplätze usw.), der Ver- und Entsorgung (Energieleitungen, Abwasseranlagen usw.), der Telekommunikation (Fernsprechleitungen, Richtfunkverbindungen) sowie Verteidigungsanlagen. Darüber hinaus werden in einigen Fachplanungen auch Gebietsfestlegungen zur Wahrung bestimmter öffentlicher Belange vorgenommen. Dies gilt vor allem für die Festlegung von Natur- und Landschaftsschutzgebieten, von Wasserschutzgebieten, von Schutzbereichen für militärische Anlagen und für Bauschutzbereiche bei Flugplätzen.

Die Fachplanungen sind durch zwei unterschiedliche Handlungsformen gekennzeichnet. Diese bestehen zum einen aus vorbereitenden fachlichen Planungen mit dem Instrument des Fachplanes, zum anderen aus projektbezogenen Zulassungsverfahren. Dabei ist wichtig, in welcher Rechtsform das Planungsverfahren endet. Bestimmte Fachplanungen sind durch das formalisierte, gesetzlich geregelte Planfeststellungsverfahren gekennzeichnet, das mit dem Planfeststellungsbeschluss abschließt. Dieser Verwaltungsakt umfasst alle für das Vorhaben erforderlichen öffentlich-rechtlichen Genehmigungen.

Darüber hinaus gibt es eine große Zahl von Fachplanungen, in denen weder das Verfahren geregelt noch ein Abschluss durch einen Verwaltungsakt vorgeschrieben ist (z.B. Krankenhausbedarfsplanung).

Die Fachplanungen wirken in der Regel über den Hoheitsbereich einer Gemeinde hinaus und können dadurch nur begrenzt durch die städtebauliche Planung beeinflusst werden. Eine Abstimmung und Koordinierung durch die Landes- und Regionalplanung ist deshalb unerlässlich. Zu diesem Zweck enthalten die Fachplanungsgesetze sog. Raumordnungsklauseln, in denen die betreffenden Fachplanungen zur Berücksichtigung der Erfordernisse der Raumordnung verpflichtet werden.

1. Zarys ustroju państwa i administracji Republiki Federalnej Niemiec

1.1 Podstawy ustroju państwa

Podstawą porządku państwowego są cztery podstawowe zasady zawarte w Konstytucji (ustawa zasadnicza- Grundgesetz) z 23 maja 1949 r.:

Republika Federalna Niemiec jest państwem demokratycznym, prawnym, socjalnym i federacyjnym.

Zasada demokracji wyraża się w tym, iż dla wszelkiej działalności władzy państwowej potrzebna jest legitymacja społeczeństwa. Przy czym działalność państwowa nie jest wykonywana poprzez bezpośrednie decyzje społeczeństwa ale przez jego przedstawicieli wybranych na określony czas, którzy tworzą parlament (Bundestag) i rząd. Taki właśnie jest sens pośredniej i reprezentatywnej demokracji. Społeczeństwo niemieckie deleguje swoją suwerenność na określony czas, aż do odwołania na legislatywę (Bundestag) i egzekutywę (Bundesregierung). One podejmują decyzje zgodne z konstytucją.

Zasada państwa prawnego wymaga aby wszelka działalność państwowa była zgodna z obowiązującym prawem. Relacje pomiędzy organami państwa przebiegają w płaszczyźnie poziomej i pionowej. W płaszczyźnie poziomej określa je zasada podziału władz, funkcje władzy państwowej są niezależne od siebie i dzielą się na : organy ustawodawcze (legislatywa), władzy wykonawczej (egzekutywa) i wymiaru sprawiedliwości (judykatura). Zasada ta utrudnia nadużycia władzy i uniemożliwia samowolę państwową. Kontrolę zgodności ustawodawstwa z konstytucją sprawuje Sąd Konstytucyjny.

Zasada państwa socjalnego zmusza państwo do stworzenia równych szans i socjalnej sprawiedliwości dla ochrony słabszych. Dlatego istnieje silnie rozbudowana siatka ustaw socjalnych, która zabezpiecza w przypadku choroby, wypadków i starości. Są to pieniężne dotacje na dzieci, na mieszkanie, na ochronę w przypadku utraty pracy. W celu realizacji zasady państwa socjalnego ustanowiona jest możliwość ingerencji w podstawowe prawa człowieka. Ograniczone jest zwłaszcza prawo własności w ten sposób, że jego wykorzystanie jest jednoznacznie ustanowione w powiązaniu z dobrem wspólnej własności (Gemeinwohl).

Zasada federalizmu przejawia się w prawnych powiązaniach państw związkowych, przy podziale wykonywania władzy państwowej pomiędzy państwa związkowe (Bundesländer – kraje federacji) a Federację (Bund-federacja). Ta zasada pionowego podziału władzy państwowej jest przeciwieństwem unitarnej formy państwa i ma zasadnicze znaczenie w niemieckiej strukturze państwowej i administracyjnej. Podział władzy państwowej w Niemczech na federację i 16 państw związkowych oznacza, że nie tylko sama federacja, ale również i kraje związkowe spełniają rolę niezależnych państw. Należy zauważyć, że kraje związkowe nie posiadają pełnej autonomii – władza ograniczona jest do niektórych obszarów działalności państwowej. Realizowana jest przez własne ustawodawstwo, władzę wykonawczą i orzecznictwo sądowe. Istnieje jednak nadrzędność ustawodawstwa federalnego nad prawodawstwem landów. Kompetencje krajów związkowych obejmują przede wszystkim administrację, której prawa wynikają z konstytucji federalnej.

Zasada państwa federacyjnego, a więc podział na samodzielne kraje z indywidualnym porządkiem konstytucyjnym jest ważny dla porządku i rozwoju przestrzennego Niemiec. W odróżnieniu od państwa unitarnego korzystniej uwidacznia się w takim państwie specyfika, inicjatywy regionalne, proces rozwoju licznych centr gospodarczych, kulturalnych i politycznych. Wpływa to pozytywnie na struktury przestrzenne.

Dla zrozumienia społeczno-prawnego statusu Federacji Niemieckiej zasadnicze znaczenia ma jej członkostwo w Unii Europejskiej (EU), która jest instytucją międzypaństwową, a państwa członkowskie przekazują jej określone prawa suwerennej władzy. Dlatego normy prawne ustanowione przez Unię Europejską wpływają na przepisy państw członków Unii. W ten sposób powstaje nowa, samodzielna i niezależna władza publiczna w odniesieniu do władz państw członkowskich.

Unia Europejska jest w trakcie procesu integracyjnego, zwłaszcza w dziedzinie gospodarki i polityki.

1.2 Najwyższe organy federalne

- Najwyższymi organami federalnymi są (zobacz schemat 1) :
- Parlament (Bundestag)
- Rada Federalna (Bundesrat)
- Prezydent (Bundespräsident)
- Rząd (Bundesregierung).

Funkcję władzy federalnej sprawują sądy federalne oraz administracja federalna. Najwyższe organy i urzędy administracji federalnej i ich zadania przedstawione zostaną w następnych rozdziałach.

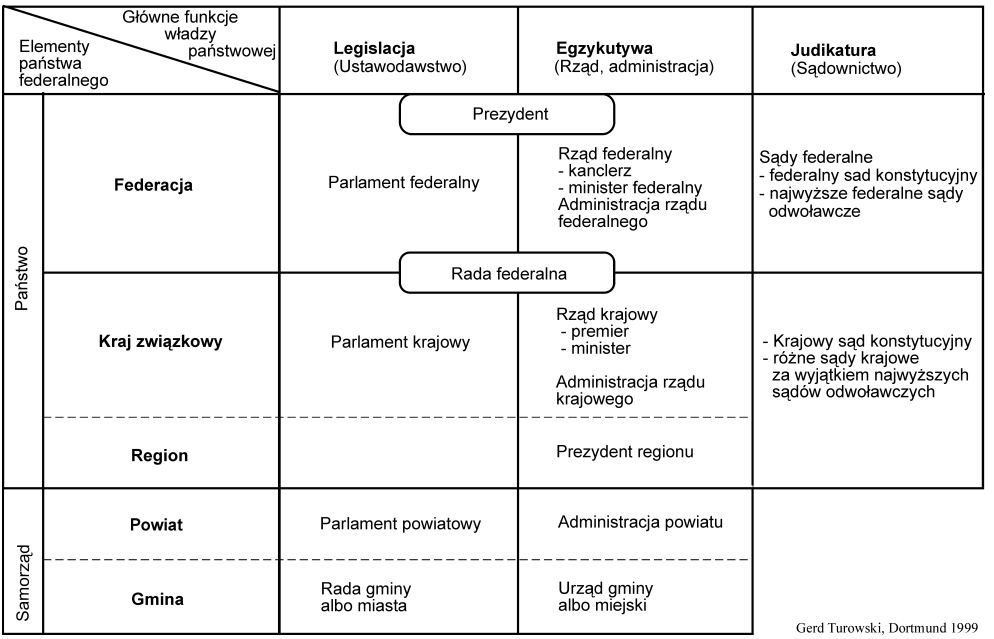
1.2.1 Parlament federalny (Bundestag)

Parlament Federalny reprezentuje społeczeństwo niemieckie w wykonywaniu władzy państwowej. Jest przedstawicielem społeczeństwa Niemieckiej Republiki Federalnej i przez to najwyższym ustawodawczym organem federalnym. Jeżeli konstytucja tego wymaga konieczna jest w procesie ustawodawczym zgoda Rady Federalnej (Bundestrat).

Kompetencje ustawodawcze Parlamentu Federalnego (Gesetzgebungskompetenz) dzieli się na:

- wyłączne ustawodawstwo federacyjne
- konkurencyjne ustawodawstwo
- kompetencje ramowe federacji.

Schemat 1: Ustrój administracyjny Republiki Federalnej Niemiec

Ustawodawstwo federacyjne obejmuje obszary prawne, które wymagają jednakowego uregulowania dla wszystkich krajów związkowych, w których jest niedopuszczalne własne ustawodawstwo krajowe. Dotyczy to spraw polityki zagranicznej, obrony, ochrony granic, waluty, pieniądza i bilonu oraz ruchu powietrznego.

Zasada konkurencyjnego ustawodawstwa stanowi, że Landy mogą ustanawiać prawo w pewnym zakresie, jeżeli federacja nie reguluje go swoimi ustawami. Do nich należy przede wszystkim prawo: cywilne, karne, gospodarcze, pracy, własności i użytkowania ziemi, przepisy dotyczące mieszkalnictwa, żeglugi, prawa drogowego, likwidacji odpadów, czystości powietrza i walki z hałasem.

Federacja ogranicza się do ustanawiania ogólnych przepisów ramowych, które powinny być konkretyzowane w ustawodawstwie krajów związkowych. Do nich należy prawo zagospodarowania przestrzennego, ochrona środowiska i pielęgnacja krajobrazu oraz gospodarka zasobami wodnymi.

Do parlamentu, poza kompetencją do ustanawiania przepisów federalnych należy parlamentarna kontrola rządu federalnego, wybór kanclerza (Bundeskanzler) oraz uchwalenie budżetu i kontrola rachunkowa.

W skład parlamentu wchodzi 662 posłów, którzy są wybierani na 4 lata w powszechnych, bezpośrednich, wolnych, równych i tajnych wyborach.

1.2.2 Rada Federalna (Bundesrat)

Konsekwencją zasady federalizmu jest istnienie organu państwowego, który reprezentuje interesy krajów związkowych w procesie decyzyjnym i ustawodawstwie federacji, a także pośredniczy między federacją a landami (krajami związkowymi).

Tym organem jest Rada Federalna, która wyraża wolę krajów związkowych w ustawodawstwie i administracji federalnej.

Połowa ustaw federalnych wymaga w procesie ustawodawczym zgody Rady Federalnej. Zgodnie z konstytucją ustawy federalne, które dotyczą interesów krajów związkowych wymagają zatwierdzenia przez Radę Federalną, np. gdy ustawy mają wpływ na finanse lub suwerenną władzę landów. W innych przypadkach Radzie Federalnej przysługuje prawo weta, które może zostać przegłosowane przez Parlament. W przypadku braku jedności pomiędzy Parlamentem a Radą Federalną powołuje się wspólną komisję pojednawczą, która opracowuje kompromisowe rozwiązanie zagadnienia.

W Radzie Federalnej zazwyczaj poza interesami partyjnymi przeważają interesy landów. Wyniki głosowań mogą prowadzić do innych rezultatów, niż można było oczekiwać, biorąc pod uwagę większość parlamentarną.

Rada Federalna składa się z 68 członków, przedstawicieli rządów krajowych. Każdy Land ma przynajmniej 3 głosy, kraje związkowe (o liczbie ludności pow. 2 milionów) 4 głosy, kraje (pow. 6 mil. mieszkańców) – 5 głosów, kraje (pow. 7 mil. mieszkańców) - 6 głosów.

1.2.3 Prezydent (Bundespräsident)

Prezydent jest głową niemieckiego państwa federalnego. Reprezentuje je zgodnie z prawem międzynarodowym wobec innych państw; jednak polityka zagraniczna jest zadaniem rządu federalnego.

Prezydent ma do wypełnienia przede wszystkim zadania reprezentacyjne, może jednak w ramach swej neutralnej pozycji przyczyniać się także do równoważenia interesów politycznych oraz do zmiany społeczno- politycznej orientacji obywateli.

Prezydent nie jest wybierany bezpośrednio przez wyborców lecz przez specjalnie do tego celu ukonstytuowane Zgromadzenie Federalne. Zgromadzenie to składa się z członków parlamentu i takiej samej liczby przedstawicieli delegowanych z 16 państw związkowych.

1.2.4 Rząd (Bundesregierung)

Rząd federalny (Kabinett – gabinet) wykonuje władzę państwową w ramach władzy wykonawczej. Jako kierowniczy i zarządzający organ polityczny kieruje interesami państwowymi i politycznymi, do których upoważniona jest Federacja. Dotyczy to przede wszystkim polityki zagranicznej, obronnej i walutowej.

W skład rządu wchodzi Kanclerz (Bundeskanzler) i ministrowie federalni, których na wniosek kanclerza powołuje i odwołuje Prezydent. Rząd jest organem kolegialnym, w którym Kanclerz spełnia szczególną rolę z uwagi na swoje kompetencje do wydawania dyrektyw. Ponosi on szczególną odpowiedzialność za pracę rządu. Kanclerz federalny jest wy-

bierany przez parlament i jest przed nim odpowiedzialny. Parlament w wyniku głosowania może odmówić Kanclerzowi zaufania.

Kanclerza ustanawia dyrektywy polityki rządu a ministrowie federalni samodzielnie i odpowiedzialnie kierują poszczególnymi resortami. Obecnie za sprawy planowania przestrzennego na obszarze federacji odpowiedzialny jest Minister federalny d.s. Komunikacji, Budownictwa i Mieszkalnictwa.

Rząd sprawuje nadzór nad administracją państwową. Jest ona częścią kompleksowego systemu podziału obowiązków pomiędzy federacją a krajami związkowymi, oraz administracją federacyjną a krajową. Wszystkie one działają z założenia samodzielnie.

1.2.5 Sądy federalne

Wymiar sprawiedliwości (Judikative) jest częścią władzy państwowej, która zgodnie z konstytucją jest rozdzielona pomiędzy federację i kraje związkowe. Federacji podporządkowane są następujące sądy :

Federalny Trybunał Konstytucyjny jest samodzielnym i niezależnym organem również w stosunku do wszystkich innych organów konstytucyjnych. Ma on za zadanie sprawdzać czy prawo federalne i krajowe jest zgodne z konstytucją oraz rozstrzygać prawne konflikty między krajami związkowymi. W ten sposób Federalny Trybunał Konstytucyjny ma gwarantować porządek federalny państwa i chronić go przed centralistycznymi tendencjami bez ograniczania skuteczności Federacji czy też samodzielności krajów związkowych.

Najwyższe trybunały sądowe, jako najwyższe instancje sądownictwa w obszarach przyporządkowanego sądownictwa (sądownictwo cywilne i karne), sądownictwa administracyjnego, finansowego, pracy i socjalnego.

Sądy federalne sprawują pieczę nad jednolitą wykładnią prawa.

1.2.6 Administracja federalna

Odpowiednio do zasady państwa federalnego zadania zostały podzielone pomiędzy federację i kraje związkowe. Przy tym podziale obowiązków rozróżnia się :

- administrację federalną
- administrację federalną dla wypełnienia zadań na zlecenie landów
- administrację krajów związkowych

Administracja federalna w porównaniu z administracją landów ogranicza się do niewielu obszarów kompetencyjnych i można ją następująco uszeregować :

Najwyższe urzędy federacyjne

Są one aparatami administracyjnymi Prezydenta (Bundespräsidialamt – Urząd Prezydenta Federalnego), Kanclerza (Bundeskanzleramt – Urząd Kanclerski), ministrów (Bundesministerium – ministerstwo federacyjne). Rangę najwyższych urzędów federalnych mają również: Najwyższa Izba Kontroli (Bundesrechnungshof), Urząd Prasy i Informacji Rządu Federalnego (Presse- und Informationsamt der Bundesregierung).

Główne urzędy federalne

Są to samodzielne urzędy centralne, które posiadają kompetencje obejmujące zakresem swego działania obszar całej federacji. Podporządkowane są właściwym najwyższym urzędom federalnym ze względu na swoje funkcje. Działają zgodnie z ich wskazaniami. W dziedzinie zagospodarowania przestrzennego szczególne znaczenie mają kompetencje :

- Ministerstwa federalnego d.s. Komunikacji, Budownictwa i Mieszkalnictwa
  - Urząd Budownictwa i Porządku Przestrzennego (das Bundesamt fur Bauwesen und Raumordnung)
  - Urząd Kolei Federalnych (das Eisenbahn-Bundesamt)
  - Urząd Komunikacji (das Kraftfahrt – Bundesamt)
- Ministerstwa federalnego d.s. Ochrony Środowiska Naturalnego, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów
  - Urząd Ochrony Przyrody (das Bundesamt fur Naturschutz)
  - Urząd Ochrony Środowiska Naturalnego (das Umweltbundesamt)
- Ministerstwa federalnego Spraw Wewnętrznych
  - Urząd Statystyczny (das Statistische Bundesamt)
- w kompetencji Ministerstwa federalnego Gospodarki i Technologii
  - Urząd d.s. Przekształceń Telekomunikacji i Poczty (die Regulierungsbehörde fur Telekomunikation und Post)

Wyższe urzędy federalne

Są to urzędy podporządkowane głównym urzędom federalnym. Swoimi kompetencjami obejmują one jedynie wybrane obszary federacji. Do ważniejszych należą wyższe urzędy podatkowo-finansowe (Oberfinanzdirektion), terenowe administracje wojskowe (Wehrbereichsverwaltung) oraz dyrekcje żeglugi i gospodarki wodnej (Wasser- und Schiffahrtsdirektion).

Niższe urzędy federalne

Są to urzędy podporządkowane głównym i wyższym urzędom federacyjnym. Ich kompetencje obejmują małe obszary federacji. Do nich należą np. Główne Urzędy Celne (Hauptzollamt) i Wydziały Żeglugi i Gospodarki Wodnej (Wasser- und Schifffahrtsamt).

1.3 Kraje związkowe - Landy

Zgodnie z zasadą państwa federalnego, każde z 16 państw związkowych posiada własną konstytucję (w dalszym tekście zwane krajowym prawem zasadniczym) i terytorium. Ponadto dysponuje samodzielną władzą państwową, własnym ustawodawstwem, rządem, administracją rządową i wymiarem sprawiedliwości.

Landy wypełniają państwowe zadania nadane im przez konstytucję federalną i krajowe prawo zasadnicze. Punkt ciężkości skupia się na zadaniach administracyjnych i współdziałaniu w ustawodawstwie federalnym, które wykonują poprzez Radę Federalną.

Organem legislacyjnym kraju związkowego jest parlament krajowy (Landtag). Tu należy zwrócić uwagę na fakt, że landom podporządkowany jest jedynie ten obszar ustawodawstwa, który nie znajduje się w kompetencji federacji lub nie jest jej przypisany w konstytucji federalnej. W ramach swych kompetencji kraje związkowe odpowiadają za konkretyzację prawa federalnego. Tak więc konkretne ustawy i przepisy dotyczące ładu przestrzennego na terytorium landu ustanawiane są poprzez kraje związkowe w ramach założeń zawartych w ustawie federalnej o porządku przestrzennym.

Parlament krajowy jest przedstawicielstwem społeczeństwa krajowego. Jest jedynym bezpośrednio demokratycznie legitymowanym, a więc wybranym przez społeczeństwo organem państwowym. Poza ustawodawstwem parlament krajowy decyduje o składzie rządu krajowego i kontroluje jego pracę.

Rząd krajowy składa się z premiera i przez niego powołanych ministrów. Premier jest wybierany spośród członków Parlamentu Krajowego. W każdym z krajów związkowych za ład przestrzenny i planowanie krajowe odpowiedzialny jest odpowiedni minister.

Porządek i kompetencje administracyjne w krajach związkowych są ogromnie zróżnicowane z prawnego, organizacyjnego i materialnego punktu widzenia, stąd są one trudne do zrozumienia i opisania.

Kompetencje administracyjne krajów związkowych w stosunku do federacji dzielą się na: krajowe działy administracyjne powołane dla wykonania krajowych zleceń federacji (Bundesauftragsverwaltung) oraz na własne administracje krajowe (Landeseigenverwaltung).

W działach administracji pracujących na zlecenie federacji wykonywane jest prawo federalne przez kraj związkowy. Z punktu widzenia planowania przestrzennego należy tutaj wymienić planowanie, budowę i utrzymanie siatki autostrad.

Własna administracja krajowa ma ważne zadania do wypełnienia, za które odpowiadają wyłącznie kraje związkowe. Do nich należą: szkolnictwo, policja, jak również planowanie przestrzenne szczebla krajowego. Ponadto administracje krajowe mają obowiązek realizowania przepisów federalnych dotyczących planowania przestrzennego, przemysłu, rzemiosła i ochrony środowiska.

Układ administracyjny w krajach związkowych cechuje współdziałanie urzędów krajowych (bezpośrednie administracje państwowe – unmittelbare Staatsverwaltung) i administracji samodzielnych korporacji komunalnych (pośrednie administracje państwowe – mittelbare Staatsverwaltung).

Krajowe ministerstwa dla poszczególnych działów (finansów, gospodarki, sprawiedliwości, itd.) posiadają najwyższe uprawnienia i zakresy obowiązków.

Większość krajów związkowych podzieliła swoje terytoria i utworzyła odpowiednie urzędy państwowe. Owe wyższe poziomy administracji państwowej tworzą regiony okręgowe (Bezirksregionen). W nich kumulowane są wszelkie państwowe zadania poza tymi, którymi zajmują się wyodrębnione urzędy (zobacz pod 1.2.6). Rządy regionalne spełniają horyzontalną funkcję koordynacyjną i pośredniczą pomiędzy ministerstwami na najwyż-

szym szczeblu i komunalnymi korporacjami na najniższym szczeblu. Szefem urzędu pośredniego jest prezydent regionu (Regierunspräsident). Rządy regionalne wypełniają również ważne zadania w dziedzinie planowania krajowego.

Zasada państwa federalnego należy do najbardziej nienaruszalnych zasad konstytucyjnych w Niemczech. Jednak istnienie dzisiejszych państw związkowych nie jest stanem nienaruszalnym lecz może ulec zmianie przy zachowaniu odpowiednich reguł konstytucyjnych Stworzenie gospodarczo wydajnych, większych landów poprzez nowy podział administracyjny jest stałym tematem dyskusji w Niemczech.

1.4 Niezależna administracja samorządowa

Podstawowy stopień władzy państwowej tworzą powiaty grodzkie (kreisfreie Gemeinden und Städte), powiaty (Landkreise) i gminy należące do powiatów (kreisangehoerige Gemeinden). Gminy i powiaty są korporacjami terenowymi, a więc są terenowymi publiczno-prawnymi korporacjami, prawnie upoważnionymi organami administracji publicznej w poszczególnych jednostkach terenowych. Jako komunalne samodzielne korporacje dysponują prawem regulowania wszystkich potrzeb lokalnych społeczności w ramach własnych prawnych kompetencji (Selbsverwaltungsangelegenheit). Ponadto są zobowiązane do wykonania (Auftragsangelegenheiten) ustalonych zadań państwowych (federacji i landów). W Niemczech w świetle zasady subsydiarności rozróżnia się poziom gminy i powiatu z jednej strony i poziom federacji i krajów związkowych z drugiej.

1.4.1 Gminy

Gminy (Kommunen) tworzą podstawę organizacji państwa, przy czym z uwagi na wielkość i znaczenie rozróżnia się: gminy grodzkie (miasta pow. 100. 000 mieszk.) i gminy, które należą do powiatów.

Do zadań gmin należą sprawy, które bezpośrednio dotyczą jej mieszkańców jak np. zaopatrzenie i niszczenie odpadów, komunikacja miejscowa, budowa dróg miejscowych i całościowe planowanie urbanistyczne (kommunale Planungshoheit- komunalna suwerenna władza planistyczna). Ponadto do gminy należy budowa i utrzymanie szkół, szpitali, obiektów kultury i sportu. Z zakresu działalności gmin wyłączone są niektóre zadania z uwagi na ich szczególny charakter i rodzaj (np. obrona państwa, polityka zagraniczna) a także z powodu innych ogólnych regionalnych i federalnych reguł prawnych, jakie wynikają np. z zasady równego traktowania mieszkańców lub odpowiedniego zabezpieczenia prawnego.

W celu skutecznego wypełnienia własnych zadań administracyjnych gminy mają prawo wydawania aktów prawa miejscowego.

Organy gminne i ich kompetencje są określone w prawie gminnym stanowionym przez kraje związkowe (Gemeindeverfassungen lub Gemeindeordnungen). Z uwagi na historyczny rozwój landów poszczególne krajowe porządki prawne są znacznie zróżnicowane. Jednakowa jest tylko struktura, a więc wybierana przez mieszkańców rada gminy (rada miasta), która jest gremium decydującym (komunalny parlament) i komunalną administracją. Zasadnicze różnice dotyczą kierowniczej roli rady gminy/ miasta i administracji oraz ich kompetencji i powiązań. W większości krajów związkowych radzie gminy czy miasta przewodniczy burmistrz, który jest jednocześnie szefem administracji. Niektóre rządy krajowe ograniczają funkcję burmistrza (w większych miastach Nadburmistrza –Oberbürger-

meister) do roli przewodniczącego rady gminy (rady miasta) i przekazują funkcję szefa administracji innej osobie zwanej dyrektorem gminy (w większych miastach Naddyrektorem Miasta- Oberstadtdyrektor). Obowiązkiem dyrektora gminy (miasta) jest wykonywanie uchwał rady gminy (rady miasta) na własną odpowiedzialność przy pomocy administracji.

Podsumowując należy stwierdzić, że rada gminy oraz administracja gminy są najważniejszą instancją dla mieszkańców w celu rozwiązywania problemów. Coraz ważniejsza jest potrzeba regionalnych uzgodnień planowania przestrzennego i środków jego realizacji ponieważ coraz częściej decyzje przestrzenne zapadają nie na terenie gminy albo miasta ale na poziomie regionu, kraju związkowego czy też federacji. Postanowienia rady gmin znajdują się coraz częściej między komunalną autonomią i regionalną czy ponadregionalną obcą siłą decyzyjną. Szczególnie dotyczy to dziedziny planowania przestrzennego.

W niektórych krajach związkowych gminy i miasta mogą stworzyć nowe organizacyjne podmioty albo zjednoczenia w celu wykonania zadań administracyjnych. W zależności od prawa krajowego owe zjednoczenia noszą nazwy: gmina piaskowa - Samtgemeinde, gmina stowarzyszona -Verbandsgemeinde lub urząd - Amt.

1.4.2 Powiaty

Powiaty (Landkreise) są komunalnymi związkami wyposażonymi w prawo do prowadzenia samodzielnej administracji. Składają się one z większej ilości gmin. Powiaty wykonują zadania, które przekraczają finansowe i administracyjne możliwości małych gmin. Równocześnie wykonują zadania państwowe, przewidziane odpowiednimi przepisami. W sensie planowania przestrzennego wykonują one pewne zadania z zakresu prawa budowlanego i ochrony przyrody.

Najważniejszym organem powiatu jest parlament powiatowy (Kreistag), który jest wybranym przez mieszkańców gremium ustawodawczym oraz administracją powiatu.

Przewodniczącym parlamentu powiatowego i szefem administracji jest starosta (Landrat). W niektórych krajach związkowych starosta pełni społecznie funkcję przewodniczącego, wówczas kieruje administracją zawodowo Naddyrektor Powiatowy (Oberkreisdirektor)

1.5 System finansowy

Federalny system państwowy Niemiec sprzyja dostosowanemu do potrzeb podziałowi suwerennej władzy finansowej pomiędzy federacją a krajami związkowymi. Z założenia federacja i landy finansują te wydatki, które wynikają z ich zadań. W przypadku zleceń inwestycji krajom związkowym ich koszty pokrywa federacja. Jeżeli kraje związkowe realizują przepisy federacji, które wymagają finansowania, federacja może poprzez ustawę zostać zobowiązana do pokrycia ich kosztów.

Z racji wspólnych interesów gospodarczych federacja może przyznać pomoc inwestycyjną krajom związkowym.

Podział przychodów podatkowych na federację, kraje związkowe i gminy jest problemem centralnym o ogromnym znaczeniu dla istnienia i funkcjonowania całościowego porządku państwowego. Podział dochodów z podatków i innych źródeł pomiędzy federacje, kraje związkowe i gminy (pionowy podział finansowy) stanowi pole działania dla walki

politycznej. Dla dobra wspólnych interesów następuje również wyrównanie pomiędzy silnie i słabo wydajnymi krajami związkowymi (poziomy podział finansów). Stąd gminy, które mają małe dochody, są często dotowane ze strony państwa. Taki stan rzeczy w dużej mierze zagraża ustawowej samodzielności gmin Nie spełniają one warunków samowystarczalności finansowej, więc nie są w pełni samodzielne.

2. System planowania w Niemieckiej Republice Federalnej

Federalny, a ściślej wielokrajowy porządek państwowy ze szczeblami władzy federacyjnej i krajów związkowych (wraz z gminami, które są samodzielnymi organami administracji samorządu terytorialnego) jest wyznacznikiem systemu planowania przestrzennego w Niemczech. Zgodnie z nim, system planowania przestrzennego w Niemczech określa szereg prawnie ustalonych kompetencji i zadań, jakie mają do wypełnienia centralne organy na szczeblu federacyjnym, krajów związkowych oraz samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym. (zobacz schemat 2)

Zatem niemieckie planowanie przestrzenne jest złożonym systemem działającym na niezależnych od siebie szczeblach, które wyposażone są w uprawnienia prawne, organizacyjne i materialne. System ten oparty jest z jednej strony na niezależnych podstawach prawnych (zobacz schemat 3) zaś z drugiej na konieczności wzajemnych informacji i uzgodnień wszystkich szczebli uczestniczących w planowaniu przestrzennym. Wynika to z tak zwanej zasady równoważenia racji i z silnych powiązań w ramach pewnego rodzaju siatki w systemie planowania, która złożona jest z wielowarstwowych norm określających zobowiązania do udziału w planowaniu.

Schemat 2: System planowania przestrzennego w Niemczech

<table>
<tr><th>Struktura terytorialna państwa</th><th>Szczebel planowania</th><th>Podstawy prawne</th><th colspan="2">Instrumenty planowania przestrzennego</th><th>Zawartość materialna</th></tr>
<tr><td>Federacja</td><td>Porządek przestrzenny dotyczący całego terenu federacji</td><td>Ustawa o porządku przestrzennym (ROG)</td><td colspan="2">——</td><td>→ Założenia porządku przestrzennego</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Kraje związkowe</td><td>Porządek przestrzenny dotyczący terytorium kraju związkowego (Planowanie Krajowe)</td><td rowspan="2">krajowe ustawy o porządku przestrzennym
oraz
krajowe prawo planowania przestrzennego</td><td rowspan="2">Plany zbiorcze, wyższego, szczebla, nadrzędne</td><td>Koncepcje rozwoju przestrzennego
→ Plan porządku przestrzennego
→ Częściowe, specjalistyczne i przestrzenne plany</td><td rowspan="2">Cele porządku przestrzennego</td></tr>
<tr><td>Planowanie regionalne</td><td>→ Plany regionalne
→ Regionalny plan użytkowania terenu</td></tr>
<tr><td>Gminy</td><td>Planowanie przestrzenne na szczeblu gminy</td><td>Kodeks Budowlany (BauGB)</td><td>Plany szczebla lokalnego (Bauleitpläne)</td><td>→ Plan użytkowania terenu (FNP)
→ Plan zabudowy (B-Plan)</td><td>Wskazania możliwości użytkowania terenu
Wiążące lokalne ustalenia prawne dotyczące wykorzystania terenu</td></tr>
</table>

Gerd Turowski, Dortmund 1999

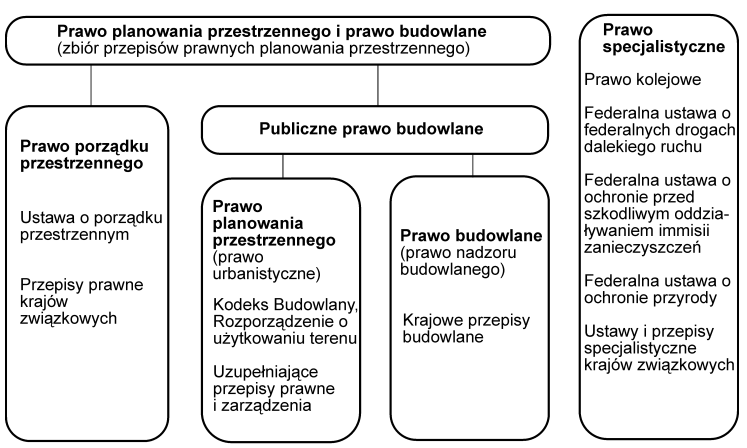
System planowania przestrzennego w Niemczech bazuje z jednej strony na planowaniu na szczeblu ponadlokalnym ”Porządku Przestrzennym- Raumordnung” a z drugiej na planowaniu na poziomie lokalnym” na założeniach rozwoju obszarów zurbanizowanych i ich porządku przestrzennym - städtebauliche Entwicklung und Ordnung”.

Porządek Przestrzenny to stosownie do definicji Federalnego Trybunału Konstytucyjnego z 16.6.1954 system planowania całościowego, gwarantującego porządek przestrzenny Państwa. To system planowania na szczeblu ponadlokalnym, wyższego szczebla, mającym na celu zapewnienie porządku przestrzennego a jednocześnie zabezpieczenia prawidłowego rozwoju przestrzennnego. ”Całościowo- Zusammenfassend” określa zadania koordynacji i uzgodnień prac planistycznych specjalistycznych o znaczeniu przestrzennym, w celu zabezpieczenia porządku przestrzennego. ”Ponadlokalne-Überörtlich” określa taki zakres działania, który wykracza poza przestrzenną i materialną samodzielność gmin. Obie funkcje planowania ponadlokalnego i całościowego uzasadniają jego pozycję na szczeblu ponadgminnym w systemie niemieckiego planowania przestrzennego. Podmioty planowania przestrzennego wszystkich szczebli mają obowiązek uwzględnienia lub przestrzegania uwarunkowań porządku przestrzennego w planach i w krokach realizacyjnych, w wyniku których następuje wykorzystanie przestrzeni lub które przyczyniają się do rozwoju przestrzennego czy też zmiany funkcji przestrzeni.

Unormowania zawarte w ustawie o porządku przestrzennym dotyczą zabezpieczenia rozwoju, porządku i bezpieczeństwa całego obszaru Niemieckiej Republiki Federalnej i poszczególnych terenów. W praktyce są egzekwowane poprzez zbiorcze plany porządku przestrzennego stopnia ponadlokalnego, jak i obowiązek wzajemnego uzgadniania planów i działań realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym. W procesie planowania należy :

- uzgodnić zróżnicowane wymagania przestrzenne na poszczególnych szczeblach planowania i wynegocjować najlepsze rozwiązania,
- zabezpieczyć trwale funkcje i możliwości użytkowania poszczególnych przestrzeni na przyszłość.

Schemat 3: Niemieckie prawo planowania przestrzennego

Gerd Turowski, Dortmund 1999

Ustawa o planowaniu przestrzennym zobowiązuje resort porządku przestrzennego do przestrzegania kierunku zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to zobowiązania do wyważenia potrzeb i wymagań społeczno- gospodarczych z funkcjami ekologicznymi danej przestrzeni. Ten obszar unormowań prowadzi wielkoprzestrzennie do trwałego, zrównoważonego porządku przestrzennego na danym terytorium. Najważniejszymi zadaniami są:

- zapewnienie mieszkańcom możliwości rozwoju własnej osobowości w społeczeństwie oraz dla przyszłych pokoleń,
- ochrona i rozwój naturalnych podstaw życia,
- stworzenie możliwości gospodarczego rozwoju całego obszaru,
- zabezpieczenie na przyszłość możliwości kształtowania i wykorzystania przestrzeni,
- umacnianie wyjątkowych cech różnorodności obszaru i zachowanie jego charakterystycznych cech,
- stworzenie równych warunków życia wszystkim mieszkańcom Niemiec,
- wyrównanie strukturowych i przestrzennych dyferencji powstałych na podzielonych obszarach w okresie poprzedzającym jedność Niemiec,
- zapewnienie przestrzennych warunków jedności Unii Europejskiej oraz większemu europejskiemu obszarowi.

Zapewnienie porządku i rozwoju przestrzennego to najważniejsze zadania administracji na szczeblu lokalnym, w ramach szerokiego zakresu działań wspólnot samorządowych unormowanych ustawami i przepisami. Kodeks Budowlany (Baugesetzbuch) zobowiązuje samorząd terytorialny do wyważenia prywatnych i społecznych interesów oraz do niwelowania i przeciwdziałania niedociągnięciom urbanistycznym. Ponadto do postępowania w kierunku zrównoważonego rozwoju obszaru wspólnoty samorządowej oraz społecznie sprawiedliwego wykorzystania gruntu.

2.1 Planowanie przestrzenne na szczeblu federacji

Konstytucja przyznała ramowe kompetencje federacji w zakresie ustawodawstwa dotyczącego porządku przestrzennego. Kompetencje te dotyczą jedynie podstawowych zagadnień porządku przestrzennego. Krajom związkowym zapewniono natomiast autonomiczne, wystarczające pole działania oraz możliwość kształtowania własnego ustawodawstwa. Z natury rzeczy podlega szczeblowi federacji kompetencja regulowania porządku przestrzennego na obszarze całego terytorium Niemiec. Ponadto unormowania zawarte w ustawie o porządku przestrzennym (Raumordnungsgesetz) dają prawo szczeblowi federacji do wykorzystania obu tych kompetencji równocześnie.

Szczególną cechą niemieckiego systemu planowania przestrzennego i federalnej zasady państwowości jest fakt, że szczebel federacji nie dysponuje żadnymi nadrzędnymi instrumentami planowania dla egzekwowania wiążących celów i kierunków polityki porządku i rozwoju przestrzennego. Te instrumenty zastrzeżono dla krajów związkowych. Pomimo takiego podziału kompetencji, szczebel federacji nie ogranicza się do ustanawiania reguł formalno- organizacyjnych ale na podstawie upoważnień ustawy o planowaniu przestrzennym normuje istotne zasady porządku przestrzennego. Te unormowania stanowią materialne wytyczne dla zachowania kierunków rozwoju, bezpieczeństwa i porządku przestrzenne-

go na całym obszarze federacji. Unormowania te nakładają również obowiązek wzięcia pod uwagę tych wytycznych we wszystkich planach i krokach realizacyjnych jak również w decyzjach podejmowanych w zakresie spraw pozostawionych do własnego uznania. Ponadto nakładają na kraje związkowe obowiązek zawarcia w planach szczebla krajowego celów federalnego porządku przestrzennego.

Zadaniem porządku przestrzennego na szczeblu federacji jest oddziaływanie na realizację takich zasad, które zmierzają kierunku zrównoważonego rozwoju. Ponadto federalny porządek przestrzenny we współpracy z krajami związkowymi opracowuje koncepcje o charakterze regulacyjnym odnoszące się do zagadnień rozwoju obszaru całej federacji lub obszarów obejmujących terytoria innych krajów związkowych i terytoriów innych państw. W ten sposób powstają podstawy uzgodnień z Unią Europejską, zarówno planów, jak i kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym. Federacyjne organy administracji rządowej przy współudziale krajowych organów administracji rządowych uczestniczą w pracach dotyczących ładu przestrzennego na obszarze Unii Europejskiej oraz większych przestrzeniach europejskich. Współdziałają także w planowaniu o charakterze regulacyjnym dla obszarów przygranicznych.

Zadania federacji o charakterze przestrzennym nie ograniczają się do uchwalania ustaw czy też wypełnienia unormowań zawartych w ustawie o planowaniu przestrzennym. Ustawodawcze i administracyjne działanie pomaga w rozwiązywaniu wielu problemów rzeczowych, które mają znaczenie dla porządku i rozwoju przestrzennego. Dotyczy to zwłaszcza prac planistycznych o znaczeniu przestrzennym prowadzonych przez niektóre resorty (np. w dziedzinie transportu) lub działu subwencji i dotacji czy też podatków i finansów.

Ponadto federacja jest zobowiązana do składania Radzie Federalnej raportów o stanie porządku przestrzennego kraju. Raporty, to przede wszystkim sprawozdania o stanie rzeczywistym, a także wnioski dotyczące przestrzennych tendencji rozwojowych obszaru o zasięgu terytorialnym dla całej federacji łącznie z projektowanymi i wdrażanymi krokami realizacyjnymi. Ponadto w raporcie znajduje się informacja o rozmieszczeniu obszarów objętych planowaniem i krokami realizacyjnymi szczebla federalnego i Unii Europejskiej, jak i ustosunkowanie się do przestrzennego oddziaływania polityki Unii Europejskiej.

Odpowiedzialność za federalny Porządek Przestrzenny ponosi obecnie Ministerstwo Komunikacji, Budownictwa i Mieszkalnictwa, którego organem doradczym jest specjalistyczna komisja d.s. porządku przestrzennego (Beirat).

2.2 Planowanie przestrzenne na szczeblu krajów związkowych

Porządek Przestrzenny (planowanie przestrzenne na szczeblu ponadlokalnym- Raumordnung") w krajach związkowych to system planowania na szczeblu krajowym. Podstawą prawną planowania szczebla krajowego są unormowania zawarte w ustawie o porządku przestrzennym. Krajom związkowym przysługuje prawo ustanawiania konkretnych ustaw i szczególnych przepisów powszechnie obowiązujących na własnym obszarze. Planowanie na szczeblu krajowym jest częścią krajowej administracji w tych krajach związkowych, które opracowują zbiorcze i ponadlokalne plany przestrzenne oraz koordynują i realizują plany o znaczeniu przestrzennym. Zadania i kompetencje planowania na szczeblu krajowym to z jednej strony funkcja planowania, a z drugiej strony funkcja koordynacyjna i zabezpieczająca ich realizację. Oba obszary funkcyjne wyposażone są w sprawne i prawnie unormowane instrumentarium.

2.2.1 Funkcje planowania przestrzennego na obszarze kraju związkowego

Prace planistyczne na szczeblu krajowym bazują na zobowiązaniu krajów związkowych do opracowania zbiorczych i ponadlokalnych planów przestrzennych dla własnych obszarów suwerennych terytoriów.

Zobowiązanie do opracowania ww. planów nie obowiązuje w krajach związkowych Berlina, Bremy i Hamburga. W tych tzw. miastach-krajach związkowych miejski plan użytkowania terenu (FNP) przejmuje rolę planu krajowego.

Zadaniem planów przestrzennych szczebla krajowego jest sformułowanie szczegółowych zasad dla osiągnięcia celów porządku i porządku przestrzennego w stosunku do każdego obszaru planowania, w oparciu o uwarunkowania wynikające z federalnej polityki przestrzennego zagospodarowania i o kierunki zrównoważonego rozwoju w średnich przedziałach czasowych. Celem porządku przestrzennego są takie unormowania zawarte w planach przestrzennych szczebla krajowego, które są niezbędne do przestrzennego i rzeczowego kształtowania oraz egzekwowania zasad porządku przestrzennego. Muszą być one respektowane przez wszystkie strony publiczne uczestniczące w planowaniu i w krokach realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym. Obowiązek dostosowywania planów do celów porządku przestrzennego na szczeblach federalnym i krajów związkowych rozciąga się na podstawie unormowań prawa federacyjnego na działalność organów administracji rządowej oraz prywatnych inwestorów, jeżeli wykonują oni zadania publiczne.

Dokumenty planistyczne sporządzane na szczeblu kraju związkowego są podstawowymi instrumentami planowania przestrzennego na tym obszarze. Procedura planowania oraz treść dokumentów planistycznych różni się bardzo w poszczególnych krajach związkowych. Charakteryzuje je jednak jedność w dziedzinach, które zostaną przedstawione poniżej w formie uproszczonej i skondensowanej.

W planowaniu na szczeblu krajów związkowych rozróżnia się trzy fazy postępowania (zobacz schemat 4) :

- procedurę sporządzania planów
- procedurę uzgadniania planów
- procedurę negocjacyjną i wdrażania planów w życie

Procedura sporządzania planów jest procesem przeprowadzanym wewnątrz urzędu d.s. planowania krajowego. Proces ten obejmuje opracowanie planu porządku przestrzennego na bazie analiz, prognoz i ekspertyz dla całego terytorium kraju związkowego.

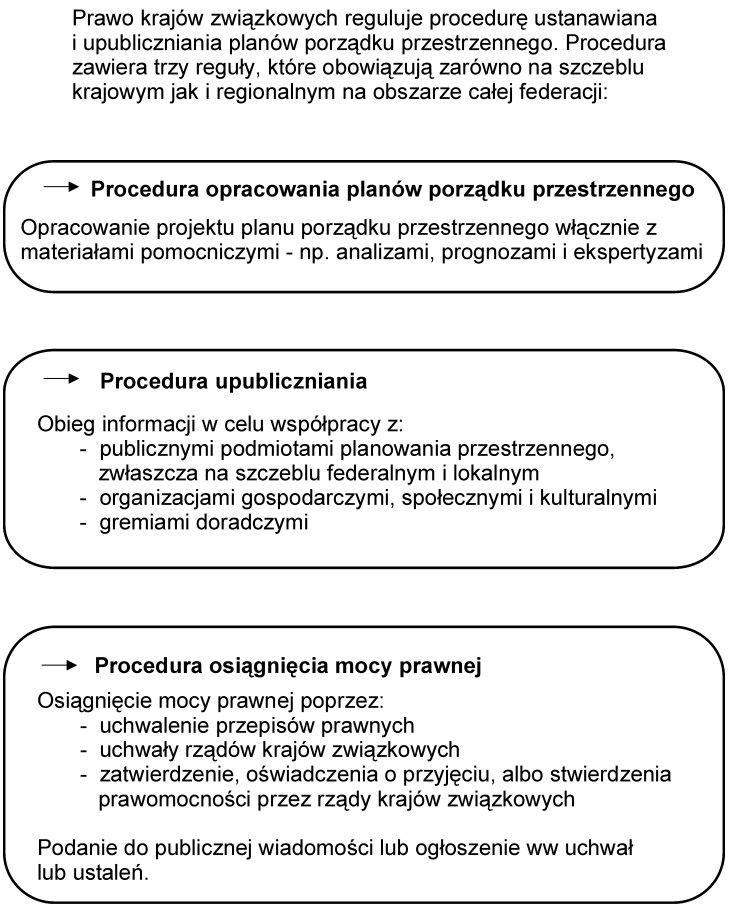
Procedura uzgadniania panów służy przewiduje współpracę różnych publicznych podmiotów planowania metodą wysłuchania i uzgodnień: federacji z lokalnym samorządem, organizacjami gospodarczymi, społeczno- kulturalnymi jak i komisjami. Na tym etapie podaje się projekt planu do publicznej wiadomości i na jego podstawie przeprowadza się dyskusję, której bazę stanowią zróżnicowane, rozbieżne a często nawet przeciwstawne zapotrzebowania oraz żądania w stosunku do przestrzeni jako własności wspólnej. Procedura uzgadniania planów szczebla krajowego ma ogromne znaczenie dla wspólnot samorządowych. Cele federalnego i krajowego porządku przestrzennego odnoszące się do obszaru i zagadnień wspólnot samorządowych mogą stać się zobowiązujące dla samorządu terytorialnego tylko wówczas, gdy w dostatecznym stopniu otrzymały możliwość udziału w ich

sformułowaniu i zapisie. Ma to zapewnić istotny wpływ gmin na decyzje w procesie planowania szczebla krajowego.

Procedura negocjacyjna i wdrażanie planów w życie jest najważniejszym aktem prawnym i służy uprawomocnieniu celów porządku przestrzennego w planie szczebla krajowego w odniesieniu do publicznych podmiotów planowania. Następuje to poprzez :

- uchwalenie ustaw i innych przepisów
- uchwały rządów krajowych

Schemat 4: Procedura ustanawiania planów porządku przestrzennego

Gerd Turowski, Dortmund 2000

- zatwierdzenia/ oświadczenia o przyjęciu warunków/ przyjęciu na siebie zobowiązania przez urzędy krajowe

Podanie planu do publicznej wiadomości kończy procedurę planowania na szczeblu krajowym.

Centralną pozycję w działalności planowania krajowego zajmują plany przestrzenne szczebla krajowego oraz zawarte w nich cele i kierunki krajowej polityki przestrzennej. Zawartość materialna tych zobowiązań dotyczy po pierwsze długoterminowych, pozaprzedmiotowych celów, które powinny przyczynić się do poprawy struktury przestrzennej i siedliskowej (np. rozwój obszarów o słabej strukturze lub rozbudowa centralnych miejscowości). Z drugiej strony przyjmuje się też unormowania istotnych, pozaprzedmiotowych celów aby poprawić lub zabezpieczyć politykę w innych dziedzinach (zobowiązanie do lokalizacji urządzeń zabezpieczających funkcjonowanie infrastruktury technicznej lub składowania/ utylizacji odpadów o znaczeniu krajowym, ustalenie terenów chronionych)

Elementy planowania

Dla wyznaczenia celów porządku przestrzennego potrzebne są dokumenty planistyczne sporządzane na szczeblu krajowym. Do nich należą przede wszystkim takie elementy planowania, które mają znaczenie koncepcyjne lub intrumentalne :

- kategorie przestrzeni
- system centralnych miejscowości
- osie
- funkcje
- wskaźniki/ wytyczne/ wartości orientacyjne

W kategoriach przestrzennych mówi się o obszarach ograniczonych wg szczególnych zasad, które charakteryzują się jednakowymi właściwościami i strukturą, w których jednocześnie mogą być realizowane jednakowe cele. Najważniejszymi kategoriami przestrzennymi są :

- gęsto zaludnione obszary lub obszary przeznaczone do zagęszczenia, określane na podstawie wysokiej liczby mieszkańców i wysokim udziałem terenów zurbanizowanych w powierzchni ogólnej. Dla tych obszarów konieczne jest przede wszystkim zabezpieczenie funkcji mieszkaniowej, produkcyjnej i usługowej.
- Strefy centr i obszarów podmiejskich tworzone są z obszarów gęsto zaludnionych i otaczających ich obrzeży. Strefy te wyznacza się na podstawie stosunku dojeżdżających do pracy/ do szkoły/ pomiędzy strefą gęsto zaludnioną a jej obszarem podmiejskim. Z uwagi na silnie występujący nacisk rozwojowy wysuwa się na pierwszy plan przyjęcie dla takich stref odpowiednich środków porządkowych. Przy ich pomocy zapobiega się dezurbanizacji (rozproszeniu zabudowy) poprzez celowe skierowanie rozwoju wzdłuż osi rozwojowych. Owe osie rozwojowe powinny zostać wyposażone w sprawne środki komunikacji publicznej. Przestrzenie pomiędzy osiami powinny być chronione dla funkcji obszarów wolnych od zabudowy.

- Obszary wiejskie obejmują całą przestrzeń poza strefami centr i obszarów podmiejskich. Ciążą na nich wielorakie problemy rozwojowe. Dotyczy to szczególnie peryferyjnych terenów Republiki Federalnej Niemiec.
- Obszary o słabej strukturze charakteryzują się tym, że warunki życia ludności w całej swojej złożoności są tam znacznie zacofane w stosunku do średniej w federacji lub należy się obawiać możliwości takiego zacofania w przyszłości. W stosunku do takich obszarów ogromne znaczenie ma prowadzenie takiej polityki, która gwarantowałyby zachowanie konstytucyjnej zasady równomiernego rozwoju warunków życia na terenie całej federacji. Do tej kategorii przestrzennej należy zaliczyć po zjednoczeniu wszystkie, tzw. nowe kraje związkowe federacji. Dla tzw. starych krajów związkowych wiąże się to z ogromnymi świadczeniami wspierającymi.

System centralnych miejscowości miał duże znaczenie w okresie odbudowy po drugiej wojnie światowej dla zapewnienia prawidłowego rozwoju Republiki Federalnej Niemiec. Jest to koncepcja hierarchicznego uporządkowania zaopatrzeń ludności na usługi sektora publicznego i prywatnego oraz w miejsca pracy dla całej ludności. To zaopatrzenie zapewniają tzw. miejscowości centralne różnych stopni :

- Centrum podstawowe, (Grundzentrum, Unterzentrum oder Kleinzentrum) to centrum miejskie zabezpieczające podstawowe potrzeby ludności z najbliższych okolic (codzienne zaopatrzenie).
- Centrum pośrednie jest miejscowością zabezpieczającą wysokie wymagania mieszkańców większego obszaru.
- Nadcentrum jest miejscowością centralną zabezpieczającą wysokie, specjalistyczne wymagania mieszkańców regionu.

Dla tych trzech stopni miejscowości, raport o stanie porządku przestrzennego kraju zawiera planowanie przestrzenne na szczeblach federacji i krajów związkowych a także specjalny katalog niezbędnego wyposażenia. Katalog ten spełnia funkcję ramową dla publicznych podmiotów planowania i stanowi pomoc orientacyjną dla publicznych i prywatnych inwestycji.

Osie są elementami planowania, które odznaczają się przez splot liniowych odcinków infrastruktury technicznej w szczególności transportowych i zaopatrzeniowych lub przez ciąg różnie zagęszczonych obszarów zurbanizowanych. Przy czy rozróżnia się :

- osie zagęszczenia, a właściwie osie o znaczeniu wielkoprzestrzennym mające dalekosiężne znaczenie dla sprawnej wymiany towarów, dla usług i zaopatrzenia oraz dla cywilnych potrzeb ludności. Osie te powinny powiązać obszary gęsto zaludnione z peryferiami i zapewnić przywileje terytorialne, strukturowe impulsy rozwojowe tym obszarom.
- Osie osiedlowe koncentrują liniowo osiedla (mieszkańcy, mieszkania, miejsca pracy) do publicznych środków komunikacji. Służą one zapewnieniu porządku na osiedlu i zabezpieczeniu obszarów niezabudowanych zwłaszcza w strefach centr i obszarów podmiejskich.

Pod pojęciem funkcji należy rozumieć specjalne zadania, które przez rząd federacyjny lub rządy krajów związkowych przydzielone zostały do wykonania wspólnotom samorządowym lub ponadgminnym szczeblom samorządowym w ramach tzw. przestrzenno-

funkcyjnego podziału obowiązków. Funkcjami w odniesieniu do przestrzeni są przede wszystkim:

- ochrona środowiska i pielęgnacja krajobrazu
- rolnictwo
- leśnictwo
- gospodarka zasobami wodnymi
- klimat, regeneracja powietrza
- turystyka, czas wolny i wypoczynek
- zabezpieczenie surowców naturalnych.

Powyższe funkcje mogą występować łącznie a wówczas traktowane są jako zadania priorytetowe.

- Funkcjami o znaczeniu gminnym są zwłaszcza zadania wynikające z funkcji :
- miejscowości centralnych
- przemysłowej i produkcji
- zaopatrzenia
- zapewnienia mieszkań
- rolnictwa
- turystyki i wypoczynku

Funkcje te mogą być również definiowane jako zadania główne i podporządkowane.

Wskaźniki/ wytyczne/ wartości orientacyjne są przewidywanymi lub koniecznymi do osiągnięcia dyspozycjami planistycznymi na obszarze objętym planowaniem. Dotyczą one wzrostu liczby mieszkańców, miejsc pracy, mieszkań, obszarów dla osiedlania ludzi, terenów przemysłowych i produkcyjnych lub odpowiedniego wyposażenia infrastrukturalnego. Dla osiągnięcia celu planu są one ustalane jako wartości orientacyjne z założeniem pewnej tolerancji lub wyznaczane są decyzjami wiążącymi na ustalony czas i wtedy mają stanowić jednakowe założenia dla wszystkich planów publicznych oraz kroków realizacyjnych.

Z wejściem w życie w dniu 01.01.1998 ustawy o porządku przestrzennym ustawodawca federalny po raz pierwszy ustalił przepisy dotyczące planów przestrzennych na obszarach krajów związkowych. W planach tych powinno się znaleźć zobowiązanie dotyczące struktury przestrzennej, zwłaszcza przewidzianej struktury osadniczej, obszarów niezabudowanych i infrastruktury technicznej jak również dotyczące przestrzennie ważnych działów planowania specjalistycznego : ochrony środowiska, komunikacji oraz ochrony przed szkodliwymi oddziaływaniami (hałasem, gazów, itd.).

W ten sposób zostały prawem federalnym unormowane najważniejsze rzeczowe przedziały planowania na szczeblu krajowym. Ma to w przyszłości zapewnić lepszą jedność i porównywalność planów krajów związkowych w Niemczech, bez ograniczania krajów związkowych w konstytucyjnie gwarantowanej im suwerenności.

2.2.2 Funkcja koordynująca i zabezpieczająca planowania

Planowania na szczeblu krajowym nie ogranicza się do opracowywania całościowych i ponadmiejscowych planów przestrzennych wyższego szczebla. Ma ono poprzez stałą koordynację, uzgodnienia i gwarancje przyczyniać się do wdrożenia i urzeczywistnienia koncepcji polityki przestrzennej. Przy tym może posługiwać się całym szeregiem formalnych i nieformalnych instrumentów.

Następujący katalog zawiera instrumenty służące zabezpieczeniu i urzeczywistnieniu koncepcji polityki przestrzennej i planowania na szczeblu krajowym :

- czynniki oddziaływania na planowanie szczebla lokalnego
- obowiązek informowania
- raport federalny o stanie porządku przestrzennego / raporty o rozwoju krajów związkowych/
- kataster porządku przestrzennego
- procedura uchwalenia porządku przestrzennego (schemat 5)
- zakaz planowania i podejmowania kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym
- procedura nowelizowania założonych celów.

Prawo federalne umożliwia ponadto zastosowanie nieformalnych, zwłaszcza koncesjonowanych strategii w celach przygotowania i zapewnienia realizacji celów porządku przestrzennego.

2.3 Planowanie regionalne

Wszystkie kraje związkowe za wyjątkiem Palatynatu oraz trzech miast-krajów ustanowiły dla poszczególnych części swoich terytoriów (dla regionów) własne terenowe organy administracji rządowej w resorcie planowania przestrzennego – planowanie regionalne (die Regionalplnung). Planowanie regionalne jest łącznikiem pomiędzy planowaniem na szczeblu krajowym a planowaniem na szczeblu lokalnym. Z funkcji swoistego pośrednika wynika trudna rola organu silnie wiążącego ogólnopaństwową odpowiedzialność z gminną autonomicznością i właściwością uchwalania planów na poziomie lokalnym. Planowanie regionalne jest z prawnego i materialnego punktu widzenia stanowi część planowania na szczeblu krajowym i jest zadaniem administracji rządowej. Natomiast z organizacyjnego i planistyczno-politycznego punktu widzenia planowanie regionalne jest wspólnym zadaniem rządu kraju związkowego i samorządu terytorialnego.

Uwarunkowania zawarte w ustawie o porządku przestrzennym dotyczą dwóch modeli organizacyjnych : albo podmiotem planowania regionalnego są regionalne związki celowe utworzone poprzez zjednoczenie się gmin i organizacji gminnych albo urzędy administracji państwowej wypełniają we własnym zakresie tę funkcję. W drugim przypadku muszą wspólnoty samorządowe i organizacje samorządów terytorialnych uczestniczyć w procedurze planowania regionalnego. Obie formy znajdują w praktyce zastosowanie, przy czym kraje związkowe zastosowały częściowe modyfikacje tych modeli organizacyjnych.

Ustawa o porządku przestrzennym nie zawiera definicji pojęcia region, przez wzgląd na władzę organizacyjną krajów związkowych. Ponieważ definicja i zasięg terytorialny

Schemat 5:

Schemat procedury porządku przestrzennego

(Na podstawie §15 ustawy o porządku przestrzennym, Rozporządzenia o porządku przestrzennym (RoV) oraz odpowiednich uwarunkowań w prawie krajów związkowych))

I. Przygotowanie i wprowadzenie procedury

Decyzja urzędów krajowych o konieczności przeprowadzenia procedury porządku przestrzennego na podstawie § 1 RoV lub na podstawie innych przepisów w przeciągu 4 tygodniod złożenia niezbędnych dokumentów.

Wszczęcie działania rozpoznawczego pomiędzy urzędami planowania krajowego i podmiotem przedsięwzięcia inwestycyjnego, ustalenie zakresu niezbędnych dokumentów.

Opracowanie i przedłożenie kompletu dokumentów przez podmiot przedsięwzięcia inwestycyjnego.

Otwarcie procedury przez pisemne powiadomienie biorących udział w procedurze o przedsięwzięciu, o przebiegu procedury, informacja o kręgu uczestników oraz o przewidywanej formie upubliczniania.

II. Przeprowadzenie procedury porządku przestrzennego

Powiadomienie podmiotów reprezentujących interesy publiczne, inne instytucje jak i państwa sąsiednie i ewentualnie opinii publicznej. Ustalenie zakresu ingerecji przestrzennej, innych ujemnych oddziaływań przedsięwzięcia (ewentualnie na środowisko naturalne).

Opis (przedstawienie reasumujące) wpływów przedsięwzięcia o znaczeniu przestrzennym (również na środowisko naturalne) przez urzędy planowania krajów związkowych, na podstawie wyników procedury powiadamiania.

Oszacowanie wpływów przedsięwzięcia o znaczeniu przestrzennym również wpływów na środowisko naturalne przez urzędy planowania krajów związkowych w stosunku do założeń, celów i innych wymagań porządku przestrzennego i planowania krajowego.

III. Zakończenie procedury porządku przestrzennego

Ogólna ocena pod względem zgodności z założeniami i celami porządku przestrzennego przy obiektywnym wyważeniu znaczących interesów.

Sformułowanie oceny w zakresie znaczenia przestrzennego (ocena dopuszczalności przestrzennej) z uzasadnieniem wyników procedury przestrzennej przez urząd planowania rządu krajowego, doręczenie podmiotom realizującym przedsięwzięcie inwestycyjne oraz innych, biorących udział w procedurze.

Wynik procedury stwierdza:

- czy przedsięwzięcie jest zgodne z założeniami porządku przestrzennego
- w jaki sposób przeprowadzono uzgodnienia z innymi planami i działaniami realizacyjnymi
- zawiera spis obowiązkowych kroków realizacyjnych

Uzasadnienie zawiera:

- opis przedsięwzięcia
- opis przebiegu procedury porządku przestrzennego
- sposób przeprowadzenia procedury, opis i ocenę
- rodzaj wpływów przedsięwzięcia o znaczeniu przestrzennym (ewentualnie na środowisko naturalne)
- przedstawienie całościowego wyważenia interesów

Zawiadomienie opinii publicznej, jeżeli była ona wcześniej poinformowana o procedurze porządku przestrzennego.

Gerd Turowski, Dortmund 2000

regionów nie może być dostatecznie naukowo uzasadniony, dlatego tworzenie regionów podlega silnym wpływom politycznym.

Ustawa o porządku przestrzennym zobowiązuje kraje związkowe do sporządzenia planów regionalnych o zasięgu terytorialnym obejmującym splot wielu nadcentr miejskich. Przy czym plany regionalne mają bazować na planach przestrzennych szczebla krajowego. Zadaniem podmiotów planowania regionalnego jest konkretyzowanie uwarunkowań wynikających z krajowej polityki przestrzennej dla zasięgu terytorialnego regionu. Tym samym ustalono, że materialne postanowienia planu regionalnego podobnie jak plany krajowe dla obszarów krajów związkowych zawierają wiążące unormowania dotyczące porządku przestrzennego federacji.

Krajom związkowym na podstawie ustawy o porządku przestrzennym przysługuje prawo, do sporządzenia i ustanowienia nowego typu planu przestrzennego – regionalnego planu użytkowania terenu (regionalen Flächennutzungsplan) - dla obszarów gęsto zaludnionych lub innych przestrzeni. Regionalny plan użytkowania terenu przyjmuje jednocześnie funkcje planu regionalnego i wspólnego planu użytkowania terenu związku wspólnot samorządowych. Ma on do wypełnienia materialne i proceduralne normy zawarte w Kodeksie Budowlanym, a także wynikające z uchwał i przepisów kraju związkowego. Poprzez wspólne planowanie regionalne i planowanie na szczeblu lokalnym można zaoszczędzić jedną płaszczyznę planowania.

2.4 Planowanie na szczeblu lokalnym

Na podstawie Kodeksu Budowlanego samorządowa wspólnota terytorialna uzyskała prawo stanowienia planowania na poziomie lokalnym (suwerenna władza planistyczna wspólnoty samorządowej – Planungshoheit der Gemeinde). Zadaniem planowania na szczeblu lokalnym, stanowiącego centralny instrument planowania urbanistycznego jest przygotowanie i wykorzystanie terenu położonego na obszarze wspólnoty samorządowej dla celów budowlanych i innych zgodnie z unormowaniem Kodeksu Budowlanego.

Ustanowione przez samorząd terytorialny plany mają ustalać kierunki zrównoważonego rozwoju urbanistycznego dla obszaru wspólnoty samorządowej -sprawiedliwe wykorzystanie gruntów, zapewnienie odpowiedniego godności ludzkiej otoczenia oraz ochronę i rozwój naturalnych podstaw ludzkiego rozwoju.

Przedmiotem planowania na szczeblu lokalnym jest przeznaczenie ”Widmung” terenów pod ustalone zagospodarowanie (np. mieszkanie, produkcja, potrzeby komunalne). Mogą być również wyznaczone ograniczenia (np. maksymalna wysokość zabudowy na parceli, liczba kondygnacji, szerokość działki itd.), zobowiązania (np. mieszkania dla szczególnej grupy społeczeństwa) i zasady kroków realizacyjnych dla urzeczywistnienia określonego wykorzystania terenu (np. obowiązek ochrony przed hałasem, założenia plantacji).

Planowanie przestrzenne na szczeblu lokalnym (Bauleitplanung) odbywa się dwustopniowo:

- Plan użytkowanie terenu (der Flächennutzungsplan FNP) jest przygotowawczym planem szczebla lokalnego obejmującym cały obszar terytorialny wspólnoty samorządowej. Jest gminnym instrumentem sterującym działalność administracji publicznej wszystkich szczebli, obowiązującym wszystkie podmioty planowania przestrzennego, jednak na zewnątrz (w stosunku do osób trzecich) nie ma mocy wiążącej. Na podstawie koncepcji

rozwoju urbanistycznego wspólnoty samorządowej i konieczności zaspokojenia potrzeb ludności, w możliwym do przewidzenia przedziale czasowym, ustanowione są założenia wykorzystaniu terenów w planie użytkowania terenu. Plany o większej ogólności wykonywane są na ogół w skali 1 : 10 000, częściowo również w skali 1 : 20 000.

- Plan zabudowy (der Bebauungsplan B-Plan) jest powszechnie obowiązującym planem przestrzennym na szczeblu lokalnym i przepisem gminnym dla precyzyjnie ograniczonej części obszaru wspólnoty samorządowej. Uchwałą rady, statutem sklasyfikowany jest jako przepis gminny i stanowi zasadniczy instrument implementacji rozstrzygnięć planistycznych oraz jest na zewnątrz prawnie obowiązujący. Plan zabudowy zawiera przepisy gminne dotyczące porządku i rozwoju urbanistycznego, stanowi podstawę prawną dla innych kroków realizacyjnych, dla spełnienia wymagań zawartych w Kodeksie Budowlanym (np. scalenia i nowego podziału działek, wywłaszczenia, urbanistycznej rewitalizacji dzielnic). Plany zabudowy wykonuje się w skali 1 : 500 lub 1 : 1000

Plan użytkowania terenu stanowi podstawę opracowania planu o większej szczegółowości. Oba plany różnią się od siebie przede wszystkim stosunkiem powierzchni opracowania, stopniem konkretyzacji i specyfikacji ich ustaleń, formą i mocą prawną. Ponadto podporządkowane są tym samym regułom, zwłaszcza w stosunku do zasad i formalnej procedury planowania.

Plany przestrzenne szczebla lokalnego muszą być dopasowane do celów porządku przestrzennego. Kodeks Budowlany zapewnia funkcjonalne powiązania planowania na szczeblu krajowym lub regionalnym i lokalnym. Tym samym uwypukla znaczenie planowania o charakterze regulacyjnym na szczeblu federacyjnym i krajowym w stosunku do planowania konkretnego na szczeblu lokalnym (schemat 6).

2.5 Planowanie resortowe

Planowanie na szczeblu krajowym, planowanie regionalne i planowanie na szczeblu gminnym są planowaniem całościowym, ponieważ ich ustalenia dotyczące przestrzeni skierowane są na koordynację i całościową realizację różnych planów i kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym. Od tego całościowego planowania należy odróżnić planowanie specjalistyczne. Ono przygotowuje i realizuje przedsięwzięcia, które są niezbędne dla rozwoju wybranych, specjalistycznych kierunków działań.

Prace planistyczne prowadzone są przez odpowiedni urząd resortowy (Ministerstwa resortowe federalne i krajów związkowych, komunalne korporacje terytorialne, i inne publiczne stowarzyszenia).

Działy tego planowania o znaczeniu przestrzennym działają na podstawie odrębnych przepisów. Zasługującymi na uwagę odrębnymi przepisami na szczeblu federacji są :

W dziedzinie transportu :

- ustawa o kolejnictwie
- federacyjna ustawa o federalnych drogach dalekiego ruchu
- federacyjna ustawa o drogach wodnych
- federacyjna ustawa o rozbudowie dróg

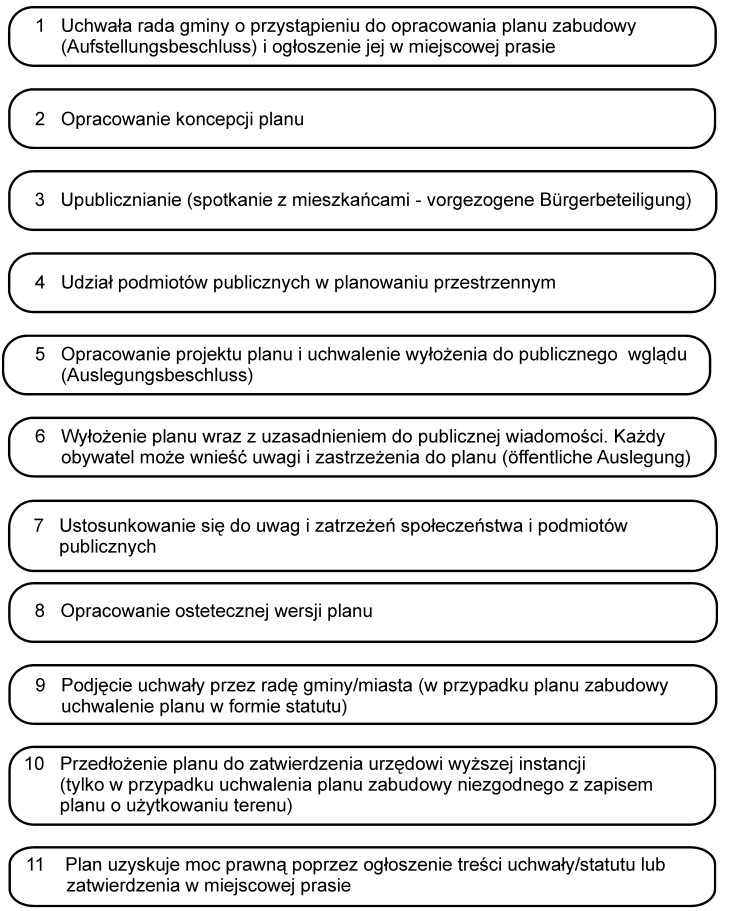
- ustawa o transporcie lotniczym
- ustawa o transporcie osób
- ustawa o trasach telekomunikacyjnych

w dziedzinie zaopatrzenia i niszczenia odpadów

- ustawa o gospodarce energetycznej
- ustawa o gospodarce obiegu odpadami i gospodarce odpadami
- ustawa o gospodarowaniu zasobami wodnymi

Schemat 6: Procedura ustanawiania planów przestrzennych szczebla lokalnego

(Schemat procedury opracowywania planów użytkowania terenów i planów zabudowny zgodnie z unormowaniami Kodeksu Budowlanego)

Gerd Turowski, Dortmund 2000

w dziedzinie obrony narodowej

- ustawa o nabywaniu ziemi
- ustawa o obszarach obronnych

w dziedzinie ochrony środowiska

- federalna ustawa o ochronie ziemi
- federalna ustawa o ochronie przed szkodliwym oddziaływaniem imisji zanieczyszczeń
- federalna ustawa o ochronie przyrody
- federalna ustawa o lasach

w dziedzinie rolnictwa

- ustawa o scaleniu gruntów

Te ustawy federalne zostały w niektórych działach skonkretyzowane odpowiednimi ustawami i przepisami krajów związkowych, jak na przykład poprzez krajowe ustawy o ochronie przyrody, krajowe prawo wodne czy też prawo dróg i ulic.

Planowanie specjalistyczne służy przede wszystkim realizacji publicznych projektów w dziedzinie infrastruktury. Do nich należą kroki realizacyjne w dziedzinie transportu (ulice, kanały, porty lotnicze, itd.), w dziedzinie zaopatrzenia i niszczenia odpadów (linie energetyczne, oczyszczalnie ścieków, itd.) w dziedzinie telekomunikacji (linie telekomunikacyjne, linie radiowe), jak i obiekty obrony narodowej. Ponadto planowanie specjalistyczne służy zagwarantowaniu niezbędnych interesów publicznych. Dotyczy to szczególnie dziedziny ochrony przyrody i krajobrazu, ochrony obszarów wodnych, urządzeń i terenów wojskowych oraz związanych z nimi terenów wolnych od zabudowy, terenów wolnych od zabudowy w otoczeniu lotnisk.

W planowaniu specjalistycznym rozróżnia się dwie zasadnicze formy postępowania. Składa się na nie procedura formalno-przygotowawcza na bazie instrumentów planowania specjalistycznego oraz procedura zatwierdzenia projektu. Zasadnicze znaczenie ma fakt w jakiej formie prawnej przewidziane jest zakończenie postępowania. Niektóre formy planowania specjalistycznego w określonych dziedzinach odznaczają się tym, że postępowanie kończy się na sformalizowanej, prawnie uregulowanej procedurze formalnego ustanowienia planu. Postępowanie takie wymaga uzyskania wszystkich publiczno-prawnych decyzji zatwierdzających.

Ponadto istnieje cały szereg planów specjalistycznych, dla których nie uregulowano sposobu postępowania, nie przewidziano konieczności zakończenia ich aktem prawnym (np. plan zapotrzebowania na miejsca szpitalne).

Planowanie specjalistyczne (działa z reguły poza suwerenną władzę wspólnoty samorządowej) może tylko marginalnie ulegać wpływom planowania urbanistycznego. Niezbędne są uzgodnienia i koordynacja prac dokonywana w ramach planowania krajowego i regionalnego. W tym celu wszystkie ustawy i przepisy o planowaniu specjalistycznym wyposażone zostały w tak zwaną klauzulę planowania przestrzennego, która zobowiązuje planowanie specjalistyczne do uwzględnienia wymagań porządku przestrzennego. Terenowe organy administracji rządowej, poprzez planowanie regionalne (Regionalplanung) są niezbędnymi ogniwami w planowaniu specjalistycznym.

3. Zentrale Planungsbegriffe

Abfallwirtschaft

Die Abfallwirtschaft ist ein Teil staatlichen Umwelthandelns. Im Gegensatz zur traditionellen Abfallbeseitigung stellt die Abfallwirtschaft eine Weiterentwicklung dar: Abfälle sollen stärker in den Rohstoffkreislauf und den Produktionsprozess zurückgeleitet, Produktionsabfälle verringert und die Nutzbarmachung von Abfällen gesteigert werden. Die Abfallwirtschaft verfolgt die Zielhierarchie:

1. Abfallvermeidung
2. Abfallverwertung
3. Abfallbeseitigung.

Die Abfallwirtschaft stellt eine flächen- und raumbeanspruchende Fachplanung dar.

► Abfallwirtschaftsplan
► Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz

Abfallwirtschaftsplan

Die Länder sind verpflichtet, für ihren Bereich Pläne zur Abfallentsorgung nach überörtlichen Gesichtspunkten aufzustellen. In diesen Abfallwirtschaftsplänen sind geeignete Standorte für die Abfallentsorgungsanlagen festzulegen. Die Abfallwirtschaftspläne der Länder sollen aufeinander abgestimmt werden.

► Abfallwirtschaft
► Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz

3. Słownik pojęć fachowych z dziedziny planowania przestrzennego

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami jest częścią państwowej działalności w dziedzinie ochrony środowiska. W odróżnieniu od tradycyjnego składowania odpadów, gospodarka ta podlega dalszemu rozwojowi w następujący sposób: w drodze intensywnego wprowadzania odpadów do obiegu surowcowego i procesów produkcyjnych. Ponadto zmniejszenia ilości odpadów produkcyjnych przy równoczesnym zwiększeniu możliwości ich wykorzystania. W gospodarce odpadami obowiązuje następująca hierarchia:

1. zapobieganie powstawaniu odpadów
2. wykorzystanie odpadów,
3. usuwanie odpadów.

Gospodarka odpadami jest specjalistycznym planowaniem powierzchni i przestrzeni.

► Plan zagospodarowania odpadów
► Ustawa o gospodarce obiegu odpadami i gospodarce odpadami

Plan zagospodarowania odpadów

Kraje związkowe są zobowiązane uchwalać plany dotyczące niszczenia odpadów na swoim terytorium. W planach tych ustala się odpowiednie powierzchnie dla składowania i utylizacji odpadów. Kraje związkowe powinny uzgodnić między sobą plany gospodarowania odpadami.

► Gospodarka odpadami
► Ustawa o gospodarce obiegu odpadami i gospodarce odpadami

Abwägung der Belange

Das Abwägungsgebot ist das zentrale Gebot sozialgestaltender rechtsstaatlicher Planung. Deshalb wurde für das Bau- und Fachplanungsrecht eine differenzierte Lehre zur Abwägung als Vorgang und Ergebnis und zu ihren überprüfbaren Fehlerquellen entwickelt, die auf die Raumordnungsplanung übertragbar ist.

Das Abwägungsgebot ist rechtlich im Baugesetzbuch verankert. Danach sind bei der Aufstellung der Bauleitpläne die öffentlichen und privaten Belange gegeneinander und untereinander gerecht abzuwägen. Dies verpflichtet die Gemeinde dazu, dass

- eine Abwägung überhaupt stattfindet,
- in die Abwägung an Belangen eingestellt wird, was nach Lage der Dinge in sie eingestellt werden muss,
- weder die Bedeutung der betroffenen öffentlichen und privaten Belange verkannt,
- noch der Ausgleich zwischen ihnen in einer Weise vorgenommen wird, die zur objektiven Gewichtigkeit einzelner Belange außer Verhältnis steht.

Innerhalb dieses Rahmens kann sich die Gemeinde für die Bevorzugung des einen und damit für die Zurücksetzung eines anderen Belanges entscheiden.

Bei der Aufstellung von Raumordnungsplänen sind die Grundsätze der Raumordnung gegeneinander und untereinander abzuwägen. Sonstige öffentliche Belange sind ebenso wie private Belange in der Abwägung zu berücksichtigen, soweit sie erkennbar und von Bedeutung sind.

Wyważanie interesów

Obowiązek wyważenia prywatnych interesów w stosunku do publicznych jest centralnym nakazem społecznie sprawiedliwego planowania przestrzennego. Dla prawa budowlanego i specjalistycznego prawa projektowania przestrzennego rozwinęło się coś na kształt dziedziny nauk ścisłych dla wyważania interesów w planowaniu przestrzennym stopnia gminnego, w zrozumieniu procedury administracyjnej i jej wyników oraz możliwości kontroliźródeł błędów. Wyważenie interesów prywatnych i publicznych oddziaływuje również na planowanie na płaszczyźnie ponadlokalnej.

Obowiązek wyważenia interesów wywodzi się z obszaru unormowań Kodeksu Budowlanego. Przy sporządzaniu planów na szczeblu lokalnym obowiązuje nakaz sprawiedliwego wyważenia wzajemnych interesów publicznych i prywatnych (wobec siebie oraz ustalenie przewagi). To obliguje gminną wspólnotę samorządową do tego, że:

- podejmuje się wyważenia interesów prywatnych i publicznych w ogóle,
- w procesie tym zaangażowane zostają interesy, które muszą być rozpoznane w zależności od konkretnej okoliczności,
- następuje zapoznanie się z interesami publicznymi i prywatnymi,
- podejmuje się wyważenia pomiędzy tymi interesami w taki sposób, żeby obiektywnie równowaga pomiędzy nimi nie została zachwiana.

Gminna wspólnota samorządowa może podjąć decyzję w sprawie uprzywilejowania pewnych interesów, nawet kosztem innych.

W toku sporządzania planów porządku przestrzennego należy wziąć pod uwagę

zrównoważenie interesów wzajemych i określić przewagę jednych nad drugimi. Publiczne i prywatne interesy powinny być w tym przypadku uwzględnione, jeżeli są znane i ważne.

Abwasserbeseitigungsplan

In den Abwasserbeseitigungsplänen sind insbesondere die Standorte für bedeutsame Anlagen zur Behandlung von Abwasser, ihr Einzugsbereich, Grundzüge für die Abwasserbehandlung sowie die Träger der Maßnahmen festzulegen. Die Erstellung von Plänen zur Abwasserbeseitigung wird im Wasserhaushaltsgesetz geregelt. Danach haben die Länder Abwasserbeseitigungspläne nach überörtlichen Gesichtpunkten aufzustellen.

► Wasserhaushaltsgesetz

Plan likwidacji ścieków

Planami likwidacji ścieków obejmuje się zwłaszcza lokalizacje o szczególnym znaczeniu dla urządzeń służących do uzdatniania ścieków, obszary obsługiwane przez nie, strefy izolacyjne, warunki oczyszczania ścieków jak i podmioty realizujące te przedsięwzięcia. Opracowanie planów oczyszczania ścieków reguluje ustawa o gospodarowaniu zasobami wodnymi. Wg ustawy kraje związkowe zobowiązane są do ustalenia planów likwidacji ścieków z pozycji wyższego szczebla.

► Ustawa o gospodarowaniu zasobami wodnymi

Achsen

Achsen sind Planungselemente der Raumordnung, die durch eine Bündelung von Verkehrs- und Versorgungssträngen (Bandinfrastruktur) und eine unterschiedlich dichte Folge von Siedlungskonzentrationen gekennzeichnet sind. Je nach Ausprägung und Aufgabe werden Verbindungsachsen (großräumig bedeutsame Achsen) und Siedlungsachsen unterschieden.

Verbindungsachsen sind Achsen, die durch Kommunikationsbeziehungen zwischen zentralen Orten verschiedener Ebenen gekennzeichnet sind und insbesondere in ihren Schnittpunkten Standortvorteile bieten. Großräumig bedeutsame Achsen sind Verbindungsachsen im Bundesgebiet oder im europäischen Raum.

Siedlungsachsen sind Achsen, die durch eine dichte Folge von Siedlungen im Verlauf vorhandener oder geplanter Einrichtungen des öffentlichen Nahverkehrs

Osie

Osie są elementami planowania przestrzennego, które można określić jako związki linii komunikacyjnych i infrastruktury technicznej (Bandinfrastruktur nitka infrastrukturalna) oraz ciągi różnie skoncentrowanych siedlisk ludzkich. W zależności od struktury i zadań rozróżnia się osie łącznikowe (osie o znaczeniu wielkoprzestrzennym) i osie osiedlowe.

Osie łącznikowe są połączeniami komunikacyjnymi pomiędzy miej-scowościami o różnych wielkościach a terenami położonymi w obszarze skrzyżowań, które odznaczają się lepszymi warunkami lokalizacyjnymi. Osie wielkoprzestrzenne to osie o znaczeniu ogólnokrajowym lub europejskim. Osiami osiedlowymi są istniejące lub projektowane trasy publicznej komunikacji. Nie są one nieprzerwanym ciągiem osiedli lecz są poprzedzielane obszarami wolnymi od zabudowy. Służą one uporządkowaniu struktury osie-

gekennzeichnet sind. Sie stellen kein ununterbrochenes Siedlungsband dar, sondern sind durch Freiräume gegliedert. Sie dienen der Siedlungsordnung und der Freiraumsicherung vor allem in Ordnungsräumen.

▶ Ordnungsraum

dleńczej, ochronie obszarów niezabudowanych zwłaszcza w strefach powiązanych ze sobą centr miejskich i podmiejskich.

▶ strefa centr i obszarów podmiejskich

Agrarstrukturelle Entwicklungsplanung

Agrarstrukturelle Entwicklungsplanungen sind Instrumente zum Aufbau einer leistungsfähigen, vielseitig strukturierten Landwirtschaft und zugleich auch Grundlage für die Koordination von Vorhaben zur Erhaltung der Funktionsfähigkeit sämtlicher Räume und ihrer Dörfer.

Agrarstrukturelle Entwicklungsplanungen haben:

- Konfliktbereiche, Entwicklungsmöglichkeiten und Entscheidungsbedarf in der Agrarstruktur sowie in ländlichen Räumen aufzuzeigen,
- gebietsspezifische Leitbilder und/oder Landnutzungskonzeptionen für den Planungsraum zu entwickeln sowie
- Handlungskonzepte und umsetzbare Maßnahmen vorzuschlagen.

Agrarstrukturelle Entwicklungsplanungen werden durch Zuschüsse aus der Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“ gefördert, die von der Größe des Untersuchungsgebietes abhängig sind.

▶ Gemeinschaftsaufgaben

Plan rozwoju agrostrukturalnego

Plany rozwoju agrostrukturalnego są instrumentami, które mają pomóc w stworzeniu wydajnej, wielokierunkowej gospodarki rolnej. Stanowią one jednocześnie podstawy do koordynacji kroków realizacyjnych zapewniających funkcjonowanie wszystkich obszarów oraz należących do nich wsi.

Plany rozwoju agrostrukturalnego mają:

- wskazać obszary konfliktowe, możliwości rozwojowe w agrostrukturze i w regionach wiejskich,
- rozwijać specyfikę danego regionu i/ lub/ przedstawić koncepcje wykorzystania połaci ziemskich w obszarze opracowania,
- zaproponować koncepcje działania i praktyczne kroki realizacyjne.

Plany rozwoju agrostrukturalnego są dofinansowywane w ramach programu Unii Europejskiej ”Poprawa agrostruktury i ochrona wybrzeży” (Gemeinschaftsaufgabe des Bundes und der Länder aus der Struktur Found der EU - wspólne zadanie federacji i krajów związkowych w ramach programów UE dla poprawy infrastruktury regionalnej).

▶ Wspólne zdania/ obowiązki/

Altlasten

Mit dem Begriff Altlasten bezeichnet man Altablagerungen, Altstandorte und großflächige Bodenverunreinigungen, von denen nach erfolgter Gefährdungsabschät-

Skażenia gruntu

Skażeniem gruntu określa się stare składowiska, stare lokalizacje i wielkoprzestrzenne zanieczyszczenia gruntu, które na podstawie szacunków niebezpieczeństwa

zung eine konkrete Bedrohung der menschlichen Gesundheit oder der Umwelt ausgeht. Altablagerungen können insbesondere stillgelegte Ablagerungsplätze mit kommunalen und gewerblichen Abfällen sein, Altstandorte sind insbesondere ehemalige Betriebsgelände. Oftmals stellen großflächige Bodenverunreinigungen, die z.B. durch Luftverunreinigungen oder Überschwemmungen entstanden sind, altlastenverdächtige Flächen dar.

► Konversion (Rüstungs- und Standortkonversion)

zagrażają zdrowiu ludzi i przyrodzie. Stare składowiska, to już nieczynne składowiska odpadów komunalnych i produkcyjnych, stare lokalizacje, to przede wszystkim tereny starych przedsiębiorstw. Przestrzenie, na których możliwe jest zanieczyszczenie gruntu (na przykład z powodu powodzi lub zanieczyszczenia powietrza), to wielkoprzestrzenne obszary zanieczyszczenia gruntu.

► Konwersja (konwersja zbrojeniowa i lokalizacyjna)

Anpassungspflicht

Die Vorschriften des Baugesetzbuches und des Raumordnungsgesetzes richten an die gemeindlichen Planungsträger das Gebot, die Bauleitplanung an die Ziele der Raumordnung anzupassen bzw. sie zu beachten. Sinn und Zweck beider Vorschriften besteht darin, eine Übereinstimmung zwischen raumbedeutsamen Planungen und den Zielen der Raumordnung zu erreichen. Die Anpassungspflicht wirkt dergestalt, dass

- bei erstmaliger Aufstellung kommunaler oder fachlicher Planungen bestehende Ziele der Raumordnung beachtet werden müssen und
- kommunale oder fachliche Planungen geänderten oder neu aufgestellten Zielen der Raumordnung anzupassen sind.

Ein Bauleitplan muss danach nicht nur dann, wenn er von der Gemeinde beschlossen wird, sondern auch später den Zielen der Raumordnung angepasst bleiben. Er kann ungültig werden, wenn er nicht innerhalb einer angemessenen Frist angepasst wird.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Obowiązek dopasowania

Przepisy Kodeksu Budowlanego i ustawy o porządku przestrzennym nakładają na gminne podmioty planowania obowiązek dostosowywania planów lokalnych do ogólnych celów porządku przestrzennego. Znaczenie i zadanie obu przepisów polega na osiągnięciu daleko idącego ujednolicenia pomiędzy planami przestrzennymi wspólnot gminnych a planami i celami porządku przestrzennego na szczeblu ponadloklnym. Obowiązek dopasowania ukształtowany jest następująco :

- ustalone cele porządku przestrzennego muszą być uwzględnione przy opracowywaniu po raz pierwszy planu gminnego lub specjalistycznego dla danego obszaru,
- plany na szczeblu gminnym oraz plany specjalistyczne muszą być dopasowywane do zmienionych celów porządku przestrzennego.

Plany na szczeblu lokalnym muszą być na każdym etapie dopasowywane do celów porządku przestrzennego. Plan na szczeblu lokalnym może być unieważniony, jeżeli w odpowiednim czasie nie ulegnie on modyfikacji.

► Instrumenty w celu zabezpieczenia i urzeczywistnienia federalnego i krajowego porządku przestrzennego

Arbeitsmarktregion

Eine Arbeitsmarktregion ist der räumliche Bereich, der durch starke Pendlerverbindungen des Umlandes auf das Arbeitsmarktzentrum hin ermittelt wird. Eine Gemeinde bildet mit derjenigen Gemeinde eine Arbeitsmarktregion, in der der größte Anteil ihrer Erwerbstätigen insgesamt tätig ist. Da die Erwerbstätigen dieser Zielgemeinde wiederum möglicherweise zum größten Teil in einer anderen Gemeinde tätig sind, ist gerade in den großen Verdichtungsräumen eine Hierarchie von Arbeitsmärkten zu beobachten: Es gibt einige dominierende Gemeinden als Arbeitszentren, in deren Einzugsbereich Teilarbeitsmärkte zu finden sind, welche von Arbeitskräften mit geringer Mobilität in Anspruch genommen werden.

Region rynku pracy

Region rynku pracy to obszar przestrzenny, który obejmuje tereny charakteryzujące się zależnością pomiędzy regionem a centrum rynku pracy. Gmina tworzy z tymi obszarami region rynku pracy, w których pracuje największa część mieszkańców z jej terenów. Często z tej samej gminy największa liczba mieszkańców pracuje w innej gminie, stąd obserwuje się w regionach rynku pracy pewnego rodzaju hierarchie: istnieje dominująca gmina stanowiąca centrum pracy, w której otoczeniu istnieją części rynku pracy osiągalne tylko dla pracowników, którzy w minimalnym stosunku używają środków komunikacyjnych.

Art der baulichen Nutzung

Die Art der baulichen Nutzung ist in der Baunutzungsverordnung festgelegt. Hier werden zwei Kategorien hinsichtlich der Art der baulichen Nutzung unterschieden:

- zum einen die Darstellung der für die Bebauung vorgesehenen Flächen nach der allgemeinen Art ihrer baulichen Nutzung als Bauflächen; diese eher gröberen Darstellungsarten sind nur im Flächennutzungsplan anwendbar;
- zum anderen die Darstellung der für die Bebauung vorgesehenen Flächen nach der besonderen Art ihrer baulichen Nutzung als Baugebiete; diese können im Bebauungsplan festgesetzt werden und sind von ihrer Darstellungsart eher feiner und detaillierter.

Im Abschnitt über die Art der baulichen Nutzung werden alle Bauflächen und Baugebiete aufgelistet; die aufgeführten Baugebiete werden zudem definiert und im Hinblick auf die Zulässigkeit bestimmter

Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę

Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę terenu ustala rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym. Rozporządzenie rozróżnia się główne dwie kategorie :

- ustalenia dotyczące użytkowania powierzchni wg ogólnych zasad wykorzystania obszarów pod zabudowę, jako powierzchnie pod zabudowę; są to ogólniejsze ustalenia, które mają zastosowanie w planach użytkowania terenu.
- ustalenia dotyczące użytkowania powierzchni wg szczegółowych sposobów wykorzystania obszarów pod zabudowę, jako terenów pod zabudowę; mogą one być zawarte w planie zabudowy, a ich ustalenia rysunkowe zawierają wiele szczegółów.

W rozdziale dotyczącym sposobów wykorzystania obszarów pod zabudowę wymienione są wszystkie rodzaje użytkowania budowlanego. Tereny pod zabudowę

Bauvorhaben und Einrichtungen näher beschrieben.

ustalone są planem zabudowy. W nim są dokładnie opisane i zdefiniowane, a także określone warunki dopuszczalności realizacji obiektów i urządzeń.

- ► Baufläche
- ► Baugebiet
- ► Baunutzungsverordnung

- ► Powierzchnie pod zabudowę
- ► Obszary pod zabudowę
- ► Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym

Artenschutz

Der Artenschutz ist ein Aufgabenbereich des Naturschutzes mit dem Ziel, den Gesamtbestand an wildlebenden Tier- und Pflanzenarten innerhalb ihres natürlichen Areals in ihrer gegebenen Vielfalt so zu erhalten und zu fördern, dass die Evolution der Arten gesichert bleibt. Er umfasst

- den Schutz der Tiere und Pflanzen und ihrer Lebensgemeinschaften vor Beeinträchtigungen durch den Menschen, insbesondere durch den menschlichen Zugriff,
- den Schutz, die Pflege, die Entwicklung und Wiederherstellung der Biotope wildlebender Tier- und Pflanzenarten sowie die Gewährleistung ihrer sonstigen Lebensbedingungen,
- die Ansiedlung von Tieren und Pflanzen verdrängter wildlebender Arten in geeigneten Biotopen innerhalb ihres natürlichen Verbreitungsgebietes.

Der internationale Artenschutz basiert auf dem „Übereinkommen über den internationalen Handel mit gefährdeten Arten freilebender Tiere und Pflanzen vom 3. März 1973“ (Washingtoner Artenschutzübereinkommen), welches nach der Ratifizierung seit 1976 in der Bundesrepublik Deutschland gilt. Das Übereinkommen regelt das grenzüberschreitende Verbringen der in Anhängen aufgeführten gefährdeten, freilebenden Tiere und Pflanzen, von ihren Teilen und von aus diesen gewonnenen Erzeugnissen. Diese Regeln gelten nach EU-Recht unmittelbar im Bereich der EU. Das Bundesnaturschutzgesetz und die Bun-

Ochrona gatunków

Ochrona gatunków w dziedzinie przyrody ma na celu ochronę i pomoc wszystkim gatunkom roślin, dziko żyjących zwierząt, występujacych na terenie pewnego areału, dla zabezpieczenia ewolucji gatunków. Obejmuje ona :

- ochronę zwierząt i roślin, ich warunków życia przede wszystkim przed szkodliwą działalnością człowieka,
- ochronę, opiekę, rozwój i powstawanie nowych biotopów dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin, jak i zabezpieczenie dla nich innych stosownych warunków życia,
- osiedlenie wypartych dziko żyjących gatunków zwierząt i roślin we właściwych biotopach na terenie ich naturalnego obszaru występowania.

Międzynarodowa ochrona gatunków bazuje na “Porozumieniu o handlu międzynarodowym dotyczącym zagrożonych gatunków zwierząt i roślin z 3.marca 1973 r.”(Waszyngtońskie porozumienie o ochronie gatunków), które obowiązuje w Republice Federalnej Niemiec od ratyfikacji w roku 1976. Porozumienie to reguluje sposób przekraczania granic przez zagrożone, żyjące na wolności zwierzęta i rzadkie rośliny, a także dotyczy ich organów i wytwarzanych z nich wyrobów. Porozumienie to zawiera w załączniku odpowiednie listy zagrożonych zwierząt i roślin. Uwarunkowania porozumienia obowiązują wg prawa Unii Europejskiej na terenie jej terytorium. Zarówno niemieckie federalne prawo o ochronnie

desartenschutzverordnung sowie das Naturschutzrecht der Länder haben ergänzende Regelungen erlassen.

► Bundesnaturschutzgesetz
► Naturschutz/Naturschutzrecht

Ausgleichs- und Ersatzmaßnahmen

Gemäß Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG) hat der Verursacher von Eingriffen in Natur und Landschaft unvermeidbare Beeinträchtigungen durch Schutzmaßnahmen innerhalb einer bestimmten Frist auszugleichen. Nach geltender Rechtslage muss der Ausgleich nicht unbedingt am Ort des Eingriffs selbst erfolgen; sowohl das Raumordnungsgesetz als auch das Baugesetzbuch enthalten Optionen, nach denen Eingriffe auch an anderer Stelle ausgeglichen werden können. Neben der Möglichkeit zur räumlichen Entkoppelung sind im Baugesetzbuch zudem Bestimmungen enthalten, welche die Maßnahmen zum Ausgleich auch zeitlich weiter vom Eingriff entkoppeln. Als ausgeglichen ist der Eingriff gemäß BNatSchG anzusehen, wenn nach seiner Beendigung keine erheblichen oder nachhaltigen Beeinträchtigungen des Naturhaushaltes zurückbleiben und das Landschaftsbild landschaftsgerecht wiederhergestellt oder neu gestaltet ist. Können die Eingriffe in Natur und Landschaft nicht ausgeglichen werden und setzen sich die für das eingreifende Vorhaben sprechenden Belange gegenüber den Belangen des Naturschutzes im Rahmen der Abwägung durch, dann können - soweit die Länder gem. Bundesnaturschutzgesetz weitergehende Vorschriften erlassen haben - Ersatzmaßnahmen des Verursachers zur Kompensation des nicht ausgleichbaren Eingriffs verlangt werden. Die Abgrenzung von Ausgleichs- und Ersatzmaßnahmen ist

przyrody i przepisy o ochronie gatunków, jak i prawo ochrony przyrody krajów związkowych zawiera regulacje uzupełniające powyższe porozumienie.

► Federalne prawo o ochronie przyrody
► Ochrona przyrody/prawo o ochronie przyrody

Świadczenia wyrównawcze i zamienne

Unormowania federalnej ustawy o ochronie przyrody (BNatSchG) nakazują sprawcy który spowodował szkodę w przyrodzie i krajobrazie naprawienie jej w określonym terminie. Wg obowiązujących przepisów świadczenie rekompensujące szkodę, której nie udało się uniknąć, nie musi nastąpić w tym miejscu, gdzie szkoda nastąpiła; zarówno unormowania prawa porządku przestrzennego jak i Kodeksu Budowlanego zawierają opcje, co do realizacji świadczeń zamiennych na innym terenie. Poza możliwościami przestrzennego przeniesienia realizacji naprawienia szkody, Kodeks Budowlany zawiera ponadto unormowania dotyczące odroczenia w naprawieniu szkody. Wg ustawy o ochronie przyrody uznaje się za równoważące takie działania, które nie powodują żadnych znaczących lub stałych skutków ujemnych wpływających na przyrodę i po ich zakończeniu pozostawiają właściwie ukształtowany krajobraz. Jeżeli szkody wyrządzone przyrodzie i krajobrazowi nie mogą zostać wyrównane, a interesy przemawiające za daną inwestycją były ważniejsze od interesu ochrony przyrody i krajobrazu, wtedy mogą (jeżeli kraje związkowe uchwaliły odpowiednie przepisy) być od sprawcy wymagane świadczenia zamienne jako rekompensata tej części szkód, które nie mogły być wyrównane. Istnieje faktyczne rozgraniczenie świadczenia wyrównawczego od świadczenia zamiennego. W odróżnieniu od świadczeń rekompensacyjnych, które

schwierig. Anders als Ausgleichsmaßnahmen müssen Ersatzmaßnahmen keinen gleichartigen, sondern nur einen gleichwertigen Zustand schaffen. Dazu zählt etwa die Schaffung eines Ökosystems in der weiteren Umgebung, das mit dem beeinträchtigten Ökosystem vergleichbar ist. Daneben sehen verschiedene Landesgesetze die Erhebung von Ausgleichsabgaben vor. Zum Teil werden Ausgleichsabgaben erhoben, wenn Ausgleichsmaßnahmen in Natur oder in Form von Ersatzmaßnahmen an anderer Stelle nicht durchführbar sind.

► Eingriffsregelung

muszą zapewnić jednakowy stan w stosunku do stanu wyjściowego, w przypadku świadczeń zamiennych, wymagane jest stworzenie stanu równowartościowego. Do nich należy stworzenie systemu ekologicznego na innym obszarze, który jest podobny temu, który uległ zniszczeniu. Ponadto różne przepisy krajów związkowych umożliwiają pobranie opłat rekompensujących wyrządzoną szkodę. Pobierane są one na ogół w przypadku, kiedy realizacja świadczeń wyrównujących szkodę w naturze lub w formie świadczeń zamiennych na innym obszarze nie jest możliwa.

► Unormowania dotyczące naprawienia szkód

Außenbereich

Der Außenbereich umfasst die Teile eines Gemeindegebietes, die weder im räumlichen Geltungsbereich eines Bebauungsplans noch innerhalb der im Zusammenhang bebauten Ortsteile liegen. Der Außenbereich soll grundsätzlich nicht bebaut werden. Ausnahmen werden nur gewährt, wenn öffentliche Belange nicht entgegenstehen, die ausreichende Erschließung gesichert ist und es sich um „privilegierte Vorhaben“ handelt. Dies gilt für Vorhaben, die ihrem Wesen nach in den Außenbereich passen oder die wegen ihrer besonderen Anforderungen an die Umgebung oder wegen ihrer besonderen Zweckbestimmungen außerhalb bebauter Ortslagen ausgeführt werden müssen. Dies bezieht sich insbesondere auf land- und forstwirtschaftliche Betriebe sowie auf Anlagen der öffentlichen Ver- und Entsorgung.

► Erschließung
► Innenbereich

Obszary nie zabudowane / nie zurbanizowane

Obszary nie zabudowane/ nie zurbanizowane/ obejmują te części terytorium wspólnoty samorządowej, które nie są objęte planem zabudowy i nie leżą na terenie zabudowanym/ na obszarze wewnętrznym/. Obszar nie zabudowany nie jest przeznaczony pod zabudowę. Wyjątki mogą być wtedy rozpatrywane, kiedy budowa nie jest sprzeczna z publicznym interesem, zabezpieczone jest wystarczające uzbrojenie i jest to tzw. ”uprzywilejowana” inwestycja. Są to takie realizacje, które swoim charakterem odpowiadają obszarom poza terenami zabudowanymi lub ze względu na specjalne wymogi w stosunku do otoczenia muszą być zrealizowane poza zabudowanymi obszarami. Dotyczy to przede wszystkim gospodarstw rolnych i leśnych oraz urządzeń infrastruktury zasilającej i zakładów utylizacji odpadów.

► Uzbrojenie
► Obszar wewnętrzny/ zurbanizowany (spójnie zabudowany)

Baufläche

Im Flächennutzungsplan können die für die Bebauung vorgesehenen Flächen nach der allgemeinen Art ihrer baulichen Nutzung (Bauflächen) dargestellt werden als

- Wohnbauflächen (W)
- gemischte Bauflächen (M)
- gewerbliche Bauflächen (G)
- Sonderbauflächen (S).

► Art der baulichen Nutzung
► Bodenordnung
► Grundstück
► Räumliche Bezugsebenen

Powierzchnia pod zabudowę

W planie użytkowania terenu (obejmującym cały obszar gminny i zwanym również planem ogólnym), mogą być wyszczególnione rodzaje powierzchni wg ogólnych zasad ich przeznaczenia. I tak wyróżniamy:

- Powierzchnie pod zabudowę mieszkaniową (W)
- Powierzchnia pod zabudowę mieszaną (M)
- Powierzchnie pod zabudowę produkcyjną (G)
- Powierzchnie pod zabudowę specjalną (S)

► Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę
► Porządek gruntowy
► Działka
► Przestrzenne poziomy odniesienia

Baugebiet

Die für die Bebauung vorgesehenen Flächen (Bauflächen) können weiterhin nach der besonderen Art ihrer baulichen Nutzung (Baugebiete) dargestellt werden als

- Kleinsiedlungsgebiete (WS)
- reine Wohngebiete (WR)
- allgemeine Wohngebiete (WA)
- besondere Wohngebiete (WB)
- Dorfgebiete (MD)
- Mischgebiete (MI)
- Kerngebiete (MK)
- Gewerbegebiete (GE)
- Industriegebiete (GI)
- Sondergebiete (SO).

Die genannten Baugebiete können im Bebauungsplan festgesetzt werden.

Obszary pod zabudowę

Tereny przewidziane pod zabudowę wg zasad dotycących szczególnych sposobów wykorzystania obszarów pod zabudowę mogą być (w planach zabudowy, zwanymi również planami szczegółowymi) oznaczone jako:

- małe obszary osiedlowe (WS)
- wyłącznie pod zabudowę mieszkaniową (WR)
- pod zabudowę mieszkaniową (WA)
- szczególna zabudowa mieszkaniowa (WB)
- obszary wiejskie (MD)
- obszary pod zabudowę mieszaną (MI)
- obszar centrum (MK)
- obszary dla zabudowy produkcyjnej i usługowej (GE)
- obszary dla zabudowy przemysłowej (GI)

- obszary szczególne (SO)

Wymienione wyżej rodzaje obszarów budowlanych mogą być przeznaczone pod zabudowę w planach o większej szczegółowości.

► Art der baulichen Nutzung

► Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę

Baugenehmigung

Die Errichtung, Veränderung, Beseitigung oder Nutzungsänderung einer baulichen Anlage bedarf grundsätzlich einer Genehmigung durch die zuständige Behörde, die auf Antrag des Bauherrn (Bauantrag) erteilt werden muss, wenn dem Bauvorhaben keine öffentlich-rechtlichen Vorschriften entgegenstehen. Damit unterliegt die Entscheidung über die Baugenehmigung einer strikten Rechtsbindung an bauplanungsrechtliche, an bauordnungsrechtliche und an weitere relevante Normen z.B. des Immissionsschutz- oder des Wasserrechts. In besonderen Einzelfällen kann die Erteilung einer Ausnahme oder Befreiung bzw. Abweichung nach Ermessen der zuständigen Behörde erfolgen. Diese Genehmigungsbehörden sind in der Regel die Bauordnungs- oder Bauaufsichtsämter der kreisfreien Gemeinden und Kreise. Die Einzelheiten von Bauantrags- und Baugenehmigungsverfahren sind im Wesentlichen in den bauordnungsrechtlichen Bestimmungen der Länder geregelt.

Pozwolenie na budowę

Wzniesienie, przebudowa, rozbiórka lub zmiana użytkowania budowli wymaga zasadniczo wydania pozwolenia na budowę przez właściwe urzędy. Musi być ono wydane na wniosek inwestora (Bauantrag – podanie o pozwolenie na budowę), kiedy przewidziana zabudowa nie jest sprzeczna z obowiązującym przepisami publiczno-prawnym. Przez takie unormowanie, decyzja o pozwoleniu na budowę, podlega precyzyjnym powiązaniom prawnym z prawem planowania przestrzennego, prawem budowlanym oraz z innymi istotnymi normami dotyczącymi np. ochrony przed zanieczyszczeniami powietrza lub prawem wodnym. W szczególnych, pojedynczych przypadkach, może nastąpić wydanie zgody na odstępstwo, lub zwolnienie, odchylenie od normy albo przepisu zgodnie z uznaniem urzędu. Organami wydającymi pozwolenia na budowę są z reguły wydziały budownictwa lub nadzoru budowlanego gmin grodzkich i powiatów. Szczegóły procedury wnioskowania i wydawania pozwolenia na budowę są głównie unormowane w krajowym prawie budowlanym.

► Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)
► Öffentliches Baurecht

► Prawo budowlane (Prawo nadzoru budowlanego)
► Publiczne prawo budowlane

Baugesetzbuch

Das Baugesetzbuch (BauGB), seit dem 01.01.1998 grundlegend geändert, ist die

Kodeks Budowlany

Kodeks Budowlany (BauGB) znowelizowany zasadniczo z dniem 01.01.1998, jest

wichtigste Grundlage des Städtebaurechts. Das BauBG ist in folgende vier Kapitel gegliedert, von denen die ersten beiden von besonderer Bedeutung sind:

- Erstes Kapitel: Allgemeines Städtebaurecht;
- Zweites Kapitel: Besonderes Städtebaurecht;
- Drittes Kapitel: Sonstige Vorschriften;
- Viertes Kapitel: Überleitungs- und Schlussvorschriften.

Das allgemeine Städtebaurecht enthält insbesondere Aussagen zur Bauleitplanung, zur Bodenordnung, zur Enteignung, zur Erschließung und zu Maßnahmen für den Naturschutz. Das besondere Städtebaurecht enthält vornehmlich Regelungen zu städtebaulichen Sanierungsmaßnahmen, den städtebaulichen Entwicklungsmaßnahmen, zur Erhaltungssatzung und zu städtebaulichen Geboten.

Baulandkataster

Das Baugesetzbuch enthält eine Ermächtigung an die Gemeinden, Baulandkataster aufzustellen. Dazu kann die Gemeinschaft sofort oder in absehbarer Zeit bebaubare Flächen in Karten oder Listen auf der Grundlage eines Lageplan erfassen, der Flur- und Flurstücksnummern, Straßennamen und Angaben zur Grundstücksgröße enthält. Diese bebaubaren Flächen kann die Gemeinde in Karten oder Listen veröffentlichen, soweit der Grundstückseigentümer dem nicht widersprochen hat. Die Absicht zur Veröffentlichung ist einen Monat vorher öffentlich, unter Hinweis auf das Widerspruchsrecht der Grundstückseigentümer, bekannt zu geben.

najważniejszą podstawą prawną urbanistyki. Kodeks składa się z następujących czterech rozdziałów, z których dwa pierwsze mają największe znaczenie:

- Rozdział pierwszy : Ogólne prawo urbanistyczne
- Rozdział drugi : Szczególne prawo urbanistyczne
- Rozdział trzeci : Inne Przepisy
- Rozdział czwarty : Przepisy przejściowe i przepisy końcowe

Ogólne prawo urbanistyczne zawiera przede wszystkim unormowania planowania przestrzennego na szczeblu lokalnym dla porządku gruntowego, wywłaszczenia, uzbrojenia, kroków realizacyjnych oraz dla ochrony środowiska. Szczególne prawo urbanistyczne dotyczy zwłaszcza unormowań dotyczących rewitalizacji, rozwojowych kroków realizacyjnych podejmowanych w celu poprawy struktury terytorium, konserwacji i nakazów.

Kataster terenów budowlanych

Kodeks Budowlany zawiera uprawnienia dla gmin zezwalające na prowadzenie katastru terenów budowlanych na własnym terytorium. W tym celu gmina od razu lub w późniejszym terminie może w kartotece lub na liście zamieścić tereny budowlane, które zawierają numer katastru i numer działki, nazwę ulicy i informacje o wielkości działki. Tereny pod zabudowę, które ujęte zostały w kartotece lub na liście może gmina przedstawić do publicznego wglądu, jeżeli nie sprzeciwią się temu właściciele. Zamiar podania do publicznego wglądu powinien być podany do wiadomości właścicielom działek na miesiąc wcześniej wraz z pouczeniem o prawie do sprzeciwu.

Bauleitplanung/Bauleitplan

Aufgabe der Bauleitplanung ist es, die bauliche und sonstige Nutzung der Grundstücke in der Gemeinde nach Maßgabe des Baugesetzbuches vorzubereiten und zu leiten. Die Bauleitplanung ist grundsätzlich zweistufig aufgebaut; Bauleitpläne sind der Flächennutzungsplan (vorbereitender Bauleitplan) und der Bebauungsplan (verbindlicher Bauleitplan). Die Bauleitpläne sollen nach Maßgabe nachhaltiger städtebaulicher Entwicklung eine dem Wohl der Allgemeinheit entsprechende, sozialgerechte Bodennutzung gewährleisten und dazu beitragen, eine menschenwürdige Umwelt zu sichern sowie die natürlichen Lebensgrundlagen zu schützen und zu entwickeln (s. Abb. 6).

► Bebauungsplan
► Flächennutzungsplan

Planowanie na szczeblu lokalnym (gminnym)/ plany przestrzenne szczebla lokalnego (gminnego)

Zadaniem planowania na szczeblu lokalnym jest zgodnie z unormowaniami Kodeksu Budowlanego przygotowanie i kierowanie użytkowaniem działek w gminie. Planowanie na szczeblu lokalnym prowadzi się zasadniczo w dwóch rodzajach opracowań. Planami na szczeblu lokalnym są: plan użytkowania terenu (plan przygotowawczy) i plan zabudowy (plan zobowiązujący). Na szczeblu lokalnym plan powinien zabezpieczać potrzeby rozwojowe gminy dla dobra ogółu według zasady kierunków zrównoważonego rozwoju. Ponadto zapewniać społecznie sprawiedliwe użytkowanie gruntów, przyczyniać się do ochrony środowiska naturalnego i dalszego rozwoju naturalnych podstaw życia społeczeństwa (zobacz Schemat 6).

► Plan Zabudowy
► Plan Użytkowania Terenu

Baumassenzahl

Nach der Baunutzungsverordnung gibt die Baumassenzahl (BMZ) an, wieviel Kubikmeter Baumasse je Quadratmeter Grundstücksfläche zulässig sind. Die Massenermittlung umfasst die Außenmaße der Gebäude vom Fußboden des ersten Vollgeschosses bis zur Decke des obersten Vollgeschosses. In die Berechnung sind auch Aufenthalts- und Treppenräume, Decken sowie Umfassungswände anderer Geschosse aufzunehmen, wobei bestimmte bauliche Anlagen und Gebäudeteile ausgenommen bleiben. Bei Industriegebieten, Gewerbegebieten und Sondergebieten können so unbeschränkt von Angaben zur Geschossigkeit genaue planerische Festlegungen erfolgen.

Dopuszczalna kubatura

Wg rozporządzenia o użytkowaniu budowlanym reguluje się dopuszczalną wielkość kubatury (BMZ) tzn. jaką ilość metrów sześciennych masy budowlanej dopuszcza się na metr kwadratowy działki. Obliczenie dopuszczalnej kubatury odbywa się z uwzględnieniem wymiarów zewnętrznych budynku, licząc wysokość od powierzchni podłogi parteru do stropu ostatniej kondygnacji. Do wielkości kubatury wlicza się wszystkie pomieszczenia, klatki schodowe, stropy i mury, natomiast pomija się części budowli takie jak balkony, wieżyczki itp. Dla obszarów zabudowy przemysłowej, produkcyjnej i usługowej, jak i dla terenów specjalnych może nastąpić szczegółowe ustalenie dopusz-

czalnej kubatury z pominięciem ilości kondygnacji.

Baunutzungsverordnung

Aufgrund einer Ermächtigung im Baugesetzbuch hat der Bundesminister für Raumordnung, Bauwesen und Städtebau eine Verordnung über die bauliche Nutzung der Grundstücke (Baunutzungsverordnung) erlassen. Die Baunutzungsverordnung enthält im Wesentlichen Vorschriften über die Darstellung und Festsetzung von Art und Maß der baulichen Nutzung, der Bauweise und der überbaubaren Grundstücksflächen. Sie ergänzt damit die Regelungen des Baugesetzbuches über die Bauleitplanung und die Zulässigkeit von Vorhaben. Eine umfassende Änderung der Baunutzungsverordnung ist für die nächste Legislaturperiode (1998 - 2002) vorgesehen.

Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym

Federalny minister ds. porządku przestrzennego, budownictwa i urbanistyki wydał zgodnie ze swoimi uprawnieniami, wynikającymi z unormowań Kodeksu Budowlanego rozporządzenie dotyczące użytkowania budowlanego działek. Rozporządzenie to zawiera przede wszystkim przepisy dotyczące praktycznego wykonania ustaleń co do sposobu użytkowania terenu i dopuszczalnych wymiarów budowli, rodzaju zabudowy oraz części działki pod zabudowę. Tym samym uzupełnia to rozporządzenie ustalenia Kodeksu Budowlanego dotyczącego planowania na szczeblu lokalnym oraz dozwolonych przedsięwzięć budowlanych. Zasadnicza zmiana obowiązującego rozporządzenia przewidziana jest w okresie legislacyjnym 1998-2002.

► Baugesetzbuch

► Kodeks Budowlany

Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)

Das Bauordnungsrecht, auch Bauaufsichtsrecht genannt, ist im Gegensatz zum Bauplanungsrecht (Städtebaurecht) der Landesgesetzgebung vorbehalten; die in einer Landesbauordnung festgehaltenen Vorschriften gelten dementsprechend nur für den Bereich des betreffenden Landes. Das Bauordnungsrecht hat die Ausführung der baulichen Anlagen auf dem Grundstück zum Gegenstand. Ein wesentlicher Aspekt ist hierbei die Einhaltung von allgemein anerkannten Regeln der Technik und der technischen Baubestimmungen, um Gefahren für die öffentliche Sicherheit und Ordnung abwehren zu können (s. Abb. 3).

Prawo Budowlane (Prawo Nadzoru Budowlanego)

Prawo budowlane zwane również prawem nadzoru budowlanego leży w kompetencji krajów związkowych, w przeciwieństwie do federalnego prawa planowania przestrzennego (prawa urbanistycznego). Każdy z krajów związkowych ustanawia własne przepisy, które obowiązują tylko na jego terytorium. Przedmiotem prawa budowlanego jest realizacja obiektów budowlanych na działce. Znaczącym aspektem jest ponadto konieczność wypełnienia wszystkich ogólnie uznanych reguł techniki i przepisów technicznych w celu przeciwdziałania niebezpieczeństwom w stosunku do publicznego bezpieczeństwa i porządku. (zobacz Schemat 3)

► Öffentliches Baurecht

Bauplanungsrecht (Städtebaurecht)

Das Bauplanungsrecht, auch als Städtebaurecht bezeichnet, regelt die Nutzung von Grund und Boden. Es bestimmt insbesondere, ob und in welcher Weise ein Grundstück bebaut werden darf. Das Bauplanungsrecht liegt in der Kompetenz des Bundes. Die wichtigste Rechtsquelle des Bauplanungsrechts ist das Baugesetzbuch; weitere wichtige Rechtsquellen sind die Baunutzungsverordnung und die Planzeichenverordnung (siehe Abb. 3).

► Öffentliches Baurecht

Bauweise

Im Bebauungsplan kann die Bauweise als offene oder geschlossene Bauweise festgesetzt werden. Der Unterschied liegt im Wesentlichen darin, ob ein Abstand der baulichen Anlage zu den Grenzen des Nachbargrundstücks notwendig ist oder nicht. In der offenen Bauweise werden die Gebäude mit seitlichem Grenzabstand als Einzelhäuser, Doppelhäuser oder Hausgruppen errichtet, wobei die Länge der bezeichneten Hausformen höchstens 50 Meter betragen darf. In der geschlossenen Bauweise werden die Gebäude in der Regel ohne seitlichen Grenzabstand errichtet.

► Baunutzungsverordnung

Bauwich

Vor Außenwänden von oberirdischen Gebäuden sind Abstandsflächen grundsätzlich von der Bebauung freizuhalten. Diese Regelungen dienen vorzugsweise dem

► Publiczne prawo budowlane

Prawo planowania przestrzennego (prawo urbanistyczne)

Prawo planowania przestrzennego zwane również prawem urbanistycznym reguluje sposób użytkowania gruntu i powierzchni. Ustala czy i w jaki sposób mogą zostać zabudowane działki. Prawo planowania przestrzennego leży w kompetencji federacji. Najważniejszym źródłem prawa planowania przestrzennego jest Kodeks Budowlany, pozostałymi źródłami są: rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym i rozporządzenie o oznaczaniu planów urbanistycznych (zobacz Schemat 3).

► Publiczne prawo budowlane

Rodzaj zabudowy

Plan zabudowy może określić rodzaj zabudowy, jako zabudowę wolnostojącą lub zwartą. Różnica polega na tym, że ustala się czy jest potrzebny odstęp obiektu budowlanego od granicy działki, czy też nie. Obiekty realizowane w zabudowie wolnostojącej mogą być budynkami wolnostojącymi, bliźniaczymi lub szeregowymi, jeżeli ich łączna długość nie przekracza 50 m i budynek ma wymagany odstęp od granicy działki. Obiekty w zabudowie zwartej nie mają z reguły wystarczającego odstępu od granicy działki.

► Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym

Wąskie odstępy między budynkami

Wokół zewnętrznych ścian budowli naziemnych powinien być zachowany (niezabudowany) odstęp. Przepisy te służą zwłaszcza tworzeniu nowych odstępów

Schaffen, Bewahren bzw. Versorgen von Freiflächen mit ausreichender Beleuchtung und Durchlüftung sowie der Unterstützung des Wohn- und Kleinklimas und dem Brandschutz. Als Bauwich werden Abstände von Gebäuden insbesondere zu den Nachbargrenzen des Grundstücks bezeichnet, die nicht an öffentlichen Verkehrsflächen liegen. Abstandsflächen und Bauwiche sind im Einzelnen in den Bauordnungen der Länder geregelt.

Bebauungsplan

Der Bebauungsplan enthält die rechtsverbindlichen Festsetzungen für die städtebauliche Entwicklung und Ordnung; er ist regelmäßig aus dem Flächennutzungsplan zu entwickeln. Festgesetzt werden können insbesondere die Art und das Maß der baulichen Nutzung, Flächen und Maßnahmen zum Ausgleich von Eingriffen, Flächen für Nebenanlagen, wie z.B. Flächen für Stellplätze und Garagen, Verkehrsflächen und Grünflächen. Der Bebauungsplan bildet darüber hinaus die Grundlage für weitere Maßnahmen, die dem Vollzug des Baugesetzbuches dienen, wie z.B. Maßnahmen zur Bodenordnung, Enteignung oder Erschließung. Der Bebauungsplan ist von der Gemeinde per Ratsbeschluss als Satzung zu verabschieden; der Satzungscharakter bewirkt eine Verbindlichkeit gegenüber jedermann, d.h. auch die Bürger sind an die Planinhalte gebunden (s. Abb. 6). Nach dem Baugesetzbuch unterscheidet man den qualifizierten Bebauungsplan, der mindestens Festsetzungen über die Art und das Maß der baulichen Nutzung, die überbaubaren Grundstücksflächen und die örtlichen Verkehrsflächen enthält, und den einfachen Bebauungsplan, der die obengenannten Voraussetzungen des qualifi-

między budynkami albo zachowaniu istniejących oraz zabezpieczeniu terenów wolnych od zabudowy. Muszą być spełnione warunki dotyczące właściwego nasłonecznienia i odpowiedniego przewietrzania, sprzyjające klimatowi i mikroklimatowi oraz ochronie przeciwpożarowej. Pojęciem wąskich odstępów między budynkami określa się zwłaszcza odległości do granic sąsiedniej działki, które nie leżą na obszarze publicznych dróg i ulic. Prawo budowlane krajów związkowych reguluje szczegółowo odstępy i wielkość wąskich odstępów między budynkami dla swojego terytorium.

Plan zabudowy

Plan zabudowy zawiera uwarunkowania prawne dotyczące rozwoju i porządku urbanistycznego; zawsze jest rozwinięciem ustaleń planu użytkowania terenu. Plan zabudowy może ustalać przede wszystkim sposób wykorzystania obszarów do zabudowy i dopuszczalne wymiary budowli, tereny i kroki realizacyjne dla wyrównania strat wyrządzonych przyrodzie i krajobrazowi, tereny pod zabudowę obiektami pomocniczymi jak np. tereny parkingów i garaży, obszary dla komunikacji i tereny zielone. Plan zabudowy stanowi ponadto podstawy dla kroków realizacyjnych, służących urzeczywistnieniu wymagań Kodeksu Budowlanego jak np. środki realizacyjne w celu uzyskania zamierzonego porządku gruntowego, wywłaszczeń lub uzbrojenia terenu. Plan zabudowy uchwalany jest jako przepis gminny przez radę gminy; charakter przepisu gminnego powoduje, że jest wiążący dla wszystkich, tzn. że również mieszkańcy są związani ustaleniami planu, które stanowią treść uchwały gminy (zobacz schemat 6). Ustalenia Kodeksu Budowlanego rozróżniają dwa rodzaje planu zabudowy : kwalifikowany plan zawierający przynajmniej ustalenia dotyczące sposobu wykorzystania obszarów do zabudowy i

zierten Bebauungsplanes nicht enthält. Darüber hinaus kennt das Baugesetzbuch als einen Unterfall des Bebauungsplans den vorhabenbezogenen Bebauungsplan, dessen zentraler Bestandteil der sogenannte Vorhaben- und Erschließungsplan ist.

dopuszczalnych wymiarów budowli, tereny pod zabudowę jak i powierzchnie przeznaczone dla celów komunikacji publicznej, zwykły plan, który nie zawiera w/w ustaleń planu kwalifikowanego. Ponadto stosowany jest jeszcze inny rodzaj planów zabudowy. Jest to plan zabudowy określający kroki realizacyjne, którego centralną częścią jest plan kroków realizacyjnych i uzbrojenia terenu.

► Bauleitplanung/Bauleitplan
► Flächennutzungsplan
► Vorhaben- und Erschließungsplan

► Planowanie na szczeblu lokalnym/ Plany przestrzenne szczebla lokalnego
► Plan użytkowania terenu
► Plan zabudowy określający kroki realizacyjne i uzbrojenie terenu

Beirat für Raumordnung

Gemäß dem Raumordnungsgesetz ist bei dem für die Raumordnung zuständigen Bundesminister ein Beirat zu bilden. Er hat die Aufgabe, ihn in Grundsatzfragen der Raumordnung zu beraten. Der Bundesminister beruft in den Beirat im Benehmen mit den zuständigen Spitzenverbänden neben Vertretern der kommunalen Selbstverwaltung Sachverständige insbesondere aus den Bereichen der Wissenschaft, der Landesplanung, des Städtebaus, der Wirtschaft, der Land- und Forstwirtschaft, des Naturschutzes und der Landschaftspflege, der Arbeitgeber, der Arbeitnehmer und des Sports.

Rada doradcza w dziedzinie porządku przestrzennego

Stosownie do ustaleń ustawy o porządku przestrzennym przy federalnym ministrze odpowiedzialnym za porządek przestrzenny, pracuje rada doradcza. Jej zadaniem jest doradztwo dla potrzeb ministra dotyczące spraw zasadniczych porządku przestrzennego. Minister w porozumieniu z głównymi stowarzyszeniami na szczeblu federalnym powołuje do rady oprócz przedstawicieli komunalnych wspólnot samorządowych, również rzeczoznawców z dziedzin: planowania na szczeblu krajów związkowych, urbanistyki, gospodarki rolnej i leśnej, ochrony przyrody i krajobrazu, ponadto przedstawicieli pracodawców i pracowników oraz działaczy sportowych.

Bergrecht

Wichtigste rechtliche Grundlage des Bergrechts ist das Bundesberggesetz (BBergG). Zweck des BBergG ist, insbesondere das Aufsuchen, Gewinnen und Aufbereiten von Bodenschätzen zur Sicherung der Rohstoffversorgung zu ordnen und zu fördern. Weiterhin erstreckt das Bundesberggesetz seinen Geltungsbereich auf die damit verbundenen Be-

Prawo górnicze

Najważniejszą podstawą prawa górniczego jest federalna ustawa o górnictwie (BBergG). Celem BBergG jest uporządkowanie i wspieranie zwłaszcza wyszukiwania, wydobycia i przetwarzania bogactw naturalnych występujących pod powierzchnią ziemi dla zapewnienia i zabezpieczenia zaopatrzenia w surowce naturalne. Ponadto zakres obowiązywania

triebsanlagen und -einrichtungen und auf die Wiedernutzbarmachung der Oberfläche während und nach Beendigung der Bergbautätigkeit. Der räumliche Anwendungsbereich des BBergG erstreckt sich nicht nur auf das Gebiet der Bundesrepublik und die dazugehörigen Küstenmeere, sondern auch auf den Festlandsockel unter der Deutschen Nordsee und Ostsee. Hier regelt das Gesetz nicht nur bergbauliche Tätigkeiten, sondern auch Forschungshandlungen und Transitrohrleitungen.

prawa górniczego rozciąga się na sprawy związane z wydobyciem, z zakładami i urządzeniami służącymi górnictwu oraz rekultywację powierzchni w czasie wydobycia i po zakończeniu działalności górniczej. Zasięg prawa górniczego rozciąga się nie tylko na obszar Republiki Federalnej Niemiec i wód przybrzeżnych, lecz dotyczy również dna morza Północnego i Bałtyckiego. Unormowania ustawy regulują nie tylko działalność wydobywczą, ale również działalność badawczą oraz rurociągi magistrali tranzytowych.

Bindungswirkung

Das Raumordnungsgesetz regelt die Bindungswirkung, d.h. die Rechtswirkungen der Ziele, Grundsätze und sonstigen Erfordernisse der Raumordnung. Ziele der Raumordnung entfalten eine strikte Beachtungspflicht gegenüber raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen von allen im Raumordnungsgesetz genannten Stellen (insbesondere öffentliche Stellen bzw. Planungsträger). Die Beachtungspflicht schließt es aus, Ziele der Raumordnung im Wege von Abwägungen oder Ermessensentscheidungen zu überwinden. Grundsätze der Raumordnung und sonstige Erfordernisse der Raumordnung sind bei raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen in der Abwägung oder bei Ermessensentscheidungen nach Maßgabe der dafür geltenden Vorschriften zu berücksichtigen.

► Grundsätze der Raumordnung
► Ziele der Raumordnung

Skutek wiążący obowiązywania ustawy o porządku przestrzennym

Ustawa o porządku przestrzennym reguluje skutki wiążące tzn. skutki prawne nie wypełnienia celów, założeń i innych wymagań porządku przestrzennego. Cele porządku przestrzennego nakładają określone obowiązki ich przestrzegania przez wszystkie wymienione w ustawie instytucje podczas planowania i realizacji kroków o znaczeniu przestrzennym (zwłaszcza chodzi tu o instytucje publiczne, podmioty planowania przestrzennego). Obowiązek przestrzegania wyklucza możliwość niewypełnienia celów porządku przestrzennego w drodze wyważenia interesów czy własnego uznania. Założenia i warunki porządku przestrzennego muszą być uwzględnione przy planowaniu i krokach realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym wg obowiązujących przepisów, również w trakcie wyważania interesów i podejmowania decyzji wg własnego uznania.

► Założenia porządku przestrzennego
► Cele porządku przestrzennego

Biosphärenreservat

Ein Biosphärenreservat ist ein in geeigneter Weise geschütztes großflächiges Gebiet, das in ein globales Netz gleichartiger Schutzgebiete eingebunden ist. Es

Rezerwat biosfery

Rezerwat biosfery jest we właściwy sposób chronionym wielkoprzestrzennym obszarem, który jest powiązany z globalną siatką równowartościowych terenów.

dient der Erhaltung der natürlichen Entwicklungsfähigkeit der zu schützenden Ökosysteme sowie Zwecken der Naturschutzforschung und ist in ein internationales System der Umweltbeobachtung eingebunden. In der Regel erfolgt eine Zonierung nach der Intensität der menschlichen Eingriffe mit einer streng geschützten Kernzone, einer Pufferzone zur Abschirmung der Kernzone vor schädigenden Einflüssen und einem Übergangsgebiet mit traditionellen Nutzflächen, Testflächen für experimentelle Forschung und Sanierungsflächen. Seit 1976 werden im Rahmen des UNESCO-Programms „Der Mensch und die Biosphäre“ (MAB) diese großflächigen Schutzgebiete anerkannt. Es ist mittlerweile ein internationales Netz aus solchen Binnen- und Küstenlandschaften entstanden, das mehr als 300 Gebiete in 75 Staaten umfasst.

Służy on zachowaniu możliwości naturalnego rozwoju chronionych systemów ekologicznych oraz celom badań naukowych w dziedzinie przyrody i jest włączony w system międzynarodowej obserwacji środowiska naturalnego. Z reguły dzieli się strefy odpowiednio do ingerencji człowieka a więc na ściśle chronioną strefę centralną, strefę buforową dla ochrony strefy centralnej przed szkodliwymi wpływami oraz obszar przejściowy z tradycyjnym użytkowaniem powierzchni, ponadto powierzchnie testowe dla badań eksperymentalnych i tereny przeznaczone do rewitalizacji. Od roku 1976 uznawane są wielkoprzestrzenne rezerwaty biosfery w ramach programu UNESCO ”Człowiek i biosfera”. W międzyczasie powstała międzynarodowa siatka krajobrazów lądowych i nadbrzeżnych licząca powyżej 300 obszarów rozciągających się na terytoriach 75 państw.

Biotopverbundsystem

Generelles Ziel dieses Konzepts ist es, über die zu sichernden Biotope für jeden Naturraum die Gesamtheit aller wildwachsenden Pflanzen und wildlebenden Tierarten zu erhalten. Größe und Verteilung der Biotope im Raum müssen so bemessen sein, dass die Erhaltung lebensfähiger Populationen auf Dauer gewährleistet wird. Zur Realisierung eines Biotopverbundsystems ist entsprechend dieser generellen Zielsetzung eine zwingende Kombination folgender Maßnahmen notwendig:

- Sicherung großer Flächen mit Naturvorrangfunktion als Kernstücke des Systems;
- Vernetzung von Lebensräumen durch geeignete lineare oder flächige Landschaftsstrukturen (Korridor- und Trittsteinbiotope);

System połączonych biotopów

Generalnym celem tej koncepcji jest zachowanie dla każdego obszaru przyrody całokształtu wszystkich dziko rosnących roślin i dziko żyjących zwierząt przy pomocy systemu chroniących je biotopów. Wielkości i rozmieszczenie biotopów na danym obszarze muszą być tak wymierzone, żeby zapewniały one zachowanie naturalnych możliwości życia populacjom na przyszłość. Dla realizacji systemu połączonych biotopów jest konieczna kombinacja następujących kroków realizacyjnych:

- zabezpieczenie wielkich powierzchni z określoną funkcją pierwszeństwa dla rozwoju przyrody, jako centralnych części tego systemu;
- stworzenie siatki łączącej te przestrzenie poprzez odpowiednie liniowe i powierzchniowe struktury krajobrazowe (korytarze i kładki biotopowe);

- Extensivierung der Nutzungen auf allen Flächen, vor allem in der Landwirtschaft.

Die Schaffung eines Biotopverbundsystems kann angesichts der andauernden Zerstörung naturnaher Lebensräume und des damit einhergehenden dramatischen Rückgangs an Tier- und Pflanzenarten als eine der dringendsten Aufgaben des Naturschutzes und der Landschaftspflege angesehen werden.

- osłabienie użytkowania tych terenów, zwłaszcza na cele rolnicze.

Stworzenie systemu połączonych biotopów powinno być postrzegane, jako jedno z najważniejszych zadań ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu, ze względu na naturalne zniszczenia przestrzeni życiowych oraz zmniejszenie się liczby gatunków roślin i zwierząt.

Bodenordnung

Das Baugesetzbuch versteht unter dem Begriff der Bodenordnung die Umlegung und die Grenzregelung. Ziel der Bodenordnung ist es, durch die Neuordnung von Grundstücksgrenzen nach Lage, Form und Größe zweckmäßig gestaltete Grundstücke für die bauliche oder sonstige Nutzung zu schaffen.

► Grenzregelung
► Grundstück
► Umlegung

Porządek gruntowy

Kodeks Budowlany pod pojęciem porządek gruntowy rozumie procedurę przekształcania i regulowania granic. Celem porządku gruntowego jest poprzez scalenie i podział utworzenie nowych granic działek, zmiana ich położenia, kształtu i wielkości oraz przydatne ukształtowanie pod zabudowę albo przeznaczenie do innych celów.

► Regulacja granic
► Działka
► Procedura przekształcania granic

Bodenrecht

Das Bodenrecht umfasst alle Vorschriften, die Grund und Boden zum Gegenstand rechtlicher Ordnung haben. Dem Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland entsprechend hat der Bund für den Bereich des Bodenrechts die Kompetenz zur konkurrierenden Gesetzgebung, d.h. die Länder haben die Befugnis zur Gesetzgebung, solange und soweit der Bund von seinem Gesetzgebungsrecht keinen Gebrauch macht. Das Bundesverfassungsgericht beschränkte die Gesetzgebungskompetenz des Bundes auf denjenigen Bereich des Bodenrechts, der im Bauplanungsrecht verankert ist, wohingegen die Gesetzgebungskompetenz für das Bauordnungsrecht bei den Ländern verbleibt.

Prawo własności i użytkowania gruntu

Prawo własności i użytkowania gruntu obejmuje przepisy, które regulują stosunki prawne związane z gruntem i powierzchnią. Konstytucja Republiki Federalnej Niemiec ustala, że federacja posiada kompetencje ustanawiania tzw. konkurencyjnego ustawodawstwa w stosunku do krajów związkowych, tzn. kraje związkowe mają uprawnienia ustawodawcze tak długo i w takim zakresie, w jakim federacja nie korzysta z prawa ustanawiania swoich regulacji prawnych. Federalny Sąd Konstytucyjny ograniczył kompetencje ustawodawcze federacji w dziedzinie prawa własności i użytkowania gruntu na te działy, które dotyczą prawa budowlanego krajów związkowych. Natomiast w wy-

łącznej kompetencji ustawodawstwa krajów związkowych pozostaje prawo planowania budowlanego.

Bodenschutz

Unter Bodenschutz versteht man alle Maßnahmen, die zu Schutz und Vorsorge von Böden und Bodenfunktionen unter dem Aspekt des Natur- und Umweltschutzes getroffen werden. Der Boden als Grundlage allen Lebens und integrierter Bestandteil der natürlichen Umwelt wird durch eine Vielzahl von Einflüssen, wie z.B. Rohstoffentnahme, Flächenverbrauch und Versiegelung, Bodenverdichtung, Erosion und Schadstoffeintrag, gefährdet. Er bedarf deshalb eines besonderen Schutzes und besonderer Vorsorge. Durch das am 01.03.1999 in Kraft tretende Bundes-Bodenschutzgesetz sollen die Funktionen des Bodens nachhaltig gesichert oder wiederhergestellt werden. Hierzu sind

- schädliche Bodenveränderungen abzuwehren,
- der Boden und Altlasten sowie hierdurch verursachte Gewässerverunreinigungen zu sanieren und
- Vorsorge gegen nachteilige Einwirkungen auf den Boden zu treffen.

Das Gesetz erfasst unter Bodenfunktionen allerdings auch Nutzungen des Bodens.

Ochrona gruntu

Pod pojęciem ochrony gruntu rozumie się wszystkie środki, jakie podejmuje się w celu zapobiegania oraz dewastacji gruntów i ich funkcji w aspekcie ochrony przyrody i środowiska. Grunt jako integralna część zasobów naturalnego środowiska narażony jest na wiele niebezpieczeństw w wyniku działania wielu czynników takich jak np. wydobycia surowców naturalnych, wykorzystania powierzchni, wysuszania, zagęszczania, erozji i wprowadzaniu szkodliwych substancji. Wymaga on szczególnej ochrony i działalności zapobiegającej jego zniszczeniu. Zgodnie z obowiązującą od dnia 1.3.1999 federalną ustawą o ochronie gruntu, funkcje gruntu powinny zostać poddane ochronie lub odnowie zgodnie z kierunkami zrównoważonego rozwoju. W tym celu przewidziane są następujące środki:

- obrona przed szkodliwymi zmianami gruntu,
- uzdrawianie gruntu i obszarów starych składowisk, jak i przez nie spowodowanego zanieczyszczenia wód,
- ustalenie sposobów zapobiegania negatywnym wpływom na grunt.

Ustawa rozumie pod pojęciem funkcji gruntu równocześnie i jego użytkowanie.

Braunkohlenplanung

Mit der Braunkohlenplanung wird der Rahmen für die bergbauliche Inanspruchnahme gesetzt, und es werden Grundzüge entwickelt, wie den unvermeidlichen Eingriffen in den Lebensraum der betroffenen Menschen und den Eingriffen in Natur und Landschaft zu begegnen ist. Die Braunkohleplanung ist in den Landespla-

Planowanie wydobycia węgla brunatnego

Planowaniem wydobycia węgla brunatnego określane są ramy wydobycia górniczego i jednocześnie opracowywane założenia postępowania, w przypadku nieodzownych ingerencji w naturalną przestrzeń życiową człowieka, a także przyrody i krajobrazu. Planowanie wydobycia węgla brunatnego zawarte jest w przepi-

nungsgesetzen der betroffenen Länder Nordrhein-Westfalen, Brandenburg und Sachsen rechtlich verankert. Dort werden u.a. Regelungen zur Abgrenzung von Braunkohleplangebieten und zu den Inhalten der aufzustellenden Braunkohlenpläne getroffen. Die Braunkohlenpläne legen im Braunkohlenplangebiet Ziele der Raumordnung für eine geordnete Braunkohlenplanung fest. Sie bestehen aus zeichnerischen und textlichen Darstellungen. Es müssen z.B. Angaben enthalten sein über

- Abbaugrenzen und Sicherheitslinien des Abbaus, Haldenflächen und deren Sicherheitsflächen und
- die Grundzüge der Oberflächengestaltung und Wiedernutzbarmachung und anzustrebende Landesentwicklung im Rahmen der Rekultivierung des Plangebiets.

In Brandenburg werden die Ziele der Raumordnung in Braunkohlen- und Sanierungsplänen festgelegt, soweit dies für eine geordnete Braunkohlen- und Sanierungsplanung erforderlich ist. Zweck des Braunkohlenplanes ist es, eine langfristig sichere Energieversorgung zu ermöglichen, die zugleich umwelt- und sozialverträglich ist. Zweck des Sanierungsplanes ist es, bergbauliche Folgeschäden in den Gebieten, in denen der Braunkohlenabbau mittelfristig ausläuft oder schon eingestellt ist, soweit als möglich auszugleichen.

In Sachsen wird für jeden Tagebau in den Braunkohlenplangebieten als Teil des Regionalplanes ein Braunkohlenplan aufgestellt, bei einem stillgelegten oder stillzulegenden Tagebau als Sanierungsrahmenplan.

sach tych krajów związkowych, gdzie węgiel brunatny wstępuje tj. Nadrenia–Północna Westfalia, Brandenburgia i Saksonia. Przepisy te zawierają reguły i zakres ograniczenia obszarów objętych planowaniem węgla brunatnego. Plany wydobycia węgla brunatnego ustalają dla obszarów nimi objętych cele porządku przestrzennego. Składają się one z części rysunkowej i opisowej. Muszą zawierać dane dotyczące:

- granic wydobycia i stref ochronnych wydobycia, powierzchni hałd i ich stref ochronnych
- założenia dotyczące kształtowania nawierzchni i sposobów ponownego użytkowania terenu oraz określone krajowe cele rozwojowe w ramach rewitalizacji obszaru objętego planem.

W Brandenburgii ustala się cele porządku publicznego w ramach planów rewitalizacji obszarów odkrywkowych węgla brunatnego, jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego planowania wydobycia węgla brunatnego. Celem planu wydobycia węgla brunatnego jest umożliwienie takiego długoterminowego zapewnienia zaopatrzenia w energię, które jednocześnie jest zgodne z założeniami rozwoju społecznego i ochrony środowiska. Ponadto celem jest wyrównanie szkód zarówno w okresie produkcji, jak i średnioterminowo po zakończeniu wydobycia na obszarach objętych planowaniem.

W Saksonii opracowywane są dla każdego obszaru złóż plany wydobycia węgla brunatnego jako część planu regionalnego. Dla już nieczynnych złóż mają one charakter planu rewitalizacyjnego.

Bund

In der Bundesrepublik Deutschland bezeichnet „Bund“ die Zentralinstanz gegenüber den einzelnen Gliedstaaten, den Ländern (s. Abb. 1).

Federacja

W Republice Federalnej Niemiec słowo ”Bund” oznacza centralną instancję w stosunku do poszczególnych krajów związkowych, zwanych ”Land/Ländern” (zobacz schemat 1).

Bundesfernstraße

Bundesfernstraßen sind die Bundesautobahnen und die Bundesstraßen. Diese sind öffentliche Straßen, die ein zusammenhängendes Verkehrsnetz bilden und einem weiträumigen Verkehr dienen. Eigentümer der Bundesfernstraßen und Träger der Baulast ist der Bund. Die Länder oder die nach Landesrecht zuständigen Selbstverwaltungskörperschaften verwalten die Bundesfernstraßen im Auftrage des Bundes.

► Bundesfernstraßengesetz

Federalne drogi dalekiego ruchu

Federalne drogi dalekiego ruchu to: autostrady i federalne drogi szybkiego ruchu. Są to drogi publiczne, tworzące siatkę służącą transportowi dalekiego zasięgu. Właścicielem tych dróg i podmiotem planowania ich realizacji jest federacja. Kraje związkowe lub zgodnie z prawem krajowym ustanowione organy administracji samorządowej administrują drogi krajowe na zlecenie federacji.

► Federalna ustawa o drogach dalekiego ruchu

Bundesfernstraßengesetz

Das Bundesfernstraßengesetz in der Fassung der Bekanntmachung von 1990 enthält insbesondere Regelungen

- zur Einteilung der Bundesstraßen des Fernverkehrs und ihrer Widmung und Einstufung,
- zur Straßenbaulast,
- zur Errichtung baulicher Anlagen an Bundesfernstraßen,
- zu Kreuzungen und Einmündungen öffentlicher Straßen,
- zur Planung, zu Vorarbeiten und zur Planfeststellung der Bundesfernstraßen,
- zur Enteignung und Entschädigung.

Federalna ustawa o drogach dalekiego ruchu

Federalna ustawa o drogach dalekiego ruchu, w treści opublikowanej w 1990 r. zawiera następujące uregulowania:

- podziale dróg federalnych o dalekim zasięgu, o ich udostępnieniu i klasyfikacji,
- obciążeniach finansowych wynikających z kosztów budowy i utrzymania dróg,
- realizacji budowli w sąsiedztwie dróg federalnych,
- skrzyżowaniach i trasach wylotowych dróg publicznych,
- planowaniu, przygotowaniu robót i o stwierdzeniu planu autostrady,
- o wywłaszczeniach i odszkodowaniach.

Bundes-Immissionsschutzgesetz

Zweck dieses Gesetzes ist es, Menschen, Tiere und Pflanzen, den Boden, das Wasser, die Atmosphäre sowie Kultur- und sonstige Sachgüter vor schädlichen Umwelteinwirkungen zu schützen und dem Entstehen schädlicher Umwelteinwirkungen vorzubeugen. Soweit es sich um genehmigungsbedürftige Anlagen handelt, soll auch vor Gefahren, erheblichen Nachteilen und erheblichen Belästigungen, die auf andere Weise herbeigeführt werden, geschützt werden. Das Gesetz enthält folgende wesentliche Abschnitte:

- genehmigungsbedürftige Anlagen,
- nicht genehmigungsbedürftige Anlagen,
- Ermittlung von Emissionen und Immissionen,
- Beschaffenheit von Anlagen, Stoffen, Erzeugnissen, Brennstoffen und Treibstoffen,
- Beschaffenheit und Betrieb von Fahrzeugen, Bau und Änderung von Straßen- und Schienenwegen,
- Überwachung der Luftverunreinigung im Bundesgebiet und Luftreinhaltepläne.

► Luftreinhalteplanung

Federalna ustawa o ochronie przed szkodliwymi immisjami hałasu i zanieczyszczeń powietrza

Celem ustawy jest zapewnienie ochrony przed szkodliwym wpływem immisji hałasu i zanieczyszczeń powietrza na ludzi, zwierzęta i rośliny, grunty, wodę, atmosferę, jak i dobra kultury i inne dobra chronione, oraz przeciwdziałanie ich powstawaniu. Ponadto w przypadku urządzeń/ zakładów, których działalność wymaga wydania zezwolenia, celem jest ochrona przed niebezpieczeństwami, znacznymi szkodami i obciążeniami, które mogą od nich pochodzić.

- Ustawa zawiera następujące najważniejsze rozdziały :
- urządzenia/ zakłady wymagające wydania zezwolenia na działalność,
- urządzenia/ zakłady nie wymagające wydania zezwolenia na działalność,
- ustalenia dotyczące emisji zanieczyszczeń,
- właściwości urządzeń/ zakładów, materiałów, wyrobów, materiałów opałowych, materiałów napędowych
- właściwości i eksploatacja pojazdów, budowa i przebudowa dróg kołowych i kolejowych
- Kontrola zanieczyszczeń powietrza na terenie federacji i plany służące zachowaniu czystości powietrza

► Planowanie w celu zachowania czystego powietrza

Bundesnaturschutzgesetz

Das Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG) ist die Basis für den modernen Naturschutz. Es wurde 1976 als Rahmengesetz verabschiedet und bedarf somit der Ausfüllung durch die Ländergesetzgebung. In § 1 BNatSchG sind die Ziele des Natur-

Federalna ustawa o ochronie przyrody

Ustawa federalna o ochronie przyrody (BNatSchG) stanowi bazę nowoczesnej ochrony przyrody. Uchwalona została w roku 1976 jako przepis ramowy, wymaga zatem uszczegółowienia w prawie krajów związkowych. krajów związkowych.

schutzes und der Landschaftspflege verbindlich bestimmt; § 2 des Gesetzes definiert 13 Grundsätze, wobei hier den Ländern das Recht zusteht, weitere Grundsätze aufzustellen. Die Zielstruktur des § 1 BNatSchG charakterisiert Naturschutz und Landschaftspflege als sachlich und räumlich umfassende Aufgabe, indem Natur und Landschaft im besiedelten und unbesiedelten Bereich so zu schützen, zu pflegen und zu entwickeln sind, dass

- die Leistungsfähigkeit des Naturhaushalts,
- die Nutzungsfähigkeit der Naturgüter,
- die Pflanzen- und Tierwelt sowie
- die Vielfalt, Eigenart und Schönheit von Natur und Landschaft

als Lebensgrundlagen des Menschen und als Voraussetzung für seine Erholung in Natur und Landschaft nachhaltig zu sichern sind.

Das Gesetz gliedert sich darüber hinaus in neun Abschnitte:

- allgemeine Vorschriften
- Landschaftsplanung
- allgemeine Schutz-, Pflege- und Entwicklungsmaßnahmen
- Schutz, Pflege und Entwicklung bestimmter Teile von Natur und Landschaft
- Schutz und Pflege wildlebender Tier- und Pflanzenarten
- Erholung in Natur und Landschaft
- Mitwirkung von Verbänden, Ordnungswidrigkeiten und Befreiungen
- Änderung von Bundesgesetzen
- Übergangs- und Schlussbestimmungen.

Struktura celów § 1 BnatSchG charakteryzuje ochronę przyrody i pielęgnację krajobrazu jako zadanie o komponentach rzeczowych i przestrzennych

W § 1 BnatSchG ustala cele ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu; § 2 ustawy definiuje 13 założeń, przy czym pozostawia prawo rozwinięcia tej listy ustawodawstwu, które dotyczy ochrony, pielęgnacji i rozwoju przyrody i krajobrazu zarówno na terenach zaludnionych, jak i nie zaludnionych, żeby:

- wydajność zasobów naturalnych,
- użytkowość dóbr naturalnych,
- świat zwierząt i roślin,
- ich różnorodność, niepowtarzalność, piękno przyrody i krajobrazu

zachować na przyszłość, jako podstawę życia dla ludności i warunek stałej odnowy przyrody i krajobrazu.

Ustawa dzieli się na 9 rozdziałów :

- przepisy ogólne
- planowanie krajobrazu
- kroki realizacyjne dotyczące ogólnie ochrony, pielęgnacji, rozwoju przyrody i krajobrazu
- ochrona, pielęgnacja, rozwój określonych części przyrody i krajobrazu
- ochrona, pielęgnacja dziko żyjących zwierząt i rzadkich gatunków roślin
- odnowa przyrody i krajobrazu
- współpraca z towarzystwami, wykroczenia i procedura odstępstw od wyznaczonego celu
- zmiany ustaw federalnych
- przepisy przejściowe i końcowe

Bundesraumordnung

Das Grundgesetz weist dem Bund die Rahmengesetzgebungskompetenz für die Materie Raumordnung zu. Insoweit dürfen

Federalny porządek przestrzenny

Konstytucja nadaje federacji kompetencje ustanawiania ramowych podstaw prawnych dotyczących materii porządku prze-

bundesrechtlich daher lediglich die grundsätzlichen Fragen der Raumordnung geregelt werden, den Ländern muss ein angemessener gesetzgeberischer Gestaltungsraum verbleiben. Trotz dieser Kompetenzverteilung hat sich der Bund nicht auf formell-organisatorische Regelungen beschränkt, sondern im Raumordnungsgesetz auch materielle Raumordnungsgrundsätze normativ festgelegt, die insgesamt das generelle, übergeordnete Leitbild für die räumliche Entwicklung, Ordnung und Sicherung des Bundesgebietes darstellen. Weiterhin ist der Bund in einer Reihe von Sachgebieten, die für die Raumordnung des Bundesgebietes von Bedeutung sind (z.B. raumwirksame Fachplanungen), sowohl gesetzgeberisch als auch administrativ tätig.

Bundesraumordnungsprogramm

Das Raumordnungsprogramm für die großräumige Entwicklung des Bundesgebietes (Bundesraumordnungsprogramm) wurde aufgrund eines entsprechenden Beschlusses des Deutschen Bundestages gemeinsam vom Bund und den Ländern erarbeitet und am 14. 2. 1975 von der Ministerkonferenz für Raumordnung beschlossen. Mit diesem Programm sollten

- die qualitativen Zielsetzungen, die sich aus dem Raumordnungsgesetz ableiten lassen,
- die Zielsetzungen der verschiedenen Fachplanungen der Bundesressorts und
- die Zielsetzungen der Landesentwicklung

erstmals in den Rahmen einer Konzeption für die gesamträumliche Entwicklung der Bundesrepublik Deutschland gestellt werden. Das Bundesraumordnungsprogramm sollte als gemeinsame Konzeption des Bundes und der Länder für die gesamträumliche Entwicklung des Bundesgebiestrzennego. Mogą zatem na szczeblu federalnym regulowane być jedynie zasadnicze zagadnienia porządku przestrzennego. Jednak pomimo takiego podziału kompetencji federacja nie ogranicza się do ustanawiania reguł formalno-organizacyjnych, lecz ustawą o porządku przestrzennym modyfikuje generalną, nadrzędną koncepcję rozwoju przestrzennego, porządku i bezpieczeństwa terytorium federalnego. Ponadto federacja prowadzi działalność zarówno prawodawczą, jak i administracyjną w innych obszarach ważną dla porządku przestrzennego, jak np. w specjalistycznych pracach planistycznych.

Federalny program porządku przestrzennego

Program porządku przestrzennego (federalny program porządku przestrzennego) został opracowany wspólnie przez federację i kraje związkowe na podstawie postanowień parlamentu federalnego (Deutsche Bundestag) i uchwalony na konferencji ministrów w dniu 14.2.1975 r. Program ten powstał w celu skoordynowania porządku przestrzennego wielkoprzestrzennie, na terenie całej federacji. W tym programie zawarto:

- jakościowe wytyczne, które wywodzą się z federalnej ustawy o porządku przestrzennym
- federalne wytyczne specjalistycznych planów zagospodarowania wyodrębnionych działów administracji federalnej
- wytyczne zmierzające do rozwoju krajów związkowych

Opracowania zawierają elementy poddane koordynacji z założeniami ogólnej koncepcji rozwoju przestrzennego. Założeniem federalnego programu porządku

tes gleichwertige Lebensbedingungen für alle Bürger der Bundesrepublik Deutschland schaffen und auf Dauer sichern.

Da das Bundesraumordnungsprogramm als Entschließung (Empfehlung) der Ministerkonferenz für Raumordnung keine rechtliche Verbindlichkeit entfalten kann, ist die seinerzeit beabsichtigte Umsetzung und Realisierung der Programmaussagen nicht vollzogen worden. Dennoch hat das Bundesraumordnungsprogramm in Deutschland raumordnungspolitische Denk- und Lernprozesse ausgelöst und die raumordnerische Arbeit in den Ländern in begrifflicher, methodischer und inhaltlicher Hinsicht nicht unwesentlich beeinflusst.

► Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen

Bundesverkehrswegeplan

Im Bundesverkehrswegeplan werden für einen Zeitraum von fünf Jahren mittel- und langfristige Perspektiven der verkehrlichen Entwicklung für die Verkehrszweige Straße, Schiene und Wasserstraße dargestellt. Ziel hierbei ist, eine möglichst optimale Abstimmung der einzelnen Verkehrsbereiche untereinander herzustellen.

Die wichtigsten Koordinierungsinstrumente zur Erstellung des Bundesverkehrswegeplans sind integrierte Gesamtverkehrsprognosen für die genannten Verkehrszweige sowie einheitliche Kriterien für die Bewertung der Bauwürdigkeit und der Dringlichkeit von Projekten. Der z. Z. gültige Bundesverkehrswegeplan 1992, auch Gesamtdeutscher Verkehrswegeplan genannt, verfolgt u.a. die Ziele:

- Festigung der Grundlagen eines europäischen Binnenmarktes
- Überwindung der Folgen der Teilung Deutschlands
- Förderung des Schienenverkehrs und

przestrzennego jest koncepcja wspólnego rozwoju federacji i poszczególnych krajów związkowych w taki sposób, który zapewni i zabezpieczy na przyszłość jednakowe warunki życia wszystkim mieszkańcom na terytorium całej federacji.

Ponieważ federalny program porządku przestrzennego jako porozumienie ministrów resortu porządku przestrzennego krajów związkowych nie posiada wiążącej mocy prawnej, nie został on zrealizowany. Jednak jego przesłanki wprowadziły zmiany w procesie myślenia i w nauce niemieckiej oraz wpłynęły znacznie na sformułowania fachowe, metody i zakres prac w dziedzinie kształtowania przestrzeni.

► Polityczne ramy orientacyjne porządku przestrzennego

Federalny plan dróg transportowych

W federalnym planie dróg transportowych przedstawione są 5-cio letnie, średnio i długookresowe perspektywy rozwoju systemu transportowego z podziałem na transport drogowy, kolejowy i wodny. Celem planu jest stworzenie możliwości optymalnego rozwoju wszystkich rodzajów transportu.

Najważniejszymi instrumentami koordynującymi i ustanawiającymi plany dróg transportowych są zintegrowane prognozy dotyczące całości transportu. Opracowane są dla pojedynczych jego rodzajów, ustalone jednakowe kryteria oceny dotyczące budowy, oraz priorytety obowiązujące w stosunku do pojedynczych projektów. Obecnie obowiązujący federalny plan dróg transportowych z 1992 r., zwany również niemieckim planem dróg transportowych, dąży do realizacji następujących celów :

- stworzenia podstaw dla europejskiego rynku handlu wewnętrznego

Aufbau eines umweltgerechten Verkehrssystems.

Der Teil „Bundesfernstraßen“ des Bundesverkehrswegeplans erfährt Geltung als „Gesetz über den Ausbau der Bundesfernstraßen“.

- przezwyciężenia skutków podziału Niemiec
- wspierania transportu kolejowego i stwarzania systemu transportu chroniącego środowisko naturalne.

Część federalnego planu dróg transportowych zwana „Federalne drogi dalekiego ruchu" jest jednocześnie "prawem" regulującym proces budowania dróg federalnych.

DIN-Norm

DIN-Normen werden vom Deutschen Normenausschuß aufgestellt und in Normblättern veröffentlicht. Soweit sie das Bauwesen betreffen und von den obersten Bauaufsichtsbehörden oder den von diesen bestimmten Behörden durch öffentliche Bekanntmachung eingeführt sind, gelten sie als allgemein anerkannte Regeln der Technik und Baukunst. Sie können als Pflichtnormen, Richtlinien oder Hinweise eingeführt werden. Für den Bereich des Städtebaus sind insbesondere die DIN-Normen 4109 (Schallschutz im Hochbau) und 18005 (Schallschutz im Städtebau) von Bedeutung. Für die Planung von Baugebieten enthält die DIN 18005 wichtige Hinweise.

Norma techniczna

Normy techniczne są uchwalane przez Niemiecką Komisję d.s. Normowania i podawane do publicznej wiadomości w biuletynach ogłoszeniowych (Normblatt). Normy dotyczące budownictwa, które zostały podane oficjalnie do publicznej wiadomości przez najwyższe urzędy budowlane lub przez inne upoważnione urzędy stają się ogólnie obowiązującymi regułami techniki i sztuki budowlanej. Mogą obowiązywać jako normy powszechnie obowiązujące, wytyczne projektowe lub wskazania. W dziedzinie urbanistyki najważniejsze znaczenie mają DIN-Normy 4109 (Ochrona przed hałasem w budownictwie nadziemnym) i 18005 (Ochrona przed hałasem w urbanistyce). Norma DIN 18005 zawiera wiele ważnych wskazówek dla planowania osiedli mieszkaniowych na szczeblu gminnym.

Eigenentwicklung

Eine wesentliche Aufgabe der Landes- und der Regionalplanung ist die Rahmensetzung für die Entwicklung der Siedlungsstruktur in den einzelnen Gemeinden. Dabei ist grundsätzlich zu differenzieren zwischen Gemeinden, die auf Eigenentwicklung beschränkt sind, und in Gemeinden mit verstärkter Siedlungsentwicklung. Eigenentwicklung bedeutet, dass eine Gemeinde die Ausweisung und Anlage neuer Baugebiete nur in einge-

Rozwój własny

Jednym z ważniejszych zadań planowania krajowego i regionalnego jest ustalenie ram dotyczących rozwoju struktury osiedlowej na terytoriach pojedynczych gmin. Przy tym rozróżnia się gminy, które ograniczają się do zabezpieczenia właściwych warunków własnego rozwoju oraz takie, które ponadto są zorientowane na wzmożony rozwój osiedli. Rozwój własny oznacza, że gmina może przeznaczyć tereny pod budowę osiedli mieszkaniowych

schränktem Maße vornehmen kann, nämlich nur dann, wenn diese Flächen zur Deckung des örtlichen Bedarfs benötigt werden. Ein solcher Bedarf resultiert vor allem aus verändertem Wohnverhalten und höheren Wohnansprüchen der ortsansässigen Bevölkerung. Hinzu kommt der Flächenbedarf der örtlichen Handwerks-, Gewerbe- und Landwirtschaftsbetriebe aufgrund betriebsinterner Erweiterungen oder Umstrukturierungen.

Eignungsgebiet

Durch die Festlegung von Eignungsgebieten sollen gemäß Raumordnungsgesetz raumbedeutsame Maßnahmen (Vorhaben) im bauplanungsrechtlichen Außenbereich dadurch gesteuert werden, dass bestimmte Gebiete in einer Region für diese Maßnahmen als geeignet erklärt werden mit der Folge, daß diese Maßnahmen außerhalb dieser Gebiete regelmäßig ausgeschlossen sein sollen. Dies gilt z.B. für die Planung und Errichtung von Windkraftanlagen. Die Festlegung von Eignungsgebieten entfaltet die Bindungswirkung von Zielen der Raumordnung.

Eingriffsregelung

Die Eingriffsregelung ist eine im Bundesnaturschutzgesetz, in den Landesnaturschutzgesetzen sowie im Baugesetzbuch verankerte Regelung, nach welcher der Verursacher eines Eingriffs verpflichtet ist, vermeidbare Beeinträchtigungen von Natur und Landschaft zu unterlassen sowie unvermeidbare Beeinträchtigungen innerhalb einer zu bestimmenden Frist durch Maßnahmen des Naturschutzes und der Landschaftspflege auszugleichen. Eingriffe in Natur und Landschaft im Sinne des Bundesnaturschutzgesetzes sind Veränderungen der Gestalt oder Nutzung von Grundflächen, die die Leistungsfähigkeit des Naturhaushalts oder das Landschaftsbild erheblich oder nachhaltig beeinträch-

jedynie w ograniczonych rozmiarach, mianowicie tylko wówczas, jeżeli te tereny są potrzebne dla zabezpieczenia miejscowych potrzeb. Takie potrzeby wynikają na ogół ze zmiennych i wyższych wymagań ludności miejscowej, a także zapotrzebowania na powierzchnię dla miejscowych zakładów rzemieślniczych, produkcyjnych, rolniczych albo rozbudowy zakładu lub zmiany jego struktury.

Obszar priorytetowy

Zgodnie z unormowaniem ustaw o porządku przestrzennym poprzez ustalenie obszarów priorytetowych, następuje skierowanie inwestycji i działania o znaczeniu przestrzennym na celowo wybrane obszary. Realizacja tych inwestycji na innych obszarach jest prawnie zabroniona. Dotyczy to zwłaszcza planowania i wznoszenia urządzeń wytwarzających energię. Poprzez fakt ustanawiania takich terenów kieruje się realizacją celów porządku przestrzennego.

Regulacja naruszeń

Unormowania zawarte w federalnej i krajowych ustawach o ochronie przyrody, jak również w Kodeksie Budowlanym, dotyczące regulacji naruszeń, zobowiązują sprawcę szkód do zaniechania możliwych do pominięcia działań wpływających ujemnie na przyrodę i krajobraz, albo do wyrównania szkód, które były niemożliwe do pominięcia w toku realizacji, w określonym czasie ustalonych kroków realizacyjnych, służących ochronie przyrody i krajobrazu. Szkody wyrządzone przyrodzie i krajobrazowi zgodnie z federalną ustawą o ochronie przyrody to zmiany kształtu lub użytkowania powierzchni gruntu, które mogą znacznie lub na stałe wpływać ujemnie na wydajność stanu

tigen können. Der Eingriff ist zu untersagen, wenn die Beeinträchtigungen nicht zu vermeiden oder nicht im erforderlichen Maße auszugleichen sind und die Belange des Naturschutzes und der Landschaftspflege bei der Abwägung aller Anforderungen an Natur und Landschaft Vorrang haben. Der sogenannte Baurechtskompromiss zur naturschutzrechtlichen Eingriffsregelung sieht eine Aufteilung der entsprechenden Regelungen zwischen Baugesetzbuch und Bundesnaturschutzgesetz vor. Danach verbleibt der materielle Kern der Regelung im Bundesnaturschutzgesetz, wohingegen die Rechtsfolgen des Eingriffs sowie die verschiedenen Möglichkeiten der Umsetzung direkt im Baugesetzbuch geregelt werden.

▶ Ausgleichs- und Ersatzmaßnahme

natury lub na krajobraz. Ingerencja jest zakazana, jeżeli ujemne wpływy są niemożliwe do ominięcia lub nie mogą zostać w dostatecznym stopniu wyrównane, a interes ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu przy rozważeniu wszystkich postulatów jest najważniejszy. Tak zwany kompromis budowlano-prawny w stosunku do prawnych regulacji naruszeń przyrody przewiduje podział odpowiednich reguł pomiędzy Kodeksem Budowlanym a ustawą o ochronie przyrody. W myśl podziału trzon tych regulacji pozostaje w federalnej ustawie o ochronie przyrody, natomiast skutki prawne ingerencji, jak i różne możliwości zapobiegania naruszeniom normuje Kodeks Budowlany.

▶ Środki zastępcze i wyrównawcze

Einwirkungen auf die Bauleitplanung

Einwirkungen auf die Bauleitplanung sind Einflußnahmen z.B. in Form von Anpassungsverfahren oder Planungsgeboten, um die Erfüllung von Planungs- und Anpassungspflichten der Gemeinden sicherzustellen. Dadurch kann eine Gemeinde gezwungen werden, aufgrund raumordnerischer Erfordernisse einen Bauleitplan aufzustellen oder einen bestehenden Bauleitplan zu ändern. Einwirkungen auf die Bauleitplanung gehören zu den Instrumenten zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung.

▶ Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Oddziaływanie na planowanie przestrzenne szczebla gminnego

Na planowanie przestrzenne szczebla gminnego można wywierać nacisk np. w postaci procesu dostosowywania lub w formie nakazu planistycznego, prowadzonego w celu wypełnienia przez gminę zadań planistycznych i obowiązku dostosowania. Tymi środkami można wymusić na gminie, na podstawie wymagań porządku przestrzennego, uchwalenie nowego lub zmianę istniejącego planu przestrzennego. Oddziaływanie na planowanie przestrzenne szczebla gminnego jest instrumentem służącym do zapewnienia i realizacji porządku przestrzennego oraz planowania krajowego.

▶ Instrumenty dla zachowania i realizacji porządku przestrzennego i planowania krajowego

Endogenes Potential

Das endogene Potential bezeichnet die Entwicklungsmöglichkeiten innerhalb einer Region im Gegensatz zu den von au-

Potencjał endogeniczny

Potencjał endogeniczny określa wewnętrzne możliwości rozwojowe regionu w przeciwieństwie do pochodzących z

ßen herangeführten Entwicklungsressourcen. Die Region wird somit als Entscheidungs- und Handlungseinheit gegenüber einer mehr zentral orientierten Raumordnungspolitik aufgewertet. Insbesondere ist an das Innovationspotential im Unternehmens- und Arbeitskräftebereich gedacht. Durch den Ansatz unmittelbar am jeweiligen spezifischen Entwicklungspotential einer Region erhofft man sich eine problemadäquatere Lösung von Problemen mit wirtschaftlicherem Mitteleinsatz, als es bei einer mehr zentralen Steuerung durch Lenkung von fremden Potentialen in die Region möglich ist. Das erfordert, dass sich Raumordnungspolitik primär mit den jeweils besonderen Fragen einzelner Regionen befasst und hierfür „individuelle" Lösungsvorschläge unterbreitet.

Enteignung

Enteignung bedeutet die vollständige oder teilweise Entziehung einer Eigentumsposition im Sinne des Grundgesetzes; im Baugesetzbuch ist die Enteignung für städtebauliche Zwecke geregelt. Die Enteignung steht der Gemeinde als letztes Mittel zur Verfügung, wenn sie zur Verwirklichung ihrer städtebaulichen Ziele ein bestimmtes Grundstück oder bestimmte Rechte an einem Grundstück benötigt und der Eigentümer nicht zum Verkauf oder zur Gewährung dieser Rechte bereit ist. Die Enteignungszwecke, nach denen eine Enteignung durchgeführt werden kann, sind im Baugesetzbuch abschließend aufgeführt. Eine Enteignung ist nur dann zulässig, wenn das Wohl der Allgemeinheit sie erfordert und der Enteignungszweck auf andere zumutbare Weise nicht erreicht werden kann.

► Entschädigung

Entlastungsort

Zur Steuerung der Siedlungsentwicklung können gemäß Raumordnungsgesetz auch

zewnątrz zasobów rozwojowych. W ten sposób zwiększa się znaczenie regionu w stosunku do bardziej centralnie zorientowanej polityki porządku przestrzennego. Dotyczy to zwłaszcza potencjału innowacyjnego w obszarze przedsiębiorczości i na rynku pracy. Poprzez bezpośredni nacisk na potencjał rozwojowy danego regionu spodziewane jest znalezienie odpowiedniejszego rozwiązania problemów przy udziale środków gospodarczych, niż poprzez centralne kierowanie obcych potencjałów do regionu. To wymaga od polityki porządku przestrzennego zajęcia się przede wszystkim specyficznymi problemami poszczególnych regionów i przedstawienia "indywidualnych" propozycji rozwiązań.

Wywłaszczenia

Wywłaszczenie oznacza całkowite lub częściowe pozbawienie właściciela jego dotychczasowej pozycji, zgodnie z konstytucją. Unormowania Kodeksu Budowlanego regulują wywłaszczenie dla celów urbanistycznych. Wywłaszczenie jest ostatecznym środkiem jakim dysponuje gmina, jeżeli dla urzeczywistnienia swoich urbanistycznych celów potrzebuje działkę, a właściciel nie wyraża zgody na sprzedaż, ani na odstąpienie swych właścicielskich praw. Wszystkie powody, dla których może dojść do wywłaszczenia są wymienione w Kodeksie Budowlanym. Wywłaszczenie jest tylko wówczas dopuszczalne, jeżeli przeprowadzone zostanie dla dobra ogółu i jeżeli cele wywłaszczenia nie mogą być osiągnięte przy użyciu innych dostępnych środków.

► Odszkodowania

Miejscowość odciążająca

Dla odpowiedniego ukierunkowania rozwoju siedlisk mogą być ustanowione,

Entlastungsorte festgelegt werden. Entlastungsorte sollen den Wachstumsdruck überlasteter verdichteter Räume aufnehmen.

Entschädigung

Gemäß dem Grundgesetz darf eine Enteignung nur durch Gesetz oder auf der Grundlage eines Gesetzes erfolgen, das Art und Ausmaß der Entschädigung regelt; diese Regelungen zur Entschädigung werden im Baugesetzbuch getroffen. Entschädigung kann derjenige verlangen, der in seinem Recht durch die Enteignung beeinträchtigt wird und dadurch einen Vermögensnachteil erleidet. Im Baugesetzbuch sind drei Arten von Entschädigungen vorgesehen: die Entschädigung in Geld, die Entschädigung in Land und die Entschädigung durch Gewährung anderer Rechte.

► Enteignung

Entwicklungsschwerpunkt, Entwicklungszentrum

Entwicklungsschwerpunkte bzw. Entwicklungszentren sind einzelne, schwerpunktmäßig zu fördernde Orte in strukturschwachen Räumen. In der landesplanerischen Anwendung dieser Kategorie gibt es erhebliche Unterschiede in begrifflicher, inhaltlicher und konzeptioneller Hinsicht.

Erfordernisse der Raumordnung

Erfordernisse der Raumordnung sind der zusammenfassende Begriff für Grundsätze der Raumordnung, Ziele der Raumordnung und sonstiger Erfordernisse der Raumordnung. Als sonstige Erfordernisse der Raumordnung gelten gemäß Raumordnungsgesetz:

- In Aufstellung befindliche Ziele der Raumordnung,

zgodnie z uwarunkowaniami porządku przestrzennego, miejscowości odciążające. Miejscowości odciążające mają zniwelować siłę wzrostu przeciążonych obszarów.

Odszkodowania

Zgodnie z konstytucją odszkodowanie może nastąpić tylko na postawie takiej ustawy lub przepisów, które regulują rodzaj i wysokość odszkodowania. Uregulowania dotyczące odszkodowania zawiera Kodeks Budowlany. Odszkodowania może domagać się ten, kto poprzez wywłaszczenie jest poszkodowanym w swoich prawach i przez to doznał strat majątkowych. Kodeks Budowlany dopuszcza trzy rodzaje odszkodowań: odszkodowanie pieniężne, odszkodowanie w postaci gruntu oraz odszkodowanie poprzez przyznanie innych praw.

► Wywłaszczenie

Główny ośrodek rozwojowy, centrum rozwojowe

Główne ośrodki rozwojowe lub centra rozwojowe to pojedyncze miejscowości charakteryzujące się słabą strukturą, wymagające wspomagania. W praktycznym zastosowaniu tej kategorii występują ogromne różnice pod względem pojęć, materii i koncepcji.

Wymogi porządku przestrzennego

Wymogami porządku przestrzennego są zbiorcze pojęcia dotyczące zasad porządku przestrzennego, cele porządku przestrzennego i inne wymagania w stosunku do porządku przestrzennego. Zgodnie z ustawą o porządku przestrzennym innymi wymogami porządku przestrzennego są :

- cele porządku przestrzennego w przygotowaniu zamierzeń realizacyjnych

- Ergebnisse förmlicher landesplanerischer Verfahren wie des Raumordnungsverfahrens und
- landesplanerische Stellungnahmen.

Erhaltungssatzung

Durch das Instrument der Erhaltungssatzung kann die Gemeinde in einem Bebauungsplan oder durch eine sonstige Satzung Gebiete bezeichnen, für die besondere Genehmigungstatbestände hinsichtlich des Abbruchs, der Änderung oder der Nutzungsänderung baulicher Anlagen gelten. Im Baugesetzbuch werden drei Arten von Erhaltungssatzungen aufgeführt:

- Satzungen zur Erhaltung der städtebaulichen Eigenart des Gebiets aufgrund seiner städtebaulichen Gestalt;
- Satzungen zur Erhaltung der Zusammensetzung der Wohnbevölkerung (Milieuschutzsatzung);
- Satzungen für städtebauliche Umstrukturierungen.

Bei einer Satzung zur Erhaltung der städtebaulichen Eigenart eines Gebietes geht es vor allem um den Schutz des Ortsbildes, der Stadtgestalt, des Landschaftsbildes oder sonstiger städtebaulich, insbesondere geschichtlich oder künstlerisch, bedeutsamer baulicher Anlagen. Die Aufstellung einer Milieuschutzsatzung kann z.B. bei unter Aufwertungsdruck geratenen Innenstadtwohngebieten zum Schutz der ansässigen Wohnbevölkerung vor Vertreibung angeraten sein. Satzungen für städtebauliche Umstrukturierungen sollen einen sozialgerechten Ablauf der Umstrukturierungen ermöglichen.

Erschließung

Bauliche Vorhaben sind bei Erfüllung aller planungsrechtlichen Voraussetzungen nur dann zulässig, wenn die Erschließung

- warunki formalnej procedury planowania krajowego jak i procedury federalnego porządku przestrzennego
- stanowisko zajmowane przez planowanie krajowe.

Prawo wydawane przez gminę służące ochronie urbanistycznej

Na mocy przepisów o ochronie urbanistycznej gmina może w planie zabudowy lub inną uchwałą określić obszary, na których obowiązywać będą szczególne zasady zatwierdzenia rozbiórki, przebudowy lub zmiany użytkowania obiektów budowlanych. Według Kodeksu Budowlanego rozróżnia się trzy rodzaje uchwał o ochronie urbanistycznej.

- Uchwały o zachowaniu urbanistycznej oryginalności obszaru z uwagi na jego ukształtowanie urbanistyczne
- Uchwała o zachowaniu składu mieszkańców (Milieuschutzsatzung - uchwała o zachowaniu środowiska)
- Uchwała w celu zmiany urbanistycznej struktury.

Uchwały podjęte w celu zachowania urbanistycznej oryginalności obszaru mają na celu ochronę szczególnego krajobrazu miejscowości, zwłaszcza historycznych lub kulturowo znaczących miejsc. Uchwała o zachowaniu środowiska może okazać się pomocna dla ochrony mieszkańców przed wysiedleniem, zwłaszcza w podupadających dzielnicach śródmiejskich, a także umożliwić przeprowadzenie społecznie sprawiedliwych przemian struktury urbanistycznej.

Uzbrojenie terenu

Wszystkie przedsięwzięcia budowlane przy spełnieniu wszystkich wymagań planowania przestrzennego są tylko wów-

gesichert ist. Eine gesicherte Erschließung setzt das Vorhandensein von Straßen sowie Ver- und Entsorgungsleitungen voraus. Die Aufgabe der Erschließung, die sog. Erschließungslast, obliegt der Gemeinde. Zur finanziellen Entlastung der Gemeinde werden die Grundstückseigentümer über die Erschließungsbeiträge an den Kosten für die erstmalige Herstellung insbesondere der verkehrlichen Erschließung (Straßen, Wege, Plätze) beteiligt. Eine Beteiligung der Anlieger an den Kosten für Ver- und Entsorgungsleitungen ist im Baugesetzbuch nicht vorgesehen; dies kann jedoch nach Landesrecht vorgeschrieben werden.

Europäisches Raumentwicklungskonzept

Die für Raumordnung zuständigen Minister der EU-Mitgliedstaaten haben am 10./11. Mai 1999 ein Europäisches Raumentwicklungskonzept (EUREK) als Orientierungsrahmen für die künftige raumrelevante Politik in Europa sowie als Leitlinie für großräumig bedeutsame Planungen und Investitionsentscheidungen beschlossen. Ziel des EUREK ist es, die Implementation der Gemeinschaftspolitik zu verbessern und ihre Wirksamkeit und Bedeutung zu erhöhen, indem sie der räumlichen Dimension das ihr angemessene Gewicht verleiht. Das EUREK verfolgt die folgenden drei grundlegenden Ziele:

- wirtschaftlicher und sozialer Zusammenhalt
- nachhaltige Entwicklung
- ausgeglichene Wettbewerbsfähigkeit im europäischen Raum.

Zur konkreten Umsetzung dieser transnationalen Zusammenarbeit dient die Initiative INTERREG IIC der EU. Darüber hinaus ist am 04./05. Oktober 1999 ein erstes arbeitsteiliges „Aktionsprogramm“ mit 12 Aktionen aufgestellt worden, die

czas dozwolone, jeżeli jest zapewnione wystarczające dla nich uzbrojenie terenu. Wystarczające uzbrojenie terenu to właściwa droga dojazdowa oraz przewody i łącza elektryczne, pocztowe, telekomunikacyjne, wodne i kanalizacyjne. Zadanie zapewnienia uzbrojenia realizuje gmina. W celu odciążenia gminy właściciele działek muszą wnieść swój wkład finansowy, zwłaszcza w przypadku nowej inwestycji uzbrojenia terenu (ulice, drogi, ścieżki i place).

Wkład finansowy właścicieli działek nie jest przewidziany w Kodeksie Budowlanym, jest on regulowany prawem krajów związkowych.

Europejska perspektywa rozwoju przestrzennego

Ministrowie odpowiedzialni za porządek przestrzenny krajów członkowskich Unii Europejskiej uchwalili w dniach 10/11 maja 1999 r. Europejską perspektywa Rozwojową (EUREK) stanowiącą orientacyjne ramy dla przyszłościowej polityki o znaczeniu przestrzennym w Europie oraz dla wielkoprzestrzennych planów i decyzji inwestycyjnych. Celem EUREK jest nadanie europejskiej przestrzennej dymensji, odpowiedniej wagi poprzez osiągnięcie poprawy implementacji wspólnej polityki, oraz podniesienie jej skuteczności i znaczenia. EUREK obserwuje następujące trzy najważniejsze cele :

- wspólnoty gospodarczej i społecznej
- stałego rozwoju
- wyrównania zdolności konkurencyjnej na obszarze Europy.

Do wdrożenia owej międzynarodowej współpracy służy program Unii Europejskiej Initiative INTERREG IIC. Ponadto uchwalony został 4/5 października 1999 r. pierwszy podział obowiązków ”Program akcji – Aktionsprogramm) z 12 akcjami, które mają służyć jako przykład jak wdrożyć EUREK.

beispielhaft zur EUREK-Umsetzung beitragen sollen.

▶ Subsidiaritätsprinzip

Fachplanung, raumwirksame

Fachplanung ist die von der jeweils zuständigen Fachdienststelle (Fachministerium des Bundes und der Länder, Gebietskörperschaften und sonstige öffentlichrechtliche Körperschaften) betriebene systematische Vorbereitung und Durchführung von Maßnahmen, die auf die Entwicklung eines bestimmten Sachbereiches beschränkt sind. Raumwirksam ist eine Fachplanung dann, wenn sie unmittelbar oder mittelbar die Entwicklung der räumlichen Ordnung beeinflusst. Wichtige raumwirksame Fachplanungen beziehen sich auf die Bereiche Verkehr, Energie, Abfall- und Wasserwirtschaft. Diese Fachplanungen verfügen über entsprechende Rechtsgrundlagen (z.B. Bundesfernstraßengesetz, Wasserhaushaltsgesetz), in denen aufgrund sogenannter Raumordnungsklauseln den Erfordernissen der Raumordnung und Landesplanung Geltung verschafft wird.

▶ Erfordernisse der Raumordnung
▶ Raumordnungsklausel

Finanzausgleich

Der Finanzausgleich regelt die Verteilung der Ausgaben und Einnahmen zwischen den einzelnen gebietskörperschaftlichen Ebenen. Dabei ist zwischen dem horizontalen Finanzausgleich, der die Beziehungen zwischen gleichrangigen Gebietskörperschaften regelt (Länderfinanzausgleich), und dem vertikalen Finanzausgleich zu unterscheiden. Dieser regelt die Beziehungen zwischen verschiedenen gebietskörperschaftlichen Ebenen (z.B. zwischen Bund und Ländern). Der Finanzausgleich dient dem Verfassungsziel, ein-

▶ Zasada subsydiarności

Planowanie specjalistyczne o znaczeniu przestrzennym

Planowanie specjalistyczne jest planowaniem sporządzanym przez kompetentne urzędy (ministerstwa federalne i krajowe, terytorialne osoby prawne i inne publiczne stowarzyszenia), które przygotowują i systematycznie przeprowadzają kroki realizacyjne, ograniczające się do określonych obszarów rzeczowych. Plany mają znaczenie przestrzenne wówczas, kiedy wpływają pośrednio lub bezpośrednio na rozwój porządku przestrzennego. Planowania specjalistyczne obejmują dziedziny transportu, energii, gospodarki odpadami i wodą i oparte są na podstawach prawnych. Np. w federalnej ustawie o drogach dalekiego ruchu, ustawie o gospodarowaniu zasobami wodnymi, zgodnie z tzw. klauzulą porządku przestrzennego obowiązują wymogi dotyczące porządku przestrzennego i planowania krajów związkowych.

▶ Wymogi porządku przestrzennego
▶ Klauzula porządku przestrzennego

Wyrównanie finansowe

Wyrównanie finansowe reguluje podział wydatków i wpływów pomiędzy poszczególnymi szczeblami terytorialnymi. Rozróżnia się: horyzontalne wyrównanie finansowe, które reguluje stosunek pomiędzy równymi partnerami (wyrównanie finansowe pomiędzy krajami związkowymi – Länderfinanzausgleich) i pionowe wyrównanie finansowe. Ostatnie reguluje stosunek pomiędzy różnymi partnerami (np. pomiędzy federacją a krajami związkowymi). Wyrównania finansowe służą realizacji celu zawartego w konstytucji,

heitliche Lebensverhältnisse im ganzen Bundesgebiet herzustellen.

wg którego należy dążyć do stworzenia jednakowych warunków życia na całym terytorium federacji.

Flächenhaushaltspolitik

Auf allen Ebenen der räumlichen Planung sind angesichts fortschreitender Flächeninanspruchnahmen die Flächenressourcen ebenso haushälterisch zu behandeln wie zum Beispiel die finanziellen Ressourcen. Ähnlich dem Kämmerer einer Stadt ist für den jeweiligen Raum bilanzierend Rechenschaft abzulegen, ob und welche Freiraumbeanspruchungen in Zukunft möglich sind und welche Ausgleichsmaßnahmen dann geleistet werden müssten. Zu den inhaltlichen Vorleistungen für eine wirksame Flächenhaushaltspolitik zählt der Aufbau eines umfassenden Informationssystems in Form von Flächenkatastern. Die Veränderungen des Flächenhaushaltes eines Raumes sind in regelmäßigen Abständen in Flächenbilanzen (Flächenkontrollberichten) darzustellen. Der Begriff Flächenhaushaltspolitik entstammt der wissenschaftlichen Arbeit der Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL). Dieser Begriff ist bisher rechtlich nicht normiert, er findet jedoch zunehmend Eingang in raumordnerische Dokumente (erstmalig in der Entschließung der Ministerkonferenz für Raumordnung vom 14.12.1987 „Raumordnung und Schutz des Bodens“).

Polityka gospodarki przestrzenią

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na tereny, konieczne jest na wszystkich szczeblach planowania przestrzennego, w celu zabezpieczenia zasobów, opracowanie budżetu terenowego na zasadach podobnych do budżetu państwa. Podobnie jak w budżecie tak i tu opracowywane są sprawozdania bilansowe, a ponadto czy i w jakim zakresie dopuszczalne jest zagospodarowanie terenów wolnych od zabudowy i jakie muszą być podjęte kroki zastępcze zapewniające równowagę. Rzeczowym przygotowaniem skutecznej polityki przestrzennej jest kataster przestrzeni, który stanowi część złożonego systemu informacyjnego. Zmiany w zasobach wolnej przestrzeni danego obszaru są w regularnych odstępach czasowych przedstawiane w bilansach przestrzennych (Sprawozdania kontrolne o przestrzeni – Flächenkontrollbericht). Pojęcie polityki gospodarki przestrzenią wywodzi się z działalności naukowej Akademie für Raumforschung und Landesplanung. Pojęcie to nie zostało dotychczas prawnie unormowane, zostaje jednak coraz częściej wprowadzane w różnych dokumentach porządku przestrzennego (po raz pierwszy w ustaleniach ministrów krajowych resortów porządku przestrzennego z dnia 14.12.1987 w sprawie ”porządku przestrzennego w celu ochrony gruntu”).

► Raumbeobachtung

► Obserwacja przestrzeni

Flächennutzungsplan

Im Flächennutzungsplan ist für das gesamte Gemeindegebiet die sich aus der beabsichtigten städtebaulichen Entwicklung ergebende Art der Bodennutzung nach den voraussehbaren Bedürfnissen der Gemeinde in den Grundzügen darzustel-

Plan użytkowania terenu

Planem użytkowania terenu objęte jest całe terytorium gminy. Przedstawia on w formie założeń przewidziany sposób wykorzystania powierzchni zapewniający rozwój wg zapotrzebowań gminy. Plan Użytkowania Terenu zawiera zatem wy-

len. Der Flächennutzungsplan enthält somit die Vorstellungen der Gemeinde über die künftige Bodennutzung und bereitet die bauliche und sonstige Nutzung der Grundstücke in der Gemeinde vor. Dargestellt werden können z.B. insbesondere Bauflächen und Baugebiete, den Eingriffsflächen ganz oder teilweise zuzuordnende Flächen zum Ausgleich der Eingriffe, Einrichtungen des Gemeinbedarfs, Grünflächen, Flächen für die Landwirtschaft und Wald. Der Flächennutzungsplan ist ein behördenverbindlicher Plan; er enthält somit eine Selbstbindung der Gemeinde zur Umsetzung der Planinhalte, entfaltet jedoch gegenüber dem Bürger keine unmittelbare Rechtswirkung (s. Abb. 6).

► Bauleitplanung/Bauleitplan
► Bebauungsplan

obrażenia gminnego samorządu terytorialnego o wykorzystaniu gruntu na przyszłość i przygotowuje budowlane i inne użytkowanie terenu. W planie mogą być przedstawione np. powierzchnie pod zabudowę i tereny do zabudowy, tereny całkowicie lub częściowo przyporządkowane obszarom inwestowania, tereny dla potrzeb gminnych, tereny zielone, tereny rolnicze, lasy. Plan użytkowania terenu obliguje instytucje publiczne; tym samym ma on wiążący status w gminie dla realizacji rozwoju gminy zgodnie z jego ustaleniami. Plan ten nie jest wiążącym w stosunku do ludności, tzn. nie ma bezpośredniej mocy prawnej (zobacz schemat 6).

► Planowanie na szczeblu gminnym /- Plany szczebla gminnego
► Plan Zabudowy

Flächenstillegung

Aufgrund von Überschüssen in Teilbereichen der Agrarproduktion fördert die Europäische Gemeinschaft seit 1988 durch Prämien die Stillegung von Ackerflächen innerhalb der EG. Während die Europäische Kommission den Grundsatzrahmen festlegte, blieb den einzelnen Mitgliedstaaten die Ausgestaltung des Flächenstillegungs-Programms, insbesondere auch die Prämienhöhe, selbst überlassen. In der Bundesrepublik Deutschland werden Prämien gewährt, wenn die für mindestens fünf Jahre stillzulegende Fläche mindestens 20 v.H. der Ackerfläche des Betriebes (mindestens 1 ha) umfasst. Das Flächenstillegungsprogramm wird über die Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“ abgewickelt und finanziert.

► Gemeinschaftsaufgabe

Zaniechanie produkcji na polach uprawnych

W związku z nadwyżkami produkcji rolniczej Unia Europejska od 1998 r. subwencjonuje w formie premii zaniechanie produkcji w niektórych działach na polach uprawnych na swoim terytorium. Unia Europejska wydała tylko ramowe założenia subwencji, pozostawiając krajom członkowskim ukształtowanie realizacji programu o zaniechaniu produkcji rolnej, zwłaszcza co do wysokości premii. W Niemczech dotuje się zaniechanie produkcji przez okres 5 lat, jeżeli powierzchnia pola na którym zaniechano produkcji stanowi min. 20 % całkowitej powierzchni pola uprawnego (min. 1 ha). Program zaniechania produkcji jest przeprowadzany i finansowany w ramach zadania wspólnoty ”Poprawa agrostruktury i ochrona wybrzeży”.

► Wspólne zdania

Flurbereinigung

Im Rahmen der Flurbereinigung soll durch die Zusammenlegung und wirtschaftliche Gestaltung von zersplittertem oder unwirtschaftlich geformtem ländlichem Grundbesitz nach betriebswirtschaftlichen Gesichtspunkten die landwirtschaftliche und forstwirtschaftliche Erzeugung gefördert werden. Dabei sollen alle Maßnahmen getroffen werden, durch die die Grundlagen der Wirtschaftsbetriebe verbessert, der Arbeitsaufwand vermindert und die Bewirtschaftung erleichtert wird (z.B. Schaffung von Wegen und Gräben). Dieses ursprüngliche Aufgabenfeld hat sich im Laufe der Zeit verändert und weiterentwickelt. Heute ist die Flurbereinigung als integrale Neuordnungsmaßnahme im ländlichen Raum zu verstehen, deren planerische und bodenordnerische Auswirkungen weit über den rein agrarischen Sektor hinausgehen. Tätigkeitsfelder der Flurbereinigung sind heute z.B. auch die Landschaftspflege und der Naturschutz, der Hochwasserschutz sowie Dorferneuerungsvorhaben.

Komasacja gruntów

W ramach ekonomiczno- gospodarczych założeń o komasacji gruntów, łączy się rozrzucone i źle gospodarczo umiejscowione grunty rolne i leśne. Podejmuje się określone działania w celu osiągnięcia poprawy gospodarczej- zmniejszenie nakładu pracy- poprzez budowanie nowych dróg i rowów. Te podstawowe założenia komasacji gruntów ulegają ciągłemu udoskonalaniu. Obecnie komasacja stanowi integralną część rozwojowych kroków realizacyjnych, które porządkują działalność gruntami na wsi, ale również zajmuje się realizacją działań poza sektorem agralnym. Obszarem działalności komasacji gruntów objęta jest: pielęgnacja krajobrazu i ochrony przyrody, ochrony przeciwpowodziowej oraz odnowa i rozwój wsi.

Forstlicher Rahmenplan

Zur Sicherung der für die Entwicklung der Lebens- und Wirtschaftsverhältnisse notwendigen forstlichen Voraussetzungen sollen die nach Landesrecht zuständigen Behörden forstliche Rahmenpläne für einzelne Waldgebiete oder für das Landesgebiet oder Teile davon aufstellen. Ein forstlicher Rahmenplan muss die Sachverhalte und Erfordernisse, welche die Forststruktur sowie die Nutz-, Schutz- und Erholungsfunktion des Waldes betreffen, berücksichtigen. Die forstliche Rahmenplanung ist im Bundeswaldgesetz rechtlich verankert.

Plan ramowy urządzenia lasu

W celu zabezpieczenia dalszego rozwoju warunków życia, gospodarki i leśnictwa ustanawiane są ramowe plany zagospodarowania lasu opracowane zgodnie z prawem krajów związkowych przez urzędy leśne dla poszczególnych obszarów leśnych, lub dla całego terytorium krajowego albo jego części. Plan ramowy urządzenia lasu musi uwzględniać istniejący stan rzeczy i wymagania dotyczące struktury lasu oraz jego funkcji użytkowej, ochronnej i wypoczynkowej. Unormowania dotyczące planu ramowego zawarte są w federalnej ustawie o lesie.

Freiraumstruktur

Freiraumstruktur ist das quantitative und qualitative Verteilungsmuster bzw. Gefüge von Nutzungen und Funktionen in naturnahem Zustand. Den Grundsätzen der Raumordnung (§ 2 Abs. 2 Nr.3 ROG) entsprechend ist die großräumige und übergreifende Freiraumstruktur zu erhalten und zu entwickeln. Dabei sind die Freiräume in ihrer Bedeutung für funktionsfähige Böden, für den Wasserhaushalt, die Tier- und Pflanzenwelt sowie das Klima zu sichern oder in ihrer Funktion wiederherzustellen. Wirtschaftliche und soziale Nutzungen des Freiraumes sind unter Beachtung seiner ökologischen Funktionen zu gewährleisten.

► Raumstruktur
► Siedlungsstruktur

Struktura wolnych przestrzeni

Struktura wolnych przestrzeni jest wzorcem jakościowym i ilościowym, a także układem pomiędzy użytkowaniem i funkcją w stanie naturalnym. Zgodnie z założeniami porządku przestrzennego (§ 2 (2) Nr 3 ROG) należy zachować i rozwijać wielkoprzestrzenną strukturę przestrzeni wolnych. Przy czym należy uwzględniać funkcje własne wolnych przestrzeni w celu dobrego funkcjonowania gruntów, gospodarki wodnej, świata zwierząt i roślin, klimatu oraz określić ich właściwą funkcję. Użytkowanie wolnych przestrzeni przez gospodarkę i społeczeństwo jest możliwe pod warunkiem zachowania ekologicznych funkcji przestrzeni.

► Struktura przestrzenna
► Struktura siedliskowa

Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung

Als Funktionen werden die spezifischen Aufgaben bezeichnet, die einzelnen Gemeinden oder Teilräumen im Rahmen des landesplanerischen Zielsystems zugewiesen werden. Ziel des landesplanerischen Zielsystems ist es, eine funktionale und strukturelle Aufgaben- bzw. Arbeitsteilung (= räumlich-funktionale Aufgaben-/Arbeitsteilung) zwischen den verschiedenen Teilräumen des Gesamtraums zu erreichen. Der raumordnerischen Konzeption der räumlich funktionalen Aufgabenteilung liegt die Idee zugrunde, dass die verschiedenen Teilräume eines Gesamtraumes für eine oder mehrere Funktionen unterschiedlich geeignet sind. Jeder Teilraum soll demnach gemäß seiner Eignung bestmöglich entwickelt werden.

Gemeindebezogene Funktionen sind insbesondere:

- zentralörtliche Funktion

Funkcje w federalnym porządku przestrzennym i planowaniu krajowym

Funkcjami określa się specyficzne zadania, jakie wyznaczono gminom lub administracjom innych szczebli, w ramach systemu planowania krajów związkowych. Celem krajowego systemu planowania jest osiągnięcie funkcjonalnego i strukturalnego podziału prac i zadań (przestrzenno-funkcjonalny podział zadań/ pracy) pomiędzy wszystkie obszary własnego terytorium. Koncepcja przestrzenno- funkcjonalnego podziału zadań opiera się na założeniach, że różnorakie obszary przestrzenne stanowiące części terytorium kraju związkowego mogą wypełnić jedną lub wiele funkcji i to w różnym stopniu. Każdy z pojedynczych obszarów powinien zatem być wg swoich predyspozycji jak najlepiej rozwijany.

Funkcjami do wypełnienia przez gminy są zwłaszcza :

- funkcje centralnych miejscowości

- Fremdenverkehrsfunktion
- Industrie- und Gewerbefunktion
- Dienstleistungsfunktion
- Wohnfunktion
- Agrarfunktion.

Raumbezogene Funktionen sind insbesondere:

- Naturschutz und Landschaftspflege
- Landwirtschaft
- Forstwirtschaft
- Wasserhaushalt
- Luftregeneration und Klima
- Erholung
- Rohstoffsicherung.

Die Funktionen in den Gemeinden oder Teilräumen können sich überlagern und als Vorrangfunktionen ausgestaltet sein. Raumordnung und Landesplanung versuchen unter Maßgabe der Bestimmungen des Raumordnungsgesetzes über die gleichberechtigte Berücksichtigung aller Funktionen, eine umfassende Gesamtorganisation der Grundfunktionen in räumlicher Hinsicht vorzunehmen.

Nach dem ROG (§ 7 Abs. 4) können raumbezogene Funktionen in den Raumordnungsplänen als Vorranggebiete, Vorbehaltsgebiete und/oder Eignungsgebiete ausgewiesen werden.

► Eignungsgebiet
► Vorbehaltsgebiet
► Vorranggebiet

- funkcje obsługi turystów
- funkcje związane z przemysłem i produkcją
- funkcje zaopatrzenia ludności
- funkcje zapewnienia mieszkań
- funkcje produkcji rolnej

Funkcjami przestrzennymi są zwłaszcza :

- ochrona przyrody i kształtowanie krajobrazu
- gospodarka rolna
- gospodarka leśna
- zasoby wodne
- regeneracja powietrza i klimat
- wypoczynek
- zabezpieczenie surowców naturalnych

Funkcje gminy lub innych szczebli mogą się na siebie nakładać i być traktowane jako priorytetowe. Porządek przestrzenny i planowanie krajowe w ramach odpowiednich przepisów, uwzględnia wszystkie funkcje jednakowo, całościowo je wypełnia i traktuje.

Unormowania ustawy o porządku przestrzennym ROG (§ 7 (4)) przewidują, że plany porządku przestrzennego mogą określać, które obszary funkcji o znaczeniu przestrzennym należy uznać za priorytetowe, uprzywilejowane albo zastrzeżone.

► Obszary priorytetowe
► Obszary zastrzeżone
► Obszary uprzywilejowane

Gebietskörperschaft

Eine Gebietskörperschaft ist eine gebietsbezogene juristische Person des öffentlichen Rechts (z.B. Bund, Land, Kreis, Gemeinde).

Korporacje /Stowarzyszenia terytorialne

Korporacja to terenowa osoba prawna prawa publicznego (np. federacja, kraj związkowy, powiat, gmina).

Gegenstromprinzip

Das Gegenstromprinzip ist ein raumordnerisches Prinzip, das die wechselseitige Beeinflussung von örtlicher bzw. von regionaler und überregionaler Planung kennzeichnet. Hiernach soll sich die Entwicklung, Ordnung und Sicherung der Teilräume in die Gegebenheiten und Erfordernisse des Gesamtraumes einfügen; die Entwicklung, Ordnung und Sicherung des Gesamtraums soll jedoch auch die Gegebenheiten und Erfordernisse seiner Teilräume berücksichtigen. Das Gegenstromprinzip ist im Raumordnungsgesetz festgelegt.

Zasada równoważenia tendencji przeciwstawnych

Zasada równoważenia tendencji przeciwstawnych jest zasadą porządku przestrzennego, która oznacza wzajemne wpływy planowania na szczeblu lokalnym lub regionalnym i ponadlokalnym. W rezultacie rozwój, porządek i bezpieczeństwo poszczególnych części przestrzeni powinno się wkomponowywać w stan faktyczny i potrzeby całości przestrzennej; rozwój, porządek i bezpieczeństwo całości regionu powinny uwzględniać stan faktyczny i potrzeby części przestrzennych.

Gemeinbedarfseinrichtung

Gemeinbedarfseinrichtungen sind die der Allgemeinheit dienenden baulichen Anlagen und Einrichtungen, die kirchlichen, sozialen, gesundheitlichen und kulturellen Zwecken dienen (Schulen, Krankenhäuser, Kirchen usw.).

Instytucje zaopatrzenia gminnego

Instytucjami zaopatrzenia gminnego są budowle służące ogółowi i instytucje służące celom religijnym, społecznym, ochrony zdrowia i kultury (szkoły, szpitale, kościoły i inne).

Gemeinde

Eine Gemeinde ist eine Gebietskörperschaft, gekennzeichnet durch die Trägerschaft der Selbstverwaltung. Als Synonym wird auch der Begriff Kommune verwendet. Größere Gemeinden werden als Städte bezeichnet (s. Abb. 1).

► Gebietskörperschaft

Gmina

Gmina jest korporacją o charakterze terytorialnym, odznaczającą się samorządnością. Jako synonim używane jest pojęcie samorząd komunalny. Większe gminy zwane są miastami (zobacz schemat 1.)

► Korporacja terytorialna

Gemeindeverkehrsfinanzierungsgesetz

Auf der Grundlage des Gemeindeverkehrsfinanzierungsgesetzes gewährt der Bund den Ländern Finanzhilfen für Investitionen zur Verbesserung der Verkehrsverhältnisse der Gemeinden. Zu diesen Investitionen gehören u.a. innerörtliche Hauptverkehrsstraßen, besondere

Ustawa o finansowaniu transportu komunalnego

Na podstawie ustawy o finansowaniu transportu gminnego federacja przyznaje krajom związkowym pomoc finansową dla inwestycji poprawiających warunki transportowe w gminach. Do takich inwestycji zalicza się: główne wewnętrzne ulice, (linie) zwłaszcza dla omnibusów,

Fahrspuren für Omnibusse, Bau oder Ausbau von Verkehrswegen der Straßenbahnen und die Beschaffung von Omnibussen. Voraussetzung für die Förderung ist u.a., dass das Vorhaben nach Art und Umfang zur Verbesserung der Verkehrsverhältnisse dringend erforderlich ist und die Ziele der Raumordnung und Landesplanung berücksichtigt werden.

budowę i rozbudowę torowisk tramwajowych, zakup omnibusów. Podstawą ubiegania się o pomoc finansową jest m.in. pilna potrzeba poprawy warunków transportu i wypełnienia celów porządku przestrzennego i planowania krajowego.

Gemeinschaftsaufgaben

Auf der Grundlage des Grundgesetzes wirkt der Bund auf bestimmten Gebieten bei der Erfüllung von Aufgaben der Länder mit, wenn diese Aufgaben für die Gesamtheit bedeutsam sind und die Mitwirkung des Bundes zur Verbesserung der Lebensverhältnisse erforderlich ist (Gemeinschaftsaufgaben). Folgende Gemeinschaftsaufgaben werden durch das Grundgesetz festgelegt:

- Aufbau und Neubau von Hochschulen einschließlich der Hochschulkliniken,
- Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur,
- Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes.

Die Gemeinschaftsaufgaben werden durch Bundesgesetze näher bestimmt. Diese Gesetze enthalten allgemeine Grundsätze über die Erfüllung der Gemeinschaftsaufgaben und treffen Bestimmungen über das Verfahren und über Einrichtung für gemeinsame Rahmenplanungen.

Von besonderer Bedeutung für die Raumplanung ist die Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“. Diese Gemeinschaftsaufgabe ist das zentrale Instrument von Bund und Ländern für die regionale Wirtschaftsförderung. Hauptaufgabe ist die Förderung von Investitionen der gewerblichen Wirtschaft und von Investitionen in die komplementäre wirtschaftsnahe Infrastruktur zur Schaffung neuer bzw. Sicherung vor-

Wspólne zadania/obowiązki

Zgodnie z unormowaniem konstytucji federacja współpracuje na określonych obszarach przy wypełnieniu obowiązków krajów związkowych, jeżeli zadania te mają szczególne znaczenie dla terytorium całej federacji i współpraca jest potrzebna w celu poprawy warunków życia ludności. Konstytucja nakłada obowiązek współpracy przy :

- rozbudowie i budowie nowych wyższych uczelni wraz z klinikami uniwersyteckimi
- poprawie regionalnej struktury gospodarczej
- poprawie struktury agrarnej i ochronie wybrzeży

Wspólne obowiązki regulują dokładniej ustawy federalne. Zawierają one ogólne założenia dotyczące wypełnienia wspólnego zadania- ustalenia dotyczące procedury i instytucji wspólnego planowania ramowego.

Szczególnie ważne jest wypełnienie wspólnych obowiązków dotyczących ”poprawy regionalnej struktury gospodarczej”. Owe wspólne obowiązki są centralnym instrumentem federalnym i krajowym dla regionalnego wsparcia gospodarki. Głównym zadaniem jest wspieranie inwestycji w dziale gospodarki produkującej i komplementarnej. Rozwój infrastruktury dla stworzenia nowych miejsc pracy albo zabezpieczenie istniejących stałych miejsc pracy w regionach o słabej strukturze.

handener Dauerarbeitsplätze in strukturschwachen Regionen.

Weiterhin von Bedeutung ist die Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes“. Zentrales Ziel dieser Gemeinschaftsaufgabe ist es, eine leistungsfähige, auf künftige Anforderungen ausgerichtete Land- und Forstwirtschaft zu gewährleisten und ihre Wettbewerbsfähigkeit im gemeinsamen Markt der Europäischen Union zu ermöglichen, sowie den Küstenschutz zu verbessern.

Die Verlagerung von nationalen Kompetenzen in der Agrarstruktur- und Regionalpolitik auf die EU-Ebene sowie die Beihilfekontrollpolitik der EU haben zu einem Bedeutungsverlust der Gemeinschaftsaufgaben geführt.

Bardzo ważne jest wspólne wypełnienie obowiązków polepszających strukturę agrarną i chroniących wybrzeża. Głównym celem tego wspólnego zadania jest zapewnienie wydajnej i lepszej przyszłości dla gospodarki rolnej i leśnej oraz umożliwienie konkurencyjności na wspólnym rynku krajów Unii Europejskiej oraz poprawa ochrony wybrzeży.

Przeniesienie narodowych kompetencji w polityce regionalnej i agrostrukturalnej na szczebel Unii Europejskiej, jak i unijna polityka kontroli i wspomagania doprowadziły do zmniejszenia znaczenia tych wspólnych obowiązków.

► Agrarstrukturelle Entwicklungsplanung
► Flächenstilllegung

► Planowanie rozwoju struktury agrarnej
► Zaniechanie produkcji na polach uprawnych

Generalverkehrsplan

Generalverkehrspläne haben die Aufgabe, im Rahmen der Gesamtplanung für einen Raum eine Konzeption für die Bewältigung des gesamten Verkehrs in allen seinen Arten und Formen innerhalb eines betrachteten Raumes und zur Verbindung dieses Raumes mit seiner Umwelt zu entwickeln. Bei dem Raum, für den ein Generalverkehrsplan aufgestellt wird, kann es sich um das Gebiet einer einzelnen Stadt, um einen Landkreis, um eine Region oder um ein ganzes Land handeln. Anstelle der Bezeichnung Generalverkehrsplan wird auch die Bezeichnung Gesamtverkehrsplan, insbesondere für den Bereich des Landes, verwendet. Der Generalverkehrsplan hat den Verkehr in allen seinen Arten und Formen (öffentlicher und individueller Verkehr) zu erfassen, alle Möglichkeiten der Rationalisierung des Gesamtverkehrs auszuschöpfen und

Plan generalny dróg i ulic

Zadaniem planów generalnych dróg i ulic jest w ramach całościowego planowania przestrzennego danego terytorium przedstawienie koncepcji uporządkowania transportu we wszystkich jego rodzajach i formach zarówno dla określonej przestrzeni, jak i dla powiązania tej przestrzeni z okolicą. Terytorium dla którego opracowywany jest plan generalny dróg i ulic może obejmować: pojedyncze miasto, powiat, region lub kraj związkowy. Często używane jest również pojęcie całkowity plan transportu (Gesamtverkehrsplan), zwłaszcza jeżeli obejmuje on swoim zasięgiem cały kraj związkowy. Plan generalny dróg i ulic opracowywany jest ogólnie dla transportu bez względu na jego rodzaj i formę (transport indywidualny i publiczny), w celu wykorzystania wszystkich możliwości zracjonalizowania transportu i wskazania odpowiedniego roz-

zu diesem Zwecke auch eine zweckmäßige Aufgabenteilung unter den verschiedenen Verkehrsmitteln vorzusehen.

► Verkehrsentwicklungsplanung

działu obowiązków na różne środki transportowe.

► Plan rozwoju transportu

Geschossflächenzahl

Das Verhältnis zwischen der Summe der Geschossflächen und der Grundstücksfläche wird als Geschossflächenzahl (GFZ) in Form eines dimensionslosen Dezimalbruchs angegeben. In der verbindlichen Bauleitplanung liegt so die grundsätzliche Angabe höchstzulässige Quadratmeter Geschossflächen je Quadratmeter Grundstücksfläche fest, die unterschritten werden kann. Die rechnerische Ermittlung der Geschossfläche schließt die Außenmaße der Gebäude in allen Vollgeschossen, somit auch die Umfassungswände und Treppenräume ein, wobei bestimmte bauliche Anlagen und Gebäudeteile ausgenommen bleiben. Zur Förderung des Ausbaus zu Wohnzwecken bestehen Ausnahmeregelungen bei der Berechnung insbesondere von Aufenthaltsräumen in anderen Geschossen einschließlich der zugehörigen Treppenräume und Umfassungswände. Im nichtbeplanten Innenbereich sowie im Außenbereich entfällt die Anrechnung von den Flächen der Aufenthaltsräume in anderen als Vollgeschossen.

Wskaźnik powierzchni kondygnacyjnych

Stosunek sumy powierzchni wszystkich kondygnacji do powierzchni działki wykazywany jest w dziesiętnych ułamkach, jako wskaźnik (GFZ). W planach o większej szczegółowości ustala się jako zasadniczą regułę, maksymalnie dopuszczalną sumę powierzchni kondygnacyjnych na metr kwadratowy działki, która może być zaniżona. Do rachunku wlicza się ściany zewnętrzne wszystkich pełnych kondygnacji, jak również klatki schodowe, przy czym niektórych części budowli nie dolicza się. W celu wspierania rozbudowy pomieszczeń dla celów mieszkalnych wyjątkowo można zaliczyć do wskaźnika, pomieszczenia przeznaczone dla mieszkańców, takie jak klatki schodowe i ściany okalające. Do obszarów śródmiejskich, nie objętych planem przestrzennym i terenów niezabudowanych, nie można jednak stosować tego uprzywilejowania.

Grenzregelung

Die Grenzregelung ist ein reduziertes und vereinfachtes Umlegungsverfahren, welches im Gegensatz zur Umlegung regelmäßig nur wenige benachbarte Grundstücke erfasst. Ziel ist es, eine ordnungsgemäße Bebauung und Erschließung oder die Beseitigung baurechtswidriger Zustände im Geltungsbereich eines Bebauungsplans oder innerhalb der im Zusammenhang bebauten Ortsteile herbeizuführen. Dabei können zum einen benachbarte Grundstücke oder Teile benachbarter

Regulacja granic

Regulacja granic jest zredukowaną i uproszczoną procedurą przekształcania granic, która obejmuje tylko niektóre graniczące ze sobą działki. Celem tego postępowania jest osiągnięcie prawidłowej zabudowy i uzbrojenia - usunięcie niezgodnych z prawem budowlanym sytuacji budowlanych w granicach planu zabudowy lub na terenie zabudowanym. W ramach regulacji granic mogą zostać sąsiadujące działki lub ich części zamienione między sobą, jeżeli służy to w przeważa-

Grundstücke gegeneinander ausgetauscht werden, wenn dies dem überwiegenden öffentlichen Interesse dient; zum anderen können benachbarte Grundstücke, insbesondere Splittergrundstücke oder Teile benachbarter Grundstücke einseitig zugeteilt werden, wenn dies im öffentlichen Interesse geboten ist. Voraussetzung für die Anwendung ist, dass die Grundstücke und Grundstücksteile nicht selbständig bebaubar sind und eine durch die Grenzregelung für den Grundstückseigentümer herbeigeführte Wertminderung nur unerheblich ist.

- ▶ Bodenordnung
- ▶ Umlegung

jącym stopniu interesom publicznym. Ponadto sąsiadujące działki, zwłaszcza rozrzucone kawałki działki lub części sąsiadujących działek mogą zostać przydzielone pojedynczym działkom, jeżeli tego wymaga interes publiczny. Warunkiem zastosowania takiej regulacji granic jest fakt, że te działki lub części działek same nie mogą być zabudowane, a zmniejszenie ich wartości w odczuciu właściciela jest tylko minimalne.

- ▶ Porządek gruntowy
- ▶ Procedura przekształcania granic

Grenzüberschreitende Raumordnung

Bundesgrenzen überschreitende Raumordnung:

Die grenzüberschreitende planerische Zusammenarbeit mit dem Ausland erfolgt in Gremien zur bilateralen bzw. multilateralen Beratung der Raumordnung mit benachbarten Staaten der Bundesrepublik Deutschland insbesondere in Form von Raumordnungskommissionen und Arbeitsgemeinschaften.

Landesgrenzen überschreitende Raumordnung:

Die grenzüberschreitende planerische Zusammenarbeit im Bundesgebiet ist eine Zusammenarbeit der obersten Landesplanungsbehörden und/oder der Träger der Regionalplanung zwischen zwei oder mehreren Ländern in unterschiedlichen Organisationsformen (z.B. Zweckverband, Arbeitsgemeinschaft) und auf verschiedenen Rechtsgrundlagen (z.B. Gesetz, Staatsvertrag, Verwaltungsabkommen, öffentlich-rechtliche Vereinbarung).

Porządek przestrzenny przekraczający granice

Porządek przestrzenny przekraczający granicę Republiki Federalnej Niemiec.

Współpraca z krajami sąsiednimi w dziedzinie planowania przestrzennego odbywa się w bilateralnych lub multilateralnych gremiach. Uzgodnienia w tej dziedzinie dokonywane są zwłaszcza w formie grup roboczych lub komisji d.s. porządku przestrzennego.

Porządek przestrzenny przekraczający granice krajów związkowych federacji

Współpraca w dziedzinie planowania przestrzennego z innymi krajami w ramach federacji jest zadaniem urzędów szczebla krajowego, lub podmiotów planowania regionalnego pomiędzy dwoma lub wieloma krajami. Odbywa się w różnych formach organizacyjnych (związek celowy, grupa robocza) na podstawie różnych przepisów (ustaw, umowa międzypaństwowa, porozumienie publiczno-prawne).

Grünordnung

Die Grünordnung bezeichnet die Gesamtheit der Maßnahmen für die Landschaftspflege und den Naturschutz in Städten und Dörfern als Aufgabenbereich der Gemeinden. Aufgabe der Grünordnung ist es, die räumliche und funktionelle Ordnung und Sicherung aller Grünflächen und Grünelemente zueinander und zu den baulichen Anlagen im Zusammenhang mit der städtebaulichen Entwicklung, wie es zum geistigen und körperlichen Wohlbefinden des Menschen erforderlich ist, anzustreben.

▶ Grünordnungsplan

Zagospodarowanie terenów zielonych

Zagospodarowaniem terenów zielonych objęty jest całokształt działalności w dziedzinie pielęgnacji krajobrazu i ochrony przyrody w miastach i na wsiach; stanowi to obszar działalności gmin. Zadaniem zagospodarowania terenów zielonych jest troska o przestrzenny i funkcjonalny porządek wszystkich terenów i elementów zielonych dla dobrego samopoczucia ludzi.

▶ Plan zagospodarowania terenów zielonych

Grünordnungsplan

Der Grünordnungsplan ist das Planungsinstrument der Grünordnung. Er ist ein Fachplan des Naturschutzes und der Landschaftspflege auf der Ebene des Bebauungsplanes. In ihm sollen die Maßnahmen und Absichten der Grünordnung durch Texte und Zeichnungen dargestellt werden. Dem Grünordnungsplan obliegen verschiedene Aufgaben. Er soll als objektbezogener Gestaltungsplan innerstädtischer Grünflächen, Sicherungsinstrument von Freiflächen, Planungsinstrument zur Funktionszuweisung und Strukturierung für die nicht zu überbauenden Flächen und als Planungsinstrument zur Verwirklichung der Ziele und Grundsätze des Naturschutzes und der Landschaftspflege fungieren. Regelungen zum Grünordnungsplan werden in verschiedenen Landesnaturschutzgesetzen getroffen.

▶ Grünordnung

Plan zagospodarowania terenów zielonych

Plan zagospodarowania terenów zielonych to plan resortu ochrony środowiska i pielęgnacji krajobrazu na poziomie gminnego planu zabudowy. W nim powinny być określone tekstem i rysunkiem zamierzenia prowadzące do uporządkowania terenów zieleni. Plan kształtowania śródmiejskich terenów zielonych towarzyszący obiektom, jest instrumentem zabezpieczającym tereny wolne na obszarach zabudowanych, a zarazem poprawia funkcje i strukturę niezabudowanych terenów oraz przyczynia się do urzeczywistnienia celów i założeń ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu. Regulacje prawne planów porządku zieleni zawarte są w różnych krajowych przepisach dotyczących ochrony przyrody.

▶ zagospodarowanie terenów zielonych

Grünzug/Grünzäsur

Ein regionaler Grünzug ist ein zusammenhängender Bereich, der für unterschiedliche ökologische Funktionen oder für die Erholung gegenüber einer Besiedlung oder gegenüber anderen funktionswidrigen Nutzungen gesichert werden soll.

Grünzäsur/Trenngrün ist ein kleinräumiger Bereich, der für siedlungsnahe Erholungsfunktionen und zur Gliederung dicht zusammenliegender Siedlungsgebiete festgelegt wird.

Ciąg zieleni/ cezura przestrzeni zielenią

Regionalny ciąg zieleni jest obszarem połączonych między sobą powierzchni zielonych. Powinien być chroniony przed zabudową, przed zaludnieniem lub innym niezgodnym z przeznaczeniem zagospodarowaniem. Podział przestrzeni zielenią na obszary małoprzestrzenne, zapewnia możliwości wypoczynku okolicznej ludności na terenach zielonych pomiędzy osiedlami.

Grundbuch

Das beim Amtsgericht geführte Grundbuch enthält ein Verzeichnis aller Grundstücke des jeweiligen Zuständigkeitsbereichs einschließlich der Rechtsverhältnisse an diesem Grundstück, so z.B. den zugehörigen Eigentümer oder möglicherweise auf dem Grundstück liegende Belastungen. Für jedes Grundstück wird ein Grundbuchblatt angelegt, auf dem jeder Eigentümerwechsel oder jede Belastung eingetragen werden muss. Das Grundbuch dient der Sicherung des Grundstücksverkehrs; jeder kann sich auf die Vollständigkeit und Richtigkeit der Grundbucheintragungen verlassen.

► Grundstück
► Liegenschaftskataster

Księga wieczysta

Księgi wieczyste obciążone hipoteką prowadzone są przez sądy niższego stopnia. Zawierają one spis wszystkich działek, właściwy ich zasięgowi terytorialnemu, włącznie z adnotacjami dotyczącymi stosunków prawnych na działce (np. dane właściciela działki lub możliwe obciążenia finansowe działki). Dla każdej działki jest założony inny arkusz, na którym musi być zaznaczona każda zmiana własności lub obciążenie działki. Księgi wieczyste służą bezpieczeństwu w obrocie gruntami, istnieje całkowite przekonanie o prawdziwości danych zawartych w księdze wieczystej.

► Działka
► Kataster posesji

Grundflächenzahl

Das Verhältnis zwischen der überbaubaren Fläche und der Grundstücksfläche wird als Grundflächenzahl (GRZ) in Form eines dimensionslosen Dezimalbruchs angegeben. Diese Zahl ermöglicht die rechnerische Ermittlung des Anteils eines Baugrundstücks, der von baulichen Anlagen überdeckt werden darf. Für die verbindliche Bauleitplanung und den Innenbereich werden gemäß Baunutzungsverordnung

Wskaźnik powierzchni gruntu

Stosunek pomiędzy zabudowaną i całkowitą powierzchnią działki wykazywany jest w dziesiętnych ułamkach jako wskaźnik (GRZ). Wskaźnik ten umożliwia rachunkowe wskazanie tej części działki, która może być zabudowana. W planach zabudowy ustala się, jako zasadniczą regułę, maksymalnie dopuszczalną wielkość wskaźnika. Wynika ona z unormowań rozporządzenia o użytkowaniu bu-

nach Art der baulichen Nutzung höchstzulässige Maße vorgegeben, die unterschritten werden können. Die Vermeidung weiterer Versiegelungen durch Stellflächen, Nebenanlagen sowie bauliche Anlagen unterhalb der Geländeoberfläche reguliert eine Anrechnungs- und Überschreitungsregelung, die zahlreiche Ausnahmeklauseln enthält.

dowlanym i uzależniona jest od rodzaju zabudowy, choć w praktyce może być zaniżana. Zabezpieczenia przed dalszym wysuszaniem terenu spowodowane realizacją parkingów, zabudowaniami gospodarczymi, jak i podziemnymi obiektami budowlanymi regulowane jest też przy pomocy tego wskaźnika.

Grundgesetz

Das Grundgesetz vom 23.05.1949 ist die Verfassung für die Bundesrepublik Deutschland. Es regelt die rechtliche und praktische Grundordnung und ist in 13 Abschnitte unterteilt. Das Grundgesetz ist nur mit Zwei-Drittel-Mehrheit des Bundestages und des Bundesrates zu ändern. Änderungen, durch welche die Gliederung des Bundes in Länder, die grundsätzliche Mitwirkung der Länder bei der Gesetzgebung oder die in den Artikeln 1 und 20 niedergelegten Grundsätze berührt werden, sind unzulässig. Das Grundgesetz ist im Jahr 1994 in Teilbereichen neugefasst worden.

Konstytucja /ustawa zasadnicza

Ustawa zasadnicza z 23.05.1949 r. jest Konstytucją Niemieckiej Republiki Federalnej. Reguluje ona prawne i praktyczne podstawy prawne porządku państwa w 13 rozdziałach. Zmiana Konstytucji wymaga większości 2/3 głosów parlamentu federalnego (Bundestag) i rady federalnej (Bundesrat). Niedozwolone są zmiany zasadniczego podziału terytorialnego państwa, gwarancje dla krajów związkowych dotyczące współudziału w ustawodawstwie federalnym lub założeń zasadniczych zawartych w artykułach 1-20. Ustawa zasadnicza została w części zmodyfikowana w roku 1994.

Grundsätze der Raumordnung

Grundsätze der Raumordnung sind allgemeine Aussagen zur Entwicklung, Ordnung und Sicherung des Raumes als Vorgaben für nachfolgende Abwägungs- oder Ermessungsentscheidungen. Die Grundsätze der Raumordnung sind in § 2 Abs. 2 des Raumordnungsgesetzes festgelegt. Die Länder können weitere Grundsätze aufstellen, soweit sie den im Raumordnungsgesetz festgelegten Grundsätzen nicht widersprechen. Das kann auch in Raumordnungsplänen erfolgen. Im Übrigen sind die Länder verpflichtet, die Grundsätze der Raumordnung gegeneinander und untereinander abzuwägen und in Raumordnungsplänen als Ziele der Raumordnung räumlich und sachlich konkretisieren.

Założenia porządku przestrzennego

Założeniami porządku przestrzennego są ogólne sformułowania dotyczące rozwoju, porządku i bezpieczeństwa przestrzeni. Założenia o porządku przestrzennym zawarte są w § 2 (2) ustawy o porządku przestrzennym. Kraje związkowe mogą uchwalić dodatkowe założenia, jeżeli nie są one sprzeczne z tymi, zawartymi w ustawie o porządku przestrzennym. Założenia te mogą również wynikać z uchwalonego planu porządku przestrzennego. Ponadto kraje związkowe zobowiązane są do wyważenia założeń porządku przestrzennego między sobą i na różnych płaszczyznach, oraz do skonkretyzowania ich zarówno materialnie jak i przestrzennie w swoich planach.

► Erfordernisse der Raumordnung

Grundstück

Ein Grundstück wird allgemein als abgegrenztes, zusammenhängendes Stück der Erdoberfläche definiert, das in irgendeiner Weise genutzt werden kann. Jedes Grundstück wird, mit einer laufenden Nummer versehen, im Grundbuch auf einem Grundbuchblatt eingetragen.

► Baufläche
► Grundbuch
► Liegenschaftskataster
► Räumliche Bezugsebenen

Güterverkehrs-/-verteilzentrum

Mit einem Güterverkehrszentrum erfolgt die lokale Zusammenführung von Verkehrs-, Logistik- und Dienstleistungsunternehmen an einem verkehrsgünstig gelegenen Standort. Im Hinblick auf die Verkehrsgunst sollte ein Güterverkehrszentrum an der Schnittstelle möglichst vieler (mindestens zweier) Verkehrsträger sowie an einer Schnittstelle zwischen Nah- und Fernverkehr liegen. Unverzichtbare Voraussetzung ist das Vorhandensein einer Umschlaganlage für den kombinierten Verkehr Straße/Schiene/ggf. Binnenverkehr. Die an einem Güterverkehrszentrum partizipierenden Unternehmen sind selbstständig und gleichrangig.

Anders dagegen das Güterverteilzentrum, bei dem es zu einem Zusammenschluss von Speditionen zu einer einheitlichen Organisation kommt; dieser erfolgt unter Aufgabe der rechtlichen und wirtschaftlichen Selbständigkeit der Einzelbetriebe. Mit dem Güterverteilzentrum entsteht eine Speditionsanlage, die neben Transport und Umschlag auch weitere Dienstleistungen anbietet, so z.B. Disposition, Sortierung und Lagerung. Die oben für die Güterverkehrszentren beschriebenen Vorausset-

► Wymogi porządku przestrzennego

Działka

Działka jest ogólnie definiowana jako ograniczony i powiązany ze sobą kawałek powierzchni gruntu, który może być wykorzystywany w jakikolwiek sposób. Każda działka posiada własny numer i jest wpisana w księdze wieczystej na osobnym arkuszu.

► Powierzchnia pod zabudowę
► Księga wieczysta
► Kataster nieruchomości
► Przestrzenne płaszczyzny odniesienia

Transport towarów / centrala rozdzielcza towarów

Centrala transportu towarów jest lokalnym zgrupowaniem przedsiębiorstw transportowych, logistycznych i zaopatrzeniowych na dogodnym terenie. W związku z założeniem uprzywilejowania komunikacyjnego centrala powinna być zlokalizowana na przecięciu się różnych ciągów komunikacyjnych (min. dwóch), jak i na przecięciu ciągów dalekosiężnych i lokalnych. Nieodzownym kryterium jest stworzenie lub istnienie punktu przeładunkowego dla kombinacji różnego rodzaju form transportowych: drogowego, kolejowego, wodnego. Partycypujące w centrali przedsiębiorstwa transportowe są niezależne i równouprawnione.

Centrala rozdzielcza towarów jest organizacją grupującą spedycje transportowe poprzez oddanie przez jej członków prawnej i gospodarczej samodzielności pojedynczych firm. Spedycja oferuje oprócz usług transportowych, przeładunkowych, również usługi dyspozycyjne, rozdzielcze i magazynowe. Centrale rozdzielcze towarów nie wymagają tak wyjątkowo dogodnej lokalizacji jak centrale komunikacji towarowej.

zungen hinsichtlich der Verkehrsgunst sind für Güterverteilzentren nicht zwingend.

Individualverkehr

Individualverkehr ist die Fortbewegung mit freier Wahl der Fortbewegungsart, der Fortbewegungszeit und der Fortbewegungsstrecke. Zum Individualverkehr zählen Fußgänger, Fahrradfahrer und Personenkraftfahrzeuge, wobei letzterer auch als motorisierter Individualverkehr bezeichnet wird.

▶ Modal split

Komunikacja indywidualna

Komunikacja indywidualna to poruszanie się środkami komunikacyjnymi dowolnego rodzaju, w dowolnym czasie i w dowolnym celu. Do rodzajów komunikacji indywidualnej zalicza się pieszych, rowerzystów oraz ruch samochodowy, zwany również transportem zmotoryzowanym.

▶ Modal split

Industrie- und Handelskammer

Die Industrie- und Handelskammer ist die regionale Selbstverwaltungsorganisation aller gewerblichen Unternehmen mit Ausnahme des Handwerks. Sie ist eine Körperschaft des öffentlichen Rechts mit Zwangsmitgliedschaft. Aufgaben sind u.a. die Interessenvertretung der gewerblichen Wirtschaft nach außen sowie die Errichtung von Schiedsgerichten und Ausbildungsstätten. Die Industrie- und Handelskammern führen die Lehrlingsrollen und nehmen in diesem Bereich die Lehrabschlussprüfungen ab. Die Industrie- und Handelskammern sind im Deutschen Industrie- und Handelstag zusammengeschlossen.

Izba handlowa i przemysłowa

Izba handlowa i przemysłowa jest regionalną organizacją samorządową zrzeszającą wszystkich przedsiębiorców z wyjątkiem zakładów rzemieślniczych. Jest ona korporacją prawa publicznego, a członkostwo w niej jest obowiązkowe. Zadaniami Izby jest przedstawicielstwo interesów gospodarki produkującej na zewnątrz, stworzenie sądownictwa koleżeńskiego oraz miejsc nauki zawodu. Izba handlowa i przemysłowa prowadzi szkolenia i przeprowadza w tym zakresie egzaminy końcowe. Izby handlowo – przemysłowe są zrzeszone na szczeblu federalnym w Deutsche Industrie- und Handelstag.

Informationspflicht

Die Informationspflicht ist ein Instrument zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung. Informationspflichten im Hinblick auf die überfachliche Aufgabenstellung von Raumordnung und Landesplanung bestehen in Form von

- Mitteilungs- und Auskunftspflichten öffentlicher und privater Planungs-

Obowiązek informowania

Obowiązek informowania jest instrumentem służącym zrealizowaniu porządku przestrzennego i planowania krajowego. Obowiązek informowania wyższego szczebla o zadaniach dotyczących porządku przestrzennego i planowania krajowego obowiązuje w formie :

- Obowiązku zawiadamiania i udzielania informacji prywatnym i publicz-

und Maßnahmeträger gegenüber Landesplanungsbehörden sowie
- Unterrichtungspflichten der für die Raumordnung zuständigen Behörden untereinander bzw. dieser Behörden gegenüber öffentlichen und sonstigen Planungsträgern.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Informelle Planungsansätze

Mit Zunahme der räumlichen Konflikte und mit wachsender Kompliziertheit und Komplexität der Planungsverfahren hat das Interesse an informellen Planungsansätzen seit Mitte der siebziger Jahre ständig zugenommen.

Unter informellen Planungsansätzen werden nicht formalisierte, nicht verbindliche sowie konsensorientierte Planungsverfahren verstanden. Sie zielen darauf ab, im Vorfeld der rechtsverbindlichen Planungsverfahren in kooperativen Prozessen mögliche Konflikte zu beseitigen oder auszugleichen. Zum anderen sollen informelle Planungsansätze durch frühzeitige und umfassende Einbeziehung der Betroffenen die spätere Umsetzung des planerischen Handelns erleichtern.

Die Raumplanung verfügt bereits auf allen Planungsebenen über informelle Planungsansätze. Information und Beratung findet z.B. über Raumordnungs- und Landesentwicklungsberichte, über Methoden der Raumbeobachtung, über Raumordnungskataster oder im Rahmen der Flächenhaushaltspolitik statt. In jüngerer Zeit sind mit Regionalen Entwicklungskonzepten, Regionalkonferenzen, Runden Tischen oder verschiedenen Formen der Moderation und Mediation weitere Instrumente hinzugekommen.

► Flächenhaushaltspolitik

nym podmiotom planowania przez urzędy planowania krajów związkowych
- wzajemnego powiadamiania urzędów resortu porządku przestrzennego, jak i zawiadamianie przez inne podmioty planowania.

► Instrumenty dla właściwego urzeczywistnienia porządku przestrzennego i planowania krajowego.

Nieformalne założenia planowania

W związku ze zwiększaniem ilości przestrzennych konfliktów oraz ze skomplikowaną procedurą planowania, wzrasta od połowy lat 70-tych zainteresowanie planowaniem nieformalnym.

Pod pojęciem planowania nieformalnego rozumie się niesformalizowane, niewiążące, a mające doprowadzić do porozumienia, procedury planowania przestrzennego. Skierowane są one na bezkonfliktowe rozwiązanie problemów w fazie poprzedzającej planowanie przestrzenne planu o większej szczegółowości. Ponadto plany nieformalne mają za zadanie (poprzez odpowiednio wczesne włączenie do planowania zainteresowanych), ułatwić późniejsze realizowanie planu zabudowy.

Planowanie przestrzenne szczebla ponadlokalnego dysponuje na wszystkich szczeblach nieformalnymi założeniami planowania. Wymiana informacji i wskazówek następuje np. poprzez raport o porządku przestrzennym oraz o rozwoju krajowym, metody obserwacji przestrzeni, kataster porządku przestrzennego lub w ramach polityki gospodarki przestrzennej. W ostatnich latach doszły do tego jeszcze instrumenty takie jak: regionalne koncepcje rozwojowe, konferencje regionalne, formy moderowania i mediacji.

► Polityka gospodarki przestrzennej

► Moderation, Mediation
► Öffentlichkeitsbeteiligung
► Raumbeobachtung
► Raumordnungsbericht / Landesentwicklungsbericht
► Raumordnungskataster
► Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen
► Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen
► Regionales Entwicklungskonzept

► Moderowanie i mediacja konfliktów
► Publiczny udział w planowaniu
► Obserwacja przestrzeni
► Raport o porządku przestrzennym / sprawozdanie o rozwoju krajowym
► Kataster przestrzenny
► Polityczne ramy postępowania w dziedzinie porządku przestrzennego
► Orientacyjne ramy postępowania w dziedzinie porządku przestrzennego
► Koncepcja rozwoju regionalnego

Innenbereich (im Zusammenhang bebauter Ortsteil)

Innenbereich sind die überwiegend baulich genutzten Gebiete einer Gemeinde, für die kein qualifizierter Bebauungsplan besteht. Voraussetzung für die Zuordnung zum Innenbereich ist eine tatsächlich aufeinanderfolgende Bebauung und Zugehörigkeit zu einem Ortsteil. Unbebaute Flächen unterbrechen den Bebauungszusammenhang nicht, wenn die aufeinanderfolgende Bebauung trotzdem den Eindruck von Geschlossenheit oder Zugehörigkeit vermittelt. Unter einem Ortsteil wird jedes Bebauungsgefüge im Gebiet einer Gemeinde verstanden, das nach der Anzahl der vorhandenen Bauten ein gewisses Gewicht besitzt und Ausdruck einer organischen Siedlungsstruktur ist. Vorhaben innerhalb der im Zusammenhang bebauten Ortsteile sind dann zulässig, wenn sie sich nach Art und Maß der baulichen Nutzung, der Bauweise und der Grundstücksfläche, die überbaut werden soll, in die Eigenart der näheren Umgebung einfügen und die Erschließung gesichert ist. Dabei müssen die Anforderungen an gesunde Wohn- und Arbeitsverhältnisse gewahrt bleiben, und das Ortsbild darf nicht beeinträchtigt werden. Die Gemeinde kann die Grenzen für die im Zusammenhang bebauten Ortsteile per Satzung festlegen.

► Außenbereich

Obszar wewnętrzny/ zurbanizowany (spójnie zabudowany obszar gminny)

Obszary wewnętrzne to w przeważającej części zabudowane tereny w gminie, nie objęte planem zabudowy. Warunkiem przyporządkowania danego obszaru jako obszaru wewnętrznego jest faktyczne występowanie kolejno postępującej zabudowy i przynależność do jednej dzielnicy. Niezabudowane tereny nie przerywają obszaru wewnętrznego, jeżeli istniejąca zabudowa faktycznie sprawia wrażenie zwartej i pewnej swoistej przynależności. Pod pojęciem dzielnicy rozumie się każdy kompleks budowlany na obszarze gminy, jeżeli w stosunku do liczby istniejących budynków posiada pewien ciężar i jest wyrazem pewnej ograniczonej struktury osiedlowej. Na obszarze wewnętrznym dozwolone są przedsięwzięcia realizacyjne, które spełniają określone warunki. Rodzaj zabudowy, jej wielkość, zbrojenie i przeznaczenie musi być włączone do istniejącej struktury obszaru. Użytkowanie budynków mieszkalnych i miejsc pracy nie powinno zniszczyć ani zmienić swoistej wyjątkowości sąsiedztwa, zwanego krajobrazem gminy. Gmina może uchwalić statut granic obszaru wewnętrznego. Istnieje również pojęcie obszaru wewnętrznego w obszarze zewnętrznym (niezurbanizowanym).

► Obszar zewnętrzny

Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Um ihrer raumordnerischen Aufgabe gerecht werden zu können, bedarf die Landesplanung neben dem Instrumentarium der Programm- und Planaufstellung weiterer Mittel, die der Sicherung, Koordination und Durchsetzung der landesplanerischen Erfordernisse bzw. der Abstimmung sonstiger raumbedeutsamer Planungen und Maßnahmen untereinander und gegenüber der Landesplanung dienen. Die Instrumente der landesplanerischen Gestaltung (Raumordnungspläne) werden deshalb ergänzt durch eine Reihe von sichernden bzw. die Planung koordinierenden und realisierenden Instrumenten. Diese bilden den folgenden Katalog:

- Einwirkungen auf die Bauleitplanung
- Informationspflicht
- Raumordnungsbericht/Landesentwicklungsbericht
- Raumordnungskataster
- Raumordnungsverfahren
- Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen
- Zielabweichungsverfahren

Zur Verwirklichung der Raumordnungspläne verpflichtet das Raumordnungsgesetz die Träger der Landes- und Regionalplanung, das kooperative Zusammenwirken aller an der Planumsetzung Beteiligten zu fördern. Dabei weist das Raumordnungsgesetz auf die Möglichkeiten hin,

- regionale Entwicklungskonzepte zur Initiierung und gegenseitigen Abstimmung raumbe- deutsamer Planungen und Maßnahmen aufzustellen,
- Städtenetze zur Stärkung teilräumlicher Entwicklungen durch Zusammenarbeit von Gemeinden zu unterstützen sowie

Instrumenty dla zabezpieczenia i wdrożenia porządku przestrzennego i planowania krajowego

Dla odpowiedniego zrealizowania swoich zadań planowanie krajowe obok instrumentów ustanawiania programów i planów, potrzebuje także innych środków służących bezpieczeństwu, koordynacji i sprostaniu wymaganiom planistycznym lub uzgodnieniom. Instrumenty kształtowania planowania krajowego (plany porządku przestrzennego – Raumordnungspläne) są uzupełniane całym szeregiem instrumentów zabezpieczających, koordynujących i realizujących plany. Stwarzają one następujący katalog:

- Wpływy na planowanie przestrzenne szczebla gminnego
- Obowiązek informowania
- Raport o porządku przestrzennym / sprawozdanie o rozwoju kraju/
- Kataster porządku przestrzennego
- Procedura porządku przestrzennego
- Zakaz planowania i kroków realizacyjnych niezgodnych z porządkiem przestrzennym
- Procedura odstąpienia od zamierzonych celów

Ustawa o porządku przestrzennym zobowiązuje podmioty planowania krajowego i regionalnego do wspomagania wspólnej działalności wszystkich biorących udział w urzeczywistnianiu planu. Przy tym ustawa ta wskazuje na możliwości :

- inicjowania regionalnych koncepcji rozwojowych i ustanawiania wzajemnych uzgodnień planów i kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym
- wspieranie siatek miejskich dla umocnienia rozwoju części obszarów poprzez współpracę gmin
- zawieranie umów dotyczących uz-

- vertragliche Vereinbarungen zur Vorbereitung und Verwirklichung der Raumordnungspläne abzuschließen.

- godnień co do przygotowania i urzeczywistniania porządku przestrzennego.

▶ Regionales Entwicklungskonzept
▶ Städtenetze

▶ koncepcja rozwoju regionalnego
▶ siatka miast

Kommunale Spitzenverbände

Die kommunalen Spitzenverbände sind freiwillige Zusammenschlüsse von kommunalen Gebietskörperschaften zum Zweck der gemeinschaftlichen Interessenvertretung. Im Einzelnen bestehen folgende Verbände:

- der Deutsche Städtetag als Verband der größeren Städte,
- der Deutsche Landkreistag als Verband der Landkreise,
- der Deutsche Städte- und Gemeindebund als Verband der kleineren Städte und Gemeinden.

Naczelne związki komunalne

Naczelne związki komunalne to dobrowolne organizacje gminnych korporacji utworzone w celu wspólnej obrony interesów. W Niemczech istnieją następujące związki gminne :

- der Deutsche Städtetag – jako związek większych miast
- der Deutsche Landkreistag – jako związek powiatów
- der Deutsche Städte – und Gemeindebund – jako związek mniejszych miast i gmin.

Konversion (Rüstungs- und Standortkonversion)

Konversion bezeichnet die Entwicklung, Durchsetzung und Anwendung aller Maßnahmen, die darauf gerichtet sind, eine Umwandlung rüstungswirtschaftlicher Produktion in zivile Produktion (Rüstungskonversion) und militärischer Standorte zu Standorten mit ziviler Nutzung (Standortkonversion) zu fördern. Für die räumliche Entwicklung ist insbesondere die Standortkonversion von Bedeutung, denn vor allem in den Städten und Verdichtungsräumen ergeben sich aufgrund der Auflassung der militärischen Flächen neue Möglichkeiten für die Stadtentwicklung und die Wohnraumversorgung. Jedoch stellen bei der Übernahme der Flächen die nicht oder nur unzureichend bekannten Altlasten in der Regel ein großes Problem dar.

Konwersja (konwersja zbrojeniowa i lokalizacyjna)

Konwersją określa się rozwój, przemianę i zastosowanie wszystkich możliwości realizacyjnych skierowanych na przekształcenie produkcji i gospodarki zbrojeniowej na produkcję dla potrzeb cywilnych (konwersja zbrojeniowa). Wspomaganie zmiany użytkowania terenów wojskowych na lokalizację dla użytkowości cywilnej (konwersja lokalizacyjna). Dla rozwoju przestrzennego duże znaczenie ma przede wszystkim zmiana użytkowania terenów garnizonowych, ponieważ zwłaszcza w miastach i gęsto zaludnionych aglomeracjach powstają w wyniku opuszczenia terenów wojskowych nowe możliwości ich rozwoju i zaopatrzenia ludności w mieszkania. Jednak przy przejmowaniu tych powierzchni występują często duże problemy związane z nieznanymi lub niedokładnie rozpoznanymi zanieczyszczeniami tych obszarów.

► Altlasten

Kreis

Ein Kreis ist eine Gebietskörperschaft in der Form eines aus mehreren Gemeinden bestehenden Kommunalverbandes mit dem Recht der Selbstverwaltung. Als Synonym wird auch der Begriff Landkreis verwendet (s. Abb. 1).

Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz

Das Abfallrecht ist auf der Ebene des Bundesrechts im Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz geregelt. Es enthält in erster Linie:

- Abfallvermeidungs- und Abfallverwertungsvorschriften
- Grundsätze der Abfallentsorgung
- Aussagen über eine Verpflichtung zur Entsorgung
- Vorschriften für eine Ordnung der Entsorgung und
- Vorschriften für das Aufstellen von Abfallwirtschaftsplänen.

Dieses Gesetz wird durch die Abfallgesetze der Länder konkretisiert.

► Abfallwirtschaftsplan
► Abfallwirtschaft

Kulturlandschaft

Als Kulturlandschaft bezeichnet man einen Landschaftsbereich, dessen Gliederung, Flächennutzung, Pflanzen- und Tierbestand, Wasserwirtschaft und Energiehaushalt weitgehend durch die Zivilisation bestimmt und somit durch überwiegend anthropogene Ökosysteme gebildet wird. Alle Landschaften dicht besiedelter Räume sind heute als Kulturlandschaften zu bezeichnen. Den Gegensatz

► Skażenia gruntu

Powiat

Powiat to korporacja terytorialna w formie związku komunalnego jednej lub wielu gmin, posiadająca prawo do samorządnego administrowania (zobacz schemat 1).

Ustawa o zagospodarowaniu odpadów i gospodarce odpadami

Na szczeblu federalnym przepisy prawne dotyczące zagospodarowania odpadów są zawarte w ustawie o gospodarce obiegu odpadami i gospodarce odpadami. Obejmuje ona w pierwszym rzędzie:

- Przepisy dotyczące zapobieganiu powstawania odpadów i ich wykorzystaniu
- warunki usuwania odpadów
- unormowania dotyczące obowiązku usuwania odpadów
- przepisy o porządku usuwania odpadów
- przepisy dotyczące ustanowienia planu zagospodarowania odpadów

Ustawa ta jest konkretyzowana przepisami krajów związkowych.

► plan zagospodarowania odpadów
► gospodarka odpadami

Krajobraz kulturowy

Krajobrazem kulturowym oznacza się obszar krajobrazowy, którego położenie, użytkowanie terenu, zasoby roślinne i zwierzęce, gospodarka wodna i gospodarka energii ukształtowane są zwłaszcza przez cywilizację i antropogeniczne systemy ekologiczne. Wszystkie krajobrazy gęsto zaludnionych obszarów są krajobrazami kulturowymi. Przeciwieństwem do nich są krajobrazy naturalne lub do nich

bilden die Naturlandschaften oder zumindest noch naturnahen Landschaften.

► Naturlandschaft

zbliżone.

► Krajobraz naturalny

Land

In der Bundesrepublik Deutschland bezeichnet „Land“ einen der 16 Gliedstaaten (Baden-Württemberg, Bayern, Berlin, Brandenburg, Bremen, Hamburg, Hessen, Mecklenburg-Vorpommern, Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen, Rheinland-Pfalz, Saarland, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein und Thüringen) gegenüber der Zentralinstanz des Bundes. Im allgemeinen Sprachgebrauch wird auch der rechtlich nicht normierte Begriff Bundesland verwendet (s. Abb. 1).

Kraj związkowy

W Niemieckiej Republice Federalnej słowem ”Land” określa się jeden z 16 krajów związkowych (Badenia – Wirtembergia; Bawaria, Berlin, Brandenburgia, Brema, Hamburg, Hesja, Meklemburgia - Przedpomorze, Dolna Saksonia, Północna-Nadrenia-Westfalia, Nadrenia -Palatynat, Saara, Saksonia, Saksonia-Anhalt, Schleswig-Holstein i Turyngia, w stosunku do centralnej instancji jaką jest Federacja. W mowie potocznej używane jest również prawnie nie unormowane pojęcie kraj federacji (Bundesland) (zobacz schemat 1).

Landesentwicklung

Landesentwicklungsplanung ist ursprünglich definiert worden als eine insbesondere um den Zeit- und Finanzbezug erweiterte Landesplanung.

► Landesplanung

Rozwój kraju

Określeniem plan rozwoju kraju, definiowane jest planowanie krajowe, rozwinięte zwłaszcza w oparciu o komponenty czasu i finansów.

► Planowanie krajowe

Landesplanung

Landesplanung ist der Teil der öffentlichen Verwaltung in den Ländern, der zusammenfassende, überörtliche, übergeordnete, den Grundsätzen der Raumordnung entsprechende Raumordnungspläne aufstellt und raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen koordiniert (s. Abb. 2).

► Raumordnung
► Regionalplanung

Planowanie krajowe

Planowaniem krajowym jest część publicznej administracji w krajach związkowych, która ustanawia plany przestrzenne, zbiorcze, ponadlokalne, wyższej instancji, odpowiadające założeniom porządku przestrzennego oraz koordynuje plany i kroki realizacyjne o znaczeniu przestrzennym (zobacz schemat 2).

► Porządek przestrzenny
► Planowanie regionalne

Landesplanungsbehörde

Landesplanungsbehörden sind die staatlichen Behörden, denen der Vollzug des Raumordnungsrechts obliegt. Landesplanungsbehörden bestehen auf verschiedenen Verwaltungsebenen und werden bezeichnet als:

- oberste Landesplanungsbehörde (Land)
- obere/höhere Landesplanungsbehörde /Bezirksplanungsbehörde (Region)
- untere Landesplanungsbehörde (Kreis).

In einigen Ländern wurde auf die Einrichtung einer unteren Planungsbehörde verzichtet. Übereinstimmend regeln die Landesplanungsgesetze, dass die Landesplanungsbehörden - unterschiedlich nach der jeweiligen Stufe - für ihren Bereich Beratungs- bzw. Überwachungsfunktionen haben. Umgekehrt besitzen die nachgeordneten Landesplanungsbehörden gegenüber den ihnen vorgesetzten Stellen bei raumbedeutsamen Maßnahmen Mitteilungs- und Unterrichtungspflichten. Den Landesplanungsbehörden obliegen darüber hinaus Aufgaben der Koordinierung verschiedener Planungsträger, so u.a. die Durchführung der Raumordnungsverfahren.

Administracja planowania krajowego

Administrację planowania krajowego stanowią państwowe urzędy, które mają za zadanie wdrożenie prawa porządku przestrzennego. Administracja ta rozprzestrzenia się na różnych szczeblach i zwana jest odpowiednio :

- najwyższy urząd planowania krajowego (kraj związkowy)
- wysokie/wyższe urzędy planowania krajowego/urzędy planowania regionalnego (region)
- niższe urzędy planowania krajowego (powiaty)

W niektórych krajach związkowych zrezygnowano z utworzenia niższych urzędów planowania krajowego. Wszystkie przepisy planowania przestrzennego szczebla krajowego regulują administracją planowania krajowego – w różnym stopniu w zależności od szczebla – pełnią funkcję kontrolną lub doradczą. Administracje niższego stopnia mają obowiązek zawiadamiania urzędów wyższego szczebla. Urzędy planowania krajowego koordynują zadania różnych podmiotów planowania, m.in. przeprowadzenie procedury porządku przestrzennego.

Landesplanungsbeirat/ Landesplanungsrat

Die Landesplanungsbeiräte/ Landesplanungsräte (unterschiedliche Begrifflichkeit in den einzelnen Ländern) wirken bei der Aufstellung von Raumordnungsplänen mit und unterstützen die Landesplanung durch Gutachten, Anregungen und Empfehlungen. Sie sind den obersten Landesplanungsbehörden zugeordnet. Mitglieder der Landesplanungsbeiräte/-Landesplanungsräte sind insbesondere Vertreter der

Rady doradcze w dziedzinie krajowego planowania przestrzennego

Rady doradcze (mają różne nazwy w różnych krajach związkowych) współdziałają przy sporządzaniu planów porządku przestrzennego i wspomagają planowanie przestrzenne szczebla krajowego poprzez ekspertyzy, sugestie, propozycje. Rady doradcze działają przy urzędach krajowych. Członkami rad są zwłaszcza przedstawiciele centralnych organizacji komunalnych i przedstawiciele organizacji

kommunalen Spitzenverbände und Vertreter von Organisationen des wirtschaftlichen, sozialen und kulturellen Lebens, in einzelnen Ländern auch Vertreter der politischen Parteien.

Landesplanungsgesetz

Landesplanungsgesetze regeln auf der Grundlage des Raumordnungsgesetzes die Raumordnung und Landesplanung in den Ländern. Alle Länder - mit Ausnahme der Stadtstaaten Berlin, Bremen und Hamburg - verfügen über Landesplanungsgesetze. Der Aufbau der Landesplanungsgesetze ist in den Ländern nicht einheitlich geregelt. Einige Länder beschränken ihre Landesplanungsgesetze auf Regelungen zur Organisation und zu den Instrumenten, andere Länder erweitern diese Mindestinhalte um materielle Festlegungen in Form von Grundsätzen der Raumordnung (s. Abb. 3).

Die deutschen Länder im Kooperationsraum Ostsee verfügen in der Landesplanung über folgende Rechtsgrundlagen:

Brandenburg:

- Brandenburgisches Landesplanungsgesetz - Stand 20.07.1995 -
- Gesetz zur Einführung der Regionalplanung und der Braunkohlen- und Sanierungsplanung im Land Brandenburg - Stand 20.07.1995 -
- Landesplanungsvertrag (zwischen den Ländern Brandenburg und Berlin) - Stand 01.08.1995

Mecklenburg-Vorpommern:

- Gesetz über die Raumordnung und Landesplanung des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Stand 05.05.1998

Niedersachsen:

- Niedersächsisches Gesetz über Raumordnung und Landesplanung - Stand 21.11.1997 -

gospodarczych, społecznych i kulturalnych, a także przedstawiciele krajów związkowych oraz przedstawiciele partii politycznych.

Prawo planowania przestrzennego krajów związkowych

Prawo planowania przestrzennego krajów związkowych reguluje w oparciu o federalną ustawę o porządku przestrzennym, porządek przestrzenny i planowanie na szczeblu federacji oraz krajów związkowych. Wszystkie kraje związkowe - za wyjątkiem państw – miast Berlina, Bremy i Hamburga- dysponują prawem planowania przestrzennego. Systematyka prawa planowania krajowego w każdym kraju związkowym jest inaczej uregulowana. Niektóre kraje związkowe ograniczają swoje prawo planowania przestrzennego do uregulowania spraw związanych z organizacją, instrumentami, z kolei inne rozszerzają te minimalne ograniczenia o ustalenia materialne dotyczące formy założeń porządku przestrzennego (zobacz schemat 3).

Niemieckie kraje związkowe w obszarze morza bałtyckiego dysponują w dziedzinie planowania przestrzennego następującymi uregulowaniami prawnymi:

Brandenburgia :

- Brandenburskie prawo planowania przestrzennego Brandenburgisches Landesplanungsgesetz) – stan na dzień 20.07.1995-
- Ustawa o wprowadzeniu planowania wydobycia i sanacji węgla brunatnego w Brandenburgii (Gesetz zur Einführung der Regionalplanung und der Braunkohlen – und Sanierungsplanung im Land Brandenbrug - stan na dzień 20.07.1995
- Umowa o planowaniu (Landesplanungsvertrag) (pomiędzy Branden-

Schleswig-Holstein:

- Gesetz über die Landesplanung - Stand 10.02.1996 -
- Gesetz über Grundsätze zur Entwicklung des Landes (Landesentwicklungsgrundsätzegesetz) - Stand 31.10.1995 -

Das nicht dem Kooperationsraum Ostsee angehörende, jedoch der Republik Polen direkt benachbarte Land Sachsen verfügt über folgendes Landesplanungsgesetz:

- Gesetz zur Raumordnung und Landesplanung des Freistaates Sachsen - Stand 06.09.1995

burgią i Berlinem) – stan na dzień 1.8.1995

Meklemburgia – Przedpomorze :

- ustawa o porządku przestrzennym i planowaniu krajowym kraju związkowego Meklemburgii-Przedpomorza (Gesetz über die Raumordnung und Landesplanung des Landes Mecklenburg-Vorpommern) – stan na dzień 5.5.1998

Dolna Saksonia :

- ustawa Kraju związkowego Dolnej Saksonii o porządku przestrzennym i planowaniu krajowym (Niedersächsisches Gesetz über Raumordnung und Landesplanung) – stan na dzień 21.11.1997

Schleswig-Holstein :

- ustawa o planowaniu krajowym (Gesetz über die Landesplanung) – stan na dzień 10.02.1996
- ustawa o założeniach rozwojowych kraju (Landesentwicklungsgrundsätze) – stan na dzień 31.10.1995 –

Saksonia - kraj związkowy nie należący do obszaru kooperacyjnego morza bałtyckiego, lecz bezpośrednio graniczący z Polską dysponuje następującą ustawą :

- Ustawa o porządku przestrzennym i planowaniu krajowym wolnego państwa Saksonii (Ustawa zur Raumordnung und Landesplanung des Freistaates Sachsen) – stan na dzień 6.9.1995

► Raumordnungsrecht

► Prawo porządku przestrzennego

Ländliche Räume

Der ländliche Raum wurde durch eine Entschließung der Ministerkonferenz für Raumordnung als der Raum außerhalb der Ordnungsräume festgelegt. Es werden zwei Typen ländlicher Räume unterschieden: überwiegend günstig strukturierte Gebiete und überwiegend schwach struk-

Obszary wiejskie

Obszarami wiejskimi określono decyzją konferencji ministrów porządku przestrzennego, obszar położony poza strefą centr i obszarów podmiejskich. Przy czym rozróżnia się dwa rodzaje obszarów wiejskich: o strukturze dogodnej i o strukturze słabo rozwiniętej. Uwarunkowania roz-

turierte Gebiete. Im Raumordnungsgesetz sind die Grundsätze der Raumordnung für die Entwicklung der ländlichen Räume festgelegt. Danach sind ländliche Räume als Lebens- und Wirtschaftsräume mit eigenständiger Bedeutung zu entwickeln und eine ausgewogene Bevölkerungsstruktur zu fördern. Die zentralen Orte der ländlichen Räume sind als Träger der teilräumlichen Entwicklung zu unterstützen. Ferner sind die ökologischen Funktionen der ländlichen Räume auch in ihrer Bedeutung für den Gesamtraum zu erhalten.

► Raumkategorien

woju obszarów wiejskich są zawarte w ustawie o porządku przestrzennym. Wg nich obszary wiejskie mają być rozwijane, jako tereny samodzielne gospodarczo, zapewniające dogodne warunki życia i wspomagające równomierny rozwój społeczeństwa. Miejscowości centralne obszarów wiejskich powinny być traktowane jako podmioty ich rozwoju. Ponadto, funkcje ekologiczne obszarów wiejskich powinny być chronione w całej swojej złożoności.

► Kategorie przestrzenne

Landschaftsbild

Mit Landschaftsbild bezeichnet man den visuellen Eindruck der Landschaftsstruktur, d.h. das sinnlich wahrnehmbare Erscheinungsbild der Landschaft. Es beinhaltet neben den objektiv darstellbaren Strukturen der realen Landschaft subjektiv- ästhetische Wertmaßstäbe des Betrachters.

Wizerunek krajobrazu

Jako wizerunek krajobrazu określa się wrażenie wizualne struktury krajobrazowej, to znaczy zmysłowe postrzeganie krajobrazu. Wizerunek oprócz obiektywnej struktury realnego krajobrazu zawiera również subiektywnie-estetyczny miernik wartości widza.

Landschaftshaushalt/Naturhaushalt

Landschaftshaushalt bezeichnet das Beziehungs- und Wirkungsgefüge von Lebewesen und ihrer unbelebten Umwelt in einer Landschaft und zwischen benachbarten Landschaftsräumen. Naturhaushalt ist eine Bezeichnung für das Verhältnis von Energie und Bioelementen in Form von Input, internem Umsatz und Output in der Natur, in der Regel bezogen auf Ökosysteme.

Budżet krajobrazowy/ budżet przyrody

Budżetem krajobrazu określa się splot zależności i oddziaływań pomiędzy organizmami żywymi i ich niezamieszkałym środowiskiem, a krajobrazem, i jego sąsiednimi obszarami krajobrazowymi. Pod pojęciem budżetu przyrody rozumie się stosunek energii i elementów biologicznych (w formie analiz i wewnętrznego obrotu w przyrodzie) w odniesieniu do systemów ekologicznych.

Landschaftspflege

Landschaftspflege ist die Gesamtheit der Maßnahmen zum Schutz und zur Entwicklung der nachhaltigen Nutzungsfähigkeit der Naturgüter sowie der Vielfalt,

Pielęgnacja krajobrazu

Pielęgnacja krajobrazu to całokształt prac wykonawczych dla ochrony i rozwoju przyrody. Wymaga ona długotrwałej zdolności rozwojowej dóbr przyrody, jak i

der Eigenart und Schönheit von Natur und Landschaft.

Landschaftspflegerischer Begleitplan

Der landschaftspflegerische Begleitplan ist eine text- und kartenmäßige Darstellung der Maßnahmen des Naturschutzes und der Landschaftspflege. Diese Maßnahmen zielen darauf ab, vorhabensbedingte Funktionsstörungen im Wirkungsgefüge von Naturhaushalt und Landschaftsbild, die sich durch bestimmte technische Ausgestaltungen des Vorhabens nicht vermeiden oder beheben lassen, zu kompensieren. Der landschaftspflegerische Begleitplan ist das Ergebnis eines Planungsprozesses (landschaftspflegerische Begleitplanung) und ist (rechtlich) Bestandteil des jeweiligen Fachplans.

► Ausgleichs- und Ersatzmaßnahme
► Eingriffsregelung

Landschaftsplan

Der Landschaftsplan ist eine text- und kartenmäßige Darstellung der örtlichen Erfordernisse und Maßnahmen zur Verwirklichung der Ziele des Naturschutzes und der Landschaftspflege. Landschaftspläne sind aufzustellen, sobald und soweit dies aus Gründen des Naturschutzes und der Landschaftspflege erforderlich ist. Der Landschaftsplan enthält gemäß Bundesnaturschutzgesetz Darstellungen des vorhandenen Zustandes von Natur und Landschaft und seine Bewertung sowie des angestrebten Zustandes von Natur und Landschaft und der dafür erforderlichen Maßnahmen. Der Landschaftsplan ist das Ergebnis eines Planungsprozesses: der Landschaftsplanung. Bei der Aufstellung von Bauleitplänen sind im Rahmen der Abwägung öffentlicher und privater Belange u.a. die Darstellungen von Land

uwzględnienia złożoności, wyjątkowości, specyfiki piękna przyrody i krajobrazu.

Plan towarzyszący pielęgnacji krajobrazu

Plan towarzyszący pielęgnacji krajobrazu jest tekstowym i graficznym przedstawieniem działań służących ochronie przyrody i pielęgnacji krajobrazu. Owe działania zmierzają w kierunku zrekompensowania szkód, których nie można uniknąć lub usunąć za pomocą technicznego ukształtowania. Plan towarzyszący pielęgnacji krajobrazu jest wynikiem procesu planowania (planowanie towarzyszące krajobrazowi) i jest (prawną) częścią prac planistycznych prowadzonych przez resorty.

► Świadczenia wyrównawcze i zamienne
► Regulacja naruszeń

Plan krajobrazu

Plan krajobrazu jest przedstawieniem tekstowym i graficznym miejscowych potrzeb i kroków realizacyjnych dla urzeczywistnienia celów ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu. Plany krajobrazowe powinny być uchwalone tak szybko i w takim zakresie, jak tego wymaga ochrona przyrody i opieka nad krajobrazem. Wg uwarunkowań federalnej ustawy o ochronie przyrody, plan krajobrazowy zawiera przedstawienie stanu faktycznego przyrody i krajobrazu oraz określenie jego wartości, jak i stanu zamierzonego wraz z katalogiem niezbędnych w tym celu działań. Plan krajobrazowy jest wynikiem procesu planowania krajobrazu. W trakcie opracowania planów zabudowy obok wyważania publicznych i prywatnych interesów, uwzględnia się wskazania planów krajobrazu.

schaftsplänen gebührend zu berücksichtigen.

► Landschaftsplanung

Landschaftsplanung

Das Instrument Landschaftsplanung wurde 1976 nach dem Vorbild einiger Landesnaturschutzgesetze durch das Bundesnaturschutzgesetz eingeführt. Hierbei handelt es sich um ein raumbezogenes, querschnittsorientiertes Planungsinstrument zur Verwirklichung der Ziele von Naturschutz und Landschaftspflege in besiedelter und unbesiedelter Landschaft. Analog zur räumlichen Gesamtplanung ist die Landschaftsplanung flächendeckend und grundsätzlich in drei Planungsstufen unterteilt:

- Landschaftsprogramm
- Landschaftsrahmenplan
- Landschaftsplan.

Das Bundesnaturschutzgesetz bietet jedoch Handlungsspielraum zur Ausgestaltung der Landschaftsplanung, aufgrund dessen einige Länder sowie die Stadtstaaten auf die gesonderte Aufstellung von Landschaftsprogrammen verzichteten.

Landschaftsplanung ist gleichzeitig der Planungsprozess, dessen Ergebnis die Erstellung eines Landschaftsprogramms, Landschaftsrahmenplans oder Landschaftsplans ist.

► Landschaftsplan
► Landschaftsrahmenplan
► Landschaftsprogramm

Landschaftsprogramm

Im Landschaftsprogramm werden für den Bereich eines Landes die überörtlichen Erfordernisse und Maßnahmen zur Verwirklichung der Ziele des Naturschutzes und der Landschaftspflege unter Beachtung der Grundsätze und Ziele der Raumordnung dargestellt.

► Planowanie krajobrazu

Planowanie krajobrazu

Instrumentarium planowania krajobrazu wprowadzone zostało federalną ustawą o ochronie przyrody w roku 1976 na wzór wielu ustaw krajowych o ochronie przyrody. Jest to ustawa ramowa. Instrument planowania dotyczy urzeczywistnienia celów ochrony przyrody i krajobrazu w zasiedlonym i nie zasiedlonym krajobrazie. Analogicznie do kształtowania przestrzeni, planowanie krajobrazu obejmuje całość przestrzeni i jest podzielone na trzy stopnie :

- program krajobrazowy
- krajobrazowy plan ramowy
- plan krajobrazowy.

Ustawa federalna o ochronie przyrody daje jednak swobodę działania w kształtowaniu planowania krajobrazu. Na jej podstawie niektóre kraje związkowe, jak np. kraje-miasta, rezygnują z uchwalania wyodrębnionych planów krajobrazu.

Planowanie krajobrazu jest jednocześnie procesem planowania, którego wynikiem jest opracowanie programu krajobrazu, krajobrazowego planu ramowego i planu krajobrazu.

► Plan krajobrazu
► Krajobrazowy plan ramowy
► Program krajobrazowy

Program krajobrazowy

W programie krajobrazowym przedstawione są dla terytorium kraju związkowego nadrzędne wymagania i potrzebne realizacje dla urzeczywistnienia celów ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu przy uwzględnieniu założeń i celów porządku przestrzennego.

► Landschaftsplanung

Landschaftsrahmenplan

In den Landschaftsrahmenplänen werden für Teile des Landes (Regionen) die überörtlichen Erfordernisse und Maßnahmen zur Verwirklichung der Ziele des Naturschutzes und der Landschaftspflege unter Beachtung der Grundsätze und Ziele der Raumordnung und Landesplanung dargestellt.

► Landschaftsplanung

Landschaftsschutzgebiet

Landschaftsschutzgebiete sind rechtsverbindlich festgesetzte Gebiete, in denen ein besonderer Schutz von Natur und Landschaft zur Erhaltung oder Wiederherstellung der Leistungsfähigkeit des Naturhaushalts oder der Nutzungsfähigkeit der Naturgüter wegen der Vielfalt, Eigenart oder Schönheit des Landschaftsbildes oder wegen ihrer besonderen Bedeutung für die Erholung erforderlich ist.

Landschaftsschutzgebiete weisen im Vergleich zu Naturschutzgebieten und Nationalparken einen wesentlich abgeschwächten Flächenschutz auf.

► Unterschutzstellung

Landwirtschaftskammer

Die Landwirtschaftskammer ist eine berufsständische Vereinigung der Landwirtschaft. Ihre Aufgabe ist die Wahrnehmung der Belange der Land- und Forstwirtschaft und Fischerei einem Land oder in einem Landesteil.

► Planowanie krajobrazu

Krajobrazowy plan ramowy

W krajobrazowych planach ramowych przedstawione są dla części terytorium kraju związkowego (regionów) nadrzędne wymagania i niezbędne realizacje w celu podjęcia działań korzystnych dla ochrony przyrody i pielęgnacji krajobrazu, ponadto założenia i cele porządku przestrzennego, planowania krajowego.

► Planowanie krajobrazu

Obszar ochrony krajobrazu

Obszary ochrony krajobrazu są to prawnie obowiązujące ustalenia dotyczące obszarów, w których jest niezbędna szczególna ochrona przyrody i krajobrazu dla zachowania lub przywrócenia stanu naturalnego przyrody, z uwagi na różnorodność, szczególność lub piękno wizerunku krajobrazowego albo z uwagi na jego szczególne znaczenie dla wypoczynku.

Obszary ochrony krajobrazu w przeciwieństwie do obszarów ochrony przyrody i parków narodowych odznaczają się znacznie osłabioną ochroną terytorium.

► Ustanowienie ochrony

Izba rolników

Izba rolników jest stowarzyszeniem zawodowym rolników. Jej zadaniem jest dbanie o interesy gospodarki rolnej i leśnej na terytorium kraju związkowego lub jego części.

Leitbilder der räumlichen Entwicklung

Auf der Grundlage des Raumordnungsgesetzes hat das für Raumordnung zuständige Bundesministerium in Zusammenarbeit mit den Raumordnungsbehörden der Länder auf der Grundlage der Raumordnungspläne „Leitbilder der räumlichen Entwicklung des Bundesgebietes oder von über die Länder hinausgreifenden Zusammenhängen“ zu entwickeln. Die Leitbilder sind informeller Natur und sollen dazu beitragen, die Grundsätze der Raumordnung für die Abstimmung der raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen des Bundes und der Europäischen Union räumlich und sachlich zu konkretisieren.

Wzorce rozwoju przestrzennego

Na podstawie ustawy o porządku przestrzennym ministerstwo porządku przestrzennego współpracując z urzędami porządku przestrzennego w krajach związkowych przedstawia ”wzorce rozwoju przestrzennego Niemiec lub połączeń wykraczające poza terytorium krajów związkowych”. Wzorce są natury nieformalnej i mają się przyczynić do przestrzennego i rzeczowego koordynowania założeń porządku przestrzennego dla uzgodnienia planowania i kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym Federacji i Unii Europejskiej.

Leitvorstellung der Raumordnung

Leitvorstellung der Raumordnung ist gemäß Raumordnungsgesetz „eine nachhaltige Raumentwicklung, die die sozialen und wirtschaftlichen Ansprüche an den Raum mit seinen ökologischen Funktionen in Einklang bringt und zu einer dauerhaften und großräumigen Ordnung führt“. Die zentrale Leitvorstellung einer nachhaltigen Raumentwicklung wird im Raumordnungsgesetz durch acht Teilaspekte verdeutlicht. Die Leitvorstellung ist zugleich Handlungsmaxime bei der raumordnerischen Aufgabenwahrnehmung und Auslegungs- und Anwendungsmaxime für die Grundsätze der Raumordnung.

Idea przewodnia porządku przestrzennego

Ideą przewodnią porządku przestrzennego jest zgodnie z ustawą o porządku przestrzennym ”kierunek zrównoważonego rozwoju, który zharmonizuje wymagania społeczne i gospodarcze w stosunku do przestrzeni w jej ekologicznych funkcjach i prowadzi do długotrwałego i wielkoprzestrzennego porządku”. Centralnie wiążące wyobrażenie długotrwałego rozwoju przestrzennego, jest uwypuklone poprzez osiem aspektów częściowych. Wiążąca idea jest jednocześnie maksymą działalności przy postrzeganiu, wykładni i zastosowaniu założeń porządku przestrzennego.

▶ Nachhaltige Raumentwicklung
▶ Nachhaltigkeit

▶ Kierunki zrównoważonego rozwoju
▶ Zrównoważony rozwój

Liegenschaftskataster

Das Liegenschaftskataster enthält den Nachweis der Liegenschaften einer Gemeinde, d.h. der Grundstücke mit ihren wesentlichen Bestandteilen, in Büchern und Karten, wie es die Bedürfnisse des

Kataster nieruchomości

Kataster nieruchomości zawiera dowód istnienia nieruchomości na obszarze gminy, tzn. działek z ich ważniejszymi częściami składowymi w księgach i kartotece, w zależności od tego jakie są wymagania

Rechtsverkehrs, der Verwaltung, der Wirtschaft und der Statistik erfordern. Die Buchungseinheit des Liegenschaftskatasters ist das Flurstück, mehrere Flurstücke zusammen ergeben ein Grundstück.

► Grundbuch
► Grundstück

prawne, administracyjne, gospodarcze i statystyczne. Jednostką zaksięgowania jest działka, więcej działek łącznie składa się na nieruchomość.

► Księga wieczysta
► Działka.

Luftreinhalteplanung

Instrumente der Luftreinhalteplanung sind die

- Ausweisung von Belastungsgebieten
- Emissionskataster
- Luftreinhaltepläne.

Belastungsgebiete sind Gebiete, in denen Luftverunreinigungen auftreten oder zu erwarten sind, die wegen

- der Häufigkeit und Dauer ihres Auftretens,
- ihrer hohen Konzentrationen oder
- der Gefahr des Zusammenwirkens verschiedener Luftverunreinigungen

in besonderem Maße schädliche Umwelteinwirkungen hervorrufen können. Die Belastungsgebiete werden durch Rechtsverordnung der Landesregierungen festgesetzt.

Die nach Landesrecht zuständigen Behörden haben für Belastungsgebiete ein Emissionskataster aufzustellen, das Angaben über Art, Menge, räumliche und zeitliche Verteilung und die Austrittsbedingungen von Luftverunreinigungen bestimmter Anlagen und Fahrzeuge enthält. Ein Luftreinhalteplan ist aufzustellen, wenn im gesamten Belastungsgebiet oder in Teilen davon schädliche Umwelteinwirkungen durch Luftverunreinigungen auftreten oder zu erwarten sind.

Der Luftreinhalteplan enthält

- Art und Umfang der festgestellten und zu erwartenden Luftverunreinigungen sowie der durch diese hervorgerufe-

Planowanie czystości powietrza

Instrumentami planowania czystości powietrza są :

- określenie obszarów zagrożonych
- kataster emisji
- plany zachowania czystości powietrza.

Obszarami zagrożonymi są tereny, w których już występuje lub może wystąpić zanieczyszczenie powietrza z uwagi na:

- częstotliwość i okres występowania,
- dużą koncentrację lub
- niebezpieczeństwo występowania i oddziaływania różnych zanieczyszczeń

Zanieczyszczenia w dużym wymiarze mogą wywołać szkodliwe zmiany w środowisku. Obszary zagrożenia są ustanawiane przepisami porządkowymi krajów związkowych.

Odpowiedzialne urzędy, zgodnie z prawem kraju związkowego powinny ustanowić kataster emisji, który zawiera informacje o rodzaju, ilości, przedziale czasowym i przestrzennym oraz o warunkach występowania zanieczyszczeń powietrza dla zakładów, urządzeń i pojazdów.

Plan czystości powietrza powinien być opracowany na całym obszarze lub w jego częściach jeżeli występują lub są spodziewane szkodliwe zanieczyszczenia powietrza.

Plan czystości powietrza zawiera:

- rodzaj i wielkość stwierdzonych lub spodziewanych zanieczyszczeń powi-

nen schädlichen Umwelteinwirkungen,
- Feststellungen über die Ursachen der Luftverunreinigungen und
- Maßnahmen zur Verminderung der Luftverunreinigungen und zur Vorsorge.

etrza, wpływy na środowisko naturalne,
- ustalenia przyczyn występowania zanieczyszczenia powietrza
- Profilaktykę i działania zmierzające do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza i profilaktyką.

► Bundesimmissionsschutzgesetz

► Federalna ustawa o ochronie przed szkodliwymi emisjami hałasu i zanieczyszczeń powietrza

Maß der baulichen Nutzung

Angaben zum Maß der baulichen Nutzung verfolgen im Wesentlichen den Zweck, die Bebauungsdichte und die Höhenentwicklung baulicher Anlagen sowie den Anteil überbauter Grundstücksfläche zu bestimmen. Das Maß der baulichen Nutzung kann bestimmt werden durch

- die Grundflächenzahl oder Größe der Grundflächen der baulichen Anlagen,
- die Geschossflächenzahl oder Größe der Geschossfläche,
- die Baumassenzahl oder die Baumasse,
- die Zahl der Vollgeschosse,
- die Höhe baulicher Anlagen.

Wird im Flächennutzungsplan das allgemeine Maß der baulichen Nutzung dargestellt, genügt die Angabe der Geschossflächenzahl, der Baumassenzahl oder der Höhe baulicher Anlagen. Bei der Festsetzung des Maßes der baulichen Nutzung im Bebauungsplan ist stets die Grundflächenzahl oder die Größe der Grundflächen der baulichen Anlagen festzusetzen; die Zahl der Vollgeschosse oder die Höhe baulicher Anlagen ist dann festzusetzen, wenn ohne ihre Festsetzung öffentliche Belange, insbesondere das Orts- und Landschaftsbild, beeinträchtigt werden können.

Wskaźnik wykorzystania budowlanego przestrzeni

Dane dotyczące wykorzystania budowlanego przestrzeni stosowane są w celu ustalenia intensywności zabudowy, jej wysokości, jak i stosunku zabudowanej do niezabudowanej powierzchni parceli. Wskaźnik wykorzystania budowlanego może być ustalony poprzez :

- wskaźnik wykorzystania gruntu lub wielkość powierzchni zabudowanej
- wskaźnik wielkości kondygnacji lub wielkość powierzchni kondygnacji
- wskaźnik dopuszczalnej kubatury lub dopuszczalną kubaturę
- liczbę dopuszczalnych kondygnacji
- wysokość zabudowy.

Jeżeli plan większej ogólności ma zawierać jedynie ogólne wskaźniki wykorzystania budowlanego przestrzeni, to wystarczy podanie liczby dopuszczalnych kondygnacji, wskaźnika wykorzystania budowlanego lub wysokość zabudowy. W przypadku ustanawiania wskaźnika wykorzystania budowlanego przestrzeni w Planach Zabudowy musi zawsze być ustanowiony wskaźnik wykorzystania gruntu lub wielkość terenu zabudowanego; dopuszczalna ilość kondygnacji lub wysokość zabudowy musi być ustalona planem, ponieważ bez jej ustalenia, mogą być naruszone interesy

publiczne, zwłaszcza krajobraz lub wizerunek miejsca.

► Baumassenzahl
► Baunutzungsverordnung
► Geschossflächenzahl
► Grundflächenzahl

► Wskaźnik wykorzystania gruntu
► Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym
► Wskaźnik wielkości kondygnacji
► Wskaźnik wykorzystania gruntu

Ministerkonferenz für Raumordnung

Das Raumordnungsgesetz verpflichtet die Bundesregierung und die Landesregierung zu gemeinsamer Beratung von grundsätzlichen Fragen der Raumordnung und Landesplanung. Zu diesem Zweck wurde 1967 die Ministerkonferenz für Raumordnung (MKRO) eingerichtet.

Mitglieder sind die für die Raumordnung zuständigen Ressortchefs des Bundes und der Länder.

Obwohl die Beratungsergebnisse der MKRO als Entschließungen keine Verbindlichkeit erlangen, haben sie wesentlich zu einem einheitlichen raumordnerischen Grundverständnis in Deutschland beigetragen.

Konferencja ministrów d.s. porządku przestrzennego

Ustawa o porządku przestrzennym zobowiązuje rząd federalny i rządy krajowe do organizowania narad w sprawach podstaw działalności w dziedzinie porządku przestrzennego i planowania krajowego. W tym celu ustanowiono w roku 1967 komisję ministrów d.s. porządku przestrzennego (MKRO).

Członkami konferencji są ministrowie odpowiedzialni za resort porządku przestrzennego z ramienia rządu federalnego i rządów krajowych.

Chociaż wyniki tych narad w postaci rezolucji nie są wiążące, wpływają jednak znacząco na jednolity charakter podejścia do spraw porządku przestrzennego w Niemczech.

Modal split

Mit „modal split“ wird die Aufteilung des gesamten Verkehrs auf verschiedene Verkehrsträger (z.B. PKW, öffentliche Verkehrsmittel, Fahrrad) bezeichnet.

► Individualverkehr
► Öffentlicher Personennahverkehr

Modal split

Poprzez ”modal split” określa się podział całej komunikacji na różne środki komunikacji (np. samochód osobowy, środki komunikacji zbiorowej, rower).

► Komunikacja indywidualna
► Publiczne środki komunikacji zbiorowej.

Moderation, Mediation

Das breite Spektrum neuer Formen der Konsensfindung außerhalb der traditionellen Vorgehensweisen in Politik und Planungsverwaltung lässt sich idealtypisch auf die Grundtypen Verhandlungen, Moderationsverfahren und Mediatorenverfahren

Moderacja, mediacja

Szerokie spektrum nowych form znajdowania porozumienia poza tradycyjnymi sposobami, znanymi w polityce i administracji działu planowania pozwala zaszeregować do podstawowych grup: negocjacje, postępowanie moderacyjne i media-

reduzieren. Diese drei informellen Planungsansätze, um Zusammenarbeit im Planungsprozess zu motivieren und um die Konfliktlösung zu erleichtern, lassen sich formal zwar gut unterscheiden. In der Praxis fließen die Typen aber ineinander.

Verhandlungen finden im Planungsprozess statt, um ein bestimmtes Ergebnis zu erzielen und um die Vor- und Nachteile zwischen Handlungspartnern auszugleichen.

Moderatoren werden eingesetzt, um planerische Probleme gemeinsam und effizient zu lösen. Sie sollen dazu beitragen, dass Planungsprozesse möglichst rational und kreativ ablaufen, dass der Problemlösungsraum weitgespannt und in seiner ganzen Breite ausgeschöpft wird. Die vordringlichste Aufgabe des Moderators besteht darin, Problemlösungsprozese gedanklich zu strukturieren, mögliche Hemmnisse frühzeitig zu erkennen und abzubauen.

Um Verteilungskonflikte zu beseitigen oder Vetopositionen zu bestimmten Planungsvorhaben abzubauen, ist es sinnvoll, einen Mediator hinzuzuziehen. Mediatorenverfahren dienen vorrangig der Konfliktvermittlung und -bearbeitung. Sie sind unter den drei genannten Verfahren der bei weitem anspruchsvollste und zugleich schwierigste Ansatz. Vom Mediator wird besondere Sensiblität gefordert. Die Mitwirkenden müssen über einen ausgeprägten Willen zur gemeinsamen Problembearbeitung und zur Konsensfindung verfügen.

► Informelle Planungsansätze

cyjne. Owe trzy nieformalne metody współpracy w procesie planowania sprzyjają osiągnięciu rozwiązań w sytuacjach konfliktowych. Formalnie łatwo można je odróżnić, natomiast w praktyce mieszają się całkowicie.

Negocjacje w procesie planowania stosuje się dla osiągnięcia wybranego celu, oraz równoważenia przywilejów i strat pomiędzy partnerami.

W celu wspólnego skutecznego rozwiązania problemów planowania, angażuje się odpowiednich moderatorów. Powinni oni spowodować racjonalny i kreatywny przebieg procesu planowania, zapewniając jednocześnie wykorzystanie wielorakich możliwości na szeroko pojętym obszarze znajdowania zamierzonych wyników. Najważniejszym zadaniem moderatora jest myślowe strukturowanie procesów znajdywania zamierzonych wyników, dostatecznie wczesne wykrycie możliwych barier oraz ich usunięcie.

Dobre wyniki przynosi zaangażowanie mediatora w celu zniwelowania pozycji veta w procedurze planowania, ponadto usunięcie konfliktów w dziedzinie podziału przywilejów i strat.

Procedura mediacyjna służy przede wszystkim w rozwiązywaniu konfliktów i zachowaniu równowagi interesów w procesie planowania. Spośród trzech możliwości stanowi ona najbardziej trudne i stawiające wysokie wymagania stadium procesu planowania. Od mediatora wymaga się szczególnej wrażliwości. Uczestnicy muszą dysponować szczególną wolą znalezienia porozumienia oraz opracowania wspólnego rozwiązania problemu.

► Nieformalne założenia planowania przestrzennego

Nachhaltige Raumentwicklung

Nachhaltige Raumentwicklung ist gemäß Raumordnungsgesetz die zentrale Leitvorstellung und das inhaltsbestimmende Prin-

Kierunki zrównoważonego rozwoju

Kierunek zrównoważonego rozwoju jest zgodnie z ustawą o porządku przestrzennym centralnym założeniem i materialną

zip der Raumordnung in Deutschland. Dabei sind die sozialen und wirtschaftlichen Ansprüche an den Raum mit seinen ökologischen Funktionen in Einklang zu bringen und zu einer dauerhaften, großräumig ausgewogenen Ordnung zu führen.

► Leitvorstellung der Raumordnung
► Nachhaltigkeit

zasadą kształtowania porządku przestrzennego w Niemczech. Przy czym wymagania socjalne i gospodarcze w stosunku do przestrzeni należy pogodzić z funkcjami ekologicznymi i doprowadzić do stałego, wielkoprzestrzennie wyważonego porządku przestrzennego.

► Idea przewodnia porządku przestrzennego
► Zrównoważony rozwój

Nachhaltigkeit

Das sowohl im Bundesnaturschutzgesetz als auch im Bundeswaldgesetz verankerte Prinzip der (ökologischen) Nachhaltigkeit bedeutet konzeptionell, dass natürliche Ressourcen nur in dem Maße in Anspruch genommen werden dürfen und nur so zu bewirtschaften sind, dass ihre langfristige Erhaltung und Nutzbarkeit auch für künftige Generationen gewährleistet ist.

Zrównoważony rozwój

Zalecenia zrównoważonego rozwoju są zawarte w federacyjnej ustawie o ochronie przyrody i o ochronie lasów. Zgodnie z tymi założeniami zasoby naturalne mogą być wykorzystywane i zagospodarowywane tylko w taki sposób, aby dla przyszłych generacji zostało zapewnione ich występowanie i wykorzystywanie.

Nahverkehrsplan

Die Länder - mit Ausnahme Hamburgs und des Saarlandes - haben auf der Grundlage ihrer ÖPNV-Gesetze die Träger des allgemeinen öffentlichen Personennahverkehrs (ÖPNV) verpflichtet, Nahverkehrspläne aufzustellen, die den Rahmen für die Entwicklung des ÖPNV bilden sollen und bei Entscheidungen der Genehmigungsbehörden zu berücksichtigen sind. Es ist festzustellen, dass die einzelnen Länder sehr unterschiedliche Regelungen zu den Inhalten der Nahverkehrspläne getroffen haben.

► Öffentlicher Personennahverkehr (ÖPNV)

Plan komunikacji miejscowej

Przepisami krajów związkowych (za wyjątkiem Hamburga i Saarlandu) zobowiązano podmioty publicznej komunikacji zbiorowej do opracowania planów komunikacji miejscowej. Tworzą one ramy rozwoju komunikacji miejscowej i stanowią podstawę dla udzielania koncesji przez urzędy zatwierdzające. Stwierdza się, że plany te znacznie różnią się w poszczególnych krajach związkowych.

► Publiczna komunikacja zbiorowa (ÖPNV)

Nationalpark

Nationalparke sind rechtsverbindlich festgesetzte einheitlich zu schützende Gebiete, die großräumig und von besonderer Eigenart sind und im überwiegenden Teil ihres Gebietes die Voraussetzungen eines Natur-

Park narodowy

Parki narodowe są prawnie chronionymi obszarami. Muszą charakteryzować się wyjątkowością i wielkoprzestrzennością oraz spełniać na większości ich terytorium warunki obszaru ochrony przyrody. Po-

schutzgebietes erfüllen. Sie sollen sich in einem vom Menschen wenig beeinflussten Zustand befinden und vornehmlich der Erhaltung eines möglichst artenreichen heimischen Tier- und Pflanzenlebens dienen.

Die Länder haben sicherzustellen, dass Nationalparke unter Berücksichtigung der durch ihre Großräumigkeit und Besiedlung gebotenen Ausnahmen wie Naturschutzgebiete geschützt werden. Soweit es der Schutzzweck erlaubt, sollen Nationalparke der Allgemeinheit zugänglich gemacht werden. Grundsätzlich unterscheiden sich Nationalparke von Naturschutzgebieten durch ihre Großräumigkeit. In der Bundesrepublik Deutschland sind bisher 14 Nationalparke mit einer Gesamtfläche von etwa 750 000 ha ausgewiesen worden.

► Unterschutzstellung

Natürliche Lebensgrundlagen

Der Begriff der natürlichen Lebensgrundlagen hat bisher keine einheitliche Definition erfahren. Mit ihm werden zum einen die Umweltmedien Boden, Wasser und Luft umschrieben, zum anderen aber in einer weitergehenden Interpretation zusätzlich Tier- und Pflanzenwelt sowie das Klima einbezogen. Trotzdem hat der Begriff Eingang in die Gesetzgebung gefunden, so z.B. in das Raumordnungsgesetz und in das Baugesetzbuch. Dem Raumordnungsgesetz entsprechend soll die Struktur des Gesamtraumes der Bundesrepublik Deutschland u.a. so entwickelt werden, dass sie den Schutz, die Pflege und die Entwicklung der natürlichen Lebensgrundlagen sichert. Gemäß Baugesetzbuch sollen die Bauleitpläne u.a. eine menschenwürdige Umwelt sichern und die natürlichen Lebensgrundlagen schützen und entwickeln. Anstelle des Begriffs der natürlichen Lebensgrundlagen wird häufig auch der Begriff der „natürlichen Ressourcen“ verwendet.

winny znajdować się w możliwie naturalnym stanie (z minimalnymi zmianami spowodowanymi ingerencją ludzką) i służyć przede wszystkim zachowaniu możliwie bogatego spektrum rodzimych gatunków zwierząt i roślin.

Kraje są zobowiązane do ochrony przyrody na wielkoprzestrzennych terytoriach, na których znajdują się również siedliska ludzkie. Należy jednak pogodzić cele ochrony parków narodowych z celami użytkowania przez społeczeństwo.

W Niemczech istnieje 14 parków narodowych o łącznej powierzchni ok. 750 000 ha. Podstawową różnicą, w stosunku do obszarów ochrony przyrody jest wielkoprzestrzenny charakter parku narodowego.

► Ustanowienie ochrony

Naturalne podstawy życia

Pojęcie ”naturalne podstawy życia” nie jest jednoznacznie określone. Opisuje się nim przede wszystkim naturalne środowisko jak grunt, woda, powietrze ale jednocześnie w dalszej interpretacji dodatkowo świat zwierząt i roślin oraz klimat. Jednak pojęcie to stosowane jest w ustawodawstwie jak np. w ustawie o porządku przestrzennym i w Kodeksie Budowlanym. Uwarunkowania ustawy o porządku przestrzennym nakazują rozwój struktury całego terytorium Niemiec w taki sposób, żeby zapewnić ochronę, pielęgnację i rozwój naturalnych podstaw życia. Natomiast uwarunkowania Kodeksu Budowlanego zobowiązują gminy do zabezpieczenia planami przede wszystkim środowiska godnego człowieczeństwu oraz do zabezpieczenia i rozwoju naturalnych podstaw życia. Wymiennie używa się często również pojęcia ”zasoby naturalne”.

Naturdenkmal

Naturdenkmale sind rechtsverbindlich festgesetzte Einzelschöpfungen der Natur, deren besonderer Schutz aus wissenschaftlichen, naturgeschichtlichen oder landeskundlichen Gründen oder wegen ihrer Seltenheit, Eigenart und Schönheit erforderlich ist.

Die Festsetzung kann auch die für den Schutz des Naturdenkmals erforderliche Umgebung einbeziehen. Naturdenkmale gehören zu der Kategorie des Objektschutzes.

► Unterschutzstellung

Pomnik przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze dzieła natury chronione prawnie z uwagi na konieczność zabezpieczenia ich wyjątkowych walorów dla nauki, rozwoju przyrody lub krajobrazu, a także rzadkie występowanie, szczególny rodzaj i piękno.

Prawna ochrona pomnika przyrody może dotyczyć również jego otoczenia. Pomniki przyrody należą do kategorii obiektów chronionych.

► Ustanowienie ochrony

Naturlandschaft

Als Naturlandschaft bezeichnet man eine von unmittelbaren menschlichen Aktivitäten unbeeinflusst gebliebene Landschaft, die lediglich auf dem Zusammenwirken der derzeit herrschenden naturbedingten ökologischen Faktoren beruht. Naturlandschaften gibt es nur noch in dünn besiedelten Gebieten oder in Entwicklungsländern. In Naturschutzgebieten und Nationalparken wird versucht, naturlandschaftsnahe Räume zu erhalten und ihre Entwicklung zur Naturlandschaft hin zu fördern. Das Gegenteil von Naturlandschaften bzw. naturnahen Landschaften sind die Kulturlandschaften.

► Kulturlandschaft

Krajobraz przyrodniczy

Krajobrazem przyrodniczym określa się niezmieniony poprzez bezpośrednią działalność człowieka krajobraz, który charakteryzuje się jedynie wspólnym oddziaływaniem naturalnych ekologicznych faktorów. Krajobrazy przyrodnicze można jeszcze spotkać w rzadko zasiedlonych obszarach oraz w krajach rozwijających się. Na obszarach ochrony przyrody i w parkach narodowych próbuje się zachować obszary bliskie w swej wartości krajobrazom przyrodniczym, jak i pomagać ich rozwojowi. Przeciwnością krajobrazów przyrodniczych lub naturalnych krajobrazów są krajobrazy uprawne.

► Krajobraz uprawny

Naturpark

Naturparke sind durch Rechtsverordnung geschützte, großräumige Gebiete, die sich wegen ihrer landschaftlichen Voraussetzungen für die Erholung besonders eignen. Naturparke sind einheitlich zu entwickelnde und zu pflegende Gebiete, die zum überwiegenden Teil Landschaftsschutzgebiete oder Naturschutzgebiete sind. Darüber hinaus sollen sie nach den Grundsät-

Park przyrody

Parki przyrody są obszarami wielkoprzestrzennymi, prawnie chronionymi, nadającymi się szczególnie do wypoczynku ludności z uwagi na ich krajobrazowe walory. Parki przyrody są terenami, które się rozwija i pielęgnuje w oparciu o jednakowe kryteria. Przeważająca ich część to obszary ochrony przyrody lub pielęgnacji krajobrazu. Ponadto powinny one słu-

zen und Zielen der Raumordnung für die Erholung oder den Fremdenverkehr vorgesehen sein.

► Unterschutzstellung

Naturraum/naturräumliche Gliederung

Die naturräumliche Gliederung ist eine Methode zur Erfassung und Darstellung ökologisch verschiedener Landschaftsräume in verschiedenen Größenordnungen (Dimensionen). Die naturräumliche Gliederung kann in verschiedenen räumlichen Größenordnungen vorgenommen werden, wobei die Darstellung in verschiedenen Kartenmaßstäben erfolgt. Karten der naturräumlichen Gliederung Deutschlands existieren im Maßstab 1:1000000 und 1:200 000.

Die kleinsten naturräumlichen Einheiten, die sog. Grundeinheiten, zeichnen sich durch geographisch-ökologische Homogenität aus. Bereits die nächsthöheren Einheiten sowie die Einheiten mittlerer Größenordnung (naturräumliche Untereinheiten, Haupteinheiten) sind landschaftsökologisch heterogen. Sie setzen sich stets aus mehreren annähernd homogenen Grundeinheiten, die zu bestimmten naturräumlichen Gefügekomplexen verbunden sind, zusammen. Entscheidend für die Abgrenzung ist aber nicht allein das formale Gefügemuster, sondern entscheidend sind die haushaltlichen Verhältnisse. Die in einer größeren Einheit enthaltenen Grundeinheiten müssen gewisse Gemeinsamkeiten in ihrem Naturhaushalt aufweisen, um eine naturräumliche Einheit höherer Ordnungsstufe zu begründen. Insgesamt gibt es ein gestuftes Ordnungssystem naturräumlicher Einheiten, die unterschiedliche Ausdehnung haben und nach unterschiedlichen Methoden untersucht und abgegrenzt werden; dieses sind die Dimensionen der naturräumlichen Gliederung, wobei die Einheiten nach Dimensionsstufen hierarchisch geordnet sind.

żyć wypoczynkowi lub turystyce zgodnie z celami porządku przestrzennego.

► Ustanowienie ochrony

Przestrzeń przyrody /podział przestrzenny przyrody

Podział przestrzenny przyrody jest metodą prowadzenia ewidencji i przedstawienia ekologicznie różnych przestrzeni krajobrazowych o różnych wielkościach (dymensja). Ewidencja przestrzeni przyrody może być prowadzona w różnych przestrzennych wielkościach, przy czym ich przedstawienie odbywa się na mapach w różnej skali. Mapy ewidencji przyrody występują w Niemczech w skali 1 : 1000 000 i 1 : 200 000.

Najmniejsze jednostki przestrzeni przyrody, tzw. jednostki podstawowe, oznaczają się geograficzno- ekologiczną homogenią. Już jednostki następnych wielkości (jednostki niższego szczebla i jednostki główne) są krajobrazowo i ekologicznie znacznie zróżnicowane. Składają się one zawsze z różnych jednostek podstawowych, które są związane z określonym układem konfiguracyjnym. Znaczącym nie jest jednak formalny wzór konfiguracyjny lecz stosunki panujące w gospodarce przyrodniczej. Zawarte w jednostce niższego szczebla lub głównej jednostce podstawowej muszą wykazać się określonymi wspólnymi cechami w dziedzinie gospodarki przyrodniczej, aby uzasadnić jednostkę wyższego szczebla. Ogólnie jednak występuje stopniowy system porządkowy jednostek przyrodniczych, które mają różny zasięg, są badane różnymi metodami i w ten sposób ograniczane; są to dymensje podziału przestrzennego przyrody, przy czym jednostki są wg stopni dymensji, hierarchicznie uporządkowane.

Naturschutz/Naturschutzrecht

Unter Naturschutz versteht man die Gesamtheit der Maßnahmen zur Erhaltung und Förderung von Pflanzen und Tieren wildlebender Arten, ihrer Lebensgemeinschaften und natürlichen Lebensgrundlagen sowie zur Sicherung von Landschaften und Landschaftsteilen unter natürlichen Bedingungen. Die Rechtsgrundlage für den Naturschutz, das Naturschutzrecht, findet sich in mehreren Rechtsquellen. Wesentliche Rechtsgrundlagen sind das EU-Recht, welches z.B. das Washingtoner Artenschutzabkommen in die EU eingeführt hat, das Bundesnaturschutzgesetz und die Naturschutzgesetze der Länder.

► Artenschutz
► Bundesnaturschutzgesetz

Ochrona przyrody/ prawo ochrony przyrody

Pod pojęciem ochrony przyrody rozumie się całokształt działalności podjętej dla ochrony krajobrazu rzadkich gatunków roślin i dziko żyjących zwierząt, ich stad i naturalnych warunków życia. Podstawy prawne ochrony przyrody znajdują się w wielu źródłach. Najważniejszymi podstawami prawnymi są: prawo Unii Europejskiej, które np. wprowadziło porozumienie waszyngtońskie o ochronie gatunków na obszarze UE, federalna ustawa o ochronie przyrody i wewnętrzne prawo ochrony przyrody krajów związkowych.

► Ochrona gatunków
► Federalna ustawa o ochronie przyrody

Naturschutzgebiet

Naturschutzgebiete sind rechtsverbindlich festgesetzte Gebiete, in denen ein besonderer Schutz von Natur und Landschaft in ihrer Ganzheit oder in einzelnen Teilen zur Erhaltung von Lebensgemeinschaften oder Biotopen bestimmter wildlebender Tier- und Pflanzenarten erforderlich ist. Die Unterschutzstellung kann darüber hinaus aus wissenschaftlichen, naturgeschichtlichen oder landeskundlichen Gründen sowie wegen der Seltenheit, besonderen Eigenart oder hervorragenden Schönheit der Gebiete erforderlich sein.

In den Naturschutzgebieten sind alle Handlungen, die zu einer Zerstörung, Beschädigung oder zu einer nachhaltigen Störung führen können, verboten. Die Ausweisung von Naturschutzgebieten stellt den intensivsten Schutz von Natur und Landschaft im Sinne des Bundesnaturschutzgesetzes dar.

► Unterschutzstellung

Obszar ochrony przyrody

Obszarami ochrony przyrody są prawnie chronione obszary, w których niezbędna jest całościowa ochrona przyrody i krajobrazu dla zachowania wspólnot życiowych lub biotopów wybranych dziko żyjących zwierząt i roślin. Wskazanie, aby teren był poddany ochronie może nastąpić ze względów naukowych, przyrodniczych lub krajobrazowych, jak i z uwagi na wyjątkowość lub piękno obszarów.

Na obszarach ochrony przyrody zabronione są wszelkie działania, które mogą prowadzić do ich zniszczenia lub uszkodzenia. Wskazanie pod ochronę stanowi najbardziej intensywną ochronę przyrody i krajobrazu przewidzianą w ustawie o ochronie przyrody.

► Ustanowienie ochronny

Öffentliche Planungsträger

Planungsträger ist diejenige Institution, der nach Bundes- oder Landesrecht die Kompetenz für die Planung auf den einzelnen Ebenen der Gesamtplanung oder den Fachplanungen eingeräumt wird. Öffentliche Planungsträger sind solche Behörden und Stellen, zu deren öffentlichen Aufgaben Planungen gehören, die Grund und Boden in Anspruch nehmen oder die räumliche Entwicklung eines Gebietes beeinflussen.

Publiczne podmioty planowania

Publicznymi podmiotami planowania są te instytucje, które posiadają kompetencje do planowania na poszczególnych szczeblach w procesie całościowego planowania lub kompetencje planowania szczegółowego zgodnie z prawem federalnym lub krajowym. Są to urzędy i instytucje do których należy planowanie gruntu albo planowanie wpływające na przestrzenny rozwój obszaru.

Öffentliche Stellen

Öffentliche Stellen sind Behörden des Bundes und der Länder, kommunale Gebietskörperschaften, bundesunmittelbare und die der Aufsicht eines Landes unterstehenden Körperschaften, Anstalten und Stiftungen des öffentlichen Rechts.

Instytucje publiczne

Publicznymi instytucjami są urzędy federalne i krajowe, korporacje komunalne, federalne i pod nadzorem kraju związkowego, zakłady i fundacje prawa publicznego.

Öffentlicher Personennahverkehr (ÖPNV)

Obwohl sich zahlreiche gesetzliche Vorschriften mit dem ÖPNV befassen, gibt es keinen allgemeingültigen Rechtsbegriff hierüber. Grundsätzlich ist jedoch festzustellen, dass zum ÖPNV nur der öffentliche Verkehr zählt. Das ist derjenige Verkehr, an dem nach seiner Zweckbestimmung jedermann zum Zwecke der Personenbeförderung teilnehmen kann. Damit ist der öffentliche Verkehr prinzipiell vom Individualverkehr mit Kraftfahrzeugen zu unterscheiden. Der ÖPNV ist ein wichtiger Bestandteil der modernen Raumordnung.

► Individualverkehr
► Modal split

Publiczne środki komunikacji zbiorowej

Wiele przepisów prawnych zajmuje się publicznymi środkami komunikacji zbiorowej ale brak jest jednolitego pojęcia prawnego. Zakłada się, że pod tym pojęciem rozumie się tylko publiczne środki komunikacji zbiorowej. Są to środki komunikacyjne, z których może skorzystać każdy. Tym różni się publiczny transport od komunikacji indywidualnej. Publiczne środki komunikacji zbiorowej są ważnym czynnikiem nowoczesnego porządku przestrzennego.

► Komunikacja indywidualna
► Modal split

Öffentliches Baurecht

Das öffentliche Baurecht der Bundesrepublik Deutschland lässt sich in das Bauplanungsrecht (Städtebaurecht) und in das Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)

Publiczne prawo budowlane

Publiczne pawo budowlane w Niemczech dzieli się na prawo urbanistyczne i prawo bu-dowlane. Podczas gdy prawo urbanistyczne jest prawem federalnym, prawo

unterteilen. Während das Bauplanungsrecht der Bundesgesetzgebung unterliegt, bleibt das Bauordnungsrecht der Landesgesetzgebung vorbehalten (s. Abb. 3).

- ► Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)
- ► Bauplanungsrecht (Städtebaurecht)

budowlane pozostaje w dyspozycji krajów związkowych. (zobacz schemat 3)

- ► Prawo budowlane /prawo nadzoru budowlanego/
- ► Prawo urbanistyczne

Öffentlichkeitsbeteiligung

Eine Beteiligung der Öffentlichkeit (der Bürger) an der räumlichen Planung ist für die Ebene der Bauleitplanung im Baugesetzbuch verbindlich geregelt. Die Gemeinde legt Ziele und Zwecke der Planung öffentlich dar und gibt allgemein Gelegenheit zur Anhörung (s. Abb. 6).

In der Landes- und Regionalplanung findet bisher eine Einbeziehung der Öffentlichkeit in der Regel lediglich über die Gemeinden statt. Bei der Durchführung eines Raumordnungsverfahrens regeln die Länder, ob und in welchem Umfang die Öffentlichkeit direkt einbezogen wird. Am intensivsten wird Öffentlichkeitsbeteiligung bei den informellen Planungsansätzen praktiziert.

Seit dem 01.01.1998 ermächtigt das Raumordnungsgesetz die Länder, die Öffentlichkeit bei der Aufstellung der Raumordnungspläne einzubeziehen oder zu beteiligen.

- ► Informelle Planungsansätze
- ► Raumordnungsverfahren

Publiczny udział w planowaniu

Udział publiczny (mieszkańców) w planowaniu przestrzennym szczebla gminnego jest unormowany w Kodeksie Budowlanym. Gmina podaje do publicznej wiadomości cele i zamierzenia planowania oraz daje mieszkańcom i innym zainteresowanym możliwość zapoznania się z nimi (zobacz schemat 6).

W planowaniu krajowym i regionalnym proces informowania prowadzi się przy pomocy gmin. W trakcie realizowania procedury porządku przestrzennego kraje związkowe ustalają czy i w jakim zakresie powinien nastąpić taki udział. Najbardziej intensywnie praktykuje się publiczny udział w planowaniu nieformalnym.

OD 1. 1. 98 r. na mocy ustawy o porządku przestrzennym, opinia publiczna może brać udział w planowaniu przestrzennym.

- ► Założenia planowania nieformalnego
- ► Procedura planowania porządku przestrzennego

Ordnungsraum

Ein Ordnungsraum ist ein Verdichtungsraum mit seinen Randgebieten. Abgrenzungskriterium ist insbesondere eine starke Pendlerverflechtung aus den Randgebieten zum Verdichtungsraum. Im Ordnungsraum stehen landesplanerische Ordnungsaufgaben im Vordergrund. Ordnungsräume und ländliche Räume bilden zusammen den

Strefa centr i obszarów podmiejskich

Strefa centr i obszarów podmiejskich jest gęsto zaludnioną przestrzenią razem z otaczającymi ją peryferiami. Kryteriami ograniczenia strefy jest zwłaszcza stosunek dojeżdżających do centr z peryferii. W strefach centr i obszarów podmiejskich głównymi zadaniami jest utrzymanie porządku przestrzennego w skali kraju

Gesamtraum der Bundesrepublik Deutschland.

związkowego. Strefy centr i obszarów podmiejskich wraz z terenami wiejskimi tworzą łącznie cały obszar Niemiec.

- ▶ Ländliche Räume
- ▶ Raumkategorien
- ▶ Verdichtete Räume/Verdichtungsräume

- ▶ Obszary wiejskie
- ▶ Kategorie przestrzenne
- ▶ Przestrzenie gęsto zaludnione/ przestrzenie przewidziane do zagęszczenia/

Ortsplanung

Der Begriff der Ortsplanung bezeichnete im früheren Sprachgebrauch die gemeindliche Raumplanung für ländliche Orte (Dörfer).

Planowanie wsi

Pojęcie to oznaczało dawniej planowanie na szczeblu gminnym (dotyczące wsi).

Planfeststellungsverfahren

Die Aufgabe des Planfeststellungsverfahrens besteht darin, die Zulässigkeit eines raumbedeutsamen Vorhabens unter Abwägung und Ausgleichung der Interessen des Trägers des Vorhabens und der von der Planung berührten öffentlichen und privaten Belange in einem Verfahren zu prüfen und einer rechtsverbindlichen Entscheidung zuzuführen. Das Planfeststellungsverfahren ist in den Verwaltungsverfahrensgesetzen des Bundes und der Länder weitgehend einheitlich geregelt. Charakteristisch für die Planfeststellung ist, dass sie alle für das Vorhaben erforderlichen anderen behördlichen Entscheidungen (z.B. Genehmigungen, Erlaubnisse, Bewilligungen, Zustimmungen) ersetzt und zugleich rechtsgestaltend alle öffentlich-rechtlichen Beziehungen zwischen dem Träger des Vorhabens und den durch den Plan Betroffenen regelt. Wesensmerkmal der Planfeststellung ist damit ihre umfassende Konzentrations- und Gestaltungswirkung. Das Ergebnis des Planfeststellungsverfahrens ist der Planfeststellungsbeschluss.

Procedura planowania stwierdzającego

Zadaniem procedury planowania stwierdzającego jest potwierdzenie dopuszczalności oraz ustanowienie ram prawnych przedsięwzięcia o znaczeniu przestrzennym na określonym obszarze po wyważeniu interesów podmiotów przedsięwzięcia z interesami prywatnymi i publicznymi. Procedura ta jest uregulowana w federalnych i krajowych przepisach dotyczących procedury administracyjnej. Charakterystyczne jest to, że procedura ta zastępuje wszystkie inne decyzje niezbędne dla tego przedsięwzięcia (np. zatwierdzania, zezwolenia itd.). Równocześnie reguluje ona prawnie wszystkie stosunki prywatno-publiczne pomiędzy podmiotem przedsięwzięcia i podmiotami dotkniętymi skutkami planowania. Zasadniczą cechą procedury planowania stwierdzającego jest jego obszerne oddziaływanie dyscyplinujące i kształtujące. Wynikiem procedury planowania stwierdzającego jest uchwała ostateczna.

- ▶ Planungsrecht

- ▶ Prawo planowania

Planungselement

Zur Festlegung der Ziele der Raumordnung stützen sich die Raumordnungspläne auf Planungselemente ab, die von konzeptioneller und instrumenteller Bedeutung sind. Hierzu gehören vor allem:

- Achsen
- Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung
- Raumkategorien
- Richtzahlen/Richtwerte/Orientierungswerte
- Zentrale-Orte-Systeme.

Planerhaltung

Sowohl das Baugesetzbuch als auch das Raumordnungsgesetz enthalten Regelungen zur Planerhaltung. Diese formulieren Voraussetzungen für die Beachtlichkeit bzw. Unbeachtlichkeit einer Verletzung von Verfahrens- und Formvorschriften und die daraus resultierenden Folgen für die Rechtswirksamkeit der Bauleitpläne bzw. der Raumordnungspläne. Es werden außerdem Fristen festgesetzt, innerhalb derer Verfahrens- oder Formfehler sowie Abwägungsmängel geltend gemacht werden müssen; bei Überschreitung dieser Fristen werden die Vorschriftsverletzungen unbeachtlich. Beide gesetzlichen Grundlagen sehen zudem ein ergänzendes Verfahren vor, mit dem nichtunbeachtliche Mängel behoben werden können, was zum Ausschluss der Nichtigkeit des Plans führt.

Planungshoheit der Gemeinden

Die Planungshoheit der Gemeinden, auch kommunale Planungshoheit genannt, bezeichnet das Recht zur örtlichen Planung, welches den Gemeinden der Bundesrepublik Deutschland verfassungsrechtlich garantiert ist. Die Grundlage für die Pla-

Element planowania

Dla ustalenia celów porządku przestrzennego plany opierają się na elementach planowania, które mają znaczenie koncepcyjne i instrumentalne. Do nich należą przed wszystkim :

- Osie
- Funkcje w planowaniu porządku przestrzennego i planowaniu krajowym
- Kategorie przestrzenne
- Wskaźniki/ wartości wskaźnikowe/ wartości orientacyjne
- System centralnych miejscowości

Ważność prawna planów

Zarówno Kodeks Budowlany, jak i ustawa o porządku przestrzennym zawierają uwarunkowania dotyczące zachowania ważności prawnej planów. Są w nich zawarte założenia do uwzględnienia, następstwa naruszenia praw proceduralnych i formalnych, jak i skutki prawne z nich wynikające dla planowania na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym. Ponadto ustalone są okresy, w których powinny być zgłoszone błędy proceduralne, formalne, braki w procedurze wyważania interesów prywatnych i publicznych ponieważ po upływie tych okresów błędy planowania nie są uwzględniane. Obie podstawy przewidują prawną procedurę przy pomocy której mogą być naprawione istotne błędy, które mogłyby prowadzić do unieważnienia planu.

Gminna wyłączność uchwalania planów

Gminna wyłączna kompetencja uchwalania planów, zwana również komunalną suwerennością, określa delegację prawną ustanawiania planów przez gminę i jest zagwarantowana w Niemczech konstytucyjnie. Podstawa wyłączności uchwalania

nungshoheit liegt in dem den Gemeinden durch das Grundgesetz eingeräumten Selbstverwaltungsrecht und in dem damit verbundenen Recht, die Belange der örtlichen Gemeinschaft wahrzunehmen. Deshalb ist im Baugesetzbuch festgelegt, dass die Bauleitpläne von der Gemeinde in eigener Verantwortung aufzustellen sind. Das Selbstverwaltungsrecht wird auf der Basis des Grundgesetzes jedoch nur im Rahmen der Gesetze gewährt und unterliegt somit auch Einschränkungen. Dies gilt insbesondere auch für das Verhältnis der Bauleitplanung zur Raumordnung und Landesplanung sowie auch für das Verhältnis zum Fachplanungsrecht.

Planungsinstrument

Zur Erfüllung ihrer Aufgaben verfügen die Raumordnung und Landesplanung über ein leistungsfähiges, rechtlich festgelegtes Instrumentarium. Ein Teil dieses Instrumentariums sind die durch die Raumordnung und Landesplanung aufzustellenden übergeordneten und zusammenfassenden Raumordnungspläne. Diese werden als Planungsinstrumente bezeichnet.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung
► Raumordnungspläne

Planungsmarketing

Der Begriff des Planungsmarketings bezeichnet eine neue Strategie, bei der der Marketing- Ansatz der Privatwirtschaft unter Einbezug von Management-Methoden auf die Regionalplanung und auf die Kommmunalplanung/-politik übertragen wird.

Im Bereich der Kommunalplanung/-politik versuchen einzelne Kommunen im Rahmen des Stadtmarketings ihre Konkurrenzsituation zu anderen Kommunen zu verbessern. Charakteristische Merkmale sind dabei z.B

planów spoczywa na konstytucyjnie ustanowionym prawie do suwerennej administracji gminnej i z nią związanym prawie reprezentowania interesów lokalnej społeczności. Dlatego Kodeks Budowlany stwierdza, że planowanie na szczeblu lokalnym przeprowadzane jest na obszarze i na wyłączną odpowiedzialność gmin. Wyłączność ustanawiania planów przyznana jest w ramach obowiązujących przepisów i podlega w związku z tym również ograniczeniom. Dotyczy to zwłaszcza stosunku do porządku przestrzennego i planowania krajowego, jak i stosunku do planowania specjalistycznego.

Instrument planowania

W celu wykonania zadań własnych porządek przestrzenny i planowanie krajowe dysponuje sprawnym, prawnie ustanowionym instrumentarium. Jedną z jego części są plany porządku przestrzennego ustanawiane przez federalny porządek przestrzenny i planowanie krajowe.. Określa się je jako plany ponadlokalne i zbiorcze oraz instrumenty planowania.

► Instrumenty w celu zabezpieczenia i urzeczywistnienia porządku przestrzennego i planów krajowych
► Plany porządku przestrzennego

Marketing planowania

Pojęciem marketingu planowania określa się nową strategię, w której marketing prywatnego sektora gospodarczego /przy uwzględnieniu metod menażerskich/ wpływa na planowanie regionalne i komunalne oraz na politykę komunalną.

W planowaniu na szczeblu lokalnym i w polityce komunalnej poszczególne gminy próbują poprawić swoją sytuację w stosunku do gmin konkurencyjnych poprzez działania marketinkowe. Charakterystycznymi cechami tych działań są np. ukierun-

die Orientierung an den „Kunden“, also Bürgern, Unternehmen, Verbänden etc. als Adressaten der Politik, sowie das Denken in Zielgruppen.

Planungsrecht

Die Gesamtheit der Rechtsgrundlagen im Bereich der Planung wird im Allgemeinen untergliedert in das Planungs- und Baurecht (Gesamtplanungsrecht) einerseits sowie in das Fachplanungsrecht andererseits. Dem Planungs- und Baurecht zugeordnet werden das Raumordnungsrecht und das öffentliche Baurecht. Das öffentliche Baurecht besteht aus dem Bauplanungsrecht (Städtebaurecht) und dem Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht). Das Planungs- und Baurecht enthält Vorschriften für überfachliche, meist koordierende Planungen einerseits sowie für das Bauen andererseits.

Das Fachplanungsrecht regelt Aufgaben und Zuständigkeiten der jeweiligen Fachbehörden, vor allem aber die förmliche Planfeststellung für jene Anlagen, die von diesen Behörden geplant und realisiert werden (s. Abb. 3).

► Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)
► Bauplanungsrecht (Städtebaurecht)
► Öffentliches Baurecht
► Planfeststellungsverfahren
► Raumordnungsrecht

Planzeichenverordnung

Die Planzeichenverordnung legt fest, wie die Inhalte der Bauleitpläne zeichnerisch darzustellen sind. Sie ergänzt für den Bereich der Bauleitplanung die Regelungen des Baugesetzbuches und der Baunutzungsverordnung. In der Planzeichenverordnung sind die Anforderungen an die im Rahmen der Bauleitplanung zu erstellenden

kowanie działań "na klienta" tzn. na obywateli, przedsiębiorców, traktowanie stowarzyszeń jako adresatów polityki oraz orientacja w kierunku grup docelowych.

Prawo planowania przestrzennego

Całość podstaw prawnych w dziedzinie planowania dzieli się ogólnie na prawo planowania i prawo budowlane (całościowe prawo planowania), oraz na prawo planowania specjalistycznego. Prawu planowania i prawu budowlanemu są podporządkowane: prawo porządku przestrzennego i publiczne prawo budowlane. Publiczne prawo budowlane składa się z prawa planowania (prawo urbanistyczne) i z prawa budowlanego (prawo nadzoru budowlanego). Prawa planowania przestrzennego i prawa budowlane zawierają przepisy dotyczące prawa planowania specjalistycznego, jak i prawa dotyczącego budowy.

Prawo planowania specjalistycznego reguluje zadania i kompetencje urzędów resortowych, a przede wszystkim zawiera formalne ustalenia planowania specjalistycznego (zobacz schemat 3).

► Prawo budowlane (Prawo nadzoru budowlanego)
► Prawo planowania (prawo urbanistyczne)
► Publiczne prawo budowlane
► Procedura planowania stwierdzającego
► Prawo porządku przestrzennego

Rozporządzenie o znakach graficznych

Rozporządzenie o znakach graficznych ustala, jak powinna być przedstawiona graficznie zawartość planu. Uzupełnia ono dla działu planowania na szczeblu lokalnym unormowania Kodeksu Budowlanego i rozporządzenia o użytkowaniu budowlanym. W rozporządzeniu o znakach graficznych ustanowione są wymagania nie-

notwendigen Darstellungsmittel zur zeichnerischen Umsetzung der in der Baunutzungsverordnung enthaltenen Regelungen festgelegt.

► Baugesetzbuch
► Baunutzungsverordnung

zbędnych środków prezentacji dla rysunkowego przedstawienia reguł ustanowionych rozporządzeniem o użytkowaniu budowlanym (dotyczące zwłaszcza planowania na szczeblu lokalnym).

► Kodeks Budowlany
► Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym

Projekt-, Planungsmanagement

Um die Planungs- und Verwaltungsverfahren speziell für große Investitionsvorhaben zu beschleunigen, sind verschiedenste Initiativen in Angriff genommen worden. Vor allem auf der Ebene der Regierungspräsidien - der Mittelinstanzen - wird Projektmanagement/Planungsman-agement eingesetzt.

Mit diesem Instrument wird ein projektorientiertes kooperatives Verfahren gefördert. Dabei wird enger mit den eigentlichen Umsetzern von Großvorhaben, vor allem den Fachressorts, zusammengearbeitet. Man konzentriert sich dabei vorrangig auf „Leitprojekte“, die besonders die Stärken und Schwächen des Raumes ansprechen. Dahinter steht auch der Gedanke, dass eine Projekt-Solidarität leichter herzustellen ist als eine Raum-Solidarität.

Management planowania i projektu

W celu przyspieszenia procedur planowania i projektowania, zwłaszcza w przypadku dużych i specjalistycznych inwestycji podejmuje się różne inicjatywy. Zwłaszcza na szczeblu rządu regionalnego – szczebel instancji wyższej – ustanawia się instrument menażerskiego planowania bądź projektowego.

Tym instrumentem wspierana jest kooperacyjna procedura skierowana wyłącznie na realizację projektu planu. W ten sposób współpracuje się intensywniej z różnymi działami specjalistycznymi dla realizacji przedsięwzięcia. Przede wszystkim występuje koncentracja na tzw. projekty priorytetowe, oddziałujące szczególnie na słabości lub walory przestrzenne. Działalność ta oparta jest na doświadczeniach, że łatwiej tworzy się swoista solidarność dotycząca realizacji projektu niż ochrony przestrzeni.

Raum

In der Planung wird als Raum der vom Menschen besiedelte bzw. beeinflusste Lebensraum verstanden. Dieser mit einem wirtschaftlichen, sozialen und politischen Gehalt gekennzeichnete Lebensraum lässt sich in dreifacher Hinsicht identifizieren:

1. als Naturraum mit seinen natürlichen Gegebenheiten des Landschaftshaushaltes und des Landschaftsbildes,
2. als Kulturraum, geprägt durch die anthropogenen Einflüsse,

Przestrzeń

W dziedzinie planowania pod pojęciem przestrzeń rozumie się przestrzeń życiową, zaludnioną lub co najmniej znajdującą się pod wpływem człowieka. Owa przestrzeń życiowa wyposażona gospodarczo, społecznie i politycznie daje się zidentyfikować pod następującymi względami:

1. przestrzeń naturalna, ze swoimi naturalnymi walorami gospodarstwa i wizerunku krajobrazowego,
2. przestrzeń kulturowa, zdominowana wpływami antropologicznymi

3. alsVerwaltungsraum zur Manifestierung politisch- administrativer Systeme.

Raum im Sinne der Planung ist also ein Teil der Erdoberfläche einschließlich der darunter liegenden Erdschichten und auch der sich darüber ausdehnenden Lufthülle, der als menschlicher Lebensraum in seinem naturgesetzlich bestimmten Inhalt durch den Menschen selbst permanent beeinflusst und verändert wird.

► Raumforschung
► Räumliche Bezugsebenen
► Raumplanung

Raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen

Raumbedeutsam sind solche Planungen einschließlich der Raumordnungspläne, Vorhaben und sonstige Maßnahmen, durch die Raum in Anspruch genommen oder die räumliche Entwicklung oder Funktion eines Gebietes beeinflusst wird, einschließlich des Einsatzes der hierfür vorgesehenen öffentlichen Finanzmittel.

Raumbeobachtung

Unter Raumbeobachtung versteht man die statistische Erfassung und kartographische Darstellung der Entwicklungen und Strukturen in einzelnen Strukturbereichen, wie Bevölkerung, Wirtschaft, Arbeitsmarkt, Landwirtschaft, Fremdenverkehr usw., eines Raumes.

Raumforschung

Raumforschung ist die Erforschung bestimmter Teile des Erdraumes sowie der mit dessen Besiedlung, Nutzbarmachung und Gestaltung zusammenhängenden Prob-

3. przestrzeń administrowana w celu zamanifestowania systemu polityczno – administracyjnego.

Przestrzeń w sensie planowania jest częścią naziemnej powierzchni ziemi włącznie z położonymi pod nią warstwami geologicznymi oraz rozprzestrzeniającą się nad nią warstwą powietrza. Jest ludzkim obszarem życiowym, który w swej naturalnej formie poddany jest ciągłym wpływom i przemianom dzięki działalności człowieka.

► Badania naukowe w dziedzinie przestrzeni
► Szczeble oddziaływania przestrzennego
► Planowanie przestrzenne

Planowanie i kroki realizacyjne o znaczeniu przestrzennym

Ważne przestrzennie są takie plany (włącznie z planami porządku przestrzennego), przedsięwzięcia i inne kroki realizacyjne, przez które zostaje wykorzystana przestrzeń, lub które wpływają na jej rozwój lub zmianę funkcji, włącznie z zastosowaniem publicznych środków finansowych przewidzianych na ich realizację.

Monitoring przestrzenny

Pod pojęciem monitoringu przestrzennego rozumie się zbiór danych statystycznych i kartograficznych danego regionu dotyczących rozwoju i struktury poszczególnych strukturalnych obszarów, takich jak ludność, gospodarka, sytuacja na rynku pracy, rolnictwo, turystyka itp.

Badania naukowe w dziedzinie przestrzeni

Badania naukowe w dziedzinie przestrzeni są to badania dotyczące wybranych części przestrzeni ziemskiej, jak i problemów wynikających z jej zaludniania, użytko-

leme. Sie dient dem Ziel, wissenschaftliche Grundlagen für die Raumordnung und Landesplanung zu gewinnen. Mit Raumforschung befassen sich in der Bundesrepublik Deutschland u.a. die Akademie für Raumforschung und Landesplanung und das Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung.

Die Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL) ist eine bundesweit tätige, außeruniversitäre und unabhängige wissenschaftliche Akademie. Ihre Aufgabe ist es, selbständig und in Zusammenarbeit mit anderen Einrichtungen des In- und Auslandes grundlagen- und anwendungsorientierte Forschung interdisziplinär zu planen, zu bündeln und zu fördern. Der forschungsstrategische Ansatz der ARL besteht darin, dass sie die an den Universitäten und anderen Forschungseinrichtungen vorhandenen disziplinären Forschungsergebnisse und das in der Politik- und Verwaltungspraxis vorhandene Wissen unter räumlichen Aspekten zusammenführt, auswertet und für die räumliche Politik, Verwaltung und Planung weiterentwickelt.

Das seit dem 01.01.1998 bestehende Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung (BBR) ist entstanden aus der Fusion der beiden eigenständigen, dem Bundesministerium für Raumordnung, Bauwesen und Städtebau nachgeordneten Bundesbehörden, Bundesbaudirektion (BBD) und Bundesforschungsanstalt für Landeskunde und Raumordnung (BfLR). Das Aufgabenprofil des neuen Bundesamtes umfasst die wichtigsten zivilen Bauaufgaben des Bundes, u. a. der Obersten Verfassungsorgane und Bundesbehörden, die Förderung der Bauforschung, standortbezogene Wirtschaftlichkeitsuntersuchungen sowie die wissenschaftliche Unterstützung der Raumordnungs-, Städtebau- und Wohnungspolitik des Bundes.

wania lub kształtowania. Służą one celowi zdobycia naukowych podstaw porządku przestrzennego i planowania krajowego.

W Niemczech badania naukowe w dziedzinie przestrzeni prowadzą m.in. Akademie für Raumforschung und Landesplanung w Hanowerze i Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung w Bonn.

Akademie für Raumforschung und Landesplanung w Hanowerze (ARL) działa dla terytorium całych Niemiec i jest samodzielną akademią, pozauniwersytecką. Do jej zadań należy zaplanowanie samodzielnie lub z innymi ośrodkami badawczymi w kraju i za granicą badań strategicznych. Dotyczą one zwłaszcza podstaw teoretycznych, zastosowań praktycznych, promocji działań, ponadto powiązań działalności. Założenie strategiczne badań ARL polega na skorelowaniu wyników specjalistycznych badań prowadzonych na uniwersytetach i w innych instytucjach wraz z wiedzą o polityce i administracji. Następnie na analizowaniu, oraz poddaniu dalszemu rozwojowi dla potrzeb polityki przestrzennej, administracji i planowania.

Działający od 1.1.1998 Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung w Bonn (BBR) powstał poprzez fuzję dwóch samodzielnych instytucji Bundesbaudirektion (BBR) i Bundesforschungsanstalt für Landeskunde und Raumordnung (BfLR). Profil zadań nowego urzędu obejmuje najważniejsze cywilne budowy federacji m. in. budowle najwyższych instytucji i konstytucyjnych organów federalnych. Ponadto obejmuje wspomaganie badań naukowych w dziedzinie budownictwa, prowadzenie badań dotyczących przydatności gospodarczej porzuconych lokalizacji oraz pomoc naukowa dla federalnej polityki w dziedzinie porządku przestrzennego, urbanistyki i budownictwa mieszkaniowego.

Raumkategorien

Raumkategorien sind nach bestimmten Kriterien abgegrenzte Räume, in denen gleichartige Strukturen bestehen bzw. gleichartige Ziele verfolgt werden sollen. Es werden folgende Raumkategorien unterschieden

- ländliche Räume
- Ordnungsräume
- strukturschwache Räume/Gebiete
- verdichtete Räume.

Räumliche Bezugsebenen

Grundstück, Boden bzw. Grund und Boden, Fläche, Bereich, Gebiet sowie Raum sind in der Raumplanung Begriffe, welche einen bestimmten Ausschnitt der Erdoberfläche beschreiben.

Boden bzw. Grund und Boden beschreiben die feste Erdoberfläche, einerseits als Träger der Rohstoffe und der naturgebundenen Bodenproduktion, andererseits als Standort (Baugrund) für Wohnungen, Arbeitsstätten und Infrastruktur.

Fläche ist ein aus der Geometrie übernommener Begriff, der auf die zweidimensionale Ausdehnung der Erdoberfläche ausgerichtet ist.

Bereich und Gebiet werden für die Bezeichnung eines nach bestimmten Kriterien abgegrenzten Ausschnitts der Erdoberfläche verwendet.

Die Begriffe Grundstück und Raum sind an der entsprechenden Stelle in diesem Handbuch erläutert.

Hinsichtlich der flächenhaften Ausdehnung lassen sich zu den einzelnen Begriffen keine allgemeingültigen Aussagen treffen.

Die einzelnen Begriffe sind planungsrechtlich - abgesehen von dem Begriff Grundstück - nicht definiert und werden zum Teil unterschiedlich, zum Teil aber auch syn-

Kategorie przestrzenne

Kategorie przestrzenne to wg przyjętych kryteriów ograniczone obszary, w których istnieją podobne struktury i w których przewiduje się realizację jednakowych celów. Rozróżnia się następujące kategorie przestrzenne :

- przestrzenie wiejskie
- strefy centr i obszarów podmiejskich
- przestrzenie i obszary o słabej strukturze
- przestrzenie gęsto zaludnione

Przestrzenne poziomy odniesienia

Działka, grunt i ziemia, powierzchnia, teren, obszar, przestrzeń są w planowaniu przestrzennym pojęciami opisującymi określone wycinki powierzchni ziemi.

Pojęcie ziemia, w szczególności grunt i ziemia, opisuje stałe naziemne elementy powierzchni, które są z jednej strony nosicielem surowców naturalnych i produkcji związanej z ziemią, z drugiej strony to miejsce lokalizacji (grunt pod budowę – Baugrund) mieszkań, stanowisk pracy i infrastruktury.

Powierzchnia to pojęcie przejęte z geometrii, skierowane na dwuwymiarowe rozprzestrzenienie powierzchni ziemi.

Pojęć teren i obszar używa się w celu opisania ograniczonego wg ustalonych kryteriów, wycinka powierzchni ziemi.

Pojęcia działka i przestrzeń są w odpowiednim miejscu w tym słowniku wyjaśnione.

Brak jest ogólnie zdefiniowanego pojęcia dotyczącego powierzchniowego rozprzestrzenienia.

Pojęcia te, z wyjątkiem działki, nie są zdefiniowane unormowaniami prawa planowania i są niekiedy używane jako synonimy. Pojęcia te są precyzowane poprzez ich rozwinięcie do jednoznacz-

onym verwendet. Eine Präzisierung erlangen diese Begriffe durch Erweiterung zu eindeutigen Planungsbegriffen, wie z.B. Bodenordnung, Bauflächen, Außenbereich, Wasserschutzgebiet oder ländlicher Raum.

- ► Außenbereich
- ► Baufläche
- ► Bodenordnung
- ► Grundstück
- ► Ländliche Räume
- ► Raum
- ► Vorranggebiet
- ► Wasserschutzgebiet

Raumordnung

Raumordnung ist die zusammenfassende, überörtliche und übergeordnete Planung zur Ordnung und Entwicklung des Raumes. „Zusammenfassend“ kennzeichnet die Koordinierungsaufgabe der Raumordnung, vielfältige Fachplanungen aufeinander abzustimmen. „Überörtlich“ bedeutet, dass die Raumordnung räumlich und sachlich über den Wirkungsbereich des einzelnen „Ortes“, also der einzelnen Gemeinden hinausgeht. „Übergeordnet“ bezieht sich auf die umfassende Planungshoheit des Staates, die aus seiner Gebietshoheit folgt. Danach sind alle öffentlichen Planungsträger der Staatsgewalt und damit auch der raumordnerischen Planung des betreffenden Landes verpflichtet (s. Abb. 2).

- ► Landesplanung

Raumordnungsbericht/ Landesentwicklungsbericht

Raumordnungsberichte / Landesentwicklungsberichte sind periodisch zu erstellende Berichte der Bundesregierung und der Landesregierungen zur Unterrichtung ihrer Parlamente und der Öffentlichkeit über den

nych pojęć planistycznych jak np. porządek gruntowy, teren pod zabudowę, obszar niezabudowany, teren ochrony wód lub obszary wiejskie.

- ► Obszary poza terenem zabudowanym
- ► Powierzchnia pod zabudowę
- ► Porządek gruntowy
- ► Działka
- ► Obszary wiejskie
- ► Przestrzeń
- ► Obszary uprzywilejowane
- ► Obszary ochrony wód

Porządek przestrzenny

Porządek przestrzenny to całościowe, ponadlokalne planowanie wyższej instancji porządku i rozwoju terytorium. ”Całościowe” oznacza zadanie koordynacji w dziedzinie porządku przestrzennego, wzajemnego uzgodnienia różnorodnych planowań specjalistycznych. ”Ponadlokalne” oznacza, że porządek przestrzenny wychodzi poza obszar działalności pojedynczej miejscowości, czy też pojedynczej gminy. ”Ponadlokalny - wyższa instancja” dotyczy szeroko pojętej zwierzchniej władzy państwa w dziedzinie planowania, wywodzącej się z suwerenności jego terytorium. Poza tym publiczne podmioty planowania władzy państwowej są podporządkowane porządkowi przestrzennemu federacji i planowaniu przestrzennemu odpowiedniego kraju związkowego (zobacz schemat 2).

- ► Planowanie krajowe

Raport o stanie porządku przestrzennego /Sprawozdanie krajowe o rozwoju przestrzennym

Raport o stanie porządku przestrzennego i sprawozdanie krajowe o rozwoju przestrzennym to periodyczne sprawozdania rządu federalnego i rządów krajowych. Podane do wiadomości własnych parla-

Stand der Raumordnung, insbesondere über die Verwirklichung der Ziele der Raumordnung und Landesplanung, über räumliche Entwicklungstendenzen sowie über bedeutsame Planungsvorhaben.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Raumordnungsgesetz

Zum 01.01.1998 ist das Raumordnungsgesetz durch den Bund grundlegend neu geregelt worden (s. Abb. 3). Das Raumordnungsgesetz ist in vier Abschnitte mit unterschiedlichen Regelungsbereichen untergliedert:

- Abschnitt 1 enthält diejenigen Vorschriften, die allgemein und unmittelbar für die Raumordnung in Bund und Ländern gelten. Diese umfassen die Aufgabe, die Leitvorstellung und die Grundsätze der Raumordnung, wichtige Begriffsbestimmungen sowie die Bindungswirkungen der Erfordernisse der Raumordnung.
- Abschnitt 2 legt die rahmenrechtlichen Vorgaben des Bundes für die Raumordnung in den Ländern fest und umfasst neben den Vorschriften über die Raumordnungspläne die Instrumente zur Sicherung der Erfordernisse der Raumordnung. Als Rahmenrecht bedarf dieser Abschnitt der Umsetzung durch Landesrecht. Darüber hinaus enthält dieser Abschnitt eine Ermächtigung zum Erlass von Rechtsverordnungen.
- Abschnitt 3 regelt die Raumordnung im Bund einschließlich der gegenseitigen Unterrichtung und gemeinsamen Beratung im Bund-Länder-Verhältnis. Dabei wird insbesondere auch die Aufgabe der Raumordnung des Bundes als Bindeglied zwischen der Landesplanung und der Raumordnung im europäischen Rahmen verdeutlicht.

mentów i opinii publicznej dotyczą stanu porządku przestrzennego, a zwłaszcza urzeczywistnienia jego celów przestrzennych, tendencji rozwojowych, jak i znaczących kroków realizacyjnych.

► Instrumenty dla zabezpieczenia i urzeczywistnienia porządku przestrzennego i planowania krajowego

Ustawa o porządku przestrzennym

W dniu 01.01.1998 r. została gruntownie znowelizowana federalna ustawa o porządku przestrzennym (schemat 3). Ustawa ta dzieli się na 4 rozdziały o różnych obszarach regulacji.

- Rozdział 1 zawiera przepisy służące ogólnie i bezpośrednio celom porządku przestrzennego w federacji i w krajach związkowych. Obejmują one zadania, podstawowe założenia porządku przestrzennego, ustalenia dotyczące najważniejszych pojęć, jak i skutki wiążące założeń porządku przestrzennego.
- Rozdział 2 zawiera prawne ramy federalnych dyspozycji dotyczących planów porządku przestrzennego, instrumentów dla zabezpieczenia tych założeń. Jako, że jest to ustawa ramowa jej urzeczywistnienie wymaga krajowych ustaw szczegółowych. Ponadto rozdział ten zawiera upoważnienie do wydawania rozporządzeń.
- Rozdział 3 reguluje porządek przestrzenny w federacji oraz wzajemne stosunki pomiędzy federacją a krajami związkowymi. Przy czym uwidoczniona jest szczególnie rola federacji jako członu pomiędzy planowaniem krajowym i porządkiem przestrzennym terytorium europejskiego.
- Rozdział 4 jest zbiorem przepisów przejściowych i końcowych.

- Abschnitt 4 fasst die üblichen Überleitungs- und Schlussvorschriften zusammen.

Raumordnungskataster

Raumordnungskataster sind thematische Kartenwerke, die bei den Landesplanungsbehörden in der Regel im Maßstab 1:25000 aufgestellt und fortgeschrieben werden. Dabei werden insbesondere Informationen zu folgenden Bereichen zusammengestellt:

- Bauwesen und Bodennutzung;
- Sonderflächen und -gebiete;
- Verkehrsplanungen und -anlagen;
- Nachrichtenwesen und militärische/ zivile Verteidigung
- Energie und Wasser;
- Naturschutz und Landschaftsplanung;
- Denkmalpflege, Flurbereinigung und Bodengüte.

Raumordnungskataster liefern einen Überblick über aktuelle und geplante Flächenbeanspruchungen. Raumordnungskataster sind eine wesentliche Grundlage für die Koordinierung fachlicher Planungen und Projekte und für die Abstimmung mit den Grundsätzen und Zielen der Raumordnung.

Kataster przestrzenny

Kataster tworzą plany tematyczne na ogół w skali 1:25 000, opracowywane i nowelizowane w krajach związkowych. Zawierają one informacje na następujące tematy :

- budownictwo i użytko wanie terenu,
- tereny i obszary dla celów specjalnych,
- planowanie dróg i ulic oraz innych obiektów służących komunikacji,
- obiekty służby wywiadowczej oraz obrony cywilnej i wojskowej,
- energia i wody,
- ochrona przyrody i planowanie krajobrazu,
- ochrona zabytków, obszary objęte nową organizacją granic oraz klasy gleby.

Kataster porządku przestrzennego daje przegląd aktualnego i zamierzonego wykorzystania terenu. Stanowi ponadto podstawę koordynacji specjalistycznych planów i projektów oraz uzgodnień założeń i celów porządku przestrzennego.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

► Instrumenty zabezpieczające i urzeczywistniające porządek przestrzenny i planowanie krajowe.

Raumordnungsklausel

Raumordnungsklauseln sind Rechtsvorschriften im Raumordnungsgesetz, im Baugesetzbuch sowie in den Fachplanungsgesetzen, nach denen bei raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen die Erfordernisse der Raumordnung zu berücksichtigen oder die Landesplanungsbehörden zu beteiligen sind, damit diese die Erfordernisse der Raumordnung geltend

Klauzula porządku przestrzennego

Klauzula porządku przestrzennego to przepisy prawne w ustawie o porządku przestrzennym, w Kodeksie Budowlanym i w przepisach planowania specjalistycznego. Na podstawie klauzuli konieczne jest uwzględnienie założeń porządku przestrzennego albo udziału planowania krajowego w przypadku opracowywania planów i kroków realizacyjnych o znacze-

machen können.

► Fachplanungen (raumwirksame)

Raumordnungspläne

Raumordnungspläne ist der Sammelbegriff für den Raumordnungsplan für das Landesgebiet und für die Regionalpläne als den Plänen für Teilräume der Länder. Die Länder sind durch das Raumordnungsgesetz verpflichtet, für ihr Gebiet übergeordnete und zusammenfassende Raumordnungspläne aufzustellen (s. Abb. 4). Darüber hinaus sind in den Ländern, deren Gebiet die Verflechtungsbereiche mehrerer Oberzentren umfasst, Regionalpläne aufzustellen. Zulässig ist die Aufstellung von räumlichen und sachlichen Teilplänen. Raumordnungspläne sind textliche und zeichnerische Darstellungen, in denen die Grundzüge der anzustrebenden räumlichen Ordnung und Entwicklung durch Ziele der Raumordnung festgelegt werden. Darüber hinaus können in den Raumordnungsplänen auch Grundsätze der Raumordnung festgelegt werden, welche die Grundsätze des Raumordnungsgesetzes ergänzen und konkretisieren.

Die deutschen Länder im Kooperationsraum Ostsee verfügen über folgende Raumordnungspläne:

Brandenburg:

- Gemeinsames Landesentwicklungsprogramm der Länder Berlin und Brandenburg (1988)
- gemeinsamer Landesentwicklungsplan für den engeren Verflechtungsraum Brandenburg-Berlin (1998)
- Regionalpläne für die Regionen „Prignitz-Oberhavel“, „Übermark-Barnim“, „Oderland-Spree“, Lausitz-Spreewald“ und „Havelland-Fläming“
- Braunkohlen- und Sanierungspläne

niu przestrzennym aby założenia porządku przestrzennego mogły być zrealizowane.

► Planowanie specjalistyczne (o znaczeniu przestrzennym)

Plany porządku przestrzennego

Plany porządku przestrzennego to pojęcie zbiorcze obejmujące zarówno plan porządku przestrzennego dla całego obszaru kraju związkowego, jak i plan regionalny, który obejmuje tylko część jego terytorium (zobacz schemat 4). Kraje związkowe są zobowiązane ustawą o porządku przestrzennym do ustanowienia całościowych planów wyższej instancji oraz planów regionalnych dla obszarów obejmujących wiele nadcentr. Dozwolone jest ustanowienie tzw. planów częściowych w stosunku do przestrzeni i zakresu. Plany porządku przestrzennego składają się z części tekstowej i rysunkowej i wyznaczają podstawy zamierzonego porządku oraz rozwoju poprzez ustalenie celów porządku przestrzennego. Ponadto mogą w planach tych być ujęte zobowiązania, które uzupełniają i konkretyzują unormowania ustawy o porządku przestrzennym.

Niemieckie kraje związkowe w obszarze morza bałtyckiego dysponują następującymi planami porządku przestrzennego

Brandenburgia :

- Wspólny program rozwojowy krajów związkowych Brandenburgii i Berlina (1998)
- Wspólny plan rozwoju ścisłego obszaru integracyjnego Brandenburgia – Berlin (1998)
- Plany regionalne dla obszarów ”Prignitz-Oberhavel”, “Übermark-Barnim“, Oberland-Spree“, Lausitz-Spreewals” i Havelland-Fläming”
- Plany wydobycia i sanacji węgla brunatnego.

Mecklenburg-Vorpommern:

- Landesraumordnungsprogramm (1993)
- Regionale Raumordnungsprogramme für die Planungsregionen „Westmecklenburg“, „Mittleres Mecklenburg/Rostock“, „Vorpommern“ und „Mecklenburgische Seenplatte“
- Kreisentwicklungspläne (fakultativ)

Niedersachsen:

- Landes-Raumordnungsprogramm (Teil I und II, 1994)
- Regionale Raumordnungsprogramme der Landkreise sowie Zweckverbände (Großräume Hannover und Braunschweig)

Schleswig-Holstein:

- Landesraumordnungsplan (1998)
- Regionalpläne für die Planungsräume I bis V
- Regionalbezirkspläne (soweit landesplanerisch notwendig in Stadt-Umland-Gebieten)
- Kreisentwicklungspläne.

Das nicht dem Kooperationsraum Ostsee angehörende, jedoch der Republik Polen direkt benachbarte Land Sachsen verfügt über folgende Raumordnungspläne:

- Landesentwicklungsplan (1994)
- Regionalpläne für die Planungsregionen „Oberes Elbtal/Osterzgebirge“, „Oberlausitz/Niederschlesien“, „Westsachsen“, „Chemnitz-Erzgebirge“ und „Südwestsachsen“
- Braunkohlenpläne und Sanierungsrahmenpläne.

Meklemburgia – Przedpomorze :

- Krajowy program porządku przestrzennego (1993)
- Regionalne programy porządku przestrzennego dla regionów planowania ”Westmecjlenburg”, Mittleres Meklenburg/Rostock”, ”Vorpommern” i Mecklenburgische Seenplatte”
- Plany rozwoju powiatów (fakultatywnie)

Dolna Saksonia :

- Krajowy program porządku przestrzennego (cz. I i II, 1994)
- Regionalne programy porządku przestrzennego powiatów i związków celowych (dotyczące obszarów aglomeracji Hanoweru i Brunszwiku)

Schleswig-Holstein :

- Krajowy plan porządku przestrzennego (1998)
- Plany regionalne dla przestrzeni planowania I-V
- Rejonowe plany regionalne (jeżeli są niezbędne z punktu widzenia planowania krajowego w obszarach ścisłej integracji miasto-peryferie)
- Powiatowe plany rozwoju

Saksonia - kraj związkowy nie należący do obszaru kooperacyjnego morza bałtyckiego, lecz bezpośrednio graniczący z Polską dysponuje następującymi planami :

- Krajowy plan rozwoju (1994)
- Plany regionalne dla regionów ”Oberes Elbtal/Osterzgebirge”, ”Oberlausitz/Niederschlesien”, Westsachsen”, Chemnitz-Erzgebierge” i Südwestsachsen“
- Plany wydobycia i sanacji węgla brunatnego.

Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen

Auf der Grundlage des Raumordnungspolitischen Orientierungsrahmens von 1993 haben Bund und Länder einen Raumordnungspolitischen Handlungsrahmen (mittelfristiges Arbeits- und Aktionsprogramm) mit 10 konkreten Maßnahmenbündeln erarbeitet und durch die Ministerkonferenz für Raumordnung (MKRO) im Frühjahr 1996 beschlossen. Es handelt sich um folgende Bereiche raumordnungspolitischen Handelns:

- Regionale Entwicklungskonzepte
- Strukturschwache ländliche Räume
- Städtenetze
- Siedlungserweiterung und Ressourcenschutz in den großen Verdichtungsräumen und ihrem Umland
- Raumordnerische Zusammenarbeit in der Europäischen Union
- Die Bedeutung europäischer Metropolregionen für die Raumentwicklung in Deutschland und Europa
- Fortentwicklung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit
- Nachhaltige Sicherung und Entwicklung der natürlichen Lebensgrundlagen
- Entlastung verkehrlich hochbelasteter Räume vom Kraftfahrzeug-Verkehr
- Weiterentwicklung des Raumordnungsrechts in Bund und Länder

Mit dem Raumordnungspolitischen Orientierungsrahmen und Handlungsrahmen sind wesentliche Beiträge für die künftige Raumentwicklung in Deutschland und Europa geleistet worden.

► Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen

Polityczne ramy postępowania w dziedzinie porządku przestrzennego

Na podstawie ram orientacyjnych polityki porządku przestrzennego z roku 1993 federacja opracowała wraz z krajami związkowymi ramy postępowania (stanowiące średnioterminowy program akcji) obejmujące 10 konkretnych kroków realizacyjnych i uchwaliła je na konferencji ministrów porządku przestrzennego (MKRO) na wiosnę 1996 r. Dotyczy to następujących obszarów postępowania politycznego w dziedzinie porządku przestrzennego :

- regionalne koncepcje rozwojowe
- obszary wiejskie o słabej strukturze
- siatki miast
- rozprzestrzenianie zabudowy i ochrona zasobów naturalnych w dużych aglomeracjach i ich przedmieściach
- współpraca z Unią Europejską w dziedzinie porządku przestrzennego
- znaczenie europejskich regionów metropolii dla rozwoju przestrzennego w Niemczech i w Europie
- dalszy rozwój współpracy w pasach nadgranicznych
- długotrwałe zabezpieczenie i rozwój naturalnych podstaw życia
- odciążenie przestrzeni szczególnie dotkniętych hałasem spowodowanym ruchem samochodowym
- kontynuacja prac związanych z ustanawianiem prawa porządku przestrzennego na szczeblach federacji i krajów związkowych

Ramy orientacyjne i ramy postępowania wnoszą znaczący wkład w przyszły porządek przestrzenny w Niemczech i w Europie.

► Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego

Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen

Der Raumordnungspolitische Orientierungsrahmen von 1993 stellt das neue räumliche Leitbild und die Strategie für Gesamtdeutschland unter Einschluss der europäischen Bezüge dar. Er hebt die besondere Situation und den hohen Nachholbedarf in den neuen Ländern ausdrücklich hervor. Mit ihm soll die Gleichwertigkeit der Lebensverhältnisse in den Teilräumen des Bundesgebietes - insbesondere in den neuen Ländern - gefördert und die grundlegend veränderte Situation Europas (Vollendung des Binnenmarktes/Öffnung Osteuropas) in ein räumliches Leitbild integriert werden. Die dezentrale Raum- und Siedlungsstruktur soll gesichert und ausgebaut und die natürlichen Lebensgrundlagen geschützt werden.

Die künftige Raumstruktur wird an Hand von fünf Leitbildern gekennzeichnet:

- Leitbild Siedlungsstruktur;
- Leitbild Umwelt und Raumnutzung;
- Leitbild Verkehr;
- Leitbild Europa;
- Leitbild Ordnung und Entwicklung.

Der Raumordnungspolitische Orientierungsrahmen wurde vom Bundesministerium für Raumordnung, Bauwesen und Städtebau erarbeitet; die Länder haben im Rahmen der Ministerkonferenz für Raumordnung an seiner Erarbeitung mitgewirkt.

► Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen

Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego

Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego z roku 1993 przedstawiają nowy wizerunek i strategie dla terytorium Niemiec w odniesieniu do przestrzeni europejskiej. Uwypuklają one szczególną sytuację i duże potrzeby związane z nadrabianiem zaległości w tzw. Nowych Landach (kraje związkowe byłego DDR). Przy ich pomocy powinno nastąpić zrównanie warunków życia na obszarze federacji – zwłaszcza w Nowych Landach oraz integracja zasadniczo zmienionej sytuacji w Europie (poprzez wprowadzenie wolnego rynku na całym obszarze EU/ otwarcie Europy wschodniej/ w wizerunek porządku przestrzennego). Miały one zabezpieczać i rozwijać decentralną strukturę przestrzenną i osiedleńczą, ochraniać naturalne podstawy życia.

Przyszłościową strukturę określa się poprzez 5 wizerunków :

- struktury siedlisk ludzkich,
- środowisko naturalne i użytkowanie przestrzeni
- komunikacja i transport
- Europa
- porządek i rozwój

Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego opracowane zostały przez federalne ministerstwo d.s. porządku przestrzennego, budownictwa i urbanistyki oraz kraje związkowe, które współdziałały w ramach konferencji ministrów.

► Polityczne ramy postępowania w dziedzinie porządku przestrzennego

Raumordnungsrecht

Das Raumordnungsrecht regelt insbesondere die über die Bauleitplanung hinausgehende räumliche überfachliche Planung auf Bundes- und Landesebene sowie auf regio-

Prawo porządku przestrzennego

Prawo porządku przestrzennego reguluje przede wszystkim planowanie specjalistyczne na szczeblach federacji i kraju związkowego, ponadlokalnego (zobacz

naler Ebene (s. Abb. 3). Mit Hilfe des Raumordnungsrechtes sollen zum einen Grundsätze und Ziele für die Ordnung und Entwicklung des Raumes und deren Verwirklichung festgelegt werden. Zum anderen sollen die raumbedeutsamen Maßnahmen der verschiedenen Planungsträger aufeinander abgestimmt werden. Geregelt ist das Raumordnungsrecht insbesondere

- als Bundesraumordnung im Raumordnungsgesetz des Bundes
- als Planung auf Landesebene und als Regionalplanung im Raumordnungsgesetz des Bundes (Rahmenrecht) und vor allem in den Landesplanungsgesetzen der Länder.

► Landesplanungsgesetz
► Raumordnungsgesetz

Raumordnungsverfahren

Das Raumordnungsverfahren ist ein landesplanerisches Verfahren, in dem raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen untereinander und mit den Erfordernissen der Raumordnung abgestimmt werden (s. Abb. 5). Durch das Raumordnungsverfahren wird die Raumverträglichkeit einer Planung oder Maßnahme beurteilt und festgestellt,

- ob raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen mit den Erfordernissen der Raumordnung übereinstimmen,
- wie raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen unter den Gesichtspunkten der Raumordnung aufeinander abgestimmt oder durchgeführt werden können.

Die Bundesregierung bestimmt durch Rechtsverordnung mit Zustimmung des Bundesrates Planungen und Maßnahmen, für die ein Raumordnungsverfahren durchgeführt werden soll, wenn sie im Einzelfall raumbedeutsam sind und überörtliche Be-

schemat 3). Za pomocą prawa porządku przestrzennego ustalane są, po pierwsze założenia i cele porządku przestrzennego oraz sposoby ich urzeczywistnienia. Po drugie uzgadniane są kroki realizacyjne o znaczeniu przestrzennym z ich podmiotami planowania. Prawo porządku przestrzennego regulowane jest zwłaszcza przez:

- federalny porządek przestrzenny w ustawie o porządku przestrzennym
- planowanie na szczeblu krajowym i jako planowanie regionalne w federalnej ustawie o porządku przestrzennym (prawo ramowe), przede wszystkim w ustawach i przepisach krajów związkowych dotyczących porządku przestrzennego.

► Krajowe prawo planowania
► Ustawa o porządku przestrzennym

Procedura porządku przestrzennego

Procedura porządku przestrzennego jest procedurą planowania na szczeblu kraju związkowego, uzgadniająca planowanie i wzajemne kroki realizacyjne z założeniami porządku przestrzennego (zobacz schemat 5). Procedura porządku przestrzennego ocenia i stwierdza zgodność planu i kroków realizacyjnych z porządkiem przestrzennym tzn.:

- czy plany i kroki realizacyjne o znaczeniu przestrzennym są zgodne z założeniami porządku przestrzennego,
- w jaki sposób plany i kroki realizacyjne mogą być pod względem porządku przestrzennego uzgodnione lub zrealizowane.

Za zgodą Izby Krajowej rząd federalny w drodze rozporządzenia ustala plany i kroki realizacyjne dla których procedura porządku przestrzennego powinna być przeprowadzona w wypadku, gdy mają znaczenie przestrzenne i ponadlokalne. Jest to wynikiem rozporządzenia o porządku

deutung haben. Dieses ist erfolgt durch die Raumordnungsverordnung (RoV) vom 18.08.1997.

przestrzennym (Raumordnungsverordnung RoV) z 18.8.1997 r.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung
► Umweltverträglichkeitsprüfung

► Instrumenty dla zabezpieczenia i urzeczywistnienia porządku przestrzennego i planowania krajowego
► Sprawdzanie zgodności ze środowiskiem naturalnym

Raumplanung

Im allgemeinen Sprachgebrauch wird Raumplanung als das gezielte Einwirken auf die räumliche Entwicklung der Gesellschaft, der Wirtschaft und der natürlichen, gebauten und sozialen Umwelt in einem Gebiet beschrieben. Aus der Sicht des Planungsrechtes und der Planungsadministration ist Raumplanung der Oberbegriff für die drei überfachlichen Planungsebenen der Bundesraumordnung, der Landesplanung einschließlich der Regionalplanung sowie der Bauleitplanung. Diese drei Planungsebenen sind einerseits rechtlich, organisatorisch und inhaltlich eindeutig definiert und klar voneinander abgegrenzt. Andererseits sind die einzelnen Planungsebenen durch rechtliche Normen in vielfältiger Hinsicht untereinander derart verknüpft, dass sie in ihrer Gesamtheit ein stringentes Raumplanungssystem bilden sollen. Darüber hinaus ist festzustellen, dass sich das System der Raumplanung aufgrund seines überfachlichen Planungs- und Koordinierungsauftrages rechtlich, organisatorisch und auch inhaltlich von den raumwirksamen Fachplanungen abgrenzt (siehe Abb. 2).

Planowanie porządku przestrzennego

W języku potocznym opisuje się planowanie porządku przestrzennego jako celowe oddziaływanie na rozwój przestrzenny społeczeństwa, gospodarki, na zurbanizowane i społeczne środowisko naturalne na danym obszarze. Z punktu widzenia prawa planowania przestrzen-nego i administracji, planowanie porządku przestrzennego jest pojęciem nadrzędnym w stosunku do trzech szczebli planowania: porządku przestrzennego (federalnego), planowania krajowego włącznie z planowaniem regionalnym (krajowego), planów użytkowania terenu i planów zabudowy (lokalnego). Te trzy szczeble planowania są z jednej strony jedno-znacznie zdefiniowane w zakresie prawnym, organizacyjnym i rzeczowym. Z drugiej strony poszczególne szczeble planowania są wzajemnie powiązane prawnymi normami tak, że powinny tworzyć w całości ścisły system planowania. Ponadto należy stwierdzić, że system ten rozdzielony jest prawnie, organizacyjnie i rzeczowo w związku z jego zadaniami ponadfachowymi w zakresie planowania i koordynacji od planowania specjalistycznego o znaczeniu przestrzennym (zobacz schemat 2).

Raumstruktur

Mit Raumstruktur ist der Aufbau oder das Gefüge des Raumes zu bezeichnen. Die räumliche Struktur ist das Ergebnis des Zusammenwirkens aller für den Zustand eines Raumes wesentlichen Faktoren, d.h.

Struktura przestrzenna

Pod pojęciem struktury przestrzennej rozumie się układ lub strukturę przestrzeni. Struktura przestrzenna jest wynikiem wspólnego oddziaływania wszystkich czynników mających znaczenie dla jej

die natürlichen und administrativen Gegebenheiten, die Menschen, die Arbeits- und Wohnstätten, die Verkehrserschließung und Bedienung sowie die Erholungs- und Freizeitmöglichkeiten. Die Raumstruktur ergibt sich also aus der Gesamtheit der räumlich bedingten Lebens- und Arbeitsverhältnisse, die sich weitgehend gegenseitig bedingen und somit das Gefüge des Raumes bestimmen oder beeinflussen. Der Begriff der Raumstruktur wird häufig im Zusammenhang mit dem Begriff der Siedlungsstruktur als Begriffspaar „Raum- und Siedlungsstruktur“ verwendet.

► Siedlungsstruktur

stanu tzn. dla faktycznego stanu przyrody, administracji, ludności, miejsc pracy i zamieszkania, połączeń komunikacji i ich warunków, jak i możliwości wypoczynku i turystyki. Struktura przestrzenna jest rezultatem całości uwarunkowań przestrzennych w stosunku do jakości życia i pracy, które się dalece od siebie uzależnione i przez to tworzą lub wpływają na jego układ. Pojęcie struktura przestrzenna jest często używane w parze z pojęciem struktura siedliskowa jako ”struktura przestrzenna i siedliskowa”.

► Struktura siedliskowa

Rechtsbehelf

Rechtsbehelf ist die von der Rechtsordnung gewährte Möglichkeit, behördliche, insbesondere gerichtliche Entscheidungen anzufechten. Zu unterscheiden sind formlose Rechtsbehelfe (z.B. Einwendungen gegenüber den Festsetzungen eines Bebauungsplanentwurfs) und förmliche Rechtsbehelfe (z.B. gerichtliche Überprüfung der Gültigkeit eines Bebauungsplans).

Środek zaskarżenia

Środek zaskarżenia jest możliwością zagwarantowaną w porządku prawnym, zakwestionowania decyzji urzędowej, zwłaszcza sądowej. Rozróżnia się materialne środki zaskarżenia (np. zarzut w stosunku do ustaleń projektu planu zabudowy) i formalne środki zaskarżenia (np. sądowa kontrola ważności planu zabudowy).

Regierungsbezirk/Bezirk

Die Mehrzahl der Länder in Deutschland hat ihr Hoheitsgebiet in Verwaltungsbezirke gegliedert und dort staatliche Verwaltungen errichtet. Diese räumlichen Gliederungen sind Regierungsbezirke, deren Verwaltung von den Regierungspräsidenten geleitet wird (s. Abb. 1).

Rejon

Większa część niemieckich krajów związkowych podzieliła swoje terytoria na regiony administracyjne i założyła tam urzędy państwowe. Ten podział przestrzenny to regiony, których administracja kierowana jest przez prezydentów regionu (Regierungspräsident) (zobacz schemat 1).

Region

Regionen sind Planungsräume unterhalb der Landesebene, die den Erfordernissen der Raumordnung entsprechend gebildet und für die aus dem Raumordnungsplan für das Landesgebiet zu entwickelnde Regionalpläne aufgestellt werden.

► Regionalplanung

Region

Regiony to obszary planowania poniżej szczebla krajowego, odpowiadające wymaganiom porządku przestrzennego, dla których ustanawiane są plany regionalne wywodzące się z planu porządku przestrzennego szczebla krajowego.

► Planowanie regionalne

Regionaler Flächennutzungsplan

Liegt die Trägerschaft der Regionalplanung bei regionalen Planungsgemeinschaften, so kann in verdichteten Räumen oder bei sonstigen raumstrukturellen Verflechtungen auf der Grundlage des Raumordnungsgesetzes zugelassen werden, dass ein Plan zugleich die Funktion eines Regionalplans und eines gemeinsamen Flächennutzungsplans übernimmt. Dabei hat der regionale Flächennutzungsplan die verfahrensrechtlichen und materiellen Anforderungen sowohl des Baugesetzbuches als auch des jeweiligen Landesplanungsgesetzes einzuhalten. Durch den neuen Plantyp des regionalen Flächennutzungsplanes erfolgt eine Zusammenführung von Regionalplanung und Flächennutzungsplanung und damit die Einsparung einer Planungsebene.

► Flächennutzungsplan
► Regionalkonferenz

Regionalny plan użytkowania terenu

Regionalny plan użytkowania terenu należy do kompetencji planowania regionalnego i regionalnych związków wspólnot samorządowych. Na podstawie ustawy o porządku przestrzennym, (w przypadku szczególnych więzi przestrzenno – strukturalnych) plan przejmuje jednocześnie funkcję planu regionalnego i planu użytkowania terenu szczebla gminnego. Regionalny plan użytkowania terenu musi spełniać normy formalne i proceduralne zawarte zarówno w Kodeksie Budowlanym, jak i wynikające z uchwał oraz wszelkich przepisów kraju związkowego. Poprzez wprowadzenie tego typu planu następuje powiązanie planowania regionalnego z częścią planowania na szczeblu lokalnym i w ten sposób zaoszczędza się jeden szczebel planowania.

► Plan użytkowania terenu
► Konferencja regionalna

Regionales Entwicklungskonzept

Regionale Entwicklungskonzepte (REK) mit umsetzungsfähigen Handlungsprogrammen haben die Aufgabe, aus der Region heraus gemeinsame Entwicklungsperspektiven aufzuzeigen und alle wesentlichen Entwicklungsvorhaben einer Region zu koordinieren. Durch Zusammenführung der verschiedenen regionalen Akteure sollen auf freiwilliger Basis die endogenen Kräfte und Potentiale der Region erkannt, mobilisiert und zielgerichtet gebündelt werden. Ein REK soll die formellen, verbindlichen und langfristig orientierten Planungsinstrumente (Raumordnungspläne) ergänzen. Ein REK ist hinsichtlich seiner Aussagen nicht verbindlich und kurz- bis mittelfristig angelegt. Im REK sind auf der Grundlage einer Stärken-Schwächen-Analyse und eines Leitbildes für die Region Prioritäten festzusetzen,

Koncepcja rozwoju regionalnego

Koncepcje rozwoju regionalnego (REK) zawierają realistyczny program działania. Ich zadaniem jest wskazanie perspektyw rozwoju danego regionu i koordynacji wszystkich znaczących kroków realizacyjnych zapewniających jego rozkwit. Poprzez wprowadzenie różnych aktorów rozwoju przestrzennego powinna nastąpić na bazie dobrowolności mobilizacja i celowe powiązanie endogenicznych sił i potencjałów występujących w regionie. Koncepcja rozwoju regionalnego powinna uzupełniać formalne, wiążące i długoterminowo zorientowane instrumenty planowania (plany porządku przestrzennego). Opracowania dotyczą krótkich i średnich okresów oraz nie są prawnie wiążące. Ich zadaniem jest ustalenie priorytetów rozwoju regionalnego opartych na analizie mocnych i słabych stron regionu, wskaza-

Maßnahmenbezüge darzustellen, Orientierungswerte und Vorschläge zur Koordination von Fördermitteln zu unterbreiten. Die Erarbeitung von Planungsalternativen für ausgewählte Einzelprobleme oder für Teilräume in einem REK führt auch zur Verbesserung der Akzeptanz von Planung insgesamt. Es werden damit Konfliktlösungsprozesse rechtzeitig in Gang gesetzt.

► Informelle Planungsansätze
► Regionalkonferenz

Regionalkonferenz

In Verbindung mit der Aufstellung von Regionalen Entwicklungskonzepten und Handlungsprogrammen werden in zunehmendem Maße Regionalkonferenzen durchgeführt. Sie bilden vor allem bei komplexen regionalen Problemstellungen den Auftakt für einen Informations- und Abstimmungsprozess mit den Akteuren einer Region, insbesondere den Vertretern der Fachressorts, aber auch mit einer möglichst breiten Öffentlichkeit. Regionalkonferenzen erfordern, wie Runde Tische, Hearings etc., einen kompetenten Moderator. Sofern die personellen und sachlichen Potentiale zur Verfügung stehen, kann diese Rolle auch von der Regionalplanung übernommen werden. Wegen der räumlichen Größenordnungen und der inhaltlichen Spannbreite vieler regionaler Probleme sollte eine Regionalkonferenz arbeitsteilig organisiert werden. Hierfür können zum Beispiel Arbeitsgruppen, ein regionaler Beirat mit eigener Geschäftsstelle, ein Regionalbüro oder eine Entwicklungsagentur eingerichtet werden.

► Informelle Planungsansätze
► Moderation, Mediation
► Öffentlichkeitsbeteiligung
► Regionales Entwicklungskonzept

nie odpowiednich kroków realizacyjnych, przedłożenie wartości orientacyjnych i propozycji dla koordynacji środków wspomagania. Opracowania koncepcji rozwoju regionalnego dotyczące wybranych pojedynczych problemów lub części obszaru, zmierzają do ogólnej poprawy akceptacji planowania. W ten sposób uruchamia się proces sprzyjający rozwiązaniu konfliktów.

► Nieformalne założenia planistyczne
► Konferencja regionalna

Konferencja regionalna

W związku z ustanawianiem koncepcji rozwoju regionalnego i programów działania organizowane są coraz częściej konferencje regionalne. Złożona problematyka regionalna wzmaga współdziałania ze strony przedstawicieli różnych specjalności, a także opinii publicznej. Konferencje regionalne wymagają tak jak i tzw. okrągłe stoły, hearings itd. kompetentnych moderatorów. Jeżeli planowanie dysponuje osobowymi i rzeczowymi potencjałami może ono samo przejąć rolę moderatora. Z uwagi na złożoną problematykę konferencje regionalne powinny być organizowane z podziałem na zagadnienia. W tym celu mogą zostać utworzone np. grupy robocze, regionalna komisja doradcza z własnym sekretariatem, biuro regionalne lub agencja rozwoju.

► Nieformalne założenia planistyczne
► Moderacja, mediacja
► Udział opinii publicznej w procesach planowania
► Koncepcja rozwoju regionalnego

Regionalplanung

Regionalplanung ist die den regionalen Planungsträgern übertragene Aufgabe, die anzustrebende räumliche Ordnung durch die Aufstellung von Regionalplänen zur Entwicklung von Teilräumen der Länder (Regionen) festzulegen. Regionalplanung ist damit die Raumordnung der Teilräume bzw. Regionen der Länder. Die Regionalplanung hat den Raumordnungsplan für das Landesgebiet zu konkretisieren und die regionalen Ziele der Raumordnung festzulegen. Die Regionalplanung stellt das wesentliche Verbindungsgelenk zwischen überörtlichen Entwicklungsvorstellungen des Landes und der konkreten Festlegung der Raumnutzung auf der örtlichen Ebene durch die Bauleitplanung dar (s. Abb. 2).

► Landesplanung
► Raumordnungspläne
► Träger der Regionalplanung

Planowanie regionalne

Planowanie regionalne jest zatem porządkiem przestrzennym części terytorium, albo regionów krajów związkowych, konkretyzuje plan porządku przestrzennego dla obszaru kraju związkowego i ustala regionalne cele porządku przestrzennego. Planowanie regionalne jest łącznikiem pomiędzy ponadlokalnymi wyobrażeniami o rozwoju regionalnym kraju związkowego i konkretnymi ustaleniami dotyczącymi porządku przestrzennego w postaci planów szczebla lokalnego (zobacz schemat 2).

► Planowanie krajowe
► Plany porządku przestrzennego
► Podmioty planowania regionalnego

Regionalpolitik (Regionale Struktur- bzw. Wirtschaftspolitik)

Unter dem Begriff Regionalpolitik werden alle Bemühungen und Maßnahmen zusammengefasst, die darauf abzielen, die aufgrund natürlicher und wirtschaftlicher Faktoren bestehenden regionalen Ungleichgewichte abzubauen und die Wettbewerbsverhältnisse in den einzelnen Regionen einander anzupassen. Die Regionalpolitik konzentriert sich insbesondere auf Gebiete mit hoher Unterbeschäftigung, Arbeitslosigkeit und Abwanderung. Zielsetzung ist dabei vor allem die Schaffung neuer Arbeitsplätze, die Bereitstellung von Umstellungs- und Umschulungsmaßnahmen und die Verbesserung der gesamten Lebensbedingungen in entwicklungsbedürftigen Gebieten. Von besonderer Bedeutung ist in diesem Zusammenhang

Polityka regionalna (regionalna polityka strukturalna i gospodarcza)

Pod pojęciem polityki regionalnej rozumie się wszystkie starania i zamierzenia realizacyjne skierowane na zniwelowanie regionalnych dyferencji spowodowanych naturalnymi lub gospodarczymi czynnikami lub dopasowanie warunków konkurencyjności w poszczególnych regionach. Polityka regionalna zwraca szczególną uwagę na te obszary, które są dotknięte niedoborem w sektorze zatrudnienia, wysokim bezrobociem i emigracją. Jej celem jest przede wszystkim stworzenie nowych miejsc pracy, udostępnienie możliwości zmiany miejsca pracy lub przekwalifikowania zawodowego oraz polepszenia całości warunków życia na terenach wymagających poprawy. Szczególne znaczenie ma w związku z tym ”zadanie wspólne

die „Gemeinschaftsaufgabe zur Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“.

► Gemeinschaftsaufgabe

dla poprawy regionalnej struktury gospodarczej”.

► Zadania wspólne

Regionalwissenschaft

Regionalwissenschaft (regional science) ist ein interdisziplinäres Arbeitsfeld zur Erklärung wirtschaftlichen, politischen und sozialen, d.h. menschlichen, Verhaltens im Raum. Konstitutive Elemente der Regionalwissenschaft sind

- die explizite Einführung der Raumdimension in bereits bestehende Wissenschaften und
- die interdisziplinäre Analyse der Raumdimension.

Die Einführung der Raumdimension impliziert die regional differenzierte Betrachtung gesamtwirtschaftlicher und gesamtgesellschaftlicher Phänomene und das Studium der Interaktion von räumlichen Teilgebieten in einem Gesamtsystem. Die Analyse der Raumdimension drückt sich in der Behandlung von Transportkosten, Entfernungen, Kommunikations- und Mobilitätshemmnissen, Handelsschranken und anderen Friktionen des Raumes aus.

Nauka o regionie

Nauka o regionie (regional science) jest interdyscyplinarnym polem działania dla wyjaśnienia gospodarczych, politycznych i społecznych działań w przestrzeni. Podstawowymi elementami nauki o regionie są :

- zdecydowane wprowadzenie przestrzeni we wszystkie dziedziny nauki
- interdyscyplinarne analizy przestrzeni.

Traktowanie interdyscyplinarne przestrzenni stwarza możliwość obserwacji przestrzeni pod kątem podziału regionu na odpowiednie części problemowe wybrane spośród całości problematyki gospodarczej i społecznej oraz badanie ich oddziaływania na częściowe obszary przestrzenne. Analiza przestrzennych obszarów odbywa się przy odpowiednim podejściu do kosztów transportów, odległości, barier w komunikowaniu i w poruszaniu się, barier handlowych i innych przeszkód.

Rekultivierung

Unter Rekultivierung sind alle Maßnahmen zu verstehen, die zur Wiederherstellung und landschaftlichen Neugestaltung von Gebieten notwendig sind, die durch Eingriffe des wirtschaftenden Menschen zeitweilig verschlechtert oder zerstört wurden. Derartige Eingriffe können z.B. Braunkohletagebaue, Kiesgruben, Abraumhalden oder Abfallentsorgungsanlagen sein. Die Pflicht zur Rekultivierung ist je nach Art des Eingriffs in unterschiedlichen Gesetzen verankert; für den Bereich der Abfallentsorgungsanlagen z.B. im Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz.

► Braunkohlenplan

Rekultywacja

Pod pojęciem rekultywacji rozumie się wszystkie realizacje, niezbędne do odnowy kształtu krajobrazu, czasowo zdewastowanego lub całkowicie zniszczonego gospodarczą działalnością człowieka. Takimi obszarami mogą być np. tereny odkrywkowe węgla brunatnego, wyrobiska żwiru, hałdy nadkładowe, wysypiska odpadów. Obowiązek rekultywacji jest zawarty w odpowiednich przepisach, dotyczących rodzaju zniszczeń i składania odpadów – przepisy w ustawie o odpadach i gospodarce obiegu odpadami.

► Plan wydobycia węgla brunatnego

► Braunkohleplanung

► Planowanie wydobycia węgla brunatnego

Richtfunkverbindung

Richtfunkverbindungen sind die für den Richtfunk erforderlichen gradlinigen Strecken zwischen den Funkübertragungsstellen. Die Funktionsfähigkeit des Richtfunks setzt die Freiheit von Hindernissen voraus, woraus sich Bauhöhenbeschränkungen ergeben. Aufgrund dieser technischen Gegebenheiten sind Richtfunkverbindungen in besonderem Maße schutzbedürftige Einrichtungen. Sie sind wegen ihrer Versorgungsfunktion raumbedeutsam und von überörtlicher Bedeutung. Deshalb sind Richtfunkverbindungen in den raumordnerischen Programmen und Plänen darzustellen und als Ziele der Raumordnung und Landesplanung zu sichern.

Połączenia w eterze

Połączeniami w eterze są proste odcinki pomiędzy dwoma nadajnikami. Sprawność tych połączeń uzależniona jest od omijania przeszkód, które wpływają na ograniczenia w wydawaniu pozwoleń na budowę. Połączenia w eterze należą do wyjątkowo starannie chronionych urządzeń. Z uwagi na ich funkcję zaopatrzeniową mają one znaczenie przestrzenne i ponadlokalne. Dlatego są przedstawione w programach porządku przestrzennego i chronione w planach krajów związkowych jako cele porządku przestrzennego.

► Schutzbereich

► Obszar chroniony

Richtzahlen/Richtwerte/ Orientierungswerte

Richtzahlen, Richtwerte und Orientierungswerte sind planerische Vorgaben für die in einem Planungsraum anzustrebende oder zu erwartende zahlenmäßige Entwicklung der Bevölkerung, der Arbeitsplätze, des Wohnungsbaus, der Siedlungsflächen oder der Infrastrukturausstattung. Darüber hinaus legen einige Länder aber auch Richtzahlen, Richtwerte und Orientierungswerte für den Bereich des Natur- und Umweltschutzes fest, so z.B. für die Erhöhung des Waldanteils oder die benötigte Fläche zur Schaffung eines Biotopverbundsystems. Richtzahlen, Richtwerte und Orientierungswerte werden als verbindliche Zahlen oder als Orientierungswerte mit Bandbreiten als Zielprojektion für einen bestimmten Zeitraum festgelegt. Sie sollen als einheitliche Grundlage von den öffentlichen Planungsträgern verwendet werden.

Wskaźniki/ wartości wskaźnikowe /wartości orientacyjne

Wskaźniki, wartości wskaźnikowe i wartości orientacyjne są wskazaniami w dziedzinie planowania dotyczącymi szacunkowego rozwoju zaludnienia, miejsc pracy, budownictwa mieszkaniowego lub wyposażenia infrastrukturalnego poszczególnych obszarów planowania. Ponadto, niektóre kraje związkowe ustanawiają odpowiednie wskaźniki w dziedzinie ochrony przyrody i środowiska naturalnego np. dla powiększenia powierzchni zalesionych lub powierzchni niezbędnych dla uzyskania systemu połączonych biotopów. Te wskaźniki i wartości mogą być ustanowione jako wiążące lub orientacyjne wskaźniki z odpowiednimi zakresami rzeczowymi i czasowymi. Stanowią jednolitą podstawę planowania prowadzonego przez podmioty publiczne.

Rote Liste

Die Rote Liste ist eine Zusammenstellung gefährdeter Tier- und Pflanzenarten. Die Rote Liste der Bundesrepublik Deutschland wird im Auftrag der Bundesregierung erstellt und zum Teil durch Landeslisten ergänzt. Die Tiere und Planzen werden in fünf Gefährdungsstufen eingeteilt:

- ausgestorben oder verschollen;
- vom Aussterben bedroht;
- stark gefährdet (nahezu im gesamten einheimischen Verbreitungsgebiet gehen die Bestände zurück);
- gefährdet (in großen Teilen des Verbreitungsgebietes gehen die Bestände zurück);
- potentiell gefährdet (räumlich begrenztes Vorkommen).

Schutzbereich

Schutzbereich ist eine Fläche, auf der zum Schutz bestimmter Nutzungen bestimmte andere Nutzungen beschränkt oder ausgeschlossen sind. In Bezug auf die Schutzwirkungsrichtung sind zwei Kategorien von Schutzbereichen zu unterscheiden:

- Schutzbereiche, in denen Einwirkungsschutz erzielt werden soll, d.h. Schutz eines bestimmten Objektes oder einer Nutzungsart vor beeinträchtigenden Einwirkungen; zu dieser Kategorie zählen z.B. Naturschutzgebiete oder Wasserschutzgebiete.
- Schutzbereiche, in denen Auswirkungsschutz erzielt werden soll, d.h. in denen der Schutz vor einer beeinträchtigenden Auswirkung sichergestellt werden soll; zu dieser Kategorie zählen z.B. die Lärmschutzzone seitlich einer stark befahrenen Autobahn oder Lärmschutzzonen von Flugplätzen.

Czerwona Lista

Czerwona lista to spis zagrożonych gatunków zwierząt i roślin. W Niemczech jest ona sporządzana na zlecenie rządu federalnego, uzupełniana częściowo w krajach związkowych. Zwierzęta i rośliny spisywane są w 5 kategoriach zagrożenia :

- wymarłe lub zaginione
- zagrożone wymarciem
- silnie zagrożone (prawie na całym ich rodzimym obszarze zmniejsza się ich populacja)
- zagrożone (na dużych częściach terytorium zmniejsza się ich populacja)
- potencjalnie zagrożone (zmniejszanie populacji na ograniczonych obszarach)

Obszar chroniony

Obszar chroniony to powierzchnia, na której w celu ochrony pewnego sposobu użytkowania wykluczony jest inny rodzaj użytkowania. Z uwagi na kierunki ochrony rozróżnia się 2 kategorie :

- obszary chronione, w których zamierza się osiągnąć ochronę przed niszczącym oddziaływaniem, np. ochronę jakiegoś obiektu lub rodzaju użytkowania. Do tej kategorii zalicza się obszary ochrony przyrody lub zasobów wodnych
- obszary chronione, w których zamierza się osiągnąć ochronę przed niszczącym działaniem, jakie same te obszary powodują, np. w których zabezpiecza się konieczną ochronę przed szkodliwymi wypływami jakie wyrządzają. Do tej kategorii zalicza się strefę ochrony przed hałasem spowodowanym bliskością autostrad czy lotnisk.

Siedlungsstruktur

Siedlungsstruktur ist das quantitative und qualitative Verteilungsmuster bzw. Gefüge von Wohnungen, Arbeitsstätten und Infrastruktur innerhalb eines bestimmten Gebietes. Der Begriff der Siedlungsstruktur wird häufig im Zusammenhang mit dem Begriff der Raumstruktur als Begriffspaar „Raum- und Siedlungsstruktur“ verwendet.

► Raumstruktur

Struktura osiedlowa

Struktura osiedlowa jest jakościowym i ilościowym wzorem podziału siedlisk ludzkich albo wzorem układu mieszkań, stanowisk pracy i infrastruktury na określonym obszarze. Pojęcie struktury osiedlowej stosowane jest często w parze z pojęciem struktura przestrzenna.

► Struktura przestrzenna

Sondergebiet

In der Baunutzungsverordnung wird zwischen Sondergebieten, die der Erholung dienen, und sonstigen Sondergebieten unterschieden. Für sonstige Sondergebiete sind die Zweckbestimmung und die Art der Nutzung darzustellen und festzusetzen. Darunter fallen auch Einkaufszentren und großflächige Einzelhandelsbetriebe, die sich nach Art, Lage oder Umfang auf die Verwirklichung der Ziele der Raumordnung oder auf die städtebauliche Entwicklung und Ordnung nicht nur unwesentlich auswirken können, sowie sonstige großflächige Handelsbetriebe, die im Hinblick auf den Verkauf an letzte Verbraucher und auf die beschriebenen Auswirkungen den Einzelhandelsbetrieben vergleichbar sind. Auswirkungen sind insbesondere schädliche Umwelteinwirkungen sowie Auswirkungen auf die infrastrukturelle Ausstattung, auf den Verkehr, auf die Versorgung der Bevölkerung im Einzugsbereich, auf die Entwicklung zentraler Versorgungsbereiche in der Gemeinde oder in anderen Gemeinden, auf das Orts- und Landschaftsbild und auf den Naturhaushalt. Derartige Auswirkungen sind in der Regel bei Betrieben anzunehmen, deren Geschossfläche 1200 qm überschreitet.

► Baugebiet

Obszar specjalny

W rozporządzeniu o użytkowaniu budowlanym rozróżnia się dwa rodzaje obszarów specjalnych; służące wypoczynkowi i inne. Dla obszarów innych niż wypoczynkowe należy dokładnie przedstawić i ustalić rodzaj ich użytkowania i cel jaki mają spełniać. Do nich zalicza się również centra komercyjne i pojedyncze duże obiekty (zakłady) handlowe, które mogą wpływać ujemnie na urzeczywistnienie celów porządku przestrzennego lub na rozwój i porządek urbanistyczny z uwagi na ich rodzaj, położenie i zakres oddziaływania. Ponadto inne obiekty (zakłady) handlowe, które są podobne do poprzednio wymienionych z uwagi na sprzedaż detaliczną lub inne oddziaływanie. Oddziaływania to szczególnie szkodliwe wpływy na środowisko naturalne, na wyposażenie infrastrukturalne, na komunikację i transport, na zaopatrzenie ludności w bliskim sąsiedztwie, na rozwój centr, zaopatrzenie ludności w gminie lub okolicznych gminach, na wizerunek miejski, krajobrazowy, oraz na budżet przyrodniczy. Przyjmuje się z reguły, że negatywne oddziaływania pochodzą od zakładów, których łączna powierzchnia wszystkich kondygnacji przekracza 1.200 qm.

► Obszar pod zabudowę

Sozialprodukt

Das Sozialprodukt ist ein Maß für das Ergebnis der ökonomischen Aktivität einer Volkswirtschaft in einer gegebenen Periode. Es entspricht dem Wert aller in dieser Periode hergestellten Güter (Waren und Dienstleistungen) abzüglich des Wertes der Güter, die bei ihrer Produktion verbraucht wurden. Das Sozialprodukt ist die zentrale Größe der volkswirtschaftlichen Gesamtrechnungen. Es misst das Ergebnis der wirtschaftlichen Betätigung der Inländer (ständigen Bewohner) im In- und Ausland. Das Sozialprodukt wird vor Abzug der Abschreibungen als Bruttosozialprodukt bezeichnet, nach Abzug der Abschreibungen als Nettosozialprodukt.

Produkt socjalny

Produkt socjalny jest wartością wyrażającą wynik aktywności ekonomicznych gospodarki społecznej w określonym okresie. Odpowiada wartości wszystkich w tym okresie wyprodukowanych dóbr (towary i usługi) po odjęciu wartości dóbr zużytych w procesie produkcyjnym. Produkt socjalny stanowi wartość o centralnym znaczeniu dla społeczno- gospodarczego rachunku zbiorczego. Mierzy on wyniki gospodarczej aktywności społeczeństwa (stałych mieszkańców) na terenie państwa i poza jego granicami. Produkt socjalny, przed obliczeniem ulg zwany jest produktem socjalnym brutto, a po odliczeniu wszystkich ulg zwany jest produktem socjalnym netto.

Städtebauliche Entwicklungsmaßnahme

Mit städtebaulichen Entwicklungsmaßnahmen sollen Ortsteile und andere Teile des Gemeindegebiets entsprechend ihrer besonderen Bedeutung für die städtebauliche Entwicklung und Ordnung der Gemeinde oder entsprechend der angestrebten Entwicklung des Landesgebiets oder der Region erstmalig entwickelt oder im Rahmen einer städtebaulichen Neuordnung einer neuen Entwicklung zugeführt werden. Die Maßnahmen sollen dem Wohl der Allgemeinheit dienen, insbesondere durch Errichtung von Wohn- und Arbeitsstätten sowie von Gemeinbedarfs- und Folgeeinrichtungen oder zur Wiedernutzung brachliegender Flächen. Die einheitliche Vorbereitung und zügige Durchführung dieser Maßnahmen muss im öffentlichen Interesse liegen. Die Gemeinde kann den Bereich, in dem eine Entwicklungsmaßnahme durchgeführt werden soll, förmlich als städtebaulichen Entwicklungsbereich festlegen und als Satzung beschließen (Entwicklungssatzung). Die Gemeinde hat für den

Urbanistyczne przedsięwzięcia rozwojowe

Przy pomocy urbanistycznych kroków realizacyjnych poddaje się odnowie dzielnice i inne części obszarów gminnych odpowiednio do ich wyjątkowego znaczenia jakie odgrywają dla urbanistycznego rozwoju i porządku lub odpowiednio do zamierzonego kierunku rozwoju terytorium kraju związkowego czy regionu. W innych przypadkach otrzymują takie obszary w ramach założonego nowego urbanistycznego uporządkowania przestrzeni nowe impulsy rozwojowe. Owe kroki realizacyjne mają służyć dobru ogółu, zwłaszcza poprzez realizację nowych miejsc zamieszkania, pracy, obiektów o funkcji społecznej, lub wprowadzenie nowego użytkowania na tereny zdegradowane. Kompleksowe przygotowanie i sprawne przeprowadzenie takich kroków realizacyjnych musi leżeć w interesie publicznym. Gmina może taki obszar, w którym zamierza przeprowadzić owe kroki realizacyjne, ustalić formalnie jako obszar rozwoju urbanistycznego i uchwalić jako

baulichen Entwicklungsbereich ohne Verzug Bebauungspläne aufzustellen und alle erforderlichen Maßnahmen zu ergreifen, um die vorgesehene Entwicklung im städtebaulichen Entwicklungsbereich zu verwirklichen.

Städtebaulicher Vertrag

Im Rahmen der Zusammenarbeit mit Privaten kann die Gemeinde städtebauliche Verträge schließen. Gegenstand eines städtebaulichen Vertrages kann zum einen die Vorbereitung und Durchführung städtebaulicher Maßnahmen durch den Vertragspartner auf seine Kosten sein. Zu diesen Maßnahmen zählen beispielsweise die Neuordnung der Grundstücksverhältnisse oder Maßnahmen der Bodensanierung. Ein weiterer möglicher Vertragsgegenstand bezieht sich auf die Förderung und Sicherung der mit der Bauleitplanung verfolgten Ziele, etwa im Hinblick auf die Grundstücksnutzung, die Durchführung von Ausgleichsmaßnahmen für Eingriffe oder die Deckung des Wohnbedarfs spezieller Bevölkerungsgruppen. Darüber hinaus kann auch die Übernahme von Kosten oder sonstigen Aufwendungen, die der Gemeinde für städtebauliche Maßnahmen entstehen oder entstanden sind und die Voraussetzung oder Folge des geplanten Vorhabens sind, wie etwa die Bereitstellung von Grundstücken, Gegenstand eines städtebaulichen Vertrages zwischen der Gemeinde und einem privaten Vertragspartner sein.

Städtebauliches Gebot

Im Baugesetzbuch werden das Baugebot, das Modernisierungs- und Instandsetzungsgebot, das Pflanzgebot und das Abbruchgebot als städtebauliche Gebote benannt. Die Anwendung dieser Instrumente zur Verwirklichung des Bebauungsplanes setzt voraus, dass die alsbaldige Durchführung der Maßnahmen aus städtebaulichen Gründen erforderlich ist. Die Maßnahmen

statut. Dla tego terenu muszą być natychmiast opracowane i uchwalone plany o większej szczegółowości i ponadto podjęte wszystkie kroki w celu realizacji całego kompleksu postanowień.

Umowa urbanistyczna

W ramach współpracy z inwestorami prywatnymi może gmina zawierać umowy urbanistyczne. Przedmiotem takiej umowy może być przygotowanie i przeprowadzenie urbanistycznych kroków realizacyjnych przez inwestora prywatnego na jego koszt. Ponadto do takich kroków realizacyjnych należą np. nowy porządek granic działek lub rewitalizacja zanieczyszczonego gruntu. Poza tym możliwym przedmiotem takiej umowy jest działanie skierowane na wspieranie i zabezpieczenie celów planowania gminnego, zwłaszcza pod kątem wykorzystania działek, przeprowadzenie kroków realizacyjnych dotyczących świadczeń wyrównawczych za wyrządzone szkody ekologiczne lub zabezpieczenie mieszkań dla specjalnych grup ludności. Przedmiotem umowy może być również przejęcie kosztów przez inwestora lub innych wydatków, które powstały w wyniku przygotowań przedsięwzięcia będącego przedmiotem umowy albo powstaną w przyszłości i stanowią jego podstawę lub konsekwencję jak np. przygotowanie terenu.

Nakaz urbanistyczny

Godeks Budowlany wymienia następujące rodzaje nakazów urbanistycznych: nakaz budowy, modernizacji, remontu, plantacji, rozbiórki. Użycie tych instrumentów jest związane z koniecznością wdrożenia zbieżnych w czasie kroków realizacyjnych w celu urzeczywistnienia planu zabudowy. Wszystkie te środki muszą być w odpowiednim czasie uzgodnione z właści-

sind zuvor mit den betroffenen Eigentümern, Mietern oder Pächtern zu erörtern. Die Betroffenen haben die Durchführung der Maßnahmen zu dulden.

Städtebauliche Sanierungsmaßnahme

Unter städtebaulichen Sanierungsmaßnahmen versteht man die Maßnahmen, durch die ein Gebiet zur Behebung städtebaulicher Missstände wesentlich verbessert oder umgestaltet wird und deren einheitliche Vorbereitung und zügige Durchführung im öffentlichen Interesse liegt. Derartige Missstände können zum einen in der Substanz liegen, d.h. wenn ein Gebiet nach seiner vorhandenen Bebauung oder nach seiner sonstigen Beschaffenheit den allgemeinen Anforderungen an gesunde Wohn- und Arbeitsverhältnisse oder an die Sicherheit der in ihm wohnenden oder arbeitenden Bevölkerung nicht entspricht. Zum anderen können dies Missstände in der Funktionsfähigkeit sein, wenn das Gebiet in der Erfüllung der Aufgaben erheblich beeinträchtigt ist, die ihm nach seiner Lage und Funktion obliegen. Das Verfahren der städtebaulichen Sanierung wird im Baugesetzbuch detailliert festgelegt; wichtige Verfahrensschritte sind dabei die vorbereitenden Untersuchungen, die Aufstellung eines Sozialplans, die Beteiligung, die förmliche Festlegung des Sanierungsgebietes, die Durchführung von Ordnungs- und Baumaßnahmen sowie der Abschluss des Sanierungsverfahrens. Zur Deckung der Kosten für die Vorbereitung und Durchführung der städtebaulichen Sanierungsmaßnahme als Einheit (Gesamtmaßnahme) werden spezielle Finanzierungs- und Förderungsmittel eingesetzt, sogenannte Städtebauförderungsmittel.

Städtenetz

Bei Städtenetzen geht es vorrangig um ein System von wechselseitigen Beziehungen im Sinne eines kooperierenden Netzwer-

cielami, najemcami, dzierżawcami. Poszkodowani obowiązani są do przestrzegania wydanego nakazu.

Rewitalizacja urbanistyczna

Pod pojęciem Rewitalizacja urbanistyczna rozumie się takie działania, dzięki którym pewien obszar ulegnie znacznej poprawie w wyniku usunięcia urbanistycznych usterek i zmiany jego ukształtowania. Kompleksowe i sprawne przeprowadzenie rewitalizacji urbanistycznej musi leżeć w interesie publicznym. Zdegradowana struktura zabudowy wymaga poprawy gdy obszar zurbanizowany nie odpowiada swoją zabudową lub innymi warunkami, ogólnym wymaganiom zdrowotnym, warunkom mieszkaniowym, pracy i bezpieczeństwa. Ponadto mogą występować usterki w funkcjonowaniu obszaru tzn. kiedy jest on wyjątkowo poszkodowany przy wypełnianiu swoich zadań, które przypadają mu z uwagi na jego położenie czy funkcje. Procedura rewitalizacji urbanistycznej jest szczegółowo unormowana w Kodeksie Budowlanym. Najważniejszymi działami procedury są: rozpoznanie przygotowawcze, sporządzenie planu socjalnego, podanie do publicznej wiadomości, formalne ustanowienie obszaru rewitalizacji, przeprowadzenie kroków budowlanych i porządkowo-realizacyjnych oraz zakończenie postępowania. Dla pokrycia kosztów przygotowania i przeprowadzenia rewitalizacji urbanistycznej, przyznawane są specjalne środki finansowe i wspomagające, tzw. środki wspomagania urbanistycznego (Städtebauförder ngsmittel).

Siatka miast

W siatce miast chodzi przede wszystkim o pewien system zmiennych stosunków w sensie kooperacyjnej działalności. W celu

kes. Für die problemorientierte Mobilisierung und für eine möglichst effiziente Nutzung der endogenen Potentiale ist die Zusammenarbeit zwischen den kommunalen Partnern unerlässlich. Grundlage eines Städtenetzes bilden die Zentralen Orte. Insofern ergänzen Städtenetze die vorhandenen Planungselemente. Sie können einen wichtigen Beitrag dazu leisten, dass das planungspolitische Agieren flexibler, handlungs- und umsetzungsorientierter wird. Städtenetze als neues Kooperationsinstrument erfordern adäquate Strukturen für die Zusammenarbeit. Notwendig sind nicht die klassischen Hierarchien, sondern gleichwertige Partnerschaften. Diese aufwendigen Kooperationen und Vernetzungen werden nur dann funktionieren, wenn konkrete und raumbedeutsame regionale Kernaufgaben mit umsetzungsorientierten Zielsetzungen in Angriff genommen werden.

Es werden zwei Städtenetz-Typen unterschieden. Den ersten Typ bilden interregionale Netze auf der Basis ähnlicher funktionaler Beziehungen, bei denen räumliche Nähe kein entscheidendes Kriterium darstellt. Ziele dieses Städtenetz-Typs sind zum Beispiel, gemeinsam in einem zusammenwachsenden Europa Stärke zu zeigen, dabei aber die eigene Identität zu bewahren und insbesondere auf bestimmten Feldern (Hochschulforschung, Technologie-Transfer, Städtemarketing oder Kultur) gemeinsame Handlungsstrategien zu entwickeln.

Unter dem zweiten Typ werden intraregionale Netze auf der Basis räumlicher Nähe verstanden. Ziel dieses Städtenetz-Typs ist es, die unterschiedlichen Begabungen und Standortbedingungen in einer überschaubaren Region zu bündeln, ein regionales Gemeinschaftsgefühl zu entwickeln und damit zugleich kommunale Konkurrenzen abzubauen, Ressourcen zu sparen und gemeinsame Synergieeffekte zu nutzen sowie eine gemeinsame regionale Politik zu etablieren.

mobilizacji sił dla realizacji problemów i dla możliwie właściwego wykorzystania endogennych potencjałów nieodzowna jest współpraca między komunalnymi partnerami. Podstawę siatki miast tworzy system centralnych miejscowości. Siatka miast uzupełnia od dawna już wykorzystywane elementy planowania. Może ona wnieść ważny wkład w działalność planistyczną i doprowadzić do osiągnięcia lepszej giętkości i sprężystości realizacji wielu problemów publicznych. Jako nowy element współpracy przy planowaniu wymaga ona powstania odpowiedniej struktury organizacyjnej. W tym przypadku nie jest konieczne budowanie hierarchicznych szczebli, wystarczą równorzędni partnerzy. Takie kooperacje i siatki funkcjonują jedynie wtedy, gdy wspólne starania zostaną wzięte pod uwagę przy realizowaniu konkretnych zadań o znaczeniu przestrzennym.

Rozróżnia się dwa typy siatek miast. Pierwszym z nich są międzynarodowe siatki, które funkcjonują na bazie podobnych stosunków, dla których sąsiedztwo przestrzenne nie stanowi żadnego znaczącego kryterium. Celami takich siatek jest np. demonstracja siły łączącej się Europy, przy jednoczesnym zachowaniu odrębności na poszczególnych polach (badania naukowe w szkołach wyższych, transfer technologiczny, marketing miejski lub kultura) wspólne rozwijanie strategii działania. Innym typem siatek miejskich są siatki międzyregionalne, bazujące na przestrzennej bliskości. Celem siatek tego typu jest łączenie różnych zdolności i warunków lokalizacyjnych w regionie, rozwinięcie wrażenia wspólnoty i zniwelowanie komunalnej konkurencji, zaoszczędzenie dóbr, wykorzystanie korzyści powstałych z łączenia sił, w ramach wspólnej regionalnej polityki.

Zgodnie z & 13 ROG powinno się wspierać współpracę gmin (siatki) w celu wzmocnienia części ich regionów

Nach § 13 ROG ist die Zusammenarbeit von Gemeinden zur Stärkung teilräumlicher Entwicklungen (Städtenetze) zu unterstützen.

Stadtentwicklungsplanung

Als Stadtentwicklungsplanung wird die Planung einer Gemeinde bezeichnet, welche die Zielvorstellungen für den Gesamtbereich der gemeindlichen Entwicklungen oder für Teilbereiche enthält. Durch sie wird der Rahmen für eine den sozialen, kulturellen und wirtschaftlichen Erfordernissen dienende städtebauliche Entwicklung gesetzt. Dieser Rahmen schließt raumwirksame Investitionen der Gemeinde mit ein und bestimmt deren Zeit- und Rangfolge. Mit der Stadtentwicklungsplanung werden die verschiedenen Fachplanungen auf eine Zielvorstellung ausgerichtet und aufeinander abgestimmt. Durch diesen umfassenden Aufgabenbereich unterscheidet sich die Stadtentwicklungsplanung von der Bauleitplanung, deren Aufgabe darauf beschränkt ist, die bauliche und sonstige Nutzung der Grundstücke in der Gemeinde vorzubereiten und zu leiten. Im Gegensatz zu den Bauleitplänen liegt der Schwerpunkt der Stadtentwicklungsplanung nicht bei der graphischen Darstellung künftiger räumlicher Entwicklungen, sondern bei den meist verbalen Aussagen über die Ziele und Mittel der Entwicklungslenkung. Die Stadtentwicklungsplanung wird im Bundesrecht nicht geregelt; es bleibt den Gemeinden jedoch unbenommen, dieses Instrument freiwillig - und informell - einzusetzen.

Planowanie rozwoju miast

Planowanie rozwoju miast jest planowaniem na szczeblu lokalnym, i zawiera założenia celowe dla całego obszaru gminy lub jego części. Poprzez planowanie rozwoju miast ustala się ramy socjalnych, kulturalnych i gospodarczych wymogów, które mają służyć rozwojowi urbanistycznemu. Te ramy zawierają konkretne gminne inwestycje o znaczeniu przestrzennym, ustalają czas ich realizacji i kolejność. Planem rozwoju miast stymulowane są różne plany specjalistyczne, skierowane na realizację założeń celowych. Takim złożonym spektrum zadań różni się planowanie rozwoju miast od innych planów szczebla lokalnego, których zadanie ograniczone jest jedynie do przygotowania i kierowania budowlanym użytkowaniem działek na obszarze gminy. Znaczenie planu rozwoju miasta nie zależy od przedstawienia graficznego i tekstowego przyszłego przestrzennego rozwoju, ale od jego słownej formy, informacji o celach i środkach kierowania rozwojem. Planowanie rozwoju miast nie jest uregulowane w prawie federalnym, pozostaje w gestii gmin, które mogą się nim dowolnie i nieformalnie posługiwać.

Stadterneuerung, Dorferneuerung

Stadt- und Dorferneuerung haben die Erhaltung, Erneuerung und Revitalisierung von Städten und Gemeinden zum Ziel. Ihre Aufgabe ist die Entwicklung und Anpassung der Siedlungs- und Baustruktur in allen Teilen des Bundesgebiets an gesunde

Odnowa miast, odnowa wsi

Celem odnowy miasta/ wsi jest zachowanie, odnowa i rewitalizacja miast i wsi. Ich zadaniem jest rozwój i dopasowanie struktury siedliskowej oraz budowlanej na wszystkich częściach terytorium Niemiec do zdrowych warunków życia i pracy

Lebens- und Arbeitsbedingungen der Bevölkerung und an die sich wandelnden sozialen, hygienischen, wirtschaftlichen und kulturellen Erfordernisse. Sie sollen zugleich zur Verbesserung der Wirtschafts- und Agrarstruktur beitragen, den Erfordernissen des Umweltschutzes dienen, die Gestaltung des Orts- und Landschaftsbildes verbessern und dem Denkmalschutz Rechnung tragen. Maßnahmen der Stadterneuerung können z.B. mit dem Instrument der städtebaulichen Sanierung durchgeführt werden. Für das besondere Aufgabenfeld der Dorferneuerung haben einzelne Länder spezielle Regelungen (Dorferneuerungsrichtlinien) getroffen, die sich auf die Vorbereitung, Durchführung und Förderung der dörflichen Entwicklung und Erneuerung beziehen.

mieszkańców, do zmieniających się warunków społecznych, higienicznych, gospodarczych i kulturalnych. Mają one równocześnie prowadzić do poprawy struktury gospodarczej i agrarnej, służyć wymogom ochrony środowiska naturalnego, poprawić wizerunek otoczenia i krajobrazu, spełniać wymogi ochrony zabytków. Działania realizacyjne odnowy miast/ wsi mogą np. być przeprowadzone przy pomocy instrumentu rewitalizacji urbanistycznej. Dla szczególnego pola działania odnowy wsi niektóre kraje związkowe ustanowiły specjalne reguły (wskaźniki odnowy wsi), które odnoszą się do przygotowania, przeprowadzenia i subwencji rozwoju i odnowy wsi.

Stadtplanung

Ziel und Aufgabe der Stadtplanung ist die vorausschauende Ordnung und Entwicklung des Lebensraumes Stadt entsprechend den Bedürfnissen der Bevölkerung und des Umweltschutzes. Zu den Maßnahmen, die im Rahmen der Stadtplanung vorbereitet werden sollen, gehören neben dem Bau neuer Gebäude, Anlagen und Einrichtungen auch die Erhaltung, Verbesserung und Erneuerung bestehender Elemente und Strukturen. Es wird deutlich, dass der Begriff der Stadtplanung als Oberbegriff mehrere bereits beschriebene Planungskategorien umfasst, so z.B. die Bauleitplanung, die städtebauliche Sanierung und die Stadtentwicklungsplanung.

Es bleibt jedoch anzumerken, dass für den Begriff der Stadtplanung keine einheitliche, rechtlich fixierte Definition existiert und häufig die Begriffe Stadtplanung und Städtebau synonym verwandt werden.

Planowanie miasta

Celem i zadaniem planowania miasta jest przyszłościowy porządek i rozwój przestrzeni życia miasta, odpowiednio przystosowany do potrzeb jego mieszkańców i ochrony środowiska naturalnego. Do kroków realizacyjnych, które powinny być przygotowane w ramach planowania miasta oprócz budowy nowych budynków, urządzeń i zakładów należy zachowanie, poprawa i odnowa istniejących elementów i struktur. Należy zwrócić uwagę, że pojęcie planowania miasta, jako pojęcie zbiorowe, obejmuje wiele już wcześniej opisanych kategorii planowania, np. planowania na szczeblu lokalnym, rewitalizację urbanistyczną i planowanie rozwoju miast.

Nie istnieje jednoznaczne, prawnie zdefiniowane pojęcie "planowanie miasta" i często używane są jako synonimy pojęcia: planowanie miast (Stadtplanung) i budowa miast (Städtebau).

Stadtregion

Unter Stadtregion wird ein in den 50er Jahren von der Akademie für Raumfor-

Regiony miejskie

Pod pojęciem regionu miejskiego rozumie się pewien model rozwinięty przed 50 laty

schung und Landesplanung entwickeltes Modell zur vergleichenden Analyse und Erforschung von Agglomerations- und Metropolisationsprozessen verstanden. Stadtregionen bezeichnen den Teil des Umlandes einer großen Stadt, dessen Einwohner überwiegend nichtlandwirtschaftliche Berufe ausüben und ihre Existenzgrundlage in erster Linie in den Arbeitsstätten der Kernstadt(-städte) finden. Die Abgrenzung und innere Gliederung des suburbanen Raumes basiert vor allem auf sozioökonomischen Struktur- und auf Verflechtungsmerkmalen.

przez ARL w Hanowerze, który przedstawia porównawczą analizę badań procesów rozwoju aglomeracji i metropolii. Regiony miejskie określają tę część okolicy większego miasta, których mieszkańcy w przeważającej ilości nie wykonują zawodu związanego z rolnictwem. Podstawy swojej egzystencji znajdują przede wszystkim w zakładach centralnego miasta lub miast aglomeracji. Ograniczenie i wewnętrzny podział tej zurbanizowanej przestrzeni bazuje przede wszystkim na cechach wspólnych oraz strukturze socjoekonomicznej i na cechach wspólnych.

Strukturschwache Räume

Strukturschwache Räume sind dadurch gekennzeichnet, dass in ihnen die Lebensbedingungen in ihrer Gesamtheit im Verhältnis zum Bundesdurchschnitt wesentlich zurückgeblieben sind oder ein solches Zurückbleiben zu befürchten ist. Gemäß Raumordnungsgesetz sind in diesen Räumen die Entwicklungsvoraussetzungen bevorzugt zu verbessern. Dazu gehören insbesondere ausreichende und qualifizierte Ausbildungs- und Erwerbsmöglichkeiten sowie eine Verbesserung der Umweltbedingungen und der Infrastrukturausstattung.

► Raumkategorien

Przestrzenie o słabej strukturze

Przestrzenie o słabej strukturze odznaczają się tym, że warunki życia w stosunku do średnich warunków w całej federacji mają tendencje do pogarszania rozwoju oraz takie, w których należy się spodziewać takiego cofania. Zgodnie z ustawą o porządku przestrzennym należy w pierwszym rzędzie poprawić warunki rozwojowe przestrzeni mające tendencje do regresu społecznego. Dlatego zapewnienie możliwości wykształcenia i pracy oraz poprawa warunków ochrony środowiska i wyposażenia infrastrukturalnego rozwija przestrzenie o słabej strukturze.

► Kategorie przestrzenne

Subsidiarität

Subsidiarität ist ein gesellschaftspolitisches Prinzip, nach dem übergeordnete Instanzen (z.B. der Bund) nur solche Aufgaben übenehmen sollen, zu deren Wahrnehmung untergeordnete Instanzen (z.B. die Länder) nicht in der Lage sind. Nach diesem Prinzip soll auch die Aufgabenwahrnehmung durch die Europäische Gemeinschaft erfolgen.

Zasada subsydiarności inaczej zwana zasadą pomocniczości

Subsydiaryzm to zasada społeczno-polityczna, w której wyższa instancja (np. federacja) może realizować tylko takie zadania, których nie są w stanie wypełnić niższe właściwe instancje. Wg tej zasady powinna być prowadzona również działalność w Unii Europejskiej.

Träger der Regionalplanung

Träger der Regionalplanung ist die für die Aufstellung und Fortschreibung von Regionalplänen zuständige öffentliche Einrichtung. Das Raumordnungsgesetz sieht prinzipiell zwei Organisationsmodelle für die Regionalplanung vor. Danach erfolgt die Regionalplanung entweder durch Zusammenschlüsse von Gemeinden und Gemeindeverbänden zu regionalen Planungsgemeinschaften oder durch staatliche Planungsstellen unter Beteiligung von Gemeinden und Gemeindeverbänden in einem förmlichen Verfahren. Eine Präferenz für eines dieser Modelle lässt der Bundesgesetzgeber nicht erkennen. Dies führte dazu, dass die Regionalplanung in den einzelnen Ländern unterschiedlich organisiert ist.

In den deutschen Ländern im Kooperationsraum Ostsee ist die Trägerschaft der Regionalplanung wie folgt geregelt:

Brandenburg: Regionale Planungsgemeinschaften

Mecklenburg-Vorpommern:

Regionale Planungsverbände

Niedersachsen:

Landkreise sowie Zweckverbände für die Großräume Hannover und Braunschweig

Schleswig-Holstein:

(Oberste) Landesplanungsbehörde.

In dem nicht dem Kooperationsraum Ostsee angehörenden, jedoch der Republik Polen direkt benachbarten Land Sachsen sind Träger der Regionalplanung „Regionale Planungsgemeinschaften“.

► Landesplanungsbehörden
► Öffentliche Planungsträger
► Regionalplanung

Podmioty planowania regionalnego

Podmioty planowania regionalnego to publiczne urzędy odpowiedzialne za ustanawianie i nowelizację planów regionalnych. Unormowania ustawy o porządku przestrzennym przewidują dwie formy organizacyjne planowania regionalnego. W związku z tym wyróżniamy: planowanie w wyniku współdziałania gmin i związków gminnych w ramach tzw. wspólnot planowania lub poprzez państwowe urzędy planowania z udziałem gmin i związków gminnych na drodze sformalizowanego postępowania. Ustawa nie zawiera preferencji dla któregoś z tych modeli. To powoduje, że planowanie regionalne w każdym z krajów związkowych jest inaczej zorganizowane.

W krajach związkowych na obszarze kooperacyjnym morza bałtyckiego podmioty planowania regionalnego są uregulowane następująco :

Brandenburgia :

Regionalne wspólnoty planowania

Meklemburgia – Przedpomorze :

Regionalne związki d.s. planowania

Dolna Saksonia :

Powiaty lub związki celowe dla miast Hanoweru i Brunszwiku

Schleswig-Holstein :

krajowy urząd planowania.

Saksonia - kraj związkowy nie należący do obszaru kooperacyjnego morza bałtyckiego, ale bezpośrednio graniczący z Polską dysponuje ”regionalnymi wspólnotami planowania".

► Urząd planowania krajowego
► Publiczne podmioty planowania
► Planowanie regionalne

Träger öffentlicher Belange

Träger öffentlicher Belange (TöB) sind Behörden und solche Stellen, denen durch Gesetz oder aufgrund eines Gesetzes öffentliche Aufgaben zugewiesen sind. Institutionen, die private Interessen vertreten, können keine TöB sein (z.B. Verbände wie Arbeitgeberverbände, Wirtschaftsverbände etc.). Dem Baugesetzbuch entsprechend sind bei der Aufstellung von Bauleitplänen die Behörden und sonstigen Träger öffentlicher Belange möglichst frühzeitig zu beteiligen. Beteiligt werden sollen diejenigen TöB, die von der Planung berührt sein können, und zwar in dem ihnen zugewiesenen Aufgabenbereich. Welche TöB berührt sein können, hängt vom Einzelfall ab. Die TöB sollen in ihrer Stellungnahme der Gemeinde auch Aufschluss über von ihnen beabsichtigte oder eingeleitete Planungen und Maßnahmen und deren zeitliche Abwicklung geben, wenn dies für die städtebauliche Entwicklung und Ordnung des Gebietes bedeutsam sein kann.

Podmioty reprezentujące interesy publiczne

Podmiotami, które reprezentują interesy publiczne (TÖB) są urzędy i takie instytucje, którym poprzez ustawę lub na podstawie innych przepisów przydzielone są zadania publiczne. Instytucje reprezentujące interesy prywatne nie mogą być (TÖB) podmiotami reprezentującymi interesy publiczne (np. stowarzyszenia pracodawców, gospodarcze itd.). Odpowiednio do unormowań Kodeksu Budowlanego o wszczęciu procesu planowania na szczeblu lokalnym należy zawiadomić możliwie jak najszybciej zainteresowane urzędy i inne podmioty reprezentujące interesy publiczne. Należy powiadomić te podmioty reprezentujące interesy publiczne, których dotyczy dane planowanie. Od konkretnego przypadku zależy jakie to są podmioty. Powinny one udzielić gminie dokładnych informacji o zakresie zamierzeń realizacyjnych, ważnych dla porządku i rozwoju urbanistycznego.

Überbaubare Grundstücksfläche

Die überbaubaren Grundstücksflächen, also die Flächenanteile eines Grundstücks, auf denen bauliche Anlagen errichtet werden dürfen, können durch die Festsetzung von Baulinien, Baugrenzen oder Bebauungstiefen bestimmt werden. Die Festsetzung einer Baulinie bedeutet, dass auf dieser Linie gebaut werden muss, wohingegen die Festsetzung einer Baugrenze besagt, dass Gebäude und Gebäudeteile diese nicht überschreiten sollen. Ist eine Bebauungstiefe festgelegt, bedeutet dies ebenfalls, dass diese nicht überschritten werden darf. Abweichungen in geringfügigem Ausmaß können in allen drei Fällen zugelassen werden.

► Baunutzungsverordnung

Tereny pod zabudowę

Tereny pod zabudowę, tzn. części powierzchni działki na których mogą znajdować się budowle, ustalane są w planie o większej szczegółowości liniami lub granicami zabudowy. Ustanowienie linii zabudowy oznacza, że na tej linii musi stanąć budynek. Ustanowienie granicy zabudowy oznacza, że budynki lub ich części nie powinny jej przekraczać. Jeżeli w planie o większej szczegółowości ustanowiona jest głębokość zabudowy, oznacza to, że również ta granica nie może zostać przekroczona. Dozwolone są minimalne odstępstwa we wszystkich tych trzech przypadkach.

► Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym

Umlegung

Die zentralen Instrumente des Baugesetzbuches zur Bodenordnung sind die Umlegung und die Grenzregelung. Die Umlegung ist ein öffentlich-rechtliches Grundstückstauschverfahren. Ziel ist es, im Geltungsbereich eines Bebauungsplans oder im Zusammenhang bebauter Ortsteile zur Erschließung oder Neugestaltung bestimmter Gebiete bebaute und unbebaute Grundstücke in der Weise neu zu ordnen, dass nach Lage, Form und Größe für die bauliche oder sonstige Nutzung zweckmäßig gestaltete Grundstücke entstehen. Die Umlegung wird von der Gemeinde angeordnet und durchgeführt, wenn und sobald sie zur Verwirklichung eines Bebaungsplanes erforderlich ist. Dabei werden die Grundstücke zusammengelegt, sodann die Verkehrs- und Grünflächen abgesondert und die verbleibende Fläche auf die beteiligten Grundeigentümer verteilt. Diese sollen grundsätzlich gleichwertige Grundstücke erhalten. Ist die nicht möglich, so werden sie durch Ausgleichsbeträge abgefunden.

► Bodenordnung
► Grenzregelung

Procedura przekształcania granic

Centralnym instrumentem Kodeksu Budowlanego w stosunku do porządku gruntowego są procedury przekształcania i regulacji granic. Procedura przekształcania to publiczno-prawne postępowanie dotyczące zmiany granic działek. Zadaniem procedury na obszarze objętym planem o większej szczegółowości lub na terenie ściśle zabudowanym dla celów uzbrojenia lub nowego ukształtowania działek jest ustalenie nowego porządku zabudowanych i niezabudowanych działek, w taki sposób aby ich nowe położenie, forma i wielkość były dogodniejsze dla zabudowy lub innego ich wykorzystania. Postępowanie przekształcania jest zarządzane i przeprowadzane przez gminę, kiedy jest ono niezbędne dla realizacji unormowań planu zabudowy. Procedura przebiega w następujący sposób: złączenie wszystkich działek, wyodrębnienie terenów dróg, ulic, zieleńców, itd., następnie podział pozostałej powierzchni pomiędzy właścicieli tych działek. Z założenia właściciele powinni otrzymać w rezultacie działki o minimum tej samej wartości. Jeżeli jest to niemożliwe mają oni prawo do odszkodowania.

► Porządek gruntowy
► Regulacja granic

Umweltqualitätsstandard

Umweltqualitätsstandards, auch Umweltstandards genannt, setzen die oftmals unbestimmten Rechtsbegriffe des Umweltrechts (z.B. schädliche Umwelteinwirkungen) in präzise definierte Größen um und beschreiben detailliert die technischen Anforderungen an umweltrelevante Vorhaben. Umweltstandards dienen somit der Standardisierung und der Operationalisierung unbestimmter Rechtsbegriffe und tragen zu einer Erleichterung des Vollzugs des Um-

Standardy jakościowe ochrony środowiska naturalnego

Standardy jakościowe ochrony środowiska naturalnego (zwane również standardami środowiska) ustalają dla często prawnie nie nieokreślonych pojęć (jak np. szkodliwe wpływy) precyzyjnie sformułowane wielkości i opisują dokładnie wymagania techniczne kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym. Służą one standaryzowaniu niedokładnych pojąć prawnych i przyczyniają się do łatwiejszego urzeczywistniania prawa ochrony środowiska.

weltrechtes bei. Ausgehend von dem mit ihnen verfolgten Zweck lassen sich die Umweltstandards in Schutz- und Vorsorgestandards einteilen. Schutzstandards bezwecken die Abwehr von Gefahren. Sie sind an bekannten, vermuteten oder geschätzten Schädlichkeitsschwellen orientiert. Demgegenüber bewegen sich Vorsorgestandards unterhalb der Gefahrengrenze. Sie zielen auf eine erwünschte Umweltqualität und orientieren sich vordringlich an der technischen Vermeidbarkeit eines Schadstoffausstoßes. Die Rechtsnatur von Umweltqualitätsstandards ist nicht einheitlich. Sie können als Rechtsverordnungen, Verwaltungsvorschriften und auch als private Regelwerke ergehen.

► Umweltqualitätsziel

Umweltqualitätsziel

Umweltqualitätsziele geben bestimmte, sachlich, räumlich und gegebenenfalls zeitlich definierte Qualitäten von Ressourcen, Potentialen oder Funktionen an, die in konkreten Situationen erhalten oder entwickelt werden sollen. Umweltqualitätsziele werden aus allgemeiner formulierten Leitlinien und Grundsätzen abgeleitet und konkretisieren diese. Sie verbinden fachlich-wissenschaftliche Informationen mit politisch-gesellschaftlicher Werthaltung. Umweltqualitätsziele sind an Rezeptoren oder Betroffenen, nicht an Verursachern orientiert und beziehen sich, da eine Gesamtqualität in einem Ziel nicht operationabel abbildbar ist, immer auf Ausschnitte der Umwelt. Sie können jedoch meist nicht direkt umgesetzt werden, sondern bedürfen der weiteren Operationalisierung. Dies geschieht durch die Ableitung von Umweltqualitätsstandards.

► Umweltqualitätsstandard

Standardy podzielić można na ochronne i zapobiegawcze w zależności od celów. Standardy ochronne mają na celu obronę przed niebezpieczeństwami. Zorientowane są na domniemane lub spodziewane źródła szkód. Standardy zapobiegawcze działają poniżej granicy szkód. Orientują się na dobrą jakość środowiska naturalnego i dotyczą przede wszystkim technicznych możliwości zapobiegania emisji zanieczyszczeń. Moc prawna obu tych rodzajów standardów nie jest jednakowa. Mogą one przybrać formę rozporządzenia, przepisu administracyjnego i prywatnego uregulowania.

► Cele jakości środowiska naturalnego

Cele jakości środowiska naturalnego

Cele jakości środowiska podają dokładne, rzeczowe, przestrzenne i czasowo zdefiniowane jakości zasobów naturalnych, potencjałów i funkcji środowiska naturalnego, które mają być zachowane w konkretnej sytuacji lub osiągnięte w przyszłości. Cele jakości środowiska naturalnego zawierają konkretne wytyczne i założenia. Łączą one wiedzę zawodową i naukową ze społeczno-politycznym pojęciem wartości. Są one skierowane na receptory lub poszkodowanych, a nie na sprawców szkody. Koncentrują się jedynie na wycinku środowiska naturalnego, ponieważ całość jakości środowiska naturalnego, nie da się opisać sformułowaniem jednego celu. Na ogół cele te nie mogą być doraźnie zrealizowane i wymagają dodatkowych działań, które mogą być osiągnięte przy pomocy standardów jakościowych środowiska naturalnego.

► Standardy jakościowe ochrony środowiska

Umweltrecht

Unter Umweltrecht ist die Summe der Rechtssätze zu verstehen, die auf den Schutz der Umwelt ausgerichtet sind. Das Umweltrecht zielt darauf ab, menschliches Verhalten so zu steuern, dass die Grenzen der Belastbarkeit des Menschen, der übrigen Lebewesen und der jeweiligen Umwelt nicht gefährdet werden. Zum Umweltrecht zählen in erster Linie die Gesetze, die eine ausdrückliche und spezifisch umweltschützende Funktion aufweisen. Hierzu gehören u.a. die Rechtsmaterien „Naturschutz", „Immissions- und Strahlenschutz", „Abfallentsorgung" und „Gewässerschutz".

Es bleibt anzufügen, dass es eine allgemein anerkannte Definition des Begriffs „Umweltrecht" bislang nicht gibt. Gleichwohl wird die Eigenständigkeit dieses Rechtsgebietes mittlerweile ganz allgemein anerkannt. Synonym zum Begriff „Umweltrecht" wird häufig auch der Begriff „Umweltschutzrecht" verwendet.

- ► Bundesbodenschutzgesetz
- ► Bundes-Immissionsschutzgesetz
- ► Bundesnaturschutzgesetz
- ► Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz
- ► Naturschutz/Naturschutzrecht
- ► Wasserhaushaltsgesetz

Prawo ochrony środowiska

Prawo ochrony środowiska to suma przepisów prawnych, które są skierowane na ochronę środowiska naturalnego. Prawo to zmierza do tego, aby tak ukierunkować ludzkie postępowanie, żeby naturalne środowisko nie było zagrożone dla człowieka i innych istot żywych. Do prawa ochrony środowiska zalicza się w pierwszym rzędzie akty prawne, które odznaczają się wyraźną funkcją ochrony środowiska. Do nich należą m.in. materie prawne obszarów: ochrona przyrody, ochrona przed szkodliwymi wpływami i promieniowaniem, utylizacja odpadów, ochrona wód.

Należy zauważyć, że do tej pory nie istnieje prawne unormowanie pojęcia prawa ochrony środowiska naturalnego, chociaż uznaje się ogólnie pewną samodzielność tego działu prawnego. Synonimem pojęcia prawo ochrony środowiska (Umweltrecht) w języku niemieckim jest Umweltschutzrecht.

- ► Federalna ustawa o ochronie gruntu
- ► Federalna ustawa o ochronie przed szkodliwymi wpływami
- ► Federalna ustawa o ochronie przyrody
- ► Ustawa o gospodarce obiegu i o utylizacji odpadów
- ► Ochrona przyrody/ prawo ochrony przyrody
- ► Prawo gospodarowania zasobami wodnymi

Umweltverträglichkeitsprüfung

Die Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP) ist ein unselbständiger Teil verwaltungsbehördlicher Verfahren, die der Entscheidung über die Zulässigkeit von Vorhaben dienen. Die UVP umfasst die Ermittlung, Beschreibung und Bewertung der Auswirkungen eines Vorhabens auf

Sprawdzanie zgodności ze środowiskiem

Sprawdzanie zgodności ze środowiskiem jest częścią składową procedury administracyjnej, która służy pomocą w podejmowaniu decyzji w sprawie wydania zezwolenia dla danego przedsięwzięcia. UVP obejmuje rozpoznanie, opis i ocenę skutków oddziaływania danego przedsię-

- Menschen, Tiere und Pflanzen, Boden, Wasser, Luft, Klima und Landschaft einschließlich der jeweiligen Wechselwirkungen
- Kultur- und sonstige Sachgüter.

Die UVP wird unter Einbeziehung der Öffentlichkeit durchgeführt. Geregelt wird die UVP im Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung. In dessen Anlage sind alle Vorhaben aufgeführt, die einer Umweltverträglichkeitsprüfung unterliegen.

Zweck der UVP ist es sicherzustellen, dass nach einheitlichen Grundsätzen

- die Auswirkungen von Vorhaben auf die Umwelt frühzeitig und umfassend ermittelt, beschrieben und bewertet werden,
- das Ergebnis der UVP so früh wie möglich bei allen behördlichen Entscheidungen über die Zulässigkeit von Vorhaben berücksichtigt
- und die erforderlichen Maßnahmen zur Umweltvorsorge getroffen werden können.

Primär ist die UVP damit ein wichtiges Instrument vorsorgenden Umweltschutzes. Mit ihrer Hilfe sollen schädliche Umweltauswirkungen eines Vorhabens vermieden, gemindert oder ausgeglichen werden, indem sie vor der Realisierung des Vorhabens einer systematischen Prüfung mit bestimmten verfahrensmäßigen und inhaltlichen Mindestanforderungen unterzogen werden. Die UVP bezieht sich sowohl auf das Ob als auch auf das Wie des geplanten Vorhabens. Mit der notwendigen Zusammenarbeit zwischen den Vorhabensträgern, den Behörden und der Öffentlichkeit dient die UVP außerdem der Verwirklichung des Kooperationsprinzips. Als Instrument der Vorsorge ist die UVP durch ihren integrativen Ansatz und durch den Grundsatz der Frühzeitigkeit der Prüfung gekennzeichnet. Die Einführung von Umweltverträglichkeitsprüfungen für Pläne und Programme (Plan-UVP) wird derzeit in der Europäi-

wzięcia na:

- udzi, zwierzęta, rośliny, glebę, wodę, powietrze, klimat i krajobraz wraz z ich wzajemnymi oddziaływaniami
- kulturę i inne dobra rzeczowe.

Sprawdzanie zgodności ze środowiskiem przeprowadzane jest publicznie przy współudziale społecznym. Uregulowane jest ono w ustawie o sprawdzaniu zgodności ze środowiskiem. Załącznik tej ustawy zawiera spis wszystkich przedsięwzięć, które muszą być podane procedurze sprawdzenia.

Celem sprawdzenia zgodności środowiskowej jest zabezpieczenie jednolitych podstaw dla

- rozpoznania, opisu i oceny wpływu przedsięwzięcia na środowisko,
- uzyskania jak najwcześniejszej możliwości wykorzystania wyników owego sprawdzania dla potrzeb wszystkich decyzji administracyjnych dotyczących tego przedsięwzięcia
- ustalenia wszystkich niezbędnych kroków realizacyjnych w celu zapobiegania szkodom środowiskowym.

Sprawdzanie dopuszczalności środowiskowej jest ważnym instrumentem zapobiegawczym w dziedzinie ochrony środowiska. Wyniki sprawdzenia pomagają w zmniejszeniu, osłabieniu lub wyrównaniu negatywnych wpływów przyszłej inwestycji na środowisko. Realizacja może zostać poddana systematycznej kontroli oraz obwarowana proceduralnie uwarunkowaniami w celu zmniejszania szkód. Sprawdzenie to dotyczy, zarówno odpowiedzi na pytania: czy ?, i na pytanie: jak ? w stosunku do planowanego zamierzenia. Współpracy inwestora, urzędów i społeczeństwa służy sprawdzaniu dopuszczalności środowiskowej, ponadto spełnieniu założeń zasady kooperacji. Sprawdzanie takie służy sprawie przedsięwzięcia i stanowi instrument zapobiegania szkodom poprzez wczesne ich wykrycie. Ak-

schen Union verbreitet.

tualnie w Unii Europejskiej stosuje się proceduralne wymogi sprawdzania planów i programów dotyczących dopuszczalności środowiskowej.

► Vorsorgeprinzip

► Zasada zapobiegania szkodom

Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen

Die Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen ist gemäß Raumordnungsgesetz eine zeitlich unbefristete oder eine zeitlich befristete Anordnung, raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen zu unterlassen. Zeitlich unbefristet können raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen öffentlicher Stellen untersagt werden, wenn ihnen Ziele der Raumordnung entgegenstehen. Sie verstoßen dann gegen die Beachtungspflicht des § 4 (1) des Raumordnungsgesetzes und sind damit materiell rechtswidrig. Entsprechendes gilt für solche juristischen Personen des Privatrechts, deren raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen der Beachtungspflicht des § 4 (3) des Raumordnungsgesetzes unterliegen. Eine zeitlich befristete Untersagung ist dann möglich, wenn ein entgegenstehendes Ziel der Raumordnung sich in der Aufstellung, Änderung, Ergänzung oder Aufhebung befindet und daher noch keine Beachtungspflicht nach § 4 (1) oder (3) des Raumordnungsgesetzes auslöst.

► Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

Zakaz planowania i zamierzeń realizacyjnych niezgodnych z porządkiem przestrzennym

Zakaz planowania i zamierzeń realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym niezgodnych z porządkiem przestrzennym jest w myśl ustawy o porządku przestrzennym zarządzeniem czasowo ograniczonym lub nieograniczonym. Zakaz może być wydany na czas nieograniczony, jeżeli zamierzenia sprzeciwiają się założeniom porządku przestrzennego. Takie przedsięwzięcia nie są zgodne również z obowiązkiem uwzględniania celów porządku przestrzennego zawartego w & 4 ustawy o porządku przestrzennym i dlatego są bezprawne. Podobne działanie dotyczy osób prawnych prawa prywatnego, które są podobnie zobowiązane paragrafem 4 (3) ustawy. Zakaz na okres czasowy może tylko wówczas wystąpić, gdy cele porządku przestrzennego, przeciwko którym występuje zamierzenie inwestycyjne, znajdują się w fazie nowelizacji, czyli w rzeczywistości nie wystąpił jeszcze fakt złamania zasady uwzględnienia w związku z unormowaniami paragrafów 4 (1) i (3) ustawy o porządku przestrzennym.

► Instrumenty dla zabezpieczenia i urzeczywistnienia porządku przestrzennego i planowania krajowego

Unterschutzstellung

Die im Bundesnaturschutzgesetz geregelte Unterschutzstellung bzw. Pflege und Entwicklung von schutzwürdigen Flächen und Objekten gehört zu den klassischen Aufgaben des Naturschutzes. Mit diesem Instrument können besonders wertvolle Teile

Ustanowienie ochrony

Unormowane ustawą o ochronie przyrody ustanowienie ochrony albo pielęgnacji i rozwoju wyjątkowych powierzchni i obiektów należy do klasycznych zadań ochrony przyrody. Przy pomocy tego instrumentu części przyrody i krajobrazu

von Natur und Landschaft als Naturschutzgebiete, Nationalparke, Landschaftsschutzgebiete, Naturparke, Naturdenkmale und geschützte Landschaftsbestandteile ausgewiesen werden.

Es wird zwischen Flächenschutzkategorien, hierzu zählen Naturschutzgebiete, Nationalparke, Landschaftsschutzgebiete und Naturparke, und sog. Objektschutzkategorien, dazu gehören Naturdenkmale und geschützte Landschaftsbestandteile, unterschieden.

- ► Landschaftsschutzgebiet
- ► Nationalpark
- ► Naturdenkmal
- ► Naturschutzgebiet

mogą zostać ustanowione, jako obszary ochrony przyrody, parki narodowe, obszary ochrony krajobrazu, parki przyrody, pomniki przyrody i chronione części krajobrazu.

Kategoriami ochrony powierzchni objęte są obszary ochrony przyrody, parki narodowe, obszary ochrony krajobrazu i parki przyrody. Do kategorii ochrony obiektów zalicza się pomniki przyrody i chronione części krajobrazu.

- ► Obszar ochrony krajobrazu
- ► Park narodowy
- ► Pomnik przyrody
- ► Obszar ochrony przyrody

Veränderungssperre

Wenn die Gemeinde einen Beschluss über die Aufstellung eines Bebauungsplans gefasst hat, kann sie zur Sicherung der Planung für den künftigen Planbereich eine Veränderungssperre beschließen. Damit kann sie verhindern, dass in der Zeit bis zum Abschluss des Bebauungsplanverfahrens Vorhaben oder Veränderungen im Planbereich vorgenommen werden, die die Verwirklichung der gemeindlichen Planungsabsichten erschweren oder verhindern würden. Die Veränderungssperre wird von der Ge-meinde als Satzung beschlossen. Sie tritt nach Ablauf von zwei Jahren außer Kraft; die Gemeinde kann die Frist um ein Jahr und - wenn besondere Umstände es erfordern - um ein weiteres Jahr verlängern.

Zakaz zmian

Przy podejmowaniu decyzji o przystąpieniu do opracowania planu zabudowy, gmina może uchwalić zakaz zmian dla zabezpieczenia zakresu przyszłego planowania. W ten sposób gmina może zablokować wszelkie zmiany, aż do czasu zakończenia procedury planowania na tym obszarze, jeśli stałyby one na przeszkodzie w urzeczywistnieniu postanowień gminy. Zakaz zmian uchwalany jest przez gminę w formie statutu. Po 2 latach traci on automatycznie moc prawną, gmina jednorazowo może ją o 1 rok przedłużyć, jeżeli specjalne okoliczności tego wymagają.

Verbandsklagerecht

Das Verbandsklagerecht bedeutet die Möglichkeit für anerkannte Naturschutzverbände, gegen definierte Verwaltungshandlungen Klage zu erheben. Nach dem Verwaltungsrecht sind Klagen normalerweise nur zulässig, wenn der Kläger geltend machen kann, dass er durch den Verwaltungsakt

Prawo skargi dla stowarzyszeń

Prawo skargi przeciw określonym działaniom administracyjnym otrzymały uznane stowarzyszenia ochrony przyrody. Zgodnie z prawem administracyjnym skarga jest dopuszczalna tylko wówczas, gdy skarżący może udowodnić, że jego indywidualne prawa zostały naruszone aktem

individuell in seinen Rechten verletzt wird. Das Verbandsklagerecht dient dem Schutz kollektiver, öffentlicher Rechtsgüter (z.B. sauberes Wasser, Gesundheit), die der Allgemeinheit zustehen, jedoch von ihr juristisch nicht wahrgenommen werden können, weil einzelne nachweislich Betroffene nicht vorhanden sind. Das Bundesnaturschutzgesetz enthält kein Verbandsklagerecht. Einige Länder, so Berlin, Bremen, Hamburg und Hessen, haben die Verbandsklage in unterschiedlichem Maße in ihre Landesnaturschutzgesetze integriert.

administracyjnym. Prawo wniesienia skargi przez stowarzyszenia służy ochronie zbiorowych, publicznych dóbr prawnych (np. czysta woda, zdrowie), które przysługują wszystkim a jednak nie każdy może prawnie je wyegzekwować, ponieważ poszczególne jednostki, nie mogą udowodnić, że są poszkodowane. Ustawa o ochronie przyrody nie zawiera uregulowań dotyczących prawa skargi dla stowarzyszeń. Niektóre kraje związkowe, jak Berlin, Brema, Hamburg i Hesja włączyły prawo skargi dla stowarzyszeń do swojego systemu krajowego i zawarły je w krajowej ustawie o ochronie przyrody.

Verdichtete Räume/ Verdichtungsräume

Verdichtete Räume sind eine Raumkategorie, die als Verdichtungsräume, d.h. als Räume stärkere Verdichtung von Wohn- und Arbeitsstätten sowie den damit verbundenen siedlungsstrukturellen Auswirkungen durch die Ministerkonferenz für Raumordnung 1993 abgegrenzt worden sind. Grundlage der Abgrenzung waren die Indikatoren „Siedlungsdichte“ und „Siedlungsflächenanteil“.

Den Grundsätzen der Raumordnung des Raumordnungsgesetzes entsprechend sind verdichtete Räume als Wohn-, Produktions- und Dienstleistungsschwerpunkte zu sichern. Die Siedlungsentwicklung ist auf ein integriertes Verkehrssystem auszurichten und die Attraktivität des öffentlichen Personennahverkehrs ist durch Ausgestaltung von Verkehrsverbünden und durch die Schaffung leistungsfähiger Schnittstellen zu erhöhen. Freiräume sind zu sichern und als Elemente eines Freiraumverbundes zusammenzuführen, Umweltbelastungen sind abzubauen.

Für den Begriff verdichtete Räume / Verdichtungsräume werden synonym auch die Begriffe Verdichtungsgebiete, Ballungsräume, Ballungsgebiete und Agglomeratio-

Przestrzenie gęsto zabudowane / przestrzenie przewidziane do zagęszczenia

Przestrzenie gęsto zaludnione to kategoria przestrzeni, które jako przestrzenie przewidziane do zagęszczenia, tzn. przestrzenie silniejszego zagęszczenia miejsc pracy i zamieszkania, jak i z tym związanych oddziaływań struktury osiedleńczej, ograniczone zostały postanowieniem Konferencji Ministrów w sprawie porządku przestrzennego w 1993 r. Podłożem ograniczenia były następujące wskazania ”Siedlungsdichte- liczba mieszkańców w stosunku do jednostki powierzchni” i ”Siedlungsflächenanteil - powierzchnia zasiedlona w stosunku do powierzchni całkowitej”.

Unormowania zawarte w ustawie o porządku przestrzennym przewidują zabezpieczenie przestrzeni gęsto zabudowanych jako ośrodków mieszkaniowych, przemysłowych i usługowych. Rozwój przestrzeni osiedleńczej powinien być skierowany na zintegrowany system komunikacyjny. Aktywność publicznych środków komunikacji zbiorowej powinna być rozwijana poprzez stworzenie dogodnych połączeń pomiędzy różnymi środkami komunikacji i węzłów komunikacyjnych. Przestrzenie

räume, Ballungsgebiete und Agglomerationen verwendet.

wolne należy chronić poprzez łączenie elementów przestrzennych, obciążenia dla środowiska należy redukować.

Pojęcie przestrzeni gęsto zabudowanych /przestrzeni do zagęszczenia/ ma następujące synonimy: obszar zagęszczony (Verdichtungsraum), aglomeracja miejska (Ballungsraum), obszary o skomasowanej zabudowie (Ballungsgebiet), aglomeracja (Agglomeration).

► Raumkategorien

► Kategoria przestrzenna

Verfahren (Aufstellungs- und Beteiligungsverfahren)

Ein Verfahren ist eine formalisierte, d.h. durch definierte Arbeitsschritte vorgegebene Abfolge von Handlungen. Sämtliche raumbedeutsamen Planungen (Landesplanung, Regionalplanung, Bauleitplanung, Fachplanungen) sind bestimmten Aufstellungs- und Beteiligungsverfahren unterworfen (s. Abb. 4, 6). Besonders stringent, da bundesrechtlich verankert, ist das im Baugesetzbuch normierte Verfahren zur Aufstellung, Ergänzung, Änderung und Aufhebung von Bauleitplänen geregelt. Die einzelnen Verfahrensschritte von der Einleitung des Verfahrens über die Beteiligungsverfahren, die öffentliche Auslegung bis hin zur abschließenden Beschlussfassung und Genehmigung der Bauleitpläne sind verbindlich vorgeschrieben. Das Beteiligungsverfahren zur Bürgerbeteiligung im Rahmen der Bauleitplanung ist ebenfalls normiert, es findet in zwei Stufen statt. Die erste Stufe sieht vor, die Bürger möglichst frühzeitig über die allgemeinen Ziele und Zwecke der Planung, Alternativen für die Neugestaltung oder Entwicklung eines Gebietes und die voraussichtlichen Auswirkungen der Planung öffentlich zu unterrichten; dabei ist ihnen Gelegenheit zur Äußerung und Erörterung zu geben. In der zweiten Stufe der Beteiligung werden die Entwürfe der Bauleitpläne mit dem Erläuterungsbericht oder der Begründung

Procedura (planowania, powiadamiania)

Procedura to sformalizowane postępowanie administracyjne, którego przebieg odbywa się wg prawnie zdefiniowanych kroków działania. Różne plany o znaczeniu przestrzennym (planowanie kraju związkowego, planowanie regionalne, planowanie na szczeblu lokalnym, planowanie specjalistyczne) podlegają ustalonej procedurze (zobacz schemat 4, 6). Szczególnie dokładna, bo unormowana ustawą federalną Kodeksu Budowlanego jest procedura ustanawiania, nowelizacji, rozszerzenia, unieważnienia planów szczebla lokalnego. Pojedyncze kroki proceduralne rozpoczynając od przygotowania procedury planowania, poprzez procedurę powiadamiania, wyłożenie do wglądu publicznego uchwały ustanawiającej plan oraz zgłoszenia w wyższej instancji mają charakter ustaleń wiążących. Procedura upubliczniania w ramach spotkań z mieszkańcami jest unormowana, i przeprowadzana dwustopniowo. Pierwszy stopień przewiduje możliwie wczesne poinformowanie mieszkańców o ogólnych celach i zamierzeniach planu, alternatywach nowego ukształtowania, rozwoju obszaru objętego planowaniem oraz przewidywanym oddziaływaniem planu. Drugi stopień - wystawienie projektu planu wraz z wyjaśnieniami (plan użytkowania terenu) i uzasadnieniem (plan zabudowy) a

für die Dauer eines Monats öffentlich ausgelegt; während der Auslegungsfrist können Bedenken und Anregungen vorgebracht werden. Diese Bedenken und Anregungen sind von der Gemeinde zu prüfen, und das Ergebnis ist mitzuteilen.

Verflechtungsbereich

Verflechtungsbereich ist jener räumliche Bereich, dessen Bevölkerung vorwiegend von dem zugehörigen zentralen Ort versorgt wird. Er wird auf der Grundlage der vorherrschenden Orientierungsrichtung der Bevölkerung unter Berücksichtigung der zumutbaren Entfernung zum zentralen Ort und der Tragfähigkeit für zentralörtliche Einrichtungen abgegrenzt. Es wird der Versorgungsaufgabe entsprechend zwischen Nah-, Mittel- und Oberbereichen unterschieden. Dabei sind

- Nahbereiche: Bereiche um jeden zentralen Ort zur Deckung der Grundversorgung;
- Mittelbereiche: Bereiche um jedes Mittel- und Oberzentrum zur Deckung des gehobenen Bedarfs;
- Oberbereiche: Bereiche um jedes Oberzentrum zur Befriedigung des spezialisierten höheren Bedarfs.

Für den Begriff Verflechtungsbereich werden auch zum Teil die Begriffe Einzugsbereich bzw. Einzugsgebiet synonym verwendet.

► Zentrale-Orte-System

Verkehrsentwicklungsplanung

Die Verkehrsentwicklungsplanung stellt wie die General- /Gesamtverkehrsplanung eine gesamtstädtische Rahmenplanung dar. Sie unterscheidet sich aber von den letztgenannten durch einen moderneren Pla-

także z podaniem do publicznej wiadomości na okres miesiąca. W tym okresie mogą zostać wniesione zastrzeżenia i uwagi. Zastrzeżenia i uwagi muszą być przez gminę sprawdzone a wnoszący je poinformowani o wyniku sprawdzenia.

Obszary związane

Obszar związany, to taki obszar, którego mieszkańcy zaopatrują się przede wszystkim w należącym do niego centrum. Taki obszar można wyodrębnić na podstawie kierunku zainteresowań ludności oraz odległości od centrum. Jeżeli centrum zapewnia odpowiedni poziom usług przystosowany do usług w centralnych miejscowościach, to można oczekiwać, że społeczeństwo będzie związane z centrum danego obszaru. Rozróżnia się obszary ściśle związane, średnio związane i nadcentra. Przy czym

- obszary ściśle związane są obszarami wokół centrum podstawowego, każdej miejscowości zapewniają podstawowe potrzeby ludności
- obszary średnio związane to wszystkie obszary wokół centrum i nadcentrum- zapewniające wysokie wymagania mieszkańców,
- obszary nadcentrum to obszary wokół miejscowości centralnej, które zaspakajają wysokie, specjalistyczne wymagania mieszkańców.

Jako synonimu pojęcia obszarów związanych używa się również pojęcia: obszar pobierający (Einzugsbereich/ Einzugsgebiet).

► System centralnych miejscowości

Plan rozwoju transportu

Plan rozwoju transportu, podobnie jak plan generalny dróg i ulic, to plan ramowy. Różni się od poprzedniego, nowoczesnymi założeniami planowania, które uwzględniają zmiany społeczne. Podczas

nungsansatz, der sich durch einen gesellschaftlichen Wertewandel erklären lässt. War bei der Generalverkehrsplanung noch die großzügige und preiswerte Bereitstellung von Verkehrsinfrastruktur für den motorisierten Individualverkehr vorrangiges Ziel, so steht im Rahmen der Verkehrsentwicklungsplanung die Sozial- und Umweltverträglichkeit des Stadtverkehrs im Vordergrund. Die Sozialverträglichkeit kommt in der verstärkten Berücksichtigung von Interessen der nichtmotorisierten Verkehrsteilnehmer, also Fußgängern, Radfahrern und ÖPNV-Benutzern, zum Ausdruck. Hierdurch soll auch die Reduzierung der Emissionen und des Energieverbrauchs des Kraftfahrzeugverkehrs und somit die Umweltverträglichkeit des Verkehrsablaufes erreicht werden.

► Generalverkehrsplan

gdy celem planu generalnego dróg i ulic były przede wszystkim łatwo dostępne i niekosztowne infrastruktury środków zmotoryzowanej komunikacji indywidualnej, w planie rozwoju transportu podkreśla się te aspekty, które powodują że komunikacja miejska jest przyjazna, zarówno dla społeczeństwa jak i środowiska. Przyjazny stosunek do społeczeństwa wyraża się silniejszym uwzględnieniem interesów grupy niezmotoryzowanej, takich jak piesi, rowerzyści i użytkownicy środków komunikacji zbiorowej. Za pomocą tych planów zamierza się osiągnąć redukcję emisji i zużycia energii, a tym samym zapewnić ochronę środowiska.

► Plan generalny dróg i ulic

Verkehrswert/ Wertermittlungsverordnung

Der Verkehrswert eines Grundstücks wird durch den Preis bestimmt, der zu dem Zeitpunkt, auf den sich die Ermittlung bezieht, im gewöhnlichen Geschäftsverkehr nach den rechtlichen Gegebenheiten und tatsächlichen Eigenschaften, der sonstigen Beschaffenheit und der Lage des Grundstücks ohne Rücksicht auf ungewöhnliche oder persönliche Verhältnisse zu erzielen wäre. Die Ermittlung von Grundstückswerten ist bei der Anwendung einiger Instrumente des Baugesetzbuches erforderlich, so z.B. im Rahmen der Umlegung oder der Enteignung bzw. Entschädigung. Die Vorschriften zur Wertermittlung von Grundstücken sind in der Verordnung über Grundsätze für die Ermittlung der Verkehrswerte von Grundstücken (Wertermittlungsverordnung) enthalten. Hier werden u.a. Aussagen zu den wertbestimmenden Faktoren und den Verfahren zur Ermittlung von Verkehrswerten getroffen.

Wartość obiegowa / rozporządzenie o ustalaniu wartości

Wartość obiegową działki ustala się poprzez wskazanie ceny, dostępnej na rynku w czasie, w którym dokonuje się szacowania w normalnym obiegu handlowym przy uwzględnieniu sytuacji prawnej działki, jej faktycznych zalet i innych właściwości (np. położenie) ale bez uwzględniania wyjątkowych warunków. Ustalenie wartości działki jest niezbędne podczas stosowania wielu instrumentów Kodeksu Budowlanego, np. w procedurze przekształcania działek lub przy wywłaszczeniu albo odszkodowaniach. Przepisy o ustalaniu wartości działek są zawarte w odpowiednim rozporządzeniu. Zawierają one również opis czynników wpływających na wartość działki i procedurę szacowania wartości obiegowej.

Verordnung

Eine Verordnung ist eine von einer staatlichen Behörde erlassene allgemeine Anordnung. Zu unterscheiden sind einerseits Rechtsverordnungen mit der gleichen verbindlichen Wirkung wie Gesetze und andererseits Verwaltungsverordnungen (Verwaltungsvorschriften), die sich nur mit innerdienstlichen Anweisungen an nachgeordnete Behörden richten.

Rozporządzenie

Rozporządzenie (dekret) jest ogólnym aktem wydawanym przez urzędy państwowe. Rozróżnia się dwa rodzaje rozporządzeń: takie, które mają powszechną moc obowiązywania jak ustawy, oraz rozporządzenia administracyjne (przepis administracyjny), które wiążą tylko podporządkowane instytucje.

Ver- und Entsorgung

Die Ver- und Entsorgung umfasst:

- die Wasserversorgung, also die Deckung des Wasserbedarfs, unterschieden nach Trinkwasser und Betriebswasser
- die Abwasserableitung und die Abwasserreinigung
- das Einsammeln, Befördern, Behandeln und Lagern von Abfällen
- die Versorgung mit Energie, einschließlich der Entsorgung der bei energetischen Umwandlungsprozessen anfallenden Stoffe
- die Versorgung mit Telekommunikationsdiensten.

Infrastruktura techniczna

Pojęcie infrastruktura techniczna obejmuje:

- zaopatrzenie w wodę, czyli zabezpieczenie odpowiedniej jej ilości w stosunku do potrzeb, z podziałem na wodę zdatną i niezdatną do picia
- odprowadzenie ścieków i oczyszczanie ścieków
- zbieranie, przewóz, obróbka, składowanie odpadów
- zapewnienie dostaw energii, włącznie z utylizacją surowców powstałych w czasie procesu przemiany energii
- zaopatrzenie w usługi telekomunikacyjne.

Verursacherprinzip

Das Verursacherprinzip besagt, dass die Kosten der Vermeidung oder Beseitigung einer Umweltbelastung derjenige tragen soll, der für ihre Entstehung verantwortlich ist. Zunehmend wird neben dieser Kostentragungspflicht dem Prinzip eine Handlungspflicht entnommen. Das Instrumentarium einer verursacherorientierten Umweltpolitik reicht von Geboten und Verboten über flexible Kompensationsregelungen bis hin zu Umweltabgaben. Die Grenzen des Verursacherprinzips werden durch das Gemeinlastprinzip beschrieben: Lassen

Zasada odpowiedzialności sprawcy szkody

Zasada odpowiedzialności sprawcy szkody mówi, że koszty zabezpieczenia przed zanieczyszczeniami środowiska lub usuwania szkód powinien ponosić ten, kto jest odpowiedzialny za ich powstanie. Coraz częściej obok tej zasady wymienia się obowiązek działania zapobiegającego powstawaniu zanieczyszczeń. Instrumenty polityki ochrony środowiska w stosunku do sprawcy rozciągają się od nakazów i zakazów poprzez elastyczne uregulowania dotyczące wyrównania szkody, aż do odszkodowań za zniszczone środowisko.

sich bestimmte schädliche Umweltfolgen nur schwer oder gar nicht bestimmten Verursachern zurechnen oder können akute Notstände nicht anders beseitigt werden, dann soll ausnahmsweise die Allgemeinheit mit den Kosten für die Beseitigung von Umweltschäden belastet werden.

► Vorsorgeprinzip

W takich przypadkach kiedy nie można ustalić sprawcy szkody albo istnieją sytuacje kryzysowe (np. powodzie) to kosztami za usunięcie szkód wyrządzonych środowisku należy obciążyć ogół.

► Zasada zapobiegania

Vorbehaltsgebiet

Vorbehaltsgebiete sind Gebiete, in denen bestimmten raumbedeutsamen Funktionen oder Nutzungen bei der Abwägung mit konkurrierenden raumbedeutsamen Nutzungen besonderes Gewicht beigemessen werden soll. Vorbehaltsgebiete besitzen den Charakter von Grundsätzen der Raumordnung, sind damit noch nicht endgültig abgewogen.

► Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung
► Vorranggebiete

Obszary zastrzeżone

Obszarami zastrzeżonymi są takie obszary, którym można przypisać określone funkcje i sposoby ich wykorzystania w stosunku do innych konkurencyjnych funkcji o znaczeniu przestrzennym. Obszary zastrzeżone mają charakter założeń porządku przestrzennego, i nie są do końca określone.

► Funkcje w dziedzinie porządku przestrzennego i planowaniu krajów związkowych
► Obszary uprzywilejowane

Vorhaben- und Erschließungsplan

Der Vorhaben- und Erschließungsplan ist ein vom Vorhabenträger vorgelegter und mit der Gemeinde abgestimmter Plan, mit dem der Vorhabenträger deutlich macht, dass er zur Durchführung bestimmter Vorhaben und der notwendigen Erschließungsmaßnahmen bereit und in der Lage ist. Verpflichtet sich der Vorhabenträger im Rahmen eines Durchführungsvertrages außerdem zur Durchführung des Plans innerhalb einer bestimmten Frist und zu vollständigen oder teilweisen Tragung der Planungs- und Erschließungskosten, so kann die Gemeinde durch Aufstellen eines vorhabenbezogenen Bebauungsplans die Zulässigkeit dieser Vorhaben und Maßnahmen begründen. Der Vorhaben- und Erschließungsplan wird Bestandteil des vorhabenbezogenen Bebauungsplans. Wird

Plan określający zamierzenia realizacyjne

Plan określający zamierzenia realizacyjne jest planem szczebla lokalnego. Zgłoszony zostaje przez inwestora w uzgodnieniu z gminą, w którym inwestor wskazuje, że jest w stanie przeprowadzić na własny koszt ustalone kroki realizacyjne i uzbrojenie terenu. Inwestor w ramach pertraktacji umownych zobowiązuje się do wykonania planu w odpowiednim terminie i do poniesienia częściowych lub całkowitych kosztów uzbrojenia. Gmina może poprzez uchwalenie planu uzasadnić zezwolenie na takie przedsięwzięcie i poszczególne realizacje. Plan określający zamierzenia realizacyjne jest częścią składową odpowiedniego planu zabudowy. Jeżeli plan określający kroki realizacyjne nie zostanie zrealizowany w umówionym terminie gmina powinna uchylić plan zabudowy.

der Vorhaben- und Erschließungsplan nicht innerhalb der im Durchführungsvertrag vereinbarten Frist durchgeführt, soll die Gemeinde den Bebauungsplan aufheben.

► Bebauungsplan

Vorkaufsrecht

Das Vorkaufsrecht bezeichnet das Recht der Gemeinde, in einen wirksamen Kaufvertrag anstelle des Käufers einzutreten. Im Baugesetzbuch werden zwei Typen gemeindlicher Vorkaufsrechte genannt, das allgemeine und das besondere Vorkaufsrecht. Beide Arten von Vorkaufsrechten erstrecken sich lediglich auf den Kauf von Grundstücken. Allgemeines und besonderes Vorkaufsrecht dürfen nur ausgeübt werden, wenn das Wohl der Allgemeinheit dies rechtfertigt. Das allgemeine Vorkaufsrecht steht der Gemeinde kraft Gesetz in sechs Fällen zu: im Geltungsbereich eines Bebauungsplans bei Flächen, die für öffentliche Zwecke festgesetzt sind, in einem Umlegungsgebiet, in einem förmlich festgelegten Sanierungsgebiet und städtebaulichen Entwicklungsbereich, im Geltungsbereich einer Erhaltungssatzung, im Geltungsbereich eines Flächennutzungsplanes bei unbebauten Flächen im Außenbereich, für die eine Nutzung als Wohnbaufläche oder Wohngebiet dargestellt ist und in Gebieten im Geltungsbereich eines Bebauungsplans oder innerhalb im Zusammenhang bebauter Ortsteile, die vorwiegend mit Wohngebäuden bebaut werden können, soweit die Grundstücke unbebaut sind. Das besondere Vorkaufsrecht setzt eine gemeindliche Satzung voraus und wird deshalb auch als Satzungsvorkaufsrecht bezeichnet. Die Gemeinde kann zum einen durch Satzung im Geltungsbereich eines Bebauungsplans ihr Vorkaufsrecht an unbebauten Grundstücken begründen; zum anderen kann sie in Gebieten, in denen sie städtebauliche Maßnahmen in Betracht zieht, zur Sicherung einer geordneten städ-

► Plan zabudowy

Prawo pierwokupu

Prawo pierwokupu określa prawo gminy do wstąpienia w umowie kupna sprzedaży w miejsce kupującego. W Kodeksie Budowlanym określone są dwa typy pierwokupu przysługującego gminie: ogólny i szczególny. Oba typy pierwokupu dotyczą jedynie działek budowlanych. Prawo pierwokupu ogólne i szczególne może być wykonywane tylko wówczas, kiedy usprawiedliwia je dobro ogółu. Ogólne prawo pierwokupu przysługuje gminie z mocy prawa, w następujących przypadkach:

na obszarze planów zabudowy w przypadku terenów ustanowionych dla potrzeb ogółu,

na obszarze objętym procedurą przekształcania granic,

na obszarze formalnie ustanowionego obszaru rewitalizacji urbanistycznej, na obszarze rozwoju urbanistycznego,

na obszarze objętym statutem zachowania,

na obszarze objętym planem zabudowy w przypadku sprzedaży terenów niezabudowanych położonych poza terenami zabudowanymi, dla których plan ten przewiduje tereny pod zabudowę mieszkalną,

na obszarach objętym planem zabudowy lub ściśle zabudowanych części miasta, gdzie mogą być w przewadze zabudowane tereny dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego, jeżeli działki te nie są zabudowane.

Szczególne prawo pierwokupu przysługuje gminie jeżeli uchwaliła wcześniej statut, zwane jest ono również statutowym prawem pierwokupu. Gmina może uzasadnić statutem jej prawo pierwokupu dla niezа-

Flächen bezeichnen, an denen ihr ein Vorkaufsrecht an den Grundstücken zusteht. Vorkaufsrechte wurden auch im Naturschutzrecht verankert.

Vorranggebiet

Vorranggebiete sind Gebiete, die für bestimmte raumbedeutsame Funktionen oder Nutzungen vorgesehen sind und andere raumbedeutsame Nutzungen in diesem Gebiet ausschließen, soweit diese mit den vorrangigen Funktionen, Nutzungen oder Zielen der Raumordnung nicht vereinbar sind. Vorranggebiete haben den Charakter von Zielen der Raumordnung; sie sind damit endgültig abgewogen und lassen den Adressaten keinen diesbezüglichen Entscheidungsspielraum mehr, wohl aber einen Ausformungsspielraum. Eine Überlagerung unterschiedlicher Vorranggebiete ist nur dann zulässig, wenn daraus keine Nutzungskonflikte erwachsen.

► Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung
► Vorbehaltsgebiet

Vorsorgeprinzip

Das Vorsorgeprinzip besagt, dass Umweltpolitik sich nicht in der Beseitigung eingetretener Schäden und der Abwehr drohender Gefahren erschöpft, sondern vielmehr bereits das Entstehen von Umweltbelastungen unterhalb der Gefahrenschwelle verhindert werden soll. Hierzu zählen alle Handlungen, die im Vorfeld der Gefahrenabwehr, der Vermeidung oder Verminderung von Risiken für die Umwelt Rechnung tragen und die vorausschauend der Gestaltung unserer zukünftigen Umwelt, insbesondere dem Schutz und der Entwick-

budowanych działek położonych na obszarze objętym planem zabudowy; ponadto może na obszarach, na których zamierza przeprowadzić urbanistyczne kroki realizacyjne, dla zabezpieczenia uporządkowanego rozwoju, statutem ustalić działki, na których jej przysługuje prawo pierwokupu. Prawo pierwokupu występuje również w ustawie o ochronie przyrody.

Obszary uprzywilejowane

Obszary uprzywilejowane to takie, które są przewidziane do spełnienia szczególnych funkcji lub użytkowania a inne ich użytkowanie (o znaczeniu przestrzennym) jest wykluczone ponieważ nie można go pogodzić z funkcjami, użytkowaniem lub celami porządku przestrzennego. Obszary uprzywilejowane mają charakter celów porządku przestrzennego; są ważne dla zachowania równowagi i nie pozostawiają adresatowi żadnych możliwości swobodnego podejmowania decyzji. Nałożenie się na siebie różnych obszarów uprzywilejowanych jest tylko wówczas dozwolone, jeżeli nie powstaną w związku z tym żadne konflikty.

► Funkcje w dziedzinie porządku przestrzennego i planowania kraju związkowego
► Obszary zastrzeżone

Zasada prewencji

Zasada prewencji dotycząca środowiska naturalnego polega na informowaniu społeczeństwa o możliwości wystąpienia zagrożeń szkodliwych dla natury i ludzi. Działalność taka związana jest z polityką ochrony środowiska, która zapobiega, uczy i wychowuje a tym samym kształtuje przyszłość lepszą urbanistycznie i ekologicznie. Zasada prewencji ukierunkowana jest na zapobieganie i ochronie przed zniszczeniami, nie kończy się na usuwaniu powstałych lub obronie przed grożącymi szkodami, lecz udaremnia powstawanie

lung der natürlichen Lebensgrundlagen dienen.

obciążeń. Działania, które służą przede wszystkim ochronie i rozwojowi naturalnych podstaw życia oraz kształtują przyszłość.

► Verursacherprinzip

► Zasada odpowiedzialności sprawcy

Wasserhaushaltsgesetz

Das Wasserhaushaltsgesetz ist ein Rahmengesetz des Bundes, welches der Ergänzung durch die Ländergesetzgebung bedarf. Alle wichtigen inländischen Gewässernutzungen unterliegen den Regelungen des Wasserhaushaltsgesetzes. Es gliedert sich in sechs Teile:

- Gemeinsame Bestimmungen für die Gewässer;
- Bestimmungen für oberirdische Gewässer;
- Bestimmungen für die Küstengewässer;
- Bestimmungen für das Grundwasser;
- Wasserwirtschaftliche Planung; Wasserbuch;
- Bußgeld- und Schlussbestimmungen.

Ustawa o gospodarce zasobami wodnymi

Ustawa o gospodarce zasobami wodnymi jest prawem ramowym federacji, które wymaga uzupełnienia w prawie krajowym. Wszystkie ważne krajowe ciągi wodne i ich użytkowanie wymienione są w ustawie federalnej. Ustawa ta dzieli się na sześć rozdziałów :

- spólne ustalenia dla zbiorników wodnych i wód
- ustalenia dla wód nadziemnych
- ustalenia dla wód pasa nadbrzeżnego
- ustalenia dla wód gruntowych
- plany gospodarki wodnej, księga wód
- grzywna i ustalenia końcowe

► Abwasserbeseitigungsplan
► Umweltrecht
► Wasserschutzgebiet
► Wasserwirtschaftlicher Rahmenplan

► Plan usuwania ścieków
► Prawo ochrony środowiska naturalnego
► Obszar ochrony wód
► Plan ramowy gospodarki wodnej

Wasserschutzgebiet

Wasserschutzgebiete sind förmlich festgelegte Gebiete, die - soweit es das Wohl der Allgemeinheit erfordert - Gewässer im Interesse der derzeit bestehenden oder künftigen öffentlichen Wasserversorgung vor nachteiligen Einwirkungen schützen, das Grundwasser anreichern oder das schädliche Abfließen von Niederschlagswasser sowie das Abschwemmen und den Eintrag von Bodenbestandteilen, Dünge- oder Pflanzenbehandlungsmitteln in Ge-

Obszar ochrony wód

Obszary ochrony wód to formalnie ustanowione obszary, które dla dobra ogółu ochraniają wody w interesie społecznym przed negatywnym oddziaływaniem. Uzdatniają wodę gruntową lub zapobiegają szkodliwemu wpływowi wód opadowych albo części składników gruntowych, takich jak nawozy sztuczne oraz inne środki ochrony roślin. W obszarach ochrony wód można zakazać niektórych działań albo ustanowić wyjątkowo ich

wässer verhüten sollen. In den Wasserschutzgebieten können bestimmte Handlungen verboten oder nur für beschränkt zulässig erklärt werden und die Eigentümer und Nutzungsberechtigten von Grundstücken zur Duldung bestimmter Maßnahmen verpflichtet werden.

► Wasserhaushaltsgesetz

dopuszczalność. Można odpowiednimi restrykcjami zmusić właścicieli (upoważnionych do ich użytkowania) do przestrzegania postanowienia realizacyjne.

► Ustawa o gospodarce zasobami wodnymi

Wasserwirtschaftlicher Rahmenplan

Wasserwirtschaftliche Rahmenpläne werden zur Sicherung der für die Entwicklung der Lebens- und Wirtschaftsverhältnisse notwendigen wasserwirtschaftlichen Voraussetzungen aufgestellt. Ihr Geltungsbereich bezieht sich auf Flussgebiete oder Wirtschaftsräume oder auf Teile von solchen. Sie sind der Entwicklung fortlaufend anzupassen.

► Wasserhaushaltsgesetz

Plan ramowy gospodarki wodnej

Plany ramowe gospodarki wodnej ustanawiane są w celu zapewnienia niezbędnych warunków dla rozwoju życia i gospodarki w stosunku do gospodarki wodnej. Plan obejmuje swoim zasięgiem obszary rzeczne, przestrzenie gospodarcze lub ich części. Muszą one być stale dopasowywane do przemian.

► Ustawa o gospodarce zasobami wodnymi

Wirkungsanalyse/Erfolgskontrolle

Allgemein wird darunter die Aufgabe verstanden, Planungen, Programme, Projekte, Maßnahmen oder Instrumente unter bestimmten Gesichtspunkten, z.B. hinsichtlich der Inhalte, Verfahrensweisen, Ergebnisse oder Kosten, zu bewerten. Im Vordergrund stehen dabei vorwiegend die Bestimmung der Zielerreichungsgrade (Soll-Ist-Vergleiche, Festlegung der Veränderungspotentiale und Veränderungsrichtungen) sowie die Untersuchung der Ursache-Wirkung-Zusammenhänge (Wirkungsverläufe, Wirkungsketten, Fallstudien, Zeitreihen etc.). In der Planungswissenschaft und Planungspraxis richtet sich das Augenmerk auf die Wirksamkeit der Pläne, Programme und Verfahren sowie auf die Effizienz planerischer Maßnahmen.

Analiza działalności / kontrola skuteczności

Pod tym pojęciem ogólnie rozumie się ocenianie planowania, programów, projektów, kroków realizacyjnych lub instrumentów stosowanych do realizacji np. pod względem zakresu, zastosowanej procedury, wyników lub kosztów. Na pierwszy plan wysuwane jest ustalenie stopnia osiągnięcia założonych celów (porównanie powinno przebiegać następująco: ustalenie potencjałów lub kierunków zmian), badanie przyczyn- skutków- zależności (przebieg działalności, łańcuch działań, studia przypadków, przedziały czasowe, itd.).

W planowaniu jako dziedzinie nauki, a także w praktyce baczną uwagę zwraca się na badania skuteczności planów, programów i procedur oraz wydajność planistycznych kroków realizacyjnych.

Wirtschaftsförderung

Im Rahmen der Wirtschaftsförderung kann man grob zwischen der Wirtschaftsförderung von Bund und Ländern einerseits und der kommunalen Wirtschaftsförderung andererseits unterscheiden.

Unter kommunaler Wirtschaftsförderung kann man gezielte Aktivitäten und Maßnahmen der kommunalen Gebietskörperschaften zur Schaffung günstiger Rahmenbedingungen für die Entwicklung wirtschaftlicher Unternehmen und damit zur Verbesserung der allgemeinen Lebensbedingungen der Bewohner verstehen. Als Hauptziele kommunaler Wirtschaftsförderung können benannt werden:

- die Verbesserung der betrieblichen Standortbedingungen;
- die Schaffung einer branchenmäßig diversifizierten Wirtschaftsstruktur;
- die Sicherung und der Ausbau des Arbeitsplatzangebotes und
- die Erhöhung der Finanzkraft der Kommunen.

Das Kernstück der gemeinsamen Wirtschaftsförderung von Bund und Ländern stellen die Rahmenpläne nach dem „Gesetz über die Gemeinschaftsaufgabe zur Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“ dar. In Ergänzung dazu verfügen fast alle Länder über eigene regionale Wirtschaftsförderungsprogramme für jene Gebiete, die in die Gemeinschaftsaufgabe nicht einbezogen worden sind, aber einer besonderen Förderung aus Ländersicht bedürfen. Neben den regionalen Programmen existieren auch noch zahlreiche sektorale Bundes- und Landesförderungsprogramme. Generell betrachtet ähneln sich die Ziele staatlicher und kommunaler Wirtschaftsförderungspolitik; beide Politikarten sind bestrebt, hauptsächlich durch Verbesserung der Infrastrukturen und Förderung des wirtschaftlichen Wachstums Verbesserungen der Lebensverhältnisse der Bewoh-

Wspieranie sektora gospodarczego

W ramach wspierania gospodarki można rozróżnić wspieranie przez federację, kraje związkowe i gminy.

Pod pojęciem gminnego wspierania gospodarki rozumie się zamierzenia realizacyjne komunalnych wspólnot w celu stworzenia dogodniejszych warunków ramowych dla rozwoju gospodarczego przedsiębiorstwa i poprawy ogólnych warunków życia mieszkańców. Najważniejszymi celami komunalnego wspierania gospodarki są:

- poprawa gospodarczych warunków lokalizacyjnych
- stworzenie wielobranżowej struktury gospodarczej
- zabezpieczenie i rozbudowa lepszych możliwości na rynku pracy
- wspieranie możliwości finansowych gminy

W centrum uwagi wspólnie powadzonej subwencji przez federację i kraje związkowe znajdują się plany ramowe ”wspólna inicjatywa dla poprawy regionalnej struktury gospodarczej”. Prawie wszystkie kraje związkowe dysponują regionalnymi planami gospodarczymi dla tych obszarów, które nie są objęte planami ramowymi wspólnej inicjatywy, ale wymagają specjalnej pomocy. Oprócz programów regionalnych istnieją również liczne sektoralne programy promocyjne federacji i krajów związkowych. Generalnie można stwierdzić, że programy wspomagania wszystkich szczebli są podobne; oba rodzaje polityki starają się zwłaszcza poprzez wspieranie poprawy infrastruktury technicznej i wspomaganie wzrostu gospodarczego osiągnąć poprawę warunków życiowych mieszkańców własnych terytoriów. Różnią się one jednak instrumentami i wielkością terytorium.

ner in ihren räumlichen Zuständigkeitsbereichen zu erzielen. Sie unterscheiden sich jedoch im Hinblick auf die eingesetzten Instrumente und die jeweiligen Bezugsräume.

► Gemeinschaftsaufgabe
► Regionalpolitik (Regionale Struktur- bzw. Wirtschaftspolitik)

Zentrale-Orte-System

Ein zentraler Ort ist ein Ort, der über die Versorgung der eigenen Bevölkerung hinaus, entsprechend seiner jeweiligen Funktion im zentralörtlichen System, Versorgungsaufgaben für die Bevölkerung seines Verflechtungsbereiches wahrnimmt. Man unterscheidet zwischen

- Grundzentrum/Unterzentrum/Kleinzentrum,
- Mittelzentrum und
- Oberzentrum.

Ein Grundzentrum/Unterzentrum/Kleinzentrum ist ein zentraler Ort zur Deckung des Grundbedarfs (täglicher Bedarf) der Bevölkerung im Nahbereich. In diesem Zentrum sollen eine Mittelpunktschule (Hauptschule), Spiel- und Sportstätten sowie gewisse Einrichtungen der gesundheitlichen Betreuung (Arzt, Apotheke), ferner Einzelhandels-, Handwerks- und Dienstleistungsbetriebe vorhanden sein.

Ein Mittelzentrum ist ein zentraler Ort zur Deckung des gehobenen Bedarfs der Bevölkerung im Mittelbereich. Zum gehobenen Bedarf gehören zum Abitur führende Schulen und Berufsschulen, ferner Krankenhäuser, größere Sportanlagen und vielseitige Einkaufsmöglichkeiten. Ein Mittelzentrum ist zugleich Arbeitsmarktzentrum für den Verflechtungsbereich.

Ein Oberzentrum ist ein zentraler Ort zur Deckung des höheren spezialisierten Bedarfs im Oberbereich. Zum höheren spezialisierten Bedarf gehören an das Abitur anschließende Bildungsstätten, Sportsta-

► Wspólne zadanie
► Polityka regionalna (regionalna polityka strukturalna i gospodarcza)

System centralnych miejscowości

Centralną miejscowością jest miejscowość, która poza zaopatrywaniem własnych mieszkańców spełnia odpowiednie funkcje w systemie centralnych miejscowości - zaopatruje ludność obszaru związanego. Rozróżnia się następujące centrum :

- podstawowe/ podcentrum /małe centrum,
- centrum pośrednie
- nadcentrum.

Centrum podstawowe/podcentrum/małe centrum jest centralną miejscowością zaopatrzenia podstawowego (codziennego) ludności z okolicznych gmin. W centrum powinna tym być szkoła średnia, obiekty sportu, zabawy i niektóre obiekty ochrony zdrowia (lekarz, apteka), ponadto sklepy detaliczne, warsztaty rzemieślnicze i usługowe.

Centrum pośrednie to miejscowość centralna zaopatrzenia ludności w potrzeby o wyższym standardzie, która znajduje się w średniej odległości od tej miejscowości. Do wyższego standardu zaopatrzenia zalicza się: gimnazja i inne szkoły przygotowujące do matury, ponadto szpitale, większe obiekty sportowe i duże jednostki handlowe. Centrum pośrednie jest równocześnie centrum rynku pracy dla swojego obszaru oddziaływania.

Nadcentrum jest miejscowością centralną dla zaopatrzenia specjalistycznego ludności z tego regionu. Do wyższego, specjalistycznego standardu potrzeb zalicza się:

dien, Großkrankenhäuser (Spezialkliniken), Theater, Großkaufhäuser sowie spezialisierte Einkaufsmöglichkeiten, Dienststellen höherer Verwaltungsstufe sowie größere Banken und Kreditinstitute. Zugleich verfügt ein Oberzentrum in größerem Umfang über qualifizierte Arbeitskräfte.

ośrodki kształcenia pomaturalnego, stadiony szpitale, kliniki specjalistyczne, teatry, duże domy towarowe, jednostki usługowo-handlowe o charakterze specjalistycznym, a także urzędy wyższych instancji, duże banki, instytucje kredytowe. Nadcentrum dysponuje równocześnie wykwalifikowaną kadrą pracowniczą.

► Verflechtungsbereich

► Obszary związane

Zersiedlung

Unter Zersiedlung ist die Beeinträchtigung oder Zerstörung der Landschaft und von Ökosystemen durch ausufernde städtische Bebauung im ländlichen Raum, durch Bauten außerhalb geschlossener Ortschaften, durch Erschließung von natürlichen Biotopen für die Landwirtschaft, für Wochenend- und Freizeitzentren und für Industrieanlagen zu verstehen. Durch gesetzliche Regelungen (so z.B. die Regelungen im Baugesetzbuch über das Bauen im Außenbereich) und durch Ausweisung von Naturschutz- und Landschaftsschutzgebieten soll die Zersiedlung eingedämmt werden.

Rozproszona zabudowa

Pod pojęciem (Zersiedlung) zabudowy rozproszonej rozumie się naruszanie lub zniszczenie krajobrazu i systemu ekologicznego. Rozproszenie zabudowy następuje poprzez rozprzestrzenianie się miejskiej zabudowy na obszarach wiejskich, poprzez budowle na obszarach poza terenami zabudowanymi, poprzez niszczenie biotopów dla celów rolnictwa, budowy centr wypoczynku i rekreacji lub zakładów przemysłowych. Ograniczone jest za pomocą wielu przepisów (np. w paragrafie 35 Kodeksu Budowlanego o budowlach wyjątkowo dozwolonych poza terenem zabudowanym) i poprzez ustanawianie obszarów chronionych (przyrody, krajobrazu).

Zielabweichungsverfahren

Das Zielabweichungsverfahren stellt ein in § 11 des Raumordnungsgesetzes verankertes Verfahren dar, mit dem es den Ländern möglich ist, von einem Ziel der Raumordnung abzuweichen. Voraussetzung dafür ist, dass die Abweichung unter raumordnerischen Gesichtspunkten vertretbar ist und die Grundzüge der Planung nicht berührt werden. Die Möglichkeit der Abweichung bedeutet, dass die Durchführung eines förmlichen Zieländerungsverfahrens, z.B. bei einem Regionalplan, nicht nötig wird. Ein Antrag auf Einleitung eines Zieländerungsverfahrens können insbesondere die öffentlichen Stellen, Personen des Privat-

Procedura odstępstw od wytyczonego celu

Unormowania & 11 ustawy o porządku przestrzennym (ROG) dają krajom związkowym możliwość odstąpienia od celów porządku przestrzennego. Warunkiem podstawowym odstąpienia jest to, że nie narusza się podstaw planowania oraz, że zamierzenia kraju związkowego nie są sprzeczne z porządkiem przestrzennym. Oznacza to możliwość, że nie będzie konieczne wszczęcie procedury odstępstw od wytyczonego celu np. w przypadku planu regionalnego.

Wniosek o wszczęcie procedury odstępstw od wytyczonego celu mogą złożyć przede

rechts, die für den Bund öffentliche Aufgaben durchführen, sowie die kommunalen Gebietskörperschaften stellen, die das betreffende Ziel der Raumordnung zu beachten haben. Die Ausgestaltung des Zieländerungsverfahrens im Einzelnen bleibt den Ländern überlassen.

► Ziele der Raumordnung

Ziele der Raumordnung

Ziele der Raumordnung sind gemäß Raumordnungsgesetz verbindliche Vorgaben in Form von räumlich und sachlich bestimmten oder bestimmbaren, vom Träger der Landes- oder Regionalplanung abschließend abgewogenen textlichen oder zeichnerischen Festlegungen in Raumordnungsplänen zur Entwicklung, Ordnung und Sicherung des Raumes.

► Erfordernisse der Raumordnung

Zonenrandgebiet

Das Zonenrandgebiet ist eine Raumkategorie, die bis zur Wiedervereinigung Deutschlands im Katalog der Raumordnungsgrundsätze des Raumordnungsgesetzes enthalten war. Danach war die Leistungskraft des Zonenrandgebietes bevorzugt mit dem Ziel zu stärken, dass in allen seinen Teilen Lebensbedingungen sowie eine Wirtschafts- und Sozialstruktur geschaffen werden, die denen im gesamten Bundesgebiet mindestens gleichwertig sind. Mit dem Erlass des Zonenrandförderungsgesetzes erhielt die vorrangige Aufgabe der Zonenrandförderung ein eigenes gesetzliches Fundament. Neben der gesetzlichen Abgrenzung des Zonenrandgebietes wurden in ihm u.a. die Ziele der Zonenrandförderung und in ihrem Rahmen die einzelnen Aufgabenblöcke der Zonenrand-

od wytyczonego celu mogą złożyć przede wszystkim: publiczne instytucje, podmioty prawa cywilnego wykonujące zadania publiczne na zlecenie federacji: komunalne samorządy terytorialne, które mają obowiązek przestrzegania porządku przestrzennego. Sposób przeprowadzenia procedury pozostaje w gestii krajów związkowych.

► Cele porządku przestrzennego

Cele porządku przestrzennego

Zgodnie z ustawą o porządku przestrzennym (ROW) celami porządku przestrzennego są postanowienia dotyczące ustaleń przestrzennych oraz rzeczowych w formie tekstowej i rysunkowej. W planach porządku przestrzennego są odpowiednio rozważane przez określone podmioty planowania krajów związkowych i regionalnych. Cele te obejmują ustalenia dotyczące rozwoju, porządku i bezpieczeństwa terytorium.

► Wymogi porządku przestrzennego

Obszary przygraniczne

Obszary przygraniczne to kategoria przestrzenna, która do czasu zjednoczenia Niemiec zawarta była w katalogu zasad porządku przestrzennego (wymienionych w ustawie o porządku przestrzennym). Według tych zasad należało wspierać tereny przygraniczne w celu polepszania warunków życia oraz poprawy struktury gospodarczej i osiągnięcia poziomu minimum dla innych obszarów. Fundamentem takiego działania była ustawa o wspieraniu obszarów przygranicznych. Oprócz określenia granic terytorium przygranicznego zawierała ona również cele wspomagania z podziałem na bloki zadaniowe jak np. wspomaganie rozwoju gospodarczego, ulgi podatkowe, pomoc w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego.

Wspieranie obszarów przygranicznych

förderung, wie z.B. die regionale Wirtschaftsförderung, die steuerlichen Vergünstigungen oder die Hilfen für das Wohnungswesen, geregelt.

Die Zonenrandförderung hat ihre Aufgabe nach dem Wegfall der innerdeutschen Grenze und der Öffnung der Grenze zur seinerzeitigen CSSR erfüllt. Deshalb wurde die Zonenrandförderung stufenweise bis Ende 1994 abgebaut und damit eingestellt.

zakończyło się po połączeniu Niemiec i otwarciu granic z Czechosłowacją w roku 1994.

Zweckverband

Zweckverband ist ein Zusammenschluss von Gemeinden und Gemeindeverbänden zum Zweck der gemeinsamen Erfüllung bestimmter Aufgaben (z.B. Bau und Unterhaltung von Wasserversorgungs-, Abwasser- und Abfallwirtschaftsanlagen).

Rechtsgrundlage ist das Zweckverbandsgesetz.

Związek celowy

Związek celowy to związek gmin lub związków gminnych zawiązany w celu wypełnienia wspólnych zadań (np. budowa i utrzymanie oczyszczalni ścieków, zakładów wodnych, wysypisk śmieci). Związki mogą się tworzyć zgodnie z unormowaniami ustawy o związkach celowych.

Rejestr

Register

Die im Textteil erläuterten Begriffe sind durch Fettdruck hervorgehoben.
Projecia objaśnione w tekście zaznaczone są Rejestre tłustym drukiem.

A

Abbruchgebot 280
Abfallwirtschaft 179
Abfallwirtschaftsplan 179
Abwägung der Belange 180
Abwägungsgebot 180
Abwasserbeseitigungsplan 181
Achsen 147**, 181**
Adaptacja budynku 54
Administracja niezespolona (resortowa) 6
Administracja publiczna 54
Administracja rządowa niezespolona 55
Administracja rządowa w województwie 6
Administracja rządowa wojewoda
Administracja rządowa zespolona 55
Administracja zespolona 6
Agglomeration 295
Aglomeracja miejska 55
Agrarstrukturelle Entwicklungsplanung 182
Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL) 214, 260, 284
Akcent urbanistyczny 55
Allgemeines Eisenbahngesetz 151
Altlasten 182
Amt 139
Anpassungsgebot 151
Anpassungspflicht 183
Arbeitsmarktregion 184
Architektura krajobrazu 73
Art der baulichen Nutzung 184
Artenschutz 185

Nakaz rozbiórki 280
Gospodarka odpadami 179
Plan zagospodarowania odpadów 179
Wyważanie interesów 180
Obowiązek wyważenia prywatnych i publicznych interesów 180
Plan likwidacji ścieków 181
Osie 171, **181**
Nutzungsänderung eines Gebäudes 54
Fachverwaltung 31
Öffentliche Verwaltung 54
Fachverwaltungen der Regierung 55
Regierungsverwaltung in der Wojewodschaft 31
Wojewodschaftsamt 32 (Urząd Wojewódzki) 7
Allgemeine Regierungsverwaltung 55
Allgemeine Verwaltung 31
Aglomeracja 295
Agglomeration 55
Plan rozwoju agrostrukturalnego 182
Akademie für Raumforschung und Landesplanung (ARL) 214, 260, 284
Städtebaulicher Akzent 55
Ustawa o kolejnictwie 176
Skażenie gruntu 182
Urząd 162
Nakaz dostosowania 176
Obowiązek dostosowania 183
Region rynku pracy 184
Landschaftsarchitektur 74
Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę 184
Ochrona gatunków 185

Aufstellung von Raumordnungsplänen 144
Ustanowienie planów porządku przestrzennego 168f

Auftragsangelegenheiten 138
Zobowiąne do wykonania (Sprawy dotyczące zleceń) 161

Ausgleichs- und Ersatzmaßnahme 186
Świadczenia wyrównawcze i zamienne 186

Ausgleichsabgabe 187
Opłata rekompensująca 187

Ausschließliche Gesetzgebung 132
Ustawodawstwo wyłączne 155

Außenbereich 187
Obszary nie zabudowane / nie zurbanizowane 187

Autostrada 56
Autobahn 56

B

Ballungsgebiet 295
Obszary o skomasowanej zabudowie 295

Ballungsraum 294
Aglomeracja miejska 294

Bauantrag 189
Podanie o pozwolenie na budowę 189

Bauaufsichtsrecht 192
Prawo Nadzoru Budowlanego 192

Baufläche 188
Powierzchnia pod zabudowę 188

Baugebiet 188
Obszary pod zabudowę 188

Baugebot 280
Nakaz budowy 280

Baugenehmigung 189
Pozwolenie na budowę 189

Baugesetzbuch 150, **189**
Kodeks Budowlany 175, **189**

Baugrenze 287
Granica zabudowy 287

Baugrund 261
Grunt pod budowę 261

Baulandkataster 190
Kataster terenów budowlanych 190

Bauleitplan 152, **191**
Plany przestrzenne szczebla lokalnego (gminnego) 177, **191**

Bauleitplanung 150, **191**
Planowanie na szczeblu lokalnym (gminnym) 175, **191**

Baulinie 287
Linia zabudowy 287

Baumassenzahl 191
Dopuszczalna kubatura 191

Baunutzungsverordnung 192
Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym 192

Bauordnungsrecht 192
Prawo Budowlane 192

Bauplanungsrecht 193
Prawo planowania przestrzennego 193

Baurechtskompromiss 208
Kompromis budowlano-prawny 208

Bauweise 193
Rodzaj zabudowy 193

Bauwich 193
Wąskie odstępy między budynkami 193

Bebauungsplan 151, 184, 188**, 194**
Plan zabudowy 176, 184, 188, **194**

Bebauungstiefe 287
Głębokość zabudowy 287

Beirat für Raumordnung 195 — **Rada doradcza w dziedzinie porządku przestrzennego 195**

Belastungsgebiet 243 — Obszar zagrożony 243

Bereich 261 — Teren 261

Bergrecht 195 — **Prawo górnicze 195**

Beteiligungsverfahren 144 — **Procedura upubliczniania 169**

Bezirksregierungen 137 — **Administracje (zarządy) okręgowe / regiony okręgowe 160**

Bindungswirkung 196 — **Skutek wiążący obowiazywania ustawy o porzadku przestrzennym 196**

Biosphärenreservat 196 — **Rezerwat biosfery 196**

Biotopverbundsystem 197 — **System połączonych biotopów 197**

Boden 261 — Ziemia, grunt 261

Bodenordnung 198 — **Porządek gruntowy 198**

Bodenrecht 198 — **Prawo własności i użytkowania gruntu 198**

Bodenschutz 199 — **Ochrona gruntu 199**

Braunkohlenplanung 199 — **Planowanie wydobycia węgla brunatnego 199**

Budowa 56 — **Bau 56**

Budowla 56 — **Bauwerk 56**

Budownictwo 57 — **Bauwesen/Bautätigkeit 57**

Budynek 58 — **Gebäude 58**

Bund 131, **201** — **Federacja** 154, **201**

Bundesamt für Bauwesen und Porządku Przestrzennego 159, 260 — **Federalny Urząd Budownictwa i Raumordnung (BBR) 135, 260**

Bundesamt für Naturschutz 136 — **Federalny Urząd Ochrony Przyrody 159**

Bundesauftragsverwaltung 135 — **Administracja zlecona przez federację (art. 85 ustawy zasadniczej RFN) 158**

Bundesauftragsverwaltung der Länder 135, 137 — **Administracja federalna dla wypełnienia zadań na zlecenie landów 158, 160**

Bundesautobahn 201 — **Autostrada 201**

Bundesbaudirektion 260 — **Dyrekcja budowy objektów federacji 260**

Bundesberggesetz 195 — **Federalna ustawa o górnictwie 195**

Bundes-Bodenschutzgesetz 153 — **Federalna ustawa o ochronie ziemi 178**

Bundeseigene Verwaltung 135 — **Administracja federalna (własna federacji) 158**

Bundesfernstraße 201 — **Federalne drogi dalekiego ruchu 201**

Bundesfernstraßengesetz 151, **201** — **Federalna ustawa o (federalnych) drogach dalekiego ruchu** 176, **201**

Bundesforschungsanstalt für Landeskunde und Raumordnung (BfLR) 260	**Federalny ośrodek badawczy 260**
Bundesgerichte 135	**Sądy federalne 158**
Bundes-Immissionsschutzgesetz 153, **202**	**Federalna ustawa o ochronie przed szkodliwymi immisjami (hałasu i zanieczyszczeń powietrza)** 178, **202**
Bundeskanzler 134	**Kanclerz federalny 157**
Bundeskanzleramt 135	**Federalny Urząd Kanclerski 158**
Bundesminister 134	**Minister federalny 158**
Bundesminister für Verkehr, Bau- und Wohnungswesen (BMVBW) 143	**Federalny Minister Komunikacji, Budownict wa i Mieszkalnictwa (Spraw Mieszkaniowych) 167**
Bundesministerium 135	**Ministerstwo federalne 158**
Bundesmittelbehörden 136	**Urzędy federalne średniego szczebla 159**
Bundesnaturschutzgesetz 153	**Federalna ustawa o ochronie przyrody**
Bundesnaturschutzgesetz 153, 186, **202**	**Federalna ustawa o ochronie przyrody** 178, 186, **202**
Bundesoberbehörden 135	**Urzędy federalne wyższego szczebla 159**
Bundespräsident 134	**Prezydent (federalny) 157**
Bundespräsidialamt 135	**Urząd Prezydenta Federalnego 158**
Bundesrat 133	**Rada Federalna (Wyższa Izba Parlamentu Niemieckiego) 157**
Bundesraumordnung 142, **203**	**Federalny porządek przestrzenny** 166, **203**
Bundesraumordnungsprogramm 204	**Federalny program porządku przestrzennego 204**
Bundesrechnungshof 135	**Federalny Trybunał / Najwyższa Izba Obrachunkowa i Kontroli (organ o kompetencjach zbliżonych do NIK) 158**
Bundesregierung 134	**Rząd federalny 157**
Bundesstaatliches bzw. föderalistisches Prinzip 131	**Zasada federalizmu 154**
Bundesstraßen 201	**Federalne drogi 201**
Bundestag 132	**Parlament federalny 155**
Bundesunterbehörden 136	**Niższe urzędy federalne 159**
Bundesverkehrswegeplan 205	**Federalny plan dróg transportowych 205**
Bundesversammlung 134	**Zgromadzenie federalne 157**
Bundesverwaltung 135	**Administracja federalna 158**
Bundeswaldgesetz 153	Federalna ustawa o lasach 178
Bundeswasserstraßengesetz 151	Federalna ustawa o drogach wodnych 176

Bürgerbeteiligung 253, 295

Informacja społeczeństwa (mieszkańców) w procesie planowania przestrzennego 253, 295

Bürgermeister 138

Burmistrz 161

Burmistrz 9, **58**

Bürgermeister 35, **58**

C

Cel planistyczny 58

Planerisches Ziel 58

Cel publiczny 59

Öffentliches Ziel 59

Centralne organy administracji rządowej 54

Zentrale Behörden der Regierungsverwaltung 54

Centralne urzędy 54

Zentrale Verwaltungsämter 54

Centrum miasta 60

Stadtzentrum 60

D

Decyzja administracyjna 8, **61**

Verwaltungsentscheidung 34, **61**

Decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu 75

Bescheid über die Bedingungen der Bebauung der Raumbewirtschaftung des Gebietes 75

Demokratisches Prinzip 131

Zasada demokracji 154

Deutscher Landkreistag 232

Niemiecki sejmik powiatowy 232-

Deutscher Städte- und Gemeindebund 232

Niemiecki związek miast i gmin 232

Deutscher Städtetag 232

Nimiecki związek metropolii 232

Diagnoza planistyczna 61

Planerische Zustandsanalyse 61

DIN-Norm 206

Niemiecka norma techniczna 206

Dobro kultury 62

Kulturgut 62

Dokumentacja 62

Dokumentation 62

Dorferneuerung 283

Odnowa wsi 283

Dorferneuerungsrichtlinien 284

Wskaźniki odnowy wsi 284

Dostęp do drogi publicznej 63

Zugang zu öffentlichen Wegen/Zuwegung 63

Dostępność komunikacyjna obszaru 63

Verkehrliche Erreichbarkeit eines Gebiets 63

Droga 63

Verkehrsweg 63

Działka budowlana 64

Baugrundstück 64

Dzielnica 9f, **64**, 71

Stadtteil 35, **64,** 71

E

Eigenentwicklung 206
Eignungsgebiet 207
Eingriffsregelung 207
Einwirkungen auf die Bauleitplanung 208
Einzugsgebiet / -bereich 296
Eisenbahn-Bundesamt 135
Ekorozwój 65
Emissionskataster 243
Endogenes Potential 208
Energiewirtschaftsgesetz 153
Enteignung 209
Entlastungsort 209
Entschädigung 210
Entwicklungsagentur 273
Entwicklungsschwerpunkt 210
Entwicklungszentrum 210
Erfolgskontrolle 303
Erfordernisse der Raumordnung 210
Erhaltungssatzung 211
Ersatzmaßnahme 186
Erschließung 211
Europäische Union 132, 142
Europäisches Raumentwicklungskonzept 212

Rozwój własny 206
Obszar priorytetowy 207
Regulacja naruszeń 207
Oddziaływanie na planowanie przestrzenne (szczebla gminnego) 208
Obszar pobierający 296
Urząd Kolei Federalnych 159
Umweltverträgliche Entwicklung 65
Kataster emisji 243
Potencjał endogeniczny 208
Ustawa o gospodarce energetycznej 177
Wywłaszczenie 209
Miejscowość odciążająca 209
Odszkodowanie 210
Agencja rozwoju 273
Główny ośrodek rozwojowy 210
Centrum rozwojowe 210
Kontrola skuteczności 303
Wymogi planowania przestrzennego 210
Prawo wydawane przez gminę służące ochronie urbanistycznej 211
Świadczenia zamienne 186
Uzbrojenie terenu 211
Unia Europejska 155, 167
Europejska perspektywa rozwoju przestrzennego 212

F

Fachplanung 151
Fachplanung, raumwirksame 151, **213**
Fachplanungsgesetze 151
Fachplanungsrecht 257
Fernstraßenausbaugesetz 151
Finanzausgleich 139, **213**

Planowanie resortowe (specjalistyczne) 176
Planowanie specjalistyczne o znaczeniu przestrzennym 176, **213**
Ustawy regulujące planowanie resortowe specjalistyczne 176
Prawo planowania specjalistycznego 257
Federacyjna ustawa o rozbudowie dróg dalekiego ruchu 177
Wyrównanie finansowe 162 , **213**

Finanzordnung 139
Fläche 261
Flächenhaushaltspolitik 214
Flächennutzungsplan 150, 184, 188**, 214**
Flächenstilllegung 215
Flurbereinigung 216
Flurbereinigungsgesetz 153
Forstlicher Rahmenplan 216
Freiraumstruktur 217
Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych 85
Funkcja terenu 65
Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung 217

System finansowy 162
Powierzchnia (teren) 261
Polityka gospodarki przestrzenią 214
Plan użytkowania terenu 175, 184, 188, **214**
Zaniechanie produkcji rolnej na polach uprawnych 215
Komasacja gruntów 216
Ustawa o scaleniu gruntów 178
Plan ramowy urządzenia lasu 216
Struktura wolnych przestrzeni 217
Fonds zum Schutz landwirtschaftlicher Flächen 85
Gebietsfunktion 65
Funkcje w federalnym porządku przestrzennym i planowaniu krajowym 217

G

Gabaryt obiektu 65
Gebiet 261
Gebietskörperschaft 137, **218**
Gegenstromprinzip 219
Gemeinbedarfseinrichtung 219
Gemeinde 138, **219**
Gemeindedirektor 138
Gemeinderat 138
Gemeindeverfassungen / Gemeindeordnungen 138
Gemeindeverkehrsfinanzierungsgesetz 219
Gemeindevertretung 138
Gemeinschaftsaufgaben 220
Generalverkehrsplan 221
Gesamtplanungen 151
Gesamtplanungsrecht 257
Gesamtverkehrsplan 221
Geschossflächenzahl 222

Baurichtmaß 65
Obszar 261
Korporacje/ Stowarzyszenia terytorialne 161, **218**
Zasada równoważenia tendencji przeciwstawnych 219
Instytucje zaopatrzenia gminnego 219
Gmina 161, **219**
Dyrektor gminy 162
Rada gminy 161
Ustrój gmin względnie ustawy dotyczące gmin / Prawo krajowe regulujące zadania i ustrój gmin 161
Ustawa o finansowaniu transportu komunalnego 219
Przedstawicielstwo gminne 161
Wspólne zadania / obowiązki 220
Plan generalny dróg i ulic 221
Planowanie kompleksowe 176
Całościowe prawo planowania 257
Całkowity plan transportu 221
Wskaźnik powierzchni kondygnacyjnych 222

Gesetzgebungskompetenz 132	**Kompetencja ustawodawcza (Parlamentu Federalnego) 155**
Głosowanie powszechne 8	**Volksentscheid 34**
Główna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna 66	**Hauptausschuss für Städtebau und Architektur 66**
Gmina 5, 8, **66**	**Gemeinde** 31, 33, **66**
Gospodarka 66	**Wirtschaft 66**
Gospodarka gruntami 67	**Flächenhaushaltswirtschaft 68**
Gospodarka komunalna 67	**Kommunalwirtschaft 67**
Gospodarka przestrzenna 15, 67	**Räumliche Bewirtschaftung 40, 67**
Gospodarstwo 68	**Wirtschaftliche Einheit 68**
Gospodarstwo domowe 68	**Privater Haushalt 68**
Gospodarstwo rolne 68	**Landwirtschaftlicher Betrieb 68**
Grenzregelung 222	**Regulacja granic 222**
Grenzüberschreitende Raumordnung 223	**Porządek przestrzenny przekraczający granice 223**
Grenzüberschreitende Zusammenarbeit 142	**Współpraca transgraniczna 167**
Größerer europäischer Raum 142	**Szerszy obszar europejski (wykraczający poza terytorium UE) 167**
Grundbuch 225	**Księga wieczysta 225**
Grundflächenzahl 225	**Wskaźnik powierzchni gruntu 225**
Grundgesetz 131, **226**	**Konstytucja / ustawa zasadnicza** 154, **226**
Grundsätze der Raumordnung 142, **226**	**Założenia porządku przestrzennego** 167, **226**
Grundstück 227	**Działka 227**
Grundzentrum 146, 305	**Centrum podstawowe 171, 305**
Grünordnung 224	**Zagospodarowanie terenów zielonych 224**
Grünordnungsplan 224	**Plan zagospodarowania terenów zielonych 224**
Grunt 68	**Boden 68**
Grunty budowlane 69	**Bauflächen 69**
Grunty leśne 69	**Wald-/Forstflächen 69**
Grunty rolne 69	**Landwirtschaftliche Flächen 69**
Grünzäsur 225	**Cezura przestrzeni zielenią 225**
Grünzug 225	**Ciąg zieleni 225**
Güterverkehrszentrum 227	**Transport towarów 227**
Güterverteilzentrum 227	**Centrala rozdzielcza towarów 227**

H

Hauptzollamt 136	**Główny Urząd Celny 159**

I

Individualverkehr 228	**Kkomunikacja (transport) indywidualnya 228**
Industrie- und Handelskammer 228	**Izba handlowa i przemysłowa 228**
Informationspflicht 228	**Obowiązek informowania 228**
Informelle Planungsansätze 229	**Nieformalne założenia planowania 229**
Innenbereich (im Zusammenhang bebauter Ortsteil) 230	**Obszar wewnętrzny /zurbanizowany (spójnie zabudowany obszar gminny) 230**
Inspektor Nadzoru Budowlanego 79	**Inspektor der Bauaufsicht 79**
Instandsetzungsgebot 280	Nakaz remontu 280
Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung 148, **231**	**Instrumenty dla zabezpieczenia i wdro żenia porządku przestrzennego i plano wania krajowego** 173, **231**
Intensywność zabudowy 69	**Baudichte 69**
Interreg 212	**Interreg 212**
Inwentaryzacja 70	**Inventarisierung 70**

J

Jednostka osadnicza 70	**Siedlungseinheit 70**
Jednostka pomocnicza gminy 71	**Verwaltungseinheit einer Gemeinde 71**

K

Kancelaria Premiera 5	**Staatskanzlei (Kanzlei des Minister-präsidenten) 31**
Kierunki zagospodarowania der Gemeinde 71	**Perspektiven der Raumbewirtschaftung przestrzennego gminy 71**
Klasyfikacja funkcjonalno-techniczna drogi 72	**Funktional-technische Klassifizierung von Verkehrswegen 72**
Kleinzentrum 146, 305	**Centrum podstawowe (małe) 171, 305**
Kodeks postępowania administracyjnego 61	**Verwaltungsverfahrensgesetz (Polen) 61**
Kolegium wojewody 72	**Kollegium des Wojewoden 72**
Komisarz rządowy 122	**Regierungskommissar 123**

Komisja urbanistyczno-architektoniczna 28, 66
Stadtplanungs- und Architekturausschuss 53, 66

Kommunale Planungshoheit 138, 255
Komunalna suwerenna władza planistyczna / Władztwo planistyczne gminy 161, 255

Kommunale Selbstverwaltung 137, 256
Samorząd terytorialny (gminny) 161, 256

Kommunale Spitzenverbände 232
Naczelne związki komunalne 232

Kommunalverwaltung 138
Administracja komunalna 161

Kommunen 138
Gminy 161

Koncepcja polityki przestrzennego tik zagospodarowania kraju 22, **72**
Konzeption der Raumentwicklungspolides Landes 47, **72**

Konkurrierende Gesetzgebung 132
Ustawodawstwo konkurencyjne 155

Konserwator przyrody 25 (Naturschutzwart/
Naturschutzkonservator Beauftragter für Naturschutz) 50

Konserwator zabytków 25
Denkmalschutzkonservator (Beauftragter für Denkmalschutz) 50

Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej 3
Staatsverfassung der Republik Polen 29

Kontrakt wojewódzki 23, **73,** 84
Wojewodschaftsvertrag 48, **73**, 84

Konurbacja 73
Konurbation 73

Konversion (Rüstungs- und Standortkonversion) 232
Konwersja (konwersja zbrojeniowa i lokalizacyjna) 232

Koordinierungs- und Sicherungsfunktion der Raumplanung 148
Funkcja koordynująca i zabezpieczająca planowania przestrzennego 173

Kraftfahrt-Bundesamt 135
Federalny urząd komunikacji / Federalny urząd d/s zmotoryzowanego ruchu drogowego 159

Krajobraz 73
Landschaftsbild 73

Kreis 139, **233**
Powiat 162, **233**

Kreisangehörige Gemeinden 138
Gminy należące do powiatów 161

Kreisentwicklungspläne 266
Plany rozwoju powiatów 266

Kreisfreie Gemeinden / Städte 138
Gminy / miasta grodzkie 161

Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz 153
Ustawa o gospodarce obiegu odpadami (zagospodarowaniu odpadów) i gospodarce odpadami 153

Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz 153, **233**
Ustawa o zagospodarowaniu odpadów i gospodarce odpadami 177, **233**

Kreistag 139
Rada powiatu / Parlament powiatu 162

Kreisverwaltungen 139
Administracja powiatu 162

Kryterium legalności 8
Legalitätsprinzip 34

Kształtowanie krajobrazu 74
Landschaftsgestaltung 74

Kształtowanie środowiska 74
Umweltgestaltung 74

Kulturlandschaft 233
Krajobraz kulturowy 233

L

Land 131, 136, **234**
Landbeschaffungsgesetz 153
Länderfinanzausgleich 213
Landeseigene Verwaltung, Landeseigenverwaltung 135, 137
Landesentwicklung 234
Landesentwicklungsbericht 262
Landesentwicklungsplan (gemeinsamer) 265
Landesentwicklungsprogramm 265
Landesplanung 143, **234**
Landesplanungsbehörde 235
Landesplanungsbeirat/Landesplanungsrat 235
Landesplanungsgesetz 236
Landesraumordnungsprogramm 266
Landesregierung 136
Landkreis 139
Ländliche Räume 146, **237**
Landrat 139
Landschaftsbild 238
Landschaftshaushalt/Naturhaushalt 238
Landschaftspflege 238
Landschaftspflegerischer Begleitplan 239
Landschaftsplan 239
Landschaftsplanung 240
Landschaftsprogramm 240
Landschaftsrahmenplan 241
Landschaftsschutzgebiet 241
Landtag 136
Landwirtschaftskammer 241
Las 74

Kraj związkowy 154, 159, **234**
Ustawa o nabywaniu ziemi 177
Wyrównanie finansowe pomiędzy krajami związkowym 213
Własna administracja krajów związkowych 158, 160
Rozwój kraju 234
Sprawozdanie krajowe o rozwoju przestrzennym 262
(Wspólny) plan rozwoju kraju 265
Program rozwojowy krajów 265
Planowanie krajowe (Planowanie przestrzenne na szczeblu krajów związkowych) 167, **234**
Administracja planowania krajowego 235
Rada doradcze w dziedzinie krajowego pla nowania przestrzennego 235
Prawo planowania przestrzennego krajów związkowych 236
Krajowy program porządku przestrzennego 266
Rząd krajowy 160
Powiat 162
Obszary wiejskie 171, **237**
Starosta powiatowy 162
Wizerunek krajobrazu 238
Budżet krajobrazowy/ budżet przyrody 238
Pielęgnacja krajobrazu 238
Plan towarzyszący pielęgnacji krajobrazu 239
Plan krajobrazu 239
Planowanie krajobrazu 240
Program krajobrazowy 240
Krajobrazowy plan ramowy 241
Obszar ochrony krajobrazu 241
Parlament krajowy 160
Izba rolników 241
Wald 74

Leitbilder der räumlichen Entwicklung (des Bundesgebietes oder Länder von über die hinausgreifende Zusammenhänge) 142
Leitbilder der räumlichen Entwicklung 142, **242**
Leitvorstellung der Raumordnung 242

Liegenschaftskataster 242
Linia rozgraniczająca 75
Linia zabudowy 75
Lokalizacja 75
Lokalne warunki 75
Luftreinhalteplanung 243
Luftverkehrsgesetz 151
Ład przestrzenny 75

Wzorce rozwoju przestrzennego (dla obszaru całej federacji bądź obszaru wykraczającego poza granice kraju związkowego) 167
Wzorce rozwoju przestrzennego 167, **242**

Idea przewodnia porządku przestrzennego 242
Kataster nieruchomości 242
Umgrenzungslinie 75
Baugrenze 75
Standortbestimmung 75
Lokale Bedingungen 75
Planowanie czystości powietrza 243
Ustawa o transporcie lotniczym 177
Räumliche Ordnung 75

M

Makroregion 100
Marszałek województwa 11, **76**
Maß der baulichen Nutzung 244

Mediation 245
Miasteczko 76
Miasto 76
Miejscowość 77
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego 16f, 25, **77**
Ministerkonferenz für Raumordnung (MKRO) 245
Ministerpräsident 136
Mittelbare Staatsverwaltung 137

Mittelbereich 296
Mittelzentrum 146, 305
Modal split 245
Moderation 245
Modernisierungsgebot 280
Monitoring przestrzenny 78

Makroregion 100
Marschall der Wojewodschaft 39, **76**
Wskaźnik wykorzystania budowlanego przestrzeni 244

Mediacja 245
Kleinstadt 76
Stadt 76
Ort/Ortschaft 77
Örtlicher Raumbewirtschaftungsplan 41, 42, 49, 53, **77**,
Konferencja ministrów d.s. porządku przestrzennego 245
Premier 160
Administracja państwowa średniego szczebla 160
Obszary średnio związane 296
Centrum pośrednie 171, 305
Modal split 245
Moderacja 245
Nakaz modernizacji 280
Raumbeobachtung 78

N

Nachhaltige Raumentwicklung 141, **246**	**Kierunki zrównoważonego rozwoju** 166, **246**
Nachhaltigkeit 247	**Zrównoważony (długofalowość) rozwój 247**
Naczelny Sąd Administracyjny 8, 20	**General(Haupt-)verwaltungsgericht 34, 45**
Nadzór autorski 78	**Aufsicht durch den Planverfasser 78**
Nadzór budowlany 78	**Bauaufsicht 78**
Nadzór inwestorski 79	**Aufsicht durch den Investor 79**
Nahbereich 296	Obszary ściśle związane 296
Nahverkehrsplan 247	**Plan komunikacji miejscowej 247**
Najwyższa Izba Kontroli 5	**Nationaler Rechnungshof (Oberste Kontrollkammer) 31**
Narodowa strategia rozwoju regionalnego 48, 106	**Nationale Strategie der Regionalentwicklung 23, 106**
Nationalpark 247	**Park narodowy 247**
Naturdenkmal 249	**Pomnik przyrody 249**
Naturlandschaft 249	**Krajobraz przyrodniczy 249**
Natürliche Lebensgrundlagen 248	**Naturalne podstawy życia 248**
Natürliche Ressourcen 248	Zasoby naturalne 248
Naturpark 249	**Park przyrody 249**
Naturraum 250	**Przestrzeń przyrody 250**
Naturräumliche Gliederung 250	**Podział przestrzenny przyrody 250**
Naturschutz/Naturschutzrecht 251	**Ochrona przyrody/ prawo ochrony przyrody 251**
Naturschutzgebiet 251	**Obszar ochrony przyrody 251**
Naturschutzverband 293	**Stowarzyszenia ochrony przyrody 293**
Norma techniczna 80	**Technische Norm 80**
Normatyw 80	**Normative 80**

O

Oberbereich 296	**Obszary nadcentrum 296**
Oberbürgermeister 138	**Nadburmistrz 161**
Oberfinanzdirektion 136	**Urzędy podatkowo-finansowe 159**
Oberkreisdirektor 139	**Naddyrektor /Naczelny dyrektor powiatu 162**
Oberstadtdirektor 138	**Naddyrektor / Naczelny dyrektor miasta 162**

Oberste Bundesbehörden 132, 135 | **Najwyższe urzędy federacyjne 155, 158**
Oberste Bundesorgane 132 | **Najwyższe organy federalne 155**
Oberzentrum 146, 305 | **Nadcentrum 171, 305**
Obiekt budowlany 80 | **Bauobjekt 80**
Obiekt małej architektury 81 | **Kleines Bauobjekt 81**
Obrót nieruchomościami gruntowymi 81 | **Bodenpolitik, Grundstücksverkehr, Flächenhaushalt 81**
Obszar 82 | **Gebiet 82**
Obszar chronionego krajobrazu 82 | **Landschaftsschutzgebiet 82**
Obszar ograniczonego użytkowania 83 | **Gebiet mit Nutzungsbeschränkung 83**
Obszar wsparcia 83 | **Fördergebiet 83**
Ocena oddziaływania na środowisko 84 | **Umweltverträglichkeitsprüfung 84**
Ochrona dóbr kultury 84 | **Schutz von Kulturgütern 84**
Ochrona gruntów rolnych i leśnych 85 | **Schutz der Böden und Flächen für Landwirtschaft und Wald/Forstwirtschaft 85**
Ochrona krajobrazu 73 | **Schutz des Landschaftsbildes 74**
Ochrona przyrody 84 | **Naturschutz 84**
Öffentliche Planungsträger 252 | **Publiczne podmioty planowania 252**
Öffentliche Stellen 252 | **Instytucje publiczne**
Öffentlicher Personennahverkehr 252 | **Publiczne środki komunikacji zbiorowej 252**
Öffentliches Baurecht 252 | **Publiczne prawo budowlane 252**
Öffentlichkeitsbeteiligung 253 | **Publiczny udział w planowaniu 253**
Opiniowanie planu 85 | **Planerische Stellungnahme 85**
Ordnungsraum 146, **253** | **Strefa centr i obszarów podmiejskich** 170, **253**
Organy administracji rządowej 5, 54 | **Organe der Regierungsverwaltung 31, 55**
Organy administracji samorządowej 54 | **Organe der territorialen Selbstverwaltung 54**
Organy administracji zespolonej 54 | **Organe der allgemeinen Verwaltung 54**
Orientierungswert **147,** 276 | Wartość orientacyjna **172,** 276
Ortsplanung 254 | **Planowanie wsi/ (miejscowe) 254**
Osadnictwo 86 | **Siedlungswesen 86**
Osiągalność komunikacyjna 87 | **Verkehrliche Erreichbarkeit im ÖPNV 87**
Osiedle 9, 71, **86** | **Siedlung** 35, 71, **86**
Osiedle mieszkaniowe 86 | **Wohnsiedlung 86**
Ośrodek usługowy 87 | **Dienstleistungszentrum 87**
Otulina 87 | **Pufferzone 87**

P

Parcelacja 88
Park krajobrazowy 88
Park Narodowy 89
Pas ruchu 90
Personenbeförderungsgesetz 151
Pflanzgebot 280
Pielęgnowanie krajobrazu 74
Pierzeja 90
Plan etapowy 15
Plan gospodarowania na gruntach wokół zakładów przemysłowych 90
Plan ochrony 89, **91**
Plan pięcioletni 15
Plan rozwoju przestrzennego gminy 27
Plan urządzenia lasu 91
Plan zagospodarowania przestrzennego 12, 16
Plan zagospodarowania przestrzennego wodwojewództwa 10, 23f, **92**
Planerhaltung 255
Planfeststellungsverfahren 153, **254**
Planowa gospodarka 15
Planowanie na szczeblu ponadlokalnym 22
Planowanie przestrzenne 15, **91**
Planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym 17
Planowanie regionalne 100
Planungselement 145, **255**
Planungshoheit der Gemeinden 150, **255**
Planungsinstrument 256
Planungsmanagement 258
Planungsmarketing 256
Planungsrecht 141, **257**

Parzellierung 88
Landschaftsschutzpark 88
Nationalpark 89
Fahrstreifen 90
Ustawa o transporcie osób 176
Nakaz plantacji 280
Pflege des Landschaftsbildes 74
Zusammenhängende Gebäudefront 90
Jahresplan (Etappenplan) 40
Raumbewirtschaftungsplan im Umfeld von Industriebetrieben 90
Schutzplan / Pflege- und Entwicklungsplan 89, **91**
Fünfjahresplan 40
Raumentwicklungsplan der Gemeinde 52
Waldeinrichtungsplan 91
Raumbewirtschaftungsplan 38, 41
Raumbewirtschaftungsplan der Wojeschaft 38, 41, 47, **92**
Ważność prawa planów 255
Procedura planowania stwierdzającego / stanowienia planów 178, **254**
Planwirtschaft 40
Raumbewirtschaftung auf überörtlicher Ebene 47
Räumliche Planung 40, **91**
Raumbewirtschaftung auf lokaler Ebene 42
Regionale Planung 100
Element planowania 170, **255**
Gminna wyłączność uchwalania planów 175, **255**
Instrument planowania 256
Management planowania 258
Marketing planowania 256
Prawo planowania przestrzennego 165, **257**

Planzeichenverordnung 257
Rozporządzenie o znakach graficznych 257

Podział terytorialny 93
Territoriale Gliederung 93

Polskie Normy (PN) 80
Polnische Normen (PN) 80

Ponadlokalne cele publiczne 93
Überörtliche öffentliche Ziele 93

Porozumienia komunalne 93
Kommunalabkommen 93

Powiat 5, **94**
Kreis 31, **94**

Powiat grodzki 5
Kreisfreie Stadt 31

Powiat ziemski 5
Landkreis 31

Pozwolenie na budowę 94
Baugenehmigung 94

Prawo miejscowe 6, 8, 11, **95**
Ortsrecht (örtliche Rechtsvorschrift, Gemeindesatzung) 32, 33, 36, **94**

Presse- und Informationsamt der Bundesregierung 135
Urząd Prasy i Informacji Rządu Federalnego 158

Prezes Rady Ministrów 5, 54
Ministerpräsident (Vorsitzender des Ministerrats) 30, 54

Prezydent miasta 9, 58, **96**
Stadtpräsident 35, 58, **96**

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej 3
Präsident der Republik Polen (Staatspräsident) 29

Privilegierte Vorhaben 187
„Uprzywilejowana“ inwestycja 187

Procedura planistyczna 96
Planerisches Verfahren 96

Prognoza skutków wpływu ustaleń planu na środowiska przyrodnicze 20, **96**
Prognose der Umweltwirkungen von Plänen 45, **96**

Program 97
Programm 97

Program województwa 12, 23
Wojewodschaftsprogramm 38, 48

Program zadań rządowych 22
Programm der Regierungsaufgaben 47

Projekt 97
Entwurf 97

Projektmanagement 258
Management projektu 258

Protest 98
Widerspruch 98

Przepisy gminne 8
Satzung (Gemeindesatzung)

Przeznaczenie terenu 98
Flächenausweisung 98

R

Rada gminy 8f, **99**
Gemeinderat 34f, **99**

Rada Ministrów 5, 54
Ministerrat (Kabinett) 29, 54

Rada powiatu 11
Kreistag 36

Rada sołecka 99
Schultheißrat 99

Rady narodowe 7
Einheitliche Staatsmacht (Nationalräte) 33

Rahmengesetzgebung132
Ustawodawstwo ramowe 155

Rahmengesetzgebungskompetenz/ Rahmenkompetenz 132, 136, 142	**Kompetencja w dziedzinie ustawodawstwa ramowego/ Kompetencja ramowa 155, 160, 166**
Raum 258	**Przestrzeń 258**
Raum- und Siedlungsstruktur 271, 278	**Struktura przestrzenna i siedliskowa 271, 278**
Raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen **141,** 259	Planowanie i kroki realizacyjne o znaczeniu przestrzennym **165,** 259
Raumbeobachtung 259	**Monitoring przestrzenny 259**
Raumbezogene Funktionen 147	**Funkcje przestrzeni 172**
Raumforschung 259	**Badania naukowe w dziedzinie przestrzeni 259**
Raumkategorien **146,** 261	Kategorie przestrzenne **170,** 261
Räumliche Bezugsebenen 261	**Przestrzenne poziomy odniesienia 261**
Räumlich-funktionale Aufgaben-/ Arbeitsteilung 217	Przestrzenno-funkcjonalny podział zadań / pracy 217
Raumordnung 140, **261**	**Porządek przestrzenny** 165, **261**
Raumordnungsbericht **143,** 262	Raport o stanie porządku przestrzennego **167,** 262
Raumordnungsgesetz 141, 147**, 263**	**Ustawa o porządku przestrzennym** 165, 172, **263**
Raumordnungskataster 264	**Kataster przestrzenny 264**
Raumordnungsklausel 153, **264**	**Klauzula porządku przestrzennego** 178, **264**
Raumordnungspläne 141, 143**, 265**	**Plany porządku przestrzennego** 165, 168, **265**
Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen 267	**Polityczne ramy postępowania w dziedzinie porządku przestrzennego 267**
Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 268	**Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 268**
Raumordnungsrecht 268	**Prawo porządku przestrzennego 268**
Raumordnungsverfahren 149, **269**	**Procedura porządku przestrzennego** 174, **269**
Raumordnungsverordnung 269	**Rozporządzenia o porządku przestrzennym 269**
Raumplanung **140,** 270	Planowanie porządku przestrzennego **164,** 270
Raumstruktur 270	**Struktura przestrzenna 270**
Rechtsbehelf 271	**Środek zaskarżenia 271**
Rechtsstaatliches Prinzip 131	Zasada państwa prawnego 154
Referendum 8, 11, 13	**Referendum 34, 36, 38**
Reforma administracji (sing.) 10	**Verwaltungsreform 36**

Regierungsbezirk/Bezirk 271	**Okręg regencyjny / Rejon 271**
Regierungspräsident 137, 258, 271	**Prezydent okręgu regencyjnego / regionu 161, 258, 271**
Region (deutsch) 150, **271**	**Region** 175, **271**
Region (polnisch) **99**	**Region 99**
Regionalbezirkspläne 266	**Rejonowe plany regionalne 266**
Regionalbüro 273	**Biuro regionalne 273**
Regionale Planungsgemeinschaften 286	Regionalne wspólnoty planowania 286
Regionale Planungsverbände 286	Regionalne związki d.s. planowania 286
Regionaler Flächennutzungsplan 150**, 272**	**Regionalny plan użytkowania terenu** 175, **272**
Regionales Entwicklungskonzept (REK) 272	**Koncepcja rozwoju regionalnego 272**
Regionales Raumordnungsprogramm 266	**Regionalne programy porządku przestrzennego 266**
Regionalkonferenz 273	**Konferencja regionalna 273**
Regionalplan 265	Plan regionalny 265
Regionalplanung 148, **274**	**Planowanie regionalne** 173, **274**
Regionalpolitik (Regionale Struktur- bzw. Wirtschaftspolitik) 274	**Polityka regionalna (regionalna polityka strukturalna i gospodarcza) 274**
Regionalwissenschaft 275	**Nauka o regionie 275**
Regulierungsbehörde für Telekommunikation und Post 136	**Urząd Regulacyjny d.s. Telekomunikacji i Poczty 159**
Rejestr 100	**Verzeichnis 100**
Rejon 100	**Teilraum 100**
Rejonowe urzędy administracji rządowej 10	**Regionale Amtsverwaltungen (Verwaltungsämter der Regierung) 36**
Rekultivierung 275	**Rekultywacja 275**
Rezerwat przyrody 100	**Naturschutzgebiet 100**
Richtfunkverbindung 276	**Połączenia w eterze (Łączność radiowa) 276**
Richtwerte 147, **276**	**Wartości wskaźnikowe** 172, **276**
Richtzahlen 147, **276**	**Wskaźniki** 172, **276**
Rote Liste 277	**Czerwona Lista 277**
Rozwój regionalny 23	**Regionalentwicklung 48**
Rysunek planu 101	**Zeichnerische Plandarstellung 101**
Rządowa administracja specjalna 10	**Staatliche Fachverwaltungen 36**
Rządowe Centrum Studiów Strategicznych (RCSS) 47	**Regierungszentrum für Strategische Studien (RCSS) 22**
Rzecznik Praw Obywatelskich 5	**Bürgerbeauftragter (Beauftragter für Bürgerrechte) 31**

S

Samorząd gminy 8	**Selbstverwaltung der Gemeinde 33**
Samorząd powiatowy 10	**Selbstverwaltung des Kreises 36**
Samorząd terytorialny 5, 7, 16, **102**	**Territoriale Selbstverwaltung** 31, 33, 41, **102**
Samorząd wojewódzki 12	**Selbstverwaltung der Wojewodschaft 37**
Samorządowe kolegium odwoławcze 102	**Berufungskollegium der Selbstverwaltung 102**
Samtgemeinde 139	Gmina piaskowa 162
Satzung 138	**Statut prawa miejscowego / Statut 161**
Scalanie gruntów 103	**Zusammenlegung von Grundstücken (Umlegung, Flurbereinigung) 103**
Schutzbereich 277	**Obszar chroniony 277**
Schutzbereichsgesetz 153	**Ustawa o obszarach obronnych 178**
Sejm 3	**Sejm (Polnisches Parlament) 29**
Sejmik województwa 12f, **103**	**Sejmik (Parlament) der Wojewodschaft / Wojewodschaftstag** 38, **103**
Sekretarz gminy 111	**Gemeindesekretär 111**
Selbstverwaltungsangelegenheiten 137	**Sprawy dotyzące własnych prawnych kom petencji / Sprawy dotyczące wspólnoty samorządowej 161**
Senat 3	**Senat 29**
Sieć osadnicza 110	**Siedlungsnetz 110**
Siedlungsstruktur 271, **278**	**Struktura osiedleniowa** 271, **278**
Skarbnik gminy 111	**Gemeindekämmerer 111**
Skutki finansowe uchwalenia planu 104	**Finanzielle Wirkungen eines Planbeschlusses 104**
Służebność drogowa 63	**Grunddienstbarkeit (Wegedienstbarkeit) 63**
Sołectwo 9, 71, **105**	**Schultheißbezirk (-ortsteil)** 35, 71, **105**
Sołtys 10	**Schultheiß 35**
Sondergebiet 278	**Obszar specjalny 278**
Sozialplan 281	Plan socjalny 281
Sozialprodukt 279	**Produkt socjalny 279**
Sozialstaatliches Prinzip 131	**Zasada państwa socjalnego 154**
Sporządzenie planu 105	**Planaufstellung, Planerarbeitung 105**
Sposób sprawowania 12	**Repräsentanzprinzip 36**
Stadtdirektor 138	**Dyrektor miasta 162**

Städtebauliche Entwicklung und Ordnung 140, 142

Städtebauliche Entwicklungsmaßnahme 279

Städtebauliche Sanierungsmaßnahme 281

Städtebaulicher Vertrag 280

Städtebauliches Gebot 280

Städtebaurecht 190, **193**

Städtenetz 281

Stadtentwicklungsplanung 283

Stadterneuerung 283

Stadtplanung 284

Stadtrat 138

Stadtregion 284

Stadtstaaten 143, 148

Starosta 6, 12, **105**

Starostwo powiatowe 12, **106**

Statistisches Bundesamt 136

Strategia rozwoju 106

Strategia rozwoju kraju 22, 106

Strategia rozwoju regionalnego 106

Strategia rozwoju województwa 12, 23, 106

Strefa 107

Strukturschwache Räume 146, **285**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy 17, 26f, **107**

Subsidiarität 285

System socjalistycznej gospodarki planowej 15

Rozwój i porządek przestrzenny obszarów zurbanizowanych / Założenia rozwoju obszarów zurbanizowanych i ich porządku przestrzennego 165f

Urbanistyczne przedsięwzięcia rozwojowe 279

Rewitalizacja urbanistyczna 281

Umowa urbanistyczna 280

Nakaz urbanistyczny 280

Prawo urbanistyczne 190, **193**

Siatka miast 281

Planowanie rozwoju miast 283

Odnowa miast 283

Planowanie miasta 284

Rada miejska 161

Regiony miejskie 284

Miasta-kraje związkowe 168, 173

Landrat (Starost) 31, 37, **105**

Landratsamt 37, **106**

Federalny Urząd Statystyczny 159

Entwicklungsstrategie 106

Entwicklungsstrategie des Landes 47, 106

Strategie der Regionalentwicklung 106

Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft 38, 47, 106

Zone 107

Przestrzenie o słabej strukturze 171, **285**

Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Gemeinde 42, 44, 52, **107**

Zasada subsydiarności inaczej zwana zasadą pomocy nieczości 285

System der sozialistischen Planwirtschaft 40

Średniowysoki budynek 108 — **Mittelhohes Gebäude / Gebäude mittlerer Höhe 108**

Śródmieście 108 — **Innenstadt 108**

T

Tekst planu 108 — **Erläuterungsbericht zum Plan 108**

Telegrafenwegegesetz 151 — Ustawa o trasach telekomunikacyjnych 176

Träger der Regionalplanung 148, **286** — **Podmioty planowania regionalnego** 173, **286**

Träger öffentlicher Belange 287 — **Podmioty reprezentujące interesy publiczne 287**

Transgraniczne planowanie 109 — **Grenzüberschreitende Planung 109**

U

Überbaubare Grundstücksfläche 287 — **Tereny pod zabudowę 287**

Überörtliche Planung 262 — **Ponadlokalne planowanie 262**

Ugoda administracyjna 109 — **Vergleich im Verwaltungsverfahren 109**

Układ osadniczy 110 — **Siedlungsstruktur 110**

Umlegung 288 — **Procedura przekształcania granic 288**

Umweltbundesamt 136 — **Federalny Urząd Ochrony Środowiska Naturalnego 159**

Umweltqualitätsstandard / Umweltstandards 288 — **Standardy jakościowe ochrony środowiska mnaturalnego 288**

Umweltqualitätsziel 289 — **Cele jakości środowiska naturalnego 289**

Umweltrecht / Umweltschutzrecht 290 — **Prawo ochrony środowiska 290**

Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP) 290 — **Sprawdzanie zgodności ze środowiskoiem 290**

Unmittelbare Staatsverwaltung 137 — **Bezpośrednia administracja państwowa 160**

Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen 292 — **Zakaz planowania i zamierzeń realizacyjnych niezgodnych z porządkiem przestrzennym 292**

Unterschutzstellung 292 — **Ustanowienie ochrony 292**

Unterzentrum 146, 305 — **Centrum podstawowe 171, 305**

Uprawnienia do sporządzania projektów planów 28 — **Vorlageberechtigung für (Stadt-)Planer (Berechtigung zur Ausfertigung von Planentwürfen) 53**

Uprawnienia zawodowe 110 — **Berufliche Zulassung 110**
Urbanista 110 — **Urbanist 110**
Urbanista gminny 28 — **Stadtplaner einer Gemeinde (Gemeinde- bzw. Stadtbaurat) 53**
Urbanistyka 111 — **Urbanistik 111**
Urbanizacja 111 — **Urbanisierung 111**
Urząd gminy 9, **111** — **Gemeindeverwaltung (Amt)** 35, **111**
Urząd marszałkowski 14, **112** — **Marschallamt** 39, **112**
Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast (UmiRM) 22 — **Amt für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UmiRM) 47**
Urząd wojewódzki 112 — **Wojewodschaftsverwaltung 112**
Ustalenia planistyczne 112 — **Planerische Festsetzungen 112**
Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym 16, 27 — **Gesetz über die Raumplanung und Raum bewirtschaftung 41, 52**
Ustawa o planowaniu przestrzennym 16, 27 — **Gesetz über die Raumplanung 41,52**
Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym 41, 52 — **Gesetz über die Raumbewirtschaftung 20, 27**
Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego 23 — **Gesetz über die Förderung der Regionalentwicklung 48**
Uwarunkowania rozwoju 112 — **Entwicklungsvoraussetzungen 112**
Uzgodnienie planu 113 — **Planabstimmung 113**
Użyteczność publiczna 114 — **Gemeinnützigkeit, Gemeinbedarf 114**
Użytkowanie terenu 114 — **Flächennutzung 114**

V

Ver- und Entsorgung 298 — **Infrastruktura techniczna 298**
Veränderungssperre 293 — **Zakaz zmian (budowlanych) 293**
Verbandsgemeinde 139 — **Gmina stowarzyszona 162**
Verbandsklagerecht 293 — **Prawo skargi dla stowarzyszeń 293**
Verdichtete Räume 294 — **Przestrzenie gęsto zabudowane 294**
Verdichtungsräume 146, **294** — **Przestrzenie przewidziane do zagęszczenia** 170, **294**
Verfahren (Aufstellungs- und Beteiligungsverfahren) 144, **295** — **Procedura (planowaniai powiadamiania)** 169, **295**
Verflechtungsbereich 296 — **Obszary związane 296**
Verkehrsentwicklungsplanung 296 — **Plan rozwoju transportu 296**
Verkehrswert 297 — **Wartość obiegowa 297**
Vermittlungsausschuss 134 — **Komisja mediacyjna / pojednawcza 157**
Verordnung 298 — **Rozporządzenie 298**

Verursacherprinzip 298 — **Zasada odpowiedzialności sprawcy szkody 298**
Verwaltungsvorschriften 298 — **Przepis administracyjny 298**
Vorbehaltsgebiet 299 — **Obszary zastrzeżone 299**
Vorhaben- und Erschließungsplan 299 — **Plan określający zamierzenia realizacyjne 299**
Vorkaufsrecht 300 — **Prawo pierwokupu 300**
Vorranggebiet 301 — **Obszary uprzywilejowane 301**
Vorsorgeprinzip 301 — **Zasada prewencji 301**

W

Wartość nieruchomości 115 — **Immobilienwert, Wertermittlung von Immobilien 115**
Warunek dotyczący zagospodarowania lub zabudowy 115 — **Planerische bzw. bauliche Maßgabe/Auflage 115**
Warunki zabudowy i zagospodarowani terenu 116 — **Bedingungen für die Bebauung und Bewirtschaftung von Flächen 116**
Wasser- und Schifffahrtsamt 136 — **Wydział Żeglugi i Gospodarki Wodnej 159**
Wasser- und Schifffahrtsdirektion 136 — **Dyrekcja Żeglugi i Gospodarki Wodnej 159**
Wasserhaushaltsgesetz 153, **302** — **Ustawa o gospodarce zasobami wodnymi** 153, **302**
Wasserschutzgebiet 302 — **Obszar chroniony wód 302**
Wasserwirtschaftlicher Rahmenplan 303 — **Plan ramowy gospodarki wodnej 302**
Wehrbereichsverwaltung 136 — **Terenowa administracja wojskowa 159**
Wertermittlungsverordnung 297 — **Rozporządzenie o ustalaniu wartości 297**
Wirkungsanalyse 303 — **Analiza działalności 303**
Wirtschaftsförderung 304 — **Wspieranie sektora gospodarczego 304**
Władza centralna 3 — **Zentrale Staatsgewalt 29**
Wniosek do planu 117 — **Eingabe zum Plan 117**
Wojewoda 6, **117** — **Wojewode** 31, **117**
Wojewódzki rejestr zadań rządowych 23 — **Wojewodschaftsverzeichnis der Regierungsaufgaben 47**
Województwo 6f, 12f, 22f — **Wojewodschaft 31f, 37f, 47f**

Województwo samorządowe 12, **117** — **Selbstverwaltung der Wojewodschaft** 37, **117**

Wójt 9, **117** — **Dorfvorsteher, Gemeindevorsteher** 35, **117**

Wspieranie rozwoju regionalnego 118 — **Förderung der Regionalentwicklung 118**

Wyłożenie projektu planu do publicznego wglądu 118 — **Planauslegung zur öffentlichen Einsichtnahme 118**

Wysoki budynek 118 — **Hohes Gebäude 118**

Wysokościowy budynek 119 — **Hochhaus 119**

Wywłaszczenie nieruchomości 119 — **Enteignung von Immobilien 119**

Z

Zabudowa 120 — **Bebauung 120**

Zabytek 120 — **Denkmal 120**

Zadania rządowe i samorządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych 121zung — **Aufgaben der Regierung und der territorialen Selbstverwaltung zur Umsetzung überörtlicher öffentlicher Ziele 121**

Zagospodarowanie 121 — **Bewirtschaftung 121**

Zakaz zabudowy 121 — **Bauverbot 121**

Zarys struktury władz lokalnych 5 — **Staatsgewalt auf lokaler Ebene 31**

Zarząd gminy 9, **122** — **Vorstand der Gemeinde / Gemeindevorstand** 35, **122**

Zarząd komisaryczny 122 — **Kommissarische Verwaltung 122**

Zarząd powiatu 11, **123** — **Vorstand des Kreises** 37, **123**

Zarząd Województwa (Komisje sejmiku województwa)13 — **Wojewodschaftsvorstand (Kommission des Sejmiks der Wojewodschaft) 39**

Zarząd województwa 12, **123** — **Vorstand der Wojewodschaft** 38f, **123**

Zarzut 124 — **Einwendung 124**

Zasady zagospodarowania lub zabudowy 125 — **Grundsätze der Bewirtschaftung bzw. Bebauung 125**

Zasób nieruchomości 125 — **Öffentlicher Immobilienbestand 125**

Zebranie wiejskie 10, **126** — **Dorfversammlung** 35, **126**

Zentrale-Orte-System 146, **305** — System centralnych miejscowości **171,** 305

Zersiedlung 306 — **Rozproszona zabudowa 306**

Zgromadzenie Narodowe 3 — **Nationalversammlung 29**

Zielabweichungsverfahren 306 — **Procedura odstępstw od wytyczonego celu 306**

Zieländerungsverfahren 306 — Procedura zmian wytyczonego celu 306

Ziele der Raumordnung 307 — **Cele porządku przestrzennego**

Zmiana planu 126
Zonenrandförderung 307
Zonenrandgebiet 307
Zorganizowana działalność inwestycyjna 126
Zrównoważony rozwój 127
Zusammenfassende Planung 262
Zweckverband 308
Związek komunalny 127
Planänderung 126
Wspieranie obszarów przygranicznych 307
Obszary przygraniczne 307
Organisierte Investitionstätigkeit 126
Nachhaltige Entwicklung 127
Całościowe planowanie 262
Związek celowy 308
Kommunalverband 127

Porównanie systemów Planowania Przestrzennego w Niemczech i w Polsce

Opracowane na podstawie sformułowań i pojęć zawartych w polskim i niemieckim słowniku pojęć z dziedziny planowania przestrzennego

1. Planowanie całościowe

Terytorium : **Federacja**	**Kraj**
Rządowy szczebel zarządzania	
Przedmiot planowania	
- Porządek przestrzenny na szczeblu federacji	- Strategia rozwoju kraju, - Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju
Podstawy prawne	
- Ustawa o porządku przestrzennym (1998)	- Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (2000) - Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (1994)
Zadania	
- Regulowanie założeń ramowych porządku przestrzennego. Ich konkretyzacja następuje ustawami krajów związkowych, których celem jest urzeczywistnienia tych założeń ramowych. - Normowanie istotnych zasad porządku przestrzennego jako materialnych wytycznych dla zachowania ustalonych kierunków rozwoju, bezpieczeństwa i porządku przestrzennego na całym obszarze federacji. Są one do uwzględnienia we wszystkich planach i krokach realizacyjnych, a w planach krajów związkowych do wypełnienia jako cele porządku przestrzennego. Zasadą jest kierunek zrównoważonego rozwoju. - Opracowanie we współpracy z krajami związkowymi koncepcji o charakterze regulacyjnym odnoszących się do zagadnień rozwoju obszaru całej federacji.	- Prowadzenie ”Strategii rozwoju kraju” oraz - sporządzanie ”Koncepcji polityki zagospodarowania przestrzennego kraju”. - Prowadzenie skoordynowanej i spójnej polityki zagospodarowania przestrzennego, którego głównymi instrumentami są programy zadań rządowych. - Prowadzenie rejestru programów zadań rządowych dokonywanych przez centralne organy administracji rządowej.

Odpowiedzialny	
- Ministerstwo transportu, budownictwa i mieszkalnictwa (BMVBW)	- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego i Budownictwa - Rządowe Centrum studiów Strategicznych (RCSS), - Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast (UMiRM)
Instrumenty	
- nie ma	- Strategia rozwoju kraju, - Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju, - Rejestr programów zadaμ rządowych
Procedura	
- Uchwalenia przepisów prawnych i zdawanie raportu o stanie porządku przestrzennego	- Prowadzenie Strategii rozwoju kraju - Rejestru zadań rządowych. - Sporządzenie Koncepcji polityki zagospodarowania przestrzennego kraju
Samorządowy szczebel zarządzania	
- nie ma	- nie ma

Terytorium : **kraje związkowe**	
Rządowy szczebel zarządzania	
Przedmiot planowania	
- Porządek przestrzenny na szczeblu krajowym (planowanie krajowe i planowanie regionalne).	
Podstawy prawne	
- Ustawa o porządku przestrzennym, - krajowe ustawy o porządku przestrzennym	
Zadania	
- Koordynacja, uzgadnianie i zabezpieczenie planowania i kroków realizacyjnych o znaczeniu przestrzennym poprzez całościowe plany, wyższych instancji, stanowiące zarazem centralne instrumenty planowania krajowego i regionalnego.	

- Wdrażanie celów porządku przestrzennego poprzez uwzględnienie ich w planach krajowych. W ten sposób cele te muszą być uwzględnione w planowaniu i krokach realizacyjnych.	
Odpowiedzialny	
Resortowe ministerstwo rządu krajowego	
Instrumenty	
- Plany rozwoju dla obszaru kraju i części terytorium (regionu)	
Procedura	
- Opracowanie i ustanowienie planów rozwoju kraju przy współudziale publicznych podmiotów planowania zwłaszcza urzędów administracji rządowej i gminnej jak i organizacji społecznych, gospodarczych, socjalnych i kulturalnych. - Uzyskanie mocy prawnej poprzez uchwały przepisów prawnych, uchwałę parlamentu krajowego lub przez zatwierdzenie przez krajowy urząd planowania. Zakończenie procedury poprzez podanie do publicznej wiadomości/ ogłoszenie.	
Terytorium : **kraje związkowe**	**Województwa jako regionalny szczebel administracji państwowej**
Rządowy szczebel zarządzania	
Przedmiot planowania	
	- Analizy, studia, koncepcje, programy, określenie zadań
Podstawy prawne	
	- ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (1998) - ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (1994), - ustawa o administracji rządowej w województwie (1998) - ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego (2000)

Zadania	
	Wojewodowie prowadzą analizy i studia oraz opracowywują koncepcje, sporządzają koncepcje i programy i określają zadania realizacji celów publicznych odnoszące się do obszaru i zagadnień wojewódzkich. Programy wojewódzkie są opiniowane przez sejmik samorządowy, uzgadniane z Prezesem UmiRM oraz właściwymi lub centralnymi organami administracji rządowej. Wojewodowie sporządzają i prowadzą wojewódzki rejestr zadań rządowych dotyczących danego województwa.
Odpowiedzialny	
	Wojewoda
Instrumenty	
	Rejestr zadań rządowych
Procedura	
	- prowadzenie rejestru, - uzgodnienia z Urzędem Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast.

Samorządowy szczebel zarządzania	
- nie ma	**Województwo, Urząd Marszałkowski**
Przedmiot planowania	
- nie ma	- Strategie rozwoju województwa - Plany zagospodarowania przestrzennego województwa - Programy województwa - okresowa aktualizacja planu zagospodarowania przestrzennego województwa
Podstawy prawne	
- nie ma	- Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (1994), - ustawa o samorządzie województwa (1998),

Zadania	
- nie ma	- Prowadzenie polityki przestrzennej. - opracowanie strategii, planów i programu
Odpowiedzialny	
- nie ma	- Sejmik i Marszałek / Zarząd województwa samorządowego
Instrumenty	
- nie ma	- rozwoju województwa, - Plany zagospodarowania przestrzennego województwa, - programy województwa.
Procedura	
- nie ma	Opracowanie materiału planistycznego - uzgodnienie go z Prezesem UMiRM w zakresie zadan rządowych i - zaopiniowanie przez Prezesa w pozostałym zakresie problemowym, - zaopiniowanie przez organy samorządowe szczebla powiatowego i gminnego - uchwalenie przez sejmik

Terytorium: **części terytorium krajów związkowych**	**Części terytorium województwa**
Rządowy i samorządowy szczebel planowania	
Przedmiot planowania	
- Planowanie regionalne	- nie ma
Podstawy prawne	
- Ustawa o porządku przestrzennym, krajowe ustawy o porządku przestrzennym	- ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (1998) - ustawa o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (1998)

Zadania	
- Opracowanie części krajowych planów porządku przestrzennego właściwej części terytorium kraju związkowego. - działanie organizacyjnie i politycznie łączące planowanie krajowe i gminne (samorządowe).	- nie ma
Odpowiedzialni	
Podmioty planowania w obu formach : regionalnych związków celowych albo urzędów administracyjnych z udziałem gmin lub związków gminnych.	- nie ma
Instrumenty planowania	
- Plany regionalne	- nie ma
Procedura	
Plany regionalne bazują na planach przestrzennych szczebla krajowego. One konkretyzują uwarunkowania wynikające z krajowej polityki przestrzennej dla zasięgu terytorialnego regionu. Procedura planowania jest taka sama jak dla planów szczebla krajowego.	- nie ma

Samorządowy szczebel zarządzania :	
Powiaty	- powiaty
Przedmiot planowania	
- nie ma	- nie ma
Podstawy prawne	
- -nie ma	- ustawa o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (1998) - uchwała o samorządzie powiatowym (1998).
Zadania	
- nie ma	- Analizy i studia w zakresie planowania przestrzennego. - Składanie do gminy wniosków dotyczących sporządzania lub zmiany miejscowych planów

	zagospodarowania przestrzennego, dotyczących uwzględnienia w planach szczebla lokalnego odpowiednich terenów dla realizacji przedsięwzięć samorządów powiatowych. - opiniowanie materiałów planistycznych zarządów województw samorządowych.
Odpowiedzialny	
- nie ma	Rada powiatu i Zarząd
Instrumenty	
- nie ma	- nie ma
Procedura	
- nie ma	Działalność w granicach swojej właściwości rzeczowej.

Terytorium : **Gminy i miasta**	**Gminy i miasta**
Samorządowy szczebel zarządzania	
Przedmiot planowania	
Planowanie na szczeblu lokalnym	Planowanie na szczeblu lokalnym
Podstawy prawne	
- Konstytucja Niemieckiej Republiki Federalnej - Kodeks Budowlany	- ustawa o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (1998) - ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (1994) - ustawa o samorządzie gminnym (1990)
Zadania	
Przygotowanie i wykorzystanie terenu położonego na obszarze wspólnoty samorządowej dla celów budowlanych i innych	Prowadzenie polityki przestrzennej. Plany zagospodarowania przestrzennego zapewniają porządek przestrzenny i ekologiczny.
Odpowiedzialny	
Gmina	Rada gminy i Zarząd

Instrumenty	
Gminy muszą ustanowić plany 1) lub 2) jeżeli wymaga tego zachowanie porządku przestrzennego i zapewnienie rozwoju gminy; od tych kryteriów uzależniona jest również problematyka obu planów. 1. Plan użytkowania terenu (FNP) jest planem przygotowawczym obejmujący cały obszar terytorium, obowiązujący wszystkie podmioty administracji publicznej i planowanie przestrzennego. 2. Plan zabudowy (B-Plan) jest powszechnie obowiązującym prawem i przepisem gminnym.	1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jest opracowaniem planistycznym, jego kwalifikacja prawna nie jest sprecyzowania, jak również konsekwencje nie uchwalenia studium. 2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządzane są w miarę potrzeb, za wyjątkiem, kiedy ustawa przewiduje opracowanie obowiązkowe. Dotyczy to obszarów: - przewidzianych do realizacji zadań rządowych i samorządu województwa z zakresu realizacji ponadlokalnych celów publicznych; - na których przewiduje się zadania do realizacji lokalnych celów publicznych przez gminę, z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego; - które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową o charakterze budownictwa socjalnego; - dla których sporządzanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obligatoryjne ze względu na przepisy szczególne lub istniejące uwarunkowania.
Procedura	
Procedura opracowania planu użytkowania terenu i planu zabudowy jest jednakowa. Unormowana jest ona szczegółowo w Kodeksie Budowlanym i obejmuje przede wszystkim uchwałę o przystąpieniu do sporządzania planu, zawiadomienie i poinformowanie o niej podmiotów reprezentujących interesy publiczne i mieszkańców, wyłożenie do publicznego wglądu, ustanowienie planu i uchwalenie go przez radę gminy jako statutu, zatwierdzenie przez wyższą instancję albo poinformowanie wyższej instancji o uchwaleniu planu, ogłoszenie do publicznej wiadomości statutu w miejscowej prasie codziennej. Możliwość poddania planu odrębnej procedurze kontrolnej.	1. Procedura obejmuje : uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium, sporządzenie, opracowanie studium, uchwalenie studium. 2. Procedura obejmuje : uchwałę o przystąpieniu do sporządzania miejscowego planu zagospodarowania, opracowanie planu, ogłoszenie i powiadomienie o formie zgłaszania wniosków, zawiadomienie organów właściwych dla uzgadniania projektu oraz sejmiku samorządowego, wyłożenie do publicznego wglądu, uchwała gminy w sprawie przyjęcia lub odrzucenia zarzutów, uchwalenie planu, badanie przez wojewodę i stwierdzenie zgodności z prawem, ogłoszenie w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

2. Planowanie specjalistyczne

Terytorium : **Federacja / kraje związkowe / komunalne korporacje terytorialne**	**Państwo / województwo / powiat**
Rządowy szczebel zarządzania	
Przedmiot planowania	
Planowanie specjalistyczne prowadzona przez odpowiedni urząd resortowy federacji, krajów związkowych, komunalne korporacje terytorialne i inne związki publiczne.	Prace planistyczne uzupełniające prowadzone przez niektóre resorty jak transportu, gospodarki wodnej, energetyki, leśnictwa czy ochrony środowiska.
Podstawy prawne	
- ustawy federalne (np. ustawa o drogach dalekiego ruchu, ustawa o ochronie przed szkodliwymi immisjami, itd.) - ustawy krajowe (np. ustawa o ochronie krajobrazu, prawo wodny, itd.)	- ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (1994)
Zadania	
Przygotowanie i realizacja przedsięwzięć niezbędnych dla rozwoju wybranych, specjalistycznych działów i kierunków działań (np. realizacja publicznych obiektów infrastruktury lub ustalenie terytorium obszarów chronionych w interesie publicznym jak np. obszary ochrony przyrody, krajobrazu, zasobów wodnych, obszary ochronne terenów wojskowych itd.	- Programy zadań rządowych, których rejestr prowadzi Prezes Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast. - systematyczne prowadzenie obserwacji stanu zagospodarowania, szczególnie w zakresie monitoringu zanieczyszczeń środowiska, stanu systemu transportu i innych.
Odpowiedzialny	
Minister resortowy federalny i rządu krajowego, prezydent regionu	Minister resortowy/ Urzędy centralne
Instrumenty	
Plany specjalistyczne w różnej formie w zależności od celów i wymagaμ.	Plany specjalistyczne
Procedura	
Plany specjalistyczne oddziaływują z reguły poza terytoria gminne, nieodzowne są uzgodnienia z planowaniem krajowym i regionalnym. Formy: plany specjalistyczne, procedury zatwierdzenia i pozwolenia, ustawowo unormowane sformalizowane	Odpowiednio do zakresu obowiązków, zróżnicowana. Programy zadań rządowych przedkładane są RCSS do zaopiniowania uzgadniane z Prezesem UMiRM oraz z sejmikami wojewódzkimi i zatwierdzane przez rząd.

procedury stwierdzające przeprowadzane w uzgodnieniu ze społeczeństwem i zakończone uchwałą stwierdzającą	

Tabellarische Gegenüberstellung der Planungssysteme in Deutschland und Polen

auf der Grundlage der Ausführungen und Begriffe des Deutsch – Polnischen Handbuchs der Planungsbegriffe

1. Gesamtplanungen

Territorium: **Gebiet der Bundesrepublik Deutschland**	**Gebiet der Republik Polen**
Staatliche Planungsebene	
Planungsgegenstand	
- Raumordnung im Bund (Bundesraumordnung)	- Entwicklungsstrategie des Landes - Konzeption der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes
Gesetzliche Grundlage	
- Raumordnungsgesetz (1.1.98)	- Gesetz über die Förderung der Regionalentwicklung (2000) - Gesetz über die Raumbewirtschaftung (1994)
Aufgabe	
- Regelung grundsätzlicher Fragen der Raumordnung, die von den Ländern durch eigene Gesetze auszufüllen sind mit dem Ziel, auf die Verwirklichung der Raumordnung des Bundes hinzuwirken. - Festsetzung inhaltlich-substantieller „Grundsätze der Raumordnung“ als materielle Richtlinien für die räumliche Ordnung, Entwicklung und Sicherung des Bundesgebietes. Diese Raumordnungsgrundsätze sind bei allen raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen zu berücksichtigen und von den Ländern in Raumordnungsplänen als Ziele der Raumordnung auszugestalten. - Entwicklung von “Leitbildern der räumlichen Entwicklung des Bundesgebietes“ in Zusammenarbeit mit den Ländern.	- Leitung und Steuerung der Entwicklungsstrategie des Landes - Aufstellung der Konzeption der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes - Steuerung der koordinierenden und kohärenten Raumbewirtschaftungspolitik, deren Instrumente die Programme der Regierungsaufgabe darstellen. - Aufstellung und Führung eines Verzeichnisses von Programmen der Regierungsaufgaben

Zuständigkeit	
- Bundesministerium für Verkehr, Bauen und Wohnen (BMVBW)	- Ministerium für Regionalentwicklung und Bauwesen - Regierungszentrum für Strategische Studien (RCSS) - Der/die Vorsitzende des Amtes für Wohnungswesen und Stadtentwicklung (UMiRM)
Planungsinstrumente	
- keine	- Entwicklungsstrategie des Landes - Nationale Strategie der Regionalentwicklung - Konzeption der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes - Verzeichnis von Programmen der Regierungsaufgaben
Verfahren	
- Erlass des Raumordnungsgesetzes und Erstattung des Raumordnungsberichtes an das Parlament (Bundestag) durch das zuständige Bundesministerium	- Erarbeitung der Entwicklungsstrategie des Landes sowie Aufstellung des Verzeichnisses von Programmen der Regierungsaufgaben - Aufstellung der Konzeption der Raumbewirtschaftungspolitik des Landes

Territorium: **Länder der Bundesrepublik Deutschland**	
Staatliche Planungsebene	
Planungsgegenstand:	
- Raumordnung in den Ländern, (Landesplanung und Regionalplanung)	
Gesetzliche Grundlage:	
- Raumordnungsgesetz - Landesplanungsgesetze	
Aufgaben:	
- Koordinierung, Abstimmung und Sicherung raumbedeutsamer Planungen und Maßnahmen durch zusammenfassende, übergeordnete Raumordnungspläne als zentrale Planungsinstrumente der Landesplanung- und Regionalplanung.	

- Einwirkung, dass die Ziele der Raumordnung als verbindliche Festlegungen bei allen raumbedeutsamen Planungen und Maßnahmen beachtet werden.	
Zuständigkeit:	
- Landesplanungsministerium	
Planungsinstrumente:	
Raumordnungspläne für das Landesgebiet und für Teilräume (Regionalpläne)	
Verfahren:	
- Erarbeitung und Aufstellung der Raumordnungspläne im Zusammenwirken mit den öffentlichen Planungsträgern, insbesondere Bundesbehörden und Trägern der kommunalen Selbstverwaltung, sowie den Organisationen des gesellschaftlichen, wirtschaftlichen, sozialen und kulturellen Lebens. - Verbindlichkeitserlangung durch Gesetzesbeschluss, Beschluss der Landesregierung oder durch Genehmigung durch die Landesplanungsbehörde. - Abschluss des Verfahrens durch Veröffentlichung / Bekanntmachung.	

	Territorium: **Wojewodschaften**
Staatliche Planungsebene	
	Wojewodschaften als regionale Ebene der Regierungsverwaltung
Planungsgegenstand	
	- Analysen, Untersuchungen, Konzeptionen, Programme - Erarbeitung von Aufgaben zur Umsetzung der öffentlichen Ziele der Wojewodschaft
Gesetzliche Grundlage	
	- Gesetz über die Einführung der dreistufigen Territorialgliederung des Staates (1998) - Gesetz über die Raumbewirtschaftung (1994)

	- Gesetz über die Verwaltung der Wojewodschaften (1998) - Gesetz über die Förderung der Regionalentwicklung (2000)
Aufgaben	
	- Durchführung von Analysen und Untersuchungen, Erarbeitung von Konzeptionen und Programmen, Festlegung von öffentlichen Aufgaben, die das Territorium und die Aufgaben der Wojewodschaft betreffen. Wojewodschaftsprogramme werden zur Beschlussfassung dem Sejmik (Parlament) der Wojewodschaft zugeleitet, mit dem Vorsitzenden des UMiRM und den zuständigen Regierungsorganen abgestimmt - Ausarbeitung der Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft, Aufstellung und Führung des Wojewodschaftsverzeichnisses der Regierungsaufgaben - Aufsichtsbehörde über die Organe der territorialen Selbstverwaltung (Gemeinde, Kreis, Wojewodschaft)
Zuständigkeit	
	- Wojewoda
Planungsinstrumente	
	- Wojewodschaftsverzeichnis der Regierungsaufgaben
Verfahren	
	- Führung des Wojewodschaftsverzeichnisses - Abstimmungen mit dem UmiRM

Planungsebene: Selbstverwaltung	
- keine	**Wojewodschaften als Gebietskörperschaften**
Planungsgegenstand	
- keine	- Erarbeitung einer Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft - Aufstellung des Raumbewirtschaftungsplanes der Wojewodschaft

	- Aufstellung der Wojewodschaftsprogramme - Periodische Aktualisierung des Raumentwicklungsplanes der Wojewodschaft
Gesetzliche Grundlage	
- keine	- Gesetz über die Raumbewirtschaftung (1994) - Gesetz über die Selbstverwaltung der Wojewodschaften (1998)
Aufgaben	
- keine	- Leitung und Steuerung Raumentwicklungspolitik - Aufstellung der Strategien, Pläne und Programme
Zuständigkeit	
- keine	- Sejmik und Marschall / Vorstand der Wojewodschaftsselbstverwaltung
Planungsinstrumente	
- keine	- Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft - Raumentwicklungsplan der Wojewodschaft - Wojewodschaftsprogramme
Verfahren	
- keines	- Erarbeitung der planerischen Grundlagen - Abstimmung mit der/dem Vorsitzenden des UMiRM in Bezug auf die Regierungsaufgaben - Einholung von Stellungnahmen zu anderen Problemfeldern - Einholung von Stellungnahmen der Selbstverwaltungsorgane der Kreis- und Gemeindeebene - Beschlussfassung durch den Sejmik (Parlament) der Wojewodschaft

Territorium: **Teile des Landesgebietes**	**Teile der Wojewodschaft**
Gemeinschaftliche Planungsebene von Staat und Selbstverwaltung	
Planungsgegenstand	
- Regionalplanung	- keine
Gesetzliche Grundlage	
- Raumordnungsgesetz - Landesplanungsgesetze	- Gesetz über die Einführung der dreistufigen Territorialgliederung des Staates (1998) - Gesetz über Änderung von Gesetzen und die Kompetenzen der öffentlichen Verwaltungen festlegt aufgrund der Verwaltungsreform (1998)
Aufgaben	
- Eigenständige räumliche Planung für Teile des Landesterritoriums als Teil der staatlichen Landesplanung. - Aus organisatorischer und politischer Sicht zugleich auch gemeinschaftliche Aufgabe von Staat (Land) und (kommunaler) Selbstverwaltung.	- keine
Zuständigkeit	
- Träger der Regionalplanung sind entweder Planungsgemeinschaften, gebildet durch Zusammenschluss von Gemeinden und Gemeindeverbänden, oder staatliche Behörden unter förmlicher Beteiligung von Gemeinden und Gemeindeverbänden.	- keine
Planungsinstrumente	
- Regionalpläne	- keine
Verfahren	
- Regionalpläne sind aus dem Raumordnungsplan für das Landesgebiet zu entwickeln. Sie konkretisieren somit die Ziele der Raumordnung für ihre Region. Das Aufstellungsverfahren ist analog zu dem auf Landesebene.	- keine

Planungsebene: Selbstverwaltung	
Kreise	**Kreise**
Planungsgegenstand	
- keine	- kein
Gesetzliche Grundlage	
- keine	- Gesetz über die Einführung der dreistufigen Territorialgliederung des Staates (1998) - Gesetz über Änderung von Gesetzen und die Kompetenzen der öffentlichen Verwaltungen festgelegt aufgrund der Verwaltungsreform (1998) - Gesetz über die Selbstverwaltung der Kreise (1998)
Aufgaben	
- keine	- Analysen und Studien im Bereich der räumlichen Planung - Stellung von Anträgen auf Änderung der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne bzw. Berücksichtigung bei der Planung der Bedarfsflächen für die Erfüllung der Kreisaufgaben - Erarbeitung von Stellungnahmen zu Wojewodschaftsplänen
Zuständigkeit	
- keine	- Kreistag und Kreisvorstand
Planungsinstrumente	
- keine	- keine
Verfahren	
- keines	- Satzungsbeschluss auf Grundlage und im Rahmen der gesetzlichen Befugnisse

Territorium: **Gemeinden und Städte**	**Gemeinden und Städte**
Planungsebene: Selbstverwaltung	
Planungsgegenstand	
Bauleitplanung	- Planung auf lokaler Ebene
Gesetzliche Grundlage	
- Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland (Planungshoheit der Gemeinde), - Baugesetzbuch (27.8.97).	- Gesetz über die Einführung der dreistufigen Territorialgliederung des Staates (1998) - Gesetz über die Selbstverwaltung der Gemeinde (1990) - Gesetz über die Raumbewirtschaftung (1994)
Aufgaben	
Die Bauleitplanung soll nach Maßgabe einer nachhaltigen Entwicklung eine dem Wohl der Allgemeinheit entsprechende sozialgerechte Bodennutzung gewährleisten sowie dazu beitragen, eine menschenwürdige Umwelt zu erhalten und die natürlichen Lebensgrundlagen schützen und sichern.	- Steuerung und Leitung der lokalen räumlichen Politik. - Die Raumbewirtschaftungspläne sollen die räumliche und ökologische Ordnung sichern.
Zuständigkeit	
Gemeinde	Gemeinderat und Gemeindevorstand
Planungsinstrumente	
Die Gemeinden haben die Bauleitpläne (1+2) aufzustellen, sobald und soweit es für die städtebauliche Entwicklung und Ordnung erforderlich ist. 1. Flächennutzungsplan als gemeindeeigenes behördenverbindliches Lenkungsinstrument der kommunalen städtebaulichen Planung ohne unmittelbare Außenwirkung. 2. Bebauungsplan als rechtsverbindlicher Bauleitplan für eindeutig abgegrenzte Teile des Gemeindegebietes durch Satzung als örtliches Recht unmittelbar nach außen wirkend. Grundlage für bodenrechtliche Regelungen und Genehmigungen von Bauvorhaben.	Studie über die Bedingungen und die Richtungen der Raumbewirtschaftung. Die Studie ist eine planerische Ausarbeitung, rechtlich qualifiziert. Örtliche Raumentwicklungspläne werden nach Bedarf aufgestellt, mit Ausnahme derjenigen, die im Gesetz als erforderlich vorgesehen sind. Dies sind: - Verpflichtungen resultierend aus Sondervorschriften und Regierungsprogrammen - Bereiche für geplante öffentliche Maßnahmen, mit Ausnahme der technischen Infrastruktur an Straßen und Wegen - Befriedigung des Wohnungsbedarfs der sozial schwachen Bevölkerung

Verfahren	
- Durch Baugesetzbuch im Detail geregeltes Verfahren unter Beteiligung /Anhörung der Träger öffentlicher Belange und der allgemeinen Öffentlichkeit (Bürgerbeteiligung). Aufstellung und Satzungsbeschluss durch Gemeinde (Gemeinderat), Genehmigung durch staatliche Aufsichtsbehörde / Mitteilung an diese, Rechtsverbindlichkeit durch Veröffentlichung nach Genehmigung/Kenntnisgabe. Überprüfungsmöglichkeit für Betroffene durch Normenkontrollverfahren.	1. Das Verfahren zum Plan (1) umfasst: Aufstellungsbeschluss, Erarbeitung der Studie und Beschluss durch den Gemeinderat. 2. Das Verfahren zum Plan (2) umfasst: Aufstellungsbeschluss über die Aufnahme der Arbeiten am örtlichen Raumbewirtschaftungsplan der Gemeinde, Bekanntgabe der Aufnahme der Arbeit und Benachrichtigung über Form der Einreichung von Anregungen, Beteiligung der zuständigen Planungsträger und Benachrichtigung des Sejmik der Wojewodschaft, Erarbeitung des Planes, Auslegung des Entwurfes zur öffentlichen Einsichtnahme, Beschluss über Annahme oder Ablehnung von Einsprüchen, Beschluss durch den Gemeinderat, Vorlage an den Wojewoda und Überprüfung der Übereinstimmung mit dem Gesetz, Veröffentlichung im Amtsblatt der Wojewodschaft.

2. Fachplanungen

Planungsebene: **Bund / Länder / Kommunale Gebietskörperschaften**	**Staat / Wojewodschaft / Kreis**
Planungsgegenstand	
Fachplanung	Ergänzende planerische Arbeiten der Fachressorts für Verkehr, Energie und Wasserwirtschaft, Forstwirtschaft und Umweltschutz. Programme der Regierungsaufgaben.
Gesetzliche Grundlage	
- Bundesgesetze (z.B. Bundesfernstraßengesetz, Bundes-Immissionsgesetz, u.a.m.) - Ländergesetze (z.B. Landesnaturschutzgesetze, Landeswassergesetze, u.a.m.)	- Gesetz über die Raumbewirtschaftung (1994)

Aufgaben	
- Vorbereitung und Durchführung systematischer Maßnahmen zur Entwicklung bestimmter, abgegrenzter Sach- bzw. Fachbereiche, z.B. Realisierung öffentlicher Infrastrukturprojekte oder Gebietsfestlegung zur Wahrung öffentlicher Belange wie Natur- und Landschaftsschutzgebiete, Wasserschutzgebiete, Schutzbereiche für militärische Anlagen usw.	- Ministerien und zentrale Organe der Regierungsverwaltung erarbeiten Programme der Regierungsaufgaben, deren Verzeichnis der/die Vorsitzende des UmiRM führt. - Systematische Durchführung der Beobachtung des Standes der Bewirtschaftung und Entwicklung insbesondere in den Bereichen Umweltmonitoring, Zustand des Transportsystems usw.
Zuständigkeit	
- Fachministerien des Bundes und der Länder, - kommunale Gebietskörperschaften und sonstige öffentlich-rechtliche Körperschaften.	- Fachminister / zentrale Regierungsverwaltungsorgane
Planungsinstrumente	
- Fachpläne - projektbezogene Zulassungsverfahren	- Planwerk des Ressorts
Verfahren	
- Fachplanungen wirken in der Regel über den Hoheitsbereich einer Gemeinde hinaus, eine Abstimmung mit der Landes- und / oder Regionalplanung ist daher unerlässlich. - Darstellungsformen durch Fachpläne, projektbezogene Zulassungsverfahren, gesetzlich geregelte formalisierte Feststellungsverfahren unter Beteiligung der Öffentlichkeit mit anschließendem Planfeststellungsbeschluss.	- Aufgabenbezogen, differenziert. - Die Programme der Regierungsaufgaben werden dem RCSS zur Stellungnahme vorgelegt, mit dem Vorsitzenden des UmiRM sowie dem jeweiligen Sejmik der Wojewodschaft abgestimmt und durch das Kabinett genehmigt.

Podstawowe Pojęcia Planistyczne — Key Planning Terminology

A

Adaptacja budynku (p.)	Change of use (of a building)
Administracja publiczna	Public administration
Administracja rządowa niezespolona	Sectoral government administration
Administracja rządowa zespolona	General government administration
Aglomeracja miejska	Urban agglomeration
Akcent urbanistyczny	Urban-development landmark
Autostrada	Motorway

B

Budowla	Physical structure
Budowa	Construction, building site
Budownictwo	Construction industry, civil engineering
Budynek	Building
Burmistrz	Mayor

C

Cel planistyczny	Planning aim
Cel publiczny	Public purpose
Centrum miasta	Town centre

D

Decyzja administracyjna	Administrative decision
Diagnoza planistyczna	Diagnostic plan, analysis of current state of development
Dobro kultury	Cultural asset
Dokumentacja	Documentation
Dostęp do drogi publicznej	Access to the public highway
Dostępność komunikacyjna obszaru	Accessibility index
Droga	Thoroughfare, highway
Działka budowlana	Building plot
Dzielnica	Town district

E

Ekorozwój	Ecologically sustainable development

F

Funkcja terenu	Land-use function

G

Gabaryt obiektu	Building dimensions
Główna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna	Central Committee for Urban Development and Architecture
Gmina	Municipality
Gospodarka	Economy
Gospodarstwo	Economic unit, farm
Grunt	Land, terrain

I

Intensywność zabudowy	Coverage density, site-occupancy quotient
Inwentaryzacja	Stock-taking, compilation of an inventory

J

Jednostka organizacyjna	Organisational unit
Jednostka osadnicza	Settlement unit
Jednostka pomocnicza gminy	Municipal administrative unit

K

Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy	Municipal spatial-planning perspectives
Klasyfikacja funkcjonalno-techniczna drogi	Functional/technical classification of highways
Kolegium wojewody	Voivod council
Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju	National spatial-development policy concept
Kontrakt wojewódzki	Voivodship contract
Konurbacja	Conurbation
Krajobraz	Landscape
Kształtowanie środowiska	Environmental formation

L

Las	Woodland
Linia rozgraniczająca	Demarcation line
Linia zabudowy	Building line
Lokalizacja	Determination of location
Lokalne warunki	Local conditions
Ład przestrzenny	Spatial order

M

Marszałek województwa	Marshall of the voivodship
Miasteczko	Small town
Miasto	Town, city
Miejscowość	Local community

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego	Local land-use plan
Monitoring przestrzenny	Spatial monitoring

N

Nadzór autorski	Supervision of construction by architect
Nadzór budowlany	Building control by public building-control authority
Nadzór inwestorski.	Oversight of construction by investor
Norma techniczna	Technical standard
Normatyw	Construction/production standard

O

Obiekt budowlany	Building
Obiekt małej architektury	Minor physical structure
Obrót nieruchomościami gruntowymi	Real-estate transactions
Obszar	District/area
Obszar chronionego krajobrazu	Landscape-protection area, nature reserve
Obszar ograniczonego użytkowania	Restricted-use area
Obszar wsparcia	Assisted area
Ocena oddziaływania na środowisko	Environmental impact assessment
Ochrona przyrody	Nature protection, conservation
Ochrona dóbr kultury	Protection of cultural assets
Ochrona gruntów rolnych i leśnych	Protection of soil and of land for agricultural and forestry use
Opiniowanie planu	Opinion (on a draft plan)
Osadnictwo	Settlement process
Osiedle	Settlement unit
Osiedle mieszkaniowe	Housing estate
Osiągalność komunikacyjna	Level of accessibility by public transport
Ośrodek usługowy	Service and supply centre
Otulina	Buffer zone

P

Parcelacja	Adjustment of plot boundaries, replotting
Park krajobrazowy	Landscape-protection park
Park Narodowy	National park
Pas ruchu	Lane
Pierzeja	Frontage
Plan gospodarowania na gruntach wokół zakładów przemysłowych	Land-use plan for the area around an industrial plant
Plan ochrony	Conservation plan
Plan urządzenia lasu	Forestry plan

Planowanie przestrzenne	Spatial planning
Plan zagospodarowania przestrzennego	Voivodship land-use plan województwa
Podział terytorialny	Sub-division of the national territory
Ponadlokalne cele publiczne	Supra-local public aims
Porozumienia komunalne	Inter-local-authority agreement
Powiat	County, poviat
Pozwolenie na budowę	Building permission
Prawo miejscowe	Local statute, by-law
Prezydent miasta	City mayor
Procedura planistyczna	Planning procedure
Prognoza skutków wpływu ustaleń planu na środowiska przyrodnicze	Environmental impacts assessment
Program	Programme
Projekt	Draft, project
Protest	Objection
Przemysł uciazliwy	Obnoxious industry
Przeznaczenie terenu	Land use zoning category

R

Rada gminy	Township council, commune council
Rada sołecka	Village council
Region	Region
Rejestr	Register, directory
Rejon	Zone, district
Rezerwat przyrody	Nature reserve
Rysunek planu	Map (graphical representation of plan area)

S

Samorządowe kolegium odwoławcze	Appeal panel (on administrative decisions)
Samorząd terytorialny	Local selfgovernment
Sejmik województwa	Voivodship assembly
Scalanie gruntów	Realignment of agricultural land holdings
Skutki finansowe uchwalenia planu	Financial effects of adoption of a land-use plan
Sołectwo	Village district
Sporządzenie planu	Plan elaboration procedure
Starosta	County (poviat) commissioner
Starostwo powiatowe	County (poviat) administration
Strategia rozwoju	Development strategy
Strefa	Zone

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Study of local conditions affecting local Planning and perspectives for spatial development
Średniowysoki budynek	Building of medium height
Śródmieście	City centre, urban core

T

Tekst planu	Explanatory textual component of a land-use plan
Transgraniczne planowanie	Cross-border planning

U

Ugoda administracyjna	Amicable administrative settlement
Układ osadniczy	Settlement structure
Uprawnienia zawodowe	Licence to practise a trade or profession
Urbanista	Urbanist, town planner
Urbanistyka	Urbanistics, town planning
Urbanizacja	Urbanisation
Urząd gminy	Township (commune) administration
Urząd marszałkowski	Marshall's office
Urząd wojewódzki	Voivodship administration
Ustalenia planistyczne	Plan designations
Uwarunkowania rozwoju	Preconditions/prerequisites for development
Uzgodnienie planu	Plan co-ordination
Użyteczność publiczna	Serving the public good, public amenities
Użytkowanie terenu	Land-use type

W

Wartość nieruchomości	Assessment (of real estate)
Warunek dotyczący zagospodarowania lub zabudowy	Conditions and constraints relating to use and development of a property
Warunki zabudowy i zagospodarowani terenu	Conditions for development (e.g. change of use) and specific use of a property
Wniosek do planu	Plan inputs (objections, suggestion)
Wojewoda	Voivod
Województwo samorządowe	Self-governing voivodship
Wójt	township (or commune) administrator
Wspieranie rozwoju regionalnego	Regional-development aid
Wyłożenie projektu planu do publicznego wglądu	Public display of a plan
Wysoki budynek	High building
Wysokościowy budynek	High-rise building
Wywłaszczenie nieruchomości	Expropriation

Z

Zabudowa	Development scheme
Zabytek	Monument, listed building/site
Zadania rządowe i samorządowe służące concerned realizacji ponadlokalnych celów publicznych	Tasks of national and local government with the implementation of supra-local public aims
Zagospodarowanie	Development, planning
Zakaz zabudowy	Prohibition of building
Zarząd gminy	township (commune) administration
Zarząd komisaryczny	Provisional administration
Zarząd powiatu	County (poviat)administration
Zarząd województwa	Voivodship administraton
Zarzut	Objection
Zasady zagospodarowania lub zabudowy	General principles of planning and development
Zasób nieruchomości	Public real-estate assets, public building stocks
Zebranie wiejskie	Village council
Zmiana planu	Plan adjustment/amendment
Zorganizowana działalność inwestycyjna	Organised investment
Zrównoważony rozwój	Sustainable development
Związek komunalny	Association of local authorities (usually of townships)

Key Planning Terminology

Podstawowe Pojęcia Planistyczne

A

Access to the public highway	Dostęp do drogi publicznej
Accessibility index	Dostępność komunikacyjna obszaru
Adjustment of plot boundaries, replotting	Parcelacja
Administrative decision	Decyzja administracyjna
Amicable administrative settlement	Ugoda administracyjna
Appeal panel (on administrative decisions)	Samorządowe kolegium odwoławcze
Assessment (of real estate)	Wartość nieruchomości
Assisted area	Obszar wsparcia
Association of local authorities	Związek komunalny (usually of townships)

B

Buffer zone	Otulina
Building	Budynek

Building	Obiekt budowlany
Building control by public building-control authority	Nadzór budowlany
Building dimensions	Gabaryt obiektu
Building line	Linia zabudowy
Building of medium height	Średniowysoki budynek
Building permission	Pozwolenie na budowę
Building plot	Działka budowlana

C

Central Committee for Urban Development and Architecture	Główna Komisja Urbanistyczno-Architektoniczna
Change of use (of a building)	Adaptacja budynku (p.)
City centre, urban core	Śródmieście
City mayor	Prezydent miasta
Conditions and constraints relating to use and development of a property	Warunek dotyczący zagospodarowania lub zabudowy
Conditions for development (e.g. change of use) and specific use of a property	Warunki zabudowy i zagospodarowani terenu
Conservation plan	Plan ochrony
Construction industry, civil engineering	Budownictwo
Construction, building site	Budowa
Construction/production standard	Normatyw
Conurbation	Konurbacja
County (poviat) administration	Starostwo powiatowe
County (poviat) commissioner	Starosta
County (poviat) administration	Zarząd powiatu
County, poviat	Powiat
Coverage density, site-occupancy quotient	Intensywność zabudowy
Cross-border planning	Transgraniczne planowanie
Cultural asset	Dobro kultury

D

Demarcation line	Linia rozgraniczająca
Determination of location	Lokalizacja
Development scheme	Zabudowa
Development strategy	Strategia rozwoju
Development, planning	Zagospodarowanie
Diagnostic plan, analysis of current state of development	Diagnoza planistyczna
District/area	Obszar

Documentation	Dokumentacja
Draft, project	Projekt
E	
Ecologically sustainable development	Ekorozwój
Economic unit, farm	Gospodarstwo
Economy	Gospodarka
Environmental formation	Kształtowanie środowiska
Environmental impact assessment	Ocena oddziaływania na środowisko
Environmental impacts assessment	Prognoza skutków wpływu ustaleń planu na środowiska przyrodnicze
Explanatory textual component of a land-use plan	Tekst planu
Expropriation	Wywłaszczenie nieruchomości
F	
Financial effects of adoption of a land-use plan	Skutki finansowe uchwalenia planu
Forestry plan	Plan urządzenia lasu
Frontage	Pierzeja
Functional/technical classification of highways	Klasyfikacja funkcjonalno-techniczna drogi
G	
General government administration	Administracja rządowa zespolona
General principles of planning and development	Zasady zagospodarowania lub zabudowy
H	
High building	Wysoki budynek
High-rise building	Wysokościowy budynek
Housing estate	Osiedle mieszkaniowe
I	
Inter-local-authority agreement	Porozumienia komunalne
L	
Land use zoning category	Przeznaczenie terenu
Land, terrain	Grunt
Landscape	Krajobraz
Landscape-protection area, nature reserve	Obszar chronionego krajobrazu
Landscape-protection park	Park krajobrazowy
Land-use function	Funkcja terenu
Land-use plan for the area around an industrial 7plant	Plan gospodarowania na gruntach wokół zakładów przemysłowych
Land-use type	Użytkowanie terenu

Lane	Pas ruchu
Level of accessibility by public transport	Osiągalność komunikacyjna
Licence to practise a trade or profession	Uprawnienia zawodowe
Local community	Miejscowość
Local conditions	Lokalne warunki
Local land-use plan	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
Local selfgovernment	Samorząd terytorialny
Local statute, by-law	Prawo miejscowe

M

Map (graphical representation of plan area)	Rysunek planu
Marshall of the voivodship	Marszałek województwa
Marshall's office	Urząd marszałkowski
Mayor	Burmistrz
Minor physical structure	Obiekt małej architektury
Monument, listed building/site	Zabytek
Motorway	Autostrada
Municipal administrative unit	Jednostka pomocnicza gminy
Municipal spatial-planning perspectives	Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy
Municipality	Gmina

N

National park	Park Narodowy
National spatial-development policy concept	Koncepcja polityki przestrzennego zagospo darowania kraju
Nature reserve	Rezerwat przyrody
Nature protection, conservation	Ochrona przyrody

O

Objection	Protest
Objection	Zarzut
Obnoxious industry	Przemysł uciazliwy
Opinion (on a draft plan)	Opiniowanie planu
Organisational unit	Jednostka organizacyjna
Organised investment	Zorganizowana działalność inwestycyjna
Oversight of construction by investor	Nadzór inwestorski.

P

Physical structure	Budowla
Plan adjustment/amendment	Zmiana planu

Plan co-ordination	Uzgodnienie planu
Plan designations	Ustalenia planistyczne
Plan elaboration procedure	Sporządzenie planu
Plan inputs (objections, suggestion)	Wniosek do planu
Planning aim	Cel planistyczny
Planning procedure	Procedura planistyczna
Preconditions/prerequisites for development	Uwarunkowania rozwoju
Programme	Program
Prohibition of building	Zakaz zabudowy
Protection of cultural assets	Ochrona dóbr kultury
Protection of soil and of land for agricultural and forestry use	Ochrona gruntów rolnych i leśnych
Provisional administration	Zarząd komisaryczny
Public administration	Administracja publiczna
Public display of a plan	Wyłożenie projektu planu do publicznego wglądu
Public purpose	Cel publiczny
Public real-estate assets, public building stocks	Zasób nieruchomości

R

Real-estate transactions	Obrót nieruchomościami gruntowymi
Realignment of agricultural land holdings	Scalanie gruntów
Region	Region
Regional-development aid	Wspieranie rozwoju regionalnego
Register, directory	Rejestr
Restricted-use area	Obszar ograniczonego użytkowania

S

Sectoral government administration	Administracja rządowa niezespolona
Self-governing voivodship	Województwo samorządowe
Service and supply centre	Ośrodek usługowy
Serving the public good, public amenities	Użyteczność publiczna
Settlement process	Osadnictwo
Settlement structure	Układ osadniczy
Settlement unit	Jednostka osadnicza
Settlement unit	Osiedle
Small town	Miasteczko
Spatial monitoring	Monitoring przestrzenny
Spatial order	Ład przestrzenny
Spatial planning	Planowanie przestrzenne
Stock-taking, compilation of an inventory	Inwentaryzacja
Study of local conditions affecting local	Studium uwarunkowań i kierunków

planning and perspectives for spatial development	zagospodarowania przestrzennego gminy
Sub-division of the national territory	Podział terytorialny
Supervision of construction by architect	Nadzór autorski
Supra-local public aims	Ponadlokalne cele publiczne
Sustainable development	Zrównoważony rozwój

T

Tasks of national and local government Concerned with the implementation of supra-local public aims	Zadania rządowe i samorządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych
Technical standard	Norma techniczna
Thoroughfare, highway	Droga
Town centre	Centrum miasta
Town district	Dzielnica
Town, city	Miasto
Township (commune) administration	Zarząd gminy
Township (commune) administration	Urząd gminy
Township (commune) administrator	Wójt
Township council, commune council	Rada gminy

U

Urban agglomeration	Aglomeracja miejska
Urban-development landmark	Akcent urbanistyczny
Urbanisation	Urbanizacja
Urbanist, town planner	Urbanista
Urbanistics, town planning	Urbanistyka

V

Village council	Rada sołecka
Village council	Zebranie wiejskie
Village district	Sołectwo
Voivod	Wojewoda
Voivod council	Kolegium wojewody
Voivodship administration	Urząd wojewódzki
Voivodship administraton	Zarząd województwa
Voivodship assembly	Sejmik województwa
Voivodship contract	Kontrakt wojewódzki
Voivodship land-use plan	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa

W

Woodland	Las

Z

Zone	Strefa
Zone, district	Rejon

Zentrale Planungsbegriffe	Key Planning Terminology
A	
Abfallwirtschaft	Waste management
Abfallwirtschaftsplan	Waste management plan
Abwägung der Belange	Weighing of interests
Abwägung der Belange	Weighing process
Abwasserbeseitigungsplan	Sewage disposal plan
Achsen	Axes
Agrarstrukturelle Entwicklungsplanung	Agricultural structure development plan
Altlasten	Contaminated sites
Anpassungspflicht	Duty of compliance
Arbeitsmarktregion	Labour-market region
Art der baulichen Nutzung	Type of built use
Artenschutz	Protection of species
Ausgleichs- und Ersatzmaßnahme	Mitigation and replacement measures
Außenbereich	Outer zone
B	
Baufläche	Development zone (general land-use area)
Baugebiet	Built-use zone
Baugenehmigung	Building permission
Baugesetzbuch	Federal Building Code
Baulandkataster	Cadastral register of building land
Bauleitplanung/Bauleitplan	Urban land-use planning/urban land-use plan
Baumassenzahl	Cubic index
Baunutzungsverordnung	Land Utilisation Ordinance
Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)	Building regulations (building control) law
Bauplanungsrecht (Städtebaurecht)	Planning law (urban development law)
Bauweise	Coverage type
Bauwich	Clearance
Bebauungsplan	Local development plan
Beirat für Raumordnung	Spatial planning advisory committee
Bergrecht	Mining law
Bindungswirkung	Binding force
Biosphärenreservat	Biosphere reserve
Biotopverbundsystem	Habitat systems/networks
Bodenordnung	Land reallocation
Bodenrecht	Land law

Bodenschutz	Soil protection
Braunkohlenplanung	Brown-coal planning
Bund	Federation
Bundesfernstraße	Federal highways
Bundesfernstraßengesetz	Federal Highways Act
Bundes-Immissionsschutzgesetz	Federal Immissions Act
Bundesnaturschutzgesetz	Federal Nature Protection Act
Bundesraumordnung	Federal-level spatial planning
Bundesraumordnungsprogramm	Federal Planning Programme for the Regions
Bundesverkehrswegeplan	Federal transport network plan

D

DIN-Norm	German Industrial Standards (DIN)

E

Eigenentwicklung	Endogenous Development
Eignungsgebiet	Suitable areas for development
Eingriffsregelung	Regulations on interventions/intrusions
Einwirkungen auf die Bauleitplanung	Effects on urban land-use planning
Endogenes Potential	Endogenous potential
Enteignung	Expropriation
Entlastungsort	Relief area
Entschädigung	Compensation
Entwicklungsschwerpunkt, Entwicklungszentrum	Focal points of development, centres of development
Erfordernisse der Raumordnung	Requirements of comprehensive spatial planning
Erhaltungssatzung	Preservation statute
Erschließung	Infrastructure provision
Erschließung	Servicing
Europäisches Raumentwicklungskonzept	European Spatial Development Perspective

F

Fachplanung, raumwirksame	Sectoral planning (with spatial impacts)
Finanzausgleich	Fiscal equalisation
Flächenhaushaltspolitik	Land-resource policy
Flächennutzungsplan	Preparatory land-use plan
Flächennutzungsplan	Zoning plan
Flächenstillegung	Set-aside
Flurbereinigung	Realignment/consolidation of agricultural land holdings, plot realignment

Forstlicher Rahmenplan	Forestry framework plan
Freiraumstruktur	Open-space structure
Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung	Spatial planning functions

G

Gebietskörperschaft	Territorial corporation
Gegenstromprinzip	Feedback principle, principle of countervailing influence
Gemeinbedarfseinrichtung	Public amenity
Gemeinde	Municipality
Gemeindeverkehrsfinanzierungsgesetz	Financial Support for Local Transport Act
Gemeinschaftsaufgaben	Joint responsibilities (of the Federation and the Länder)
Generalverkehrsplan	General transport plan
Geschossflächenzahl (GFZ)	Floor-space index
Grenzregelung	Adjustment of plot boundaries
Grenzüberschreitende Raumordnung	Cross-border spatial planning
Grundbuch	Land register
Grundflächenzahl (GRZ)	Site occupancy index
Grundgesetz	Basic Law
Grundsätze der Raumordnung	Principles of comprehensive spatial planning
Grundstück	Property
Grünordnung	Green structures policy
Grünordnungsplan	Green structures plan
Grünzug/Grünzäsur	Green belt
Güterverkehrs-/-verteilzentrum	Freight centre/logistics centre

I

Individualverkehr	Individual traffic
Industrie- und Handelskammer	Chamber of Industry and Commerce
Informationspflicht	Duty to provide information
Informelle Planungsansätze	Informal approaches to planning
Innenbereich	Inner zone
Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung	Instruments to secure and implement the aims of comprehensive spatial planning

K

Kommunale Spitzenverbände	Confederations of local authorities
Kommunale Spitzenverbände	Local-authority umbrella associations

Konversion (Rüstungs- und Standortkonversion)	Conversion (regeneration) of military sites
Kreis	County
Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz	Recycling and Waste Act (Federal)
Kulturlandschaft	Cultural landscape

L

Land	*Land* (federal state)
Landesentwicklung	*Land* development
Landesplanung	*Land*-level spatial planning
Landesplanungsbehörde	*Land* planning authorities
Landesplanungsbeirat/Landesplanungsrat	*Land* planning council/*Land* planning advisory board
Landesplanungsgesetz	*Land* planning acts
Ländliche Räume	Rural areas
Landschaftsbild	Landscape quality, visual impact of the countryside
Landschaftshaushalt/Naturhaushalt	Landscape balance, natural balance
Landschaftspflege	Landscape conservation
Landschaftspflegerischer Begleitplan	Landscape conservation support plan
Landschaftsplan	Landscape plan
Landschaftsplanung	Landscape planning
Landschaftsprogramm	Landscape programme
Landschaftsrahmenplan	Landscape outline plan
Landschaftsschutzgebiet	Landscape conservation area
Landwirtschaftskammer	Chamber of agriculture
Leitbilder der räumlichen Entwicklung	Perspectives for spatial development
Leitvorstellung der Raumordnung	Essential purpose of spatial planning
Liegenschaftskataster	Land survey register
Luftreinhalteplanung	Clean-air planning

M

Maß der baulichen Nutzung	Density of built use
Ministerkonferenz für Raumordnung (MKRO)	Ministerial Conference on Spatial Planning
Modal split	Modal split
Moderation, Mediation	Moderation, mediation

N

Nachhaltige Raumentwicklung	Sustainable spatial development
Nachhaltigkeit	Sustainability
Nahverkehrsplan	Public-transport plan

Nationalpark	National park
Naturdenkmal	Natural monument
Naturlandschaft	Natural landscape
Natürliche Lebensgrundlagen	Natural foundations of life
Naturpark	Nature park
Naturraum/naturräumliche Gliederung	Geographical classification of natural landscapes
Naturschutz/Naturschutzrecht	Nature protection/nature protection law
Naturschutzgebiet	Nature protection area/nature reserve

Ö

Öffentliche Planungsträger	Public planning agency
Öffentliche Stellen	Public authorities
Öffentlicher Personennahverkehr (ÖPNV)	Public transport
Öffentliches Baurecht	Public building law
Öffentlichkeitsbeteiligung	Public participation
Ordnungsraum	Spatial-order zone
Ortsplanung	Village planning

P

Planerhaltung	Plan maintenance
Planfeststellungsverfahren	Planning approval procedure
Planungselement	Planning element
Planungshoheit der Gemeinden	Local planning autonomy
Planungsinstrument	Planning instrument
Planungsmarketing	Planning marketing
Planungsrecht	Planning law
Planzeichenverordnung	Planning Symbols Ordinance
Projekt-, Planungsmanagement	Project and planning management

R

Raum	Space, territory
Raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen	Plans and measures with spatial impacts
Raumbeobachtung	Spatial monitoring
Raumforschung	Spatial research
Raumkategorien	Zones/land-use categories
Räumliche Bezugsebenen	Territorial categories
Raumordnung	Spatial planning
Raumordnungsbericht	Spatial development report
Raumordnungsbericht/Landesentwicklungsbericht	*Land* development report
Raumordnungsgesetz	Spatial Planning Act (Federal)

Raumordnungskataster	Spatial planning registers
Raumordnungsklausel	Spatial planning clauses
Raumordnungspläne	Spatial structure plans
Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen	Framework for action in spatial planning policy
Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen	Spatial planning policy guidelines
Raumordnungsrecht	Spatial planning law
Raumordnungsverfahren	Spatial planning procedure
Raumplanung	Planning (spatial)
Raumstruktur	Spatial structure
Rechtsbehelf	Legal remedy
Regierungsbezirk/Bezirk	District (under a regional commissioner)
Region	Region
Regionaler Flächennutzungsplan	Regional masterplan
Regionales Entwicklungskonzept	Regional development strategy
Regionalkonferenz	Regional conference
Regionalplanung	Regional planning
Regionalpolitik (Regionale Struktur- bzw. Wirtschaftspolitik)	Regional policy (structure and economic policy)
Regionalwissenschaft	Regional science
Rekultivierung	Recultivation, regeneration
Richtfunkverbindung	Micro-wave links
Richtzahlen/Richtwerte/Orientierungswerte	Planning targets/guide values/target figures
Rote Liste	Red List

S

Schutzbereich	Protection area
Siedlungsstruktur	Settlement structure
Sondergebiet	Special-use area
Sozialprodukt	National product
Städtebauliche Entwicklungsmaßnahmen	Urban development measures
Städtebauliche Sanierungsmaßnahme	Urban redevelopment measures
Städtebaulicher Vertrag	Urban development contract
Städtebauliches Gebot	Urban-development enforcement orders
Städtenetz	City networks
Stadtentwicklungsplanung	Urban development planning
Stadterneuerung, Dorferneuerung	Urban renewal, village renewal
Stadtplanung	Town planning
Stadtregion	Urban region
Strukturschwache Räume	Structurally weak areas
Subsidiarität	Subsidiarity

T

Träger der Regionalplanung	Regional planning authority
Träger öffentlicher Belange	Public bodies

U

Überbaubare Grundstücksfläche	Built surface area
Umlegung	Land assembly
Umweltqualitätsstandard	Environmental quality standard
Umweltqualitätsziel	Environmental quality target
Umweltrecht	Environmental law
Umweltverträglichkeitsprüfung	Environmental impact assessment
Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen	Prohibition of plans and measures in conflict
Unterschutzstellung	Protected status

V

Veränderungssperre	Development freeze
Verbandsklagerecht	Right of associations to institute legal action
Verdichtete Räume/Verdichtungsräume	High-density nodes, urban areas
Verfahren (Aufstellungs- und Beteiligungsverfahren)	Procedures (plan-elaboration and participation procedures)
Verflechtungsbereich	Catchment area
Verkehrsentwicklungsplanung	Transport development planning
Verkehrswert/Wertermittlungsverordnung	Fair market value/Valuation Ordinance
Verordnung	Ordinance, order
Ver- und Entsorgung	Utilities, services
Verursacherprinzip	Polluter-pays principle
Vorbehaltsgebiet	Reserved-function areas
Vorhaben- und Erschließungsplan	Project and infrastructure plan
Vorkaufsrecht	Pre-emption right
Vorranggebiet	Priority area
Vorsorgeprinzip	Precautionary principle

W

Wasserhaushaltsgesetz	Water Management Act
Wasserschutzgebiet	Water-protection area
Wasserwirtschaftlicher Rahmenplan	Water-provision (framework) plan
Wirkungsanalyse/Erfolgskontrolle	Performance reviews, audits
Wirtschaftsförderung	Economic development aid

Z

Zentrale-Orte-System	Central-place system
Zersiedlung	Urban sprawl
Zielabweichungsverfahren	Derogation procedure (departure-from-aims procedure)
Ziele der Raumordnung	Aims of spatial planning
Zonenrandgebiet	Border area (with East Germany)
Zweckverband	Ad hoc associations of local authorities, special-purpose associations

Key Planning Terminology

Zentrale Planungsbegriffe

A

Ad hoc associations of local authorities	Zweckverband
Adjustment of plot boundaries	Grenzregelung
Agricultural structure development plan	Agrarstrukturelle Entwicklungsplanung
Aims of spatial planning	Ziele der Raumordnung
Axes	Achsen

B

Basic Law	Grundgesetz
Binding force	Bindungswirkung
Biosphere reserve	Biosphärenreservat
Border area (with East Germany)	Zonenrandgebiet
Brown-coal planning	Braunkohlenplanung
Building permission	Baugenehmigung
Building regulations (building control law)	Bauordnungsrecht (Bauaufsichtsrecht)
Built surface area	Überbaubare Grundstücksfläche
Built-use zone	Baugebiet

C

Cadastral register of building land	Baulandkataster
Catchment area	Verflechtungsbereich
Central-place system	Zentrale-Orte-System
Centres of development	Entwicklungsschwerpunkt, Entwicklungszentrum
Chamber of agriculture	Landwirtschaftskammer
Chamber of Industry and Commerce	Industrie- und Handelskammer

City networks	Städtenetz
Clean-air planning	Luftreinhalteplanung
Clearance	Bauwich
Compensation	Entschädigung
Confederations of local authorities	Kommunale Spitzenverbände
Contaminated sites	Altlasten
Conversion (regeneration) of military sites	Konversion (Rüstungs- und Standortkonversion)
County	Kreis
Coverage type	Bauweise
Cross-border spatial planning	Grenzüberschreitende Raumordnung
Cubic index	Baumassenzahl
Cultural landscape	Kulturlandschaft

D

Density of built use	Maß der baulichen Nutzung
Derogation procedure (departure-from-aims procedure)	Zielabweichungsverfahren
Development freeze	Veränderungssperre
Development zone (general land-use area)	Baufläche
District (under a regional commissioner)	Regierungsbezirk/Bezirk
Duty of compliance	Anpassungspflicht
Duty to provide information	Informationspflicht

E

Economic development aid	Wirtschaftsförderung
Effects on urban land-use planning	Einwirkungen auf die Bauleitplanung
Endogenous Development	Eigenentwicklung
Endogenous potential	Endogenes Potential
Environmental impact assessment	Umweltverträglichkeitsprüfung
Environmental law	Umweltrecht
Environmental quality standard	Umweltqualitätsstandard
Environmental quality target	Umweltqualitätsziel
Essential purpose of spatial planning	Leitvorstellung der Raumordnung
European Spatial Development Perspective	Europäisches Raumentwicklungskonzept
Expropriation	Enteignung

F

Fair market value/Valuation Ordinance	Verkehrswert/Wertermittlungsverordnung
Federal Building Code	Baugesetzbuch
Federal highways	Bundesfernstraße

Federal Highways Act	Bundesfernstraßengesetz
Federal Immissions Act	Bundes-Immissionsschutzgesetz
Federal Nature Protection Act	Bundesnaturschutzgesetz
Federal Planning Programme for the Regions	Bundesraumordnungsprogramm
Federal transport network plan	Bundesverkehrswegeplan
Federal-level spatial planning	Bundesraumordnung
Federation	Bund
Feedback principle	Gegenstromprinzip
Financial Support for Local Transport Act	Gemeindeverkehrsfinanzierungsgesetz
Fiscal equalisation	Finanzausgleich
Floor-space index	Geschossflächenzahl (GFZ)
Focal points of development	Entwicklungsschwerpunkt, Entwicklungszentrum
Forestry framework plan	Forstlicher Rahmenplan
Framework for action in spatial planning policy	Raumordnungspolitischer Handlungsrahmen
Freight centre/logistics centre	Güterverkehrs-/-verteilzentrum

G

General transport plan	Generalverkehrsplan
Geographical classification of natural landscapes	Naturraum/naturräumliche Gliederung
German Industrial Standards (DIN)	DIN-Norm
Green belt	Grünzug/Grünzäsur
Green structures plan	Grünordnungsplan
Green structures policy	Grünordnung

H

Habitat systems/networks	Biotopverbundsystem
High-density nodes	Verdichtete Räume/Verdichtungsräume

I

Individual traffic	Individualverkehr
Informal approaches to planning	Informelle Planungsansätze
Infrastructure provision	Erschließung
Inner zone	Innenbereich
Instruments to secure and implement the aims of comprehensive spatial planning	Instrumente zur Sicherung und Verwirklichung der Raumordnung und Landesplanung

J

Joint responsibilities (of the Federation and the *Länder*)	Gemeinschaftsaufgaben

L

Labour-market region	Arbeitsmarktregion
Land (federal state)	Land
Land assembly	Umlegung
Land development	Landesentwicklung
Land development report	Raumordnungsbericht/Landesentwicklungsbericht
Land law	Bodenrecht
Land planning acts	Landesplanungsgesetz
Land planning authorities	Landesplanungsbehörde
Land planning council/*Land* planning advisory board	Landesplanungsbeirat/Landesplanungsrat
Land reallocation	Bodenordnung
Land register	Grundbuch
Land survey register	Liegenschaftskataster
Land Utilisation Ordinance	Baunutzungsverordnung
Land-level spatial planning	Landesplanung
Land-resource policy	Flächenhaushaltspolitik
Landscape balance	Landschaftshaushalt/Naturhaushalt
Landscape conservation	Landschaftspflege
Landscape conservation area	Landschaftsschutzgebiet
Landscape conservation support plan	Landschaftspflegerischer Begleitplan
Landscape outline plan	Landschaftsrahmenplan
Landscape plan	Landschaftsplan
Landscape planning	Landschaftsplanung
Landscape programme	Landschaftsprogramm
Landscape quality	Landschaftsbild
Legal remedy	Rechtsbehelf
Local development plan	Bebauungsplan
Local planning autonomy	Planungshoheit der Gemeinden
Local-authority umbrella associations	Kommunale Spitzenverbände

M

Micro-wave links	Richtfunkverbindung
Mining law	Bergrecht
Ministerial Conference on Spatial Planning	Ministerkonferenz für Raumordnung (MKRO)
Mitigation and replacement measures	Ausgleichs- und Ersatzmaßnahme
Modal split	Modal split
Moderation, mediation	Moderation, Mediation
Municipality	Gemeinde

N

National park	Nationalpark
National product	Sozialprodukt
Natural balance	Landschaftshaushalt/Naturhaushalt
Natural foundations of life	Natürliche Lebensgrundlagen
Natural landscape	Naturlandschaft
Natural monument	Naturdenkmal
Nature park	Naturpark
Nature protection area/nature reserve	Naturschutzgebiet
Nature protection/nature protection law	Naturschutz/Naturschutzrecht

O

Open-space structure	Freiraumstruktur
Ordinance, order	Verordnung
Outer zone	Außenbereich

P

Performance reviews, audits	Wirkungsanalyse/Erfolgskontrolle
Perspectives for spatial development	Leitbilder der räumlichen Entwicklung
Plan maintenance	Planerhaltung
Planning (spatial)	Raumplanung
Planning approval procedure	Planfeststellungsverfahren
Planning element	Planungselement
Planning instrument	Planungsinstrument
Planning law	Planungsrecht
advisory board Planning law (urban development law)	Bauplanungsrecht (Städtebaurecht)
Planning marketing	Planungsmarketing
Planning Symbols Ordinance	Planzeichenverordnung
Planning targets/guide values/target figures	Richtzahlen/Richtwerte/Orientierungswerte
Plans and measures with spatial impacts	Raumbedeutsame Planungen und Maßnahmen
Plot realignment	Flurbereinigung
Polluter-pays principle	Verursacherprinzip
Precautionary principle	Vorsorgeprinzip
Pre-emption right	Vorkaufsrecht
Preparatory land-use plan	Flächennutzungsplan
Preservation statute	Erhaltungssatzung
Principle of countervailing influence	Gegenstromprinzip
Principles of comprehensive spatial planning	Grundsätze der Raumordnung
Priority area	Vorranggebiet

Procedures (plan-elaboration and participation procedures)	Verfahren (Aufstellungs- und Beteiligungsverfahren)
Prohibition of plans and measures in conflict with the aims of comprehensive spatial planning	Untersagung raumordnungswidriger Planungen und Maßnahmen
Project and infrastructure plan	Vorhaben- und Erschließungsplan
Project and planning management	Projekt-, Planungsmanagement
Property	Grundstück
Protected status	Unterschutzstellung
Protection area	Schutzbereich
Protection of species	Artenschutz
Public amenity	Gemeinbedarfseinrichtung
Public authorities	Öffentliche Stellen
Public bodies	Träger öffentlicher Belange
Public building law	Öffentliches Baurecht
Public participation	Öffentlichkeitsbeteiligung
Public planning agency	Öffentliche Planungsträger
Public transport	Öffentlicher Personennahverkehr (ÖPNV)
Public-transport plan	Nahverkehrsplan

R

Realignment/consolidation of agricultural land holdings, plot realignment	Flurbereinigung
Recultivation, regeneration	Rekultivierung
Recycling and Waste Act (Federal)	Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz
Red List	Rote Liste
Region	Region
Regional conference	Regionalkonferenz
Regional development strategy	Regionales Entwicklungskonzept
Regional masterplan	Regionaler Flächennutzungsplan
Regional planning	Regionalplanung
Regional planning authority	Träger der Regionalplanung
Regional policy (structure and economic policy)	Regionalpolitik (Regionale Struktur- bzw. Wirtschaftspolitik)
Regional science	Regionalwissenschaft
Regulations on interventions/intrusions	Eingriffsregelung
Relief area	Entlastungsort
Requirements of comprehensive spatial planning	Erfordernisse der Raumordnung
Reserved-function areas	Vorbehaltsgebiet
Right of associations to institute legal action	Verbandsklagerecht
Rural areas	Ländliche Räume

S

Sectoral planning (with spatial impacts)	Fachplanung, raumwirksame
Servicing	Erschließung
Set-aside	Flächenstillegung
Settlement structure	Siedlungsstruktur
Sewage disposal plan	Abwasserbeseitigungsplan
Site occupancy index	Grundflächenzahl (GRZ)
Soil protection	Bodenschutz
Space, territory	Raum
Spatial development report	Raumordnungsbericht
Spatial monitoring	Raumbeobachtung
Spatial-order zone	Ordnungsraum
Spatial planning	Raumordnung
Spatial Planning Act (Federal)	Raumordnungsgesetz
Spatial planning advisory committee	Beirat für Raumordnung
Spatial planning clauses	Raumordnungsklausel
Spatial planning functions	Funktionen in der Raumordnung und Landesplanung
Spatial planning law	Raumordnungsrecht
Spatial planning policy guidelines	Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen
Spatial planning procedure	Raumordnungsverfahren
Spatial planning registers	Raumordnungskataster
Spatial research	Raumforschung
Spatial structure	Raumstruktur
Spatial structure plans	Raumordnungspläne
Special-purpose associations	Zweckverband
Special-use area	Sondergebiet
Structurally weak areas	Strukturschwache Räume
Subsidiarity	Subsidiarität
Suitable areas for development	Eignungsgebiet
Sustainability	Nachhaltigkeit
Sustainable spatial development	Nachhaltige Raumentwicklung

T

Territorial categories	Räumliche Bezugsebenen
Territorial corporation	Gebietskörperschaft
Town planning	Stadtplanung
Transport development planning	Verkehrsentwicklungsplanung
Type of built use	Art der baulichen Nutzung

U

Urban areas	Verdichtete Räume/Verdichtungsräume
Urban development contract	Städtebaulicher Vertrag
Urban-development enforcement orders	Städtebauliches Gebot
Urban development law	Bauplanungsrecht
Urban development measures	Städtebauliche Entwicklungsmaßnahmen
Urban development planning	Stadtentwicklungsplanung
Urban land-use planning/urban land-use plan	Bauleitplanung/Bauleitplan
Urban redevelopment measures	Städtebauliche Sanierungsmaßnahme
Urban region	Stadtregion
Urban renewal	Stadterneuerung, Dorferneuerung
Urban sprawl	Zersiedlung
Utilities, services	Ver- und Entsorgung

V

Village planning	Ortsplanung
Village renewal	Stadterneuerung, Dorferneuerung
Visual impact of the countryside	Landschaftsbild

W

Waste management	Abfallwirtschaft
Water Management Act	Wasserhaushaltsgesetz
Waste management plan	Abfallwirtschaftsplan
Water-protection area	Wasserschutzgebiet
Water-provision (framework) plan	Wasserwirtschaftlicher Rahmenplan
Weighing of interests	Abwägung der Belange
Weighing process	Abwägung der Belange

Z

Zones/land-use categories	Raumkategorien
Zoning plan	Flächennutzungsplan

Załączniki - mapy

Kartenanhang

Usytowanie wybranych przykładów planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze Polski (fragmenty planów)

Lage der ausgewählten Beispiele für raumordnerische Pläne im Gebiet der Republik Polen (Planausschnitte)

Mapa 1: Koncepcja polityki przestrzenej zagospodarowania kraju "Polska 2000 plus"
Karte 1: Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes "Polen 2000 plus"

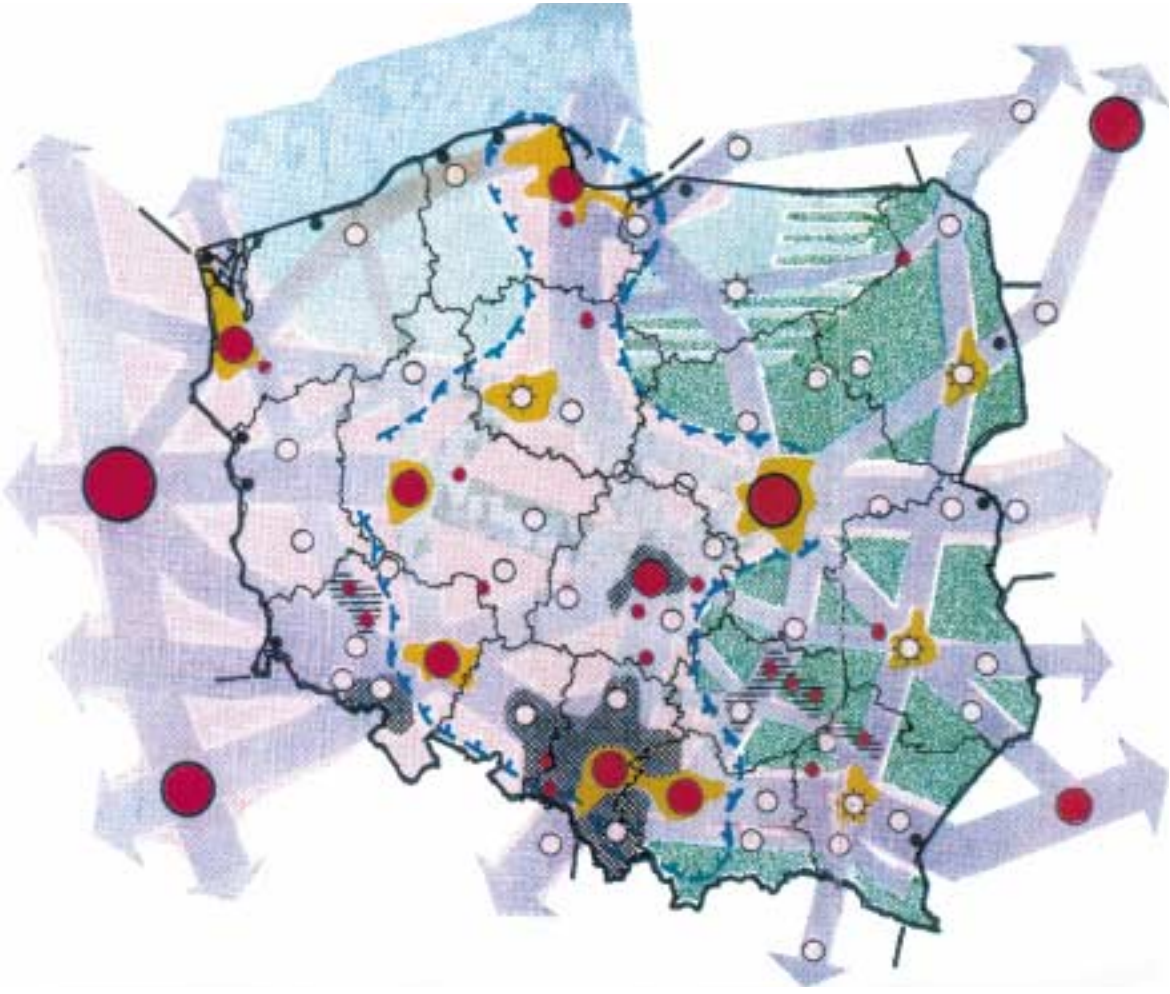
Mapa 2/3: Strategia rozwoju Województwa Mazowieckiego 1999
Karte 2/3: Entwicklungsstrategie (Entwurf) der Wojewodschaft Masowien 1999

Mapa 4: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Sandomierza 1998 (fragment)
Karte 4: Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Stadt Sandomierz 1998 (Ausschnitt)

Mapa 5: Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Bartyckiej w Warszawie (fragment)
Karte 5: Örtlicher Raumbewirtschaftungsplan (Planausschnitt im Bereich der Straße Bartycka in Warszawa) (Ausschnitt)

Mapa 1: Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju „Polska 2000 plus“ - model równoważenia roz woju

Karte 1: Konzeption der Raumentwicklungs-politik des Landes “Polen 2000 plus” - Modell der nachhaltigen Entwicklung

źródło: Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju “Polska 2000 plus”, zeszyt 3, wstępna koncepcja, rys. 16. Centralny Urząd Planowania, Warszawa 1995r. Granice nowych województw - WBPP w Siedlcach

Quelle: Zentrales Planungsamt Warszawa 1995: Konzeption der Raumentwicklungspolitik des Landes “Polen 2000 plus” Heft 3, Einleitende Konzeption, Abb. 16

A. POTENCJALNE BIEGUNY POLARYZACJI-WĘZŁY EFEKTYWNOŚCI, KONKURENCJI, INNOWACJI I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

- metropolie stołeczne
- europejskie ośrodki polaryzacji (europole)

ośrodki równoważenia rozwoju

- krajowe
- główne regionalne
- ważniejsze transgraniczne
- ważniejsze podregionalne

B. POTENCJALNE PASMA PRZYSPIESZONEGO ROZWOJU KSZTAŁTUJĄCE SIĘ WRAZ Z MODERNIZACJĄ; ROZBUDOWĄ I BUDOWĄ SYSTEMU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

- oznaczeniu europejskim
- krajwym i międzyregionalnym

C. POTENCJALNE STREFY WIELOFUNKCY JNEGO EKOLOGICZNIE UWARUNKOWANEGO ROZWOJU

- strefa przyspieszonego rozwoju stymulowanego przez procesy integracyjne Polski z Europą (Unią Euroejską) i światem
- strefa przełamywania recesji
- strefa aktywizacji

strefy przyspieszonych przekształceń strukturalnych

- równoważenia metropolicji
- przełamywania kryzysu ukrztałtowanej dotychczas bazy ekonomicznej
- aktywnej restrukturyzacji
- zagospodarowania zasobów polskiego obszaro morskiego
- strefa narastającaj koncentracji (polaryzacji) potencjału cywilizacyjno - ekonomicznego konkurencyjnego w skali gospodarki europejskiej i światowej w XXI wieku

źródło: KONCEPCJA POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU " Polska 2000 plus" MODEL ROWNOWAŻENIA ROZWOJU raport 3, wstępna koncepcja rys. 16 - CENTRALNY URZĄD PLANOWANIA Warszawa, 1995r.

A. POTENTIELLE KONZENTRATIONSPOLE KERNZONEN FÜR OPTIMIERUNG, WETTBEWERB, INNOVATION UND INVESTITIONSTÄTIGKEIT

- Hauptstädtische Metropolen
- Konzentrationszentren von europäischer Bedeutung (Europole)

Zentren nachhaltiger Entwicklung

- Landesweiter Bedeutung
- Regionaler Bedeutung
- Wesentlicher grenzüberschreitender Bedeutung
- Wesentlicher subregionaler Bedeutung

B. POTENTIELLE ACHSEN BESCHLEUNIGTER ENTWICKLUNG VERBUNDEN MIT MODERNISIERUNG, AUSBAU UND NEUBAU DER INFRASTRUKTUR

- Europäischer Bedeutung
- Landesweiter und interregionaler Bedeutung

C. POTENTIELLE ZONEN MULTIFUNKTIONALER, ÖKOLOGISCH BASIERTER ENTWICKLUNG

- Zone beschleunigter Entwicklung stimuliert durch Integrationsprozesse Polens mit Europa (Europäische Union) und der Welt
- Zonen der Rezessionsüberwindung
- Aktivierungszone

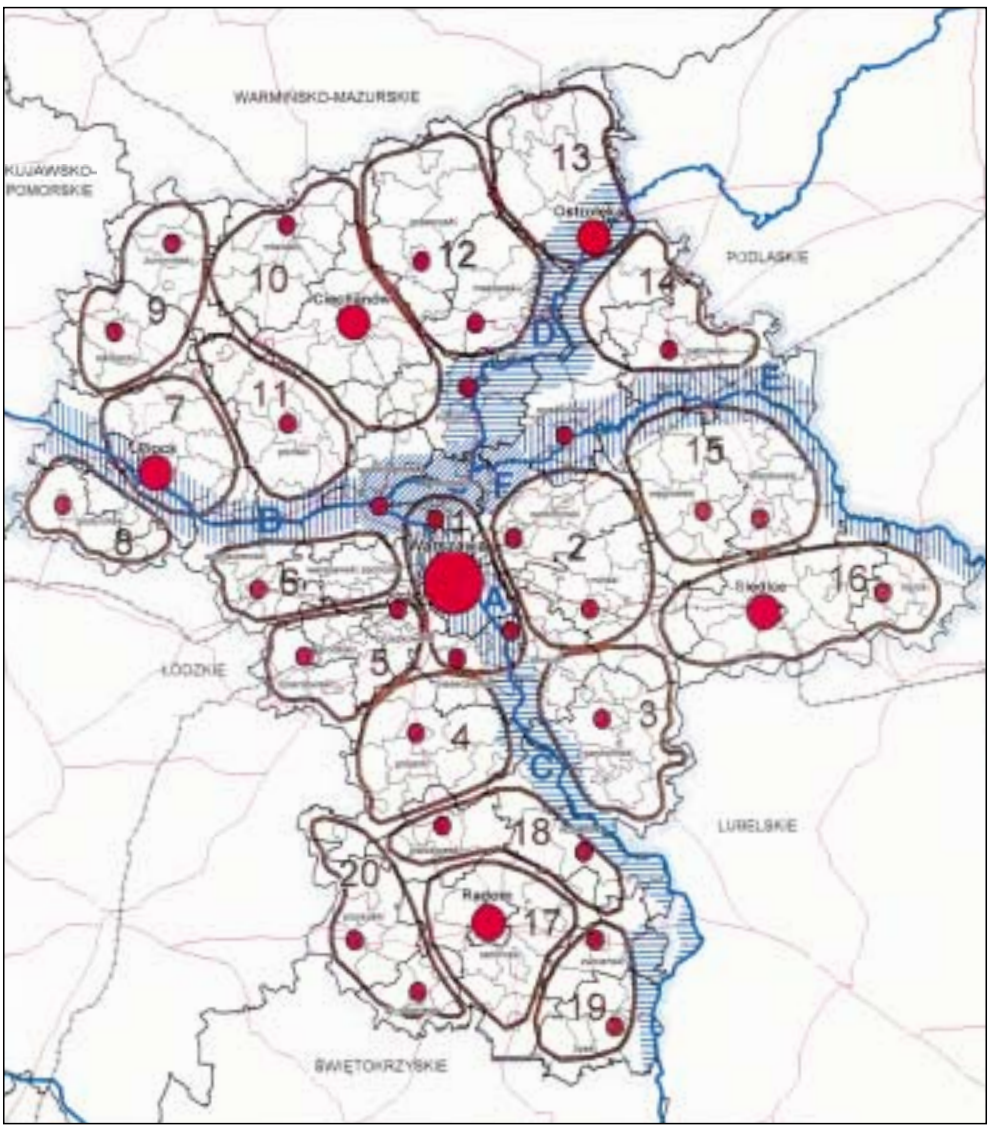
Zonen beschleunigter Strukturveränderungen:

- nachhaltige Entwicklung der Metropolregion,
- Krisenüberwindung der bisherigen Ausrichtung der Wirtschaftsstruktur,
- aktive Umstrukturierung.
- Ressourcenbewirtschaftung im Meeresgebiet der Republik Polen
- Zone wachsender Konzentration (Polarisierung) des sozioökonomischen Potentials zur wirtschaftlicher Konkurrenzfähigkeit im europäischen und weltweiten Maßstab im 21. Jahrhundert

Quelle: Konzeption der nationalen Raumentwicklungspolitik des Landes „Polen 2000 plus". Model der nachhaltigen Entwicklung, Dritter Bericht; Einleitende Konzeption, Abb. 16. Zentrales Planungsamt, Warszawa 1995.

Mapa 2: Strategia rozwoju Województwa Mazowieckiego (projekt)- Obszary o zróżnicowanych predyspozycjach rozwojowych

Karte 2: Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft Masowien (Entwurf) - Gebiete mit unterschiedlichen Entwicklungsvoraussetzungen

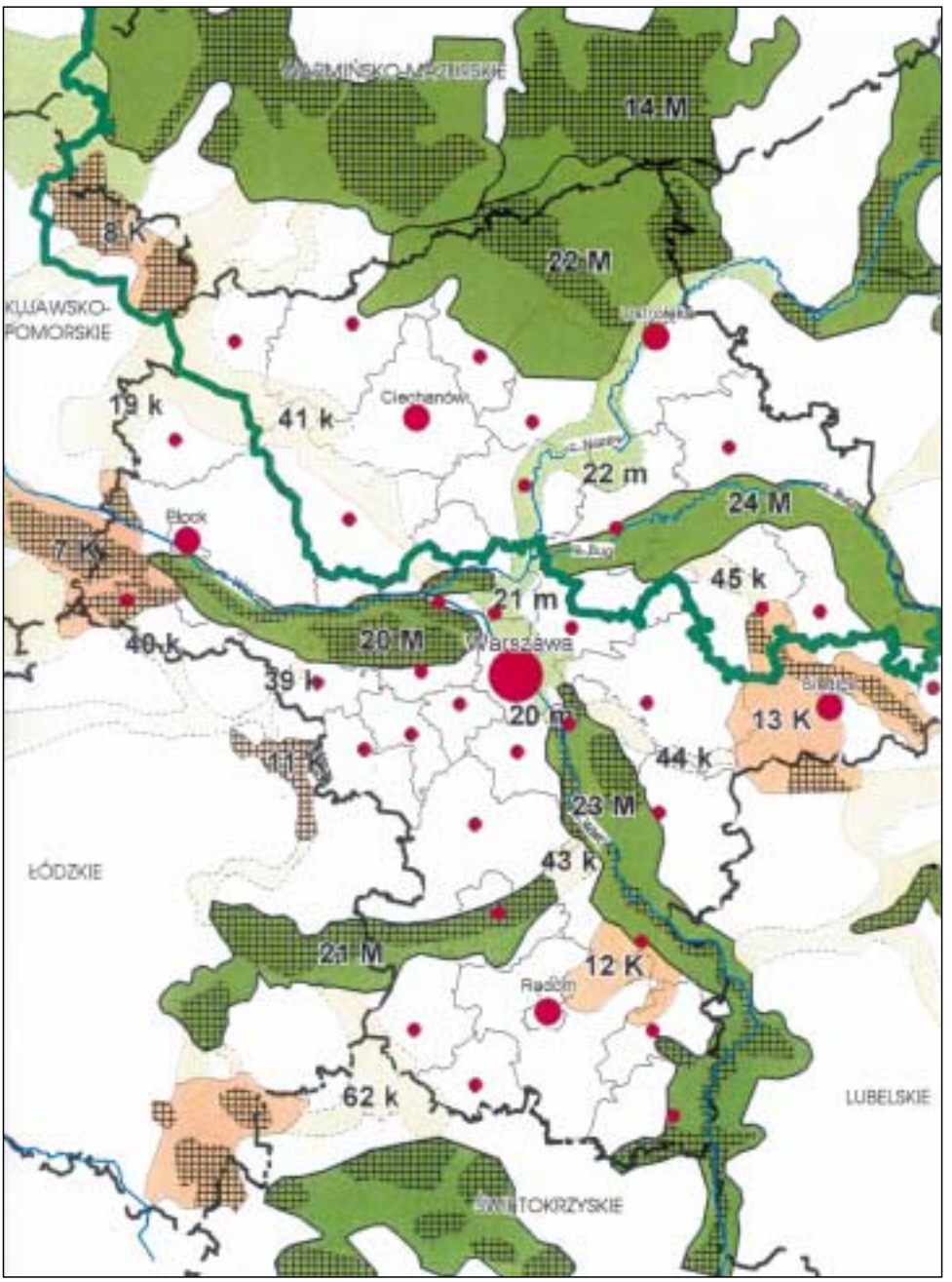

Obszar		Gebiet
A	doliny Wisły - środkowy	Weichselniederung - mittlerer Teil
B	doliny Wisły - północny	Weichselniederung - nördlicher Teil
C	doliny Wisły - południowy	Weichselniederung - südlicher Teil
D	doliny Narwi	Narewniederung
E	doliny Bugu	Bugniederung
F	doliny Bugo - Narwi	Niederungssystem von Bug und Narew
1	warszawski	warszawski
2	wołonińsko - miński	wołonińsko - miński
3	garwoliński	garwoliński
4	grójecki	grójecki
5	pruszkowsko - grodzisko - żyrardowski	pruszkowsko - grodzisko - żyrardowski
6	sochaczewsko - warszawski zachodni	sochaczewsko - warszawski zachodni
7	płocki	płocki
8	gostyniński	gostyniński
9	sierpecko - żuromiński	sierpecko - żuromiński
10	ciechanowsko - mławski	ciechanowsko - mławski
11	płoński	płoński
12	przasnysko - makowski	przasnysko - makowski
13	ostrołęcki	ostrołęcki
14	ostrowski	ostrowski
15	węgrowsko - sokołowski	węgrowsko - sokołowski
16	siedlecko - łosicki	siedlecko - łosicki
17	radomski	radomski
18	białobrzesko - kozienicki	białobrzesko - kozienicki
19	zwoleńsko - lipski	zwoleńsko - lipski
20	przysusko - szydłowiecki	przysusko - szydłowiecki

źródło: WBPP o Siedlcach. Siedlce 1999
Quelle: WBPP o Siedlcach. Siedlce 1999

Mapa 3: Strategia rozwoju Wojewydztwa Mazowieckiego (projekt) - Pioïenie wojewydztwa na krajowej sieci ekologicznej (ECONET)

Karte 3: Entwicklungsstrategie der Wojewodschaft Masowien - Lage der Wojewodschaft im ökologischen Netz des Landes (ECONET)

granice województw	Wojewodschaftsgrenzen
granice powiatów	Kreisgrenzen
granice obszaru Zielone Płuca Polski	Gebietsgrenzen „Grüne Lunge Polens“
główne rzeki	Bedeutende Flüsse
ośrodek wojewódzki/miasto stołeczne Warszawa/	Wojewodschaftszentrum/Hauptstadt Warschau/
ośrodki podregionalne	Subregionale Zentren
ośrodki powiatowe	Zentren von kreisweiter Bedeutung

OBSZARY WĘZŁOWE O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM	GEBIETE MIT VERNETZUNGSFUNKTIONEN VON INTERNATIONALER BEDEUTUNG
14 M - Obszar Puszczy Piskiej	14 M Gebiet des Piska-Urwalds
20 M - Obszar Puszczy Kampinoskiej	20 M Gebiet des Kampinoski-Urwalds
21 M - Obszar Puszczy Pilickiej	21 M Gebiet des Pilicka-Urwalds
22 M - Obszar Puszczy Kurpiowskiej	22 M Gebiet des Kurpiowska-Urwalds
23 M - Obszar Środkowej Wisły	23 M Gebiet der Mittelweichsel
24 M - Obszar Doliny Dolnego Bugu	24 M Gebiet der Niederung des unteren Bug

BIOCENTRA I STREFY BUFOROWE	ÖKOLOGISCHE KERN- SOWIE PUFFERZONEN
OBSZARY WĘZŁOWE O ZNACZENIU KRAJOWYM	GEBIETE MIT VERNETZUNGSFUNKTIONEN VON NATIONALER BEDEUTUNG
7 K - Obszar Pojezierza Gostynińskiego	7 K Gebiet der Gostyniński-Seenplatte
8 K - Obszar Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego	8 K Gebiet der Chełmińsko-Dobrzyńskie-Seenplatte
11 K - Obszar Puszczy Bolimowskiej	11 K Gebiet des Bolimowska-Urwalds
12 K - Obszar Puszczy Kozienickiej	12 K Gebiet des Kozienick-Urwalds
13 K - Obszar Siedlecki	13 K Gebiet um die Stadt Siedlce

BIOCENTRA I STREFY BUFOROWE	ÖKOLOGISCHE KERN- SOWIE PUFFERZONEN
KORYTARZE EKOLOGICZNE O ZNACZENIU MIĘDZYNARODOWYM	ÖKOLOGISCHE KORRIDORE VON INTERNATIONALER BEDEUTUNG
20 m - Warszawski Wisły	20 m - Weichsel in Warschau
21 m - Podwarszawski	21 m - Umland von Warschau
22 m - Dolnej Narwi	22 m - Untere Narew

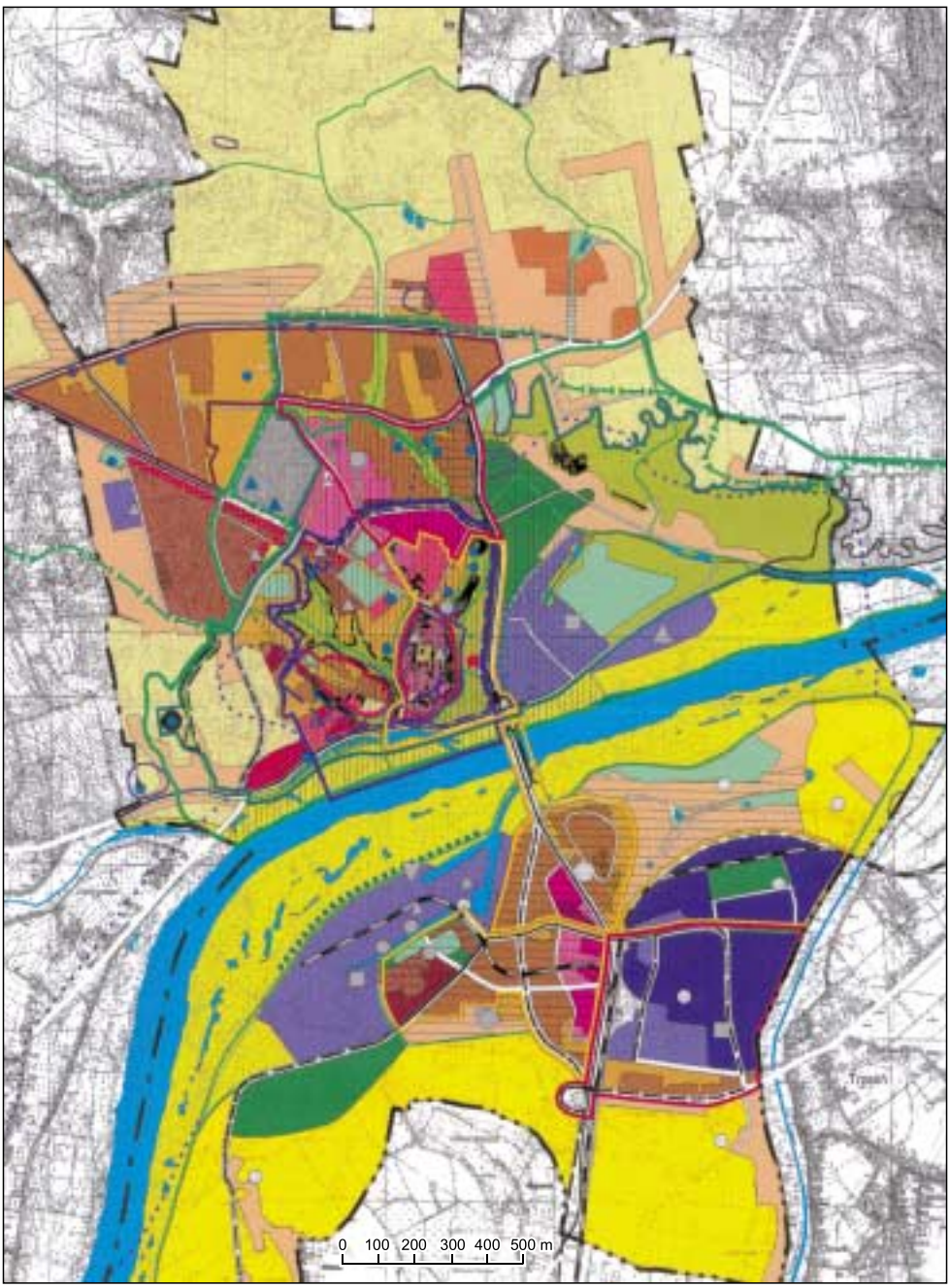
KORYTARZE EKOLOGICZNE O ZNACZENIU KRAJOWYM	ÖKOLOGISCHE KORRIDORE VON NATIONALER BEDEUTUNG
19 k - Skrwy	19 k Skrwa
39 k - Bzury	39 k Bzura
40 k - Słudwi	40 k Sludwia
41 k - Wkry	41 k Wkra
43 k - Pilicy	43 k Pilica
44 k - Świdra	44 k Świdr
45 k - Liwca	45 k Liwiec

KIERUNKI POWIĄZAŃ EKOLOGICZNYCH	RICHTUNGEN DES ÖKOLOGISCHEN VERBUNDES

urydio: WBPP o Siedlcach. Siedlce 1999 - Quelle: WBPP o Siedlcach. Siedlce

Mapa 4: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Sandomierza 1998

Karte 4: Studie der Rahmenbedingungen und Perspektiven der Raumbewirtschaftung der Stadt Sandomierz 1998

GRANICE OBSZARÓW OBEJMOWANYCH OCHRONĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH ORAZ USTALENIAMI PRAWA GMINNEGO

Grenzen von Schutzgebieten auf Grundlage besonderer Vorschriften sowie der Festsetzungen des Ortsrechts

OCHRONA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH

Schutz der natürlichen Grundlagen

Granice obszarów objętych ochroną przyrody decyzją ministra (rezerwaty) i wojewody (pomniki przyrody)

Grenzen geschützter Gebiete gemäß Erlass des Ministers (Naturschutzgebiete) sowie des Wojewoden (Naturdenkmäler)

Granice obszarów wskazanych do objęcia ochroną przyrody przez wojewodę

Grenzen von Gebieten, deren Unterschutzstellung durch den Wojewoden angezeigt wurde

Granice terenów proponowanego Sandomierskiego Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego (Zespół wymaga sporządzenia M.P.Z.P)

Grenzen des vorgeschlagenen Natur- und Landschafts-schutzkomplexes von Sandomierz (Schutzkomplex erfor-dert die Aufstellung des örtl. Raumbewirtschaftungsplans)

Oryginalne formy terenowe, ważne jako punkty widokowe i identyfikatory w krajobrazie miasta, wskazane do objęcia ochroną

Besondere Landschaftsformen von Bedeutung als Aussichts- und Orientierungspunkte im Stadtbild, die unter Schutz gestellt werden sollen

OCHRONA WARTOŚCI KULTUROWYCH

ustalone M.O.P.Z.P. z 1988r.

Schutz von Kulturgütern

1998 erstellte allgemeine örtliche Raumbewirt-schaftungspläne

Granica strefy A - ścisłej echrony konserwatorskiej

Grenze der Zone A - strenger Schutz durch den Wojewod-schaftskonservator (Denkmalschutz)

Granica strefy B - ochrony konserwatorskiej

Grenze der Zone B - Schutz durch den Wojewodschafts-konservator (Denkmalschutz)

Granica strefy E - ochrony ekspozycji

Grenze der Zone E - Schutzes der Lage

Granica strefy K - ochrony krajobrazu

Grenze der Zone K - Landschaftsschutz

Granica strefy ochrony konserwatorskiej postulowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Grenzen der Schutzzone gemäß Beschluss des Wojewodschaftskonservators für Denkmalschutz

Granica strefy ochrony krajobrazu i powiązań widokowych postulowana przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Grenzen der Landschaftsschutzzone einschl. Sichtbeziehungen gemäß Beschluss des Wojewodschaftskonservators für Denkmalschutz

Granica obszarów i punktów archeologicznych (o ustalonej i przybliżonej lokalizacji)

Grenzen archäologischer Gebiete und Einzelobjekte (feststehende bzw. angenäherte Standorte)

Obiekty zabytkowe wpisane do jejestru zabytków

In das Denkmalschutzregister eingetragene Denkmal-schutzobjekte

Historyczne zespoły zabytkowe Sandomierza wskazane do objęcia rejestrem zabytków (Stare Miasto, Wzgórze Staromiejskie, Zamek.)

Zur Aufnahme in das Denkmalschutzregister der Stadt Sandomierz angezeigte historische Denkmalschutz-komplexe (Altstadt, Altstädter Höhen, Schloss)

GRANICE MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Grenzen der örtlichen Raumbewirtschaftungspläne

obecnie sporządzanych

Gegenwärtig in Aufstellung

wymagających sporządzenia w pierwszej kolejności

Prioritäres Aufstellungserfordernis

wymagających sporządzenia w drugiej kolejności

Aufstellungserfordernis im weiteren Bedarf

USTALENIA DOTYCZĄCE UŻYTKOWANIA TERENÓW

Festsetzungen der Flächennutzung

Tereny zabudowy śródmiejskiej, domów mieszkalnych oraz usług ogólnomiejskich i podstawowymi istniejące/roswojowe

Gebiete innerstädtischer Bebauung, Wohnhäuser sowie des gesamtstädtischen und täglichen Gemeinbedarfs. Bestand / Entwicklung

Tereny mieszkaniowe z przewagą budynków wielorodzinnych z usługami ogólnomiejskimi i podstawowymi istniejące/roswojowe

Wohngebiete überwiegend mit Mehrfamilienwohnhäusern mit gesamtstädtischen und täglichen Dienstleistungen. Bestand / Entwicklung

Tereny zabudowy jednorodzinnej niskiej intensywności o określonej wysokości i procencie zabudowy działki istniejące/roswojowe

Baugebiete für Einfamilienwohnhäuser niedriger Flächen-intensität von definierter Höhe und definiertem Über-bauungsgrad der Parzellen. Bestand / Entwicklung

Tereny zabudowy zagrodowej z dopuszczeniem obiektów agroturystyki oraz obiektów związanych z produkcją rolną

Gehöftbebauung mit Zulassung von Objekten für den Agrotourismus sowie an die landwirtschaftliche Produktion gebundene Objekte

Tereny obiektów użyteczności publicznej położonych poza strefą zabudowy śródmiejskiej istniejące/roswojowe

Flächen für Gemeinbedarf außerhalb der innerstädtischen Bebauung. Bestand / Entwicklung

Tereny zamknięte

Geschlossene Gebiete

Tereny produkcyjno - magazynowe i usług technicznych z dopuszczeniem obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowych. istniejące/roswojowe

Flächen zur Produktion und Lagerung sowie für technische Dienstleistungen, zulässig sind Objekte für Gemeinbedarf sowie Wohngebäude. Bestand / Entwicklung

Tereny usług dla rolnictwa z obiektami produkcji rolnej, magazynów i mieszkalnictwa, wskazany rozwój działalności na rzecz agrotystyki

Flächen mit Dienstleistungen für die Landwirtschaft, Objekten für die landwirtschaftliche Produktion, Lagerung und Wohnfunktion. Empfoh-lene Entwicklung von Aktivitäten im Rahmen des Agrotourismus

Tereny zieleni miejskiej (w tym parki, skwery, cmentarze, ogrody działkowe, tereny sportu) istniejące/roswojowe

Städtische Grünflächen (Parke, Grün- und Rasenflächen, Friedhöfe, Dauerkleingärten, Sportflächen). Bestand / Entwicklung

Tereny wyłączone z zabudowy w granicach Sandomierskiego Zespołu Przyrodniczo - Krajobrazowego

Außenbereichsflächen innerhalb der Grenzen des Natur- und Landschaftsschutzkomplexes von Sandomierz

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gebiete landwirtschaftlicher Produktion

Tereny roniczej przestrzeni produkcyjnej wyłączone z zabudowy

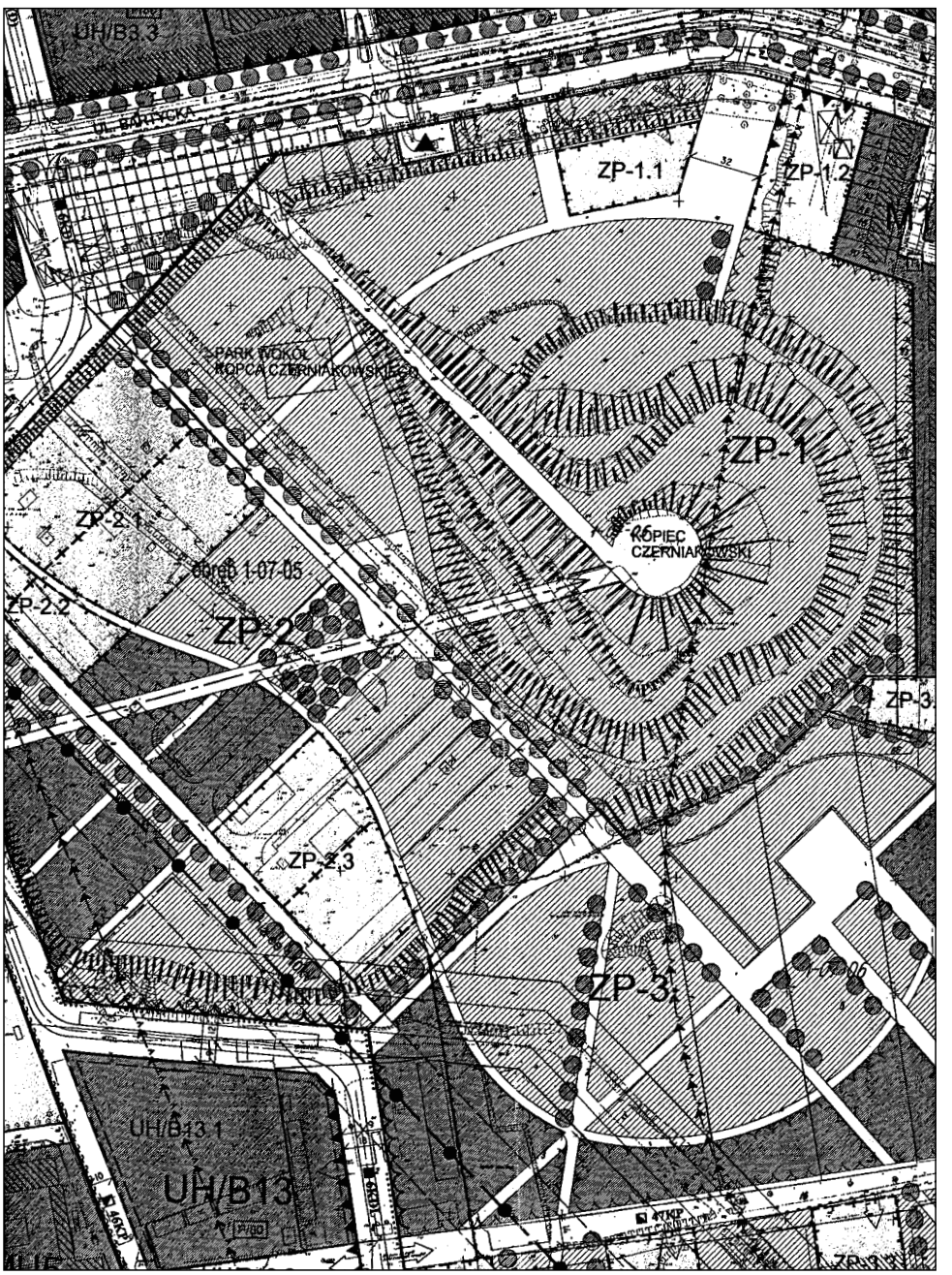
Gebiete landwirtschaftlicher Produktion. Bebauung nicht zugelassen

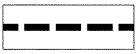
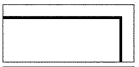
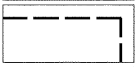
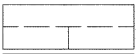
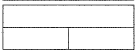
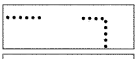
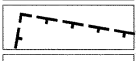
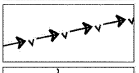
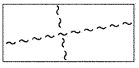
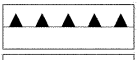
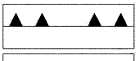
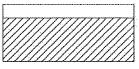
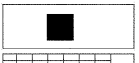
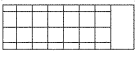
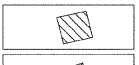
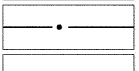
miasto Sandomierz, autor projektu studium: J. M. Chmielewski, J. Latała - Quelle: Stadt Sandomierz, Entwurfsverfasser: J. M. Chmielewski, J. Latała

USTALENIA DOTYCZĄCE UŻYTKOWANIA TERENÓW	Festsetzungen der Flächennutzung
Tereny tarasu zalewowego w międzywalu	Überflutungsgebiet zwischen zwei Deichen
Tereny wód powierzchniowych	Oberflächengewässer
Ciagi zabudowy z wbudowanymi usługami	Bebauungsgürtel mit integrierten Dienstleistungen
OBSZARY ZABUDOWANE WYMAGAJĄCE PRZEKSZTAŁCEŃ LUB REGABILITCJI	Bebaute Gebiete mit Erfordernis der Umgestaltung oder Wiederherstellung der ursprünglichen Funktion
Tereny, na których rozpoczęcie rozbudowa sieci uzbrojenia technicznego wzdłuż istniejących ulic nie wymaga uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	Gebiete in denen weitere technische Erschließung entlang bestehender Straßen keinen Beschluss im örtlichen Raumbewirtschaftungsplan erfordert
Tereny, na których zostaną przeprowadzone prace regulacyjne poprwiające ogólny wizerunek miasta	Gebiete mit geplanten Sanierungsmaßnahmen zur Verbesserung des allgemeinen Stadtbildes
Tereny objęte procesami reprywatyzacyjnymi	Gebiete mit Reprivatisierungsmaßnahmen
Tereny wymagające przejęcia lub urtzymania przez miasto dla relizacji lokalnych celów publicznych (usługi i mieszkalnictwo komunalne)	Gebiete mit Erfordernis einer Übernahme bzw., des Erhalts durch die Stadt zur Realisierung lokaler öffentlicher Ziele (Dienstleistungen, kommunale Wohnungswirtschaft)
Obiekty dysharmonizujące z otoczeniem wymagające likwidacji	Zu beseitigende, nicht raumverträgliche Objekte
Zieleń izolacyjna od obiektów uciążliwych, utrzymywana przez emitorów uciążliwości	Durch den Verursacher unterhaltenes Abstandsgrün zu immissionsträchtigen Anlagen
KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	Schwerpunkte der Entwicklung des Verkehrs und der technischen Infrastruktur
Drogi i ulice wymagające modernizcji, łącznie z wytrasowaniem ścieżek rowerowych	Wege und Straßen mit Modernisierungserfordernis einschließlich der Trassierung von Radwegen
Tereny i linie kolejowe	Eisenbahnflächen und -gleise
Rezerwy dla przebiegu ulic i dróg układu podstawowego oraz ścieżek rowerowych, bezwzględnie wymagające utrzymania	Flächenreserven für das grundlegende Straßen- und Wegenetz sowie für Radwege mit unbedingter Erhaltungserfordernis
Projektowane węzy komunikacyjne	Geplante Verkehrsknoten
Projektowane mosty przez Wisłę	Geplante Brücken über die Weichsel
Główne ciągi spacerowe, rowerowe, turystyczne wymagające uporządkowania, wyznaczenia i zagospodarowania łącznie z otaczającą je przestrzenią	Hauptzüge für Spazierwege, Radwegeund touristische Wege mit Erfordernis der Ordnung, Kennzeichnung und Bewirtschaftung einschließlich deren Umgebung
Ciągi i place o charakterze publicznym wymagające działan porządkujących oraz podnoszących ich atrakcyjność funkcjonalną i kulturotwórczą	Straßenzüge und Plätze mit öffentlichem Charakter mit dem Erfordernis ordnender Aktivitäten, die deren funktionelle und kulturelle Attraktivität erhöhen sollen
A K Dworzec autobusowy PKS i dworzec kolejowy PKP	A - Busbahnhof K - Bahnhof (PKP)
Główna popmownia ścieków Lwowska 1 (projektwana)	Hauptpumpwerk für Abwässer aus dem Gebiet Lwowska 1 (geplant)
Strefowe pompownie ścieków prawobrzeżnego Sandomierza istniejące i projektowane	Teilräumliche Pumpwerke für Abwässer für die rechte Weichselseite der Stadt Sandomierz. Bestand/Planung
Istniejąca zakładowa oczyszczalnia ścieków	Bestehende betriebliche Abwasserkläranlage
Miejska oczyszczalnia ścieków	Städtische Kläranlage
Stacje przekaźnikowe energii elektrycznej	Übergabestationen für elektrische Energie
Stacje redukcyjno - pomiarowe gazu	Erdgasdruckstationen
Istniejące ciepłownie	Bestehende Wärmekraftwerke
Kierunek zasilania wodociagu w Sandomierzu z ujęcia “Romanówka”	Verläufe der Wasserversorgungsleitungen in der Stadt Sandomierz aus der Wasserfassung 'Romanówka'
POZOSTAŁE OZNACZENIA	Sonstige Bezeichnungen
Granica miasta	Stadtgrenzen
Granica Województwa Świętokrzyskiego i Powiatu Sandomierskiego	Grenze der Wojewodschaft Świętokrzyskie und des Kreises Sandomierz

Mapa 5: Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego rejonu ulicy Bartyckiej w Warszawie (fragment)

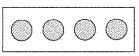
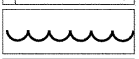
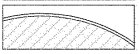
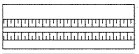
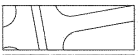
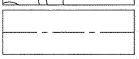
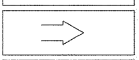
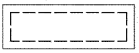
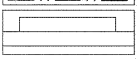
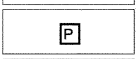
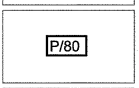
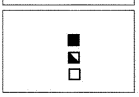
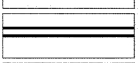
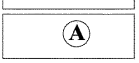
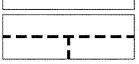
Karte 5: Örtlicher Raumbewirtschaftungsplan - Planausschnitt im Bereich der Straße Bartycka in Warszawa

	GRANICA TERENU OBJĘTEGO PLANEM (OBOWIĄZUJĄCA)	Grenzen des räumlichen Geltungsbereichs des Plans (verbindlich)
	LINIE ROZGRANICZAJĄCE TERENY O RÓŻNYM SPOSOBIE ZAGOSPODAROWANIA - OBOWIĄZUJĄCE	Grenzen unterschiedlicher Arten der Bewirtschaftung (verbindlich)
	LINIE ROZGRANICZAJĄCE TERENY O RÓŻNYM SPOSOBIE ZAGOSPODAROWANIA - PROPONOWANE	Grenzen von Gebieten unterschiedlicher Nutzung (Entwurfsvorschlag)
	GRANICA PODZIAŁÓW WEWNĘTRZNYCH TERENÓW BUDOWLANYCH (PROPONOWANE)	Grenzen der Aufteilung der Bauparzellen (Entwurfsvorschlag)
	GRANICA PODZIAŁÓW WEWNĘTRZNYCH TERENÓW ZIELENI (PROPONOWANE)	Grenzen der Aufteilung der Grünflächen (Entwurfsvorschlag)
	GRANICA TERENU PARKU (OBOWIĄZUJĄCA)	Gebietsgrenzen des Parks (verbindlich)
	GRANICA TERENÓW INWESTYCJI KUBATUROWYCH NA TERENIE PARKU	Gebietsgrenzen für bauliche Investitionen auf dem Gebiet des Parks
	GRANICE TERENÓW OBJĘTYCH KLINEM NAWIETRZAJĄCYM	Grenzen der Flächen mit der Funktion als Frischluftschneise
	GRANICE OBRĘBÓW WŁASNOŚCIOWYCH	Eigentumsgrenzen
	LINIE ZABUDOWY:	Linien der Bebauung:
	OBOWIĄZUJĄCA LINIA ZABUDOWY CIĄGŁEJ	Baulinie der geschlossenen Bebauung
	OBOWIĄZUJĄCA LINIA ZABUDOWY NIECIĄGŁEJ	Baulinie der offenen Bebauung
	NIEPRZEKRACZALNA LINIA ZABUDOWY	Baugrenze
	PIERZEJA USŁUGOWA - OBOWIĄZEK WPROWADZANIA FUNKCJI USŁUGOWYCH W PARTERACH BUDYNKÓW	Durchgehender Zug von Gebäudefronten Gebot der Dienstleistungsfunktion in den Erdgeschossen der Gebäude
	ELEMENTY KOMPOZYCYJNE:	Gestaltungselemente:
	OSIE KOMPOZYCYJNE I WIDOKOWE	Gestaltungsachsen und Sichtachsen
	LOKALIZACJA DOMINANT WIDOKOWYCH	Standorte dominanter Aussichtspunkte
	PLACE	Plätze
	ISTNIEJĄCE ELEMENTY ZAGOSPODAROWANIA:	Bestehende Elemente der Raumbewirtschaftung:
	ISTNIEJĄCE BUDYNKI DO ZACHOWANIA	Zu erhaltender Gebäudebestand
	ISTNIEJĄCE BUDYNKI DO WYBURZENIA	Zu beseitigender Gebäudebestand
	ISTNIEJĄCE BUDYNKI DO ADAPTACJI - ZMIANA FUNKCJI BUDYNKÓW MIESZAKLNYCH	Gebäudebestand zur Nutzungsänderung Änderung der Nutzungsfunktion von Wohngebäuden
	NAPOWIETRZNA LINIA ELEKTOENERGETYCZNA 110 kV DO SKABLOWANIA (STREFA UCIĄŻLIWOŚCI)	Elektrofreileitung zur Erdverlegung (Belastungszone)
	CIEPŁOCIĄG ŁAZIENKOWSKI Dn 2 x 1100 (NASYP)	Fernwärmeleitung 'Łazienkowski'. DN 2x1100 (Aufschüttung)
	KANAŁ DESZCZOWY "A"	Regenwasserabführung 'A'

autor projektu: K. Domaradzki - Entwurfsverfasser: K. Domaradzki

	PRZEZNACZENIE TERENÓW:	Flächennutzung:
Mw/U	TERENY MIESZKALNICTWA WIELORODZINNEGO I USŁUG	Flächen für Mehrfamilienhausbebauung und Gemeinbedarf/ Dienstleistungen
MU	TERENY MIESZAKNIOWO - USŁUGOWE	Flächen für Wohnbebauung und Gemeinbedarf/Dienst-leistungen
M	TERENY MIESZKANIOWE	Wohngebiete
UH/B	TERENY USŁUG HANDLU I BIUR	Flächen für Dienstleistungen, Handel und Bürogebäude
U	TERENY USŁUGOWE	Flächen für Dienstleistungen
UO	TERENY USŁUG OŚWIATY	Flächen für Bildungseinrichtungen
U/Z	TERENY USŁUG I ZIELENI	Flächen für Dienstleistungen und Grünflächen
ZP	TERENY PARKOWE	Parkflächen
ZZp	TERENY ZIELENI PUBLICZNEJ	Öffentliche Grünflächen
KDGP KDG KDZ KDL KDD KD(D)	TERENY KOMUNIKACJI KOŁOWEJ: - ULICA GŁÓWNA RUCHU PRZYŚPIESZONEGO - ULICA GŁÓWNA - ULICA ZBIORCZA - ULICA LOKALNA - ULICA DOJAZDOWA - DOJAZD	Flächen für den Fahrzeugverkehr Hauptstraße des beschleunigten Verkehrs Hauptstraße Sammelstraße Lokale Straße Zufahrtstraße Zufahrt
KP	TERENY KOMUNIKACJI PIESZEJ: - CIĄGI PIESZE	Flächen für Fußgängerverkehr - Fußwege (Züge)
EE	TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ELEKTROENERGETYKA - REJONOWE PUNKTY ZASILANIA WYSOKICH NAPIĘĆ	Flächen für Technische Infrastruktur. Elektroenergie. Regionale Umspannwerke (Hochspannung)
Nop	TERENY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ KANALIZACJA - PRZEPOMPOWNIE	Flächen für technische Infrastruktur. Kanalisation, Pump-werke
	ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ:	Elemente der technischen Infrastruktur:
	REJONOWE PUNKTY ZASILANIA	Regionale Versorgungseinrichtungen
	STACJE TRANSFORMATOROWE	Transformatorstationen
	PRZEPOMPOWNIE ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH	Pumpwerke für kommunale Abwässer
	PRZEPOMPOWNIE ŚCIEKÓW DESZCZOWYCH	Pumpwerke für Regenwasser
	STACJA REDUKCYJNA GAZU	Gasreduktionsstationen
	STREFA UCIĄŻLIWOŚCI MASZTU NADAWCZEGO STACJI TELEFONII KOMÓRKOWEJ	Belastungszone durch Mobilfunksendemasten
	STREFY UCIĄŻLIWOŚCI TRASY SIEKIERKOWSKIEJ:	Zone der Belastung durch die Siekerkowska-Trasse:
	GRANICA ZASIĘGU STREFY UCIĄŻLIWOŚCI BEZPOŚREDNIEJ	Reichweite der direkten Belastung
	GRANICA ZASIĘGU STREFY UCIĄŻLIWOŚCI POŚREDNIEJ	Reichweite der mittelbaren Belastung

ZIELEŃ I UKSZTAŁTOWANIE TERENU:	Grün- und Flächengestaltung:
 SZPALERY DRZEW (OBOWIĄZUJĄCE)	Baumreihen (obligatorisch)
 MASYWY ZIELENI WYSOKIEJ	Intensivierung des höheren Bewuchses
 PIERZEJE ZIELENI WYSOKIEJ	Aneinanderreihung des höheren Bewuchses
 PROJEKTOWANE UKŁADY WODNE	Geplantes Gewässersystem
 KANAŁY	Kanäle
 SKARPY I NASYPY (ISTNIEJĄCE I PROJEKTOWANE)	Böschungen und Aufschüttungen (Bestand und Planung)
KOMUNIKACJA	Verkehr
 JEZDNIE KOMUNIKACJI KOŁOWEJ	Fahrbahnen für Fahrzeugverkehr
 OSIE ULIC	Straßenachsen
 WLOTY KOMUNIKACJI KOŁOWEJ	Haupteinfahren für Fahrzeugverkehr
 PARKINGI WIELOPOZIOMOWE (DOMY PARKINGOWE)	Kfz-Parkflächen auf mehreren Ebenen (Parkhäuser)
 PARKINGI PODZIEMNE	Unterirdische Parkplätze
 PARKINGI DWUPOZIOMOWE - PROPONOWANE SPIĘTRZENIE ISTNIEJĄCYCH PARKINGÓW	Zweigeschossige Parkflächen. Vorgeschlagene Aufstockung bestehender Parkflächen
 PLACE PARKINGOWE	Parkplätze
 MIEJSCA PARKINGOWE W ULICACH	Parktaschen in Straßenräumen
 OBOWIĄZEK LOKALIZOWANIA MIEJSC PARKINGOWYCH NA DZIAŁKACH WŁASNYCH	Verpflichtung zur Anlage von Parkplätzen auf privaten Grundstücken
 OBOWIĄZEK LOKALIZOWANIA MIN. 80% MIEJSC PARKINGOWYCH NA TERENIE DZIAŁKI W PARKINGACH PODZIEMNYCH, NADZIEMNYCH WIELOPOZIOMOWYCH LUB WBUDOWANYCH	Verpflichtung der Lokalisierung von mind. 80 % der Parkplätze auf Grundstücken in unterirdischen Parkplätzen, überirdischen, mehrgeschossigen oder in Gebäude integrierten Parkplätzen
 ULICE: - ISTNIEJĄCE - ADAPTOWANE - PROJEKTOWANE	Straßen: - Bestand - Übernahme - Planung
 PRZEJŚCIA PIESZE NAD (POD) ULICAMI	Fußgängerüberwege / -unterquerungen
 PRZYSTANKI AUTOBUSOWE	Bushaltestellen
 ŚCIEŻKI ROWEROWE	Radwege

Kartenanhang

Załączniki - mapy

Standortübersicht zu den Kartenbeispielen

Usytowanie wybranych przykładow planów zagospodarowania przestrzennego
(w każdym przypadku tylko fragmenty)

Karte 1: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Siedlungsstrukturelle Ausgangssituation
Mapa 1: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Sytuacia wyjściowa w strukturze osadniczej

Karte 2: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Leitbild Verkehr
Mapa 2: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Wytyczne kierunkowe w zakresie komunikacji

Karte 3: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Leitbild Ordnung und Entwicklung
Mapa 3: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Wytyczne w zakresie ładu przestrzennego i rozwoju rozwoju

Karte 4: Erstes Landesraumordnungsprogramm Mecklenburg-Vorpommern 1993 (Ausschnitt)
Mapa 4: Pierwszy program porządku przestrzennego kraju związkowego Meklenburgia - Pomorze Przednie 1993 (fragment)

Karte 5: Regionales Raumordnungsprogramm Vorpommern 1998 - Karte (Ausschnitt)
Mapa 5: Program porządku przestrzennego regionu Pomorza Przedniego 1998 - Mapa (fragment)

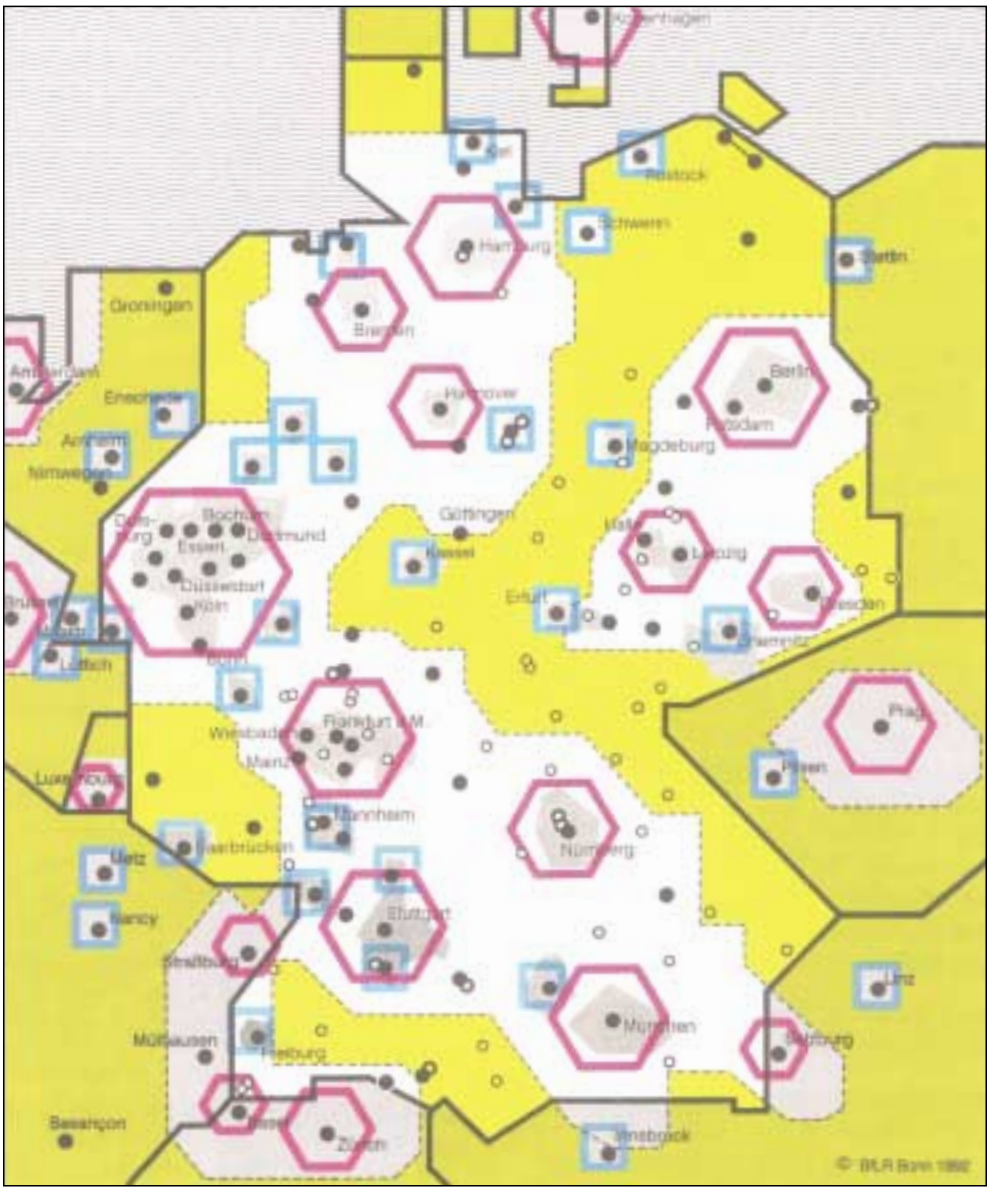
Karte 6: Erster Gutachtlicher Landschaftsrahmenplan der Planungsregion 4, Mecklenburgische Seenplatte 1997 (Mecklenburg-Vorpommern) - Karte 16: Bestehende und geplante Schutzgebiete / Bereiche mit herausgehobener Bedeutung für den Naturhaushal (Ausschnitt)
Mapa 6: Pierwszy ekspertyzowy krajobrazowy plan ramowy regionu planistycznego nr 4: Pojezierze Meklemburskie 1997 (Meklenburgia Pomorze Przednie) - Mapa nr 16: Istniejące i projektowane obszary chronione / Obszary o szczególnym znaczeniu dla środowiska naturalnego (fragment)

Karte 7: Flächennutzungsplan der Stadt Neubrandenburg 1999 (Ausschnitt)
Mapa 7: Plan użytkowania terenów. Neubrandenburg, 1999 (fragment)

Karte 8: Bebauungsplan Nr. 32 Wohnpark "Am Wald", Landeshauptstadt Schwerin 2000, Mecklenburg-Vorpommern (Ausschnitt)
Mapa 8: Plan zabudowy nr 32 "Przy lesie" miasta stolicznego Schwerin 2000, Meklenburgia Pomorze Przednie (fragment)

Karte 1: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Siedlungsstrukturelle Ausgangssituation

Mapa 1: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Sytuacia wyjściowa w strukturze osadniczej

Agglomeration mit internationaler bzw. großräumiger Ausstrahlung

Aglomeracja o oddziaływaniu międzynarodowym lub wielkoobszarowym

Verdichtungsraum und Zentrum mit überregionaler Ausstrahlung bzw. besonderen Funktionen

Przestrzenie gęsto zabudowane i centrum o oddziaływaniu ponadregionalnym lub o szczególnych funkcjach

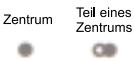
Agglomerationsferner Raum

Obszary położone daleko od aglomeracji

Verdichtungsraum

Przestrzenie gesto zabudowane / przestrzenie do zagęszczenia

Oberzentrum

Mögliches Oberzentrum bzw. Mittelzentrum mit Teilfunktionen eines Oberzentrums

Nadcentrum

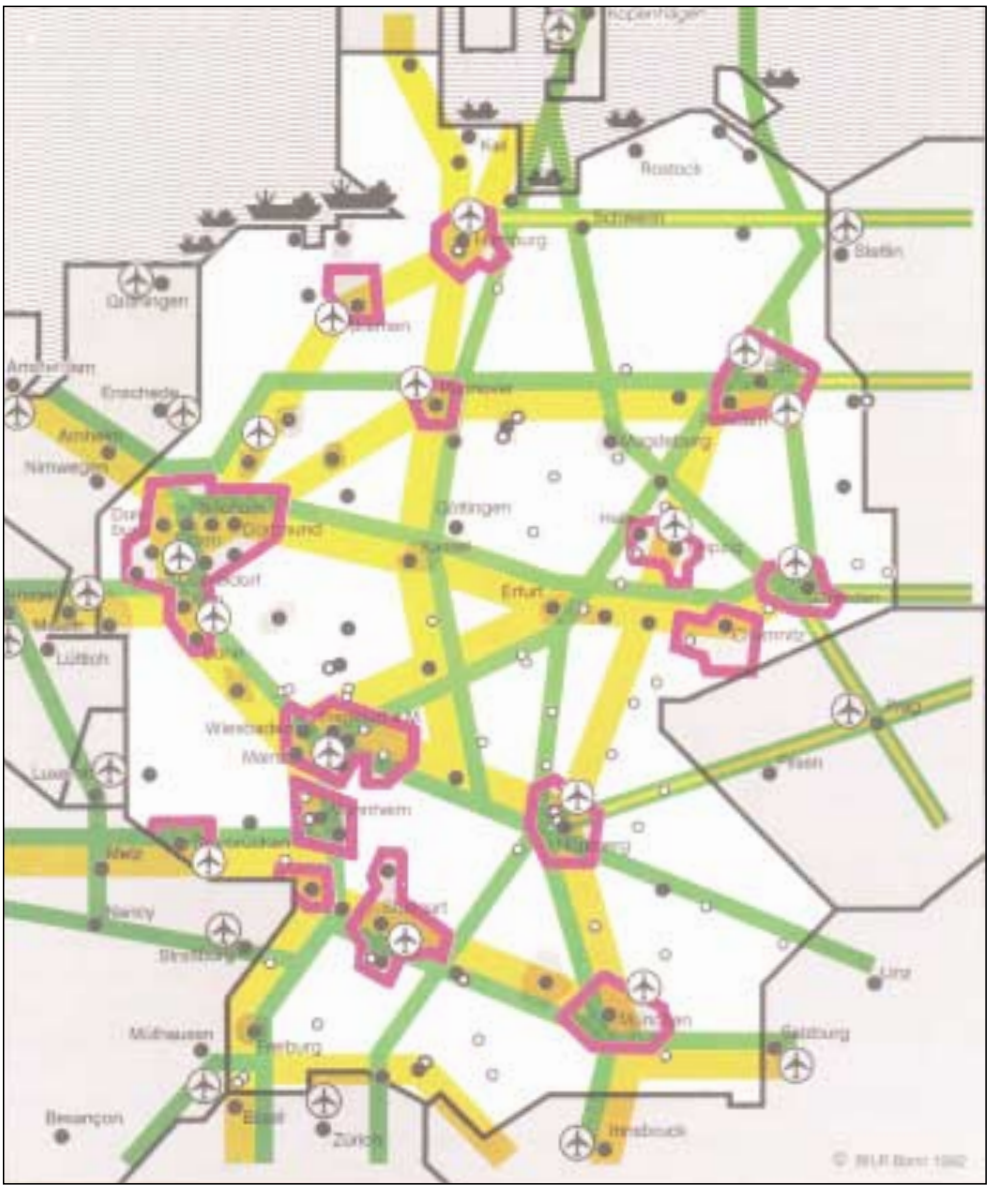
Możliwe nadcentrum lub centrum pośrednie z częścią funkcji nadzentrum

Hinweis: Diese Karte veranschaulicht die Aussage des Orientierungsrahmens, stellt jedoch keine planerische Festlegungen dar.

Wskazówka: Niniejsza mapa ma charakter orientacyjny, nie przedstawia jednak ustaleń planistycznych.

Karte 2: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 - Leitbild Verkehr

Mapa 2: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 - Wytyczne kierunkowe w zakresie komunikacji

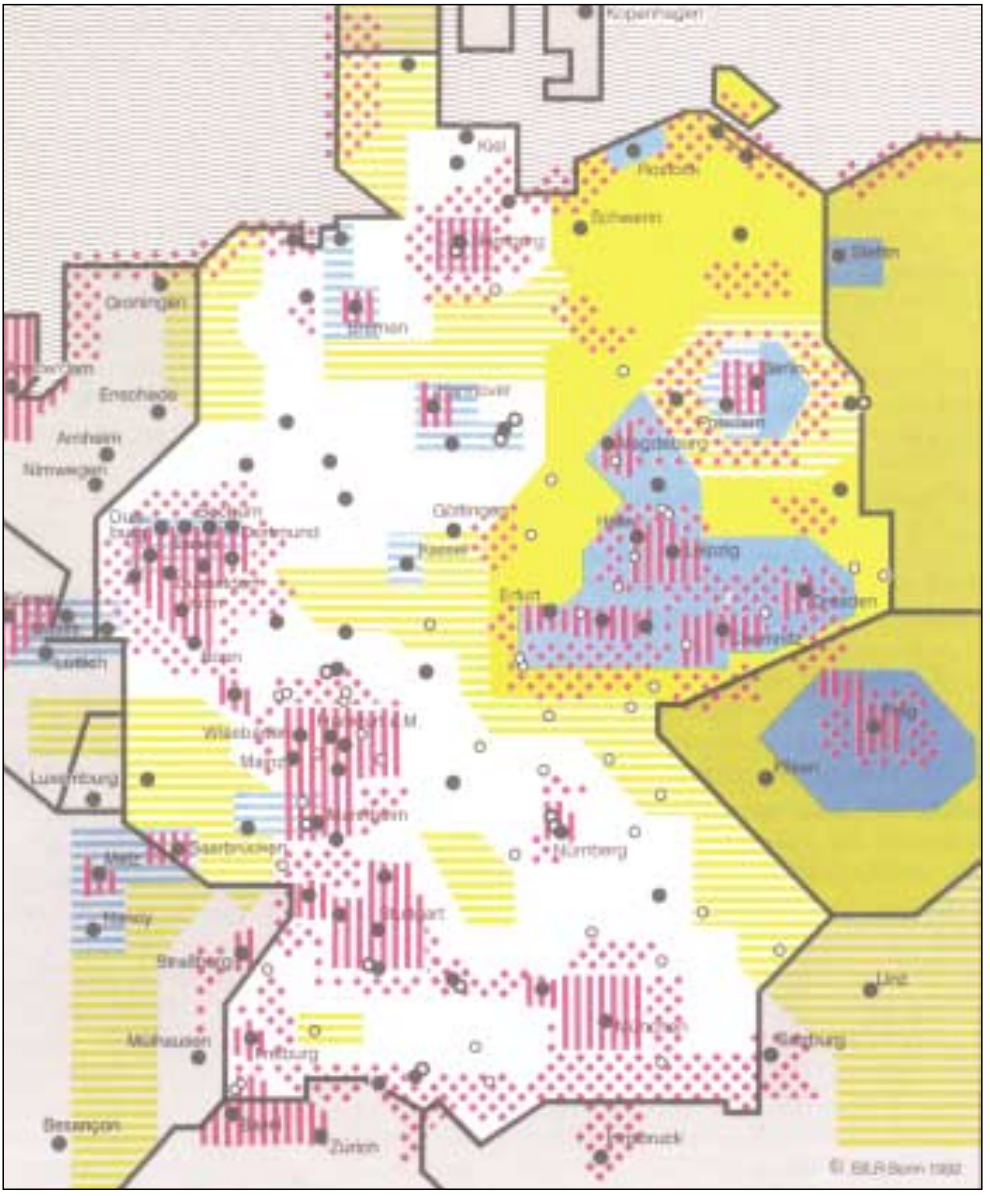
Verkehrsentlastung und -verbesserung durch:	Odciążenie i poprawa komunikacji poprzez:
Verlagerung von Straßenverkehr aus hochbelasteten Korridoren auf die Schiene	Przemieszczenie ruchu drogowego z wysoko obciążonych korytarzy na ruch szynowy
Integriertes Verkehrskonzept in hochbelasteten Verdichtungsräumen	Zintegrowaną koncepcję komunikacji na bardzo intensywnie zabudowanych obszarach
Verbindungen für den Transitverkehr	Połączenia w ruchu tranzytowym
Aus- und Neubau von Verbindungen mit Osteuropa.	Rozbudowę i budowę nowych połączeń z Europą Wschodnią.
Flughafen mit Bedeutung für den internationalen Verkehr	Port lotniczy o międzynarodowym znaczeniu
Zentrum / Teil eines Zentrums	Centrum / Część centrum
Oberzentrum	Nadcentrum
Mögliches Oberzentrum bzw. Mittelzentrum mit Teilfunktionen eines Oberzentrums	Możliwe nadcentrum lub centrum pośrednie z częścią funkcji nadzentrum
Seehafen mit Bedeutung für den internationalen Verkehr	Port morski o znaczeniu międzynarodowym
Verdichtungsraum	Przestrzenie gesto zabudowane / przestrzenie do zagęszczenia

Hinweis: Diese Karte veranschaulicht die Aussage des Orientierungsrahmens, stellt jedoch keine planerische Festlegungen dar.

Wskazówka: Niniejsza mapa ma charakter orientacyjny, nie przedstawia jednak ustaleń planistycznych.

Karte 3: Raumordnungspolitischer Orientierungsrahmen 1993 -
Leitbild Ordnung und Entwicklung

Mapa 3: Orientacyjne ramy polityki porządku przestrzennego 1993 -
Wytyczne w zakresie ładu przestrzennego i rozwoju

Entwicklungsbedarf

Hoch Sehr hoch

in Industrieregionen

außerhalb von Industrieregionen

Ordnungsbedarf

in Verdichtungsräumen

außerhalb von Verdichtungsräumen

Zentrum Teil eines Zentrums

Oberzentrum

Mögliches Oberzentrum bzw. Mittelzentrum mit Teilfunktionen eines Oberzentrums

Hinweis: Diese Karte veranschaulicht die Aussage des Orientierungsrahmens, stellt jedoch keine planerische Festlegungen dar.

Potrzeba rozwoju

Duża Bardzo duża

W regionach przemysłowych

Poza regionami przemysłowymi

Potrzeba uporządkowania przestrzeni

Na obszarach intensywnie zabudowanych

Poza obszarami intensywnie zabudowanymi

Centrum Część centrum

Nadcentrum

Możliwe nadcentrum lub centrum pośrednie z częścią funkcji nadzentrum

Wskazówka: Niniejsza mapa ma charakter orientacyjny, nie przedstawia jednak ustaleń planistycznych.

Karte 4: Erstes Landesraumordnungsprogramm Mecklenburg-Vorpommern 1993 (Ausschnitt)

Mapa 4: Pierwszy program porządku przestrzennego kraju związkowego Meklenburgia – Pomorze Przednie 1993 (fragment)

Oberzentrum	Nadcentrum
Mittelzentrum	Centrum pośrednie
Mittelzentrum mit Teilfunktionen	Centrum pośrednie z częścią funkcji nadcentrum
Ordnungsraum	Strefa centr i obszarów podmiejskich
Großräumige Straßenverbindung / geplant	Połączenie drogowe dalekiego zasięgu / proj.
Überregionale Straßenverbindung / geplant	Połączenie drogowe ponadregionalne / proj.
Sonstige Bundesstraße	Inne drogi federalne
Möglicher Trassenkorridor für die BAB 20,241, 39 und Rügenzubringer (die genaue Linienführung bleibt dem Fachplanungsvorhaben vorbehalten)	Możliwe trasy autostrad federalnych Nr 20, 241, 39 i dojazdu na Rugię(dokładny przebieg tras zostanie wyznaczony w ramach projektów branżowych)
IC-Netz / IC-Halt (Zielplanung)	Sieć tras Intercity / stacja Intercity (plan docelowy)
IR-Netz / IR-Halt (Zielplanung)	Sieć kolei regionalnych / stacja (plan docelowy)
Sonstiges Eisenbahnhauptnetz	Inne trasy kolejowe
Wichtiger Schifffahrtsweg	Ważny tor wodny
Sonstiger Schifffahrtsweg	Tor wodny
Wichtiger Seehafen	Ważny port morski
Regionalflugplatz / geplant	Lotnisko regionalne / proj.
Trasse der 380kV Hochspannungsleitung / geplant	Trasa linii wysokiego napięcia 380 kV / proj.
Ölleitung	Ropociąg
Vorrangraum für Naturschutz und Landschaftspflege	Obszary uprzywilejowane ochrony przyrody i krajobrazu
Vorsorgeraum Naturschutz und Landschaftspflege	Obszary prewencyjne dla ochrony przyrody i krajobrazu
Nationalpark	Park narodowy
Biosphärenreservat	Rezerwat biosfery
Naturpark	Park przyrody
Einstweilig gesicherter bzw. geplanter Naturpark	Prowizorycznie zabezpieczony lub zaplanowany park przyrody
Vorranggebiet für Trinkwassersicherung	Obszar priorytetowy dla zapewnienia wody pitnej
Vorsorgeraum für Trinkwassersicherung	Obszar prewencyjny ochrony wód pitnych
Vorsorgeraum für Rohstoffsicherung	Obszar ochrony złóż surowców naturalnych
Raum mit besonderer natürlicher Eignung für Fremdenverkehr und Erholung	Obszar o szczególnych walorach przyrodniczych dla turystyki i wypoczynku
Raum mit einem größeren Anteil landwirtschaftlich gut geeigneter Flächen	Obszar o przewadze użytków rolnych wysokiej klasy

Abdruck mit Genehmigung des Ministeriums für Arbeit und Bau des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Oberste Landesplanungsbehörde - vom 25.02.01

Kopia wykonana na podstawie zezwolenia Ministerstwa Pracy i Budownictwa kraju związkowego Meklenburgia-Pomorze Przednie - Najwyższy Urząd Planowania z dnia 25.2.01

Quelle: Der Wirtschaftsminister des Landes Mecklenburg-Vorpommern 1993

Karte 5: Regionales Raumordnungsprogramm Vorpommern 1998 - Karte (Ausschnitt)

Mapa 5: Program porządku przestrzennego regionu Pomorza Przedniego 1998 - Mapa (fragment)

Regionale Siedlungsstruktur	Regionalna struktura osadnicza
Oberzentrum	Nadcentrum
Mittelzentrum	Centrum pośrednie
Mittelzentrum mit Teilfunktionen	Centrum pośrednie z częścią funkcji nadcentrum
Unterzentrum	Centrum podstawowe
Ländlicher Zentralort	Centrum wiejskie
Mittelbereich	Zasięg oddziaływania centrum pośredniego
Nahbereich	Zasięgu oddziaływania centrum podstawowego i centrum wiejskiego
Ordnungsraum	Strefa centr i obszarów podmiejskich
Siedlungsschwerpunkt Wohnen	Tereny intensywnej zabudowy mieszkaniowej
Stadt bzw. Stätte mit besonderer Eignung für den Kulturtourismus	Miasto lub miejsce ze szczególnymi walorami dla turystyki krajoznawczej
Allgemeine Siedlungsfläche	Teren zabudowy
Überwiegend gewerblich genutzte Siedlungsfläche	Tereny zabudowy z przewagą obszarów przemysłowych
Regionale Freiraumstruktur	**Struktura wolnych przestrzeni w regionie**
Vorranggebiet Naturschutz und Landschaftspflege	Obszar uprzywilejowany ochrony przyrody i krajobrazu
Vorsorgeraum Naturschutz und Landschaftspflege	Obszar prewencyjny ochrony przyrody i krajobrazu
Nationalpark (NLP) Naturschutzgebiet (NSG) Biosphärenreservat (BR) Landschaftsschutzgebiet (LSG)	Park narodowy Obszar ochrony przyrody Rezerwat biosfery Obszar ochrony krajobrazu
Tiefgründige Moorstandorte (M)	Torfowisko o wielkiej miąższości
Tourismusschwerpunktraum	Tereny turystyczno-wypoczynkowe
Tourismusentwicklungsraum	Tereny rozwoju funkcji turystycznej
Vorranggebiet Trinkwassersicherung	Obszar uprzywilejowany ochrony wód pitnych
Vorsorgeraum Trinkwassersicherung	Obszar prewencyjny dla ochrony wód pitnych
Vorranggebiet Rohstoffsicherung (Kiessand Ks; Sand S; Ton T; Kreide Kr; Torf Tf)	Obszar uprzywilejowany zabezpieczenia złóż surowców natualnych (Ks: pospółka; S: piasek;T:glina; Kr:kreda; Tf: torf)
Vorsorgegebiet Rohstoffsicherung (Kiessand Ks; Sand S; Ton T; Kreide Kr; Torf Tf)	Obszar prewencyjne dla zapewnienia surowców (Ks: pospółka; S: piasek;T:glina; Kr:kreda; Tf: torf)
Raum mit besonderer natürlicher Eignung für die Landwirtschaft	Obszar ze szczególnymi walorami środowiska naturalnego dla rolnictwa
Eignungsraum für Windenenergienutzung	Obszar ze szczególnymi walorami dla elektrowni wiatrowych
Verteidigungseinrichtung	Urządzenie/obiekt obrony państwa
Konversionsfläche	Tereny konwersji

Quelle: Regionaler Planungsverband Vorpommern 1998

Regionale Infrastruktur	Infrastruktura regionalna
Autobahn/Autobahnanschlussstelle/geplant	Autostrada / wjazd/wyjazd / proj.
Sonstige grossräumige Straßenverbindung/ geplant	Inne połączenie drogowe dalekiego zasięgu / proj.
Überregionale Straßenverbindung/geplant	Połączenie drogowe ponadregionalne /proj.
Straße für den regionalen Verkehr/geplant	Regionalne połączenie drogowe / proj.
Straße für den bedeutsamen flächen-erschließenden Verkehr/geplant	Droga główna o funkcji lokalnej (droga zbiorcza) / proj.
Regional bedeutsames Radwegenetz/geplant	Regionalna sieć dróg rowerowych / proj.
Schienenpersonen-Fernverkehrsstraße mit Haltepunkt/Haltepunkt geplant	Linia kolejowa dla pociągów dalekobieżnych / proj.
Schienenpersonen-Nahverkehrsstrecke mit Haltepunkt/Haltepunkt geplant	Kolejka podmiejska i stacje / proj.
Sonstige Eisenbahnstrecke	Linia kolejowa
Elektrifizierte Strecke	Linia kolejowa zelektryfikowana
Wichtige Fährverbindung	Ważne połączenie promowe
Regionalflugplatz mit Bauschutzbereich	Lotnisko regionalne z obszarem ograniczonej zabudowy w otoczeniu lotniska
Sonstiger Flugplatz mit Bauschutzbereich/ geplant	Lotnisko z obszarem ograniczonej zabudowy w otoczeniu lotniska / proj.
Wichtiger Schifffahrtsweg	Ważny tor wodny
Seehafen	Port morski
Binnenhafen	Port śródlądowy
Hochspannungsleitung/geplant (110 kV, 220 kV, 380kV)	Linie wysokiego napięcia / proj. (110 kV, 220 kV, 380 kV)
Umspannwerk/geplant	Stacja transformatorowa /proj.
Ferngasleitung/geplant	Magistrala gazowa / proj.
Übergabestation Ferngas	Stacja przekaźnikowa gazu
Regional bedeutsame Abfallentsorgungs-anlage/geplant	Zakład utylizacji odpadów o znaczeniu regionalnym / proj.

Grenzen	Granice
Regionsgrenze	Granica regionu
Kreisgrenze	Granica powiatu
Gemeindegrenze	Granica gminy

Abdruck mit Genehmigung des Ministeriums für Arbeit und Bau des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Oberste Landesplanungsbehörde - in Abstimmung mit dem Regionalen Planungsverband Vorpommern vom 25.02.01

Kopia wykonana na podstawie zezwolenia Ministerstwa Pracy i Budownictwa kraju związkowego Meklenburgia-Pomorze Przednie -Najwyższy Urząd Planowania z dnia 25.2.01

Karte 6: Erster Gutachtlicher Landschaftsrahmenplan der Planungsregion 4, Mecklenburgische Seenplatte 1997 - Karte 16: Bestehende und geplante Schutzgebiete / Bereiche mit herausgehobener Bedeutung für den Naturhaushalt (Ausschnitt)

Mapa 6: Pierwszy ekspertyzowy krajobrazowy plan ramowy regionu planistycznego nr 4: Pojezierze Meklemburskie (Meklenburgia Pomorze Przednie) - Mapa nr 16: Istniejące i projektowane obszary chronione / Obszary o szczególnym znaczeniu dla środowiska naturalnego (fragment)

Grenze der Planungsregion	Granica regionu objętego planem
Grenze der Landkreise	Granice powiatów
Grenze der Großlandschaften	Granice wielkopowierzchniowych obszarów chronionych

Schutzgebiete und -objekte

Obszary i obiekty chronione

Bestand	Istniejące
Nationalpark	Park narodowy
Naturschutzgebiet	Obszar ochrony przyrody
Landschaftsschutzgebiet	Obszar ochrony krajobrazu
Naturpark	Park przyrody
Flächennaturdenkmal	Pomnik przyrody
Flächennaturdenkmal	Pomnik przyrody
Geschützter Landschaftsbestandteil	Chroniony element krajobrazu
Geschützter Landschaftsbestandteil	Chroniony element krajobrazu
Geplant	Projektowane
Naturschutzgebiet	Obszar ochrony przyrody
Landschaftsschutzgebiet	Obszar ochrony krajobrazu
Geschützter Landschaftsbestandteil	Chroniony element krajobrazu
Geschützter Landschaftsbestandteil	Chroniony element krajobrazu

Bereiche mit herausgehobener Bedeutung für den Naturhaushalt

Obszary o szczególnym znaczenia dla ochrony środowiska naturalnego

Bereiche mit herausragender Bedeutung für den Naturhaushalt	Obszary o szczególnym znaczenia dla ochrony środowiska naturalnego
Bereiche mit besonderer Bedeutung für den Naturhaushalt	Obszary ochrony środowiska naturalnego
Bereiche mit besonderer Bedeutung für den Naturhaushalt und gleichrangiger Funktion für die landschaftsgebundene Erholung	Obszary o wysokich walorach krajobrazowych zastrzeżone dla ochrony środowiska naturalnego oraz wypoczynku

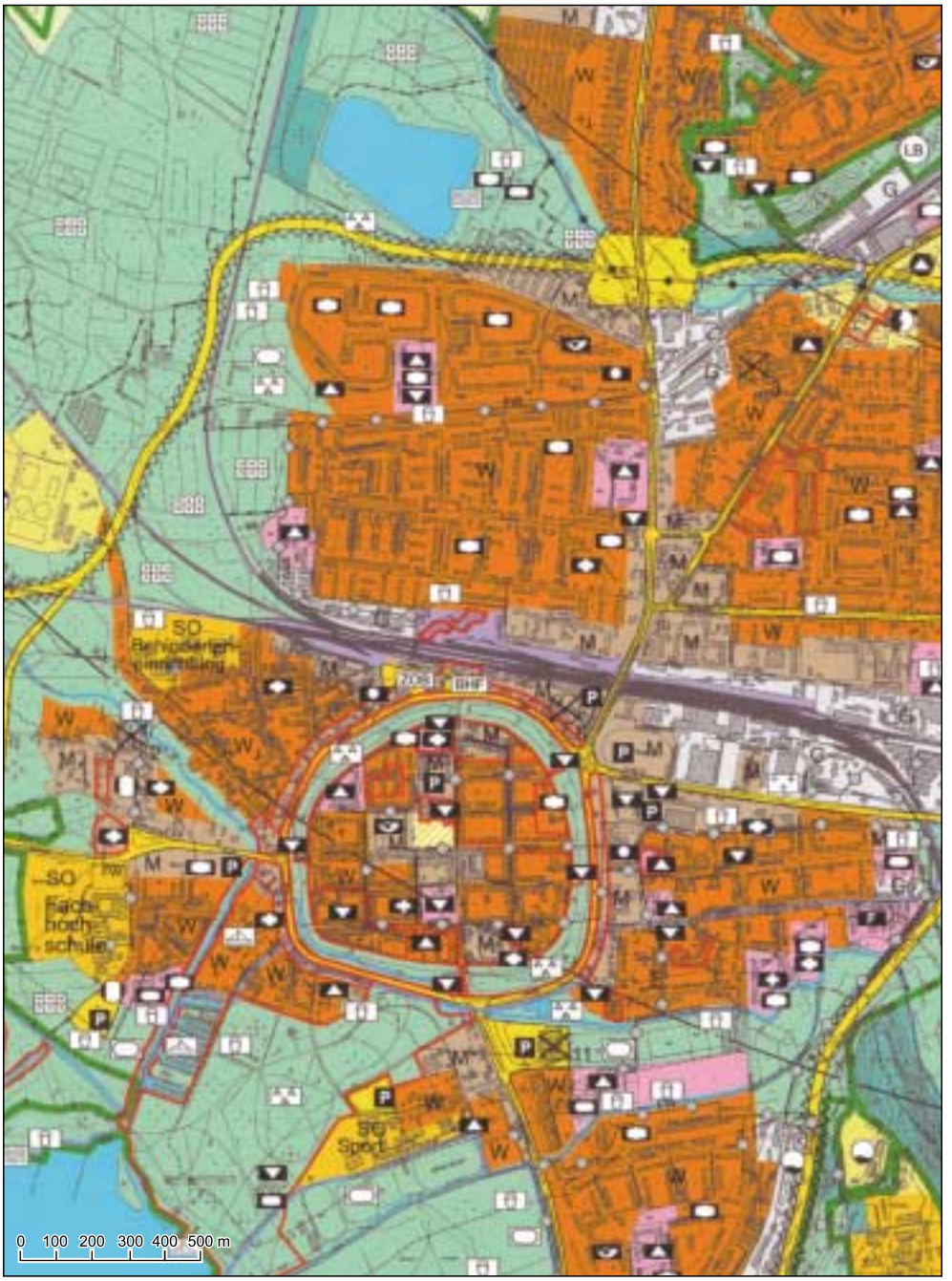
Abdruck mit Genehmigung des Ministeriums für Arbeit und Bau des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Oberste Landesplanungsbehörde - in Abstimmung mit dem Umweltministerium M-V vom 01.02.01

Kopia wykonana na podstawie zezwolenia Ministerstwa Pracy i Budownictwa kraju związkowego Meklenburgia-Pomorze Przednie - Najwyższy Urząd Planowania w uzgodnieniu z Ministerstwem Ochrony Srodowiska Meklemburgii Pomorza Przedniego z dnia 1.2.2001

Quelle: Landesamt für Umwelt und Natur Mecklenburg-Vorpommern 1997

Karte 7: Flächennutzungsplan Stadt Neubrandenburg 1999 (Ausschnitt)

Mapa 7: Plan użytkowania terenów. Neubrandenburg, 1999 r. (fragment)

I. Darstellungen (§ 5 Abs.2 und 4 BauGB)

Bauflächen bzw. Baugebiete (§ 5 Abs. 2 Nr. 1 BauGB)

- Wohnbauflächen (§ 1 Abs. 1 Nr. 1BauNVO)
- Gemischte Bauflächen (§ 1 Abs. 1 Nr. 2 BauNVO)
- Gewerbliche Bauflächen (§ 1 Abs. 1 Nr. 3 BauNVO)
- Sondergebiete (§ 1 Abs. 2 Nr. 10 BauNVO)

Bauliche Anlagen und Einrichtungen des Gemeinbedarfs (§ 5 Abs. 2 Nr. 2 BauGB)

- Flächen und Einrichtungen des Gemeinbedarfs, untergliedert nach:
- Bildungseinrichtung / Schule
- Einrichtung des Gesundheitswesens
- Kirchliche / religiöse Einrichtungen
- Kulturelle Einrichtung
- Öffentliche Verwaltung
- Post
- Soziale Einrichtung
- Sportliche Einrichtung
- Feuerwehr

Flächen für den überörtlichen Verkehr und die örtlichen Hauptverkehrszüge (§ 5 Abs. 2 Nr. 3 u. Abs. 4 BauGB)

- Überörtliche und örtliche Hauptverkehrsstraßen
- Bahnanlagen
- Verkehrsflächen besonderer Zweckbestimmung
- Öffentliche Parkierungseinrichtungen
- Zentraler Omnibusbahnhof
- Bahnhof

Flächen für Versorgungsanlagen, für die Abwasserbeseitigung, für Ablagerungen sowie für Hauptversorgungs- und Hauptabwasserleitungen (§ 5 Abs. 2 Nr. 4 und Abs. 4 Bau GB)

- Flächen für die technische Ver- und Entsorgung, untergliedert nach:
- Abwasser
- Abfall
- Elektrizität
- Fernwärme
- Gas
- Wasser
- Elektrische Freileitung (110 kV)
- Ferngas
- Fernwärme

I. Przeznaczenie terenu (§ 5, ustępy 2 i 4 Kodeksu Budowlanego)

Powierzchnia pod zabudowę lub obszar pod zabudowę (§ 5, ustęp 2, nr 1 Kodeksu Budowlanego)

- Powierzchnie pod zabudowę mieszkaniową (§ 1, ustęp 1, nr 1 Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym)
- Powierzchnie pod zabudowę mieszaną (§ 1, ustęp 1, nr 2 Rozporządzenie użytkowaniu o budowlanym)
- Powierzchnie pod zabudowę przemysłową (§ 1, ustęp 1, nr 3 Rozporządzenie użytkowaniu o budowlanym)
- Obszar specjalny (§ 1, ustęp 1, nr 10 Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym)

Obiekty budowlane i urządzenia użytecznosci publicznej (§ 5, ustęp 2, nr 2 Kodeksu Budowlanego)

- Tereny i urządzenia użytecznosci publicznej, z podziałem na:
- Obiekt dla edukacji / szkoła
- Obiekt ochrony zdrowia
- Obiekt sakralny / kościół
- Obiekt kultury
- Administracja publiczna
- Poczta
- Obiekt opieki społecznej
- Obiekt sportowy
- Straż pożarna

Tereny przeznaczone dla ruchu ponadlokalnego oraz miejscowe główne linie kolejowe (§ 5, ustęp 2, nr 3 i ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

- Główne drogi ponadlokalne i lokalne
- Tereny / urządzenia kolejowe
- Tereny dla potrzeb komunikacji
- Parking publiczny
- Centralny dworzec autobusowy
- Dworzec kolejowy

Tereny obiektów i urządzeń służących zaopatrzeniu i odprowadzaniu ścieków oraz składowisk, głównych wodociagów i kanalizacji (§ 5, ustęp 2 nr 4 i ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

- Tereny infrastruktury technicznej, dzielące się na:
- Ścieki
- Odpady
- Elektryczność
- Ciepłownictwo / Energetyka cieplna
- Gaz
- Woda
- Napowietrzne linie wysokiego napięcia (110 kV)
- Magistrala gazowa
- Ciąg ciepłowniczy

Quelle: Stadtverwaltung Neubrandenburg – Stadtplanungsamt - 1999

Grünflächen (§ 5 Abs. 2 Nr. 5 BauGB)

Grünflächen, untergliedert nach:

Dauerkleingärten

Freibad

Friedhof

Parkanlage

Sportfläche

Spielplatz

Wassersportanlage

Schießsportanlage

Abgrenzung unterschiedlicher Nutzung (Dauerkleingärten/andere Nutzungen)

Tereny zieleni (§ 5, ustęp 2, nr 5 Kodeksu Budowlanego)

Tereny zieleni dzieląca się na:

Ogródki działkowe

Kąpielisko otwarte

Cmentarz

Park

Tereny sportowe

Plac zabaw dla dzieci

Obiekt sportu wodnego

Strzelnica sportowa

Rozgraniczenie terenów o różnym użytkowaniu (stałe ogródki działkowe / tereny zielone)

Flächen für Nutzungsbeschränkungen oder für Vorkehrungen zum Schutz gegen schädliche Umwelteinwirkungen im Sinne des Bundesimmissionsschutzgesetzes (BimSchG, § 5 Abs. 2 Nr. 6 u. Abs. 4 BauGB)

Flächen für besondere Anlagen und Vorkehrungen zum Schutz vor schädlichen Umwelteinwirkungen im Sinne des Bundesimmissionsschutzgesetzes (BImSchG)

Obszary ograniczonego użytkowania lub przedsięwzięć zapobiegających szkodliwemu oddziaływaniu na środowisko naturalne na podstawie federalnej ustawy o ochronie przed szkodliwymi imisjami (§ 5, ustęp 2, nr 6 oraz ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

Tereny szczególnych urządzeń i przedsięwzięć w celu ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem na środowisko naturalne na podstawie federalnej ustawy o ochronie przed szkodliwymi imisjami

Wasserflächen und Flächen für die Wasserwirtschaft (§ 5 Abs. 2 Nr. 7 BauGB)

Wasserflächen

Regenwasserrückhaltebecken

Tereny wód i gospodarki wodnej (§ 5, ustęp 2, nr 7 Kodeksu Budowlanego)

Tereny wód

Zbiornik retencyjny wody deszczowej

Flächen für Aufschüttungen, Abgrabungen oder für die Gewinnung von Bodenschätzen (§ 5 Abs. 2 Nr. 8 BauGB)

Flächen für Abgrabungen
QS Quarzsand, KS Kiessand, S Sand

Tereny nasypów, wykopów lub eksploatacji surowców naturalnych (§ 5, ustęp 2, nr 8 Kodeksu Budowlanego)

Tereny eksploatacji
QS: piasek kwarcowy, KS: pospółka, S: piasek

Flächen für die Landwirtschaft und Wald (§ 5 Abs. 2 Nr. 9 BauGB)

Flächen für die Landwirtschaft

Flächen für Wald

Erholungswald

Obszary rolne i leśne (§ 5, ustęp 2, nr 9 Kodeksu Budowlanego)

Tereny rolne

Tereny leśne

Lasy o funkcji rekreacyjnej

Flächen für Maßnahmen zum Schutz, zur Pflege und zur Entwicklung von Natur und Landschaft (§ 5 Abs. 2 Nr. 10 BauGB)

Flächen für Maßnahmen zum Schutz, zur Pflege und zur Entwicklung von Natur und Landschaft (§ 5 Abs. 2 Nr. 10 BauGB)

Tereny działań realizacyjnych w celu ochrony, opieki oraz rozwoju przyrody i krajobrazu (§ 5, ustęp 2, nr 10 Kodeksu Budowlanego)

Tereny działań realizacyjnych w celu ochrony, opieki oraz rozwoju przyrody i krajobrazu (§ 5, ustęp 2, nr 10 Kodeksu Budowlanego)

II. Kennzeichnungen (§ 5 Abs. 3 BauGB)

Flächen, unter denen der Bergbau umgeht oder die für den Abbau von Mineralien bestimmt sind (§ 5 Abs. 3 Nr. 2 BauGB)

Flächen, deren Böden erheblich mit umweltgefährdenden Stoffen belastet sind (§ 5 Abs. 3 Nr. 3 BauGB)

Nummerierung entsprechend Erläuterungsbericht, Abschnitt 3.8.5 Altlasten

II. Oznaczenia (§ 5, ustęp 3 Kodeksu Budowlanego)

Tereny złóż i eksploatacji górniczej lub przeznaczone do eksploatacji surowców mineralnych (§ 5, ustęp 3, nr 2 Kodeksu Budowlanego)

Tereny z glebami zanieczyszczonymi substancjami szkodliwym dla środowiska naturalnego (§ 5, ustęp 3, nr 3 Kodeksu Budowlanego)

Numeracja według tekstu planu, ustęp 3.8.5: Kontaminacja

III. Nachrichtliche Übernahmen (§ 5 Abs. 4 BauGB)

Umgrenzungen von Schutzgebieten und Schutzobjekten im Sinne des Naturschutzrechts (§ 5 Abs. 4 BauGB)

Naturschutzgebiet

Landschaftsschutzgebiet

Geschützter Landschaftsbestandteil

100m Gewässerschutzstreifen

Umgrenzung der Flächen mit wasserrechtlichen Festsetzungen

Trinkwasserschutzzonen I und II

Trinkwasserschutzzone III

Denkmalgeschützte Mehrheiten von baulichen Anlagen (§ 5 Abs. 4 BauGB)

Bauschutzbereich des Flugplatzes Neubrandenburg

Startbahnbezugspunkt (außerhalb des Stadtgebiets) geographische Koordinaten: B: 53°36'10,389" L: 13°18'25,789" Höhe über NN: 69,04 m

Start und Landeflächen. Sicherungsflächen und 1,5 km Halbmesser um den SBP - generelle Vorlagepflicht von Bauanträgen bei der Luftfahrtbehörde

Bereich von 1,5 km bis 4,0 km Halbmesser um den SPB, zulässige Bauhöhe bis 25,0m, bezogen auf den SBP

Bereich von 4 bis 6 km Halbmesser um den SPB, zulässige Bauhöhe von 45 bis 100m ansteigend bezogen auf den SBP

Anflugsektor bis 10 km Halbmesser um den SBP, zulässige Bauhöhe von 0-100 m vom Ende der Sicherheitsfläche ansteigend bezogen auf den SBP

IV. Vermerke (§ 5 Abs. 4 Satz 2 BauGB)

Streckenbereich nach FStrG bzw. StrWG M-V für den die Planfeststellung noch nicht erfolgt ist

Beabsichtigte Schutzgebietsausweisung im Sinne des Naturschutzrechts, für die die Verordnung noch nicht erlassen ist

Geplantes Landschaftsschutzgebiet

Lärmschutzzone 2 des Flugplatzes Neubrandenburg

V. Sonstige Eintragungen

Grenze des Stadtgebiets (räumlicher Geltungsbereich des Flächennutzungsplanes)

JVA Justizvollzugsanstalt

JFZ Kinder- und Jugendfreizeitzentrum

Trassen für die Verbindungsstraße und die großräumige Ortsumgehung (östliche Umgehung)

Rechtsgrundlagen

1. Baugesetzbuch (BauGB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 27. August 1997 (BGBl. 1997, Teil I, S. 2141; BGBl. 1998, Teil I, S. 137)

2. Baunutzungsverordnung (BauNVO) in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. Januar 1990 (BGBl. 1993, Teil I, S. 132), geändert durch das Investitionserleichterungs- und Wohnbaulandgesetz vom 22. April 1993 (BGBl. 1993, Teil I, S. 466)

3. Verordnung über die Ausarbeitung derBauleitpläne und die Darstellung des Planinhalts (Planzeichenverordnung 1990 - PlanzV 90) in der Fassung vom 18. Dezember 1990 (BGBl. 1991, Teil I, S. 58)

4. Landesbauordnung Mecklenburg-Vorpommern (LBauO M-V) in der Fassung der Bekanntmachung vom 6, Mai 1998 (GVOBl. M-V, S. 468)

Abdruck mit Genehmigung des Ministeriums für Arbeit und Bau des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Oberste Landesplanungsbehörde - in Abstimmung mit der Stadt Neubrandenburg vom 16.02.01

III. Informacyjne wskazanie na uwarunkowania innych planów (§ 5, ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

Granice obszarów i obiektów objętych ochroną na podstawie prawa ochrony przyrody (§ 5, ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

Obszar ochrony przyrody

Obszar ochrony krajobrazu

Chroniony element krajobrazu

100 m pas strefy izolacyjnej terenów z ustaleniami wg prawa wodnego

Granica terenu objętego uwarunkowaniami prawa ochrony wód

Obszary ochrony wody pitnej klas I + II

Obszary ochrony wody pitnej klasy III

Zespoły obiektów budowlanych chronionych konserwatorsko (§ 5, ustęp 4 Kodeksu Budowlanego)

Obszar ograniczonej zabudowy w otoczeniu lotniska Neubrandenburg

ARP (AIRFIELD REFER POINT) - Wzorcowy punkt odniesienia pasa startowego, położony w środku geometrycznym głównego pasa startowego (poza terenem miasta). Współrzędne geograficzne: 53°36'10,389" północnej szerokości geograficznej oraz 13°18'25,789" wschodniej długości geograficznej. Wysokość 69,04 m npm

Pasy startowe, strefa bezpieczeństwa oraz tereny w promieniu 1,5 km wokółARP. Istnieje bezwzględny obowiązek uzgadniania wszelkich przedsięwzięć budowlanych z Głównym Urzędem Ruchu Powietrznego.

Obszar w promieniu od 1,5 do 4,0 km wokół ARP, na którym istnieje ograniczenie wysokości zabudowy do 25m, w odniesieniu do wysokości poziomu ARP.

Obszar w promieniu od 4 do 6 km wokół ARP na którym istnieje ograniczenie wysokości zabudowy rosnąco od 45 do 100m, w odniesieniu do wysokości poziomu ARP.

Sektor nalotu nad lotnisko. Obszar w promieniu do 10 km wokół ARP, na którym istnieje ograniczenie wysokości zabudowy rosnąco od 0 przy granicy strefy bezpieczeństwa do 100m, w odnoszeniu do wysokości poziomu ARP.

IV. Adnotacje (§ 5, ustęp 4, zdanie 2 Kodeksu Budowlanego)

Odcinek drogi, dla którego procedura zatwierdzenia nie została jeszcze zakończona (na podstawie federalnej ustawy o drogach dalekobieżnych lub ustawy o ulicach i drogach kraju związkowego Meklemburgia-Pomorze Przednie)

Obszar chroniony na podstawie ustawy o ochronie przyrody, dla którego odpowiednie rozporządzenie nie zostało jeszcze wydane

Projektowany obszar ochrony krajobrazu

Strefa ochrony przed hałasem nr 2 wokół lotniska Neubrandenburg

V. Inne zapisy

Granica miasta (Granica obszaru objętego planem użytkowania terenu)

Zakład karny

Centrum rekreacyjno-zabawowe dla dzieci i młodziezy

Projektowana trasa drogi - łącznika oraz obwodnicy (obwodnica wschodnia)

Podstawy prawne

1. Kodeks Budowlany, stan: ogłoszenie z dnia 27.sierpnia 1997 ((federalny dziennik urzędowy) BGBl.1997, część I., strona 2141; GGBl.część I, strona 137)
2. Rozporzadzenie o uzytkowaniu budowlanym, stan Ogłoszenie z dnia 23.stycznia 1990 (BGBl. 1993, część I., strona 132), zmienione poprzez ustawę o ułatwieniu inwestycji i terenach pod budownictwo mieszkaniowe z dnia 22.kwietnia 1993 (BGBl. 1993, część I, strona 466)
3. Rozporządzenie o opracowaniu planów na szczeblu lokalnym i o sposobach przedstawienia zawartości planu (Rozporządzenie o znakach graficznych 1990 - PlanzV 90) stan: ogłoszenie z dnia 18 grugnia 1990 (BGBl.1991, część I, strona 58)
4. Prawo Budowlane kraju związkowego Meklenburgia Pomorze Przednie (LbauO M-V) stan: ogłoszenie z dnia 6. maja 1998 (krajowy dziennik urzędowy GVOBl.M-V, strona 468)

Kopia wykonana na podstawie zezwolenia Ministerstwa Pracy i Budownictwa kraju związkowego Meklenburgia-Pomorze Przednie - Najwyższy Urząd Planowania w uzgodnieniu z Urzędem miasta Neubrandenburg z dnia 16.2.2001

Karte 8: Bebauungsplan Nr. 32 Wohnpark „Am Wald“, Landeshauptstadt Schwerin 2000 (Ausschnitt)

Mapa 8: Plan zabudowy nr 32 „Przy lesie“ („Am Wald“) miasta stolicznego Schwerin 2000 (fragment)

Es gilt die Planzeichenverordnung 1990 (PlanzV 90) v. 18.12.1990	Obowiązuje Rozporzadzenie o znakach graficznych 1990 (PlanzV 90) z dnia 18.12.1990
1. Art der baulichen Nutzung § 9 (1) BauGB i.V.m. §§ 2 bis 11 BauNVO	**1. Sposób wykorzystania obszarów pod zabudowę** (§ 9 (1) Kodeksu Budowlanego wraz z §§ 2 do 11 Rozporzadzenie o uzytkowaniu budowlanym)
WA Allgemeines Wohngebiet (§ 4 Bau NVO)	Obszary pod zabudowę mieszkaniową (§ 4 Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym)
2. Maß der baulichen Nutzung § 9 (1) 1 BauGB i.V.m. § 16 BauNVO	**2. Wskaźnik wykorzystania budowlanego przestrzeni** (§ 9 (1) Kodeksu Budowlanego wraz z § 16 Rozporządzenia o użytkowaniu budowlanym)
z.B. 0,3 Grundflächenzahl als Höchstgrenze	Wskaźnik wykorzystania gruntu
z.B. II Zahl der Vollgeschosse als Höchstmaß	Maksymalna liczba dopuszczalnych kondygnacji
z.B. II Zahl der Vollgeschosse zwingend	Obowiązkowa liczba kondygnacji
3. Bauweise, Baulinien, Baugrenzen § 9 (1) 2 BauGB i.V.m. §§ 22 u 23 BauNVO	**3. Rodzaj zabudowy, linie zabudowy, granice zabudowy** (§ 9 (1) Kodeksu Budowlanego wraz z §§ 22 i 23 Rozporządzenia o użytkowaniu budowlanym)
H nur Hausgruppe zulässig	Dopuszczalne wyłącznie grupy budynków
Baulinie	Linia zabudowy
Baugrenze	Granica zabudowy (nieprzekraczalna)
4. Verkehrsflächen § 9 (1) 11 BauGB	**4. Teren cla celów komunikacji** (§ 9 (1) 11 Kodeksu Budowlanego)
Straßenverkehrsfläche	Całkowita powierzchnia drogi
F/R Fuß- / Radweg	(F) Chodnik (R) Droga rowerowa
Straßenbegrenzungslinie	Granica terenu drogi
Verkehrsflächen besonderer Zweckbestimmung	Teren drogi o funkcji specjalnie określonej
V Verkehrsberuhigter Bereich	Droga z ograniczeniem ruchu samochodowego
P Parkplatz	Parking
5. Flächen für Versorgungsanlagen und für die Abwasserbeseitigung § 9 (1) 12 und 14 BauGB	**5. Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej** (§ 9 (1) 12 i 14 Kodeksu Budowlanego)
Flächen für Versorgungsanlagen und für die Abwasserbeseitigung	Tereny obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej
Abwasser	Ścieki
Wasser	Woda
Gas	Gaz
Elektrizität	Elektryczność
6. Grünflächen § 9 (1) 15 BauGB	**6. Tereny zieleni** (§ 9 (1) 15 Kodeksu Budowlanego)
öffentliche Grünfläche	Tereny zieleni publicznej

Quelle: Landeshauptstadt Schwerin, Dezernat Bauverwaltung, Stadtentwicklung und Umwelt - Stadtplanungsamt - 2000

Parkanlage	Park
Spielplatz	Plac zabaw dla dzieci
F/R Fuß-/ Radweg	(F) Chodnik (R) Ścieżka rowerowa

7. Besonderer Nutzungszweck für Flächen § 9 (1) 9 BauGB

7. Szczególne przeznaczenie terenów (§ 9 (1) 9 Kodeksu Budowlanego)

Waldfriedhof	Cmentarz leśny

8. Maßnahmen und Flächen für Maßnahmen zum Schutz, zur Pflege und zur Entwicklung von Boden, Natur und Landschaft § 9 (1) 20 und 25 BauGB

8. Obszary oraz działania w celu ochrony, opieki i rozwoju gleby, przyrody i krajobrazu (§ 9 (1) 9 Kodeksu Budowlanego)

Umgrenzung von Flächen für Maßnahmen zum Schutz, zur Pflege und zur Entwicklung von Boden, Natur und Landschaft	Linie ograniczające tereny kroków realizacyjnych w celu ochrony, opieki i rozwoju gleby, przyrody i krajobrazu
Erhalt von Bäumen	Drzewa chronione
Anpflanzen von Bäumen	Nakaz zasadzenia drzew
Umgrenzung von Flächen mit Bindungen für den Erhalt von Bäumen und Sträuchern und sonstigen Bepflanzungen	Granice prawnie chronionych terenów zachowania drzew i krzewów oraz innych roślin

9. Sonstige Planzeichen

9. Oznaczenia uzupełniające

GSt Gemeinschaftsstellplätze § 9 (1) 22 BauGB	Parking zbiorowy (§ 9 (1) 22 Kodeksu Budowlanego)
Abgrenzung unterschiedlicher Nutzungen § 1 (4) u. § 16 (5) BauNVO	Linie rozgraniczające różne funkcje (§ 1 (4) oraz § 16 (5) Rozporządzenie o użytkowaniu budowlanym)
Grenze des räumlichen Geltungsbereichs des Bebauungsplans § 9 (7) BauGB	Granica planu zabudowy (§ 9 (7) Kodeksu Budowlanego)
FL Fahr- und Leitungsrecht	Teren obciążony prawem dojścia (F) i przyłączenia (L) sąsiednich nieruchomości

10. Nachrichtliche Übernahme § 9 (6) BauGB

10. Przejęcie uwarunkowań innych planów (§ 9 (6) Kodeksu Budowlanego)

ND Naturdenkmal	Pomnik przyrody

Darstellungen ohne Normcharakter

Oznaczenia wyjaśniające

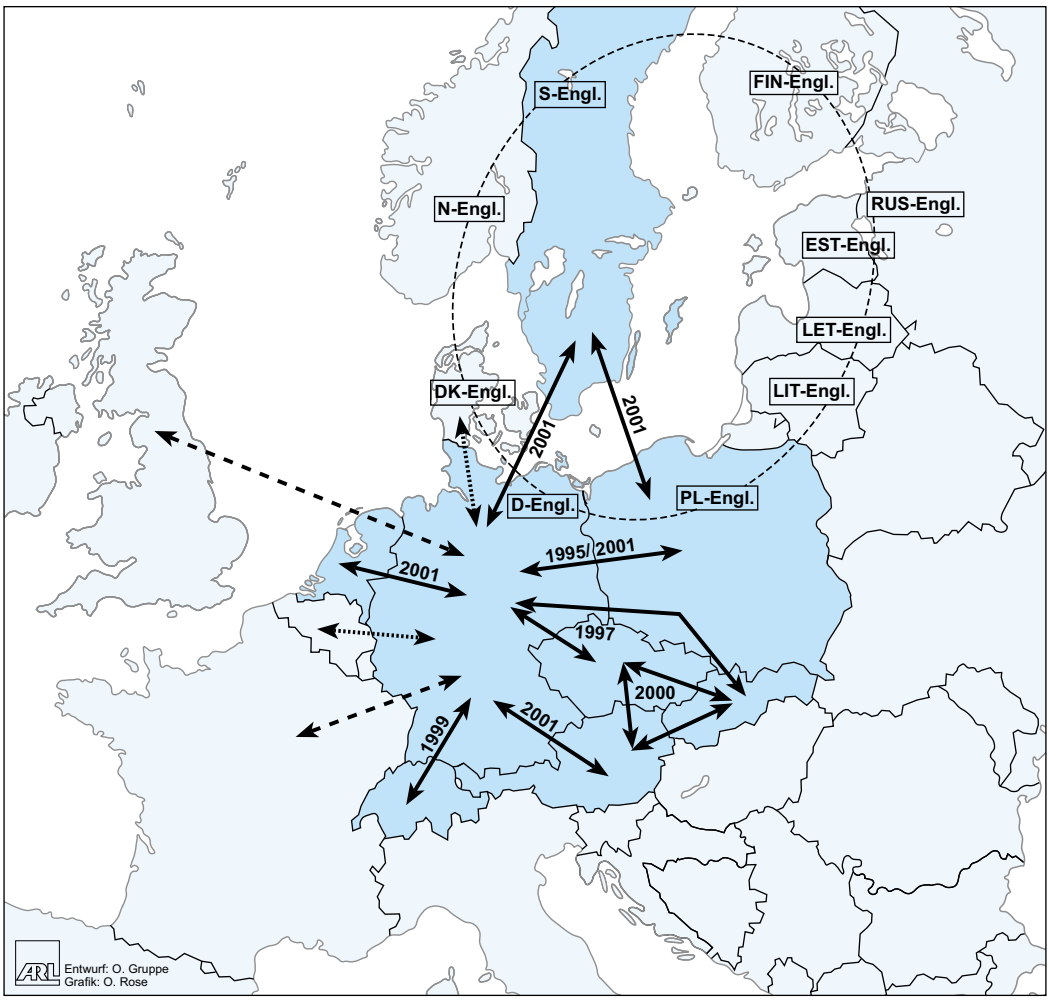
Gebäudebestand	Stan istniejący budynków
Abriss	Do wyburzenia
Flurstücksgrenze Bestand mit Flurstücksnummer	Granice i numer katastralny działki
Böschung	Skarpa
Zukünftig entfallender Baum	Drzewo przewidziane do wycięcia
A, B Bezeichnung der Hausgruppe	Określenie grupy domów

Abdruck mit Genehmigung des Ministeriums für Arbeit und Bau des Landes Mecklenburg-Vorpommern - Oberste Landesplanungsbehörde - in Abstimmung mit der Landeshauptstadt Schwerin vom 16.02.01

Kopia wykonana na podstawie zezwolenia Ministerstwa Pracy i Budownictwa kraju związkowego Meklenburgia-Pomorze Przednie - Najwyższy Urząd Planowania w uzgodnieniu z Urzędem miasta Neubrandenburg z dnia 16.02.2001

ARL-Handbooks of (Spatial) Planning Terms

Existing volumes and projects for the nearer future.

2000 — Bi-/trilingual Handbook available today or in the nearest future, date of publication

Bi-/trilingual handbook in preparation

Bi-/trilingual handbook planned

D-Engl. / N.N.-Engl. — Multilingual digital handbook based on English as a common language foreseen to be developed under INTERREG III B - Baltic Sea Region